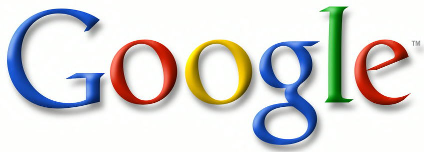

Presented to ... Pr. to ...

GRAMMATICÆ

James Ogilvie

LATINÆ

INSTITUTIONES,

FACILI, ET AD PUERORUM CAPTUM ACCOMMODATA, METHODO PERSCRIPTÆ.

THOMA RUDDIMANNO, *A. M.* Auctore.

QUINCTIL. Inst. Orat. I. 8.

Grammatices amor, & usus lectionis, non Scholarum temporibus, sed vitæ spatio terminantur.

EDITIO DECIMA.

EDINBURGI:

THOMÆ RUDDIMANNI hæredum permissu venales prostant apud JACOBUM DICKSON & CAROLUM ELLIOT.

MDCCLXXVIII.

Gift C. S. Brigham,
Jan. 12, 1912.

GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONES.

GRAMMATICA est ars recte loquendi scribendique.

Partes Grammaticæ sunt quatuor, ORTHOGRAPHIA, PROSODIA, ETYMOLOGIA, & SYNTAXIS.

Prima de Literis, *Secunda* de Syllabis, *Tertia* de singulis Vocibus, *Quarta* de Vocibus conjunctis, seu Oratione, agit.

[*Quamvis naturæ ordine Orthographia primum, ac Prosodia secundum in re Grammatica locum sibi vindicent; nobis tamen, ob majorem docendi discendique facilitatem, commodius visum est de Etymologia priùs & Syntaxi, posteriùsque de Orthographia & Prosodia agere.*]

Grammaticæ Pars prima.

DE ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA est ea Grammaticæ pars, quæ singularum vocum naturas & proprietates explicat.

Voces communiter in octo Classes distribuuntur, quæ alio nomine *Partes orationis* appellantur.

Ex his quatuor sunt *Declinabiles*, aliæ item quatuor *Indeclinabiles*. DECLINABILES dicuntur, quæ per casus vel tempora in fine possunt variari; sciz. *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*.

INDECLINABILES, quæ non possunt fine eo modo variari; nempe, *Adverbium*, *Præpositio*, *Interjectio*, *Conjunctio*.

Liber Primus.

DE NOMINE.

NOMEN est pars orationis, quæ rem primariò sine tempore significat.

Nomen est, aut *Substantivum* aut *Adjectivum*.

SUBSTANTIVUM est, quod verbo junctum per se perfectam efficit sententiam: ut, *homo*, *equus*, *arbor*. Nam perfecta sententia est, *homo ridet*, *equus currit*, *arbor floret*.

ADJECTIVUM est, quod verbo junctum non efficit sententiam perfectam, nisi substantivum aut expressè ponatur, aut animo tacitè intelligatur: ut, *bonus*, *velox*, *fertilis*. Nec enim perfecta erit sententia, *bonus ridet*; nisi *homo*, *Petrus*, aut simile, vel addas, vel intelligas.

Nomen *Substantivum* est vel *Proprium*, vel *Appellativum*.

PROPRIUM est, quod uni rei singulatim convenit: ut, *Paulus*, *Edinburgum*, *Tamesis*.

APPELLATIVUM est, quod multis est commune: ut, *homo*, *urbs*, *fluvius*.

Nominis ACCIDENTIA sunt novem, *Genus*, *Casus*, *Numerus*, *Persona*, *Declinatio*, *Motio*, *Comparatio*, *Species*, & *Figura*.

GENUS est, discrimen nominis secundum sexum, vel ejus in structura grammatica imitatio.

Genera nominum sunt tria: *Masculinum*; ut, *hic vir*, *hic annus*: *Femininum*; ut, *hæc femina*, *hæc mensa*: *Neutrum*; ut, *hoc animal*, *hoc templum*.

Quædam nomina habent hæc tria genera, & dicuntur *omnis generis*: qualia sunt omnia ferè *Adjectiva*; ut, *hic bonus*, *hæc bona*, *hoc bonum*; *hic & hæc mitis*, *& hoc mite*; *hic & hæc & hoc felix*.

Quædam habent duo genera: & dicuntur vel *generis communis*, cùm idem, scil. nomen, pro diversitate sexûs, nunc in masculino, nunc in feminino usurpatur: ut, *hic & hæc parens*. Vel *dubii generis* appellantur, cùm utrum nimirum eidem nomini genus arbitrarius auctorum usus imponit: ut, *hic* aut *hæc dies*, *hic* aut *hoc vulgus*, *hæc* aut *hoc atriplex*, *hic* aut *hæc* aut *hoc animans*.

Cætera habent unum genus tantùm.

Nominum genera duplici modo cognoscuntur, vel, 1. Ex eorum *significatione*, per *regulas generales*: vel, 2. Ex ipsorum *terminatione*, per *regulas speciales*; suo utrasque ordine deinceps tradendas.

CAP.

CAP. I.

De Generibus Nominum.

REGULÆ GENERALES.

1. QUÆ maribus solùm tribuuntur, mascula sunto.

Omnia nomina, quæ solis maribus, aut virili specie conceptis conveniunt, sunt masculini generis.

Sub hac regula continentur,

1. Nomina virorum propria: ut, *hic Carolus*, Charles.
2. Appellativa solis viris data: ut, *pater*, a Father.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva: ut, *Persa*, a Persian; *Tros*, a Trojan.
4. Multa nomina, quæ licet utrumque sexum includant, adjectivum tamen masculinum duntaxat admittunt: ut, *homo*, a Man or Woman; *fur*, a Thief.
5. Nomina Spirituum, & Deorum Ethnicorum: ut, *Michaël*, the Archangel Michael; *Satanas*, Satan, or the Devil; *Mars*, the God of War.
6. Nomina brutorum animantium virilis sexûs, tum appellativa, tum propria: ut, *equus*, a Horse; *Bucephalus*, the Name of a Horse; *Hylax*, the Name of a Dog.

2. Esto femineum, quod femina sola reposcit.

Omnia nomina, quæ sólis feminis, aut femininâ specie conceptis conveniunt, sunt feminini generis.

Hæc regula complectitur,

1. Nomina propria mulierum: ut, *hæc Maria*, Mary.
2. Appellativa solis mulieribus attributa: ut, *mater*, a Mother.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva, solis mulieribus convenientia: ut, *Troas*, a Trojan Woman; *Sicelis*, a Woman of Sicily.
4. Nomina Dearum Ethnicarum; ut, *Venus*, the Goddess of Love.
5. Nomina brutorum animantium feminini sexûs, sive appellativa, seu propria: ut, *equa*, a Mare; *Thoe*, the Name of a Mare; *Lycisca*, the Name of a Bitch.

3. Sit commune duûm, sexum quod signat utrumque.

Omnia

Omnia nomina, quæ ſub una terminatione maribus & feminis ita conveniunt, ut pro maribus maſculino, pro feminis feminino genere uſurpentur, ſunt communis generis: ut, *hic* & *hæc parens*, a Father or Mother; *hic* & *hæc canis*, a Dog or Bitch.

Nomina autem communis generis hiſce verſiculis continentur:

Conjux atque *parens*, *infans*, *patruelis*, & *heres*,
Affinis, *vindex*, *judex*, *dux*, *miles*, & *hoſtis*,
Augur & *antiſtes*, *juvenis*, *conviva*, *ſacerdos*,
*Muni*queceps, *vates*, *adoleſcens*, *civis*, & *auctor*,
Cuſtos, *nemo*, *comes*, *teſtis*, *ſus*, *boſ*que, *caniſ*que,
*Interpreſ*que, *cliens*, *princeps*, *præs*, *martyr*, & *obſes*.

4. Multa, quibus ſexus promiſcuus, unaque vox eſt,
Nomina ſunt, quorum genus eſt à fine petendum.

Nomina brutorum animantium, quæ ſub uno vocabulo, unoque genere, utrumque ſexum comprehendunt, terminationum regulas plerumque ſequuntur: ut, *hic elephantus*, an Elephant; *hæc vulpes*, a Fox; *hic paſſer*, a Sparrow; *hæc aquila*, an Eagle; *hic ſalmo*, a Salmon; *hæc balena*, a Whale.

Ejuſmodi nomina vulgò EPICOENA, ſeu *Promiſcua* appellantur; qualia ſunt multa ferarum, plurima avium, omnia ferè piſcium & inſectorum nomina, in quibus ſexûs differentia vel difficiliùs diſcernitur, vel rariùs attenditur. Quotieſcunque autem alteruter ſexus certò deſignatur, voces *mas* aut *femina* plerumque adduntur.

5. Menſes cum Ventis generi conjunge virili.

Nomina Menſium & Ventorum maſculina ſunt: ut, *hic Aprilis*, the Month April; *hic Aquilo*, the North Wind.

NOT. Tamen omnia Menſium, multa Ventorum nomina adjectiva potiùs quàm ſubſtantiva eſſe.

6. Maſculeum Fluvii nomen Montiſque repone:
Sæpe tamen norma eſt finalis ſyllaba utrique.

Nomina Fluviorum & Montium ſunt maſculini generis: ut, *hic Tiberis*, the River Tiber; *hic Othrys*, a Hill in Theſſaly.

EXC. Multa tum Fluviorum, tum Montium nomina, eorum præſertim quæ in *a*, *e*, & *um* finiuntur, genus ſuum ex terminatione accipiunt: ut, *hæc Matrona*, the River Marne in France; *hæc Lethe*, *hæc Styx*, Rivers in Hell; *hoc Plemmyrium*, a River in Sicily; *hæc Ætna*, a Mountain in Sicily; *hæc Rhodope*, a Mountain in

in Thrace; *hoc Soracte*, a Hill in Italy; *hoc Pelion*, a Hill in Thessaly.

7. *As* partesque dabis maribus: sit at *uncia* dempta.

As, & ejus partes & composita, cujuscunque sint terminationis, masculina sunt. *As*, A Pound, a Piece of Money, or any Thing that may be divided into twelve Parts; *bes*, two thirds of an *As*, or eight Ounces; *semis* & *semissis*, half an *As*, or six Ounces; *triens*, the third Part of an *As*, or four Ounces; *quincunx*, five Ounces. Sic *decussis*, ten *Asses*; *centussis*, an hundred *Asses*.

EXC. *Uncia*, an Ounce, semper femininum est.

8. Jungito femineis nomen Regionis & Urbis,
Præcipuè quod in *n* ternæ fit, *us* *os*ve secundæ.
Est *Tuder* atque *Argos* neutrum, quibus adjice *Gadir*.
Rariùs hic *Marathon* capit, & *Pharsalus*, *Abydos*.
Mascula in *us* ternæ, *Pontus*, *Sason*que, *Canopus*,
Atque *Tunes*, *Tecmon*. Hic, at hoc vult sæpius *Anxur*.
Cætera turba suos fines plerumque sequuntur.

Nomina Regionum & Urbium feminina sunt: ut, *hæc Britannia*, the Isle of Britain; *hæc Persis*, the Kingdom of Persia; *hæc Roma*, *hæc Carthago*, the Cities Rome and Carthage. In quibus & innumeris aliis eadem est & significationis & terminationis regula.

Hæc autem regula, quatenus generalis est, in iis præcipuè regionum & urbium nominibus locum habet, quæ terminatiòne quidem masculina, significatiòne verò feminina sunt; qualia sunt plurima nomina in *us* vel *os* secundæ declinationis, vel in *n* tertiæ, desinentia: ut, *hæc Egyptus*, the Kingdom of Egypt; *hæc Corinthus*, the City Corinth; *hæc Samos*, the Island Samos; *hæc Pylos*, the City Pylos; *hæc Trœzen*, *hæc Eleusin*, *hæc Lacedæmon*, Names of Cities or Towns.

Reliqua verò urbium (&, si qua sunt, regionum) nomina, terminationum regulas plerumque sequuntur: ut, *hic Sulmo*, *hic Agragas*; *hoc Londinum*, *hoc Zeugma*; *hoc Reate*, *Præneste*, *Cære*; *hoc Albion*, *Ilion*; *hoc Tibur*; *hoc Hispal*; *hoc Illiturgi*; *hoc Æpy*. Item singulari carentia; *hi Parisii*, *Veii*; *hæ Athenæ*, *Gades*; *hæc Susa*, *Hierosolyma*.

Huc quoque referri possunt barbara urbium nomina non declinata, utpote neutra per Reg. 11. generalem; qualia sunt *Cim*, *Suthul*, *Dibitach*, *Callet*, *Nepet*, &c.

EXC. 1. *Argos*, *Tuder*, & *Gadir*, urbium nomina, neutra sunt,

EXC.

Exc. 2. *Marathon, Pharsalus*, & *Abydos*, plerumque feminina, nonnunquam tamen masculina inveniuntur.

Exc. 3. Nomina urbium in *us* tertiæ declinationis ferè masculina sunt: ut, *hic Pessinus, Selinus, Hydrus, -untis.*

Exc. 4. *Pontus*, nomen regionis, *Sason*, parvæ insulæ nomen, *Tunes, Tecmon*, oppidorum nomina, vix alio quàm masculino reperiuntur. *Canopus*, uni Melæ femininum, aliis omnibus masculinum est.

Exc. 5. *Anxur*, oppidi nomen, nusquam feminino, interdum masculino, at neutro frequentiùs usurpatum invenimus.

Not. Ex his multa feminino ponuntur, propter subauditam vocem generalem *urbs*: ut, *pulcherrima Narbo, Præneste sub ipsa.*

9. Arbor femineis dabitur: sed mas *oleaster*,
Et *rhamnus*: petit hic potiùs *cytisus*que *rubus*que:
Hic quandoque *larix, lotus* volet, atque *cupressus*:
Hoc quod in *um, suber*que, *siler* dant, *robur acer*que.

Nomen arboris femininum est: ut, *hæc pomus*, an Apple-tree; *hæc pirus*, a Pear-tree.

Exc. 1. Masculina sunt, *oleaster*, a wild Olive-tree; *rhamnus*, the white Bramble or Buck-thorn.

Exc. 2. *Cytisus*, a kind of Shrub; *rubus*, the Bramble-bush; sæpius quidem masculina, interdum tamen feminina inveniuntur.

Exc. 3. *Larix*, the Larch-tree; *lotus*, the Lot-tree; *cupressus*, the Cypress-tree; in masculino nonnunquam, sed longè frequentiùs in feminino adhibentur.

Exc. 4. Quæ in *um* desinunt, neutra sunt: ut, *buxum*, the Bush or Box-tree; *ligustrum*, Privet. Neutra item sunt, *suber*, the Cork-tree; *siler*, the Osier; *robur*, Oak of the hardest kind; *acer*, the Maple-tree.

10. Femineum Naves genus atque Poëmata quærunt.

Nomina Navium & Poëmatum plerumque feminina sunt: ut, *hæc Argo*, the Name of the first Ship according to the Poets; *hæc Centaurus*, a Ship called the Centaur; *hæc Ilias, Æneïs*, the Names of two Poems, the one composed by Homer, the other by Virgil; *hæc Eunuchus*, a Comedy so called.

Not. 1. Nomina propria, Navibus aut Poëmatibus indita, genus suum retinent. Sic *Python undivagus, Triton captivus*, nomina navium apud Silium Italicum: item *Ajax, Orestes, Hippolytus*, Tragœdiarum nomina, masculina sunt.

Not.

NOT. 2. Nomina Poëmatum, ſingulari carentia, terminationum genera ſequuntur: ut, *hi Adelphi, hæc Bucolica, Georgica, Argonautica.*

11. Adjicito neutris quodcunque inflexile nomen.

Omne nomen indeclinabile eſt neutri generis: ut, *hoc git*, a kind of Cockle; *hoc gummi*, Gum; *hoc fas*, that which is lawful; *nefas*, that which is unlawful.

12. Literæ amant neutrum: ſic pars pro nomine ſumpta;
Et verbum quodvis pro nuda voce repoſtum.

1. Nomina literarum plerumque ſunt neutri generis: ut, *a parvum*, a little *a*; *i longum*, a long *i*.

2. Verba, & ceteræ partes orationis, loco nominum poſitæ, neutro adhærent: ut, *Scire tuum nihil eſt*, i. e. *ſcientia tua*, your knowledge is nothing; *Cras iſtud*, i. e. *iſte dies craſtinus*, that Morrow.

3. Dictiones pro nudis vocibus, excluſâ omni ſignificatione, acceptæ, ſunt generis neutri: ut, *lux eſt monoſyllabum*, the Word *lux* is one Syllable.

13. Sæpè genus vocum trahit ad ſe vox generalis:
Sic volucrem ſequitur *bubo*, ſic flumen *Iader*.

Nomen generale, ſeu multis commune, ſæpiſſimè genus tribuit aliis nominibus ſub eo comprehenſis. Sic *bubo*, an Owl; plerumque maſculinum eſt, quia terminatur in *o*: Virgilius tamen *ſola bubo* in feminino dixit, ratione habitâ vocis generalis *avis* vel *volucris*, quæ illius animo obverſabatur. *Iader* itidem Lucano neutrum eſt, quia *flumen*, nomen commune, ad quod ille reſpiciebat, eſt neutri generis.

14. Adjectiva trium generum ſunt cuncta: ſed unum
Quædam, multa duos, capiunt tres plurima fines.

Adjectiva nomina ſunt omnis generis: quædam ſub unâ terminatione; ut, *felix*, happy; *hebes*, dull; *vetus*, old: quædam ſub duabus; ut, *mollis, molle*, ſoft; *durior, durius*, harder: quædam denique ſub tribus terminationibus; ut, *albus, alba, album*, white; *acer, acris, acre*, ſharp.

15. Pro fixo poſitum, genus optat mobile fixi.

Adjectivum pro ſe & ſubſtantivo ſubaudito poſitum, ejus eſt generes cujus eſt ſubſtantivum ſubauditum: ut, *hic molaris*, a Millſtone, ſupple *lapis*; *hæc patria*, one's native Country, ſupple *terra*; *hoc triſte*, a ſad Thing, ſupple *negotium*.

REGULÆ SPECIALES.

A.

16. Hæc dat A quod primæ eſt: ſed neutrum *Paſcha* requirit.
Hadria mas æquor, pariterque *cometa*, *planeta*:
Maſcula & interdum *talpam damam*que videbis.

Nomen in A primæ declinationis femininum eſt: ut, *hæc menſa*, a Table.

Exc. 1. *Paſcha*, the Paſſover, or the Feaſt of Eaſter; neutrum eſt.

Exc. 2. *Hadria*, the Hadriatic Sea, or Gulph of Venice; *cometa*, vel potiùs *cometes*, a Comet; *planeta*, a Planet; maſculina ſunt.

Exc. 3. *Talpa*, a Mole; *dama*, a Doe; Virgilio maſculina ſunt, aliis feminina.

17. Sit neutri generis per A quicquid tertia flectit.

In A tertiæ declinationis neutrum eſt: ut, *hoc dogma*, an Opinion.

E.

18. Hæc petit E primæ, neutrum depoſcit E ternæ.

In E primæ declinationis femininum eſt: ut, *hæc epitome*, an Abridgment.

In E tertiæ neutrum: ut, *hoc mare*, the Sea.

I. U. Y.

19. Dant quibus I fines, Y vel U, ſunt omnia neutra.

In I, Y, & U, neutra ſunt: ut, *hoc ſinapi*, Muſtard; *hydromeli*, Mead; *miſy*, Vitriol; *moly*, the Name of an Herb of ſovereign Virtue; *cornu*, a Horn.

O.

20. Hic dat O: femineis *halo* cum *caro* dantur & *echo*;
Quæque in IO, ſeu ſint verbo, ſeu nomine nata,
Rem (numeris demptis) aliquam ſine corpore gnant.

In O maſculinum eſt: ut, *hic ſermo*, a Speech.

X c. I.

EXC. 1. Feminina sunt, *halo*, a Circle about the Sun or Moon; *caro*, flesh; *echo*, the Resounding of a Voice from a Rock or Wood.

EXC. 2. Feminina etiam sunt nomina in IO, rem incorporalem significantia: sive verbalia sint; ut, *oratio*, an Oration; *opinio*, an Opinion: sive à nomine derivata; ut, *communio*, Communion; *ditio*, Dominion, Power; *perduellio*, Treason; *rebellio*, Rebellion; *talio*, like for like, or a Requital of an Injury in the same Kind.

✠ At quæ in IO rem corporalem aut numeros significant, masculina sunt, ac proinde regulam generalem sequuntur: ut, *pugio*, a Dagger; *scipio*, a Staff; *titio*, a Fire-brand; *papilio*, a Butterfly; *vespertilio*, a Bat; *unio*, a Pearl: item, *ternio*, *quaternio*, *senio*, the Numbers three, four, &c.

21. Adjice femineis DO, GO: sed mascula *cudo*,
Harpago, sic *ordo*, simul *udo*, *tendo*, *ligo*que.
Rariùs hæc *margo* vati est, hic sæpe *cupido*.
Arrhabo cum *cardo* muliebria vix imitanda.

EXC. 3. A regula nominum in O excipiuntur etiam in DO & GO finientia, quæ feminina sunt: ut, *hæc arundo*, a Reed; *hæc imago*, an Image.

✠ Masculina tamen sunt: *cudo*, a Leather Cap; *harpago*, a Drag or Grapple; *ordo*, Order; *udo*, a Linen or Woollen Sock; *tendo*, a Tendon, that fastens the Muscles to the Bones; *ligo*, a Spade.

✠ *Margo*, the Brink of a River or Well, the Margin of a Book; frequentissimè masculinum est: Juvenali autem femininum. *Cupido* pro *amoris Deo*, masc. est, per reg. 1. pro *cupiditate* verò Poëtis sæpe est masculinum, Oratoribus autem semper femininum.

✠ *Arrhabo*, Earnest, Varroni; *cardo*, a Hinge; Graccho feminina sunt: at cùm alii omnes masculinè utantur, priscos illos vix imitandos censuerim.

C. L. M. T.

22. Quod fit in L, vel T, C, vel M, neutralibus adde:
Mascula *sol*, *mugil*, seu *sal*, quod rarius hoc vult.

In C & T, item L & M, neutra sunt: ut, *hoc lac*, Milk; *hoc caput*, the Head; *hoc animal*, a living Creature; *hoc scamnum*, a Desk.

EXC. 1. *Sol*, the Sun; *mugil*, a Mullet-fish; masculina sunt.

EXC. 2. *Sal*, Salt; sæpiùs masculinum est, interdum neutrum: in plurali, *sales*, witty Sayings, Railleries, tantùm masculinum est.

N.

23. Masculeum capit N. Finita in MEN dato neutris,
Quæque secunda creat, cum *gluten* & *inguen* & *un-*
Addideris *pollen*. *Sindon* petit hæc, & *aëdon*; [*guen*:
Alcyonem junges, data postea queis comes *icon*.

In N masculina sunt: ut, *hic pæan*, an Hymn in Honour of Apollo; *hic pecten*, a Comb; *hic delphin*, a Dolphin Fish; *hic canon*, a Rule.

Exc. 1. Finita in MEN neutra sunt: ut, *hoc carmen*, a Verse. Sic *gluten*, Glue; *inguen*, the Groin; *unguen*, Ointment; *pollen*, fine Flour.

Exc. 2. Item nomina secundæ in *on* Græca: ut, *hoc symbolon*, a Sign or Badge to know one by; *symposion*, a Banquet: quæ Latinis in *um* efferuntur, *symbolum*, *symposium*.

Exc. 3. Feminina sunt, *sindon*, fine Linen; *aëdon*, a Nightingale; *alcyon*, a Bird called the King's Fisher; *icon*, an Image or Picture.

AR.

24. Postulat AR neutrum: sed masculeum *salar* optat.

Desinentia in AR neutra sunt: ut, *hoc calcar*, a Spur.
Exc. *Salar*, a Trout, masculinum est.

ER.

25. ER capit hic. Neutrum plantæ fructusve requirunt:
At *tuber* hic fructus; *tuber* quemcunque tumorem
Significans neutrale petit; cumque *ubere spinther*,
*Ver*que, *cadaver*, *iter*. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

In ER masculinum est: ut, *hic liber*, a Book; *hic imber*, a Shower.

Exc. 1. Fructuum aut plantarum nomina neutra sunt: ut, *piper*, Pepper; *cicer*, Vetches; *papaver*, Poppy.

✠ *Tuber*, primâ brevi, the Name of a Tree, femininum est, per reg. 9. pro fructu ejus arboris, masculinum. *Tuber* verò, primâ longâ, neutrum est, & varia habet significata, viz. a Wen, Bunch, or Excrescence, a Mushroom, a Knob in Trees, &c.

Exc. 2. Neutra etiam sunt, *uber*, a Pap, Fatness; *spinther*, a Broach or Clasp; *ver*, the Spring-time; *cadaver*, a dead Carcase; *iter*, a Journey.

Exc. 3.

Exc. 3. *Linter*, a little Boat, & masculinum & femininum invenitur.

OR.

26. Hic dat OR. Hæc *arbor* : *cor*, *ador*que hoc, *marmor* & *æquor*.

In OR masculina sunt: ut, *hic calor*, Heat.

Exc. 1. Unicum est femininum, *arbor*, a Tree.

Exc. 2. Quatuor neutra sunt: *cor*, the Heart; *ador*, Wheat; *marmor*, Marble; *æquor*, the Sea, a Plain.

UR.

27. Hoc dat UR. Hic *furfur* capiet, cum *vulture turtur*.

In UR neutra sunt: ut, *hoc murmur*, a Noise.

Exc. Tria sunt masculina: *furfur*, Bran; *vultur*, a Vulture; *turtur*, a Turtle-dove.

AS.

28. AS petit hæc. Neutrum est *vas*, *vasis*, quiesque Pelasgi
Dant *atis* in patrio: quibus *antis* mascula sunto:
Adjicito quotquot format tibi flexio prima.

In AS feminina sunt: ut, *hæc pietas*, Piety.

Exc. 1. *Vas*, *vasis*, a Vessel, neutrum est.

Exc. 2. Neutra etiam sunt nomina Græca, quæ genitivum per *atis* formant, penultimâ correptâ: ut, *artocreas*, a Pie; *erisipelas*, a Sore, commonly called St Anthony's Fire.

Exc. 3. Græca genitivum in *antis* mittentia masculina sunt: ut, *adamas*, an Adamant; *elephas*, an Elephant.

Exc. 4. Masculina etiam sunt nomina primæ in *as*: ut, *pareas*, a kind of Serpent; *asterias*, a Bird of the Heron kind; *tiaras*, a Turban or Mitre.

ES.

29. Hæc dabit ES. Capient *ales* hic hæcve, *palumbes*,
Atque *dies*; sed mas *proles*: mas *poples* & *ames*,
Fomes, *pes*, *paries*, *palmes*, cum *limite stipes*,
Queis addes *trames*, *termes*, cum *gurgite cespes*;

Et

Et quæ fonte fluunt Graio: sed neutra capessunt
Hippomanes, *panaces*, *nepenthes*, sic *cacoëthes*.

In ES feminina sunt: ut, *hæc sedes*, a Seat; *hæc res*, a Thing.

Exc. 1. Dubii generis sunt, *ales*, a Bird; *palumbes*, a Ring-dove, or Cow-shot Dove; *dies*, a Day. *Dies* tamen Oratoribus sæpiùs masculinum: pro longo autem tempore Poëtis ferè femininum, in plurali semper masculinum est.

Exc. 2. *Meredies*, à *medius* & *dies* compositum, the Mid-day, or Noon, tantùm masculinum est.

Exc. 3. Masculina etiam sunt duodecim nomina Latina tertiæ declinationis: *poples*, the Ham of the Leg; *ames*, a Fowler's Staff; *fomes*, Fewel; *pes*, the Foot; *paries*, a Wall; *palmes*, a Vine-branch; *limes*, a Bound or Limit; *stipes*, the Stock of a Tree; *trames*, a Path; *termes*, an Olive-bough, an Imp; *gurges*, a Whirlpool, a Gulph; *cespes*, a Turf.

Exc. 4. Masculina denique sunt omnia in ES Græca: sive primæ sint declinationis; ut, *cometes*, a Comet; *achates*, an Agate-stone; *aromatites*, Wine brewed with Spices, Hippocras: sive tertiæ; ut, *lebes*, a Cauldron or Kettle; *magnes*, the Load-stone; *acinaces*, a Persian Sword, a Scimitar.

Exc. 5. Hæc autem Græca neutra sunt: *hippomanes*, a certain kind of Venom which grows in the Forehead of a Foal; *panaces*, an Herb of sovereign Virtue, All-heal; *nepenthes*, another Herb which driveth away Sadness, Kill-grief; *cacoëthes*, an evil Custom.

IS.

30. IS dabo femineis. Sunt mascula *piscis* & *axis*,
Glis, *callis*, *vermis*, *vectis*, *mensis*, *cucumis*que,
Mugilis & *postis*, cum *sanguine fascis* & *orbis*,
Fustis item *collis*, *caulis*que, & *follis* & *ensis*,
Serpentemque notans *cenchris*, cum *vomere*, *torris*,
In NIS finitum Latium, *lapis*, *unguis*, *aqualis*.

In IS feminina sunt: ut, *hæc avis*, a Bird; *hæc vallis*, a Valley.

Exc. 1. Multa sunt masculina, viz. *piscis*, a Fish; *axis*, an Axle-tree; *glis*, a Rat; *callis*, a beaten Road; *vermis*, a Worm; *vectis*, a Leaver; *mensis*, a Month; *cucumis*, a Cucumber; *mugilis*, (& contractè *mugil*) a Mullet-fish; *postis*, a Post; *sanguis*, Blood; *fascis*, a Bundle; *orbis*, a Circle, the World; *fustis*, a Staff;

Staff; *collis*, a Hill; *caulis*, the Stalk of an Herb; *follis*, a Pair of Bellows; *ensis*, a Sword; *cenchris*, genitivo *cenchris*, a kind of speckled Serpent; [at *cenchris*, *cenchridos*, a kind of Hawk, a Kastrel, femininum est] *vomis* vel *vomer*, the Plow-share; *torris*, a Fire-brand; *lapis*, a Stone; *unguis*, the Nail; *aqualis*, a Water-pot, an Ewer.

Masculina etiam sunt nomina Latina in NIS exeuntia: ut, *panis*, Bread; *crinis*, the Hair. Græca verò in NIS feminina sunt: ut, *tyrannis*, Tyranny; *coronis*, the Top of any Thing, the Cap-stone.

31. Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *torque canalis*,
Dant *scrobis*, ac *anguis* : *corbis* muliebre præoptat:
Masculeo potiùs gaudent *pulvis*, *cinis*, *amnis*.

EXC. 2 A regula etiam excipiuntur nomina sequentia dubii generis: *finis*, the End; *clunis*, the Buttock; *torquis*, a Chain; *canalis*, a Conduit-pipe; *scrobis* vel *scrobs*, a Ditch; *anguis*, a Serpent; *corbis*, a Twig-basket; *pulvis*, Dust; *cinis*, Ashes; *amnis*, a River.

Ex his autem sex priora, licet sæpissimè feminina, paulò tamen frequentiùs masculina inveniuntur. *Finis* verò, pro *limitibus agrorum*, masculino tantùm legitur. *Corbis* feminino; *pulvis*, *cinis*, *amnis*, masculino, longè usitatiùs usurpata reperimus.

OS.

32. Os maribus detur. Sunt neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*,
Postulat hæc *arbos*, *cos*, *dos*, & origine Græcâ
Orta *eos*, *arctos*, *perimetros* cum *diametro*.

In OS masculina sunt: ut, *hic flos*, a Flower; *hic ros*, Dew.

EXC. 1. Quatuor neutra sunt: *chaos*, a confused Mass; *melos*, a Song; *os*, *oris*, the Mouth; *os*, *ossis*, a Bone.

EXC. 2. Tria Latina feminina sunt: *arbos* vel *arbor*, a Tree; *cos*, a Whetstone; *dos*, a Dowry, an Accomplishment. Item, hæc Græca: *eos*, the Morning; *arctos*, one of the two Constellations, called the greater and the lesser Bears; *perimetros*, the Circumference of a Circle; *diametros*, the Diameter of it.

US *secundæ & quartæ declinationis.*

33. Nòmen in US mas est, seu quartæ sive secundæ.

In US tam secundæ quàm quartæ declinationis masculina sunt: ut, *hic annus*, a Year; *hic vultus*, the Countenance.

34. Hæc

34. Hæc *domus* & *vannus*, pro fructu *ficus*, & *alvus*;
Sic *humus* atque *manus*, poſcunt: *acus* addito quartæ,
Porticus atque *tribus*. Capit hoc *virus pelagu*ſque.

Exc. 1. In ſecunda declinatione feminina ſunt: *vannus*, a Sieve; *alvus*, the Belly; *humus*, the Ground. In quarta autem, *manus*, the Hand; *porticus*, a Gallery; *tribus*, a Tribe. Item, *domus*, a House; partim ſecundæ, partim quartæ: *ficus*, a Fig-tree, or Fig, tam ſecundæ quàm quartæ: [Pro *morbo* autem vulgò maſculinum ſtatuitur.] *Acus* denique quartæ femininum eſt, a Needle. *Acus* autem *aci*, ſecundæ, a kind of prickly Fish, maſculinum. At *acus*, *aceris*, Chaff, tertiæ, et neutrum eſt.

Exc. 2. In ſecunda declinatione duo ſunt neutra: *virus*, Poiſon; *pelagus*, the Sea.

35. Nomen in OS Græcum, quod in US mutare Latini
Sæpè ſolent, normam ſequitur plerumque virilem:
Femineum ſed multa petunt: ut, *abyſſus*, *eremus*,
*Antidotu*ſque, *pharus*, *dialectus*, *carbaſus*: adde
Ex *odos* & *phthongos* genitum, quæque à generali
Voce genus plantæ & gemmæ capiunt muliebre.

Exc. 3. Ex nominibus Græcis in OS terminatis, quæ Latino more plerumque in US exeunt, plurima quidem, Græcorum conſuetudinem ſecuta, maſculina ſunt: ut, *cyathus*, a Goblet; *gyrus*, a Circle; *dialogus*, a Dialogue; *bolus*, a Morsel.

☩ Multa autem, Græcorum itidem imitatione, feminina ſunt: ut,

1. *Abyſſus*, a bottomless Deep; *eremus*, a Desart; *antidotus*, an Antidote; *pharus*, a Watch-tower; *dialectus*, a Manner of Speech in any Language different from others; *carbaſus*, a Sail.

2. Ex *odos* & *phthonges* compoſita: ut, *periodus*, a Period or perfect Sentence; *methodus*, a Method; *diphthongus*, a Diphthong, or two Vowels in one Syllable; *monophthongus*, a single Vowel.

3. Quædam gemmarum ſeu lapidum pretioſorum nomina, quæ, ob vocem generalem *gemma* intellectam, feminino genere poſita videntur: ut, *amethyſtus*, the Amethyst; *chryſolithus*, the Chrysolite: ſic *chryſtallus*, Crystal; *ſapphirus*, the Sapphire; *chryſophraſius*, a kind of Topaz; *leucochryſus*, a kind of Jacinth-stone; *topazius*, a Topaz.

☩ Cetera autem ejuſmodi ferè maſculina ſunt: ut, *beryllus*, the Beryl;

Beryl; *carbunculus*, the Carbuncle; *opalus*, the Opal; *pyropus*, a Ruby; *smaragdus*, the Emerald.

4. Quædam denique plantarum seu fructuum nomina, ob subauditam vocem *planta*: ut, *papyrus*, an Egyptian Reed of which Paper was made; *biblus*, the same; *nardus*, Spikenard; *byssus*, fine Flax, or Linen made of it; *hyssopus*, Hyssop; *costus*, the Herb Costmary; *crocus*, Saffron, &c.

✠ Reliqua verò plerumque sunt masculina: ut, *asparagus*, Asparagus, by the common People called Sparrow-grass; *elleborus*, Ellebore; *intybus*, Endive or Succory; *raphanus*, Raddish or Colewort, &c.

US *tertiæ declinationis.*

36. Postulat US neutrum, quoties id tertia flectit.

In US tertiæ declinationis neutra sunt: ut, *hoc littus*, the Shore; *hoc onus*, a Burden.

37. Femineum voluere *palus*, *subscus*que, *salus*que,
Quæque *senex*, *juvenis*, cum *servio*, nomina formant,
Et *virtus*, *incus*. At mascula sunt *lepus* & *mus*,
Et *pus* compositum: petit at muliebre *lagopus*.

EXC. 1. Pauca nomina in US tertiæ declinationis feminina sunt: viz. *palus*, a Fen or Bog; *subscus*, a Nail of Timber or Iron to fasten Boards together, a Dove-tail; *salus*, Health, Safety; *senectus*, old Age; *juventus*, Youth; *servitus*, Bondage; (à *senex*, *juvenis*, & *servio* derivata:) *virtus*, Virtue or Valour; *incus*, a Smith's Anvil.

EXC. 2. Masculina sunt, *lepus*, a Hare; *mus*, a Mouse. Item composita ex *pus*, seu πῦς Græco, i. e. *pes*: ut, *tripus*, a Pot, or any Thing else that hath three Feet; *chytropus*, a Trivet or Brandiron. ✠ Femininum autem est, *lagopus*, a Kind of Bird, also an Herb called Hare's Foot.

Dubia in US.

38. Hic aut hæc donant *balanus*, *specus*, atque *phaselus*,
Barbitus, atque *penus*, *grossus*: sed *grus*, *atomus*que
Femineum potius cupiunt; *colus* adde, virile
Quod rarò invenies: muliebre at contrà *camelus*
Est ubi nonnunquam videas. Vult hic dare *vulgus*,
Sed magis hoc. Ternæ *specus* & *penus* addito neutris.

1. Nomina in US sequentia sunt dubii generis: *hic* aut *hæc balanus*, the Fruit of the Palm-tree; *specus*, a Den; *penus*, a Storehouse, all Kind of Provisions; *phaselus*, a little Ship, a Yacht; *barbitus*, a Harp, a Dulcimer; *grossus*, a green Fig. *Specus* autem & *penus* tertiæ neutra sunt.

2. *Grus*, a Crane; *atomus*, an Atom; sæpiùs feminina, rarissimè masculina leguntur. *Colus*, a Distaff, uni Catullo masculinum, *Camelus*, a Camel, soli Plinio femininum est.

3. *Vulgus*, the Rabble, vel masculini est, vel neutri generis, at sæpiùs neutri.

YS.

39. Nomen in YS Græcum est, genus & sibi femineum vult.

In YS desinentia Græca sunt, & feminini generis, ut, *hæc chelys*, a Harp; *hæc chlamys*, a Soldier's Cloak.

S *præcedente diphthongo.*

40. *Æs* neutrale petit: *laus*, *fraus*, muliebria sunto.

Æs, cum *æ* diphthongo, Brass, Money, neutrum est. *Laus*, Praise; *fraus*, Deceit, feminina sunt.

S *præcedente consonante.*

41. S dato femineis, si consona ponitur ante.
Mascula sed *pons*, *fons*, *mons*, *seps*, dum denotat anguem;
Et queis P præit S polysyllaba, *forcipe* dempto,
*Dens*que, *chalybs*, cum *gryphe*, *rudens*, quod rariùs hæc vult.
Hic aut hæc *serpens* dat, *scrobs*, *stirps* truncus, *adeps*que.
Dans *animans* genus omne, tamen muliebre præoptat.

In S, præcedente consonante, feminina sunt: ut, *hæc trabs*, a Beam; *puls*, Pottage; *hyems*, Winter; *mens*, the Mind; *stips*, a Penny; *ars*, Art.

Exc. 1. Masculina sunt, *pons*, a Bridge; *fons*, a Well; *mons*, a Hill; *seps*, a Kind of Serpent; [at pro sepimento, a Hedge, femininum est.] Masculina etiam sunt nomina in PS, plures syllabas quàm

quàm unam habentia: ut, *hydrops*, an Hydropsy; *merops*, a large Kind of Tit-mouse; *epops*, a Lapwing. At *hæc forceps*, a Pair of Tongs, regulam servat. Masculina porrò sunt, *dens*, a Tooth; *chalybs*, Steel; *gryps*, a Griffon; *rudens*, a Cable, quod Plautus & Vitruvius in feminino extulerunt.

Exc. 2. Dubii generis sunt, *hic* aut *hæc serpens*, a Serpent; *scrobs*, a Ditch; *adeps*, Fatness; *stirps*, pro *trunco arboris*, the Stock of a Tree: at pro *progenie*, vel *origine generis*, Offspring, or Extraction; tantum femininum est.

Exc. 3. *Animans*, a living Creature, omni in genere reperitur, rariùs autem in masculino, frequentiùs in feminino vel neutro.

X.

42. Hæc petit X. *Ax*, *ex* maribus polysyllaba junge:
Dic tamen hæc *fornax*, *smilax*, *carex*, velut *balex*,
Et cum prole *panax*, & *forfex* atque *supellex*.

In X litera finita feminina sunt: ut, *pax*, Peace; *lex*, a Law; *pix*, Pitch; *vox*, the Voice; *lux*, Light; *falx*, a Hook; *lanx*, a Platter; *arx*, a Castle. Sic *cicatrix*, the Mark of a Wound, a Scar; *celox*, a Yacht or Fly-boat; *balux*, Gold-ore.

Exc. 1. Nomina polysyllaba in AX & EX desinentia masculina sunt: ut, *thorax*, the Breast, or a Breast-plate; *frutex*, a Shrub.

✠ Ex polysyllabis autem in AX & EX sequentia feminina sunt: *fornax*, a Furnace; *smilax*, a Kind of Herb, like Ivy, that runneth upon Trees, Rope-weed; *carex*, a Sedge; *halex*, a Herring, a Kind of Pickle; *panax*, idem quod *panaces*, the Herb All-heal; *opopanax*, the Juice of that Herb; *forfex*, a Pair of Sheers; *supellex*, Household-stuff, Furniture.

43. Mascula sunto *calix*, *phœnix*, pro *verme*que *bombyx*,
Et *coccyx*, *fornix*, & *onyx* vas, aut lapis unde
Vas fit; *oryx*, *tradux*, *grex* his adjunge *calyx*que.
Femineo interdum data *tradux* cum *grege* cernes.

Exc. 2. Masculina etiam sunt sequentia in X: *calix*, a Cup; *phœnix*, a Bird so called; *bombyx*, a Silk-worm; [pro *materia* autem *vestis bombycinæ*, Silk, femininum est:] *coccyx*, a Cuckow; *fornix*, a Vault, *Onyx*, pro *lapide alabastrite*, aut *vase* inde confecto, Alabaster, or an Alabaster Box or Vessel: [at pro *gemma*, a Kind of Jewel so called, tantùm femininum:] *oryx*, a Wild-goat; *tradux*, a Graff, or Off-set of a Vine; *grex*, a Flock; *calyx*, the Bud of a Flower.

✱ *Grex* tamen apud Lucretium, & *tradux* apud Columellam feminina inveniuntur.

Dubia in X.

44. Hæc modò femineis, maribus modò juncta videbis;
Calx pro parte pedis metâve laboris, & *hystrix*,
Imbrex; *sardonychem* jungas, *rumicem silicem*que:
Hic magè vult *cortex* & *obex*, cum *pumice varix*:
Hæc potiùs *limax*, *lynx*, & cum *sandice perdix*:
Atriplici neutrum meliùs dabo quàm muliebre.

Exc. 3. Hæc nomina in X sunt dubii generis: *hic* aut *hæc calx*, tam pro *calcaneo*, the Heel; quàm pro *fine* vel *meta*, the End of a Thing, the Goal: [pro *lapide* autem *cocto*, Lime, tantùm femininum est:] *hic* aut *hæc hystrix*, a Porcupine; *imbrex*, a Gutter-tile for carrying off rain; *sardonyx*, a precious Stone; *rumex*, the Herb Sorrel, or Sowr-dock; *silex*, a Flint.

Item, *cortex*, the Bark of a Tree; *obex*, a Bar or Bolt; *pumex*, a Pumice-stone; *varix*, a swollen Vein; quæ rarò feminina inveniuntur.

Item, *limax*, a Snail; *lynx*, a Beast of a very quick Sight, an Ounce; *sandyx*, a Kind of red or purple Colour; *perdix*, a Partridge: quæ multò frequentiùs in feminino, quàm masculino occurrunt.

Denique *atriplex*, the Herb called Orage; Macro quidem inferioris ætatis poëtæ, femininum est; neutrum verò Plinio, cujus major & potior auctoritas.

I, Æ, A, & E, *pluralia*.

45. I maribus plurale dabis: muliebre sed Æ vult:
Ast A & E Græcum, cupiunt neutralibus addi.

Nomina singulari carentia in I, masculina sunt: ut, *hi liberi*, Children: in Æ feminina; ut, *hæ cunæ*, a Cradle: in A neutra; ut, *hæc arma*, Arms.

Neutra etiam sunt quædam nomina Græca in E pluraliter desinentia: ut, *hæc mele*, Songs; *cete*, Whales; *Tempe*, a pleasant Place in Thessaly.

Alia nomina, vel toto singulari, vel ejus Nominativo carentia.

46. In reliquis primo numero primíve carentûm
Recto, animo qualem vocum natura reposcat,
Con-

Concipito talem: sic à *prece prex* tibi forma:
Hic dat *casse* tamen, dat & *impete; verbere* vult hoc;
Hic *vepren, pecudis* capit hæc; hæ postulat *Idus*.
Cetera sunt alio meliùs memoranda libello.

In aliis nominibus, sive toto singulari, sive ejus nominativo carentibus, talis mente fingendus est nominativus, qualem vocum analogia requirat; indeque, ex supra traditis terminationum regulis, genus est inveniendum. Hoc pacto, *precis*, a Prayer; feminini generis est; quia, siquem unquam nominativum habuerit, is *prex* videtur fuisse, adeòque & generis feminini, per Regulam de nominibus in X. Sic *injussu*, ablat. sing. without Leave, masc. *fores*, nom. plur. a Door, fem. *feminis*, gnit. sing. the Thigh, neutr. ab inusitatis nominativis sing. *injussu*, *foris*, *femen*, &c.

Exc. Hi abativi, *casse*, a Net, masc. *impete*, with Force, masc. *verbere*, a Scourge, neut. ab obsoletis nominativis, *cassis*, *impes* vel *impetis*, & *verber:* item, accus. *veprem*, a Brier, masc. genit. *pecudis*, a Beast, fenin. ab antiquo nomin. *vepres* vel *vepris*, & *pecus:* item, nom. plur. *Idus*, certain Days of each Month, fem. ab inusitato sing. *Idus:* contra quàm earum vocum terminationes postulabant. Sed de his aliisque ejusmodi nominibus defectivis, fusiùs in cap. tertio agemus.

CAP. II.

De Regulari Nominum Declinatione.

DECLINATIO est, vocum per suos casus & numeros variatio.

CASUS est, certa vocis in declinando terminatio.

Casus sunt sex: *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus*, & *Ablativus*.

Ex his Nominativus RECTUS dicitur, ceteri OBLIQUI.

NUMERUS est, unius & multorum distinctio.

Numeri igitur sunt duo; *Singularis* & *Pluralis*.

Singularis est, qui rem unam; *Pluralis*, qui res plures significat: ut, *homo*, *homines*.

Declinationes sunt quinque; *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta*, & *Quinta*.

Earum differentiæ ex Genitivo singulari vulgò petuntur: Genitivus enim Primæ plerumque in *æ* diphthongon, Secundæ in *i*, Tertiæ in *is*, Quartæ in *us*, Quintæ denique in *ei* desinit.

Declinatio alia est *Regularis*, alia *Irregularis*.

Declinatio

Declinatio Regularis est, quæ certas & communes declinandi regulas observat.

Declinatio Irregularis est, quæ à regulis hisce communibus recedit.

Declinationum *Regulæ* duplices sunt; vel *Generales*, sive omnium Declinationum communes; vel *Speciales*, sive suæ ujusque Declinationis propriæ.

Regulæ Generales.

1. Compositum simplexque modo flectuntur eodem.
Demitur *exsanguis*, nec non *Capricornus* & *angiportus*, & orta *manus*; quæ pluraque postea dicam.

Nomina composita eodem modo declinantur quo simplicia: ut, *pes*, *pedis*, the Foot; *bipes*, *bipedis*, two-footed.

Exc. At *exsanguis*, bloodless, dead, in genitivo habet *exsanguis*, licet simplex *sanguis sanguinis* faciat. Sic *Capricornus*, the Sign Capricorn, *Capricorni* flectitur, quamvis *cornu* sit quartæ. *Angiportus*, a narrow Lane or Street, Ciceroni quidem & Horatio quartæ, Plinio verò secundæ, Vitruvio utriusque declinationis est: at *portus* semper quartæ. Item, *unimanus*, that has one Hand, & cætera ex *manus* composita, sunt secundæ declinationis, quamvis *manus* sit quartæ.

¶ Reliqua meliùs in sua quæque declinatione declarabuntur.

2. Rectum in compositis tantùm variato: priorem
Immotum *alteruter* crebrò tenet, ac *olusatrum*.

In compositis rectus tantùm casus declinatur, sive in altera, sive in utraque parte compositi sit: ut, *juris-peritus*, *juris-periti*, *juris-perito*, &c. a Lawyer; *res-publica*, *rei-publicæ*, *rei-publicæ*, *rem-publicam*, &c. the Commonwealth.

Exc. *Alter-uter* tamen *alter-utrius*, *alter-utri*, &c. sæpiùs declinatur; minùs usitatè *alterius-utrius*, *alteri-utri*, &c. any one of two. Sic *olus-atrum*, *olus-atri*, &c. interdum *oleris-atri*, the Herb Allisander.

3. In neutris primus, quartus, quintus, similes sunt:
Queis in *a* pluralis semper, cum flectimus, exit.
Ambo, *duo*, at legem spernunt, & paucula Græca.

Nomina neutri generis, in quacunque declinatione, habent tres casus similes, nominativum, accusativum, & vocativum, in utroque numero; & hi casus, si declinentur, pluraliter in *a* exeunt: ut, *lignum*,

gnum, Wood; *corpus*, a Body; *tonitru*, Thunder: et pluraliter, *ligna*, *corpora*, *tonitrua*.

Excipe, *amb*, both; *duo*, two: item, *cete*, Whales; *mele*, Songs; *pelage*, Seas; Græca vocabula.

4. Est prima quintus similis. Sed Græcus *s* aufert
Sæpe; velut *Thoma*, *Theseu*, *Panthu*, *Pari*, *Palla*.

Vocativus triusque numeri similis est nominativo: ut, *penna*, a Pen; *puer*, a Boy; *panis*, Bread; *vultus*, the Countenance; *spes*, Hope: *ô penna*, *puer*, *panis*, *vultus*, *spes*; & pluraliter, *pennæ*, *pueri*, *panes*, *vultus*, *spes*: & *ô pennæ*, *pueri*, *panes*, &c.

EXC. Nomina Græca in S literam terminata, sæpe in vocativo eam abjiciunt ut, *Thomas*, *ô Thoma*; *Theseus*, *ô Theseu*; *Panthus*, *ô Panthu*; *Paris*, *ô Pari*; *Pallas*, *ô Palla*; virorum propria.

5. Syncopa plurali nonnunquam fit Genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali, idque in omni declinatione, præterquam quintâ: ut, *cœlicolûm*, pro *cœlicolarum*; *deûm*, pro *deorum*; *celestûm*, pro *cœlestium*; *currûm*, pro *curruum*. Est autem Syncope ablatio literæ vel syllabæ de medio dictionis.

6. Plurali terno similis vult esse Latinus.

Dativus & ablativus plurales omnium declinationum semper sunt similes: ut, *pennis*, *pueris*, *panibus*, *vultibus*, *diebus*.

REGULÆ SPECIALES.

Prima Declinatio.

7. Prima dat AS, ES, E, rectis, & A flexio, fines.

Prima Declinatio quatuor habet nominativi singularis terminationes, AS, ES, E, & A; quarum tres priores tantùm Græcæ sunt: ut, *Æneas*, *Anchise*, nomina virorum; *Circe*, feminæ nomen: ultima tum Græca, tum Latina: ut, *philosophia*, Philosophy; *mensa*, a Table.

8. *Æ* genitivus habet: veteres quem sæpe per *aï*
Solvere, nonnunquam per & *as* finire solebant;
Quo magè *familias* compostùm nunc quoque gaudet.
E sed more suo transibit in *es* tibi Græcum.

Genitivus

Genitivus singularis desinit in *æ* diphthongon ut, *Æneæ*, *Anchisæ*, *mensæ*.

✠ Veteres frequenter *æ* in *aï* per duas syllabas dissolvebant: ut, *aulaï*, pro *aulæ*, a Hall; *Lunaï*, pro *Lunæ*, the Moon; *pictaï*, pro *pictæ*, painted.

✠ Vetustissimi scriptores, ad imitationem Græcorum, genitivum etiam in *as* terminarunt: ut, *auras*, pro *auræ*, the Air or Wind; *vias*, pro *viæ*, a Way. * A *familia* composita, *as* sæpiùs, quam *æ*, genitivo habent: ut, *pater-familias*, the Master of a Family; *mater-familias*, the Mistress of it.

Exc. Nomina in E, Græco more, genitivum in *es* mittunt: ut, *Circe*, *Circes*.

9. *Æ* quoque vult ternus: dat & *e* cui rectus in E fit.

Dativus etiam desinit in *æ* diphthongon: ut, *Æneæ*, *Anchisæ*, *Circæ*, *mensæ*.

✠ Nomina in E quandoque *e* simplex in datio retinent: ut, *Penelope*, *Cybele*.

10. *Am* faciet quartus. Finita per AS vel A Græca
An quandoque volunt. *En* ES, E, rariùs *em*, dant.

Accusativus finitur in *am*: ut, *mensam*.

Exc. 1. Nomina in AS, Historicis quidem raro, Poëtis verò sæpiùs, accusativum per *an*, formant: ut, *Æneam* vel *Ænean*. Græca autem propria in A, à solis Poëtis, idque metri ferè gratiâ, in *an* terminantur: ut, *Majan*, *Æginan*, feminarum nomina; pro *Majam*, *Æginam*.

Exc. 2. In ES & E finita accusativo *en* habent: ut, *Anchisen*, *Circen*. * Interdum, licet rariùs, in *em* desinentia inveniuntur.

11. *A* Sextus donat. Capit *e* quod finit in ES, E.

Ablativus in *a* desinit: ut, *Æneâ*, *mensâ*.

Exc. Nomina in ES & E terminata, ablativum in *e* faciunt: ut, *Anchise*, *Circe*.

12. Primus pluralis fit in *æ*: Genitivus in *arum*.

Nominativus pluralis exit in *æ* diphthongon, genitivus in *arum*: ut, *etesiæ*, *etesiarum*, a Kind of Trade-winds that blow constantly from the North for forty Days together in the Dog-days; *cometæ*, *cometarum*, Comets; *epitomæ*, *epitomarum*, Abridgments; *mensæ*, *mensarum*, Tables.

13. Ter-

13. Tertius *is* poscit. Cupiunt tamen hæc magis *abus*;
Filia, mula, duæ, liberta, equa, nata, dea, ambæ.

Dativus, ac proinde ablativus, pluralis desinit in *is*: ut, *etesiis, cometis, epitomis, mensis.*

EXC. Pauca substantiva *abus* hisce in casibus frequentiùs habent: *filia* & *nata*, a Daughter; *mula*, a She-mule; *liberta*, a freed Woman; *équa*, a Mare; *dea*, a Goddess: differentiæ, sciz. causâ, ne de maribus sermo videatur. Item hæc adjectiva semper, *duæ* & *ambæ*.

14. Accusativus pluralis semper in *as* fit.

Accusativus pluralis terminatur in *as*: ut, *etesias, cometas, epitomas, mensas.*

Secunda Declinatio.

15. HOs, ER, IR, UR, fines US & UM, capit ordo secundus:
Adjicito Græcos OS & ON, per US, UM, variandos.

Secunda declinatio continet terminationes septem; quinque Latinas, ER, IR, UR, US, UM: ut, *puer, vir, satur, ventus, regnum*: & duas Græcas, OS & ON, quæ sæpe à Latinis in US & UM vertuntur: ut, *Alpheos* vel *Alpheus*, a River in Greece; *Ilion* vel *Ilium*, the City Troy.

16. *I* patrius casus, recto parisyllabas, optat.
At superant IR & UR, *prosper, puer, asper, adulter,*
Presbyter atque *tener, miser, exter, gibber, Iber*que,
Et *gener* atque *socer, lacer*, orta *gero, fero, liber,*
Mulciber & *vesper*; queis rariùs adjice *dexter.*
Sæpe (duo si sint) vates *i* rejicit unum.
O quandoque dabit quod in OS fit more Pelasgo.

Genitivus secundæ declinationis in *i* desinit, & plerumque nominativo syllabarum numero est æqualis: ut, *magister, magistri; ventus, venti; regnum, regni.*

EXC. I. Sequentia nomina R literâ terminata genitivum unâ

a augent. 1. Quæcunque in IR desinunt: ut, *vir*, *viri*; & ejus composita, *semivir*, *triumvir*, *centumvir*, *levir*, &c. item gentile *Trevir*. 2. Unum in UR, *satur*, *saturi*. 3. In ER, septem substantiva; *puer*, *pueri*, a Boy; *adulter*, *adulteri*, an Adulterer; *presbyter*, *presbyteri*, an Elder; *gener*, *generi*, a Son-in-law; *socer*, *soceri*, a Father-in-law; *Mulciber*, *Mulciberi*, the Name of the God Vulcan; *vesper*, *vesperi*, the Evening. Item hæc adjectiva: *prosper*, prosperous; *asper*, rough, sharp; *tener*, tender; *miser*, wretched; *exter*, foreign; *gibber*, crook-backed; *Iber*, a Spaniard or Iberian; *lacer*, torn or rent: item composita à verbis *gero* & *fero*; ut, *laniger*, that bears Wool; *opifer*, that brings Help, &c. His adde, *liber*, *liberi*, priore longa; sive adjectivum, pro *eo qui sui juris est*, free; sive substantivum, pro *Baccho*, the God of Wine. [At *liber*, primâ brevi, tam pro *interiore arboris cortice*, the inner Bark or Rind of a Tree; quàm pro *codice*, a Book; *libri* facit.] *Dexter* denique, right, favourable; vel *dextri*, vel *dexteri* declinatur, sæpiùs *dextri*.

Exc. 2. Quando genitivus terminatur in duo *ii*, solet alterum causâ metri interdum abjici: ut, *Antonius*, *Antoni*, Anthony, a Man's Name; *tugurium*, *tuguri*, a Cottage; pro *Antonii*, *tugurii*.

Exc. 3. Pauca Græca in OS, quæ à nominibus Atticæ dialecti in ως veniunt, genitivum quandoque in *o* faciunt: ut, *Androgeos*, the Name of a Man; *Athos*, a Hill in Thrace; *Androgeo*, *Atho*.

17. *Unus*, *uter*, *neuter*, cum *solus*, & *ullus*, & *alter*,
Atque *alius*, *totus*, *nullus*, licet omnibus olim
Quæ reliquis par norma fuit, nunc in genitivo
Dant *ius*, *i* terno, nullo discrimine flexûs.

Hæc sequentia adjectiva genitivum in *ius*, dativum in *i* terminant; tam in prima quàm in secunda declinatione: *unus*, *una*, *unum*, one; *unius*, *unius*, *unius*; *uni*, *uni*, *uni*. Sic *uter*, whether of the two; *neuter*, neither; *solus*, alone; *ullus*, any; *alter*, another of two; *alius*, another of more than two; *totus*, whole; *nullus*, none.

✠ Veteres hæc nomina, ut alia adjectiva primæ et secundæ declinationis flectebant, *uni*, *unæ*, *uni*; *uno*, *unæ*, *uno*, &c.

18. Tertius & sextus formantur in *o* tibi casus.

Dativus & ablativus in *o* desinunt: ut, *magistro*, *vento*, *regno*.

19. Postulat *um* quartus: quandoque per *on* loco Græca.

Accusativus

Accusativus exit in *um:* ut, *magistrum, ventum.*

Exc. Nomina Græca quæ in OS vel US definunt, accusativum nonnunquam faciunt in *on:* ut, *Delus* vel *Delos*, *Delum* vel *Delon*, the Name of an Island.

20. US si rectus habet casus, per *e* vertito quintum.
At *populus* dat & *us*. DEUS immutabile perstat.
Filius i *Geniusque* petunt, in IUSque Latina
Propria. Sed quintum, doctas imitatus Athenas,
Servat in US recto similem quandoque Poëta.

Nomina in US faciunt vocativum in *e:* ut, *ventus, vente.*

Exc. 1. *Populus*, a People, *popule* vel *populus* habet.

Exc. 2. DEUS, *ó Deus*, absque mutatione facit.

Exc. 3. *Filius*, a Son; *Genius*, an Angel, which the Heathens thought was appointed to every Man to guide and defend, or to punish them; one's natural Inclination: item nomina propria Latina in IUS: ut, *Julius*, *Propertius*, abjiciunt *us*, *ó fili*, *ó Geni*, *ó Juli*, *ó Properti.*

Exc. 4. Poëtæ, Atticorum imitatione, quibus vocativus semper similis est nominativo, *us* interdum in vocativo retinent: ut, *fluvius Latinus*, apud Virgilium; *Memmius*, apud Lucretium; *ó patricius sanguis*, apud Persium; pro *fluvie Latine*, *Memmi*, *patricie*, &c.

21. Primus pluralis capit *i*. Vult patrius *orum*;
Græcus & *ôn* raró. *Is* ternus, quartus & *os* dat.

Nominativus pluralis definit in *i:* ut, *ventus, venti*; *Deus*, *Dei*, vel potiùs *Dii*. Genitivus in *orum:* ut, *ventorum*, *Deorum.*

Exc. Nomina Græca quandoque suo more *ôn* habent: ut, *Georgica*, *Georgicôn*, a Book of Husbandry.

Dativus terminatur in *is:* ut, *ventis*, *Deis*, sæpiùs *Diis*. Accusativus in *os:* ut, *ventos*, *deos.*

22. *Ambo*, *duo*, neutri generis sunt masculeique:
Mas *o* vel *os* quartus donat: vult tertius *obus*.

✱ *Ambo* & *duo* singulari carent; pluraliter autem sic declinantur: Nom. *Ambo*, *duo*; *ambæ*, *duæ*; *ambo*, *duo*. Gen. *Amborum*, *duorum*, vel *duûm*; *ambarum*, *duarum*; *amborum*, *duorum*, vel *duûm*. Dat. *Ambobus*, *duobus*; *ambabus*, *duabus*; *ambobus*, *duobus*. Accus. *Ambos*, *duos*, (& rariùs, *ambo*, *duo*;) *ambas*, *duas*; *ambo*, *duo*. Vocativi nominativis, ablativi dativis similes sunt.

Tertia Declinatio.

23. TErtia multimodis inflexio finibus exit.
Is Latius genitivus habet; sed *os* *us*ve Pelasgus.

Tertia declinatio plurimas habet terminationes, literas verò finales tredecim; viz. quinque vocales, A, E, I, O, Y; octo consonantes, C, D, L, N, R, S, T, X. Quorum exempla sequentibus regulis habentur.

Genitivus Latinè semper in *is* exit: more autem Græco, quo Latini in vocibus Græcis haud rarò utuntur, genitivus interdum in *os* terminatur: ut, *Phyllis*, *Phillidos*, the Name of a Woman: interdum in *ûs*: ut, *Calisto*, *Calistûs*, the Name of a Nymph.

A & E.

24. Semper A mittit *atis*. Vertes E per *is* genitivo.

1. In A, seu MA, Græca sunt, & additâ *tis* syllabâ genitivum faciunt: ut, *stemma*, *stemmatis*, Pedigree or Lineage.

2. In E finita mutant *e* in *is*: ut, *monile*, *monilis*, a Collar, a Necklace.

I & Y.

25. Dant *itis* orta *meli*. Sed *yos* per Y clausa requirunt.

1. In I finientia plerumque indeclinabilia sunt: ut, *gummi*, Gum; *zinziberi*, Ginger. Quædam tamen Græca, à *meli* (seu μέλι, i. e. *mel*.) composita, faciunt genitivum in *itis*: ut, *hydromeli*, *hydromelitis*, Mead, or Water and Honey sod together; *oxymeli*, *oxymelitis*, Drink made of Vinegar and Honey.

2. Græca in Y faciunt *yos*; ut, *misy*, *misyos*, Vitriol; *moly*, *molyos*, an Herb of soverign Virtue against Enchantments.

O.

26. Addito *nis* post O. Dat *inis* muliebre DO, GOque,
Ordo, velut *margo*, cum *cardine*, *Apollo*, *Cupido*,
*Turbo*que non proprium: cupit his *homo*, *nemo*que jungi:
Unedo femineum tamen *onis* dat; *caro*, *carnis*.
Enis habent *Anio*, *Nerio*. Muliebria Græca

Us

Us capiunt patrio, reliquis *o* casibus optant.
More tamen Latio videas hæc flexa per *onis*.

Finita in O genitivum faciunt adjectâ *nis* syllabâ: ut, *draco, draconis*, a Dragon; *Macedo, Macedonis*, a Macedonian.

Exc. 1. In DO & GO feminina mutant O in *inis*: ut, *formido, formidinis*, Fear; *caligo, caliginis*, Darkness.

Item hæc masculini vel dubii generis, *ordo, margo, cardo*, & *cupido*; *ordinis, marginis*, &c. Quibus adde *Apollo, Apollinis*, the God Apollo; *turbo, turbinis*, a Whirlwind, a Top or Gig that Boys play with: [at gladiatoris nomen *Turbo Turbonis* facit] *homo, hominis*, a Man; *nemo, neminis*, no one.

✠ *Unedo*, tamen, quamvis femininum videatur, *unedonis* facit, the fruit of the Crab-tree, or the Tree itself.

Exc. 2. *Caro*, Flesh, facit *carnis*.

Exc. 3. *Anio* habet *Anienis*, the Name of a River; *Nerio, Nerienis*, the Wife of the God Mars.

Exc. 4. Græca in O feminarum propria genitivum in *ûs*, reliquos casus nominativo similes habent: ut, *Dido*, gen. *Didûs*, dat. *Dido*, &c. Interdum tamen Latino more declinantur, *Dido, Didonis, Didoni*, &c.

C, D, L.

27. *Is* subdunt C, D, L, sed *lac tis, lis* sibi *mel, fel*.

In C, D, & L terminata, addito *is* genitivum formant: ut, *halec, halecis*, a Kind of Pickle; *David, Davidis*; *Bogud, Bogudis*, virorum nomina: *vectigal, vectigalis*, Custom or Toll; *exul, exulis*, a banished Person.

Exc. At *lac*, Milk, *t* interposito, *lactis*; *mel*, Honey; *fel*, Gall; *l* geminato, *mellis* & *fellis* faciunt.

N.

28. Additur *is* post N. Tamen *on* quandoque dat *ontis*;
Donat *inis* neutrum, *pecten, flamen, cano* natum.

Nomina in N genitivum faciunt addendo *is*: ut, *Titan, Titanis*, the Brother of Saturn, the Sun; *splen, splenis*, the Milt; *delphin, delphinis*, a Dolphin; *canon, canonis*, a Rule; *Phorcyn, Phorcynis*, the Father of the Gorgons.

Exc. 1. Quædam Græca in ON habent *ontis*: ut, *chamæleon, chamæleontis*, a Beast that is thought to live on Air only; *Laomedon, Laomedontis*, a King of Troy.

Exc. 2. Neutra in EN genitivum formant in *inis*: ut, *flumen, fluminis*,

fluminis, a River: item *flamen*, five neutrum, pro *flatu*, a Blast of Wind; five masculinum, pro *sacerdote*, a Priest; *flaminis* facit. Sic etiam *pecten*, *pectinis*, a Comb; & composita à verbo *cano*: ut, *tibicen*, *tibicinis*, a Piper; *tubicen*, *tubicinis*, a Trumpeter, masculina.

R.

29. R capit *is*. *Far ris*, *Lar tis* proprium maris; *hepar*
Hepatos efficiet. *Cris* mobile *cer* dat. At *imber*
Bris petit & menses, simul *Insuber*: adde *saluber*,
Et *celeber*. Per *tris ter* formes omne Latinum,
Et *pater* & *mater* Danaûm. Dat *eris later*, & *cor*
Cordis, *iter tineris*: *Jovis* optat *Jupiter* usque.
Robur oris, *jecur* atque *femur* tibi præbet *ebur*que.

Nomina in R genitivum formant adjecto *is*: ut, *par*, *paris*, equal; *anser*, *anseris*, a Goose; *Gadir*, *Gadiris*, Cadiz, the Name of an Island and Town in Spain; *dolor*, *doloris*, Grief; *guttur*, *gutturis*, the Throat; *martyr*, *martyris*, a Witness or Martyr.

Exc. 1. *Far* gemino *r* facit *farris*, all Kind of Corn; *Lar*, viri nomen, *Lartis*, [at pro *Deo domûs præside*, an Household God, or the House, *laris* habet.] *Hepar*, *hepatis* vel *hepatos*, vox Græca, the Liver.

Exc. 2. Tria adjectiva in CER, *e* amisso, *cris* formant: *acer*, *acris*, sharp; *alacer*, *alacris*, chearful; *volucer*, *volucris*, swift.

Exc. 3. Similiter quædam in BER, *bris* faciunt, viz. *imber*, *imbris*, a Shower; *September*, *October*, *November*, *December*, mensium nomina; *Insuber*, one of the Insubres, a People about Milan: item adjectiva, *saluber*, wholesome; *celeber*, famous.

Exc. 4. Eodem pacto nomina Latina in TER, *e* in genitivo perdunt: ut, *uter*, *utris*, a Bottle, *accipiter*, *accipitris*, a Hawk. Item duo Græca, *pater*, *patris*; *mater*, *matris*. Cetera in TER Græca, *e* retento, *eris* habent: ut, *crater*, *crateris*, a Cup; *character*, *characteris*, a Character, a Mark of a Thing. *Later* etiam, quamvis vox Latina, a Tyle; *lateris* facit.

Exc. 5. Tria nomina paulò longiùs à regula deflectunt: *cor*, quod *cordis*, the Heart; *iter*, quod *itineris*, a Journey; *Jupiter*, quod *Jovis* facit.

Exc. 6. Quatuor denique in UR terminata, *u* in *o* mutato, *oris* habent: *robur*, *roboris*, a Kind of hard Oak, Strength; *jecur*, *jecoris*, the Liver; *femur*, *femoris*, the Thigh; *ebur*, *eboris*, Ivory.

AS.

AS.

30. Postulat AS *atis*. Sed *mas maris*, *as* dabit *assis*.
Hoc *vas vasis* habet, *vas* hic *vadis*. *Antis* habento
Mascula Græca: volunt per *adis* muliebria poni;
Arcas item: sed *atis* capiunt neutralia Græca.

Nomen in AS genitivum mittit in *atis* penultimâ longâ: ut, *ætas*, *ætatis*, Age; *Mæcenas*, *Mæcenatis*, viri nomen.

Exc. 1. *Mas* facit *maris*, a Male; *as*, *assis*, a Piece of Money, or any Thing that may be divided into twelve Parts; *vas*, neutrum, *vasis*, a Vessel; *vas*, masculinum, *vadis*, a Surety.

Exc. 2. Nomina Græca, pro vario ipsorum genere, varium genitivum accipiunt. Nam,

1. Masculina habent *antis*: ut, *gigas*, *gigantis*, a Giant; *Pallas*, *Pallantis*, viri proprium.

2. Feminina *adis*: ut, *lampas*, *lampadis*, a Lamp; *Pallas*, *Palladis*, the Goddess Pallas, or Minerva. Item *Arcas*, *Arcadis*, the Name of a Man, or an Arcadian.

3. Neutra faciunt *atis* penultimâ brevi: ut, *artocreas*, *artocreatis*, a Pye, or Pasty of Flesh; *buceras*, *buceratis*, the Herb Fenigreek.

ES.

31. ES mutabis in *is*. *Mansues*, *locuples*que, *quies*que,
Etis amant: junges *Cres* & dissyllaba Græca:
Is proprium sed sæpe tenet. Per *etis teges* exit,
Et *seges*, *interpres*, *præpes*, *paries*que, *abies*que;
Indiges atque *aries*, *perpes*, *teres*, ac *hebes* addo.

In ES finita mutant *es* in *is*: ut, *nubes*, *nubis*, a Cloud; *rupes*, *rupis*, a Rock.

Exc. 1. Tria nomina Latina habent *etis*, penultimâ longâ: *mansues*, *mansuetis*, gentle, tame; *locuples*, *locupletis*, rich; *quies*, *quietis*, Rest: item ejus compositum, *inquies*, restless. *Requies* autem genitivo *requietis* in tertia, vel *requiei* in quinta facit.

¶ *Etis* etiam penultimâ longâ habent multa nomina Græca, unum monosyllabum, *Cres*, *Cretis*, a Cretan; reliqua ferè dissyllaba: ut, *magnes*, *magnetis*, a Loadstone; *tapes*, *tapetis*, Tapestry. Sic *Crates*, *Mendes*, *Laches*, virorum nomina. Ex his autem quædam *etis*, vel *is* faciunt: ut, *Chremes*, *Chremetis*, vel *Chremis*; *Dares*, *Daretis*, vel *Daris*; *Thales*, *Thaletis*, vel *Thalis*: sed *etis* usitatius est.

Exc. 2.

Exc. 2. *Etis* penultimâ brevi habent nomina ſequentia: *teges*, a Mat or Coverlet; *ſeges*, growing Corn; *interpres*, an Interpreter; *præpes*, ſwift-winged; *paries*, a Wall; *abies*, a Fir-tree; *Indiges*, a God made of a Man, a home-made God; *aries*, a Ram; *perpes*, perpetual; *teres*, round and long; *hebes*, dull.

32. Cetera maſculei generis, communis, & omnis,
ES per *itis*, non dicta, *tudes* cum *mergite* mutant:
At *verres verris*, *vates vatis* capit. Ortum
A *ſedeo* dat *idis*. *Merces* volet *edis* & *heres*.
*Pes*que *pedis*, *Ceretis*que *Ceres*, *bes beſſis* habebit.

Exc. 3. Reliqua nomina, ſive maſculini, ſive communis, ſeu denique omnis generis priùs non memorata, mutant ES in *itis*, in genitivo penultimâ brevi: maſculina; ut, *eques*, a Horſeman; *palmes*, a Vine-branch: communia; ut, *miles*, a Soldier; *antiſtes*, a High-prieſt, a Prelate: omnis generis, ſive adjectiva; ut, *ales*, ſwift; *dives*, rich; *ſoſpes*, ſafe; *equitis*, *palmitis*, &c.

Item *tudes*, *tuditis*, vel *tudis*, a Hammer, de cujus genere nondum ſatis conſtat: *merges*, *mergitis*, a Handful of Corn, quod femininum potiùs eſt quàm maſculinum.

✠ At *verres*, a Boar-pig, maſculinum habet *verris*; *vates*, a Prophet, or Poet, commune, *vatis* facit, juxta regulam principalem.

Exc. 4. A regula denique abeunt, ſed diverſo modo, 1. Compoſita à verbo *ſedeo*, quæ *idis* faciunt penultimâ brevi: ut, *præſes*, *præſidis*, a Preſident, a chief Ruler; *obſes*, *obſidis*, an Hoſtage. 2. Duo quæ *edis* habent penultimâ longâ: *merces*, *mercedis*, a Reward; *heres*, *heredis*, an Heir. 3. *Pes*, quod facit *pedis* penultimâ brevi: & ejus compoſita, *quadrupes*, *quadrupedis*, four-footed; *ſonipes*, *ſonipedis*, a Courſer, a Horſe that prances, or makes a Noiſe with his Feet, &c. 4. *Ceres*, the Goddeſs of Corn, quod *Cereris*; *bes*, two thirds of a Pound, or eight Ounces, quod *beſſis* habet.

IS.

33. IS ſimilem gignit patrium. *Caſſiſ*que, *lapiſ*que,
Atque *capis*, *promulſis*, *idis*, cum *cuſpide* donant.
Sanguis inis; *pulvis* dat *eris*, *vomis*, *cinis*, & quæ
Sæpe tenent primam *cucumis* cum *pubere* legem.
Dis, *lis* atque *Quiris*, *Samnis* formantur in *itis*.
Glis, *gliris*. *Semis* manet, aut *ſemiſſis* adoptat.

Nomen

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo: ut, *auris, auris*, the Ear; *ovis, ovis*, a Sheep.

Exc. 1. Hæc nomina Latina *idis* faciunt penultimâ correptâ: *cassis, cassidis*, an Helmet; *lapis, lapidis*, a Stone. Sic *capis*, a Kind of Pot used in Sacrifice; *promulsis*, a pleasant Kind of Drink tempered with new Wine, Metheglin; *cuspis*, the Point of a Spear.

Exc. 2. *Sanguis*, Blood, *sanguinis* facit.

Exc. 3. Tria habent *eris*, *e* brevi: *pulvis*, Dust; *cinis*, Ashes; *vomis*, a Plow-share. At *pubis*, sive *pubes*, one that is marriageable, *pubis* habet in genitivo, sed sæpiùs *puberis*: sic ejus compositum, *impubis*, vel *impubes*, one under Age; *impubis*: & usitatiùs *impuberis* facit. Item, *cucumis*, a Cucumber, *cucumis* & sæpiùs *cucumeris*.

Exc. 4. Quatuor *itis* accipiunt penultimâ longâ: *Dis, ditis*, rich, or the God of Riches; *lis, litis*, Strife; *Quiris, Quiritis*, a Roman; *Samnis, Samnitis*, a Samnite.

Exc. 5. *Glis*, a Rat, *gliris* facit. *Semis*, the half of any thing, vel neutrum est, & indeclinabile; vel masculinum, & *semissis* in genitivo habet.

34. Ex Græcis pars sumit *eos* vel *ios* genitivo:
Pars adsciscit *idis* vel *idos*: nonnulla sed *idis*:
Pars *inis*, pars *entis* habet: *Charis* at *Charitis* vult.

Nomina Græca in *is* variis modis formant genitivum.

1. Multa genitivum faciunt in *eos*, vel interdum *ios*: ut, *hæresis, hæreseos*, vel *hæresios*, a Heresy; *metropolis, metropoleos*, vel *metropolios*, a capital City. Sæpe etiam genitivum Latino more nominativo similem habent, *hæresis, metropolis*.

2. Plurima habent *idis* vel *idos*, penultimâ brevi: ut, *Iaspis, Iaspidis* vel *Iaspidos*, a Jasper stone; *Paris, Paridis*, viri proprium; *Themis, Themidis*, the Goddess of Justice.

3. Tria capiunt *idis* penultimâ longâ: *Psophis, Psophidis*, nomen urbis; *Crenis, Crenidis*; *Nesis, Nesidis*, insularum nomina.

4. Pauca *inis* penultimâ itidem longâ: ut, *Eleusis, Eleusinis*; *Salamis, Salaminis*, urbium nomina.

5. Pauca habent *entis*: ut, *Simois, Simoëntis*, fluvii nomen; *Pyrois, Pyroëentis*, one of the Horses of the Sun; *Opois, Opoëntis*, contractè, *Opus, Opuntis*, urbis nomen.

6. Postremò unum nomen accipit *itis* penultimâ brevi: *Charis, Charitis*, one of the *Charites*, or three Graces.

OS.

35. OS *ti* interponit. *Glos*, *mos*, *flos*, *ros*, facit *oris*.
Quod dat et *or*, servat quod ab *or* venit: *ossis*, *os* optat;
Os, *oris*; *custos*, *custodis*; *bos*, *bovis*. *Ois*
Thos, *Minos* et *Tros* capiunt, quibus additur *heros*.

Nomen in OS facit genitivum interponendo syllabam *ti* inter *o* & *s*: ut, *sacerdos*, *sacerdotis*, a Priest; *nepos*, *nepotis*, a Grandchild.

Exc. 1. Quinque genitivum in *oris* faciunt penultimâ longâ: *glos*, *gloris*, the Husband's Sister, or Brother's Wife; *mos*, *moris*, Use or Custom; *flos*, *floris*, a Flower; *ros*, *roris*, Dew; *os*, *oris*, the Mouth. *Oris* etiam habent quæ aliter & sæpiùs in *or* desinunt: ut, *honos* vel *honor*, *honoris*, Honour; *labos* vel *labor*, *laboris*, Labour. At *arbos* vel *arbor*, *arboris* facit penultimâ brevi.

Exc. 2. Tria peculiarem habent genitivum: *os*, *ossis*, a Bone; *custos*, *custodis*, a Keeper; *bos*, *bovis*, an Ox or Cow.

Exc. 3. Quatuor Græca nomina faciunt *ois*: *thos*, *thois*, a Kind of Wolf; *Minos*, *Minois*, a King of Crete; *Tros*, *Trois*, a Trojan; *heros*, *herois*, a Hero, or great Man.

US.

36. Vult *oris* US patrio: medius gradus exit in *oris*.
Dant *eris hulcus*, *olus*, *vellus*, *Venus* et *genus*, atque
Viscus, *opus*, *fœdus*, *scelus*, et cum *pondere vulnus*,
Munus, *onus*, *sidus*: *latus* his *funusque*, *vetusque*,
Rudus, *acus* simul atque *glomus* neutralia junge.

US facit *oris*, penultimâ brevi: ut, *pectus*, *pectoris*, the Breast.

Exc. 1. Comparativa faciunt *oris* penultimâ longâ: ut, *melius*, *melioris*, better.

Exc. 2. Viginti nomina mutant *us* in *eris*, *e* brevi: *hulcus*, *hulceris*, a Boyl; *olus*, all Kind of Herbs for Meat; *vellus*, a Fleece of Wool; *Venus*, the Goddess of Love; *genus*, Kind or Kindred; *viscus*, an Intrail, the Bowels; *opus*, a Work; *fœdus*, a Covenant; *scelus*, a Crime; *pondus*, a Weight; *vulnus*, a Wound; *munus*, a Gift or Office; *onus*, a Load or Burden; *sidus*, a Star; *latus*, the Side; *funus*, a Burial; *vetus*, old; *rudus*, Rubbish: item, *acus*, *aceris*, Chaff; (quod in quarta etiam & feminino genere declinatur:)

tur:) *glomus*, a Clew (quod quandoque masculinum in secunda *glomi* facit).

37. *Uris* habet *tellus*, veluti monosyllaba. *Grus*, *sus*,
Dant *uis*. *Intercus* dat *utis*: *Liguris Ligus* optat.
Pus ortum dat *odis*. Loca Græca feruntur in *untis*.
Subscus atque *incus udis* voluere *palusque*:
Cetera femineo generi sociata sed *utis*.

Exc. 3. *Uris* penultimâ longâ accipiunt, *tellus*, the Earth, or Goddess of it; & hæc monosyllaba, *crus*, the Leg; *jus*, Law or Right, also Broth of any sodden Thing; *mus*, a Mouse; *pus*, the corrupt Matter of any Wound or Sore; *plus*, more; *rus*, the Country; *thus*, Frankincense. * *Uris* quoque (sed *u* brevi) habet *Ligus*, a Ligurian or Genoese; aliter *Ligur*.

Exc. 4. *Uis* habent duo monosyllaba: *grus*, a Crane; *sus*, a Swine or Sow.

Exc. 5. In *odis* exeunt à *pus*, seu πȣ̃ς Græco, composita: ut, *tripus*, *tripodis*, a three-footed Pot; *OEdipus*, *OEdipodis*, viri nomen.

Exc. 6. In *untis* declinantur nomina Græca urbium: ut, *Trapezus*, *Trapezuntis*; *Opus*, *Opuntis*, Names of Towns.

Exc. 7. *Udis* penultimâ longâ habent hæc tria feminini generis: *subscus*, a Dove-tail; *incus*, an Anvil; *palus*, a Pool or Morass.

Exc. 8. *Utis* denique penultimâ longâ accipiunt reliqua feminini generis nomina quinque: *virtus*, Virtue or Valour; *salus*, Health; *servitus*, Bondage; *juventus*, Youth; *senectus*, Old Age: * unum quoque nomen adjectivum (sed penultimâ brevi) *intercus*, scil. *aqua*, Water between the Skin and the Flesh, an Hydropsy.

YS.

38. YS dat *yos*: pars sumit *ydis*; nonnulla sed *ynis*.

In YS terminata Græca sunt, & genitivum formant in *yis*, vel *yos*: ut, *Capys*, *Capyis*, vel *Capyos*; *Tiphys*, *Tiphyos*, virorum nomina: *Tethys*, *Tethyos*, a Goddess of the Sea; *chelys*, *chelyos*, a Lute or Harp.

Exc. 1. Quædam habent *ydis* vel *ydos*, *y* correpta: ut, *chlamys*, *chlamydis*, vel *chlamydos*, a Soldier's Cloak; *pelamys*, *pelamydis*, vel *pelamydos*, a Kind of Fish, a Thunny.

Exc. 2. Pauca faciunt *ynis* vel *ynos*, *y* longâ: ut, *Trachys*,

Trachynis vel *-ynos*, urbis nomen; *Phorcys*, *Phorcynis* vel *-ynos*, Medusæ pater.

ÆS, AUS, & EUS.

39. *Æs æris*, *præs prædis* habet: *laus fraus*que dat *audis*:
EUS *eos*; at per *eüs* flectit per *ei*que secunda.

Ex nominibus in S præcedente diphthongo desinentibus,

1. *Æs* facit *æris*, Brass or Money; *præs*, *prædis*, a Surety.

2. *Laus*, *laudis*, Praise; *fraus*, *fraudis*, Deceit.

3. In EUS finita capiunt *eos*: ut, *Tereus*, *Tereos*; *Orpheus*, *Orpheos*, virorum propria. At hæc frequentiùs in secunda declinantur, *Tereï*, *Orpheï*, tribus syllabis, aut *Terei*, *Orphei*, duabus; à nominativo in *eüs* dissyllabo.

BS, PS, LS, MS.

40. Si B, P, præit S, medians dabit *i* genitivum.
E per *i* sed *cælebs*, et in *eps* polysyllaba vertunt.
A *caput* orta petunt *cipitis*: dabit *aucupis auceps*.
Cinyphis aspirat *Cinyps*, sic *gryps* quoque *gryphis*.
Optat *hyems*, *hyemis* patrio, *puls* denique *pultis*.

1. Nomina in BS & PS interposito *i* faciunt genitivum: ut, *trabs*, *trabis*, a Beam; *plebs*, *plebis*, the Commonalty; *chalybs*, *chalybis*, Steel; *seps*, *sepis*, a Hedge; *Æthiops*, *Æthiopis*, a Moor.

Exc. 1. *Cælebs*, *e* in *i* mutato, *cælibis* facit, an unmarried Man or Woman. Sic etiam polysyllaba in EPS: ut, *adeps*, *adipis*, fat; *princeps*, *principis*, a Prince. * *Auceps* verò, a Fowler, *aucupis* facit.

Exc. 2. Composita à *caput* formant *cipitis*: ut, *biceps*, *bicipitis*, two-headed; *præceps*, *præcipitis*, headlong, rash; *anceps*, *ancipitis*, doubtful.

Exc. 3. *Cinyps* denique, assumptâ *h*, sive aspiratione, *Cinyphis* facit, fluvii, & pueri nomen: item, *gryps*, *gryphis*, a fabulous Beast or Fowl, a Griffon.

2. Udum nomen in LS, *puls*, *pultis* facit, Pottage: item unum in MS, *hyems*, *hyemis*, Winter.

NS,

NS, RS.

41. NS & RS, *s* dempto, *tis* dabit aptè.
Dis vult *glans*, *nefrens*, capitis *lens*, & folium, *frons*,
*Libri*que*pens*, *concors*, & cætera *corde* creata.
Untis iens capit atque *quiens*: ſed ab *ambio* legem
Participans ſpernit. *Tiryns Tirynthis* habeto.

Nomina in NS & RS, *s* abjecto, & addito *tis*, genitivum efficiunt; ut, *gens*, *gentis*, a Nation, a Family; *dodrans*, *dodrantis*, nine Parts of twelve; *pars*, *partis*, a Part; *mors*, *mortis*, Death.

EXC. 1. Pauca ſumunt *dis*, viz. *glans*, *glandis*, an Acorn, & ejus compoſitum, *juglans*, *juglandis*, a Walnut; *nefrens*, *nefrendis*, a weaned Pig or Grice; *lens*, *lendis*, a Nit: [at *lens*, a Kind of Pulſe, Lentils, *lentis* facit:] *frons*, *frondis*, the Leaf of a Tree: [at *frons*, the Forehead, *frontis*:] *libripens*, *libripendis*, an Officer that weighed to Soldiers their Money or Pay. Item compoſita à *cor*, ut, *concors*, *concordis*, agreeing; *miſericors*, *miſericordis*, merciful.

EXC. 2. *Iens* & *quiens*, participia verborum *eo* & *queo*, cum ſuis compoſitis, habent *untis*: ſic *iens*, *euntis*; *quiens*, *queuntis*; *rediens*, *redeuntis*; *nequiens*, *nequeuntis*. ✠ At *ambiens*, ab *ambio*, aliorum participiorum more, *ambientis* facit.

EXC. 3. *Tiryns*, *h* aſſumpto, facit *Tirynthis*, a City in Greece, the Birth-place of Hercules.

T.

42. A *caput* eſt *capitis*: ſic *ſinciput*, *occiput* exit.

Unum nomen in T, *caput*, *capitis*, facit, the Head; eodemque modo duo ejus compoſita, *ſinciput*, *ſincipitis*, the Forehead; *occiput*, *occipitis*, the Hindhead.

X.

43. X in *cis* muto. Dant *gis lex*, *frux*, *aquilex*, *rex*,
Grex, *remex*: comitarè volunt quæ plurima Græca.
Effer *onyx onychis*. Quædam formantur in *actis*.

Nomina in X terminata mutant *x* in *cis*: ut, *fax*, *facis*, a Torch or Flambeau; *fæx*, *fæcis*, Dregs; *nutrix*, *nutricis*, a Nurſe; *nux*, *nucis*, a Nut; *merx*, *mercis*, Merchandize.

EXC. 1. Hæc ſex in genitivo *gis* accipiunt: *lex*, *legis*, a Law; *frux*, *frugis*, all Kind of Corn; *aquilex*, *aquilegis*, a Well-maker; *rex*.

rex, regis, a King; *grex, gregis*, a Flock; *remex, remigis*, a Rower.

¶ Ex nominibus Græcis plurima regulam sequuntur: ut, *Ajax, Ajacis*; *Pollux, Pollucis*, virorum nomina; *lynx, lyncis*, a Lynx or Ounce: *bombyx, bombycis*, a Silk-Worm.

Multa verò genitivum in *gis* formant: ut, *strix, strigis*, a Scritch-Owl; *Phryx, Phrygis*, a Phrygian; *larynx, laringis*, the Top of the Wind-pipe.

Exc. 2. *Onyx*, *h* adscito, *onychis* facit: sic ejus compositum *sardonyx, sardonychis*, Names of precious Stones.

Exc. 3. Quædam nomina Græca habent *actis*: ut, *Hylax, Hylactis*, the Name of a Dog: *Bibrax, Bibractis*, the Name of a Town.

44. *E* per *i* mutabunt polysyllaba: quam retinebunt
Myrmex & *vervex*, *aquilex*, *halex*que, *lelex*que,
Et *seco* quæ genuit. *Nivis* at *noctis*que, *senis*que,
Nix capiunt, *nox* atque *senex*: formare *supellex*
Vultque *ctilis*. *Conjunx*, vel *conjux*, *conjugis* edit.

Exc. 4. Nomina in EX plurium syllabarum mutant *e* in *i* brevem: ut, *pollex, pollicis*, the Thumb; *remex, remigis*, quod supra dictum.

✠ Ex his autem *e* retinent, *Myrmex, Myrmēcis*, the Name of a Slave, a Pismire; *vervex, vervēcis*, a Wedder-sheep; *aquilex, aquilēgis*; *halex, halēcis*, [hoc superiùs, illud modò memoratum:] *Lelex, lelegis*, viri & populi nomen: item composita à verbo *seco*; *fœnisex, fœnisecis*, a Cutter of Hay; *resex, resecis*, a Vine-branch cut off.

Exc. 5. Quatuor peculiari modo formant genitivum: *nix, nivis*, Snow; *nox, noctis*, the Night(*senex, senis*, an old Man; *supellex, supellectilis*, Houshold-stuff.

Exc. 6. *Conjunx*, seu *conjux*, a Husband or Wife, *conjugis* facit.

Dativus singularis.

45. Exit in *i* ternus casus: per *e* flexus & olim.

Dativus singularis tertiæ declinationis in *i* desinit: ut, *panis, pani*.

¶ Olim etiam per *e* extulerunt: ut, *Esuriente leoni ex ore exsculpere prædam*, to pull the Prey out of the Mouth of a hungry Lion, Lucil. *Hæret pede pes*, Foot sticks close to Foot, Virg. pro *esurienti, pedi*.

Accusativus

Accusativus singularis.

46. Finit in *em* quartus. Petit *im* sibi *ravis*, *amussis*,
*Vis cucumis*que simul, *tussis*, *sitis* atque *sinapis*,
Cannabis & *gummis*, *buris*, conjunge *mephitim*.
Adde urbes, aliosque locos, amnesque, deosque,
IS quibus est recto: sed & hæc dant *in* quoque quarto.

Accusativus in *em* desinit: ut, *panis*, *panem*.

Exc. 1. Hæc nomina Latina in IS habent *im*: ut, *ravis*, Hoarseness; *amussis*, a Mason's Rule; *vis*, Strength; *cucumis*, a Cucumber; *tussis*, the Cough; *sitis*, Thirst; *sinapis*, Mustard; *cannabis*, Hemp; *gummis*, Gum; *buris*, the Beam of a Plough; *mephitis*, a Damp or strong Smell.

¶ *Im* quoque accipiunt nomina propria, non Græca modò, (de quibus postea) sed Latina etiam & peregrina in IS exeuntia. 1. Urbium & aliorum locorum: ut, *Bilbilis*, a City in Spain; *Marœotis*, a Lake in Egypt; *Syrtis*, dangerous Quicksands on the Coast of Libya. 2. Fluviorum: ut, *Tiberis*, the Tiber in Italy; *Bætis*, Guadalquiver in Spain. 3. Deorum: ut, *Anubis*, *Apis*, *Osiris*, *Serapis*, Egyptian Gods. Sed hæc etiam Græcorum more, haud rarò per *in* declinantur: *Bilbilin*, *Bætin*, *Serapin*, &c.

47. Sæpiùs *im turris*, *puppis*, cum *reste securis*:
Em, sed & *im* quandoque volunt sibi *febris*, *aqualis*,
Et *navis*, *pelvis*, *clavis*; sic *lens*, *strigilis*que,
*Sementis*que *cutis*. Cumulant his plura vetusti.

Exc. 2. Sequentia in IS nomina, & unum in NS, accusativum in *em* & *im* faciunt, sed diverso modo: nam *im* longè frequentiùs habent, *turris*, a Tower; *puppis*, the Stern of a Ship; *restis*, a Rope; *securis*, an Ax. Sæpiùs verò *em*, *febris*, a Fever; *aqualis*, an Ewer; *navis*, a Ship; *pelvis*, a Bason; *clavis*, a Key; *lens*, Lentils; *strigilis*, a Horse-comb; *sementis*, Seed, or sowing of Seed; *cutis*, the Skin.

¶ Vetustissimi scriptores plura alia in *im* terminabant: ut, *avim*, *aurim*, *cratim*, *messim*, *ovim*, *pellim*, *pestim*, *vallim*, *vitim*, &c. quæ notare potiùs quàm imitari convenerit.

48. Impurè in patrio casu crescentia Græca,
Sæpe & *Tros*, *Minos*, *heros*, quartum per *a* formant:

EUS

EUS *ea* vult. Vix *em* dato *Pan*, cumque *æthere*
delphin.

Accuſativus nominum Græcorum ad ſequentes ferè canones reduci poteſt.

I. Nomina Græca, quorum genitivus creſcit in *is* vel *os* impurum, *i. e.* præcedente conſonante, accuſativum ſæpè in *a* faciunt: ut, *Agamemnon*, *Agamemnonis*, *Agamemnonem*, vel *Agamemnona*, nomen viri: *lampas*, *lampadis*, vel *lampados*, *lampadem*, vel *lampada*, a Lamp.

His adde tria in *is* purum, ſeu præcedente vocali, genitivum finientia: *Tros*, *Trois*, *Troëm* & *Troa*, a Trojan; *Minos*, *Minois*, *Minoëm* & *Minoa*, a King of Crete; *heros*, *herois*, *heroëm*, & *heroa*, a Hero or great Man.

Tria porrò ſunt quæ per *a* ferè ſolùm flectuntur: *Pan*, the God of Shepherds; *æther*, the Sky; *delphin*, a Dolphin; *Pana*, *æthera*, *delphina*; vix *Panem*, *ætherem*, *delphinem*.

II. Nomina in EUS diphthongum terminata, accuſativum faciunt in *ea*: ut, *Theſeus*, *Theſea*; *Tydeus*, *Tydea*.

49. At maribus Graiis fuerit ſi finis IS, YSve,
Quartus in *im* vel in *ym* non creſcens ſæpius exit;
Aut *in* & *yn*: rarò per *idem* cernes, *ida* nunquam.
Vult *ida* femineum, vel *idem*: ſed rariùs *im* dat.
Se ſed in *os* purum patrius cum terminat *m*, *n*,
S vice ſi recti pones, formes tibi quartum.

III. Nomina Græca in IS vel YS, maſculina generis, terminata, ſi genitivum in *is* vel *os* impurum declinant, accuſativo *im* vel *in*, & *ym* vel *yn* habent non creſcentem: rariùs verò *idem*, nunquam *ida* admittunt: ut, *Paris*, *Paridis* vel *Paridos*; *Parim* vel *Parin*; interdum *Paridem*, nunquam *Parida*; *Daphnis*, *-idis* vel *-idos*; *Daphnim* vel *Daphnin*, rarò *Daphnidem*, nunquam *Daphnida*.

IV. In IS vel YS feminina, impurè declinata, ſæpiùs *idem* vel *ida*, & *ydem* vel *yda*; rarò autem *im* vel *in*, aut *ym* vel *yn* habent: ut, *Elis*, *-idis* vel *-idos*, *Elidem*, *Elida*, & *Elim*; *Aulis*, *-idis* vel *-idos*, *Aulidem*, *Aulida* & *Aulim*, Cities in Greece; *chlamys*, *chlamydem* vel *chlamyda*, non *chlamyn*, a Soldier's Cloak; *Phyllis*, *Phyllidem* vel *Phyllida*, non *Phyllim* vel *Phyllin*, feminæ nomen.

V. At Græca nomina in Is aut YS, tam maſculina quàm feminina, genitivum in *os* purum mittentia, accuſativum formant mutando *s* nominativi in *m* vel *n*; ut, *metamorphoſis*, *-eos* vel *-ios*; *metamorphoſim*

phosim vel *-in*, a Transformation or Change; *Erinnys*, *-yos* vel *-yis*, *Erinnym* vel *-yn*, an Infernal Fury; *Halys*, *-yos* vel *-yis*, *Halym* vel *-yn*, fluvii & viri nomen.

Ablativus singularis Substantivorum.

50. Sextus *e* vult: quibus at rectus per E clauditur *i* dant,
(Propria ni fuerint:) AL & AR neutralia junge.
Deme *jubar*, *sal*, *far*, *par* fixum, *nectar* et *hepar*.
Sed solet has leges migrare licentia vatum.

Ablativus tertiæ nominum substantivorum exit in *e*: ut, *panis*, *pane*.

EXC. 1. Nomina in E, & neutra in AL & AR terminata, ablativo *i* habent: ut, *ovile*, *ovili*, a Sheep-fold; *cervical*, *cervicali*, a Bolster or Pillow; *laquear*, *laqueari*, a cieled Roof.

✠ At propria in *E* retinent *e* in ablativo: ut, *Præneste*, *Reate*, *Cære*, Names of Towns; *Soracte*, the Name of a Hill.

✠ Item hæc in AL & AR finita: *jubar*, *jubare*, a Sun-beam; *sal*, *sale*, Salt; *far*, *farre*, Corn; *par* substantivum, *pare*, a Pair or Couple, a Match or Mate; *nectar*, *nectare*, Drink of the Gods; *hepar*, *hepate*, the Liver.

✠ Poëtæ denique *e* pro *i* utuntur: ut, *laqueare* apud Virgilium; *mare* apud Ovidium: pro *laqueari*, *mari*.

51. *I* quoque dant *in* & *im* tantum facientia quarto.
Cannabis at *Bætis*, *Tigris*, voluistis utrumque.
Ym quibus in quarto est, *ye* dant, aut *m* modò demunt.

EXC. 2 Nomina in IS, quorum accusativus in *im* vel *in* tantum desinit, habent *i* solum in ablativo: ut, *vis*, *vim*, *vi*; *sitis*, *sitim*, *siti*; *hæresis*, *hæresim* vel *hæresin*, *hæresi*.

✠ E tamen nonnunquam habent, *cannabis*, *cannabi* vel *cannabe*, Hemp; *Bætis*, *Bæti* vel *Bæte*; *Tigris*, *Tigri*, *Tigre* vel *Tigride*, fluviorum nomina.

EXC. 3. Nomina in YS, quorum accusativus in *ym* aut *yn* exit, ablativum in *ye*, quandoque etiam in *y* faciunt: ut, *Atys*, *Atye* vel *Aty*, nomen viri, *Tethys*, *Tethye* vel *Tethy*, Deæ nomen.

52. Dant *e* vel *i* sexto, queis quartus in *em* vel in *im* fit.
Excipe sed *restis*, quod *e* semper, cum *cute*, donat.

I magè *sementis*, *strigilis* petit atque *securis*.
Quod simul *im* vel *idem* format, capit *i* sibi rarò.

Exc. 4. Nomina in IS, accusativo *em* vel *im* habentia, ablativum similiter in *e* vel *i* faciunt: ut, *turris*, *turre* vel *turri*; *clavis*, *clave* vel *clavi*. ✠ At *restis*, *cutis*, *reste*, *cute*, tantum habent. *Semente* verò, *strigile*, & *secure* rarò inveniuntur.

¶ Græca in IS, quorum accusativum in *im* vel *idem*, desinere suprà diximus, *i* in ablativo rarissimè admittunt: ut, *Paris*, *Parim* & *Paridem*, *Paride*, vix *Pari*; *Aulis*, *Aulim*, & *Aulidem*, *Aulide*, vix *Auli*.

53. Hæc quoque dant *e* vel *i*: *finis*, cum *rure*, *supellex*,
Occiput & *vectis*: per UBI cum quæritur, urbes,
Et *pugil*, & *mugil*, jungas. Per *e* sæpiùs effer,
I raro, *civis*, *classis*, *sors*, *anguis*, & *imber*,
Unguis, *avis*, *postis*, *fustis*, simul *amnis* & *ignis*.
Usus plura tulit priscus, quæ respuit ætas
Cultior. *I* tantum sexto retineto *canalis*.

Exc. 5. Sequentia nomina licet in accusativo *em* solum habeant, ablativum tamen faciunt in *e* vel *i*: è quibus quinque priora, *finis*, the End; *rus*, the Country; *supellex*, Furniture; *occiput*, the Noddle; *vectis*, a Bar or Leaver; *e* vel *i* ex æquo ferè admittunt. Item nomina urbium, cùm per UBI adverbium quæstio fieri possit: ut, *habitat Carthagine*, *Tibure*, *Sicyone*, vel *Carthagini*, *Tiburi*, *Sicyoni*, he dwells at Carthage, Tibur, Sicyon, &c. quibus fortè addi etiam possunt *pugil*, a Champion, *mugil* vel *mugilis*, a Mullet-fish.

In reliquis verò *e* longè usitatior est: *civis*, a Citizen; *classis*, a Fleet; *sors*, a Lot; *anguis*, a Serpent; *imber*, a Shower; *unguis*, a Nail; *avis*, a Bird; *postis*, a Post; *fustis*, a Staff; *amnis*, a River; *ignis*, Fire.

¶ Vetustissimi scriptores *i* plurimis aliis nominibus ablativo interdum tribuerunt: ut, *æstati*, *cani*, *lapidi*, *nepti*, *ovi*, &c.

Exc. 6. *Canalis*, a Water-pipe, quamvis in accusativo *canalem*, ablativo tamen *canali* tantum habet.

Ablativus singularis Adjectivorum.

54. Adjectiva petunt *e* vel *i* sibi nomina sexto.
Quod si se neutrum per *e* terminat, *i* modo poscunt:

Queis

Queis *e* tamen vatum quandoque licentia donat.
I quoque *par* simplex tantum tenet & *memor.* *Hospes,*
Pauper item, *sospes, pubes,* nil præter *e* formant.
Vix dabit *i cœlebs, dives, potis* orta, *superstes:*
Adjice quæ *corpus,* quæ *pes* genuere *color*que.

Nomina adjectiva *e* vel *i* in ablativo admittunt: ut, *audax, audace* vel *audaci,* bold; *vetus, vetere* vel *veteri,* old; *hebes, hebete* vel *hebeti,* dull.

Exc. 1. Adjectiva, quorum neutra *e* literâ terminantur, in ablativo *i* solum habent: ut, *suavis, suave,* sweet; *suavi*; *volucer, volucre,* swift, *volucri.*

✠ Poëtæ tamen, metri causâ, quandoque *e* pro *i* utuntur: ut, *Specie cœleste resumptâ,* having resumed his heavenly figure; *Hument fonte perenne genæ,* My cheeks are wet with an ever-flowing Fountain, apud Ovidium: pro *cœlesti, perenni.*

Exc. 2. *Memor* tantum *memori* facit, mindful; & *par* simplex, *pari,* equal. At ejus composita *e* vel *i* habent: ut, *impar,* unequal; *dispar,* unlike; *-re* vel *-ri.*

Exc. 3. *Hospes,* foreign, strange; *pauper,* poor; *sospes,* safe; *pubes,* seu *pubis,* marriageable, & ejus compositum, *impubes,* unmarriageable; *e* solùm contenta sunt; *hospite, paupere, sospite, pubere, impubere.*

¶ His etiam fortè addi possunt, *cœlebs,* unmarried; *dives,* rich; *compos,* one that hath a Thing in his power; *impos,* that hath it not in his power (composita à *potis,* i. e *potens,* able or powerful); *superstes,* surviving: item composita à *corpus, pes,* & *color:* ut, *tricorpor,* three-bodied; *tripes,* three-footed; *concolor,* of the same Colour.

55. Pleraque mobilium quibus exit rectus in NS,
Participans, mediique gradus, *i* rarius edunt.

¶ Pleraque nomina adjectiva quæ in NS terminantur; item participia & comparativa, longè frequentiùs *e* quàm *i* in ablativo habent: ut, *prudens, prudente,* wise; *amans, amante,* loving; *doctior, doctiore,* more learned; rariùs *prudenti, amanti, doctiori.*

56. Mobilium retinent legem fixa inde creata:
Hincque per *i* solum menses finirier optant.

At *rudis* & *juvenis* per *e* tantum flexa leguntur;
Cum propriis, & in IL, vel in X quod desinit,
aut CEPS,
Aut NS: sed deme *tridens*. Patiuntur utrumque
Natalis, *volucris*, *rivalis*, quæque dederunt
IS recto similes voces; sed sæpius *i* dant.

Substantiva ex adjectivis facta, eorum legem plerumque sequuntur: ut, *bipennis*, a Halbert, or any two-edged Instrument, *bipenni*; *molaris*, a Mill-stone, a Cheek-tooth, *molari*; *quadriremis*, a Ship with four Banks of Oars, *quadriremi*. Sic mensium nomina: ut, *Aprilis*, *Aprili*, April; *Quintilis*, *Quintili*, the old Name of the Month now called July; *November*, *Novembri*, *December*, *Decembri*, Months so called: quia nimirum hæc omnia adjectivè accepta *e* in neutro, ac proinde *i* in ablativo habent.

Exc. 1. At *e* tantùm habent, *rudis*, a Rod which was given to Gladiators, when they were discharged from that Exercise; *juvenis*, a young Man. Item nomina propria: ut, *Clemens*, *Felix*, *Juvenalis*, *Nobilis*, *Melior*, &c. Etiam quæ in IL, X, CEPS, aut NS finiuntur: ut, *vigil*, a Watchman; *senex*, an old Man; *index*, a Discoverer; *artifex*, an Artificer; *nutrix*, a Nurse; *princeps*, a Prince; *particeps*, a Partaker; *adolescens*, a Youth; *infans*, an Infant; *serpens*, a Serpent; *torrens*, a Brook. ✠ At *tridens*, Neptune's three-forked Scepter, *tridente* vel *tridenti* facit.

Exc. 2. Adjectiva quædam in IS (præcipuè ea quæ de homine dicuntur) substantivè usurpata, quandoque substantivorum more *e*, sæpius verò *i*, in ablativo habent: ut, *familiaris*, a Friend; *rivalis*, a Rival; *sodalis*, a Comrade; *natalis*, a Birth-day; *volucris*, a Bird.

Nominativus pluralis.

57. Rectus pluralis capit *es*. *Ia* dat tibi neutrum
Quod dedit *i* sexto: medius gradus inde *vetus*que
Excipitur: *plus plura* petit, sed rariùs edit
Pluria. Si solum dat sextus *E*, non *ia* pones.

1. Nominativus (ac proinde vocativus) pluralis desinit in *es*: ut, *panis*, *panes*.

2. In nominibus neutri generis, si ablativus singularis vel in *i* solum, vel in *e* aut *i* simul, desiêrit, tum nominativus, adeoque & accusativus

accusativus & vocativus plurales habent *ia:* ut, *mare*, *mari*, *maria; felix*, *felice* vel *felici*, *felicia*.

Exc. At comparativa in *a* solum exeunt: ut, *duriora*, *fortiora*. *Plus*, *plura*, raro *pluria* habet: unde *complura* & *compluria*. *Vetus*, *vetera*, non *veteria* facit.

3. Neutra, quæ ablativum singularem in *e* solum terminant, in nominativo plurali *a*, non *ia* habent: ut, *dogma*, *dogmate*, *dogmata*, an Opinion; *nemus*, *nemore*, *nemora*, a Wood.

Genitivus pluralis.

58. Præbet *ium* patrius, si sextus in *i* fuit antè.
Tolle *vigil*, *vetus*, *uber*, *inops*, *supplex*que *memor*que,
Mugilis & *consors*, quibus & *pugil* & *celer* adde;
Atque gradus medios; (sed *ium plus* poscit.) Adhærent
His composita *genus*, *capio*, *facio*que, *caput*que.

I. Genitivus pluralis in *ium* desinit, si ablativus singularis habuerit *i* tantum, sive *e* aut *i* simul: ut, *alveare*, *alveari*, *alvearium*, a Bee-hive; *ferox*, *feroce* vel *feroci*, *ferocium*, fierce. [Sic *vis*, abl. *vi*, plural. *vires*, *virium*, *viribus*, &c. syllabâ additâ.]

Exc. 1. Sequentia autem nomina *um* habent, non *ium: vigil*, watchful; *vetus*, old; *uber*, fruitful; *inops*, poor; *supplex*, suppliant or humbly entreating; *memor*, mindful; *mugilis* vel *mugil*, a Mullet; *consors*, that hath the same Lot; *pugil*, a Champion; *celer*, swift; *vigilum*, *veterum*, &c.

Exc. 2. Comparativa etiam habent *um:* ut, *durior*, *duriorum*; *mollior*, *molliorum*. At *plus*, *plurium* facit.

Exc. 3. *Um* denique accipiunt composita à *genus*, *capio*, *facio*, & *caput:* ut, *degener*, unworthy of his Ancestors, degenerating; *particeps*, partaking of; *artifex*, artificial, workman-like; *præceps*, forward, headlong; *occiput*, the Hind-head: *degenerum*, *participum*, &c.

59. Sextus *e* si tantum dederit, capit *um* genitivus.
AS sed *ium* Latiale petit: polysyllaba deme,
Queis magis *um* placuit. Sed *ium* quærentibus adde
Nomen in IS vel in ES non crescens: jungito & NS:
Tolle *parens*, *vates*, *panis*, *juvenis*que, *canis*que.

II. Quæ

II. Quæ in ablativo singulari *e* tantum habent, *um* recipiunt in genitivo plurali: ut, *leo*, *leone*, *leonum*, a Lion.

Exc. 1. Nomen Latinum in AS facit *ium*: ut, *mas*, *marium*, a Male; *as*, *assium*, twelve Ounces; *vas*, *vadium*, a Surety. ✠ At polysyllaba potiùs per *um* efferuntur: ut, *civitas*, *civitatum*, interdum *civitatium*, a State or Society of Men under the same Government and Laws, a City.

Exc. 2. Nomina in IS & ES non crescentia in genitivo singulari habent *ium*: ut, *hostis*, *hostium*, an Enemy; *ædes*, *ædium*, a Temple, a House. Item in NS desinentia: ut, *cliens*, *clientium*, a Vassal. At hinc excipitur, *parens*, a Parent, *parentum*, potiùs quàm *parentium*; illinc *vates*, *vatum*; *panis*, *panum*; *juvenis*, *juvenum*; *canis*, *canum*.

60. Donat *ium Samnis*, *linter*, *caro*, *dos*, & *os ossis*,
Glis, *nix*, *nox*que *cohors*, *mus*, *faux*, *uter*: adde *Quiritem*,
Atquè *larem*, *litem*, *cotem*, *cor*; compositumque
Uncia, quod simul *as* genuit: monosyllaba junge
Consona quæ duplex claudit. *Bos* ritè *boum* dat.

Exc. 3. *Ium* præterea nacta sunt nomina sequentia, licet *e* tantum habeant in ablativo singulari: *Samnis*, a Samnite; *linter*, a little Boat; *caro*, Flesh; *dos*, a Dowry; *os*, *ossis*, a Bone; *glis*, a Rat; *nix*, Snow; *nox*, the Night; *cohors*, a Company; *mus*, a Mouse; *faux*, the Jaws; *uter*, a Bottle; *Quiris*, a Roman; *Lar*, an Household God, or the House; *lis*, Strife; *cos*, a Hone or Whetstone; *cor*, the Heart: *Samnitium*, *lintrium*, *carnium*, &c.

Exc. 4. *Ium* quoqué faciunt composita ab *uncia* & *as*: ut, *septunx*, *septuncium*, seven Ounces; *sextans*, *sextantium*, two Ounces; *bes*, *bessium*, eight Ounces.

Exc. 5. *Ium* denique habent nomina unius syllabæ in duas consonantes exeuntia: ut, *urbs*, *urbium*, a Town; *stirps*, *stirpium*, the Trunk of a Tree, a Root; *sors*, *sortium*, a Lot; *arx*, *arcium*, a Castle.

Exc. 6. *Bos boum* facit.

61. *Um* sibi Grajugenûm propè cuncta vocabula poscunt:
Parciùs *ôn*, quæque antè dabant vel SIS vel A rectis.

Nomina

Nomina Græca genitivum pluralem plerunque in *um* terminant: ut, *Macedo*, a Macedonian; *Arabs*, an Arabian; *Æthiops*, an Ethiopian; *pyxis*, a Box; *monoceros*, an Unicorn; *lynx*, a Beast so called; *gryps*, a Griffon; *Thrax*, a Thracian: *Macedonum*, *Arabum*, *Æthiopum*, *pyxidum*, *monocerotum*, *lyncum*, *gryphum*, *Thracum*.

✱ Rariùs autem *ôn* habent, & ea ferè solùm, quorum nominativus singularis in A vel SIS desinit: ut, *epigramma*, an Epigram; *metamorphosis*, a Change: *epigrammatôn*, *metamorphoseôn*, vel *epigrammatum*, *metamorphosium*.

62. Insuper & numero quæ sunt spoliata priore,
Dant patrium qualem numeris perfecta dedissent.
Orum at sæpe solent flexu dare Festa secundo.

Nomina tantùm pluralis numeri genitivum faciunt ex analogia numeri singularis, qualem nimirum, si integra essent, verisimiliter haberent: ut, *pugillares*, Writing-tables, *pugillarium*; *manes*, Souls departed, *manium*; *lactes*, the small Guts, *lactium*; *fores*, a Gate, *forium*; *mœnia*, Walls, *mœnium*; *ilia*, the Intrails, *ilium*: quia singularis horum esset, *pugillaris*, *manis*, *lactis*, *foris*, *mœne*, *ile*. Contrà *lemures*, Hobgoblins; *cœlites*, Saints departed: *majores*, Ancestors; *lemurum*, *cœlitum*, *majorum*, faciunt; quia singularia forent, *lemur*, *cœles*, *major*.

EXC. Nomina Festorum, mutatâ declinatione, *orum* sæpe habent in genitivo plurali: ut, *Saturnalia*, the Feasts of Saturn, *Saturnalium* & *Saturnaliorum*; *Bacchanalia*, the Feasts of Bacchus, *Bacchanalium* & *Bacchanaliorum*.

63. Hoc demum in casu vatum regnare figuras
Adspicies, memori velim quas pectore condi.

¶ In multis eorum quæ genitivum pluralem formant in *ium*, Syncope, præsertim apud Poëtas, locum habet: ut, *nocentûm*, *cædûm*, *mensûm*; pro *nocentium*, *cædium*, *mensium*.

¶ Huic contraria est Epenthesis, sive literæ in medio vocum additio: ut, *alituum*, *cœlituum*; pro *alitum*, *cœlitum*.

Dativus pluralis.

64. Tertius est in *ibus* pluralis. *Bos* cape *bobus*,
Vel *bubus*. Sed *tis* mage quàm *tibus* optat A
Græcum.
Sin quoque nonnullis Graiûm tribuêre poëtæ.

Dativus

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, desinit in *ibus*: ut, *panibus*.

Exc. 1. *Bos*, *bobus*, vel *bubus*, pro *bovibus*, facit.

Exc. 2. Græca in A sæpiùs *tis* quàm *tibus* habent: ut, *epigrammatis*, *poëmatis*; potiùs quàm *epigrammatibus*, *poëmatibus*; ab antiquis nominativis in UM, *epigrammatum*, *poëmatum*.

Exc. 3. Quædam Græca *sin*, apud Poëtas, pro *dibus*, vel *tibus*, accipiunt: ut, *Troasin*, *Charisin*; pro *Troadibus*, *Charitibus*.

Accusativus pluralis.

65. *Es* quartus pluralis habet. Sed *ium* genitivus
Cum dedit, *eis* aut *is* patitur: sed & *as* quoque donant
Quæ primi quartum numeri per *a* Græca dederunt.

Accusativus pluralis terminatur in *es*: ut, *panes*.

Exc. 1. Quorum genitivus pluralis exit in *ium*, ea etiam in accusativo *eis* vel *is* admittunt: ut, *pars*, *partium*, accus. *partes*, *parteis* vel *partis*; *omnis*, *omnium*, accus. *omnes*, *omneis* vel *omnis*.

Exc. 2. Quando accusativus singularis in *a* desinit, accusativus pluralis in *as* etiam desinere potest: ut, *lampas*, *lampadem* vel *lampada*, *lampades* vel *lampadas*. Sic *Tros*, *Troas*; *heros*, *heroas*; *Æthiops*, *Æthiopas*, &c.

Quarta Declinatio.

66. QUarta dat US; dat & U, numero vix flexile primo.

Quarta Declinatio duas habet nominativi singulares terminationes, US & U: ut, *exercitus*, an Army; *genu*, the Knee. Sed U in singulari vix declinatur.

67. *Us* genitivus habet. Per *uis* flexêre vetusti.

Genitivus desinit in *us*: ut, *exercitûs*.

Exc. Apud priscos scriptores genitivus exibat in *uis*: ut, *anus*, *anuis*, an old Wife.

68. Tertius optat *ui*: quandoque per *u* quoque lectus.

Dativus fit in *ui*: ut, *exercitui*.

Exc.

EXC. Interdum etiam in *u* invenitur: ut, *metus*, *metu*, pro *metui*, Fear, apud Virgilium; *vestitus*, *vestitu*, pro *vestitui*, Cloathing, apud Terentium.

69. *Um* retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus.
Um quarto, reliquis *u* casibus optat IESUS.

Accusativus exit in *um*, ablativus in *u*: ut, *exercitum*, *exercitu*.

¶ IESUS, venerandum Salvatoris nostri nomen, accusativo casu IESUM, reliquis omnibus IESU habet.

70. Primus pluralis cum quarto semper in *us* fit.
Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.
Partus *ubus*, *specus*, *artus*, *acus*, dant & *lacus*, *arcus*,
Atque *tribus*: sed utrumque *genu*, *portus*que, *veru*que.

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, itemque accusativus, desinunt in *us*, genitivus in *uum*, dativus & ablativus in *ibus*: ut, *exercitus*, *exercituum*, *exercitibus*, *exercitus*, *exercitus*, *exercitibus*.

EXC. Quædam *ubus* in dativo & ablativo habent: *partus*, a Birth; *specus*, a Den; *artus*, a Joint, or any Member of the Body; *acus*, a Needle; *lacus*, a Lake; *arcus*, a Bow; *tribus*, a Tribe; *partubus*, *specubus*, &c.

¶ *Portus*, a Harbour, *portibus* & *portubus*; *genu*, the Knee; *genibus* & *genubus*; *veru*, a Spit; *veribus* & *verubus*, habere inveniuntur.

Quinta Declinatio.

71. RECtus in ES quintæ. Geminus mox casus in *ei*
Prodit: at *i* fini vates quandoque recidit:
Quartus in *em*, sextus fit in *e*: numeroque secundo
Es primus, quartusque petunt: dat patrius *erum*,
Auctores quibus annuerint, & tertius *ebus*.

Quinta declinatio unicam habet nominativi singularis terminationem, nempe ES: ut, *res*, a Thing.

Genitivus & dativus singulares desinunt in *ei*, accusativus in *em*, ablativus in *e*; pluraliter, nominativus, accusativus & vocativus in *es*, genitivus in *erum*, dativus & ablativus in *ebus*: ut, *res*, *rei*, *rei*, *rem*, *res*, *re*; *res*, *rerum*, *rebus*, *res*, *res*, *rebus*.

✠ Poëtæ interdum *i* à genitivo, rariùs à dativo abjiciunt: ut, *fide* pro *fidei*.

¶ Hæc declinatio paucis vocabulis, iisque merè Latinis, constat: quorum pleraque toto plurali, omnia ferè (præter *res* & *dies*) genitivo, dativo & ablativo carent.

CAP. III.

De Irregulari Nominum Declinatione.

TRIPLEX est nominum irregularium differentia: alia enim *variant*, alia *deficiunt*, alia *abundant*.

I. VARIANTIA sunt, quæ ab uno genere, unave declinatione in aliam transeunt.

II. DEFECTIVA sunt, quæ casu, numero, aliove accidente deficiunt.

III. ABUNDANTIA sunt, quæ in eadem significatione multifariam efferuntur.

I. *VARIANTIA.*

VARIAT nomen tribus modis. 1. Variat genus; ut, *hoc cœlum, hi cœli:* quod HETEROGENEUM nominatur. 2. Variat declinationem; ut, *hoc vas, vasis; hæc vasa, vasorum:* quod HETEROCLITUM dicitur. 3. Variat genus & declinationem; ut, *hoc epulum, hæ epulæ:* quod MIXTUM vocari potest.

§ 1. *De* HETEROGENEIS.

Nomina HETEROGENEA (sub quibus & *Mixta* comprehenduntur) sunt sextuplicia.

1. In singulari masculina, in plurali neutra.

1. Masculeum primo numero, neutrale secundo,
Dindymus accipiet genus, & *Pangæus*, *Avernus*;
Tænarus adjungi, fœcundaque *Massica* vino,
Mænala, *Taygetus*, & *Tartarus*, *Ismarus* optant.

In singulari masculina, in plurali neutra sunt hæc nomina: *hic Dindymus*, *hæc Dindyma*, a Hill in Phrygia. Sic *Pangæus*, a Promontory of Thrace; *Avernus*, a Lake in Campania that casts up a deadly Steam, and, therefore, by the Poets used for Hell; *Tænarus*,

rus, a Promontory of Laconia; *Massicus*, a Hill in Campania, famous for excellent Wine; *Mænalus*, a Hill in Arcadia; *Taygetus*, a Hill of Laconia; *Tartarus*, Hell, or the Place of the Damned; *Ismarus*, a Hill in Thrace.

2. In singulari masculina, in plurali masculina & neutra.

2. Anteriore mares numero, junxere viriles
At fines *jocus* atque *locus* pluralia neutris.

Hæc duo in singulari sunt masculina, in plurali masculina & neutra: *jocus, joci* & *joca*, a Jest; *locus, loci* & *loca*, a Place.

3. In singulari feminina, in plurali neutra.

3. Singula femineum capiunt pluralia neutrum,
Carbasus, Argolico deletaque *Pergamus* igni.

In singulari feminina, in plurali neutra sunt: *carbasus, carbasa*, a Sail; *Pergamus, Pergama*, the Citadel of Troy.

4. In singulari neutra, in plurali masculina.

4. Mascula plurali numero sunt, neutra priore,
Elysium, cœlum, quibus aptè jungitur *Argos*.

In singulari neutra, in plurali masculina sunt: *hoc Elysium, hi Elysii*, a Place of pleasant and delightful Fields, into which the Heathens believed the Souls of good Men went after their Departure hence; *hoc cœlum, hi cœli*, Heaven; *hoc Argos, hi Argi*, a City in Greece.

5. In singulari neutra, in plurali masculina vel neutra.

5. *Rastrum* cum *freno* pluraliter *i* vel *a* poscunt.

In singulari neutra sunt, in plurali masculina vel neutra: *rastrum, rastri* & *rastra*, a Rake; *frenum, freni* & *frena*, a Bridle.

6. In singulari neutra, in plurali feminina.

6. *Delicium* dat *delicias*, *epulas epulum* vult.
Balnea dic vel *eas*, numero sed *eum* modò primo.

In singulari neutri generis, in plurali feminini sunt: *delicium, deliciæ*, Delight, a Darling; *epulum, epulæ*, a Banquet; *balneum* verò in plurali *balneæ* & *balnea* habet, a Bath.

§ 2. *De* HETEROCLITIS.

7. *Vas vasis* terni flexûs, plurale secundi est.
Jugerum at inverso ritu variato, reservans
Jugeris ex numero præeunte & *jugere* solum.
Partim fit quartæ, partim *domus* esto secundæ.

Declinatione variant nomina hæc sequentia:

1. *Vas*, *vasis*, a Vessel, in singulari est tertiæ declinationis, in plurali, *vasa*, *vasorum*, secundæ.

2 *Jugerum* contrà *jugeri*, an Acre of Ground, or as much as a Yoke of Oxen will ear in a Day, in singulari secundæ declinationis, in plurali verò tertiæ, *jugera*, *jugerum*, *jugeribus*. Interdum etiam *jugeris* in genitivo, & *jugere* in ablativo singulari legitur.

3. *Domus*, a House, partim secundæ, partim quartæ declinationis est: quos autem ex hac vel illa casus habeat, in Rudimentis nostris ostendimus.

II. *DEFECTIVA.*

DEFECTIVA sunt quadruplicia: alia enim *Declinatione*, alia *Casu*, alia *Genere*, alia denique *Numero* deficiunt.

§ 1. *Deficientia* DECLINATIONE.

Deficientia DECLINATIONE (quæ aliter INDECLINABILIA seu *Aptota*, vocantur), ea sunt, quæ unam omnibus in casibus vocem retinent. Ea autem duabus regulis sequentibus comprehenduntur.

8. Nomen in U rarò numero variabo priore:
Pleraque in I nusquam: positum pro nomine verbum,
Aut alias partes, elementaque, materiales
Adde etiam voces, peregrinaque nomina, formam
Ni Latium induerint: numerum queis denique junge
Cardineum: *duo*, *tres*, *unus*, compostaque *centum*
Hoc tamen ex cœtu cupiunt, & *millia*, tolli.

INDECLINABILIA, sive casibus invariata, sunt hæc:

1. Omnia ferè nomina in U, in singulari: ut, *genu*, the Knee.
2. Pleraque nomina in I, utroque numero: ut, *gummi*, Gum.
3. Verbum, aut alia quævis orationis pars pro nomine posita: ut,

Illorum

Illorum vivere est mori, i. e. *Illorum vita est mors*, Cic. *Cras istud*, i. e. *iste dies crastinus*, Mart. *Sed recti finem extremumque esse recuso euge tuum & belle*, i. e. *tuum plausum & laudationem*, Perf.

4. Nomina literarum: ut, *Alpha*, *Beta*, A, B, C.

5. Voces materialiter positæ: ut, si dicas, Ex *ne* & *homo* componitur *nemo*.

6. Nomina peregrina, seu Barbara (i. e. neque Græca, neque Latina), ut, *Adam*, *Job*, *Elizabet*, *Jerusalem*. Nisi ex prima sua origine fines habeant ad declinationem idoneos: ut, *David*, *Solomon*, *Hannibal*; vel Latina eis terminatio accedat: ut, *Adamus*, *Jobus*, *Elizabetha*, *Hierosolyma*.

7. Numeralia, quæ Cardinalia vocantur, à *quatuor* ad *centum*, hoc incluso. Cetera enim, *unus*, utroque nnmero, *duo*, *tres*, plurali declinantur. *Mille* adjectivum non declinatur: at *mille* substantivum singulari quidem invariabile est; pluraliter verò declinatur, *millia*, *millium*, *millibus*, &c.

9. Hæc etiam immotos retinent vocabula fines:
Semis habens primum numerum, *frit*, *git*, (quibus addi
Gausape, *cepe* volunt:) numerum quoque nacta secundum
Tot, *quot*, cum natis: sed *nequam pondo*que utrumque.

Indeclinabilibus insuper adjungenda sunt:

8. Singularem tantùm numerum habentia: *semis*, the Half of any Thing; *frit*, the little Grain at the Top of the Ear of Corn; *git*, seu *gith*, a Kind of Cockle. Quibus fortè addi possunt, *cepe*, an Onion; *gausape*, a Freeze or rough Garment that Soldiers used.

9. Tantùm pluralia, *tot*, so many; *quot*, how many; cum compositis, *totidem*, just so many; *quotquot* & *quotcunque*, how many soever; *aliquot*, some.

10. Utroque numero gaudentia: *nequam*, naughty, worthless; *pondo*, a Pound.

§ 2. *Deficientia* CASU.

CASU *Deficientia*, pro numero casuum superstitum, distinguuntur: alia enim unicum tantùm, alia duos, alia tres, alia quatuor, alia denique quinque casus habent: quæ Grammatici vulgò *Monoptota*, *Diptota*, *Triptota*, *Tetraptota*, & *Pentaptota* appellant.

1. MONO-

1. MONOPTOTA.

10. Unicus his tantùm casús manet. *Inquies*, *exspes*,
Atque *potis* solos rectos tenuere. Paternum
Dant *dicis*, *nauci*. Sextum *noctu*que *diu*que,
Ergó pro *causâ*, *promptu*, *natu*que *relatu*,
Admonitu, *injussu*, sic talia plurima. Quartum
Pluralem *inficias*, velut *incita*, servat. Ibidem
Vult sextum *ingratís*. *Ambage* & *compede* sextùm
Anteriore dabunt numero, propè plena secundo.

Unicum tantùm casum habent nomina sequentia:

1. Solum nominativum singularem, *inquies*, substantivum, Want of Rest, & hæc duo adjectiva, *exspes*, hopeless, *potis*, *pote*, able.

2. Solum genitivum *dicis*, ut. *dicis gratiâ*, for the Fashion, for Form's Sake; *nauci*, the Shell of a Nut; *res nauci*, a Thing of no Value.

3. Solum ablativum, *noctu*, in the Night-time; *diu*, *interdiu*, in the Day-time; *ergó*, pro *causâ*, for the Sake; *promptu*, in Readiness; *natu*, by Birth; *relatu*, in or by relating; *admonitu*, by the Admonition; *injussu*, without Command or Leave. Item plurima verbalia quartæ declinationis: ut, *accersitu*, *fricatu*, *illisu*, *jussu*, *percussu*, *persuasu*, &c.

4. Solum accusativum pluralem, *inficias*, (quod cum verbo *eo* tantùm jungitur); ut, *ire inficias*, to deny: *incita* vel *incitas*; ut, *ad incitas redactus*, reduced to a Strait or Nonplus.

5. Solum ablativum pluralem, *ingratiis*, in spite of one's Teeth.

6. *Ambage*, a Bout-gate; *compede*, a Fetter; in ablativo singulari ferè solo reperiuntur: in plurali autem integra sunt, nisi quod in genitivo *ambagum* vel *compedum* rariùs dicantur.

2. DIPTOTA.

11. Hæc gemino cernes casu contenta. *Necesse*
Rectum cum quarto capiunt, *volupe*, *instar*, & *astu*
Significans urbem, simul *hir*. Junxêre Latinum
Cum recto terni flexûs, *vesper*que *sirempsque*.
Impetis & *spontis* patrius tenet; *impete*, *sponte*
Crebra magis sexto: sic *verbere*, *verberis*, omnem
Pluralem servans: *repetundarum*, *repetundis*,
Suppetiæ, *inferiæ* quartum, vix plura tulerunt.

In

In duobus casibus inveniuntur hæc nomina:

1. In nom. & accus. sing. *necesse* vel *necessum*, Necessity; *volupe*, seu *volup*, i. e. *voluptas*, Pleasure; *instar*, Likeness, Bigness; *astu*, a Town; *hir*, the Palm of the Hand.

2. In nom. & ablat. sing. *vesper*, tertiæ declinationis, *vespere*, the Evening; *siremps*, *sirempse*, the same, all alike.

3. In genit. rariùs, frequenter verò ablat. sing. *impetis* & *impete*, Force; *spontis* & *sponte*, of its own accord.

4. In genit. & ablat. sing. *verberis* & *verbere*, a Stripe or Blow. also the Scourge or Whip with which it is given. Plurali integrum est, *verbera*, *verberum*, *verberibus*, &c.

5. In genit. & ablat. plur. *repetundarum*, *repetundis*, Money unjustly taken in the Time of one's Office.

6. In nom. & accus. plur. *suppetiæ*, *suppetias*, Help; *inferiæ*, *inferias*, Sacrifices for the Dead.

3. TRIPTOTA.

12. Hæc trinos sumunt casus, totidemque recusant:
Tantundem primum, patrium, quartumque capessit,
At primum, quartum, quintum sibi *fas*que *nefas*que,
Atque *melos* solum retinent: *epos* adde, Pelasgum
Et quod in ES finit neutrum, veluti *cacoëthes*.
Hos tantùm casus *grates* pluraliter edit,
Atque *mele*, *Tempe*, pariter finitaque Græca.
At *dica* dat geminum quartum, geminumque vocantem
Mactus habet. *Femini* rectum modo deme priorem:
Integer ast alter numerus. *Prece* flecte, *preci*que,
Atque *precem*, casus retinens pluraliter omnes.

Hæc nomina tribus tantùm casibus usurpantur:

1. *Tantundem* nominat. & accus. *tantidem*, genit. sing. even as much.

2. *Fas*, Right; *nefas*, Wrong; *melos*, a Song; *epos*, an Heroic Poem: item Græca in ES neutri generis: ut, *cacoëthes*, an evil Custom; nominat. accus. & voc. sing.

3. *Grates*, Thanks: item pluralia in E Græca: ut, *cete*, Whales; nom. accus. & voc. plur.

4. *Dica*,

4. *Dica*, a Process or Action at Law, habet (præter nominativum sing.) accusativos utriusque numeri, *dicam* & *dicas*.

5. *Mactus*, unà cum nominativo sing. utrumque vocativum habet; sing. ut, *Macte virtute esto*, Horat. go on and encrease in Virtue: plur. *Macti ingenio este*, Plin. improve your Skill.

6. *Feminis*, the Thigh; nom. ac proinde accus. & vocat. sing. destituitur: in plur. autem integrum est, *femina*, *feminum*, *feminibus*, &c.

7. *Preci*, *precem* & *prece*, a Prayer; absque nom. genit. & vocat. sing. Plurali integrum est, *preces*, *precum*, *precibus*.

13. *Rus*, *thus*, atque *metus*, *mel*, *hyems*, cum *farre*, recusant
In numero patrium, ternum sextumque secundo:
Queis (adimens *res* atque *dies*) dabis omnia quintæ.

8. Genitivo, dativo, & ablat. plurali carent, adeòque eo in numero triptota sunt, hæc nomina: *rus*, the Country; *thus*, Incense; *metus*, Fear; *mel*, Honey; *hyems*, Winter; *far*, Corn. Item omnia quintæ declinationis nomina, (præter *res* & *dies*;) ut, *spes*, *scabies*, *species*, *acies*.

4. TETRAPTOTA.

14. Casibus invenies quædam viduata duobus:
Namque *vicis*, *pecudis*, *sordis*, *ditionis*, *opis*que,
Vix retinent rectum numeri quintumque prioris.
His quoque *nex*, *daps*, *frux* minùs usurpataque cernes.

1. Nominativo, ac proinde vocativo sing. privantur hæc nomina: *vicis*, the Place or Stead of another; *pecudis*, a Beast; *sordis*, Filth; *ditionis*, Dominion, Power; *opis*, Help. Porro *ditionis* caret toto plurali: *opes* pro *auxilio* rariùs, pro *divitiis* autem, seu *potentia*, semper plurale reperitur. *Pecudis* & *sordis*, plurali integra sunt. *Vices* & *vicibus* sunt satis frequentia: at genitivus *vicum* vel *vicium* non dicitur.

2. *Nex*, Slaughter; *daps*, a Dish of Meat; *frux*, Corn; rariùs in nominativo, adeòque & vocativo sing. inveniuntur: plurali ferè integra sunt.

5. PENTAPTOTA.

15. Quinque superstitibus, casu mutilantur at uno
Pluri-

Plurima: diſtribuens nam vox, referenſque, neganſque,
Atque rogans vocitante caret. Pronomina junge.
Tu, meus, & *noſter, noſtrás*, tamen excipe; quintum
Pluraque queis magni tribuit ſententia Voſsî.
Plus dandi caſu; patrio *ſatiaſ*que *chaoſ*que
Deficit: adde *ſitus*. Nullum pluralia nórunt
Ora, vices, patrium, *ſóles, labes, ſoboleſ*que,
Atque *faces, proles, luces*. Fors plura notabis.

Uno caſu deficiunt voces ſequentes:

1. Vocativo carent,

(1.) Diſtributiva, ſeu Partitiva: ut, *quidam, alius*.
(2.) Relativa: ut, *qui, qualis*.
(3.) Negativa: ut, *nullus, neuter*.
(4.) Interrogativa: ut, *quis? uter?*
(5.) Pronomina: ut, *ego, ſui*.

☩ Excipiuntur vulgò hæc quatuor pronomina, *tu, meus, noſter*, & *noſtras*. At Voſſius, aliique Grammaticorum principes, aliis etiam Pronominibus vocativum tribuunt: ut, *ille, ipſe, iſte, hic, is*, & *idem*: item Partitivis ſeu Diſtributivis quibuſdam: ut, *aliquis, quilibet, quicunque, quiſque, omnis*.

2. Dativo ſing. caret *plus*.

3. Genitivo ſingulari, totoque plurali, *ſatias*, i. e. *ſatietas*, a Glut or Fill of any thing; *chaos*, a confuſed Maſs: item genitivo, forſan & dativo ſing. & genit. dat. & abl. plur. *ſitus*, Situation or Place, alſo Naſtineſs.

4. Genitivo plurali: *os*, the Mouth; *vicis*, a Turn; *Sol*, the Sun, plur. Heat or Days; *labes*, a Spot; *ſoboles* & *proles*, Offſpring; *fax*, a Torch; *lux*, Light, or a Day: item, *fæx*, Dregs; *nex*, Slaughter, & alia quædam.

§ 3. *Deficientia* GENERE.

Genere defici hìc intelligimus nomina quædam adjectiva, quæ genere aliquò, ſive per totum numerum, ſeu per certos quoſdam caſus, vel rarò vel nunquam uſurpata inveniuntur. De quibus hæc regula eſto.

16. Plurali primo, quarto quintoque carebit
Neutrius generis, quod in ER ſit, fine ſub uno,

 Mobile,

Mobile, FEX, OR, et ES, simul OS: cum *pubere*, *supplex*,
Comis, *inops*que, *vigil*, *sons*que, *intercus*que, *reduxque*.
Cetera masculei rectum removeto priorem.
At *victrix*, *ultrix*, numero muliebria primo,
Femineum neutrumque genus pluralia poscunt.
Plus primo numero neutrum tulit, omne secundo.

Genere uno vel pluribus deficiunt:

1. In nom. accus. & vocat. plur. neutro ferè destituuntur adjectiva tertiæ, quæ sub una terminatione exeunt:

(1.) In ER: ut, *pauper*, *celer*, *degener*, *uber*.

(2.) In FEX: ut, *artifex*, *carnifex*.

(3.) In OR: ut, *memor*, *concolor*, *bicorpor*.

(4.) In ES: ut, *ales*, *dives*, *sospes*, *superstes*, *deses*, *reses*, *hebes*, *teres*, *præpes*.

(5.) In OS: ut, *compos*, *impos*, *exos*.

(6.) Item, *pubis*, *impubis*, *supplex*, *comis*, *inops*, *vigil*, *sons*, *insons*, *intercus*, *redux*, & forsan alia.

2. *Ceter* vel *ceterus* in nominativo sing. vix dicitur, sed *cetera* & *ceterum*, the rest.

3. *Victrix*, victorious, & *ultrix*, revengeful, in singulari, feminini tantùm sunt generis, in plurali autem feminini & neutri, *victrices* & *victricia*; *ultrices* & *ultricia*.

4. *Plus* in singulari neutri, in plurali omnis generis est.

§ 4. *Deficientia* NUMERO.

Ex his alia *plurali*, alia *singulari* deficiunt. Ex utrisque autem ea primùm nomina exponemus, quæ ad summa quædam capita solent reduci: cetera deinde sub suo quæque genere nominatim recensebimus.

Plurali IN UNIVERSUM *carentia*.

17. Propria sunt solo numero varianda priore:
Ni vel plura notent, vel sint pluralia tantùm.
Nomina virtutum, vitiorum, abstractaque et artes,
Rariùs agnoscunt pluralem, et pleraque quintæ:
Queis junges herbas, frumenta, metalla, liquores.

In plurali nunquam vel rariùs inveniuntur:

1. No-

1. Nomina propria: ut, *Hector, Dido, Italia, Roma, Parnassus, Danubius.*

EXC. 1. At si propria pluribus ejusdem nominis conveniant, nihil impedit quo minùs plurali utamur. Dicimus enim *plures Joves, duodecim Cæsares, tres Alexandri reges Scotorum.*

EXC. 2. Quædam urbium nomina in solo plurali leguntur: ut, *Veii, Athenæ, Bactra:* de quibus reg. 21. mox dicetur.

2. Rariùs etiam in plurali usurpantur:

(1.) Nomina virtutum: ut, *justitia*, Justice; *fortitudo*, Courage.

(2.) Nomina vitiorum: ut, *ambitus*, Ambition; *luxus*, Luxury.

(3.) Nomina abstracta: ut, *magnitudo*, Greatness; *juventus*, Youth.

(4.) Nomina artium: ut, *grammatica*, Grammar; *musica*, Music.

(5.) Nomina quintæ declinationis pleraque omnia: ut, *fides*, Faith; *macies*, Leanness.

(6.) Nomina herbarum: ut, *hyssopus*, Hyssop; *apium*, Parsley.

(7.) Nomina frumentorum: ut, *triticum*, Wheat; *secale*, Rye.

(8.) Nomina metallorum: ut, *aurum*, Gold; *argentum*, Silver; item mineralium: ut, *alumen*, Allum; *sulphur*, Brimstone.

(9.) Nomina liquorum: ut, *lac*, Milk; *oleum*, Oil.

(10.) Huc denique referuntur nomina multarum rerum, quæ mensurari aut ponderari solent: ut, *butyrum*, Butter; *saccharum*, Sugar.

MASCULINA *numquam vel rarò pluralia.*

18. Hæc quoque pluralem numerum vix mascula nôrunt:
Nemo, penus, viscus, limus, cum *sanguine, pontus,*
Hesperus, atque *fimus, mundus* muliebris, et *aer:*
Æthera cum *musco* junges et prole *diei.*
Pluralemque *sopor* rarò, *ros, pulvis,* habebunt.

In plurali vix unquam reperiuntur hæc nomina masculina: *Nemo*, Nobody; *penus*, all manner of Provisions; *viscus*, Bird-lime, Glue; *limus*, Slime; *sanguis*, Blood; *pontus*, the Sea; *hesperus*, the Evening, or Evening Star; *fimus*, Dung; *mundus*, pro *mulierum ornamentis*, a Woman's Ornaments; *aër*, the Air; *æther*, the Sky; *muscus*, Moss that grows upon Trees, Walls, Brinks of Rivers, or the like; *meridies*, Noon, à *medius* & *dies* compositum.

Rariùs pluralem admittunt, *sopor*, a deep Sleep; *ros*, Dew; *pulvis*, Dust.

FEMININA *nunquam aut rarò pluralia.*

19. Vix ea plurales adhibent muliebria casus:
Plebs, *humus*, atque *lues*, *sitis*, ac *argilla*, *supellex*,
Cum *venia*que *salus*, et *vespera*, *glarea*, *pubes*,
Et *tabes*. Numerum capiunt quoque rara secundum,
Talio, cum *cholera*, *bilis*, *pax*, *gloria*, *tellus*,
Et *labes*, *cutis*, atque *quies*, *pituita*, *fames*que:
Adde *picem*, *famam*, *sobolem*, cumque *indole*, *prolem*.

Hæc feminina vix unquam in plurali adhibentur: *Plebs*, the common People; *humus*, the Ground; *lues*, a Plague; *sitis*, Thirst; *argilla*, Potter's Earth; *supellex*, Household-stuff; *venia*, Pardon, Licence; *salus*, Health; *vespera*, the Evening; *glarea*, Gravel; *pubes*, the Youth; *tabes*, a Consumption.

Rariùs plurali reperiuntur: *talio*, like for like; *cholera*, Choler; *bilis*, an Humour of the Body, also Anger, likewise a Disease; *pax*, Peace; *gloria*, Glory; *tellus*, the Earth; *labes*, a Blemish; *cutis*, the Skin; *quies*, Rest; *pituita*, Phlegm or Rheum; *fames*, Hunger; *pix*, Pitch; *fama*, Fame; *soboles* & *proles*, Offspring; *indoles*, a natural Disposition.

NEUTRA *nunquam vel rarò pluralia.*

20. Insuper hæc numerum renuunt propè neutra secundum:
Sal, *jubar*, & *nihilum*, *virus*, *pus*, atque *veternum*,
Justitium, *fœnum*, *sabulum*, *senium*que, *lutum*que,
Ver, *ebur*, atque *penum*, *lethum*, cum *glutine*, *viscum*.
Adde *salum*, *glastum*, *nitrum*, *nil*, *nectar*, *omasum*,
*Mane*que, *prolubium*, simul & *diluculum*, & *album*,
Atque *gelu*, *tabum*, *pelagus*, quoque *vulgus* & *hilum*,
Zinziber atque *hepar*, *gypsum*, *cœnum*que, *vitrum*que,
Cumque *croco lardum*, *piper*, & cum *felle barathrum*.

Hæc

Hæc neutra denique nunquam vel rarò in plurali usurpantur: *Sal*, Salt; *jubar*, a Sun-beam; *nihilum*, *nihil*, & *nil*, Nothing; *virus*, Poison; *pus*, corrupted Matter; *veternum* vel *veternus*, a Lethargy, Drowsiness, Slothfulness; *justitium*, the Vacation, or Time when Courts do not sit; *fœnum*, Hay; *sabulum* [vel *sabulo*, masc. gen.] gross Sand or Gravel; *senium*, old Age; *lutum*, Clay; *ver*, the Spring-time; *ebur*, Ivory; *penum*, *-ni*, & *penus*, *-noris*, tertiæ, all Kind of Victuals; *lethum*, Death; *gluten* & *glutinum*, Glue; *viscum*, Bird-lime, or the Shrub Mistletoe, of which it is made; *salum*, the Sea; *glastum*, the Herb Woad, wherewith Cloth is died blue; *nitrum*, Nitre; *nectar*, the Drink of the Gods; *omasum*, the thick and fatty Part of the Belly of a Beeve; *mane*, the Morning; *prolubium*, a strong Desire or Appetite; *diluculum*, the Dawning of the Day; *album*, a List of Names, a Muster-roll; *gelu*, Frost; *tabum*, corrupt Blood or Gore; *pelagus*, the Sea; *vulgus*, the Rabble; *hilum*, the black Speck of a Bean, a Trifle; *zinziber*, Ginger; *hepar*, the Liver; *gypsum*, Parget, or white Lime Plaister; *cænum*, Dirt or Mire; *vitrum*, Glass; *crocum*, Saffron; *lardum*, Bacon; *piper*, Pepper; *fel*, Gall; *barathrum*, a Gulf or Dungeon.

SINGULARI *in universum carentia.*

21. Multa tenent solos plurales nomina casus
Festa, libros, urbes, ludos signantia: jungi
Cardineus vult his numerus quoque, distribuensque:
Quem *pauci*, *plerique* gregem comitantur & *ambo*.

Singulari generatim privantur:

1. Nomina festorum: ut, *Bacchanalia*, the Feast of Bacchus; *Quinquatria* & *Quinquatrus*, fem. gen. the Feast of Minerva.

2. Multa nomina librorum: ut, *Bucolica*, a Book of Pastorals; *Georgica*, a Book of Husbandry.

3 Nomina ludorum: ut, *Apollinares*, Games to the Honour of Apollo; *Olympia*, the Olympic Games.

4. Multa urbium nomina: ut, *Philippi*, *Syracusæ*, *Sardes* vel *Sardeis*, *Hierosolyma*.

5 Numeri cardinales omnes (præter *unus* & *mille* substantivum:) ut, *duo*, Two; *centum*, a Hundred.

6 Numeri distributivi plerumque: ut, *singuli*, one by one; *bini*, two and two; *deni*, by tens.

Quibus denique adde, *pauci*, few; *plerique*, the most Part; *ambo*, both.

MASCU-

MASCULINA *nunquam vel raro singularia.*

22. Hæc etiam numero spoliantur mascula primo:
Cancelli, *manes*, *Lemures*, *fastus*que *minores*,
Majores, *fasces*, *natales*, *posteri* & *antes*,
Atque *pugillares*, *superi*; cum *codi*que*cillis*,
Furfuribus, *cani*, *Luceres*, simul *inferi* adhærent:
Et quibus est rarus numerus prior ista; *penates*.
Ac *proceres*, *sentes*, *vepres*, *casses*que, *fori*que,
Et cum *cœlitibus*, *fines* quoque, *liberi* & *artus*.

Vix unquam in singulari reperiuntur hæc nomina masculina: *Cancelli*, Lattices; *manes*, the Spirits of Men departed; *Lemures*, Hobgoblins, or Spirits that walk in the Night; *fastus* vel *fasti*, Calendars, wherein were set down the Names of Magistrates, Feast Days, &c. *majores*, Ancestors; *minores*, Successors; *fasces*, a Bundle of Rods that were carried before the chief Magistrates of Rome; *natales*, Parentage; *posteri*, Posterity; *antes*, the outer Pillars of an House, a Buttress; *pugillares*, Writing-tables; *superi*, the Gods above; *inferi*, the Gods below; *codicilli*, Epistles or Writings; *furfures*, Scales in the Head; *cani*, grey Hairs; *Luceres*, one of the three Parts into which the People of Rome were divided by Romulus.

Rarius singularem admittunt: *penates*, Household Gods, or the House: *proceres*, the Nobles; *sentes*, Thorns; *vepres*, Briars; *casses*, a Hunter's Net; *fori*, the Hatches of a Ship; *cœlites*, the Saints above; *fines*, the Borders or Frontiers of a Country; *liberi*, Children; *artus*, the Joints or Limbs of the Body.

FEMININA *nunquam vel raro singularia.*

23. De grege femineo sunt hæc pluralia tantum:
Excubiæ, *tenebræ*, *Nonæ*, cum *lactibus*, *Idus*,
Quisquiliæ, *thermæ*, *scopæ* quoque, *reliquiæ*que,
Feriæ & *exsequiæ*; cum *cunis*, *divitiis*que,
Exuviæ, *induviæ*, *gerræ*, jungantur *opes*que,
Atque *facultates*, *diræ*, *scalæ*que, *plagæ*que.
His *apinas*, *tricas*que, *minas*, *valvas*que *Kalendas*,
Insidias & *vindicias*, & pauca locorum

Nomina,

Nomina, *primitias*, *fortunas*, atque *salinas*,
Adjice & *inducias*: numero neque *nundina* flecti
*Nuptia*ve invenies, aut *nuga*, *manubia* primo.
Quem tamen interdum capiunt *decimæ*que, *fores*-
que,
Præstigiæ, *salebræ*, *fauces*, & *literæ* & *ædes*,
Atque *operæ*, *phaleræ*, *bigæ* cum fratribus, & cum
Factio signatur *partes*; *Charites*, *scatebræ*que,
Pluraque quæ meliùs referet tibi sermo solutus.

Hæc feminina vix unquam in singulari leguntur: *Excubiæ*, Watches; *tenebræ*, Darkness; *Kalendæ*, *Nonæ*, *Idus*, the Names which the Romans gave to certain Days in each Month; *lactes*, the small Guts; *quisquiliæ*, the Sweepings of a House, Things of no Value; *thermæ*, hot Baths; *scopæ*, a Besom; *reliquiæ*, the Remainder of any Thing; *feriæ*, Holidays; *exsequiæ*, Funerals; *cunæ*, a Cradle; *divitiæ*, Riches; *exuviæ*, an Enemy's Spoils; *induviæ*, Cloaths to put on; *gerræ*, idle Stuff, a Tale of a Tub; *opes*, Riches; *facultates*, one's Goods and Chattels; *diræ*, Curses or Imprecations; *scalæ*, a Ladder; *plagæ*, Nets; *apinæ*, Gewgaws; *tricæ*, Trifles; *minæ*, Threats; *insidiæ*, an Ambush; *vindiciæ*, an Assertion of one's Liberty, a Vindication or Defence; *primitiæ*, First Fruits; *fortunæ*, one's Fortune or Estate; *salinæ*, Salt-Pits; *valvæ*, Folding Doors; *induciæ*, a Truce; *nundinæ*, a Market or Fair; *nuptiæ*, a Marriage; *nugæ*, idle Stories; *manubiæ*, Spoils taken in War. Item nonnulla locorum nomina: ut, *Alpes*, a Tract of high Mountains on the North of Italy; *Gades*, Cadiz or Cales, an Island and City in Spain; *Thermopylæ*, the Straits of Mount Oeta in Thessaly; *Æsquiliæ*, mons Æsquilinus, one of those Hills on which Rome was built.

Rariùs etiam in singulari usurpantur, *decimæ*, Tithes; *fores*, a Gate; *præstigiæ*, juggling Tricks; *salebræ*, rugged uneven Places; *fauces*, the Jaws; *literæ*, an Epistle or Letter: *ædes*, an House; *operæ*, Workmen; *phaleræ*, Trappings for Horses; *bigæ*, a Chariot drawn with two Horses, & similia à *jugo* composita: ut, *trigæ*, one with three Horses; *quadrigæ*, one with four; *partes*, pro *factione*, a Faction or Party; *Charites*, the three Graces; *scatebræ*, a Spring or Source.

Item alia quædam, quæ haud facilè versu dicuntur: ut, *affaniæ*, idle Tittle-tattle; *angustiæ*, pro *inopia* aut *difficultate*, Streits or Difficulties;

Difficulties; *argutiæ*, Quirks, Witticisms; *facetiæ*, pleasant Sayings; *furiæ*, pro *furore*, Fury; *lapicidinæ*, Stone-quarries; *minutiæ*, the smallest Things that may be seen, little Niceties: *offuciæ*, Cheats or Tricks; *parietinæ*, ruinous Walls.

NEUTRA *nunquam vel rarò singularia.*

24. Hæc numeri spernunt casus neutralia primi:
Lautia, cum *transtris*, *bellaria* cum *paraphernis*,
Et, cum *principiis*, *bona*, *tesqua*, *crepundia*, *scruta*,
*Castra*que cum sociis, *lamenta*que, *munia*, *flabra*,
Et cum prole sua *cunabula*, *Gargara* & *exta*,
*Acta*que, *justa* simul, *præcordia*, *lustra* ferarum,
Claraque Romulidûm fastis *comitia*, quæque
Terruerant avidos cum prole *Ceraunia* nautas,
*Arma*que cum *rostris*; flexu varianda secundo
Omnia: sed terno *sponsalia*, *mœnia*, junctis
Ilibus, & *brevibus*, *magalibus*. Insuper addunt
Plurima doctores, quorum vel rarior usus
Cernitur, aut numerum capiunt quandoque priorem.

Hæc neutra in singulari vix unquam inveniuntur: *Lautia*, Provisions for the Entertainment of foreign Ambassadors; *transtra*, the Seats where the Rowers sit in Ships; *bellaria*, Dainties; *paraphernа*, all Things the Wife brings her Husband besides her Dowry; *principia*, the Place in the Camp where the General's Pavilion stood: *bona*, Goods; *tesqua*, rough Places that lie untilled; *crepundia*, Childrens Bawbles or Play-things; *scruta*, old Garments or Trash; *castra*, a Camp. Sic *æstiva*, Summer-quarters; *hiberna*, Winter-quarters; *stativa*, a Leaguer or standing Camp; in quibus *castra* intelligitur: *lamenta*, Lamentations; *munia*, Offices; *flabra*, Blasts of Wind; *cunabula*, & ejus compositum *incunabula*, a Cradle; *Gargara*, the Top of Mount Ida, near Troy; *exta*, the Intrails; *acta*, public Acts or Records; *justa*, Funeral Rites or Obsequies; *præcordia*, the Bowels; *lustra*, Dens of wild Beasts; *comitia*, an Assembly or Convention of the People; *Ceraunia* & *Acroceraunia*, high Hills on the Coast of Epirus; *arma*, Arms; *rostra*, a Place in Rome, where they used to make Orations to the People. Quæ omnia sunt secundæ declinationis: * Tertiæ verò,

verò, *ſponſalia*, Eſpouſals; *mœnia*, the Walls of a City; *ilia*, the Intrails; *brevia*, Shelves, or Shallow Places in the Sea; *magalia*, Country Cottages.

III. *ABUNDANTIA.*

ABUNDANTIA ſunt octuplicia. 1. Quædam ſolâ terminatione abundant: ut, *arbor*, & *arbos*, a Tree. 2. Quædam ſolâ declinatione: ut, *laurus*, *lauri*, vel *laurûs*, a Laurel Tree. 3. Quædam ſolo genere, qualia ſunt dubia omnia: ut, *hic* aut *hæc dies*, a Day. 4. Quædam terminatione & declinatione ſimul: ut, *materia*, *materiæ*, & *materies*, *materiei*, Matter. 5. Quædam terminatione & genere ſimul: ut, *tonitrus*, & *tonitru*, Thunder. 6. Quædam declinatione & genere: ut, *penus*, *peni*, & *penûs*, maſc. & fem. *penus*, *penoris*, neut. all Kind of Proviſions. 7. Quædam terminatione, declinatione, & genere: ut, *æther*, *ætheris*, & *æthra*, *æthræ*, the Sky. 8. Quædam in eadem declinatione diverſos habent caſus obliquos: ut, *tigris*, *tigridis* & *tigris*, *tigrides* & *tigres*, a Tyger. * Quibus denique addunt nomina quædam, quæ ſub eadem ſignificatione diverſis numeris efferuntur: ut, *Fidena*, *Fidenæ*, & *Fidenæ*, *Fidenarum*, the Name of a City. Hæc ferè omnia ſub tribus regulis ſequentibus ſummatim ſunt comprehenſa.

25. Innumeras uno ſenſu, multiplice fine,
Invenies voces: ut, *mendum*, *menda*que; *caſſis*,
Caſſida; *compago*, *compages*; *gruſ*que, *gruiſ*que:
Ceteraque auctorum quæ ſedula lectio promet,
In quibus haud rarò genus eſt et flexio diſcors.

Longè plurima ac penè innumera ſunt vocabula, quæ ſub eadem ſignificatione diverſas nacta ſunt terminationes, quæque propterea declinationes & genera haud rarò mutârunt: ut, *menda*, *-dæ*, primæ fem. *mendum*, *-di*, ſecundæ neut. an Error; *caſſis*, *-idis*, & *caſſida*, *-idæ*, a Helmet, utrumque fem. hoc primæ, illud tertiæ; *compago*, *-ginis*, & *compages*, *-gis*, a Joining together, utrumque fem. & tertiæ; *grus*, *gruis*, & *gruis*, *gruis*, a Crane, hoc fem. illud dub. utrumque tertiæ.

26. Mobile, quod *clivus* format, *frenum*que, *bacillum*,
Arma, *jugum*, *limus*, *ſomnuſ*que, *animuſ*que, receptat
Flexum vel ternum, mutato aut fine, ſecundum.

 Nomina

Nomina quædam adjectiva, ab his substantivis, *clivus*, *frenum*, *bacillum*, *arma*, *jugum*, *limus*, *somnus*, & *animus*, composita, exeunt in *is* vel *us*, ac proinde vel tertiæ sunt, vel primæ & secundæ declinationis: ut, *acclivis*, *-e*, & *acclivus*, *-a*, *-um*, rising upwards, steep up Hill; *imbecillis* & *imbecillus*, weak; *semisomnis* & *semisomnus*, half-sleeping; *exanimis* & *exanimus*, dead.

NOT. Tamen alteram terminationem in aliis vix usitatam, in aliis rariorem esse: Sic, *magnanimus*, *flexanimus*, *effrenus*, *levisomnus*, dicimus, non *magnanimis*, &c. contra *pusillanimis*, *injugis*, *illimis*, *insomnis*, *exsomnis*; non *pusillanimus*, &c. & *semianimis*, *inermis*, *sublimis*, *acclivis*, *declivis*, *proclivis*; rariùs *semianimus*, *inermus*, &c. & *inanimus*, vix *inanimis*; *bijugus*, sæpiùs quàm *bijugis*.

27. Nec te prætereat quibus est et terminus unus,
Nomina per varios flexus quandoque vagari:
Qualia, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Multa sunt nomina, quæ sub una eademque nominativi singularis terminatione, in obliquis suis casibus, nunc hac, nunc illâ declinatione inflexa reperiuntur. Ea autem potissimùm sunt quadruplicia. Nam,

1. Quædam sunt primæ & tertiæ: ut, *Calchas*, *Calchæ*, & *Calchas*, *Calchantis*; *Euphrates*, *Euphratæ*, & *Euphratis*.

2. Quædam sunt secundæ & tertiæ: ut, *Iber*, *Iberi*, & *Iberis*; *sequester*, *sequestri*, & *sequestris*, a Mediator or Umpire. Sic *OEdipus*, *OEdipi*, & *OEdipodis*.

3. Quædam in US sunt secundæ simul & quartæ: ut, *domus*, a House; *colus*, a Distaff. Sic quarundum arborum nomina: ut, *ficus*, the Fig-tree; *pinus*, the Pine; *laurus*, the Laurel; *cornus*, the Cornel-tree; *quercus*, the Oak-tree.

4. Quædam denique tertiæ & quintæ sunt: ut, *plebes*, (contractè *plebs*) *plebis*, & *plebei* seu *plebi*, the Commons; *fames*, *famis*, *famei* vel *fami*, Hunger; *requies*, *requietis*, & *requiei*, Rest.

CAP. IV.

De Nominum Comparatione.

COMPARATIO est nominis per gradus variatio.

Comparantur nomina tantùm adjectiva, eaque quorum significatio augeri potest vel minui.

GRADUS

GRADUS comparationis sunt tres, *Positivus*, *Comparativus*, & *Superlativus*.

POSITIVUS est, prima vox adjectivi rem absolutè & simpliciter significans: ut, *durus*, hard; *mollis*, soft.

COMPARATIVUS est, qui supra Positivum significat *magis:* ut, *durior*, harder; *mollior*, softer; i. e. *magis duris*, *magis mollis*.

SUPERLATIVUS est, qui supra Positivum significat *valdè* vel *maximè:* ut, *durissimus*, hardest, or most hard; *mollissimus*, softest, or very soft; i. e. *valdè* vel *maximè durus; valdè* vel *maximè mollis*.

Comparatio est triplex, *Analoga*, *Anomala*, & *Elliptica*.

ANALOGA, seu *Regularis* est, quæ communem aliquam formationis suæ regulam sequitur. ANOMALA, seu *Irregularis*, est quæ ab hac regula deflectit. ELLIPTICA denique, seu *Defectiva* est, quæ uno aliquo vel duobus gradibus caret.

I. COMPARATIO ANALOGA, *seu* REGULARIS.

COMPARATIVI *formatio.*

1. PRimus in *i* casus Positivi, syllaba cui sit
Or subnexa, gradum medium formabit. At ortum
A ficus atque *dicus*, *volus* et *loquus entior* optat;
Junior hinc *juvenis*que, *sinisterior*que *sinister*.

COMPARATIVUS formatur à proximo casu Positivi in *i*, addendo syllabam *or:* ut, *durus*, genitivo *duri*, *durior; mollis*, dativo, *molli*, *mollior*.

EXC. 1. Adjectiva pleraque in *ficus*, *dicus*, *volus*, & *loquus*, à verbis *facio*, *dico*, *volo*, & *loquor*, derivata, habent *entior*, ab antiquis positivis in *ens:* ut, *munificus*, liberal, *munificentior; maledicus*, railing, *maledicentior; benevolus*, benevolent, *benevolentior; multiloquus*, that speaks much, *multiloquentior*.

EXC. 2. *Juvenis*, young, *junior*, facit; *sinister*, left, *sinisterior*.

SUPERLATIVI *formatio.*

2. ER recti superadde RIMUS, gradus inde supremus
Surget. At, ER dempto, *dexter*, *citer* atque *sinister*
Dant *imus*, ac *exter*, quod & *extremus* quoque format.

SUPERLATIVUS gradus dupliciter formatur.

I. Si Positivi nominativus desinat in ER, Superlativus fit adjiciendo RIMUS: ut, *niger*, black, *nigerrimus; celer*, swift, *celerrimus*.

Exc. Hæc quatuor, *dexter*, right; *citer*, near; *sinister*, left; *exter*, foreign; delendo *er*, & addendo *imus*, faciunt superlativum, *dextimus*, *citimus*, *sinistimus*, *extimus*, & sæpius *extremus*.

3. In reliquis S atque SIMUS sibi subdere gaudet
Qui fit in *i* casus Positivi proximus. Atqui
Dant LIMUS, IS dempto, *facilis*, *similis*que *humilis*que,
Cui *gracilis* formæ, simul *imbecillis* adhærent.
Posterus at *postremus* habet, *superus*que *supremus*,
Et *summus*; priscum quoque et *interus intimus* edit.
Infimus atque *imus* capit *inferus*. A *ficus* ortis
Et *volus* et *dicus* est ENTISSIMUS: inde sed aufer
Mirificus. *Vetus* usque RIMUS cum *nuperus* optant,
*Maturus*que, SIMUS capiens aliquando: creari
Vultque gradus *nequam*, recto quasi *nequus* haberet.

II. Si Positivus non desinit in ER, Superlativus formatur à proximo casu in I, addendo S & SIMUS: ut, *durus*, *duri*, *durissimus*; *mollis*, *molli*, *mollissimus*.

Exc. 1. Hæc quinque, *facilis*, easy; *similis*, like; *humilis*, low; *gracilis*, lean; *imbecillis*, weak; abjecto IS, & addito LIMUS, faciunt Superlativum, *facillimus*, *simillimus*, *humillimus*, *gracillimus*, *imbecillimus*.

Exc. 2. *Posterus*, behind, habet *postremus*; *superus*, above, *supremus* & *summus*; *interus*, inward, Positivo vix usitatum, *intimus*; *inferus*, below, *infimus* & *imus*.

Exc. 3. Composita cum *ficus*, *dicus*, & *volus*, faciunt ENTISSIMUS, ab antiquis, uti diximus, Positivis in *ens*; ut, *munificus*, *munificentissimus*; *maledicus*, *maledicentissimus*; *benevolus*, *benevolentissimus*. ✠ At *mirificus*, wonderful, regulariter Superlativum facit *mirificissimus*.

Exc. 4. Hæc tria, *nuperus*, late or new; *vetus*, old; *maturus*, ripe; Superlativos formant in RIMUS, *nuperrimus*, *veterrimus*, *maturrimus*, vel etiam *maturissimus*, ab antiquis nominativis *nuper*, *veter*, *matur*.

Exc. 5. *Nequam*, indeclinabile, *nequior* & *nequissimus* facit, tanquam à recto *nequus* vel *nequis*.

II. COM-

II. COMPARATIO ANOMALA, *seu* IRREGULARIS.

4. Longiùs à dictis normis nonnulla recedunt:
Nam *bonus* et *melior* dat et *optimus*; et *malus* optat
Pessimus, et *pejor*; *parvus minor* ac *minimus* vult;
Maximus et *major magnus*: *multus*que poposcit
Plurimus, et neutrum numero dans *plus* modò primo.

Irregulariter comparantur hæc nomina:

Bonus, good, *melior*, *optimus*.
Malus, bad, *pejor*, *pessimus*.
Parvus, little, *minor*, *minimus*.
Magnus, great, *major*, *maximus*.
Multus, many, *plurimus*, *multa plurima*, *multum plus plurimum*. Nam *plus* in singulari est quasi substantivum, & neutri tantùm generis; in plurali adjectivum & omnis generis, ut supra docuimus.

III. COMPARATIO ELLIPTICA, *seu* DEFECTIVA.

1. POSITIVA *carentia*.

5. Hæc viduata gradu sunt pauca sequentia primo;
Ultimus, *ulterior*; *prior*, & *primus*; *propior*que,
Proximus; *ocyor* atque *ocyssimus* adjiciantur:
Deterior jungi quibus & *deterrimus* ambit.

Positivo carent nomina sequentia, *ulterior*, farther, *ultimus*; *prior*, former, *primus*; *propior*, nearer, *proximus*; *ocyor*, swifter, *ocyssimus*; *deterior*, worse, *deterrimus*.

2. COMPARATIVO *carentia*.

6. *Nuperus*, orba gradu medio, *novus* ac *meritus* sunt:
Par, *sacer*, *invictus*, *persuasus*, & *inclytus* adde.

Comparativo privantur: *nuperus*, *nuperrimus*, late; *meritus*, *meritissimus*, deserving; *novus*, new, *novissimus*, mutatâ paulùm significatione, pro *ultimus*, last; *par*, *parissimus*, equal; *sacer sacerrimus*, holy; *invictus*, *invictissimus*, invincible; *persuasus*, *persuasissimus*, persuaded; *inclytus*, *inclytissimus*, renowned.

3. SUPER-

3. SUPERLATIVO *carentia.*

7. Hæc Superante carent: *ſatur*, & *diuturnus*, & *ingens*,
Atque *ſenex*, *juvenis*, *adoleſcens*, *pronus*, *opimus*;
Et finita BILIS propè cuncta, vel ILIS, & ALIS:
Cum multis aliis quæ nunc perſcribere longum eſt.

Multa carent Superlativo: ut, *ſatur*, *ſaturior*, full; *diuturnus*, *diuturnior*, laſting; *ingens*, *ingentior*, great; *pronus*, *pronior*, inclined, ſtooping downward; *opimus*, *opimior*, rich, full: item hæc ætatum nomina, *adoleſcens*, *adoleſcentior*; *juvenis*, *junior*; *ſenex*, *ſenior*.

Superlativo etiam deficiunt:

1. Pleraque verbalia in BILIS: ut, *tolerabilis*, *tolerabilior*, that may be endured; *flebilis*, *flebilior*, lamentable.

2. In ILIS finita, penultimâ longâ: ut, *juvenilis*, *juvenilior*, youthful; *civilis*, *civilior*, civil, courteous; *exilis*, *exilior*, ſmall.

3. Deſinentia in ALIS: ut, *capitalis*, *capitalior*, chief, deadly; *regalis*, *regalior*, like a King.

4. Multa alia promiſcuæ terminationis: ut, *arcanus*, *arcanior*, ſecret; *declivis*, *declivior*, bending downwards; *proclivis*, *proclivior*, prone, eaſy; *longinquus*, *longinquior*, far off; *propinquus*, *propinquior*, near.

4. POSITIVO & SUPERLATIVO *carentia.*

8. *Anterior* ſolum, *ſequior*, *ſatior*que leguntur.

Hæc tria, *anterior*, former; *ſequior*, worſe; *ſatior*, better; in ſolo Comparativo inveniuntur.

5. COMPARATIVO & SUPERLATIVO *carentia.*

9. Hæc proprio genuêre gradus de corpore nullos
Nomina, vel raros: a verbis, nominibuſque
Quæ compoſta fluunt; in DUS quoque Participans, &
Dant quibus US purum fines, ICUS, IVUS, & INUS,
Aut IMUS aut ORUS: cum Diminuentibus adde
Plurima, quæ verſu promptum comprendere non eſt.

Nullos

Nullos vel rariores ex sese gradus emitti... ivos suorum primitivorum,

1. Adjectiva cum nominibus aut verbis con... *us paterna*, i. e. *domus*
of Divers Colours; *tardigradus*, slow-paced ...
consonus, of like Sound, agreeable; *fœdifr*...
...ker; *lucifugus*, that flies from the Light; ... V A.
...orous.

2. Participia in DUS: ut, *amandus*, to ... m suorum primitivorum
be bewailed. Item verbalia in BUNDUS ... *liber*, *filia*, *cors* *misel*-
...ving; *pudibundus*, bashful. ... *durior* vel *durius*.

3. Nomina in US purum, sive præ... ente ... videntur:
dubius, doubtful; *cæruleus*, blue; *vacuu*... desinere.

4. Finita in ICUS penultimâ brevi: ut, ... tendere Diminutiva, ma-
dicus, small, moderate. ... à *puer*, *puerulus*, *puel*-
...*stellula*.

5. Finita in IVUS: ut, *fugi*...s, that ... genere convenire: ut, *la*-
...*tivus*, that demonstrateth. ... *um*.

6. Finita in INUS: ut, *ma*...*us*, ... ea... le per adjectivum *parvus*,

7. Finita in IMUS: ut, *legitimu*... *parva munuscula*, *minutæ*

8. Finita in ORUS: ut, *canorus*, ...

9. Diminutiva: ut, *tenellus*, som...
somewhat big. I V A.

10. Plurima denique variæ terminatior... orum suorum significatio-
mirus, wonderful; *egenus*, needy; *lacer*, ...
sospes, safe, &c.

...a-
so-

CAP. V.

De Nominum Specie & Figura.

§ I. De SPECIE.

SPECIES Nominis est duplex, *Primitiva* & *Derivativa*.

PRIMITIVA est, quæ à nulla alia voce ortum habet: ut, *albus*, white.

DERIVATIVA est, quæ aliunde formatur: ut, *albedo*, Whiteness.

I. *Primitivæ speciei* subjiciuntur ferè hæc sequentia:

1. INTERROGATIVUM, quo de re quapiam quærimus: ut, *quis? uter? qualis?*

2. REDDITIVUM, quod interrogativo respondet: ut, *talis*, *tantus*, *tot*,

3. RELATIVUM, quod vocem antecedentem respicit: ut, *qualis*, *quantus*, *quot*.

4. COL-

3. Sum quod multa in singulari significat: ut,

7. Hæc Superante c..mina, tam Substantiva, quàm Adjectiva,
Atque *senex, juv*..ici nequeunt.
Et finita BILIS p...multiplicia sunt. Nam quædam derivantur, vocantur *Denominativa.*
Cum multis aliis ...*rbalia.*
... *Participialia.*
Multa carent Super... *Adverbialia.*
diuturnior, lasting; ... à P... positionibus orta sunt.
clined, stooping downward; ...
ætatum nomina, *adolesc*...
... *Denominativis.*
senior.
Superlativo etiam defi... ...cies sunt sex, viz. *Patronymica,*
1. Pleraque verbalia i... *Amplificativa,* & *Denominativa.*
may be endured; *flebilis,* ...
2. In ILIS finita, penu...
youthful; *civilis, civilior,* ... NYMICA.
3. Desinentia in ALIS: ... sic dicta, quæ à parentum, majorumve
regalis, regalior, like a K... vel filiam, nepotem vel neptem, aliosve
4. Multa alia promiscu...
ferret; *declivis, declivior*...*s,* i. e. *Achilles, Pelei filius.*
vior, prone, easy; ...*Philyrides,* i. e. *Chiron, Philyræ filius.*
propinq... avo paterno: ut, *Æacides,* i. e. *Achilles, Æaci nepos.*
Ab avo materno: ut, *Atlantiades,* i. e. *Mercurius, Atlantis* ...

5. A regibus gentiumque conditoribus: ut, *Romulidæ,* i. e. *Romani,* à *rege Romulo.*

TERMINATIONES *Prtronymicorum* præcipuæ sunt quatuor.
DES, cujus exempla vidimus.
AS: ut, *Thaumantias,* i. e. *Iris, Thaumantis filia.*
IS: ut, *Atlantis,* i. e. *Electra, filia Atlantis.*
NE: ut, *Nerine,* i. e. *Galatea,* aut alia *Nerei filia.*
Ex his DES masculinum est, AS, IS, & NE feminina.
In DES & NE *primæ* sunt, in AS & IS *tertiæ Declinationis.*

GENTILIA.

GENTILIA dicuntur, quæ patriam vel gentem significant: ut, *Romanus, Atheniensis, Macedo, Arabs, Lacæna, Troas, Thessalis.*

POSSESSIVA.

POSSESSIVA sunt, quæ possessionem aut proprietatem aliquam significant; ut, *Regius,* à *Rex; fraternus,* à *frater; Herculeus,* ab *Hercules.*

Expo-

Exponuntur autem *Possessiva* per genitivos suorum primitivorum, pro quibus eleganter poni solent: ut, *domus paterna*, i. e. *domus patris*; *vita humana*, i. e. *vita hominum*.

DIMINUTIVA.

DIMINUTIVA sunt, quæ diminutionem suorum primitivorum significant: ut, *libellus*, *filiola*, *corculum*, à *liber*, *filia*, *cor*; *misellus*, *parvulus*, *duriusculus*, à *miser*, *parvus*, *durior* vel *durius*.

De *Diminutivis* quatuor præcipuè notanda videntur:

1. Eorum pleraque in LUS, LA, LUM desinere.

2. Ab uno primitivo gradatim plura descendere Diminutiva, majorem subinde diminutionem inferentia: ut, à *puer*, *puerulus*, *puellus*, *puellulus*; à *cista*, *cistula*, *cistella*, *cistellula*.

3. Diminutiva ferè cum primitivis suis genere convenire: ut, *lapis*, *lapillus*; *pagina*, *pagella*; *os*, *osculum*.

4. Diminutivis diminutionem addi posse per adjectivum *parvus*, *minutus*, aut simile: ut, *parvi pisciculi*, *parva munuscula*, *minutæ interrogatiunculæ*.

AMPLIFICATIVA.

AMPLIFICATIVA sunt, quæ primitivorum suorum significationem augent seu amplificant.

Ex his quædam substantiva, quædam adjectiva sunt.

Substantiva in O desinunt: ut, *capito*, i. e. *habens magnum caput*. Sic *naso*, qui *nasum*; *labeo*, qui *labia*; *bucco*, qui *buccas* solito majores habet.

Adjectiva desinunt in OSUS vel ENTUS: ut, *vinosus*, *nodosus*, *plumbosus*; *corpulentus*, *fraudulentus*, *sanguinolentus*. Item quædam aliter in *tus*, ut, *literatus*, *auritus*, *nasutus*.

DENOMINATIVA *speciatim sic dicta.*

In hanc classem DENOMINATIVORUM ea referimus, quæ ad superiora capita nequeunt reduci: qualia sunt innumera tum substantiva tum adjectiva ab aliis nominibus derivata: ut, *eques*, *lectica*, *animal*, *lupanar*, *thuribulum*; ab *equus*, *lectus*, *anima*, *lupa*, *thus*: *cordatus*, *saluber*, *gravidus*, *aureus*, *cœlestis*, *adamantinus*; à *cor*, *salus*, *gravis*, *aurum*, *cœlum*, *adamas*.

Ex substantivis præcipuè memorari debent nomina ABSTRACTA, i. e. substantiva ab adjectivis deducta, rerum qualitates per se ipsas spectatas significantia: ut, *justitia*, *pietas*, *dulcedo*; à *justus*, *pius*, *dulcis*.

Adjectivorum variæ admodum sunt significationes, ut certis legibus comprehendi vix queant. Ex iis tamen potissimùm notantur,

1. Materialia: ut, *corporeus*, *chartaceus*, *crystallinus*, *quernus*.

2. Localia: ut, *hortensis*, *agrestis*, *fluviatilis*, *marinus*.

3. Temporalia: ut, *solstitialis*, *momentaneus*, *æstivus*, *diurnus*, *annuus*.

2. *De Verbalibus.*

Verbalia sunt, quæ à verbis derivantur.

Eorum variæ sunt terminationes; præcipuè verò,

1. Substantivorum in IO, OR, IX, US, & URA: ut, *lectio*, *amator*, *altrix*, *luctus*, *creatura*.

2. Adjectivorum in *bilis* vel *ilis*, *bundus*, *ax*, *itius*, *icus*, *idus*, *ivus*: ut, *amabilis*, *docilis*, *ludibundus*, *audax*, *fictitius*, *erraticus*, *fluidus*, *sativus*.

3. *De Participialibus, Adverbialibus, & à Præpositione ortis.*

1. Participialia sunt, quæ ex Participiis in nomina degenerârunt: ut, *sapiens*, *acutus*, *doctus*, *disertus*.

Ex his multa *Substantivorum* naturam induerunt: ut, *adolescens*, *animans*, *rudens*, *serpens*; *advocatus*, *sponsus*, *natus*, *legatus*; *nupta*, *sponsa*, *serta*, sciz. *corona*; *pretexta*, sciz. *vestis*; *debitum*, *decretum*, *præceptum*, *fatum*, *tectum*, *votum*, &c.

2. Adverbialia sunt, quæ derivantur ab Adverbiis: ut, *hodiernus*, ab *hodie*; *crastinus*, à *cras*; *binus*, à *bis*.

3. Sunt & à Præpositionibus orta: ut, *contrarius* à *contra*; *anticus*, ab *ante*; *posticus*, à *post*.

§ 2. *De* FIGURA NOMINUM.

Figura *Nominum* est duplex, *Simplex* & *Composita*.

Nomen Simplex est, quod semper unum fuit, neque ex vocibus aut particulis pluribus conficitur: ut, *res*, *justus*, *facilis*, *cor*, *quantus*.

Nomen Compositum est, quod ex duabus aut pluribus vocibus seu particulis in unum junctis conflatur: ut, *respublica*, *injustus*, *difficilis*, *perdifficilis*, *vecors*, *quantuscunque*.

* Quia voces numerales cum utraque tum specie tum figura nominum participant, ideò quæ de iis dicenda videbantur, in postremum hunc locum rejecimus.

De NUMERALIBUS.

NUMERALIA sunt duplicia, *Simplicia*, scil. & *Composita*.

Simplicia rursum vel *primitiva* sunt, vel *derivativa*.

Primitiva Cardinalia appellantur, cetera sunt *derivativa*.

CARDINALIA sunt, quæ numerum absolutè significant: ut, *unus*, *duo*, *tres*, &c. Hæc respondent ad quæstionem QUOT?

Derivativa sunt septuplicia, *Ordinalia*, *Distributiva*, *Partitiva*, *Multiplicativa*, *Proportionalia*, *Temporalia*, & *Ponderalia*.

1. ORDINALIA sunt, quæ ordinem significant: ut, *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. De his quæritur per QUOTUS?

2. DISTRIBUTIVA sunt, quæ singulis plurium eundem numerum distribuunt: ut, *singuli*, *bini*, *terni*, &c. Quæstio de iis fit per QUOTENI?

3. PARTITIVA sunt, quæ partitionem significant, posteriore sui parte ex nomine *pars* compositâ: ut, *bipartitus*, *tripartitus*, *quadripartitus*, &c. De quibus quæstio est QUOT PARTIUM?

4. MULTIPLICATIVA sunt, quæ partium aut specierum rei multiplicationem summatim explicant: ut, *simplex*, *duplex*, *triplex*, &c. De his quæritur per QUOTUPLEX?

5. PROPORTIONALIA sunt, quæ proportionem seu habitudinem rei ad rem numero exprimunt: ut, *duplus*, *triplus*, *quadruplus*, &c. In his quæstio fit per QUOTUPLUS?

6. TEMPORALIA & } sunt, quæ numerum certi temporis, pon-
7. PONDERALIA } deris, vel aliarum rerum exprimunt: ut, *bimus*, *trimus*, *quadrimus*, &c. Sic composita: ut, *biennis*, *triennis*, &c. *bimestris*, *trimestris*, &c. *biduum*, *triduum*, &c. *binoctium*, *trinoctium*, &c. *biennium*, *triennium*, &c. annorum, mensium, dierum, & noctium, numerum significantia. Sic etiam *bilibris*, *trilibris*, *quadrilibris*, &c. quæ librarum numero significando inserviunt. At in *arius* à distributivis orta quarumvis rerum numero applicari possunt: ut, *binarius*, *ternarius*, *quaternarius*, &c. Sic *versus senarius*, i. e. sex pedum; *denarius nummus*, i. e. decem assium; *octogenarius senex*, i. e. octoginta annorum; *grex centenarius*, i. e. centum capitum, &c. De his quæritur, QUOT ANNORUM, MENSIUM, LIBRARUM, &c.

Liber Secundus.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN est pars orationis variabilis, quæ pro nomine posita, personam aut rem aliquam demonstrat.

Pronominis Accidentia sunt octo, *Figura*, *Species*, *Genus*, *Casus*, *Numerus*, *Persona*, *Motio*, & *Declinatio*.

I. FIGURA *Pronominum* est duplex: alia enim sunt Pronomina *Simplicia*, alia *Composita*.

Pronomina SIMPLICIA sunt decem & octo: *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *quis*, *qui*, *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*, *nostras*, *vestras*, & *cujas*.

De Pronominibus COMPOSITIS postea dicetur.

II. SPECIES *Pronominum* itidem duplex est, *Primitiva* & *Derivativa*.

Pronomina PRIMITIVA sunt decem: *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *quis*, *qui*.

DERIVATIVA sunt octo: *Meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*, *nostras*, *vestras*, & *cujas*.

* Pronomina aliter dividuntur in *Demonstrativa*, *Relativa*, *Possessiva*, *Gentilia*, *Interrogativa*, & *Reciproca*.

1. *Pronomina* DEMONSTRATIVA sunt, quæ rem præsentem, vel tanquam præsentem, simpliciter demonstrant: ut, *ego*, *tu*, *hic*, *iste*, & interdum *ille*, *is*, *ipse*.

2. RELATIVA sunt, quæ rem antecedentem in memoriam reducunt: ut, *ille*, *ipse*, *is*, *qui*, & haud rarò *hic* & *iste*.

3. POSSESSIVA sunt, quæ possessionem significant: ut, *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, & *vester*.

4. GENTILIA sunt, quæ gentem vel patriam significant: ut, *nostras*, *vestras*, *cujas*.

5. INTERROGATIVA ex his appellantur, quibus interrogantes utimur: ut, *quis?* & *cujas?*

6. RECIPROCA denique sunt, quæ rem in seipsam reflectunt; ut, *sui* & *suus*.

III. GENERA Pronominum sunt eadem ferè quæ in nominibus.

Nam eorum tria, *ego*, *tu*, *sui*, substantiva sunt & *communis generis*; masculina cùm mares, feminina cùm feminas demonstrant. Reliqua verò adjectiva sunt, & proinde *generis omnis*: *meus*, *mea*, *meum*; *nostras*, *nostras*, *nostras*.

IV. CASUS

IV. Casus in Pronomine sex, } quemadmodum in Nomine.
V. Numeri sunt duo, }

VI. Personæ Pronominum sunt tres: *Prima*, quæ loquitur: ut, *ego*. *Secunda*, ad quem sermo dirigitur: ut, *tu*. *Tertia*, de quo sermo habetur: ut, *sui*, *ille*, *ipse*, & cetera pronomina relativa.

VII. Motio, quæ Pronominum adjectivorum est propria, sub eorum declinatione comprehenditur.

VIII. Declinatio Pronominum ad hunc modum sese habet:

1. Quædam planè sequuntur declinationem nominum: ut, *meus*, *tuus*, *suus*, *noster* & *vester*, primæ & secundæ; *nostras*, *vestras*, & *cujas*, tertiæ.

2. Quædam nulla ex parte sequuntur declinationem nominum: ut, *ego*, *tu*, *sui*.

3. Quædam habent declinationem mixtam: ut, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *quis*, *qui*.

De PRONOMINIBUS COMPOSITIS.

Pronomina componuntur septem modis.

I. Cum *Nomine:* ut, *aliquis*, *unusquisque*; item genitivi *hujusmodi*, *cujusmodi*, *ejusmodi*.

II. Cum *Pronomine:* ut, *isthic*, *illic*; ab *iste*, *ille*, & *hic*.

III. Cum *Verbo*; ut, *quivis*, ex *qui* & *vis*; *quilibet*, ex *qui* & *libet*.

IV. Cum *Adverbio:* ut, *nequis*, *numquis*. à *ne*, *num*, & *quis*; *eccum*, *eccam*, *eccos*, *eccas*, ab *ecce* & *is*; *ellum*, *ellam*, *ellos*, *ellas*, ab *ecce* & *ille*.

V. Cum *Præpositione cum:* ut, *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*, *quicum*, & *quibuscum*.

VI. Cum *Conjunctione:* ut, *ecquis*, *siquis*, ab *et*, *si*, & *quis*.

VII. Cum *syllabica adjectione*, eâque variâ:

1. Met componitur cum *ego*, *tu*, *sui*, per omnes casus; *egomet*, *meimet*, *mihimet*, &c. *tutemet*, *tuimet*, *tibimet*, &c. *suimet*, *sibimet*, &c.

2. Te cum solo nominativo vocis *tu*, ut, *tute*.

3. Ce cum Pronomine *hic*, & genitivus *ejus*, *cujus:* ut, *hicce*, *hæcce*, *hocce*; *hujusce*, *hisce*, *hosce*; *ejusce*, *cujusce*; unde *ejuscemodi*, *cujuscemodi*.

4. Cine additur Pronomini *hic*, sed iis duntaxat casibus qui in *c* terminantur: ut, *hiccine*, *hæccine*, *hoccine*, *hunccine*, &c.

5. Pte componitur cum ablativis *meâ*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*; ut, *meapte*, *tuapte*, *suapte*, &c. Et interdum cum *meo*, *tuo*, *suo*, &c. ut, *meopte*, *tuopte*, *suopte*.

6. Piam, cum *quis*: ut, *quispiam*, *quempiam*, *aliquispiam*.

7. DAM, cum *qui* per omnes casus, genera, & numeros.
8. DEM, cum *is*, in *idem* (pro *isdem*) per omnes casus.
9. CUMQUE, seu CUNQUE, cum *qui*, per omnes casus.
10. QUE in *quisque*, } Syllabicæ potiùs adjectiones, quàm
11. NAM in *quisnam*, } hoc Adverbium, illa Conjunctiones
12. QUAM in *quisquam*, } esse videntur.

Liber Tertius.

DE VERBO.

VERBUM est pars orationis variabilis, aliquid de re aliqua dici seu affirmari significans.

Verbo accidunt octo, *Modus*, *Tempus*, *Numerus*, *Persona*, *Conjugatio*, *Genus*, *Species*, & *Figura*.

MODUS est diversa verbi inflectendi ratio, diversis animi affectionibus indicandis inserviens.

Modi Verborum sunt quatuor, *Indicativus*, *Subjunctivus*, *Imperativus*, & *Infinitivus*.

Ex his tres priores FINITI vocantur, quia certam personam ac numerum definiunt: quartus verò INFINITUS appellatur, quòd nulla in eo sit personæ numerive differentia.

INDICATIVUS est, quo simpliciter affirmamus, negamus, aut interrogamus: ut, *amat*, *non amat*, *amatne?*

SUBJUNCTIVUS est, qui alteri verbo subjicitur, nec per se sententiam absolvit: ut, *Orat ut ad se venias*; *Quid faciam prorsus ignoro*.

IMPERATIVUS est, quo imperamus, oramus, hortamur, aut permittimus: ut, *Scribe puer*; *Miserere laborum*; *Pelle moras*; *I sequere Italiam ventis, pete regna per undas*, Virg.

INFINITIVUS est, qui generalem verbi significationem, absque certæ personæ numerive discrimine, exprimit: ut, *Nescio fallere*, *dignus amari*.

TEMPUS est, differentia verbi ex consignificatione præsentis, præteriti, & futuri.

Tempora verborum sunt quinque, *Præsens*, *Præteritum imperfectum*, *Præteritum perfectum*, *Præteritum plusquamperfectum*, & *Futurum*.

Ex Temporibus tria SIMPLICIA sive *absoluta* sunt, *Præsens*, *Præteritum perfectum*, & *Futurum*; duo autem COMPOSITA, *Præteritum imperfectum*, & *Præteritum plusquamperfectum*.

PRÆ-

PRÆSENS est, quod aliquid nunc fieri significat: ut, *scribo*, *doceor*.

PRÆTERITUM PERFECTUM est, quod rem notat jam perfectam & completam: ut, *scripsi*.

FUTURUM est, quod aliquid ex voluntate aut necessitate fore promittit: ut, *scribam*.

PRÆTERITUM IMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, indicatque rem tunc præsentem, sed nondum absolutam fuisse: ut, *scribebam*.

PRÆTERITUM PLUSQUAMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, ac rem tum præteritam, atque perfectam notat: ut, *scripseram*.

NUMERI & PERSONÆ } verborum nihil aliud sunt, quàm diversæ eorum terminationes, numeris & personis Nominum sive Pronominum convenientes.

Numeri igitur sunt duo, *Singularis*, ut, *amo*; *Pluralis*, ut *amamus*.

Personæ tres, *Prima*, ut, *amo*; *Secunda*, ut, *amas*; *Tertia*, ut, *amat*.

CONJUGATIO est variatio verbi per modos, tempora, numeros, & personas.

Conjugationes Verborum sunt quatuor: *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, & *Quarta*.

Eæ autem vulgò à se invicem discernuntur vocali quæ præcedit *re* præsentis Infinitivi verbi activi, vel *ris* præsentis Indicativi verbi passivi, hoc modo:

Prima	habet	*a* longum	ante *re* vel *ris*: ut,	*amāre*, *amāris*.
Secunda		*e* longum		*docēre*, *docēris*.
Tertia		*e* breve		*legĕre*, *legĕris*.
Quarta		*i* longum		*audīre*, *audīris*.

Verborum *Conjugatio* vel est *Regularis* vel *Anomala*. Illa communem aliquam conjugandi formam servat: hæc ab ea forma desciscit.

In unoquoque verbo regulari & pleno, potissimùm consideranda sunt quatuor ejus primariæ partes: viz *Præsens Indicativi* in *o*, *Præteritum perfectum* ejusdem in *i*, *Supinum prius* in *um*, & *Præsens Infinitivi* in *re*.

Præsens Indicativi in *o* dicitur THEMA sive *Radix* verbi, quòd reliquæ verbi partes ab eo, sive immediatè, sive aliis intervenientibus, nascantur.

A Præterito perfecto descendunt voces in *ram*, *rim*, *ro*, *ssem*, & *sse*.

A Supino priore, Supinum posterius, participia præteriti temporis, & futuri in *rus*; item pleraque verbalia in *us*, *io*, *or*, & *ix*.

Præsens

Præsens Infinitivi quotæ conjugationis verbum quodque sit ostendit.

¶ In Rudimentis nostris præter Conjugationum Typos, proposita sunt generalia verborum à thematis suis ducendorum præcepta: superest, ut de Præteritis & Supinis, quorum formatio latiùs patet, nec, ut ceterarum partium, una ferè & eadem, sed varia & multiplex est, hoc in loco agamus.

* De verbis anomalis capite secundo; de Genere & Specie & Figura verborum cap. tertio: de Gerundiis & Supinis, libro de Participiis dicetur.

CAP. I.

De Præteritis & Supinis Verborum.

REGULÆ GENERALES.

1. PLeraque simplicium leges composita sequuntur.
Hinc excepta suo meliùs post ordine pandam.

Verba composita formant præteritum & supinum juxta regulas simplicium: ut, *amo, amavi, amatum:* sic *redamo, redamavi, redamatum.*

Excipiuntur nonnulla quæ suis locis explicabuntur.

2. Cùm geminat primam simplex, composita priorem
Præteriti amittunt, præter *præcurro, repungo;*
Quæque sibi gignunt *do, sto,* cum *discere posco.*

Quando præteritum simplicis geminat primam syllabam, composita non geminant: ut, *pello, pepuli,* to beat; *repello, repuli,* non *repepuli,* to beat back.

Exc. Quædam tamen eam syllabam retinent: ut, *præcurro, præcucurri,* to run before; *repungo, repupugi,* to prick again: item composita à *do, sto, disco,* & *posco:* ut, *addo, addidi,* to add; *asto, astiti,* to stand by; *edisco, edidici,* to learn by heart; *deposco, depoposci,* to demand.

3. A præsentis in I mutatum, vult E supino.
Excipe *displiceo, do, go,* finitaque, quæque
Progenerant *habeo, sapio, salio statuoque.*

Si verbum compositum mutet A simplicis in I, supi. E: ut, *facio, feci, factum*, to make; *perficio, perfeci, p.* to perfect.

EXC. *Placeo, placui, placitum*, to please: at *displiceo, dis, cui, displicitum*, to displease. Sic finita in *do* & *go*: ut, *ago, egi, actum*, to do, to drive; *adigo, adegi, adactum*, to drive to; *cado, cecidi, casum*, to fall; *recido, recidi, recasum*, to fall back. Item composita ab *habeo*, to have; *sapio*, to be wise: quæ I in supino retinent: ut, *prohibeo, prohibitum*, to forbid; *desipio* (si modò supinum habeat), *desipitum*, to play the fool: Et à *salio*, to leap; & *statuo*, to set up, quæ in supino U habent: ut, *insilio, insultum*, to leap upon; *instituo, institutum*, to appoint.

4. Si sit A præsenti, non desinit esse supino.

Si verbum in præsenti A habuerit, A quoque in supino habebit, quamvis in præterito mutetur: ut, *capio, cepi, captum*, to take; *fallo, fefelli, falsum*, to deceive.

5. Præteritis quæcunque carent, spoliabo supinis.

Quæ verba præteritis carent, carent etiam supinis: ut, *polleo, glisco, ambigo, vergo, ferio*, &c.

Prima Conjugatio.

6. AVI præterito, capit ATUM prima supino.

Verba primæ conjugationis habent in præterito AVI, in supino *atum*: ut, *voco, vocavi, vocatum*, to call.

7. *Do dedit* atque *datum* format, compostaque primæ
Quæ *venum, circum, pessum*que, *satis*que crearunt.
Sto stetit & *statum* poscit: STITIT at sibi proles
Exigit atque STITUM, multò sed crebriùs ATUM.

EXC. 1. *Do* facit præterito *dedi*, supino *datum*, to give. Sic composita primæ conjugationis, *venundo*, to sell; *circundo*, to surround; *pessundo*, to overthrow; *satisdo*, to give surety. Cetera ferè sunt tertiæ conjugationis: de quibus Reg. 29.

Sto, steti, statum, to stand. Composita STITI, STITUM, & frequentiùs STATUM: ut, *exsto, exstiti, exstitum* vel *exstatum*, to stand

stand out; *præsto*, *præstiti*, *præstitum* vel *præstatum*, to perform. Sic *ad-*, *con-*, *in-*, *ob-*, *per-*, *pro-*, *re- sto.*

8. A *lavo* fit *lavi*, *lautum*, *lotum*, atque *lavatum.*
Poto potatum vel *potum* flecte: *juvo*que
Dat *juvi*; at soboles *jutum* propè sola reservat.

Exc. 2. *Lavo* in præterito facit *lavi*, in supino *lotum*, *lautum*, & *lavatum*, to wash.

Poto, *potavi*, *potum* vel *potatum*, to drink.

Juvo, *juvi*, *jutum*, to help. Sic ejus compositum, *adjuvo*, *adjuvi*, *adjutum*. Hinc participia *jutus* & *adjutus*; sed hoc longè quàm illud usitatius.

9. Hæc per UI per ITUMque, *cubo*, *domo* cum *sono* flectes,
Et *tono*, junge *veto*, simul & *crepo*: *discrepo* normam
Sed potiùs sequitur: *mico* vult *micui*que, supini
Impatiens: AVI tamen ATUM *dimico* præfert;
Quam tenuit legem *replico* cum *supplico*, & omne
Quod *plico* componit verbum cum nomine junctum.
Cetera sed soboles ritu variantur utroque.
At *frico* vult *fricui*, *frictum*; *secui*, *seco*, *sectum*;
Interdumque *neco*, *necui*; quod sæpiùs AVI
Atque ATUM poscit. *Labo*, *nexo*, cum *plico* nil dant.

Exc. 3. Sex verba quæ sequuntur, faciunt præterito UI, *supino* ITUM:

Cubo, *cubui*, *cubitum*, to lie. Sic composita, tam primæ: ut, *accubo*, to sit nigh; *excubo*, to watch; *recubo*, to lie all along: quàm tertiæ, quæ *m* literam assumunt: ut, *incumbo*, to lie upon; *succumbo*, to yield. Vid. Reg. 25.

Domo, *domui*, *domitum*, to tame. Sic *e-*, *per- domo.*

Sono, *sonui*, *sonitum*, to sound. Sic *as-*, *circum-*, *con-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *præ-*, *re- sono.*

Tono, *tonui*, *tonitum*, to thunder. Sic *at-*, *circum-*, *in-*, *superin-*, *re- tono.*

Veto, *vetui*, *vetitum*, to forbid.

Crepo, *crepui*, *crepitum* to make a noise. Sic *con-*, *in-*, *per-*, *re- crepo.* *Discrepo* tamen *discrepavi* potiùs quàm *discrepui* facit.

Exc. 4.

Exc. 4. *Mico* facit *micui* sine supino, to glitter. Sic *inter-*, *pro- mico*. *Emico* autem *emicui* habet & *emicatum*, to shine forth: *dimico*, *dimicavi* (rarò *dimicui*), *dimicatum*, to fight.

Exc. 5. *Plico* simplex, to fold, olim *plicui* vel *plicavi*, & *plicitum* vel *plicatum*, fecisse videtur: Participio *plicatus* utitur Seneca.

Ab eo composita, sive cum nomine, sive cum præpositionibus *sub* & *re*, AVI tantùm & ATUM habent: ut, *duplico*, *-avi*, *-atum*, to double; *multiplico*, *-avi*, *-atum*, to multiply; *supplico*, *-avi*, *-atum*, to entreat humbly; *replico*, *-avi*, *-atum*, to unfold, to reply.

Reliqua cum præpositionibus composita, vel faciunt UI, ITUM, vel AVI, ATUM: ut, *applico*, to join, to apply; *implico*, to fold in, to entangle; *-plicui*, *-plicitum*, & *-plicavi*, *-plicatum*: *com-plico*, *-plicavi*, *-plicatum*; rarò *-plicui* & *-plicitum*, to fold together. *Explico*, pro *expedio*, *expando*, aut simili, *explicui*, sæpiùs & *explicitum*; pro *explano* seu *interpretor*, *explicavi* & *explicatum*, ferè semper facit.

Exc. 6. *Frico* habet *fricui*, *frictum*, to rub. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *re- frico*.

Seco, *secui*, *sectum*, to cut. Ita *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *sub- seco*.

Neco, *necavi*, interdum *necui*, *necatum*, to kill. *Eneco*, *-avi*, *-atum*, & *enecui*, *enectum*, to put to death; *interneco*, *-avi*, *-atum*, & *ectum*, to put all to the sword.

Exc. 7. Hæc tria, *labo*, to fail or faint; *nexo*, to bind, & *plico* (de quo priùs dictum) præterito ac proinde supino carent.

Secunda Conjugatio.

10. Altera præterito dat UI, dat ITUMque supino.

Verba secundæ conjugationis faciunt præteritum in UI, supinum in ITUM: ut, *habeo*, *habui*, *habitum*, to have; *prohibeo*, *prohibui*, *prohibitum*, to forbid.

11. Dat *doceo doctum*; à *teneo* deducito *tentum*:
Mistum vel *mixtum* dat *misceo*: *censeo*, *censum*;
*Torreo*que & *tostum*, capient; & *sorbeo sorptum*.

Hæc verba sequentia præteritum juxta regulam, supinum verò contra eam faciunt.

Doceo, *docui*, *doctum*, to teach. Sic *ad-*, *con-*, *de-*, *e-*, *per-*, *sub-doceo*.

 Teneo,

Teneo, tenui, tentum, to hold. Sic *con-, de-, dis-, ob-, re-, sus-tineo.* At *attineo, pertineo,* nullum supinum admittunt: rarò etiam *abstineo.*

Misceo, miscui, mistum vel *mixtum,* to mix. Sic *ad-, com-, im-, inter-, per-, re- misceo.*

Censeo, censui, censum, to judge or think. Sic *ac-, per-, re-, suc-censeo.*

Torreo, torrui, tostum, to roast. Sic *ex-torreo.*

Sorbeo, sorbui, sorptum, to sup. Sic *ab-, ex-, re- sorbeo.* *Absorpsi* utitur Lucanus, *exsorpsi* Seneca, ab antiquis *absorbo* & *exsorbo,* ut videtur, tertiæ conjugationis. Supina tamen *exsorptum* & *resorptum* non exstant.

12. Quod dat UI neutrum, *timeo, sileo*que, supina
Nulla dabunt. *Valeo, placeo, caret* & *licet* aufer,
Paret, item *jaceo, caleo, noceo, doleo*que;
Queis *coalet, latet* atque *meret* sociabis, *olet*que.

Neutra secundæ conjugationis, quæ præterito faciunt UI, supino carent: ut, *splendeo, splendui,* to shine; *madeo, madui,* to be moist. Sic *areo, candeo, floreo, horreo, niteo, pateo, tepeo, vigeo,* &c. item *immineo, emineo,* ab antiquo *mineo.*

His adde duo verba activa, *timeo, timui,* to fear: unde *per-, sub-timeo.* Et *sileo, silui,* to conceal.

EXC. Hæc autem neutra supinum retinent: *Valeo, valui, valitum,* to be in health; & *æqui-, con-, e-, in-, præ- valeo.* *Placeo, -ui, -itum,* to please; & *com-, per- placeo, dis-pliceo.* *Careo, -ui, -itum,* to want. *Liceo, -ui, -itum,* to be valued. Sic *Pareo,* to appear, to obey: & *ap-, com- pareo.* *Jaceo,* to lie: & *ad-, circum-, inter-, ob-, præ-, sub-, super- jaceo.* *Caleo,* to be warm: & *con-, in-, ob-, per-, re- caleo.* *Noceo,* to hurt, *doleo,* to be grieved; & *con-, de-, in-, per- doleo.* *Coaleo,* to grow together. *Lateo,* to lurk; unde *de- liteo, inter-, per-, sub- lateo.* *Mereo,* to deserve: unde *com-, de-, e-, per-, pro- mereo,* aut *mereor.* *Oleo,* to smell.

13. *Arceo* quod simplex nescit, dant nata supinum:
Quod retinent *taceo, lateo,* sobolique recusant.

Arceo, arcui facit; supinum verò *arcitum* in usu non est, to drive away. Ejus tamen composita supinum retinent: *coërceo, -ercui, -ercitum,* to restrain; *exerceo, -ercui, -ercitum,* to exercise.

Contrà *taceo, tacui* facit & *tacitum,* to conceal; *lateo, latui,* & *latitum* (ut modò dictum), to lurk. Eorum tamen composita supino carent; *con-, ob-, re- ticeo;* & *de- liteo,* &c.

14. Dant

14. Dant DI SUM *prandet*, *videt*, & *ſedet*; at geminabit
S *ſeſſum*: *ſtridet ſtridi* facit abſque ſupino.

Prandeo dat *prandi*, *pranſum*, to dine.

Video, *vidi*, *viſum*, to ſee. Sic *in-*, *per-*, *præ-*, *pro-*, *re- video*.

Sedeo, *ſedi*, *ſeſſum*, to ſit. Sic *aſ-*, *con-*, *de-*, *diſ-*, *in-*, *ob-*, *poſ-*, *præ-*, *re-*, *ſub- ſideo*, *circumſideo* vel *circumſedeo*, *ſuperſedeo*. Ex his tamen *deſideo*, *diſſideo*, *perſideo*, *præſideo*, *reſideo*, *ſubſideo*, ſupino carere videntur.

Strideo, *ſtridi*, ſine ſupino, to make a noiſe.

15. DI SUM præterito geminato *mordeo* donat:
Spondeo lege pari, *pendet tondet*que jugantur.

Hæc quatuor faciunt DI, principio præteriti geminato, & ſupino SUM:

Mordeo, *momordi*, *morſum*, to bite. Sic *ad-*, *com-*, *de-*, *ob-*, *præ-*, *re- mordeo*.

Pendeo, *pependi*, *penſum*, to hang. Sic *de-*, *im-*, *pro-*, *ſuper- pendeo*.

Spondeo, *ſpopondi*, *ſponſum*, to promiſe. Sic *de-*, *re- ſpondeo*.

Tondeo, *totondi*, *tonſum*, to clip. Sic *at-*, *circum-*, *de- tondeo*.

At compoſita omnium reduplicationem abjiciunt.

16. Ex VEO fit VI, TUM: *faveo* ſed dicito *fautum*,
Et *caveo*, *cautum*: mutilantur neutra ſupinis:
Ferbuit at *fervet*; VI, XI, *conniveo* donat.

Verba activa in VEO terminata, præterito VI, ſupino TUM accipiunt: ut, *moveo*, *movi*, *motum*, to move: unde *a-*, *ad-*, *com-*, *de-*, *di-*, *e-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *ſe-*, *ſub-*, *tranſ- moveo*. *Foveo*, *fovi*, *fotum*, to cheriſh: unde *con-*, *re- foveo*. *Voveo*, *vovi*, *votum*, to vow or wiſh: unde *con-*, *de- voveo*.

Duo in ſupino recipiunt *u* ante TUM, *Faveo*, *favi*, *fautum*, to favour; *caveo*, *cavi*, *cautum*, to avoid, to beware of: unde *præcaveo*.

Neutra in VEO ſupino carent: ut, *paveo*, *pavi*, to be afraid: unde *ex- paveo*.

Ex his *ferveo*, to boil, *ferbui* facit: unde *de-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *re- ferveo*. *Conniveo*, to wink, *connivi* & *connixi*, ſine ſupino.

17. *Déleo*, nata *pleo*, *flet*, *net*, *viet*, EVIT & ETUM
Accipiunt, *cieo*que *citum*: *civi* dato quartæ.

Nunc

Nunc *oleo* per UI dat ITUM: sic pignora patris
Quæ retinent sensum: EVI, ETUM, vult cetera proles.
Fert *abolevit* ITUM: sed dic *adolevit adultum*.

Præterito EVI, supino ETUM, formant verba sequentia:

Deleo, *delevi*, *deletum*, to blot out.

Compleo, *complevi*, *completum*, to fill. Sic alia composita ab inusitato verbo *pleo*: ut, *de-*, *ex-*, *im-*, *adim-*, *op-*, *re-*, *sup- pleo*.

Fleo, *flevi*, *fletum*, to weep. Sic *af-*, *de- fleo*.

Neo, *nevi*, *netum*, to spin. Sic *per- neo*.

Vieo, *vievi*, *vietum*, to hoop a vessel.

Cieo, *citum*, absque præterito in hac conjugatione: *civi* enim à *cio* est, & quartæ, to stir up, to rouse. Sic *ac-*, *con-*, *ex-*, *in-*, *per- cieo*.

Oleo, *olui*, *olitum* facit: olim etiam *olevi*, *oletum*, to smell.

Ejus composita dupliciter formantur: Nam,

1. Quæ servant sensum simplicis, sive *odorem* significant, UI habent & ITUM: ut, *oboleo*, *obolui*, *obolitum*; *peroleo*, *-ui*, *-itum*; *redoleo*, *-ui*, *-itum*; *suboleo*, *-ui*, *-itum*.

2. Quæ verò à simplicis significatione recedunt, faciunt EVI, ETUM: ut, *exoleo*, *exolevi*, *exoletum*, to fade, to grow out of use; *obsoleo*, *obsolevi*, *obsoletum*, idem; *inoleo*, *inolevi*, *inoletum*, vel *inolitum*, to come in use, to grow upon. *Aboleo* tamen *abolevi* facit, & *abolitum*, to abolish. *Adoleo*, *adolevi*, *adultum*, to grow up, to burn.

18. Dant SI SUM *suadet*, *ridet*, *manet*, *hæret*, & *ardet*,
Et *terget*, *mulcet*, *mulget*: sed & S geminato
Vult *jubeo*, *jussi*, *jussum*que. *Indulgeo* SI TUM,
Torqueo dat *torsi tortum*. Viduata supinis
SI capiunt *urget*, cum *fulget*, *turget*, & *alget*.

1. Quædam habent SI, SUM: ut,

Suadeo, *suasi*, *suasum*, to advise. Sic *dis-*, *per- suadeo*.

Rideo, *risi*, *risum*, to laugh. Sic *ar-*, *de-*, *ir-*, *sub- rideo*.

Maneo, *mansi*, *mansum*, to stay. Sic *per-*, *re- maneo*.

Hæreo, *hæsi*, *hæsum*, to stick. Sic *ad-*, *co-*, *in-*, *ob-*, *sub- hæreo*.

Ardeo, *arsi*, *arsum*, to burn. Sic *ex-*, *in-*, *ob- ardeo*.

Tergeo, *tersi*, *tersum*, to wipe. Sic *abs-*, *circum-*, *de-*, *ex-*, *per- tergeo*.

Mulceo, *mulsi*, *mulsum*, to stroak. Sic *ad-*, *circum-*, *com-*, *de-*, *per-*, *re- mulceo*.

Mulgeo,

Mulgeo, mulsi, mulsum & *mulctum*, to milk. Sic *e-, im- mulgeo.*

Jubeo, cum gemino *s* utrobique, *jussi, jussum*, to command. Sic *fide-jubeo.*

2. Duo faciunt SI, TUM:

Indulgeo, indulsi, indultum, to cocker, to grant.

Torqueo, torsi, tortum, to throw. Sic *con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, re- torqueo.*

3. Quatuor præterito SI habent, at supino deficiunt:

Urgeo, ursi, to urge or press. Sic *ad-, ex-, in-, per-, sub-, super- urgeo.*

Fulgeo, fulsi, to shine. Sic *af-, circum-, con-, ef-, inter-, præ-, re-, super- fulgeo.*

Turgeo, tursi, to swell.

Algeo, alsi, to be cold.

19. *Lugeo* XI solum, cum *luceo, frigeo*, poscit:
Augeo sic *auxi*, comitabitur inde sed *auctum.*

1. Hæc tria præterito XI faciunt absque supino:

Lugeo, luxi, to mourn. Sic *e-, pro-, sub- lugeo.*

Luceo, luxi, to give light. Sic *al-, circum-, col-, di-, e-, il-, inter-, per-* vel *pel-, præ-, pro-, re-, sub-, trans- luceo.*

Frigeo, frixi, to be cold. Sic *per-, re- frigeo.*

2. *Augeo* facit *auxi, auctum*, to encrease or augment. Sic *ad-, ex- augeo.*

20. Nil formant *lactet, livet, scateo*que *renidet,*
Mæret, avet, pollet, flavet, cum *denseo glabret.*

Præterito ac proinde supino carent verba sequentia:

Lacteo, to suck milk; *liveo*, to be black and blue; *scateo*, to flow out, to abound; *renideo*, to shine, to smile; *mæreo*, to be sorrowful; *aveo*, to desire; *polleo*, to be able; *flaveo*, to be yellow; *denseo*, to grow thick; *glabreo*, to be smooth or bare.

Tertia Conjugatio.

CIO.

21. DAT *facio, feci, factum*: *jacio* quoque *jeci*
Accipit & *jactum*: *specio lacio*que creata
Dant XI CTUM: verùm *elicui* dic *elicitum*que.

1. *Facio, feci, factum*, to make or do. Sic composita, tam ea quæ *a* retinent: ut, *are-, cale-, made-, tepe-, bene-, male-, satis- facio,* &c.

&c. quàm illa quæ *a* in *i* mutant: ut, *af-*, *con-*, *de-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *of-*, *per-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *suf- ficio*. At hæc supino *-ectum*, per Reg. 3. habent.

Jacio, *jeci*, *jactum*, to cast or throw. Sic *ab-*, *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *e-*, *in-*, *inter-*, *ob-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-*, *superin-*, *trajicio*; supino *-ectum*.

2. Composita à *specio* & *lacio* (quæ ipsa obsoleta sunt) faciunt *exi*, *ectum*: ut, *aspicio*, *aspexi*, *aspectum*, to behold. Sic *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *in-*, *intro-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *retro-*, *sus- picio*.

Allicio, *allexi*, *allectum*, to allure. Sic *il-*, *pel- licio*.

At *elicio*, *elicui*, *elicitum* facit, to draw or fetch out.

DIO, GIO, PIO.

22. Dic *fodio*, *fodi*, *fossum*: *fugio* dato *fugi*,
Et *fugitum*: *capio*, *cepi*, *captum*que requirit:
At *rapio*, *rapui*, *raptum*: viduumque supino
Dat *sapio*, *sapui*: *cupio* volet *ivit* & *itum*.

1. *Fodio*, *fodi*, *fossum*, to dig. Sic *ad-*, *circum-*, *con-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *suf-*, *trans- fodio*.

2. *Fugio*, *fugi*, *fugitum*, to fly. Sic *au-* (pro *ab-*), *con-*, *de-*, *dif-*, *ef-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *suf-*, *subter-*, *trans- fugio*.

3. *Capio*, *cepi*, *captum*, to take. Sic *ac-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *oc-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *sus- cipio*, (supino *-ceptum*,) & *antecapio*.

4. *Rapio*, *rapui*, *raptum*, to pull or snatch. Sic *ab-*, *ar-*, *cor-*, *de-*, *di-*, *e-*, *præ-*, *pro-*, *sur- ripio*, *-ripui*, *-reptum*.

5 *Sapio*, *sapui*, sine supino, to savour, to be wise. Sic *con-*, *de-*, *re- sipio*.

6. *Cupio*, *cupivi*, *cupitum*, to desire. Sic *con-*, *dis-*, *per- cupio*.

RIO, TIO.

23. Dat *pario*, *peperi*, *partum*, vel ITUM: *quatio*que
Quassum, vix *quassi*; *cussi* at *cussum* bene proles.

1. *Pario* habet *peperi*, *paritum*, & contractè *partum*, to bring forth a child. Ejus composita sunt quartæ, *aperio*, *operio*, *comperio*, *reperio*. Vid. Reg. 44.

2 *Quatio* to shake, *quassi*, & *quassum*; at præteritum inusitatum. Ejus composita in *cutio* exeunt, faciuntque *cussi*, *cussum*: *concutio*, *concussi*, *concussum*, to shake altogether. Sic *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *re-*, *reper-*, *suc- cutio*.

UO.

UO.

24. Queis UO dat finem, per UI labuntur & UTUM.
At *fluo* vult *fluxi*, *fluxum*; *struxi*, *struo*, *structum*.
Vultque *ruo*, *ruitum*; dat UTUM proles tibi solum.
Nulla supina dabunt *metuo*, *pluo*, *congruo*, sicut
Annuo, cum sociis; quibus *ingruo*, *respuo* junges.

1. Verba in UO faciunt præteritum in UI, supinum in UTUM: ut, *Arguo*, *argui*, *argutum*, to reprove, to reason or argue: unde *co-*, *red- arguo*. *Acuo*, *acui*, *acutum*, to sharpen: unde *ex- acuo*. Sic *exuo*, to put off cloaths; *induo*, to put them on. *Imbuo*, to moisten or wet. Composita à *lavo*, seu *luo*, verbo inusitato, to wash; *ab-*, *al-*, *circum-*, *col-*, *di-*, *e-*, *inter-*, *per-*, *pol-*, *pro-*, *sub- luo*. *Minuo*, to lessen: unde *com-*, *de-*, *di-*, *im- minuo*. *Statuo*, to set or place, to ordain: unde *con-*, *de-*, *in-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *sub- stituo*. *Suo*, to sew, stitch, or tack together: unde *as-*, *circum-*, *con-*, *dis-*, *in-*, *præ-*, *re- suo*. *Tribuo*, to give, to divide: unde *at-*, *con-*, *dis-*, *re- tribuo*.

2. *Fluo*, *fluxi*, *fluxum*, to flow. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dif-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *subter-*, *super-*, *trans- fluo*.

3. *Struo*, *struxi*, *structum*, to put in order, to build. Sic *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *ob-*, *præ-*, *sub-*, *super- struo*.

4. *Ruo*, *rui*, *ruitum*, to rush, to fall. Composita in supino faciunt UTUM, penultimâ brevi: ut, *diruo*, *dirui*, *dirutum*, to overthrow. Sic *e-*, *ob-*, *pro-*, *sub- ruo*. *Corruo* tamen & *irruo* supina, quòd sciam, non admittunt.

5. Supino carent verba sequentia: *Metuo*, *metui*, to fear: unde *præmetuo*. *Pluo*, *plui*, to rain: unde *ap-*, *com-*, *de-*, *im-*, *per- pluo*. *Congruo*, *congrui*, to agree: *ingruo*, *ingrui*, to assail, or fall upon with violence: *annuo*, *annui*, to consent. Sic alia composita ab inusitato *nuo*: *abnuo*, to refuse; *innuo*, to nod or beckon with the head; *renuo*, to deny. *Respuo*, *respui*, to reject, to slight.

BO.

25. BI BO BITUMque facit. *Scabo*, *lambo*, carento supinis:
Orta *cubo*, ternum quibus M dedit indita flexum,
Dant *cubui*, *cubitum*. Vult *scribo* *nubo*que PSI, PTUM.

1. Verbum desinens in BO facit in præterito BI, in supino BITUM: ut,

Bibo, bibi, bibitum, to drink. Sic *ad-, com-, e-, im-, per-, præ-bibo*.

2. *Scabo* facit *scabi*, sine supino, to scratch or claw: item, *Lambo, lambi*, to lick. Sic *ad-, circum-, de-, præ- lambo*.

3. Composita à *cubo*, quæ in hac conjugatione *m* in præsenti assumunt, præterito & supino formam simplicis sequuntur: ut, *accumbo, accubui, accubitum*, to sit down at table. Sic *con-, de-, dis-, in-, oc-, pro-, re-, suc-, superin- cumbo*.

4. *Scribo, scripsi, scriptum*, to write. Sic *ad-, circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, per-, post-, præ-, pro-, re-, sub-, super-, supra-, tran- scribo*.

Nubo, nupsi nuptum, to be married; olim pro *velo*, to veil. Sic *de-, e-, in-, ob- nubo*.

CO.

26. Dant XI, CTUM, *dico, duco* simul; Nque remotâ
Vult *vinco, vici, victum*; geminato *peperci*
A *parco, parsum* adjiciens; quod SI dat ITUMque
Rariùs. *Ico* sibi formavit & *icit* & *ictum*.

1. Ex verbis in CO duo faciunt XI, CTUM:

Dico, dixi, dictum, to say. Sic *ab-, ad-, con-, contra-, e-, in-, inter-, præ-, pro- dico*.

Duco, duxi, ductum, to lead. Sic *ab-, ad-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, intro-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, se-, sub-, tra-* vel *trans- duco*.

2. *Vinco*, *n* amisso, *vici, victum*, to overcome. Sic *con-, de-, e-, per-, re- vinco*.

3. *Parco, peperci, parsum*, rarò *parsi, parsitum*, to spare. Sic *com-parco* vel *com-perco*.

4. *Ico, ici, ictum*, to strike.

SCO.

27. Vertitur in VI, TUM, SCO. *Pasco* dat tibi *pastum*;
Agnosco sed ITUM capiet *cognosco*que. *Disco*
Vult *didici* primam geminans: sic *posco, poposci*;
Dispescit, compescit UI dant: cuncta supinis
Orba. Nihil *glisco*, nihil Inceptiva creârunt.

1. SCO mutatur in VI & TUM: ut,

Cresco, crevi, cretum, to grow. Sic *con-, de-, ex-, re-*, & sine supino, *ac-, in-, per-, pro-, suc-, super- cresco*.

Nosco, novi, notum, to know. Sic *dig-, ig-, inter-, per-, præ-nosco*.

Quiesco,

Quiesco, quievi, quietum, to rest. Sic *ac-, con-, inter-, re- quiesco.*

Scisco, scivi, scitum, to ordain. Sic *ad-, con-, de-, præ-, re-scisco.*

Suesco, suevi, suetum, to be accustomed. Sic *as-, con-, de-, in-suesco.*

2. *Pasco, pavi, pastum,* to feed. Sic *com-, de- pasco.*

3. Duo à *nosco* composita faciunt in supino ITUM: *Agnosco, agnovi, agnitum,* to own or acknowledge; *cognosco, cognovi, cognitum,* to know. Sic *re-cognosco.*

4. Duo principium præteriti geminant, supinoque carent.

Disco, didici, to learn. Sic *ad-, con-, de-, e-, per-, præ- disco.*

Posco, poposci, to demand. Sic *ap-, de-, ex-, re- posco.*

5. *Compesco, compescui,* to stop or refrain, sine supino. Sic *dispesco, dispescui,* to separate.

6. Præterito ac supino caret *glisco,* to grow or encrease: item verba inceptiva; ut, *madesco,* to become moist; *aresco,* to become dry. Ejusmodi autem verba suorum primitivorum præteritum, & (si quod habeant) supinum assumunt: ut, *ardesco, arsi, arsum,* ab *ardeo; abolesco, -evi, -itum,* ab *aboleo; delitesco, delitui; resipisco, resipui* vel *resipivi; revivisco, revixi;* à *deliteo, resipio, revivo.*

DO.

28. DO finita petunt DI, SUM. Sed *divido, rado,*
Dant SI, SUM, *claudo, plaudo,* cum *ludere, trudo,*
Et *lædo, rodo,* compostaque *vado* (quod ipsum
Præteritum vix dat), geminans ac S quoque *cedo.*
At *pando, pandi, passum, pansum*que, *comedi*
Estum sæpe capit; N perdens *fundo*que *fudi,*
Et *fusum;* sic *scindo, scidi,* sic *findo fidi*que:
At *scissum, fissum,* duplicans S, redde supinis.

1. DO syllabâ terminata formant præteritum in DI, supinum in SUM: ut,

Cudo, cudi, cusum, to forge or stamp. Sic *ex-, in-, per-, pro-, re- cudo.*

Mando, mandi, mansum, to chew. Sic *præ-, re- mando.*

Scando, scandi, scansum, to climb. Sic *a-, con-, de-, e-, ex-, in-, tran- scendo.*

Prehendo, prehendi, prehensum, to take hold of. Sic *ap-, com-, de-, re- prehendo.*

Accendo, accendi, accensum, to kindle. Sic *in-, suc- cendo,* ab obsoleto *cando* composita.

Defendo, defendi, defensum, to defend. Sic *of-fendo*, ab inusitato *fendo*.

2. Sequentia habent SI, SUM:

Divido, divisi, divisum, to divide.

Rado, rasi, rasum, to shave. Sic *ab-, circum-, cor-, de-, e-, inter-, præ-, sub- rado*.

Claudo, clausi, clausum, to close. Sic *circum-, con-, dis-, ex-, in-, inter-, oc-, præ-, re-, se- cludo*, quæ *a* amittunt.

Plaudo, plausi, plausum, to clap hands for joy. Sic *ap-, circum- plaudo*: item *com-, dis-, ex-, sup- plodo*, quæ *au* mutant in *o* longum.

Ludo, lusi, lusum, to play. Sic *ab-, al-, col-, de-, e-, il-, inter-, ob-, præ-, pro-, re- ludo*.

Trudo, trusi, trusum, to thrust. Sic *abs-, con-, de-, ex-, in-, ob-, pro-, re- trudo*.

Lædo, læsi, læsum, to hurt. Sic *al-, col-, e-, il-, lido*, *æ* diphthongo in *i* longum mutatâ.

Rodo, rosi, rosum, to gnaw. Sic *ab-, ar-, circum-, cor-, de-, e-, ob-, per-, præ- rodo*.

Vado, vasi, vasum (sed præterito ac supino extra compositionem vix usitatis), to go. Sic *circum-, e-, in-, per-, super- vado*.

Cedo, cessi, cessum, gemino *ss* utrobique, to yield or give place. Sic *abs-, ac-, ante-, con-, de-, dis-, ex-, in-, inter-, præ-, pro-, re-, retro-, se-, suc- cedo*.

3. *Pando, pandi, passum*, & interdum *pansum*, to open, to spread. Sic *dis-, ex-, op-, præ-, re- pando*.

4. *Comedo, comedi, comesum*, nonnunquam *comestum*, to eat. Sed *edo* simplex, aliaque ejus composita, ut, *ad-, amb-, ex-, per-, sub-, super-, edo*, regulam generalem sequuntur.

5. Tria N in præterito & supino abjiciunt:

Fundo, fudi, fusum, to pour forth. Sic *af-, circum-, con-, de-, dif-, ef-, in-, inter-, of-, per-, pro-, re-, suf-, super-, superin-, trans- fundo*.

Scindo, scidi, scissum, duplice *ss* in supino, to cut. Sic *ab-, circum-, con-, dis-, ex-, inter-, per-, præ-, pro-, re-, tran- scindo*.

Findo, fidi, fissum, duplice itidem *ss* in supino, to cleave. Sic *con-, dif-, in- findo*.

29. *Tundo* facit *tutudi, tunsum*, compostaque *tusum*.
Et *cado* vult *cecidi, casum*; sed nata supinum
(*Incido* si demas, *recido*, simul *occido*) spernunt.
Cædo cecidit habet *cæsum*; sic *tendo, tetendi*,

Tensum

Tensum vel tentum; mage *tentum* sed dato proli:
Vultque *pepedit*, ITUM, *pedo*; *pensum*que *pependi*,
Pendo capit: DIDIT atque DITUM cum *vendere*, *credo*.
Et propè cuncta sibi quæ *Do* cum præpositturis
Gignit: at *abscondo* potiùs DIT quàm DIDIT effert.
Præterito DI *strido*, *rudo* dant, absque supinis,
*Sido*que, sed soboli *sedeo* dat mutuo *sedi*.

6. Quædam in DO geminant principium præteriti: ut,

Tundo, *tutudi*, *tunsum*, interdum *tusum*, to bray or beat as in a mortar. Composita *tudi* & *tusum* habent: ut, *contundo*, *contudi*, *contusum*, to bruise or break in pieces. Sic *ex-*, *ob-*, *per-*, *re-tundo*.

Cado, *cecidi*, *casum*, to fall. Sic *incido*, *incidi*, *incasum*, to fall in; *recido*, *recidi*, *recasum*, to fall back; *occido*, *occidi*, *occasum*, to fall down, to die. Alia composita supinum non habent; *ac-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *pro-*, *suc- cido*.

Cædo, *cecidi*, *cæsum*, to cut, to kill. Composita *æ* in *i* longum mutant; *accido*, *accidi*, *accisum*, to cut about. Sic *abs-*, *con-*, *circum-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *oc-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *suc- cido*.

Tendo, *tetendi*, *tensum* vel *tentum*, to stretch out; in plerisque compositorum *tentum* magis est usitatum: ut, *at-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ob-*, *præ-*, *pro- tendo*. *Extentum* vel *extensum*, ab *extendo*, promiscuè dicitur. *Ostensum* verò ab *ostendo*, magis in usu est quàm *ostentum*.

Pedo, *pepedi*, *peditum*, to break wind backwards. Sic *op-pedo*.

Pendo, *pependi*, *pensum*, to hang or weigh. Sic *ap-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *im-*, *per-*, *re-*, *sus- pendo*.

7. Composita à verbo *do* cum præpositionibus, sunt omnia ferè tertiæ conjugationis, præter *circundo*, faciuntque præterito *didi*, supino *ditum*: ut, *abdo*, *abdidi*, *abditum*, to hide. Sic *ad-*, *con-*, *de-*, *di-*, *e-*, *in-*, *ob-*, *per-*, *pro-*, *red-*, *sub-*, *tra- do*: item, *decon-*, *recon- do*; & *coad-*, *superad- do*; & *deper-*, *disper- do*. Quibus adde *credo*, *credidi*, *creditum*, to believe; *vendo*, *vendidi*, *venditum*, to sell. *Abscondo* tamen *abscondi* (rariùs *abscondidi*) *absconditum* facit, to hide.

8. Tria carent supino, præteritum verò juxta regulam formant:

Strido, *stridi*, to crash or creak.

Rudo, *rudi*, to bray as an ass.

Sido,

Sido, sidi, to sink down. Ejus composita præteritum & supinum mutuantur à *sedeo:* ut, *consido, consedi, consessum,* to settle or sit down. Sic *as-, circum-, de-, in-, ob-, per-, re-, sub- sido.*

GO, GUO.

30. GO vel GUO, XI, CTUMque facit. Cum *surgere, pergo.*
Accipit at REXI, RECTUM. Sed & ista supinis
N tria deperdunt, *fingo,* cum *pingere, stringo.*
Dat *frango, fregi, fractum;* sicut *egit* & *actum*
Vult *ago:* sed soboles, *satago,* cum *prodigo, dego,*
Nulla supina dabunt; caret *ambigo* præteritoque.
Tango facit *tetigi, tactum: legi, lego, lectum:*
Negligo sed poscunt, *intelligo, diligo,* XI, CTUM.
Pungo capit *pupugi, punctum,* sed pignora *punxi:*
Præteritum sed utrumque petit sibi ritè *repungo.*
Vult *pango, panxi, pactum; pepigi*que vetustum
Dat *pago,* quod *pegi* genitis de *pango* reservat.

1. Verbum in GO vel GUO desinens facit XI in præterito, & CTUM in supino: ut,

Cingo, cinxi, cinctum, to gird, to surround. Sic *ac-, dis-, circum-, in-, præ-, re-, suc- cingo.*

Fligo, flixi, flictum, to dash or beat upon. Sic *af-, con-, in- pro- fligo:* item *profligo, -avi, -atum,* primæ conjugationis.

Jungo, junxi, junctum, to join. Sic *ab-, ad-, con-, de-, dis-, in-, inter-, se-, sub- jungo.*

Lingo, linxi, linctum, to lick. Sic *de-, e-, pol- lingo.*

Mungo, munxi, munctum, to wipe or clean the nose. Sic *emungo.*

Plango, planxi, planctum, to beat, to lament.

Rego, rexi, rectum, to govern. Sic *ar-, cor-, di-, e-, por-, surrigo.*

Stinguo vel *stingo, stinxi, stinctum,* to dash out, to extinguish. Sic *di-, ex-, in-, inter-, præ-, re- stinguo.*

Tego, texi, tectum, to cover. Sic *circum-, con-, de-, in-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub-, super- tego.*

Tingo, vel *tinguo, tinxi, tinctum,* to dip or dye. Sic *con-, intingo.*

Ungo

Ungo vel *unguo, unxi, unctum,* to anoint. Sic *ex-, in-, per-, super- ungo.*

2. Duo formant REXI & RECTUM:

Surgo, surrexi, surrectum, to rise. Sic *as-, circum-, con-, de-, ex-, in-, re- surgo.*

Pergo, perrexi, perrectum, to go forward.

3. Tria N in supino amittunt:

Stringo, strinxi, strictum, to bind, to strain. Sic *ad-, con-, de-, dis-, ob-, per-, præ-, re-, sub- stringo.*

Fingo, finxi, fictum, to feign. Sic *af-, con-, ef-, re- fingo.*

Pingo, pinxi, pictum, to paint. Sic *ap-, de- pingo.*

4. *Frango, fregi, fractum,* to break. Sic *con-, de-, dif-, ef-, in-, per-, præ-, re-, suf- fringo.*

Ago, egi, actum, to do, to drive. Sic *ab-, ad-, ex-, red-, sub-, trans- transad- igo:* & *circum-, per- ago; cogo* pro *coago.*

Tria ab *ago* composita carent supino: *satago, sategi,* to be busy about a thing; *prodigo, prodegi,* to lavish or spend riotously; *dego* (pro *deago*), *degi,* to live or dwell. Unum præterito etiam caret, *ambigo,* to doubt.

5. *Tango, tetigi, tactum,* to touch. Sic *at-, con-, ob-, per- tingo.*

6. *Lego, legi, lectum,* to gather, to read. Sic *al-, per-, præ-, re-, sub- lego,* quæ *e* retinent: item *col-, de-, e-, recol-, se- ligo,* quæ *e* mutant in *i.*

Tria à *lego* composita habent EXI, ECTUM: *diligo, dilexi, dilectum,* to love; *intelligo, intellexi, intellectum,* to understand; *negligo, neglexi, neglectum,* to neglect.

7. *Pungo, pupugi, punctum,* to prick. Composita *punxi* faciunt: ut, *compungo, compunxi, compunctum.* Sic *dis-, ex-, inter- pungo.*

Repungo verò *repupugi* habet & *repunxi,* to prick again.

8. *Pango, panxi, pactum,* to fix, to drive in, to compose.

Ab obsoleto *pago* (pro quo nunc *paciscor* dicimus), est *pepigi, pactum,* to bargain; olim *pegi.*

Composita à *pango,* ea præsertim quæ *a* in *i* mutant, præterito *pegi* servant, ab antiquo verbo *pago:* ut, *compingo, compegi, compactum,* to compact or put together. Sic *impingo, oppango* seu *oppingo, repango, suppingo.*

31. Dant SI, SUM, *spargo, mergo, tergo*que. Requirit
At XI, XUM, *figo,* cum *frigere:* nec malè *frictum*
Invenies quandoque datum. Nil *vergo* capessit.
XI *clango, ningo* dat & *ango,* supinaque nulla.

9. Tria formant SI, SUM:

Spargo,

Spargo, sparsi, sparsum, to spread. Sic *ad-, circum-, con-, di-, in-, inter-, per-, pro-, re-spergo.*

Mergo, mersi, mersum, to dip or plunge. Sic *de-, e-, im-, submergo.*

Tergo, tersi, tersum, to wipe or clean. Sic *abs-, de-, ex-, pertergo.*

10. Duo faciunt XI, XUM:

Figo, fixi, fixum, to fix or fasten. Sic *af-, con-, de-, in-, of-, per-, præ-, re-, suf-, trans- figo.*

Frigo, frixi, frixum & *frictum*, to fry.

11. *Vergo*, to incline or lie toward, caret præterito & supino. Sic *in-, de-, e- vergo.*

12. Tria præterito XI habent, supino autem deficiunt:

Clango, clanxi, to sound a trumpet.

Ningo (vel *ninguo*), *ninxi*, to snow.

Ango, anxi, to vex or torment.

HO, JO.

32. Postulat HO, XI, CTUM. *Minxi mictum* cape *mejo.*

1. Duo verba in HO faciunt XI & CTUM:

Traho, traxi, tractum, to draw. Sic *abs-, at-, circum-, con-, de-, dis-, ex-, per-, pro-, re-, sub- traho.*

Veho, vexi, vectum, to carry. Sic *a-, ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, per-, præ-, præter-, pro-, re-, sub-, super-, trans- veho.*

2. Unicum in JO verbum, priore consonante:

Mejo facit *minxi, mictum*, to piss. Sic *im-mejo.*

LO.

33. LO, LUIT efformat: *colo, consulit, occulit*, ULTUM:

Ast *alo* dic *altum*, vel ITUM: *molitum molo* donat.
Nulla supina manent genitis de *cello*: sed unum
Excipe *percello*, quod *perculit* optat & ULSUM.
Pello facit *pepuli pulsum*; *falloque fefelli*,
Et *falsum*. *Velli*, vel *vulsi*, *vello* reposcit,
Inde petens *vulsum*: *sallo, salli*, quoque *salsum*.
At *psallo, psalli* tantùm: pariterque supinis
Deficiunt *malo, volo, nolo*, junge *refello*.

More

More sed insolito dat *tollo sustulit*, atque
Sublatum; *attollo* proles sed nil sibi quærit.

1. Verba in LO finita, præterito LUI faciunt, supino variant, hoc modo:

Colo, colui, cultum, to adorn, to inhabit, to honour, to till. Sic *ac-, circum-, ex-, in-, per-, præ-, re- colo*: item *occulo* (*o* in *u* mutato), *occului, occultum*, to hide.

Consulo, consului, consultum, to advise, to consult.

Alo, alui, alitum, & per syncopen *altum*, to nourish.

Molo, molui, molitum, to grind. Sic *com-, e-, per- molo.*

2. *Cello* simplex non est in usu. Ejus autem composita sic conjugantur:

Antecello, antecellui; excello, excellui; præcello, præcellui, to excell or surpass: hæc tria sine supino.

Percello, perculi, perculsum, to overthrow, to astonish.

Recello, to bend back; (parùm usitatum verbum) nullum præteritum aut supinum habere invenitur.

3. Duo principium præteriti geminant:

Pello, pepuli, pulsum, to thrust. Sic *ap-, as-, com-, de-, dis-, ex-, im-, per-, pro-, re- pello.*

Fallo, fefelli, falsum, to deceive. At *refello, refelli*, to disprove or confute, sine supino.

4. *Vello, velli* vel *vulsi, vulsum*, to pull or pinch. Sic *a-, con-, e-, inter-, præ-, re- vello.* In reliquis verò, *de-, di-, per- vello*, terminatione ELLI rectiùs uteris.

5. *Sallo, salli, salsum*, to salt.

6. *Psallo, psalli*, sine supino, to play on a musical instrument.

7. Supino etiam carent hæc verba alioquin irregularia; *volo, volui*, to will; *malo, malui*, to will rather; *nolo, nolui*, to be unwilling.

8. *Tollo*, modo inusitato, & sibi peculiari, *sustuli* & *sublatum* facit, to lift up, or take away. Compositum *attollo*, to take up, nullum præteritum aut supinum habet.

MO.

34. MO per UI dat ITUM. *Tremo* flectitur absque supino.
Dant PSI, PTUM, *demo, promo*, cum *sumere como*;
Emi, emptum, sed *emo* capiet; *pressi, premo, pressum.*

1. In MO terminata præterito UI, supino ITUM habent: ut,

 Freme

Fremo, *fremui*, *fremitum*, to rage or roar. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *in-*, *per- fremo*.

Gemo, *gemui*, *gemitum*, to groan. Sic *ag-*, *circum-*, *con-*, *in-*, *re- gemo*.

2. *Tremo*, *tremui* facit, absque supino, to tremble. Sic *at-*, *circum-*, *con-*, *in- tremo*.

3. Quatuor PSI, PTUM, vel SI, TUM, habent:

Demo, *dempsi*, *demptum*, to take away.

Promo, *prompsi*, *promptum*, to bring out. Sic *de-*, *ex- promo*.

Sumo, *sumpsi*, *sumptum*, to take. Sic *ab-*, *as-*, *con-*, *de-*, *in-*, *præ-*, *re-*, *tran- sumo*.

Como, *compsi*, *comptum*, to deck or dress.

4. *Emo*, *emi*, *emptum*, to buy. Sic *adimo*, to take away; *dirimo*, to break off, to sunder or part; *eximo*, to take out; *interimo*, & *perimo*, to kill; *redimo*, to ransom; *coëmo*, to buy up.

5. *Premo*, *pressi*, *pressum*, duplice *ss*, to press. Sic *ap-*, *com-*, *de-*, *ex-*, *im-*, *op-*, *per-*, *re-*, *sup- primo*.

NO.

35. *Pono* facit *posui*, *positum*; *genui*, *genitum*que
Gigno creat; *cecini*, *cantum*, *cano* poscit; habeto
Sed CINUI, CENTUM proles. Propè nil sibi servans,
Temno dedit nato PSI, PTUM. Vult *sperno*que *sprevi*,
Et *spretum*; *sterno*, *stravi*, *stratum*; *sino*, *sivi*,
Atque *situm*; *livi*, *levi*ve, *litum*, *lino*; *cerno*
Dat *crevi*, *cretum*que, magis quæ nata frequentant.

Verba in NO præteritum & supinum variè formant:

1. *Pono*, *posui*, *positum*, to put or place. Sic *ap-*, *ante-*, *circum-*, *com-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *im-*, *inter-*, *op-*, *post-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *se-*, *sup-*, *super-*, *superim-*, *trans- pono*.

2. *Gigno*, *genui*, *genitum*, to beget. Sic *con-*, *e-*, *in-*, *per-*, *pro-*, *re- gigno*.

3. *Cano*, *cecini*, *cantum*, to sing. At composita CINUI & CENTUM faciunt: ut, *accino*, *accinui*, *accentum*, to sing in consort. Sic *con-*, *in-*, *præ-*, *suc- cino*, *oc-cino* & *oc-cano*, *re-cino* & *re-cano*.

4. *Temno*, olim *tempsi* & *temptum*, quæ jam vix in usu sunt, præterquam in composito *contemno*, *contempsi*, *contemptum*, to despise.

5. Sequentia

5. Sequentia præteritum formant in VI, supinum in TUM:

Sperno, sprevi, spretum, to disdain or slight. Sic *de- sperno.*

Sterno, stravi, stratum, to lay flat, to strew. Sic *ad-, con-, in-, præ-, pro-, sub- sterno.*

Sino, sivi, vel *sii, situm*, to permit. Sic *desino, desivi*, (sæpiùs *desii*) *desitum*, to leave off.

Lino, livi, vel *levi, litum*, to anoint or daub. Sic *al-, circum-, col-, de-, il-, inter-, ob-, per-, præ-, re-, sub-, subter-, super-, superil- lino.*

Cerno, crevi, cretum, to see, to decree, to enter upon an inheritance. Sic *de-, dis-, ex-, in-, se- cerno.* Supinum autem simplicis, *cretum*, vix in usu est, rariùs etiam præteritum *crevi*, nisi cùm pro *adeunda hæreditate* accipitur.

PO, QUO.

36. PO, PSI, PTUMque facit. *Strepo* vult *strepui*,
*strepitum*que:
At *rumpo, rupi, ruptum.* *Coquo* flectito XI, CTUM.
Linquo tenet *liqui* tantum, compostaque *lictum.*

1. In PO finita faciunt PSI & PTUM: ut,

Carpo, carpsi, carptum, to pluck. Sic *con-, de-, dis-, ex-, præcerpo.*

Clepo, clepsi, cleptum, to steal.

Repo, repsi, reptum, to creep. Sic *ad-, cor-, de-, di-, e-, ir-, intro-, ob-, per-, pro-, sub- repo.*

Scalpo, scalpsi, scalptum, to scratch, to engrave. Sic *circum-, ex- scalpo.*

Sculpo, sculpsi, sculptum, to grave or carve. Sic *ex-, in- sculpo.*

2. *Strepo, strepui, strepitum* facit, to make a noise. Sic *ad-, circum-, in-, inter-, ob-, per- strepo.*

3. *Rumpo, rupi, ruptum*, to break. Sic *ab-, cor-, di-, e-, inter-, intro-, ir-, ob-, per-, præ-, pro- rumpo.*

4. Duo sunt in QUO verba desinentia; quorum

Coquo, coxi, coctum facit, to boil. Sic *con-, de-, dis-, ex-, in-, per-, re- coquo.*

Linquo, liqui, to leave. Supinum *lictum* in simplice inusitatum, in compositis satis frequens: ut, *relinquo, reliqui, relictum*, to forsake. Sic *de- & dere- linquo.*

RO.

37. *Quæro, quæsivi, quæsitum* dat: *tero, trivi,*
Et *tritum*: *verro, verri, versum*que requirit:
Uro, ussi, ac *ustum*: *cursum* vult *curro, cucurri*:
Flecte *gero, gessi, gestum*: *latum*que *tuli*que
Dat *fero*: præteritum nullum *furo, suffero* nôrunt.
A *sero* fit *sevi*que *satum*: sic EVIT, ITUMque
Dant composta quibus plantandi significatus
Inditur; at SERUI, SERTUM vult cetera proles.

Verba in RO varia habent præterita & supina:

1. *Quæro* facit *quæsivi, quæsitum*, to seek. Sic *ac-, an-, con-, dis-, ex-, in-, per-, re- quiro*.

2. *Tero, trivi, tritum*, to wear, to bruise. Sic *at-, con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, sub- tero*.

3. *Verro, verri, versum*, to sweep, brush, or make clean. Sic *a-, con-, de-, e-, præ-, re- verro*.

4. *Uro, ussi, ustum*, to burn. Sic *ad-, amb-, comb-, de-, ex-, in-, per-, sub- uro*.

5. *Curro, cucurri, cursum*, to run. Sic *ac-, con-, de-, dis-, ex-, in-, oc-, per-, præ-, pro- curro*, quæ reduplicationem simplicis nonnunquam admittunt, nonnunquam abjiciunt, *accurri* vel *accucurri*, &c. item *circum-, re-, suc-, trans- curro*, quæ principium rarò aut nunquam geminant.

6. *Gero gessi gestum*, to carry. Sic *ag-, con-, di-, in-, pro-, re-, sug- gero*.

7. *Fero, tuli, latum*, to bear, to bring, to suffer. Sic *af-, ante-, au-, circum-, con-, de-, dif-, ef-, in-, intro-, of-, per-, post-, præ-, præter-, pro-, re-, super-, trans- fero*.

Suffero autem præterito & supino caret.

8. *Furo*. to be mad, nullum præteritum aut supinum habet.

9. *Sero, sevi, satum*, to sow.

Ejus composita, quæ *seminandi* seu *plantandi* significationem habent, faciunt SEVI & SITUM: ut, *assero, assevi, assitum*, to sow or plant near by; *consero, consevi, consitum*, to plant together. Sic *circum-, de-, dis-, in-, inter-, pro-, re-, sub-, tran- sero*.

Quæ verò *ordinandi* seu *nectendi* significationem sunt adepta SERUI habent & SERTUM: ut, *assero, asserui, assertum*, to claim or challenge. Sic *con-, de-, dis-, edis-, ex-, in-, inter- sero*.

SO.

38. SO, SIVI, SITUMque capit: ſed trunca ſupinis
SI *viſo*, *inceſſo* retinent: at *depſo* repoſcit
Depſuit & *depſtum*. *Pinſo* dat *pinſuit*, atque
Pinſit, & hinc *pinſum*, *piſtum* formabit, ITUMque.

1. In SO exeuntia faciunt SIVI & SITUM: ut,
Arceſſo, *arceſſivi*, *arceſſitum*, to call or send for.
Capeſſo, *capeſſivi*. *capeſſitum*, to take, or go about to take.
Laceſſo, *laceſſivi*, *laceſſitum*, to provoke.
Faceſſo, *faceſſivi*, *faceſſitum*, to do, to go away.
2. Duo ſupinis carentia præterito SI habent:
Viſo, *viſi*, to go to see, to visit. Sic *in-*, *re- viſo*.
Inceſſo, *inceſſi*, to attack.
3. *Depſo*, *depſui*, *depſtum*, to knead. Sic *con-*, *per- depſo*.
4. *Pinſo*, *pinſui* vel *pinſi*, *pinſum*, *piſtum* vel *pinſitum*, to bake.

TO.

39. *Flecto* XI XUM vult: ſic *plecto*, *nectoque*, *pecto*:
Quæ XUIT & pariter formant. *Meto* ſed geminans S
Meſſuit & *meſſum*: *peto* ſuſcipit IVIT & ITUM:
At *mitto*, *miſi*, *miſſum* dat; *vertoque verti*,
Et *verſum*: *ſterto* vult *ſtertuit*, abſque ſupino.
Siſto, *ſtitique*, *ſtatum* dat agens: neutrale ſequetur
Sto verbum, unde STITI, atque STITUM compoſta tulerunt.

Verba in TO diverſimodè præteritum & ſupinum formant:
1. *Flecto*, *flexi*, *flexum*, to bow. Sic *circum-*, *de-*, *in-*, *re-*, *retro- flecto*.
2. *Plecto*, *plexi* & *plexui*, *plexum*, to plait. Sic *im- plecto*.
Necto, *nexi* & *nexui*, *nexum*. to tie or knit. Sic *an-*, *con-*, *circum-*, *in-*, *ſub- necto*.
Pecto, *pexi* & *pexui*, *pexum*, to dress or comb. Sic *de-*, *ex-*, *re- pecto*.
3. *Meto*, *meſſui*, *meſſum*, to reap, mow, or cut down. Sic *de-*, *e-*, *præ- meto*.

4. *Peto*,

4. *Peto, petivi, petitum,* to seek, to pursue. Sic *ap-, com-, ex-, im-, op-, re-, sup- peto.*

5. *Mitto, misi, missum,* to send. Sic *a-, ad-, com-, circum-, de-, di-, e-, im-, inter-, intro-, o-, per-, præ-, præter-, pro-, re-, sub-, super-, trans- mitto.*

6. *Verto, verti, versum,* to turn. Sic *a-, ad-, animad-, ante-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, inter-, ob-, per-, præ-, præter-, re-, sub-, trans- verto.*

7. *Sterto, stertui,* absque supino, to snort. Sic *de- sterto.*

8. *Sisto,* activum facit *stiti, statum,* to stop, to stay. At *sisto* neutrum, to stand still, *steti, statum,* à *sto* mutuatur: quidam præterito & supino carere volunt. Composita verò *stiti* & *stitum* habent: ut, *assisto, astiti, astitum,* to stand up. Sic *circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, ob-, per-, re-, sub- sisto.* Sed *absisto* supino destituitur, nec cetera facilè illud admittunt.

VO, XO.

40. Dat *vivo* XI, CTUM: *solvo* VI format & UTUM,
Ut *volvo.* *Texo* vult *texuit,* indèque *textum.*

Tria in VO verba hoc pacto conjugantur:

1. *Vivo, vixi, victum,* to live. Sic *ad-, con-, per-, pro-, re-, super- vivo.*

2. *Solvo, solvi, solutum,* to loose. Sic *ab-, dis-, ex-, per-, re- solvo.* *Volvo, volvi, volutum,* to roll. Sic *ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub- volvo.*

3. Unicum in XO verbum *texo* facit *texui, textum,* to weave. Sic *at-, circum-, con-, de-, in-, inter-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub- texo.*

Quarta Conjugatio.

41. IVI præterito dat, & ITUM quarta supino.

Verba Quartæ Conjugationis faciunt præterito IVI, supino ITUM, penultimâ longâ: ut,

Munio, munivi, munitum, to fortify, to defend.
Polio, polivi, politum, to polish.
Vestio, vestivi, vestitum, to clothe.

42. *Singultit* vult *singultum, sepelit*que *sepultum:*
Dat *venio, veni, ventum:* sed *veneo* solum

Veniit efficiet: *salio*, *salui*, *saliique*,
Extulit, & *saltum*: capiunt at pignora *sultum*.

1. Hæc duo præteritum juxta regulam, supinum verò in ULTUM faciunt:

Singultio, *singultivi*, *singultum*, to yex or sob.

Sepelio, *sepelivi*, *sepultum*, to bury.

2. *Venio* facit *veni*, *ventum*, to come. Sic *ad-*, *ante-*, *circum-*, *con-*, *contra-*, *de-*, *e-*, *in-*, *inter-*, *intro-*, *ob-*, *per-*, *post-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-* *venio*

3. *Veneo*, *venii*, sine supino, to be sold.

4. *Salio*, *salui* & *salii*, *saltum*, to leap. Ejus composita præterito sæpiùs quidem *silui*, interdum *silii*, veteribus etiam *silivi*, supino autem *sultum* ceperunt: ut, *transilio*, *transilui*, *transilii*, & *transilivi*, *transultum*, to leap over. Sic *ab-*, *as-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-* *silio*. Supinorum *absultum*, *circumsultum*, & *prosultum*, auctoritas desideratur.

43. Vult *amicit* vel UI, vel XI, CTUM: *vincio* XI, CTUM.
Sancio jungatur, quod & IVI format, & ITUM.

1. *Amicio* facit *amicui*, rariùs *amixi*, *amictum*, to cover or clothe.

2. *Vincio*, *vinxi*, *vinctum*, to tie. Sic *circum-*, *de-*, *e-*, *re-* *vincio*.

3. *Sancio*, *sanxi* & *sancivi*, *sanctum* & *sancitum*, to establish or ratify.

44. *Cambio* vult PSI, PSUM: sed *sepsi*, *sepio*, *septum*:
Haurio SI, STUM dat; SUM rariùs effer. Habebit
Sentio, sed *sensi*, *sensum*: sic *raucio*, *rausi*,
Et *rausum*: *sarcit*, *farcit*, cum *fulcio*, SI, TUM.
At PERUI, PERTUMque sibi composita jugârunt
Ex *pario* ternæ: RI *comperit* & *reperit* vult.

1. *Cambio* habet *campsi*, *campsum*, to change money.

2. *Sepio*, *sepsi*, *septum*, to hedge or inclose. Sic *circum-*, *dis-*, *inter-*, *ob-*, *præ-* *sepio*.

3. *Haurio*, *hausi*, *haustum*, raro *hausum*, to draw out, to empty. Sic *de-*, *ex-* *haurio*.

4. *Senti-*

4. *Sentio, ſenſi, ſenſum*, to feel or perceive. Sic *aſ-, con-, diſ-, per-, præ-, ſub- ſentio*.

Raucio, rauſi, rauſum, to be hoarſe.

5. Hæc tria faciunt SI, TUM :

Sarcio, ſarſi, ſartum, to mend or repair. Sic *ex-, re- ſarcio*.

Farcio, farſi, fartum, to cram. Sic *con-fercio, ef-fercio* vel *ef-farcio, in-fercio* vel *in-farcio, re-fercio*.

Fulcio, fulſi, fultum, to ſtay or uphold. Sic *con-, ef-, in-, per-, ſuf- fulcio*.

6. Compoſita à *pario*, tertiæ conjugationis præteritum formant in PERUI, ſupinum in PERTUM : ut, *aperio, aperui, apertum*, to open ; *operio, operui, opertum*, to ſhut, to cover.

Ex his tamen duo præterito RI faciunt, *Comperio, comperi, compertum*, to know a thing for certain ; *reperio, reperi, repertum*, to find.

45. *Aio* præterito careat, pariterque ſupino :
Cum *ferio* junges meditantia verba : ſed inde
Parturio, eſurio, cum *nupturio* volo tolli.

Præterito, ac proinde ſupino, carent verba ſequentia :

1. *Aio*, to ſay, verbum aliis etiam partibus deficiens.

Ferio, to ſtrike.

2. Item verba meditativa ſeu deſiderativa : ut, *cœnaturio*, to deſire to ſup; *ſcripturio*, to have an itch of writing.

✠ Ex his tamen tria excipiuntur : *parturio, parturivi*, to be in travail ; *eſurio, eſurivi, eſuritum*, to be hungry ; *nupturio, nupturivi*, to deſire to be married.

46. *Cæcutit, geſtit, glocit, & dementit, ineptit*,
Nulla ſupina dabunt, cum *proſilit* atque *ferocit*.

Hæc verba præteritum quidem habent, at ſupino deficiunt :

Cæcutio, cæcutivi, to be dim-ſighted ; *geſtio, geſtivi*, to ſhew one's joy by the geſture of his body ; *glocio, glocivi*, to cluck or cackle as a hen ; *dementio, dementivi*, to be mad ; *ineptio, ineptivi*, to play the fool ; *proſilio, proſilui*, to leap forth ; *ferocio, ferocivi*, to be fierce.

De

De VERBIS DEPONENTIBUS *&* COMMUNIBUS.

47. PRæteritum verbis ut in OR residentibus aptum
Efficias, voces activas fingere oportet:
Ut vereor, vereo, veritum; fluit hinc *veritus sum.*

Verborum deponentium ac communium præterita hoc modo formabis: Finge primùm vocem activam: deinde ex præceptis suprà traditis præteritum ac supinum ei tribue: postremò UM supini in US vertito, adjungeque verbum substantivum, *sum, fui,* &c. Exempli gratiâ, ex verbo, *lætor*, to be glad, finge *læto;* inde fiet *lætavi, lætatum*, & ex hoc *lætatus sum.* Sic ex *vereor*, to fear, secundæ conjugationis, *vereo, verui, veritum,* & *veritus sum.* Ex *fungor*, tertiæ, to discharge an office, *fungo, funxi, functum,* & *functus sum.* Ex *potior*, quartæ, to enjoy, to have in possession, *potio, potivi, potitum,* & *potitus sum.*

48. Hac de lege tamen deflectunt pauca secundæ:
Nam *ratus* à *reor* est, *misereri* vultque *misertus;*
Et *fateor, fassus:* FESSUS sed reddito proli.

1. Excipiuntur in secunda conjugatione,
Reor, ratus sum, to think.
Misereor, misertus sum, to pity.
Fateor, fassus sum, to confess.
Composita autem, quia *a* in *i* mutant, præterito *e* habent: ut, *profiteor, professus sum*, to declare openly, to profess; *confiteor, confessus sum*, to own or acknowledge.

49. Insuper à *labor lapsus* sibi tertia format:
Ultus ab *ulciscor* manat: venit *usus* ab *utor;*
Vult UTUS *loquor* atque *sequor; queror* accipe *questus,*
Nisus vel *nixus nitor, pactusque paciscor;*
Dat *gradior gressus, proficiscor* funde *profectus;*
Nanciscor, nactus, patior passusque requirit;
Aptus apiscor habet: *commentus comminiscor*
Accipit: at *fructus* pariter *fruitusque* jugari

Vult *fruor*: *oblitus* sed & *obliviscor* adoptat;
Ast *expergiscor* cupit *experrectus* habere.
Mortuus àque *mori* est, *natus nasci*, *ortus oriri*:
Queis tribus extremis per ITURUS flecte futurum.

2. Excipiuntur in tertia conjugatione,

Labor, *lapsus sum*, to slide. Sic *al-*, *col-*, *de-*, *di-*, *e-*, *il-*, *inter-*, *per-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *subter-*, *super-*, *trans-labor*.

Ulciscor, *ultus sum*, to revenge.

Utor, *usus sum*, to use. Sic *ab-*, *de- utor*.

Loquor, *loquutus* vel *locutus sum*, to speak. Sic *al-*, *col-*, *circum-*, *e-*, *inter-*, *ob-*, *præ-*, *pro- loquor*.

Sequor, *sequutus* vel *secutus sum*, to follow. Sic *as-*, *con-*, *ex-*, *in-*, *ob-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *sub- sequor*.

Queror, *questus sum*, to complain. Sic *con-*, *inter-*, *præ-queror*.

Nitor, *nisus* vel *nixus sum*, to endeavour, to lean upon. *Connitor*, *innitor*, *obnitor*, *renitor*, *subnitor*, sæpiùs XUS quàm SUS habent. *Annitor*, *annixus*, vel *annisus*, absque discrimine. *Enitor*, *enixa sum*, de partu; *enisus sum*, de alio conatu dicitur.

Paciscor, *pactus sum*, to bargain. Sic *de- peciscor*.

Gradior, *gressus sum*, to go. Sic *ag-*, *ante-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *di-*, *e-*, *in-*, *intro-*, *præ-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *retro-*, *sug-*, *super-*, *trans- gredior*.

Proficiscor, *profectus sum*, to go a journey.

Nanciscor, *nactus sum*, to get.

Patior, *passus sum*, to suffer. Sic *per- petior*.

Apiscor, *aptus sum*, to get. Sic *adipiscor*, *adeptus sum*, & *indipiscor*, *indeptus sum*.

Comminiscor, *commentus sum*, to devise or invent.

Fruor, *fruitus* vel *fructus sum*, to enjoy. Sic *per-fruor*.

Obliviscor, *oblitus sum*, to forget.

Expergiscor, *experrectus sum*, to awake.

Morior, *mortuus sum*, to die. Sic *com-*, *de-*, *e-*, *im-*, *inter-*, *præ- morior*.

Nascor, *natus sum*, to be born. Sic *ad-*, *circum-*, *de-*, *e-*, *inter-*, *re-*, *sub- nascor*.

Orior, *ortus sum*, *oriri*, to rise. Sic *ab-*, *ad-*, *co-*, *ex-*, *ob-*, *sub- orior*.

* Hæc tria proximè memorata participia futuri temporis in ITURUS faciunt, *moriturus*, *nasciturus*, *oriturus*.

50. *Metior*

50. *Metior* in quarta *mensus* dabit, *ordior or*
Experior PERTUS, simul *opperior*que te

3. Excipiuntur in quarta conjugatione,
Metior, mensus sum, to measure. Sic *ad-, com-, di-, e-, præ-, re- metior.*
Ordior, orsus sum, to begin. Sic *ex-, red- ordior.*
Experior, expertus sum, to try or attempt.
Opperior, oppertus sum, to wait or tarry for one.

51. Nil formant *vescor, liquor, medeor, reminiscor,*
*Irascor, ringor, prævertor, diffiteor*que:
Queis demum adjungas *divertor*, deque *fetiscor*.

4. Nullum præteriti temporis participium habent verba sequentia: *Vescor, vesci*, to feed; *liquor, liqui*, to melt, or be dissolved; *medeor, mederi*, to heal; *reminiscor, reminisci*, to remember, or call to mind; *irascor, irasci*, to be angry; *ringor, ringi*, to grin like a dog, sic *sub-ringor*; *prævertor, præverti*, to get before, to out-run; *diffiteor, diffiteri*, to deny; *divertor, diverti*, to turn aside, to take lodging; *defetiscor, defetisci*, to be weary or faint.

CAP. II.

DE VERBIS IRREGULARIBUS.

VERBA IRREGULARIA triplicia sunt, *Anomala, Defectiva*, & *Abundantia*.

I. VERBA ANOMALA.

Verba *Anomala* sunt, quæ non sequuntur analogiam quatuor superiorum conjugationum.

1. A soliti flexûs normis hæc verba recedunt:
Sum, volo, fio, queo, fero, queis *eo*, nataque junge.

Hæc verba, cum eorum compositis, contra receptam in quatuor conjugationibus formam partes suas inflexerunt, *Sum, volo, fero, fio, eo, queo:* quorum conjugatio è Rudimentis petenda est.

2\. Voce sub activa passivum præteritum dant
Hæc: *soleo, solitus; gavisus gaudeo; factus*
Fio petens; *ausus* sic *audeo, fido*que *fisus.*

Hæc verba, *soleo, gaudeo, audeo, fido,* quæ vulgò *neutro-passiva* appellantur: item *fio,* quod inter *neutralia passiva* numeratur, præteritum formant, quasi in OR desinerent, hoc modo:

Soleo, solitus sum, to use, to be accustomed.
Gaudeo, gavisus sum, to rejoice.
Audeo, ausus sum, to dare.
Fido, fisus sum, to trust.
Fio, factus sum, to be made, to become.

3\. Imperitantis habet *dic, duc,* persona secunda;
Fer, fac adde; tamen *fice,* non *fic,* dicitur aptè.

Hæc quatuor verba, *dico, duco, fero, facio,* in secunda persona imperativi *e* abjiciunt: dicimus enim, *dic, duc, fer, fac:* non *dice, duce, fere, face.*

Sic eorum composita, *prædic, edic; abduc, adduc; adfer, aufer; benefac, calefac,* &c.

At composita à *facio,* quæ *a* in *i* mutant, *e* retinent: ut, *affice, infice, perfice;* non *afic, infic, perfic.*

2. VERBA DEFECTIVA.

Verba defectiva sunt, quæ certis temporibus, numeris, & personis deficiunt.

4\. Hæc præsenti carent, *odi, cœpi, memini*que,
Partibus ac illo genitis, sub præteritiva
Voce tamen (*cœpi* dempto) signantia tempus
Præteritum præsensque simul: sic *novit* utrumque
Significat, pleno licet usu *nosco* remansit.
Imperitante modo *memini* TO TOTEque servat.

Hæc tria verba *odi, cœpi, memini,* carent præsenti temporibusque ab eo formatis: ex his tamen duo *odi* & *memini* sub voce præteriti, non

non illius modò, sed præsentis etiam temporis significationem habent, hoc modo:

Odi, I hate, or have hated, *oderam*, *oderim*, *odissem*, *odero*, *odisse*. Particip. *osurus*.

Cœpi, I have begun, *cœp-eram*, *-erim*, *-issem*, *-ero*, *-isse*. Supin. *cœptu*. Partic. *cœptus*, *cœpturus*.

Memini, I remember, or have remembered, *memin-eram*, *-erim*, *-issem*, *-ero*, *-isse*: & imperativo, *memento*, *mementote*.

His addi potest *novi*, quod significationem habet utriusque temporis. I know, or have known: quamvis & *nosco*, *noscebam*, &c. usu sunt frequentia.

5. *Dor*, *furo*, *for*, *der*, *fer*, vix unquam suscipit usus.

Furo, to be mad, in prima persona vix dicitur, sed, *furis*, *furit*, &c.

Dor, to be given, & *for*, to speak, in usu non sunt, sed *daris*, *faris*; *datur*, *fatur*, &c. Nec in subjunctivo dicimus, *der* aut *fer*. In compositione tamen usitata sunt, *addor*, *condor*, *reddor*, &c. *Effor* verò & *affor* vix utimur.

6. Hæc quoque truncatis videas deformia membris:
Ausim, *quæso*, *forem*, *faxim*, *cedo*, *capsis*, & *inquam*,
Atque *apage*, *salve*, *sodes*, *sis*, *sultis*, & *aio*:
Infit, *ave*, *desit*, *consit* socientur *ovat*que.

Multis magnisque sui partibus destituuntur verba sequentia:

1. *Aio*, I speak; *inquam*, I say; *quæso*, I pray; *consit*, it is done; *desit*, it is wanting; *infit*, he begins, he saith; *ovat*, he rejoiceth; modi ferè indicativi.

2. *Apage*, away with; *ave*, good morrow; *salve*, God save you; *cedo*, give me, tell me; modi plerumque imperativi.

3. *Ausim*, I dare; *faxim* & *faxo*, I'll do it, or see to it, modi subjunctivi: ut, & *forem*, I might or should be, cujus infinitivus *fore*.

4. Cum conjunctione *si* compositas *sis*, *sultis*, *sodes*: pro *si vis*, *si vultis*, *si audes*: item, præmisso alio verbo, *capsis*, pro *cape si vis*. * Nisi potius est antiquè dictum pro *ceperis*.

De Verbis Impersonalibus.

7. His super expositis IMPERSONALIA junge,
Sola quibus primi numeri persona remansit
Tertia: nempe *decet*, cum *pœnitet*, adde & *oportet*:
Naćtaque præteritum duplex, *miseret*que, *piget*que,
Et *pudet*, atque *licet*, *libet* aut *lubet*, adjice *tædet*,
Præteritumque *liquet* spernens. Imitantur & horum
Plurima, permaneant aliàs licet integra, sensum.
Qualia *delećtat*, *placet*, *evenit*, *accidit*, & *fit*,
Conducit, *patet*, atque *juvat*, *stat*, *sufficit*, *inter-*
est, *vacat*, & *prodest*, *refert*, *constat*que, *fugit*que,
Attinet, & *restat*, *spećtat*, cum *pertinet* adde:
Cum multis aliis quæ, fit mora longa referre.

VERBUM IMPERSONALE vulgò dicitur, cui nominativus certæ personæ præponi non potest: aut, ut alii definiunt, quod duabus primis & primariis personis destituitur.

IMPERSONALIA activæ vocis in *t* exeunt, suntque hæc decem: *decet*, it becometh; *pœnitet*, it repenteth; *oportet*, it behoveth; *miseret*, it pitieth; *piget*, it irketh; *pudet*, it is a shame; *licet*, it is lawful; *libet* vel *lubet*, it is one's pleasure; *tædet*, it wearieth; *liquet*, it appears.

Impersonalia vocis passivæ desinunt in *tur*. Eorum maximus est numerus: veniunt enim ab aćtivis omnibus, multisque etiam *neutris*; ut à *lego*, *legitur*; à *curro*, *curritur*.

Conjugantur autem Impersonalia per tertias omnium ferè modorum & temporum personas singulares: ut, *decet*, *decebat*, *decuit*, &c. *curritur*, *currebatur*, *cursum est* vel *fuit*, &c.

Porrò ex decem illis quæ vocis aćtivæ sunt, tria regulariter præteritum formant: *decet*, *decuit*; *pœnitet*, *pœnituit*; *oportet*, *oportuit*. Sex duplex habent præteritum, alterum aćtivæ, alterum passivæ vocis; *Miseret*, *miseruit* vel *misertum est*; *piget*, *piguit* vel *pigitum est*; *pudet*, *puduit* vel *puditum est*; *licet*, *licuit* vel *licitum est*; *libet*, *libuit* vel *libitum est*; *tædet*, *tæduit* vel *pertæsum est*. At à *liquet* præteritum vix reperitur.

Impersonalia carent imperativo: sed pro eo utimur præsente subjunćtivi: ut, *pœniteat*, *pugnetur*.

Nec

Nec in supinis, participiis, aut gerundiis inveniuntur, paucis exceptis.

Participia autem, per quæ circumloquimur præterita passiva, non hic variantur per genera, ut fit in personalibus: sed quia substantivè ponuntur, semper sunt generis neutri: ut, *pugnatum est*, *misertum est*.

¶ Impersonalibus vulgò accensentur multa verba personalia, quia ad *modum* impersonalium absolutè inveniuntur in tertia persona singulari, absque nominativo, sequente mox infinitivo.

Hujusmodi è prima conjugatione sunt, *delectat*, *juvat*, *spectat*, *vacat*, *stat*, cum compositis, *constat*, *præstat*, *restat*.

E secunda conjugatione, *apparet*, *attinet*, *pertinet*, *debet*, *dolet*, *nocet*, *latet*, *patet*, *placet*, *displicet*, *sedet*, *solet*, *assolet*.

E tertia, *accidit*, *contingit*, *cœpit*, *incipit*, *conducit*, *desinit*, *excidit*, *fugit*, *officit*, *sufficit*, *succurrit*, *suppetit*.

E quarta, *convenit*, *evenit*, *expedit*.

Ex anomalis, *est*, cum compositis, *obest*, *prodest*, *potest*, *interest*, *superest*: *fit*, *præterit*, *nequit*, *subit*, *confert*, *refert*.

¶ Ad Impersonalium denique naturam quodammodò accedunt VERBA EXEMPTÆ ACTIONIS, hoc est, actionem significantia, quæ ut fiat, vel ne fiat, neutiquam sit humanæ potestatis: ut, *fulgurat*, *fulminat*, *tonat*, *grandinat*, *gelat*, *pluit*, *ningit*, *lucescit*, *advesperascit*, *noctescit*, & similia.

3. VERBA ABUNDANTIA.

Verba *Abundantia* sunt, quæ variè ab auctoribus usurpantur. Eorum autem triplex est differentia: 1. Enim, quædam *Genus*; 2. Quædam *Terminationem*; 3. Quædam denique *Conjugationem*, variam seu multiplicem habent.

DE VERBIS GENERE ABUNDANTIBUS.

GENERE abundant verba duplicia:

1. Quæ interdum NEUTRA, interdum ACTIVA sunt: ut, *aboleo*, *duro*, *maneo*, &c. Sic Liv. iii. 55. *Cujus rei propè jam memoria aboleverat.* Velleius, ii. 58. 2. *Abolere testamentum.* Plaut. Amph. iii. 2. 1. *Durare nequeo in ædibus.* Ovid. ad Liv. v. 198. *Duravit animum.* Cic. Nat. Deor. i. 12. *Nihil semper suo statu manet.* Virg. Æn. vii. 596. *Te triste manebit supplicium.*

2. Quæ COMMUNIA, i. e. quæ modò *activa*, modò *passiva* sunt: ut, *adipiscor*, *criminor*, *dignor*, &c. Sic Cic. Epist. Fam. xii. 22. *Maximam laudem adeptus esses.* Plaut. Trin. ii. 2. 88. No-

Non ætate, verùm ingenio adipiscitur sapientia. Terent. Eun. v. 2. 16. *Hanc metui, ne me criminaretur tibi* Cic. contr. Rull. iii. 4. *Sullanas res defendere criminor*, i. e. *accusor*. Ovid. Trist. iii 14 51. *Veniâ dignare libellum.* Cic. de Invent. ii. 53. *Homines cultu quodam & honore dignantur*, i. e. *digni existimantur*.

De Verbis Terminatione Abundantibus.

Talia sunt, *assentio* & *assentior*; *fabrico*, *fabricor*; *impertio*, *impertior*; *lacrymo*, *lacrymor*; *mereo*, *mereor*; *munero*, *muneror*, &c. eâdem significatione. Sic *comperio*, *punio*, *luxurio*; rariùs *comperior*, *punior*, *luxurior*; & *populor*, *comitor*; rarò *populo*, *comito*.

De Verbis Conjugatione Abundantibus.

Conjugationem variant verba triplicia:

1. Quædam usitatè Primæ, & rarò Tertiæ: ut, *Lavo*, *lavas*, *lavare*; & *lavo*, *lavis*, *lavere*.

2. Quædam usitatè Secundæ, & rarò Tertiæ: ut,

Ferveo, *ferves*;	&	*Fervo*, *fervis*.
Fulgeo, *fulges*;		*Fulgo*, *fulgis*.
Strideo, *strides*;		*Strido*, *stridis*.
Tueor, *tuêris*;		*Tuor*, *tuĕris*.

* Sed utraque conjugatione frequentatur, *tergeo*, *terges*, & *tergo*, *tergis*: ut & composita, *detergeo* & *detergo*, *abstergeo* & *abstergo*.

3. Quædam Tertiæ usitatiùs, ac rariùs Quartæ: ut,

Fodio, *fodis*, *fodere*;	&	*Fodio*, *fodis*, *fodire*.
Sallo, *sallis*, *sallere*;		*Sallio*, *sallis*, *sallire*.
Morior, *moreris*, *mori*;		*Morior*, *moriris*, *moriri*.

Sic *orior*, *oreris*; & *orior*, *oriris*.
Potior, *poteris*; & *potior*, *potiris*.

¶ Est & verbum quod usitatiùs fit Secundæ, rariùs Quartæ: nempe *cieo*, *cies*, *ciere*, & *cio*, *cis*, *cire*; unde *accire* & *accitus*.

¶ Huc etiam referri potest verbum *edo*, *to eat*, quod nonnullas sui partes dupliciter format, hoc modo:

Ind. Præs. *Edo*, *edis* vel *es*, *edit* vel *est*, —— *editis* vel *estis*. ——
Imp. *Ede* vel *es*, *edito* vel *esto*, *edite* vel *este*, *editote* vel *estote*.
Subj. Imperf. *Ederem* vel *essem*, *ederes* vel *esses*, &c.
Inf. Præs. *Edere* vel *esse*.
Passiv. Ind. Præs. *Editur* vel *estur*.

APPEN-

APPENDIX I.

De Verbis quæ sub eadem voce significationem variant.

INter *Abundantia* à quibusdam recensentur verba haud pauca, quæ in nonnullis sui partibus vocem quidem eandem, significationem verò, plerumque & conjugationem, diversam habent. Eorum triplex est differentia:

1. Quædam *themate* seu PRÆSENTE congruunt: ut,

Aggero, -as, to heap up.	*Aggero, -is,* to bring together.
Appello, -as, to call.	*Appello, -is,* to arrive.
Compello, -as, to address.	*Compello, -is,* to drive.
Colligo, -as, to bind.	*Colligo, -is,* to gather together.
Consterno, -as, to astonish.	*Consterno, -is,* to strew,
Effero, -as, to enrage.	*Effero, -fers,* to bring out.
Fundo, -as, to found.	*Fundo, -is,* to pour out.
Mando, -as, to command.	*Mando, -is,* to chew.
Obsero, -as, to lock.	*Obsero, -is,* to beset.
Volo, -as, to fly.	*Volo, vis,* to will.

* Ex his quædam, simul cum conjugatione & significatione, mutant etiam accentum:

Cōlo, -as, to strain.	*Cŏlo, -is,* to till.
Dīco, -as, to dedicate.	*Dĭco, -is,* to say.
Edūco, -as, to train up.	*Edŭco, -is,* to lead forth.
Lēgo, -as, to send.	*Lĕgo, -is,* to read.
Vădo, -as, to wade.	*Vādo, -is,* to go.

2. Quædam PRÆTERITO consentiunt: ut,

Aceo, acui, to be sour.	*Acuo, acui,* to sharpen.
Cresco, crevi, to grow.	*Cerno, crevi,* to see,
Frigeo, frixi, to be cold.	*Frigo. frixi,* to fry.
Fulgeo, fulsi, to shine.	*Fulcio, fulsi,* to prop.
Luceo, luxi, to glister.	*Lugeo, luxi,* to mourn.
Paveo, pavi, to be afraid.	*Pasco, pavi,* to feed.
Pendeo, pependi, to hang.	*Pendo, pependi,* to weigh.

3. Quædam denique idem habent SUPINUM: ut,

Cresco, cretum, to grow.	*Cerno, cretum,* to behold.
Maneo, mansum, to stay.	*Mando, mansum,* to chew.
Sto, statum, to stand.	*Sisto, statum.* to stop.
Succenseo, -censum, to be angry.	*Succendo, -censum,* to kindle.
Teneo, tentum, to hold.	*Tendo, tentum,* to stretch out.
Verro, versum, to sweep.	*Verto, versum,* to turn.
Vinco, victum, to overcome.	*Vivo, victum,* to live.

APPENDIX II.

De Conjugatione prisca sive obsoleta.

1. IMperfecta quartæ olim in IBAM, citra vocalem *e*, terminabantur: ut, *audibam*, *scibam*, *lenibam*; pro *audiebam*, *sciebam*, *leniebam*: qualia etiam apud Poëtas optimi ævi nonnunquam reperire est.

2. Futurum quartæ, activæ formæ, in IBO, passivæ in IBOR, veteres finiebant: ut, *dormibo*, *esuribo*, *scibo*; pro *dormiam*, *esuriam*, *sciam*; & *amicibor*, *demolibor*, *opperibor*, pro *amiciar*, *demoliar*, *opperiar*.

3. Subjunctivi præsens olim in IM terminatum: ut, *edim* pro *edam*, *duim* pro *dem*, *perduim* pro *perdam*.

4. Inveniuntur apud veteres perfecta subjunctivi in SSIM: ut, *fortunassim*, *negassim*, pro *fortunaverim*, *negaverim*.

5. Frequentiora apud eosdem sunt futura subjunctivi in SSO; ut, *levasso*, *prohibesso*, pro *levavero*, *prohibuero*.

6. Ab eodem futuro subjunctivi veteres formârunt futurum infinitivi in ASSERE: ut, *expugnassere*, *impetrassere*, pro *expugnaturum esse*, *impetraturum esse*.

7. In imperativis passivæ formæ veteres secundam singularem in MINO, secundam pluralem in MINOR, interdum terminabant: ut, *attestamino*, *famino*, pro *attestare*, *fare*; *arbitraminor*, *progrediminor*, pro *arbitramini*, *progredimini*.

8. Præsens infinitivi passivi recipit additionem syllabæ ER, non solùm apud Plautum & Terentium; sed etiam apud melioris ætatis Poëtas nonnunquam: ut, *farier*, *immiscerier*, ap. Virgilium; *scitarier*, ap. Ovidium; *dicier*, ap. Persium; pro *fari*, *immisceri*, *scitari*, *dici*.

9. Olim denique Participia præterita passiva, itemque futura activa, quæ in circumlocutione infinitivi cum verbo *esse* adhibentur, habita erant pro indeclinabilibus, & proinde nominibus substantivis cujuscunque numeri ac generis promiscuè juncta: ut, C. Gracchus, *Credo ego inimicos meos hoc dicturum.* Cic. Verr. v. 65. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum*, supple *esse*. Et Plaut. Amph. Prol. v. 33. *Justam rem & facilem esse oratum à vobis volo.* Cic. ad Attic. viii. 12. *Ut cohortes ad me missum facias.*

CAP.

CAP. III.

De Genere, Specie, & Figura Verborum.

SUPERSUNT tria verbi accidentia, GENUS, SPECIES, & FIGURA: de quibus hoc capite & sigillatim agemus.

§ 1. De GENERIBUS VERBORUM.

GENERA Verborum vulgò recensentur quinque, *Activum, Passivum, Neutrum, Deponens,* & *Commune.*

1. ACTIVUM est, quod in O desinens, actionem transeuntem notat, & accepto R fit passivum: ut, *amo, doceo.*

2. PASSIVUM est, quod in R desinens, passionem significat, & R abjecto fit rursus activum: ut, *amor, doceor.*

3. NEUTRUM est, quod in O vel M desinens, rei existentiam vel statum, vel actionem aut passionem immanentem notat, nec R admittit ut fiat passivum: ut, *sum, valeo, ambulo, calesco.*

Ex his, quatuor, quia simpliciter rem esse significant, SUBSTANTIVA à Grammaticis vocantur, *sum, forem, fio, existo.*

Quædam appellantur NEUTRO-PASSIVA, quæ, cum in O desinant, præteritum formant more passivorum: ut, *audeo, ausus sum*; *gaudeo, gavisus sum,* &c. de quibus suprà, cap. ii. reg. 2.

Quædam NEUTRALIA-PASSIVA, quæ in O finita significationem & casum passivorum habent: qualia sunt hæc tria, *vapulo,* I am beaten; *veneo,* I am sold; *fio,* I am made.

Reliqua ferè ABSOLUTA, seu INTRANSITIVA vocantur: sive accidentalem rei statum significent: ut, *albeo,* I am white; *sedeo,* I sit; *valeo,* I am in health: sive in se absolutam rei actionem; ut, *surgo,* I rise; *eo,* I go: seu passionem in subjecto immanentem; ut, *ardeo,* I burn; *pereo,* I perish; *senesco,* I become old, &c

4. DEPONENS est, quod sub terminatione passiva significationem habet activam; ut, *loquor,* I speak: vel neutralem; ut, *glorior,* I brag or boast.

5. COMMUNE denique est, quod in OR finitum, modò activè, modò passivè significat: qualia sunt, *adipiscor,* I get, or I am got: *aspernor,* I slight, or am slighted; *criminor,* I accuse, or am accused; *dignor,* I vouchsafe, or am vouchsafed; *fateor,* I confess, or am confessed; *sector,* I follow, or am followed; *stipulor,* I demand

a thing to be done, or I am demanded; *tueor*, I defend, or am defended. Verùm in his passiva significatio rarissima est.

¶ Communia olim fuerunt, *Amplector, adulor, blandior, complector, consolor, frustror, experior, hortor, interpretor, largior, machinor, meditor, mentior, moderor, modulor, obliviscor, osculor, testor, veneror, vereor,* & cetera ferè omnia quæ nunc sunt deponentia: quorum participia nonnulla præteriti temporis, passivam significationem adhuc interdum retinent: ut, *expertus, meditatus, mentitus, modulatus, oblitus, testatus, veneratus.*

§ 2. De SPECIE VERBORUM.

SPECIES Verborum est duplex, PRIMITIVA, ut, *lego, video.* DERIVATIVA, ut, *lectito, viso.*

Derivantur ferè verba, vel à *nominibus*, vel ab aliis *verbis*.

1. A *nominibus* derivantur verba duplicia, *Imitativa* & *Denominativa*.

IMITATIVA vocantur, quæ imitationem significant: ut, *patrisso, Græcor, vulpinor, cornicor,* i. e. *imitor patrem, Græcum, vulpem, cornicem*

DENOMINATIVA dicuntur, quæ à nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent: ut, *cœno, calco, frumentor, lignor,* &c. à *cœna, calx, frumentum, lignum.*

2. Ab aliis *verbis* derivantur præcipuè verba quadruplicia, *Frequentativa, Inceptiva, Desiderativa,* & *Diminutiva*.

De his autem, quod latiùs pateat eorum usus, paulò accuratiùs est nobis agendum.

FREQUENTATIVA.

1. SIC iterativum formes: ITO fiat ab ATU:
U per O mutabunt benè cetera verba supini.
Si fuit OR, manet OR. Sunt cuncta frequentia primæ.
Prætereunt legem, *nato, quærito, fundito, scitor,*
Sciscitor atque *agito, sector, loquitor, pavito*que.
Perscrutando libros doctorum plura notabis.

Verba FREQUENTATIVA, quæ ITERATIVA etiam vocantur, sunt quæ frequentem actionem significant.

Desinunt in TO, SO, XO, &, à verbis deponentibus, in OR: ut, *clamito, pulso, nexo, minitor.*

Formantur

Formantur à supino posteriore, idque bifariam, à verbis primæ conjugationis, mutando ATU in ITO: ut, *volo, volatu, volito:* à verbis aliarum conjugationum, mutando U tantùm in O: ut, *terreo, territu, territo; verto, versu, verso; dormio, dormitu, dormito.*

EXCIPIUNTUR, *No, natu, nato; scio, scitu, scitor,* & crebriùs *sciscitor.* Sic *pavito,* à *paveo; sector,* à *sequor; loquitor,* à *loquor:* tanquam supina haberent *pavitu, sectu, loquitu.* Item, *quærito, fundito; agito;* quæ formantur à secunda persona præsentis indicativi, *quæris, fundis, agis.*

Quædam à supino posteriore formari videntur, mutando U in ITO, ut, ab *actu, actito; hæsu, hæsito; lectu, lectito; missu, missito; scriptu, scriptito; victu, victito.*

A frequentativis formantur & alia frequentativa: ut, *cano, canto, cantito; capio, capto, captito; curro, curso, cursito; defendo, defenso, defensito; dico, dicto, dictito; duco, ducto, ductito; pello, pulso, pulsito,* & per Syncopen *pulto.*

Frequentativa sunt omnia conjugationis primæ.

INCEPTIVA.

2. Præsentis primique modi CO junge secundæ
Personæ, si vis verba Inceptiva creare
Sic *ferves, fervesco* facit. Sed tollitur *hisco.*

Verba INCEPTIVA, seu INCHOATIVA, sunt quæ rei initium vel assiduum incrementum notant.

Desinunt in SCO: ut, *calesco, frigesco.*

Dupliciter derivantur; vel à *nominibus,* vel à *verbis.*

A *nominibus* derivata ultimam genitivi vocalem in ASCO, sed longè usitatiùs in ESCO commutant: ut, *puerasco, puellasco, ignesco, lapidesco;* à substantivis, *puer, puella, ignis, lapis; dulcesco, juvenesco, vanesco, ditesco,* ab adjectivis, *dulcis, juvenis, vanus,* & *dis.*

A *verbis* derivata formantur à secunda persona præsentis indicativi, addendo CO, idque in quavis conjugatione: ut, *labasco,* à *labas; fervesco,* à *ferves; tremisco,* à *tremis; obdormisco,* ab *obdormis.* Sed per Syncopen dicitur *hisco,* pro *hiasco* ab *hias.*

Omnia inceptiva sunt neutra & tertiæ conjugationis.

Quæ à nominibus derivantur, præteritis adeòque & supinis omninò carent; quæ à verbis veniunt, præterita à primitivis suis mutuantur: ut, *coalesco, coalui; resipisco, resipui.*

DESIDERATIVA.

3. In meditativis, quod in U fit, junge supino
(U semper brevians) RIO: sic dabit *esurit esu.*

Verba

Verba DESIDERATIVA, seu MEDITATIVA, sunt quæ desiderium, studium aut conatum rei alicujus faciendæ significant.

Desinunt in RIO: ut, *cœnaturio*.

Formantur à supino posteriore, correptâ U, & adjectâ RIO: ut, *edo, esu, esurio, esuris; pario, partu, parturio, parturis*.

Sunt omnia conjugationis quartæ, carentque præterito & supino, præter hæc tria, *esurio, parturio*, & *nupturio*.

DIMINUTIVA.

DIMINUTIVA sunt, quæ diminutionem sui primitivi significant.

Desinunt in LLO: ut, *cantillo, sorbillo*, i. e. *parum canto, vel sorbeo*.

Suntque conjugationis primæ.

¶ Sunt denique quædam verba in SSO ab aliis verbis derivata, de quorum vi significandique natura haud satis inter Grammaticos convenit: qualia sunt, *capesso, facesso, petesso, arcesso, incesso, lacesso*.

Ex his duo priora, *capesso* & *facesso*, vulgò INCHOATIVA ITIONIS appellantur: tanquam idem ferè ea significarent, quod *eo ad capiendum, eo ad faciendum*: quibus addunt & *viso*, i. e. *eo ad videndum*. Rectiùs tamen cum Ursino ea INTENSIVA dixeris; ut, *capesso, facesso*, idem ferè sint quod *studiosè & cum effectu aliquid capio* vel *facio*. Sic etiam *petesso*, vel *petisso*, i. e. *valde peto*.

Incesso autem & *lacesso*, eidem frequentativa cum emphasi existimantur.

Arcesso, incipisso, vibrisso, idem penè quod primitiva sua significant.

§ 3. De FIGURA VERBORUM.

FIGURA verborum duplex est, SIMPLEX, ut, *lego, linquo*, COMPOSITA, ut, *relego, relinquo, derelinquo*.

1. Componuntur autem verba, 1. Cum *nominibus*: ut, *ædifico*, ab *ædes* & *facio*. 2. Cum *verbis*: ut, *patefacio*, ex *pateo* & *facio*. 3. Cum *adverbiis*: ut, *introduco*, ab *intro* & *duco*. 4. Cum *præpositionibus*; ut, *perdoceo, edisco, consolor*.

2. Quædam sunt composita à simplicibus inusitatis: ut, *accendo, incendo*, à *cando*; *defendo, offendo*, à *fendo*; *inspicio, conspicio*, à *specio*, &c.

3. Partes componentes interdum integræ manent: ut, *lego, perlego*. Interdum litera additur: ut, *prodeo, redio*; pro *proeo, reeo*: vel detrahitur: ut, *asporto, omitto, trado*: pro *absporto, obmitto, transdo*. Sæpissimè autem vocalis vel diphthongus verbi simplicis mutatur. 1. A in E: ut, *damno, condemno; arceo, coërceo*; *carpo, decerpo; gradior, congredior; partio*, vel *partior; impertio*, vel *impertior*.

2. A

2. A in I : ut, *habeo*, *prohibeo* ; *cado*, *occido* ; *salio*, *insilio* ; *fateor*, *infiteor*. 3. A in U : ut, *calco*, *conculco* ; *quatio*, *concutio*. 4. E in I : ut, *teneo*, *contineo* ; *premo*, *comprimo*. 5. Æ in I : ut, *lædo*, *collido* ; *quæro*, *acquiro*. 6. AU in E : ut, *audio*, *obedio*. 7. AU in O : ut, *plaudo*, *displodo*. 8. AU in U : ut, *claudo*, *concludo*.

4. Ultima præpositionis consonans in primam verbi simplicis frequentissimè convertitur : ut, *accipio*, *affero*, *agglomero*, *allido*, *appello*, *arripio*, *assigno*, *attero* ; *collaudo*, *commuto*, *corrodo* ; *illino*, *immorior*, *irrigo* ; *intelligo*, *occino*, *oppeto*, *pellicio*, &c. pro *adcipio*, *adfero*, *adglomero*, *adlido*, *adpello*, *adripio*, *adsigno*, *adtero* ; *conlaudo*, *conmuto*, *conrodo* ; *inlino*, *inmorior*, *inrigo* ; *interligo*, *obcano*, *obpeto*, *perlicio*, &c. Nonnunquam & soni gratiâ in aliam literam mutatur : ut, *aufero*, *imbibo*, *implico*, &c. pro *abfero*, *inbibo*, *inplico*, &c.

Liber Quartus.

De PARTICIPIO.

PARTICIPIUM est pars orationis, à verbo derivata, variabilis per casus, ac rem cum tempore significans.

I. *Participium* ita vocatur, quia partem capit à nomine, partem à verbo : nam ut nomen, variatur per genera, & declinatur per casus : atque, ut verbum (unde derivatur,) cum tempore significat actionem, passionem, existentiam sive statum rei ; pro natura verbi *unde* descendit.

1. A verbis *activis* veniunt duo participia : *Præsens*, & *Futurum* in RUS : ut, *amans*, & *amaturus*, ab *amo*.

2. A *passivis* veniunt duo participia : *Præteritum*, & *Futurum* in DUS ; ut, *amatus*, & *amandus*, ab *amor*.

3. A *neutris* veniunt item duo participia, ut ab activis : *Præsens*, & *Futurum* in RUS : ut, *stans*, & *staturus*, à *sto*.

¶ A neutris sæpè etiam veniunt participia præteriti temporis in TUS vel SUS : ut, *erratus*, *festinatus*, *juratus*, *laboratus*, *vigilatus*. Quædam etiam futuri in DUS : ut, *jurandus*, *vigilandus*, *regnandus*, *dormiendus*, *erubescendus*.

4. A *deponentibus* activæ quidem significationis quatuor veniunt participia : ut, *sequens*, *secutus*, *secuturus*, *sequendus*, à *sequor*. A deponentibus autem neutralis significationis tria plerumque participia descendunt : ut, *labens*, *lapsus*, *lapsurus*, à *labor* : rariùs verò futuri in DUS : ut, *gloriandus*, *fruendus* ; à *glorior*, *fruor*.

5. A *communibus* denique veniunt quatuor plerumque participia : ut, *dignans*, *dignatus*, *dignaturus*, *dignandus* : à *dignor*.

II.

II. Participia plerumque imitantur significationem verborum unde descendunt: hoc est, quæ ab activis, activè; quæ à passivis, passivè; quæ à neutralibus, neutraliter; & ita deinceps, significant.

¶ At Participia in DUS, undecunque veniant, passivè semper accipiuntur: ut, *amandus*, *vigilandus*, *loquendus*, *criminandus*.

* Multa etiam præteriti temporis participia, à verbis deponentibus, quæ olim communia fuerunt, orta, communem, i. e. activam & passivam significationem retinuerunt: qualia sunt, *abominatus*, *adortus*, *amplexus*, *blanditus*, *largitus*, *mentitus*, *oblitus*, *testatus*, *veneratus*, &c.

III. Participia accidunt octo: *Genus*, *casus*, *numerus*, *declinatio*, *motio*, *comparatio*, *tempus*, & *figura*.

1. Omnia participia sunt adjectiva, adeòque & GENERIS *omnis*. Quæ in NS desinunt, unâ efferuntur nominativi singularis terminatione: ut, *hic*, *hæc*, *hoc*, *amans*: cetera omnia tribus; ut, *amatus*, *-a*, *-um*; *amaturus*, *-a*, *-um*; *amandus*, *-a*, *-um*.

2. Participiorum CASUS sunt sex, quemadmodum nominum: *Nominativus*, *Genitivus*, &c.

3. NUMERI itidem, ut in nomine, sunt duo: *Singularis*, ut, *amans*; *Pluralis*, ut, *amantes*.

4. Participia in NS sunt tertiæ DECLINATIONIS; cetera omnia primæ & secundæ: ut, *amans*, *amantis*; *amatus*, *-a*, *-um*; *amati*, *-æ*, *-i*, &c.

5. Quæ in US desinunt, MOBILIA sunt; quæ in NS, *Immobilia*. Hæc in omni genere eandem servant nominativi singularis terminationem; illa cum genere terminationem immutant.

6. Participia præsentis & præteriti temporis COMPARATIONEM admittunt: ut, *amans*, *amantior*, *amantissimus*; *paratus*, *paratior*, *paratissimus*: futuri verò in RUS & DUS rárò vel nunquam comparata inveniuntur.

7. TEMPORA participiorum sunt tria, *Præsens*, *Præteritum*, & *Futurum*. *Præsentis* temporis sunt, quæ desinunt in NS. *Præteriti*, quæ in TUS, SUS, XUS. *Futuri*, quæ in RUS & DUS.

8. FIGURA participiorum est duplex: *Simplex*; ut, *spirans*, *dictus*: *Composita*; ut, *respirans*, *addictus*.

Multa sunt participia, cum præpositione IN, negandi vim habente, composita: quorum verba talem compositionem non admittunt: ut, *illæsus*, *inauditus*, *impransus*, *incustoditus*, *insciens*, *intolerandus*, &c.

Sunt quædam ex duabus præpositionibus conflata: ut, *imperterritus*, *incompositus*, *superanteactus*, &c.

Quædam composita passivè capiuntur, quorum simplicia activam ferè, sive neutralem significationem habent: ut, *inausus*, *inopinatus*, *inultus*. *Inexpertus* utroque sensu, activo simul & passivo, legitur.

IV. De

IV. De Participiis hæc observanda sunt:

1. Participia præsentis temporis formantur à præterito imperfecto: ut, *amans*, ab *amabam*; præteriti, à supino posteriore: ut, *amatus*, ab *amatu:* futuri in RUS, ab eodem supino: ut, *amaturus*, ab *amatu:* futuri in DUS, à participio præsenti, ut, *amandus*, ab *amans.*

2. Circumlocutio per verbum SUM, non tantùm cum participio præteriti temporis, sed etiam cum aliis locum habet: ut, Cic. *Socrates est apud Platonem loquens*, pro *loquitur*. Plaut. *Fui te carens*, pro *carui*. Sic *amaturus* & *amandus sum*, *eram*, *fui*, *fueram*, *ero*, &c.

3. Participia fiunt nomina, (1.) *Amissione temporis*, ut, *sapiens*, *serpens; sponsa*, *nata*; *dictum*, *votum*, &c. cum substantivè sumuntur. Sic, *doctus*, *indoctus*, pro *homine doctrinâ prædito* vel *experte*, &c. (2) *Mutatâ constructione*, seu *regimine* verbi: ut, *amans pecuniæ*, *patiens frigoris*; nam constructio verbi exigeret, *amans pecuniam*, *patiens frigus*.

4. Multæ sunt voces in ATUS, ITUS, & UTUS desinentes, quæ quamvis participiorum speciem præ se ferre videantur, quia tamen à nominibus potiùs, quàm à verbis sunt derivatæ, ex numero eorum meritò excluduntur: ut, *cordatus*, *caudatus*, *cristatus*; *auritus*, *pellitus*, *turritus*; *astutus*, *cornutus*, *nasutus*, &c.

Appendix de GERUNDIIS *&* SUPINIS.

I. GERUNDIUM est nomen participiale neutrum, singularis tantùm numeri, instar substantivi, per omnes casus, præter vocativum, declinabile: ut, nom. *amandum*, gen. *amandi*, dat. *amando*, accus. *amandum*, abl. *amando*.

Veniunt à verbis activis, neutris, & deponentibus, eorumque significationem ferè semper sequuntur: ut, *docendum*, *currendum*, *loquendum;* à *doceo*, *curro*, *loquor*.

II. SUPINUM est nomen verbale substantivum, singularis numeri, quartæ declinationis, in UM & U desinens, atque adeò accusativi aut ablativi casûs: ut, accus. *petitum*, abl. *petitu*. Illud *Supinum prius*, hoc *Supinum posterius*, vulgò appellatur.

Veniunt itidem à verbis activis, neutris, et deponentibus. Et *Supinum* quidem *prius* activè, *posterius* verò passivè plerumque significat: ut, *lectum*, *lectu; cubitum*, *cubitu*; *deprecatum*, *deprecatu;* à *lego*, *cubo*, *deprecor*.

¶ Sunt denique adjectiva quædam in BUNDUS, ab imperfecto indicativi derivata: ut, *errabundus*, *gemebundus;* & *e* in *i* converso: ut, *ridibundus*, *ludibundus*; vel sublato: ut, *moribundus*, *lascivibundus*,

bundus, &c. quæ, quoniam à participiis præsentibus & significatione, & constructione, nihil ferè distant, Charisius *Participiis* annumerat, Donatus *quasi Participia*, alii *Participialia* appellant.

Liber Quintus.

De PARTIBUS ORATIONIS INDECLINABILIBUS.

CAP. I.

De Adverbio.

ADVERBIUM est pars orationis invariabilis, quæ verbo vel aliis vocibus adjicitur, ad earum circumstantiam quandam explicandam.

¶ De variis Adverbiorum significationibus, quoad tironibus necessarium videbatur, in Rudimentis nostris alibi dictum est.

Adverbio accidunt tria, *Species*, *Figura*, & *Comparatio*.

I. *Primitivæ* SPECIEI Adverbia pauca sunt: ut, *cras*, *jam*, *ubi*, *temerè*, &c. *Derivativæ* verò cetera ferè omnia.

Adverbia autem derivantur, vel,

1. A *Nomine:* ut, *viritim*, à *vir*; *doctè*, à *doctus*.

2. A *pronomine:* ut, *hîc*, *eò*, *quî*; ab *hic*, *is*, & *quis*.

3. A *verbo:* ut, *cæsim*, *punctim*; à *cædo*, *pungo*

4. A *participio:* ut, *amanter*, *simulatè*; ab *amans*, *simulatus*.

5. A *præpositione:* ut, *intro*, *citro*, *ultro*, *clanculum*; ab *intra*, *citra*, *ultra*. *clam*.

II. Plurima sunt adverbia FIGURÆ, tum *Simplicis:* ut, *hinc*, *sapienter*, *benè*, *magis*, &c. tum *Compositæ:* ut, *quare*, *videlicet*, *quòvis*, &c.

Componuntur autem adverbia variis modis:

1. Ex *nomine* præeunte: & sequente (1.) Vel alio *nomine;* ut, *postridie*, ex *postero die*. (2.) Vel *verbo*; ut, *pedetentim*, quasi *pedem tendendo*. (3.) Vel *adverbio;* ut, *dextrorsum*, ex *dextèr* & *versus*. (4.) Vel *syllabicâ adjectione;* ut, *parumper*, ex *parum* & *per*.

2. Ex *pronomine:* addito (1.) Vel *nomine;* ut, *hodie*, pro *hoc die*. (2.) Vel *adverbio;* ut, *quin*, pro *quî ne*. (3.) Vel *præpositione*; ut, *hactenus*, pro *hac* [fine] *tenus*. (4.) Vel *conjunctione;* ut, *quasi*, ex *quis* & *si*. (5.) Vel *syllabicâ adjectione;* ut, *tuatim*, i. e. *tuo more*, ex *tuus* & *tim*.

3. Ex

3. Ex *duobus verbis:* ut, *ilicet*, *scilicet*, *videlicet*; ex *ire*, *scire*, *videre*, & *licet*.

4. Ex *participio* & *nomine:* ut, *perendie*, quasi *perempto die*.

5. Ex *adverbio:* sequente (1.) Vel *nomine:* ut, *nimirum*, ex *ne* (pro *non*) *mirum*; *edepol*, *ecastor*, *mecastor*, *mehercule*, ex *e* sive *me* jurandi vocula, & *Pollux*, *Castor*, & *Hercules*. (2.) Vel *verbo*; ut, *ubivis*, *quovis*, *undelibet*. (3.) Vel alio *adverbio*; ut, *quousque*, *sicuti*, *tantummodo*. (4.) Vel *præpositione*; ut, *quoad*, *quorsum*, ex *quò versum*. (5.) Vel *conjunctione*; ut, *etiam*, ex *et* & *jam*. (6.) Vel *syllabicâ adjectione*; ut, *siccine*, *ubicunque*, *ibidem*, *nondum*, *undique*, *ubinam*.

6. Ex *præpositione:* sequente (1.) Vel *nomine*; ut, *admodum*; *comminus*, ex *cum* vel *con* & *manus*; *eminus*, ex *è* & *manus*; *denuò*, ex *de novo*; *illicò*, ex *in loco*. (2.) Vel *pronomine:* ut, *antea*, *adeò*, *interea*, *postea*, *præterea*, *posthac*. (3.) Vel *adverbio:* ut, *affabrè*, *apprimè*, *dehinc*, *perinde*, *præquam*, *præterquam*, *inibi*, *interibi*. (4.) Vel aliâ *præpositione:* ut, *desuper*, *propalam*, *præterpropter*.

7. Ex *conjunctione* & alio *adverbio:* ut, *etiamnum*, ex *etiam nunc*; *sicubi*, ex *si alicubi*; *siquando*, ex *si aliquando*; *velut*, *veluti*, ex *vel* & *ut*, *uti*.

8. Ex pluribus *vocibus* promiscuè *conjunctis:* ut, *quamobrem*, *quemadmodum*, *nudiustertius*, *identidem*; pro divisis, *ob quam rem*, *ad quem modum*, *nunc dies tertius*, *idem & idem*.

III. COMPARANTUR ferè omnia adverbia, à nominibus comparabilibus derivata: ut, *doctè*, *doctiùs*, *doctissimè*; *feliciter*, *feliciùs*, *felicissimè*.

Positivus eorum gradus exit plerumque in E vel TER; ut, *durè*, *facilè*, *acriter*. *Comparativus* in IUS: ut, *duriùs*, *faciliùs*, *acriùs*. *Superlativus* in IME: ut, *durissimè*, *facillimè*, *acerrimè*.

Quæ à nominibus anomalè comparatis derivantur, comparationem & ipsa anomalam habent: ut, *benè*, *meliùs*, *optimè*; *malè*, *pejùs*, *pessimè*; *parùm*, *minùs*, *minimè*, & *minimùm*; *multùm*, *plùs*, *plurimùm*; *propè*, *propiùs*, *proximè*.

Positivo carent, *magis*, *maximè*; *ocyùs*, *ocyssimè*; *priùs*, *primò*, vel *primùm*; *potiùs*, *potissimùm*.

Comparativo carent, *pænè*, *pænissimè*; *nuper*, *nuperrimè*; *novè* & *noviter*, *novissimè*; *meritò*, *meritissimò*.

Superlativo carent, *excusatè*, *excusatiùs*; *temporì*, *temporiùs*; *satis*, *satiùs*; *secus*, *seciùs*.

CAP. II.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO est pars orationis invariabilis, unius substantivi ad alterum relationem significans.

Præpositiones sunt, vel *Separabiles* vel *Inseparabiles.*

SEPARABILES dicuntur, quæ separatim, sive extra compositionem, usurpantur.

INSEPARABILES, quæ in compositione tantùm inveniuntur.

Præpositioni accidunt tria, *Casuum rectio*, *Species* & *Figura.*

I. Præpositionum separabilium aliæ ACCUSATIVUM, aliæ ABLATIVUM, aliæ *utrumque* casum REGUNT.

1. *Accusativum* regunt Præpositiones viginti & octo; *Ad, apud, ante, adversus* vel *adversum, cis, citra, circum* vel *circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, juxta, ob, per, præter, propter, post, penes, pone, secus, secundum, supra, trans, ultra.*

2. *Ablativum* postulant Præpositiones quindecim, *A, ab, abs, absque, cum, clam, coram, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus.*

3. *Accusativum* vel *Ablativum* regunt Præpositiones quatuor, *In, sub, super,* & *subter.*

¶ Præpositiones, cum casum suum amittunt, *Adverbia* fieri vulgò existimantur: ut, *Longo pòst tempore venit.*

II. Respectu SPECIEI, aliæ Præpositiones sunt *primitivæ:* ut, *ad, apud, ante, à, è, pro, in,* &c. aliæ *derivativæ:* ut, *adversus, secundum,* ab adjectivis *adversus, -a, -um; secundus, -a, -um; circa,* à *circus; juxta,* à *jungo; propter* à *propè,* quasi *propiter.*

III. Respectu FIGURÆ Præpositiones aliæ sunt *simplices:* ut, *ad, ante, abs:* aliæ *compositæ:* ut, *exadversum, inante, exante, absque.*

¶ Præpositiones cum aliis vocibus compositæ significationem suam plerumque retinent: ut, *abeo, adeo, insum, præpono.*

Excipe 1. IN, cum nominibus & participiis per se compositum, privationem plerumqџe significat: ut, *infidus, indoctus, inauditus.* 2 IN, cum verbo plerumque auget: ut, *infringo, induro,* i. e. *valdè frango. valdè duro:* atque eam quoque in participio significationem retinet. *infractus, induratus,* pro *admodum fractus,* vel *duratus.* * Interdum in participiis contrariam significationem habet: ut, *invocatus, infrenatus, immutatus;* sæpiùs affirmativo verborum *invoco, infreno, immuto;* nonnunquam & negativo, pro *non vocatus, non frenatus, non mutatus,* sensu accepta. 3. IN etiam aliquando

cum

cum nomine auget : ut, *incanus*, *incurvus*. 4. PER sæpius auget : ut, *percarus*, *perdifficilis*, *perfero*, *perfruor*. Interdum pr[illegible] ut, *perfidus*, *perjurus*. 5. PRÆ interdum auget : ut, *præclarus*, *præ-dives*, *prævaleo*, *præpolleo*. 6. SUB quandoque minuit : ut, *sub-tristis*, *subirascor*. 7. DE sæpè *deorsum* significat : ut, *dec*[illegible], *de-curro*. Interdum auget : ut, *deamo*, *demiror*. Interdum [illegible]at : ut, *demens*, *decolor*, *deformis*, *deartuo*, *depilo*, *denaso*. 8. [illegible]i-dem interdum incrementum ; ut, *exclamo*, *exaggero* : interdum pri-vationem ; ut, *exsanguis*, *exanimo*, significat.

De Præpositionibus Inseparabilibus.

Præpositiones Inseparabiles sunt sex : *Am*, *dis*, *re*, *se*, *con*, *ve* ; ut, *amburo*, *distraho*, *repono*, *sejungo*, *convello*, *vejanus*.

CAP. III.

De Interjectione.

Interjectio est pars orationis invariabilis motum aliquem animi significans, sententiamque per se perficiens.

Præcipuas interjectionum significationes in Rudimentis nostris recensuimus.

Interjectioni accidunt duo, *Species* & *Figura*.

I. *Derivativæ* sunt, *evax*, ab *Evan* ; *bombax*, à *bombus*. *Primitivæ*, ceteræ ferè omnes : ut, *ô*, *heu*, *vah*, *papæ*, &c.

II. Rursus *Simplices* sunt pleræque : ut, *hei*, *hui*, *phy*, *proh*, &c. *Compositæ* nonnullæ : ut, *ehodum*, *eugepæ*.

¶ Obs. Quædam nomina & verba usque adeò naturam interjectionum induerunt, ut penè interjectiones videantur : qualia sunt : *malum! turpe! nefas! sodes*, *amabo*, *quæso*, & alia nonnulla : ut, Plaut. *Quæ hæc, malum! impudentia est?* Virg. *Sequiturque, nefas! Ægyptia conjunx.* Horat. *Corrige, sodes, hoc, aiebat, & hoc.*

CAP. IV.

De Conjunctione.

Conjunctio est pars orationis invariabilis, quæ connectit & ordinat sententias.

Præcipuæ

Præcipuæ Conjunctionum significationes in Rudimentis per suas quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species*, *Figura*, & *Ordo*.

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ* SPECIEI sunt: ut, *Et*, *ac*, *sed*, *at*, *nam*, *si*, *seu*, *vel*, *nec*, &c.

Quædam etiam *derivativæ:* ut, *quòd*, à *quis*; *verùm* & *verò*, à *verus:* *modò*, à *modus;* *tamen*, à *tam;* *autem*, ab *aut*, &c.

II. Quædam FIGURÆ *Simplicis* sunt: ut, *at*, *nam*, &c.

Quædam compositæ: ut, *atque*, *namque*, &c.

Componuntur autem Conjunctiones variis modis;

1. Ex *nomine* & *verbo:* ut, *quantumvis*.

2. Ex *pronomine:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *ideò*. (2.) Vel *præpositione:* ut, *idcirco*, *quocirca*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *quippe*.

3. Ex *adverbio:* & (1.) Vel *nomine:* ut, *utpote*. (2.) Vel *verbo:* ut, *quamvis*. (3.) Vel alio *adverbio:* ut, *quóniam*, ex *quom*, sive *cum* & *jàm*. (4.) Vel *conjunctione:* ut, *neve* (per Apocopen *neu:*) *neque* (unde *nec*;) *quandoquidem*. (5.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *itaque;* *quidem*, ex *qui* & *dem*.

4. Ex *præpositione:* & (1.) Vel *pronomine:* ut, *præterea*, *propterea*. (2.) Vel *adverbio:* ut, *proinde*. (3.) Vel aliâ *præpositione:* ut, *insuper*.

5. Ex *conjunctione:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *atqui*, ex *at* & *quî:* *sin*, ex *si* & *ne;* *etiam*, ex *et* & *jam*. (2.) Vel aliâ *conjunctione:* ut, *etenim*, *etsi*, *siquidem;* *tametsi*, (pro *tamenetsi*) *sive* (& per Apocopen *seu*), *veruntamen*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *atque*, *namque*, *nedum;* *sed*, per Apocopen ex *se*, i. e. *sine* & *dum*.

III. ORDO Conjunctionum est triplex: *Præpositivus*, *Postpositivus*, & *Communis*.

1. *Præpositivi* ordinis sunt eæ, quæ primum in oratione locum obtinent: quales sunt, *Ac*, *atque*, *nec*, *neque*, *aut*, *vel*, *sive*, *at*, *sed*, *verùm*, *nam*, *quandoquidem*, *quocirca*, *quare*, *sin*, *siquidem*, *præterquam*, &c.

2. *Postpositivi*, quæ secundo tantùm loco ponuntur; suntque hæ quinque, *Quoque*, *quidem*, *autem*, *enim*, *verò*. Quibus adde, quæ *Encliticæ* vocantur, *que*, *ve*, *ne*.

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt: ut, *Etiam*, *equidem*, *licet*, *quamvis*, *quanquam*, *tamen*, *attamen*, *namque*, *quòd*, *quia*, *quoniam*, *quippe*, *utpote*, *ut*, *uti*, *ergo*, *ideo*, *igitur*, *idcirco*, *itaque*, *proinde*, *propterea*, *si*, *ni*, *nisi*.

APPEN-

APPENDIX,

DE

Figuris Dictionis.

FIGURA DICTIONIS generali voce METAPLASMUS nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio, vel immutatio.

Ejus species sunt decem: *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, Diæresis; Aphæresis, Syncope, Apocope, Crasis; Metathesis, & Antithesis.*

Ex his quatuor vocem augent, *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, & Diæresis:* quatuor imminuunt, *Aphæresis, Syncope, Apocope, & Crasis:* duæ denique immutant, *Metathesis & Antithesis.*

1. PROSTHESIS est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *gnavus,* pro *navus; tetuli,* pro *tuli.*

2. EPENTHESIS est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *alituum,* pro *alitum; relligio,* pro *religio; induperator,* pro *imperator.*

3. PARAGOGE est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med,* pro *me; dicier,* pro *dici.*

4. DIÆRESIS est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulaï,* pro *aulæ; dissoluïsse,* pro *dissolvisse.*

5. APHÆRESIS est literæ vell syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus,* pro *gnatus; conia,* pro *ciconia,* Prænestinorum linguâ.

6. SYNCOPE est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *caldus,* pro *calidus; aspris,* pro *asperis; carectum,* pro *caricetum; lamna,* pro *lamina; puertia,* pro *pueritia; porge,* pro *porrige; surpuerat,* pro *surripuerat:* item, *periclum, vinclum, poclum, seclum, circlos,* &c. pro *periculum, vinculum,* &c.

¶ Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadûm, cœliculûm, Deûm, liberûm, serpentûm, cladûm, currûm, nurûm,* &c. pro *Æneadarum, Deorum, serpentium, curruum,* &c. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formatis: ut, *amásti, amáram, amássem, amáro, amásse; implêsti, implérunt; petíi, petíisti, & petísti; petíisset, & petísset; audíeram, audíisse, & audísse:* idque non in carmine modò, sed solutâ etiam oratione. Ab *eo* autem composita longè

frequentius

frequentiùs per Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abit*, *perii*, *redii*, &c. rarò vel nunquam, *abivi*, *perivi*, *redivi*.

NOT. 1. Præterita dissyllaba (præter hæc quatuor, *Scîsti*, *nôsti*, *flêsti*, *flâsti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim *môsti*, *nasti*, *îsti*, *trîsti*, pro *movisti*, *navisti*, *ivisti*, *trivisti*, extra compositionem usquam legimus

NOT. 2. Apud Poëtas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis Syncope haud rarò invenitur: ut, *evâsti*, *percússti*, *surrexe*, apud Horatium; *exstinxti*, *exstinxem*, *vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evasisti*, *percussisti*, *surrexisse*, *exstinxisti*, *exstinxissem*, *vixisset*.

7. APOCOPE est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingení*, *peculí*, pro *ingenii*, *peculii*; *inger*, pro *ingere*; *famul*, pro *famulus*; *volup'*, pro *volupe*; *tanton'*, *men'*, pro *tantone*, *mene*.

8. CRASIS, quæ & SYNÆRESIS vocatur, est duarum vocalium, ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei*, *aureis*, dissyllaba, pro *Theseï*, *aureïs*, trisyllabis; *vemens*, *prendo*; pro *vehemens*, *prehendo*; *Phæthon*, pro *Phaethon*.

9. METATHESIS est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistris*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya*.

10. ANTITHESIS est literæ pro litera positio: ut, *faciundum*, pro *faciendum*; *optumus*, pro *optimus*; & apud antiquiores *olli*, pro *illi*; *vorto*, *voster*, *volnus*, *voltis*; pro *verto*, *vester*, *vulnus*, *vultis*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

PROSTHESIS *apponit capiti*, *sed* APHÆRESIS *aufert*.
SYNCOPA *de medio tollit*, *sed* EPENTHESIS *addit*.
Abstrahit APOCOPE *fini*, *sed dat* PARAGOGE.
Constringit CRASIS, *distracta* DIÆRESIS *effert*.
Litera si legitur transposta, METATHESIS *exit*.
ANTITHESIN *dices*, *tibi litera si varietur*.

ETYMOLOGIÆ, sive *primæ partis Grammaticæ*,

FINIS.

GRAM-

GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONUM
PARS SECUNDA.

De SYNTAXI, *sive* CONSTRUCTIONE.

SYNTAXIS est, recta vocum in oratione compositio.

Ea dupliciter dividi potest, 1. In *Naturalem* & *Arbitrariam.* 2. In *Regularem* et *Irregularem.*

1. *Syntaxis* NATURALIS est, quæ ex ipsa vocum natura profluit, ac in omnibus ferè linguis est eadem.

Syntaxis ARBITRARIA est, quæ ex arbitrio Auctorum linguæ alicujus oritur, ac in variis linguis varia est.

2. Rursus *Syntaxis* REGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem sequitur.

Syntaxis IRREGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem non sequitur, et tamen bonorum Scriptorum auctoritate nititur.

Illa alio nomine ANALOGA, seu *Justa*; hæc *Anomala*, seu FIGURATA dicitur.

Liber Primus.

De SYNTAXI REGULARI.

SYNTAXIS REGULARIS dividitur in *Concordantiam* & *Regimen.*

A CON-

Concordantia est, quando una dictio concordat cum altera in quibusdam accidentibus.

Regimen est, quando dictio regit certum casum.

CAP. I.

De Concordantia.

Concordantia est quadruplex.

1. *Adjectivi* cum *Substantivo*.
2. *Verbi* cum *Nominativo*.
3. *Relativi* cum *Antecedente*.
4. *Substantivi* cum *Substantivo*.

1. *Concordantia Adjectivi cum Substantivo.*

1. Mobile vult fixi casum, numerumque, genusque.

Adjectivum concordat cum substantivo in genere, numero et casu: ut, Plaut. *Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum.* Horat. *Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet.* Id. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*

Not. 1. Substantivum sæpè intelligitur: ut, Ter. *Paucis te volo;* supple, *verbis*. Virg. *Triste lupus stabulis*, supple, *negotium*. Aut adjectivum ejus loco ponitur; ut, Virg. *Fortunate senex.* Cic. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

Not. 2. Plura adjectiva cum uno substantivo convenire possunt: ut, Cic. *Mea omnia summa in te officia.* Id. *Etiam externos multos claros viros nominarem.*

Not. 3. Adjectivum, cum duobus substantivis diversi generis positum, cum eo cohæret de quo potissimùm est sermo: ut, Plin. *Oppidum Pæstum, Græcis Posidonia appellatum.* Id. *Dein Puteoli colonia Dicæarchia dicti.* Interdum cum substantivo propiore, licet minùs præcipuo, convenit: ut, Cic. *Non omnis error stultitia est dicenda.* Ter. *Paupertas mihi onus visum est & miserum & grave.* Liv. *Ludi fuere Megalasia appellata.* * At si substantivum magis præcipuum hominis proprium sit, adjectivum cum eo concordabit: ut, Vopisc. *Bonosus Imperator, cùm vitam laqueo finiisset, amphora pendens dictus est;* non, *dicta*. Justin. *Semiramis, sexum mentita, puer esse credita est;* non, *creditus*.

2. Con-

habet: ut, Cic. *Te acce-*

2. *Concordantia Verbi cum No... ligi.*

...inativum, cum in-

2. Antè capit rectum quod personale movet: ut, Plaut.
Finiti est verbum: numerus personaque p... *amare.* ...e. Sic

Verbum personale finiti modi concordat cum nominativo ... *est,* se in numero et persona: ut, Plaut. *Quid ego cesso?* Virg. *Labor omnia vincit.* Senec. *Omnia vitia contra naturam pugnant.*

NOT. 1. Nominativus primæ & secundæ personæ raró exprimitur: ut, Cic. *Non fallam opinionem tuam.* Ter. *Quod te dignum est, facies.* Ovid. *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

EXCIPE, Si personarum Discretio, aut res cum Emphasi significanda sit. Est autem DISCRETIO, cùm diversa hominum studia indicantur: ut, Cic. *Ego reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ego libertatem peperi, vos partam servare non vultis.* EMPHASIS est, cùm plus significatur, quàm expressè dicitur: ut, Cic, *Tu innocentior es, quàm Metellus?* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.*

NOT. 2. Verbis tertiæ personæ, sæpè aut infinitivus aut oratio aliqua loco nominativi præponitur: ut, Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Vacare culpâ magnum est solatium.* Id. *Incertum est quàm longa nostrûm cujusque vita futura sit.*

NOT. 3. His verbis tertiæ personæ, *Aiunt, ferunt, dicunt, perhibent,* & similibus, nominativus per Ellipsin sæpè intelligitur: ut, Plaut. *Aiunt solere senes repuerascere.* Ovid. *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ;* supple, *homines.*

Item in his, *Pluit, tonat, ningit, gelat, lucescit, vesperascit,* &c. ubi, *Deus, cælum, aqua,* aut simile, intelligitur.

NOT. 4. Sæpè intelligitur verbum Substantivum: ut, Virg. *Nam Polydorus ego;* supple, *sum.* Cic. *Nihil bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe;* supple, *est.* Juven. *Rari quippe boni;* supple, *sunt.*

NOT. 5. Nonnunquam nominativus infinitivo præponitur, subaudito *cœpit* vel *cœperunt;* ut, Virg. *Tum pius Æneas humeris abscindere vestem.* Ter. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non flocci pendere.* Vulgò, in his, infinitivus pro imperfecto indicativi poni existimatur; *abscindere,* sciz. pro *abscindebat; invidere,* pro *invidebant,* &c.

NOT. 6. Potest quis de seipso loquens tam plurali quàm singulari uti: ut, Ovid. *Nos dabimus quod ames,* i. e. *ego dabo.* At unum aliquem hominem alloquenti nunquam ferè pluralis adhibendus est: ut, Ovid. *Tu vires sine mente geris;* non, *vos geritis.*

CAP. II.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO est pars orationis invariabilis, unius substantivi ad alterum relationem significans.

Præpositiones sunt vel *Separabiles* vel *Inseparabiles*.

SEPARABILES dicuntur, quæ separatim, sive extra compositionem, usurpantur.

INSEPARABILES, quæ in compositione tantùm inveniuntur.

Præpositioni accidunt tria, *Casuum rectio*, *Species* & *Figura*.

I. Præpositionum separabilium aliæ ACCUSATIVUM, aliæ ABLATIVUM, aliæ *utrumque* casum REGUNT.

1. *Accusativum* regunt Præpositiones viginti & octo; *Ad, apud, ante, adversus* vel *adversum, cis, citra, circum* vel *circa, contra, ergà, extra, inter, intra, infra, juxta, ob, per, præter, propter, post, penes, pone, secus, secundum, supra, trans, ultra.*

2. *Ablativum* postulant Præpositiones quindecim, *A, ab, abs, absque, cum, clam, coram, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus.*

3. *Accusativum* vel *Ablativum* regunt Præpositiones quatuor, *In, sub, super*, & *subter.*

¶ Præpositiones, cum casum suum amittunt, *Adverbia* fieri vulgò existimantur: ut, *Longo pòst tempore venit.*

II. Respectu SPECIEI, aliæ Præpositiones sunt *primitivæ*: ut, *ad, apud, ante, à, è, pro, in*, &c. aliæ *derivativæ*: ut, *adversus, secundum*, ab adjectivis *adversus, -a, -um*; *secundus, -a, -um*; *circa*, à *circus*; *juxta*, à *jungo*; *propter* à *propè*, quasi *propiter.*

III. Respectu FIGURÆ Præpositiones aliæ sunt *simplices*: ut, *ad, ante, abs*: aliæ *compositæ*: ut, *exadversum, inante, exante, absque.*

¶ Præpositiones cum aliis vocibus compositæ significationem suam plerumque retinent: ut, *abeo, adeo, insum, præpono.*

Excipe 1. IN, cum nominibus & participiis per se compositum, privationem plerumque significat: ut, *infidus, indoctus, inauditus.* 2 IN, cum verbo plerumque auget: ut, *infringo, induro*, i. e. *valdè frango. valdè duro*: atque eam quoque in participio significationem retinet. *infractus, induratus*, pro *admodum fractus*, vel *duratus*. * Interdum in participiis contrariam significationem habet: ut, *invocatus, infrenatus, immutatus*; sæpiùs affirmativo verborum *invoco, infreno, immuto*; nonnunquam & negativo, pro *non vocatus, non frenatus, non mutatus*, sensu accepta. 3. IN etiam aliquando cum

cum nomine auget: ut, *incanus*, *incurvus*. 4. PFR sæpius auget: ut, *percarus*, *perdifficilis*, *perfero*, *perfruor*. Interdum privat: ut, *perfidus*, *perjurus*. 5. PRÆ interdum auget: ut, *præclarus*, *prædives*, *prævaleo*, *præpolleo*. 6. SUB quandoque minuit: ut, *subtristis*, *subirascor*. 7. DE sæpè *deorsum* significat: ut, *decido*, *decurro*. Interdum auget: ut, *deamo*, *demiror*. Interdum privat: ut, *demens*, *decolor*, *deformis*, *deartuo*, *depilo*, *denaso*. 8. EX itidem interdum incrementum; ut, *exclamo*, *exaggero*: interdum privationem; ut, *exsanguis*, *exanimo*, significat.

DE PRÆPOSITIONIBUS INSEPARABILIBUS.

Præpositiones INSEPARABILES sunt sex: *Am*, *dis*, *re*, *se*, *con*, *ve*; ut, *amburo*, *distraho*, *repono*, *sejungo*, *convello*, *vesanus*.

CAP. III.

De Interjectione.

INTERJECTIO est pars orationis invariabilis motum aliquem animi significans, sententiamque per se perficiens.

Præcipuas interjectionum significationes in Rudimentis nostris recensuimus.

Interjectioni accidunt duo, *Species* & *Figura*.

I. *Derivativæ* sunt, *evax*, ab *Evan*; *bombax*, à *bombus*. *Primitivæ*, ceteræ ferè omnes: ut, *ô*, *heu*, *vah*, *papæ*, &c.

II. Rursus *Simplices* sunt pleræque: ut, *hei*, *hui*, *phy*, *proh*, &c. *Compositæ* nonnullæ: ut, *ehodum*, *eugepæ*.

¶ OBS. Quædam nomina & verba usque adeò naturam interjectionum induerunt, ut penè interjectiones videantur: qualia sunt: *malum! turpe! nefas! sodes*, *amabo*, *quæso*, & alia nonnulla: ut, Plaut. *Quæ hæc, malum! impudentia est?* Virg. *Sequiturque, nefas! Ægyptia conjunx.* Horat. *Corrige, sodes, hoc, aiebat, & hoc.*

CAP. IV.

De Conjunctione.

CONJUNCTIO est pars orationis invariabilis, quæ connectit & ordinat sententias.

Præcipuæ

Præcipuæ Conjunctionum significationes in Rudimentis per suas quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species*, *Figura*, & *Ordo*.

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ* SPECIEI sunt: ut, *Et*, *ac*, *sed*, *at*, *nam*, *si*, *seu*, *vel*, *nec*, &c.

Quædam etiam *derivativæ:* ut, *quòd*, à *quis*; *verùm* & *verò*, à *verus:* *modò*, à *modus;* *tamen*, à *tam;* *autem*, ab *aut*, &c.

II. Quædam FIGURÆ *Simplicis* sunt: ut, *at*, *nam*, &c.

Quædam compositæ: ut, *atque*, *namque*, &c.

Componuntur autem Conjunctiones variis modis;

1. Ex *nomine* & *verbo:* ut, *quantumvis*.

2. Ex *pronomine:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *ideò*. (2.) Vel *præpositione:* ut, *idcirco*, *quocirca*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *quippe*.

3. Ex *adverbio:* & (1.) Vel *nomine:* ut, *utpote*. (2.) Vel *verbo:* ut, *quamvis*. (3.) Vel alio *adverbio:* ut, *quoniam*, ex *quom*, sive *cum* & *jàm*. (4.) Vel *conjunctione:* ut, *neve* (per Apocopen *neu:*) *neque* (unde *nec*;) *quandoquidem*. (5.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *itaque;* *quidem*, ex *qui* & *dem*.

4. Ex *præpositione:* & (1.) Vel *pronomine:* ut, *præterea*, *propterea*. (2.) Vel *adverbio:* ut, *proinde*. (3.) Vel aliâ *præpositione:* ut, *insuper*.

5. Ex *conjunctione:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *atqui*, ex *at* & *qui:* *sin*, ex *si* & *ne;* *etiam*, ex *et* & *jam*. (2.) Vel aliâ *conjunctione:* ut, *etenim*, *etsi*, *siquidem;* *tametsi*, (pro *tamenetsi*) *sive* (& per Apocopen *seu*), *veruntamen*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *atque*, *namque*, *nedum;* *sed*, per Apocopen ex *se*, i. e. *sine* & *dum*.

III. ORDO Conjunctionum est triplex: *Præpositivus*, *Postpositivus*, & *Communis*.

1. *Præpositivi* ordinis sunt eæ, quæ primum in oratione locum obtinent: quales sunt, *Ac*, *atque*, *nec*, *neque*, *aut*, *vel*, *sive*, *at*, *sed*, *verùm*, *nam*, *quandoquidem*, *quocirca*, *quare*, *sin*, *siquidem*, *præterquam*, &c.

2. *Postpositivi*, quæ secundo tantùm loco ponuntur; suntque hæ quinque, *Quoque*, *quidem*, *autem*, *enim*, *verò*. Quibus adde, quæ *Encliticæ* vocantur, *que*, *ve*, *ne*.

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt: ut, *Etiam*, *equidem*, *licet*, *quamvis*, *quanquam*, *tamen*, *attamen*, *namque*, *quòd*, *quia*, *quoniam*, *quippe*, *utpote*, *ut*, *uti*, *ergo*, *ideo*, *igitur*, *idcirco*, *itaque*, *proinde*, *propterea*, *si*, *ni*, *nisi*.

APPEN-

APPENDIX,

DE

Figuris Dictionis.

FIGURA DICTIONIS generali voce METAPLASMUS nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio, vel immutatio.

Ejus species sunt decem: *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, *Diæresis*; *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope*, *Crasis*; *Metathesis*, & *Antithesis*.

Ex his quatuor vocem augent, *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, & *Diæresis*: quatuor imminuunt, *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope*, & *Crasis*: duæ denique immutant, *Metathesis* & *Antithesis*.

1. PROSTHESIS est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *gnavus*, pro *navus*; *tetuli*, pro *tuli*.

2. EPENTHESIS est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *alituum*, pro *alitum*; *relligio*, pro *religio*; *induperator*, pro *imperator*.

3. PARAGOGE est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med*, pro *me*; *dicier*, pro *dici*.

4. DIÆRESIS est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulaï*, pro *aulæ*; *dissoluïsse*, pro *dissolvisse*.

5. APHÆRESIS est literæ vell syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus*, pro *gnatus*; *conia*, pro *ciconia*, Prænestinorum linguâ.

6. SYNCOPE est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *caldus*, pro *calidus*; *aspris*, pro *asperis*; *carectum*, pro *caricetum*; *lamna*, pro *lamina*; *puertia*, pro *pueritia*; *porge*, pro *porrige*; *surpuerat*, pro *surripuerat*: item, *periclum*, *vinclum*, *poclum*, *seclum*, *circlos*, &c. pro *periculum*, *vinculum*, &c.

¶ Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadûm*, *cœliculûm*, *Deûm*, *liberûm*, *serpentûm*, *cladûm*, *currûm*, *nurûm*, &c. pro *Æneadarum*, *Deorum*, *serpentium*, *curruum*, &c. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formatis: ut, *amásti*, *amáram*, *amássem*, *amáro*, *amásse*; *implêsti*, *implêrunt*; *petîi*, *petîisti*, & *petísti*; *petîisset*, & *petísset*; *audíeram*, *audíisse*, & *audísse*: idque non in carmine modò, sed solutâ etiam oratione. Ab eo autem composita longè frequentius

frequentiùs per Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abii, perii, redii*, &c. rarò vel nunquam, *abivi, perivi, redivi*.

Not. 1. Præterita dissyllaba (præter hæc quatuor, *Scîsti, nôsti, flêsti, flâsti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim *môsti, nasti, îsti, trîsti*, pro *movisti, navisti, ivisti, trivisti*, extra compositionem usquam legimus

Not. 2. Apud Poëtas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis Syncope haud rarò invenitur: ut, *evâsti, percûsti, surrexe*, apud Horatium; *exstinxti, exstinxem, vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evasisti, percussisti, surrexisse, exstinxisti, exstinxissem, vixisset*.

7. Apocope est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingenî, pecûlî*, pro *ingenii, peculii; inger*, pro *ingere; famul*, pro *famulus; volup'*, pro *volupe; tanton', men'*, pro *tantone, mene*.

8. Crasis, quæ & Synæresis vocatur, est duarum vocalium, ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei, aureis*, dissyllaba, pro *Theseï, aureïs*, trissyllabis; *vemens, prendo;* pro *vehemens, prehendo; Phæthon*, pro *Phaethon*.

9. Metathesis est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistris*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya*.

10. Antithesis est literæ pro litera positio: ut, *faciundum*, pro *faciendum; optumus*, pro *optimus;* & apud antiquiores *olli*, pro *illi; vorto, voster, volnus, voltis;* pro *verto, vester, vulnus, vultis*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

Prosthesis *apponit capiti, sed* Aphæresis *aufert.*
Syncopa *de medio tollit, sed* Epenthesis *addit.*
Abstrahit Apocope *fini, sed dat* Paragoge.
Constringit Crasis, *distracta* Diæresis *effert.*
Litera si legitur transposta, Metathesis *exit.*
Antithesin *dices, tibi litera si varietur.*

Etymologiæ, sive *primæ partis Grammaticæ*,

FINIS.

GRAM-

GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONUM
PARS SECUNDA.

De SYNTAXI, *sive* CONSTRUCTIONE.

SYNTAXIS est, recta vocum in oratione compositio.

Ea dupliciter dividi potest, 1. In *Naturalem* & *Arbitrariam*. 2. In *Regularem* et *Irregularem*.

1. *Syntaxis* NATURALIS est, quæ ex ipsa vocum natura profluit, ac in omnibus ferè linguis est eadem.

Syntaxis ARBITRARIA est, quæ ex arbitrio Auctorum linguæ alicujus oritur, ac in variis linguis varia est.

2. Rursus *Syntaxis* REGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem sequitur.

Syntaxis IRREGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem non sequitur, et tamen bonorum Scriptorum auctoritate nititur.

Illa alio nomine ANALOGA, seu *Justa*; hæc *Anomala*, seu FIGURATA dicitur.

Liber Primus.

De SYNTAXI REGULARI.

SYNTAXIS REGULARIS dividitur in *Concordantiam* & *Regimen*.

 CON-

CONCORDANTIA est, quando una dictio concordat cum altera in quibusdam accidentibus.

REGIMEN est, quando dictio regit certum casum.

CAP. I.

De Concordantia.

CONCORDANTIA est quadruplex.

1. *Adjectivi* cum *Substantivo*.
2. *Verbi* cum *Nominativo*.
3. *Relativi* cum *Antecedente*.
4. *Substantivi* cum *Substantivo*.

1. *Concordantia Adjectivi cum Substantivo.*

1. Mobile vult fixi casum, numerumque, genusque.

Adjectivum concordat cum substantivo in genere, numero et casu: ut, Plaut. *Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum.* Horat. *Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet.* Id. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*

NOT. 1. Substantivum sæpè intelligitur: ut, Ter. *Paucis te volo;* supple, *verbis,* Virg. *Triste lupus stabulis,* supple, *negotium.* Aut adjectivum ejus loco ponitur; ut, Virg. *Fortunate senex.* Cic. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

NOT. 2. Plura adjectiva cum uno substantivo convenire possunt: ut, Cic. *Mea omnia summa in te officia.* Id. *Etiam externos multos claros viros nominarem.*

NOT. 3. Adjectivum, cum duobus substantivis diversi generis positum, cum eo cohæret de quo potissimùm est sermo: ut, Plin. *Oppidum Pæstum, Græcis Posidonia appellatum.* Id. *Dein Puteoli colonia Dicæarchia dicti.* Interdum cum substantivo propiore, licet minùs præcipuo, convenit: ut, Cic. *Non omnis error stultitia est dicenda.* Ter. *Paupertas mihi onus visum est & miserum & grave.* Liv. *Ludi fuere Megalasia appellata.* * At si substantivum magis præcipuum hominis proprium sit, adjectivum cum eo concordabit: ut, Vopisc. *Bonosus Imperator, cùm vitam laqueo finiisset, amphora pendens dictus est;* non, *dicta.* Justin. *Semiramis, sexum mentita, puer esse credita est;* non, *creditus.*

2. Con-

2. *Concordantia Verbi cum Nominativo.*

2. Antè capit rectum quod personale modique
Finiti est verbum: numerus personaque par sit.

Verbum personale finiti modi concordat cum nominativo ante se in numero et persona: ut, Plaut. *Quid ego cesso?* Virg. *Labor omnia vincit.* Senec. *Omnia vitia contra naturam pugnant.*

NOT. 1. Nominativus primæ & secundæ personæ raró exprimitur: ut, Cic. *Non fallam opinionem tuam.* Ter. *Quod te dignum est, facies.* Ovid. *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

EXCIPE, Si personarum Discretio, aut res cum Emphasi significanda sit. Est autem DISCRETIO, cùm diversa hominum studia indicantur: ut, Cic. *Ego reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ego libertatem peperi, vos partam servare non vultis.* EMPHASIS est, cùm plus significatur, quàm expressè dicitur: ut, Cic, *Tu innocentior es, quàm Metellus?* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.*

NOT. 2. Verbis tertiæ personæ, sæpè aut infinitivus aut oratio aliqua loco nominativi præponitur: ut, Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Vacare culpâ magnum est solatium.* Id. *Incertum est quàm longa nostrûm cujusque vita futura sit.*

NOT. 3. His verbis tertiæ personæ, *Aiunt, ferunt, dicunt, perhibent,* & similibus, nominativus per Ellipsin sæpè intelligitur: ut, Plaut. *Aiunt solere senes repuerascere.* Ovid. *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ;* supple, *homines.*

Item in his, *Pluit, tonat, ningit, gelat, lucescit, vesperascit,* &c. ubi, *Deus, cælum, aqua,* aut simile, intelligitur.

NOT. 4. Sæpè intelligitur verbum Substantivum: ut, Virg. *Nam Polydorus ego;* supple, *sum.* Cic. *Nihil bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe;* supple, *est.* Juven. *Rari quippe boni;* supple, *sunt.*

NOT. 5. Nonnunquam nominativus infinitivo præponitur, subaudito *cœpit* vel *cœperunt;* ut, Virg. *Tum pius Æneas humeris abscindere vestem.* Ter. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non flocci pendere.* Vulgò, in his, infinitivus pro imperfecto indicativi poni existimatur; *abscindere,* sciz. pro *abscindebat; invidere,* pro *invidebant,* &c.

NOT. 6. Potest quis de seipso loquens tam plurali quàm singulari uti: ut, Ovid. *Nos dabimus quod ames,* i. e. *ego dabo.* At unum aliquem hominem alloquenti nunquam ferè pluralis adhibendus est: ut, Ovid. *Tu vires sine mente geris;* non, *vos geritis.*

CONCORDANTIA est ... quibusdam accid... ...trinque habentibus nominativum.

REGIM...

...va dabunt, & verba vocantia, gestum ...que notant, rectos, eadem si res sit, utrinque.

...erba substantiva, vocandi & gestûs, habent utrinque nominati...um ad eandem rem pertinentem.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verba Substantiva, *Sum, fio, forem, existo*: ut, Ter. *Senectus ipsa est morbus*. Martial. *Dic mihi, si fias tua leo, qualis eris?* Cic. *Quærebas quis aut hoc miserior, aut illo beatior foret*. Id. pro Rosc. *Ego huic causæ patronus exstiti*.

II. Verba passiva vocandi, existimandi & cognoscendi; qualia sunt, *Appellor, vocor, nominor*, &c. *Censeor, existimor, videor, habeor*, &c. *Cognoscor, agnoscor, invenior, reperior*, &c. ut, Cic. *Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui sapientes & haberentur & vocarentur*. Hor. *Sunt quibus in Satyra videar nimis acer*. Ovid. *Regius agnoscor per rata signa puer*.

III. Verba rei gestum aut statum significantia; qualia sunt, *Sto, jaceo, sedeo, eo, incedo, evado, fugio*, &c. ut, Ovid. *Victa jacet pietas*. Tibull. *Et sedeo duras janitor ante fores*. Cic. *Nemo ferè saltat sobrius*.

IV. Quælibet ferè verba nominativum utrinque admittunt, cùm utrumque nomen ad eandem rem pertinet: ut, Cic. *Audivi hoc de parente meo puer*. Virg. *Sic fatur lacrymans*. Cic. *Sapiens nihil facit invitus, nihil dolens, nihil coactus*.

NOT. [1.] Cùm verba substantiva, vocativa, & similem vim habentia, cum duobus nominativis diversorum numerorum construuntur, usitatè quidem cùm eo qui naturâ prior est, conveniunt: ut, Ter. *Dos, Pamphile, est decem talenta*. Ovid. *Ossa lapis fiunt*. Id. *Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris*. ✱ Interdum tamen verbum cum posteriore nominativo numero congruit: ut, Ter. *Amantium iræ amoris integratio est*. Ovid. *Quas geritis vestes sordidæ lana fuit*. Lucan. *Sanguis erant lacrymæ*.

NOT. 2. Si præcedat vocativus, ejusmodi verbis vel eorum participiis regulariter subjicitur nominativus: ut, Martial, *Esto, tu Cæsar, amicus*. Stat. *Vetito nudus jaciture sepulchro*. Virg. *Dardaniâ stratus dextrâ, miserande, jaceres*. ✱ Poëtæ tamen haud raro vice nominativi vocativo utuntur: ut, Propert. *Lectule divitiis facte beate meis*. Catull. *Rufe mihi frustra ac nequicquam credite amice*. Tibull. *Sic venias hodierne*.

Accusativus ante Infinitivum.

4. Antè sibi quartum verba infinita requirunt.

Infinitivus

Infinitivus modus accusativum ante se habet: ut, Cic. *Te accepisse meas literas gaudeo.* Ter. *Credunt se negligi.*

NOT. 1. Hic accusativus resolvi potest in nominativum, cum indicativo vel subjunctivo, præcedente QUOD vel UT: ut, Plaut. *Equidem scio jam filius quòd amet meus;* pro, *filium meum amare.* Ita enim Terentius loquitur, *Meum natum rumor est amare.* Sic illud Horatii, *Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est,* aliter efferes, *Ut quisque se metiatur.*

NOT. 2. Accusativi, *me, te, se, illum,* sæpè intelliguntur: ut, Hor. *Cur nescire pudens pravè, quàm discere, malo?* pro, *me nescire.* Virg. *Sed reddere posse negabat;* pro, *se posse.*

NOT. 3. *Esse* vel *fuisse,* participiis addendum, crebrò omittitur: ut, Cic. *Hostium exercitum cæsum fusumque cognovi.* Mart. *Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper.* Cic. *Cæteris, si errorem suum deposuerint, veniam & impunitatem dandam puto.*

5. ESSE pares optat casus: at si *licet* addas,
Vel simile, ternum poteris vel subdere quartum.

ESSE habet eundem casum post se, quem ante se: ut, Lucan. *Exeat aulâ, qui volet esse pius.* Boët. *Qui se volet esse potentem, Animos domet ille feroces.*

* Sic, *Fieri, videri, haberi:* item, *stare, incedere, jacere,* & verborum similis constructionis infinitivi: ut, Ovid, *Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?* Hor. *Non ego avarum Cùm veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.* Sallust. *Cato esse, quàm videri bonus malebat.* Cic. *Principem se esse mavult, quàm videri.* Sic, *Solet Parmeno incedere rectus:* Et *Parmenonem incedere rectum video.*

APPENDIX [I.] Si verbum *licet, expedit, datur,* aut simile, sive cum dativo suo, sive absque eo, antecesserit; infinitivus ESSE vel dativum post se habebit, vel accusativum. 1. Dativum: ut, Liv. *Illis timidis & ignavis licet esse,—vobis necesse est fortibus viris esse.* Ovid. *Vobis immunibus hujus esse mali dabitur.* Hor. *Mediocribus esse poëtis, Non homines, non Dî, non concessêre columnæ.* Item, Cic. *Cur denique liberis esse non licet?* Hor. *Atqui licet esse beatis.* Supple utrobique, *illis.* 2. Accusativum: ut, Ter. *Expedit bonas esse vobis.* Cic. *Si civi Romano licet esse Gaditanum.* Id. *Liceat esse miseros.* Id. *Nam medios esse jam non licebit;* supple, *nobis.*

APPENDIX II. Verba, *aio, refero, puto,* & alia ejusmodi, cum infiniti ESSE, interdum, apud poëtas, pro accusativo nominativum recipiunt: ut, Lucan. *Tutumque putavit Jam bonus esse socer.* Ovid. *Quia recti iit Ajax Esse Jovis pronepos.* Orator dixisset, *se bonum esse socerum; se esse Jovis pronepotem.*

3. *Concordantia*

Præcipuæ Conjunctionum significationes in Rudimentis per sua quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species*, *Figura*, & *Ordo*.

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ* SPECIEI sunt: ut, *Et*, *ac*, *sed*, *at*, *nam*, *si*, *seu*, *vel*, *nec*, &c.

Quædam etiam *derivativæ:* ut, *quòd*, à *quis*; *verùm* & *verò*, à *verus:* *modò*, à *modus*; *tamen*, à *tam*; *autem*, ab *aut*, &c.

II. Quædam FIGURÆ *Simplicis* sunt: ut, *at*, *nam*, &c.

Quædam compositæ: ut, *atque*, *namque*, &c.

Componuntur autem Conjunctiones variis modis;

1. Ex *nomine* & *verbo:* ut, *quantumvis*.

2. Ex *pronomine:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *ideò*. (2.) Vel *præpositione:* ut, *idcirco*, *quocirca*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *quippe*.

3. Ex *adverbio:* & (1.) Vel *nomine:* ut, *utpote*. (2.) Vel *verbo:* ut, *quamvis*. (3.) Vel alio *adverbio:* ut, *quoniam*, ex *quom*, sive *cum* & *jàm*. (4.) Vel *conjunctione:* ut, *neve* (per Apocopen *neu:*) *neque* (unde *nec*;) *quandoquidem*. (5.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *itaque*; *quidem*, ex *qui* & *dem*.

4. Ex *præpositione:* & (1.) Vel *pronomine:* ut, *præterea*, *propterea*. (2.) Vel *adverbio:* ut, *proinde*. (3.) Vel aliâ *præpositione:* ut, *insuper*.

5. Ex *conjunctione:* & (1.) Vel *adverbio:* ut, *atqui*, ex *at* & *quî:* *sin*, ex *si* & *ne*; *etiam*, ex *et* & *jam*. (2.) Vel aliâ *conjunctione:* ut, *etenim*, *etsi*, *siquidem*; *tametsi*, (pro *tamenetsi*) *sive* (& per Apocopen *seu*), *veruntamen*. (3.) Vel *syllabicâ adjectione:* ut, *atque*, *namque*, *nedum*; *sed*, per Apocopen ex *se*, i. e. *sine* & *dum*.

III. ORDO Conjunctionum est triplex: *Præpositivus*, *Postpositivus*, & *Communis*.

1. *Præpositivi* ordinis sunt eæ, quæ primum in oratione locum obtinent: quales sunt, *Ac*, *atque*, *nec*, *neque*, *aut*, *vel*, *sive*, *at*, *sed*, *verùm*, *nam*, *quandoquidem*, *quocirca*, *quare*, *sin*, *siquidem*, *præterquam*, &c.

2. *Postpositivi*, quæ secundo tantùm loco ponuntur; suntque hæ quinque, *Quoque*, *quidem*, *autem*, *enim*, *verò*. Quibus adde, quæ *Encliticæ* vocantur, *que*, *ve*, *ne*.

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt: ut, *Etiam*, *equidem*, *licet*, *quamvis*, *quanquam*, *tamen*, *attamen*, *namque*, *quòd*, *quia*, *quoniam*, *quippe*, *utpote*, *ut*, *uti*, *ergo*, *ideo*, *igitur*, *idcirco*, *itaque*, *proinde*, *propterea*, *si*, *ni*, *nisi*.

APPEN-

APPENDIX, DE Figuris Dictionis.

FIGURA DICTIONIS generali voce METAPLASMUS nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio, vel immutatio.

Ejus species sunt decem: *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, Diæresis; Aphæresis, Syncope, Apocope, Crasis; Metathesis,* & *Antithesis.*

Ex his quatuor vocem augent, *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge,* & *Diæresis:* quatuor imminuunt, *Aphæresis, Syncope, Apocope,* & *Crasis:* duæ denique immutant, *Metathesis* & *Antithesis.*

1. PROSTHESIS est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *gnavus,* pro *navus; tetuli,* pro *tuli.*

2. EPENTHESIS est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *alituum,* pro *alitum; relligio,* pro *religio; induperator,* pro *imperator.*

3. PARAGOGE est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med,* pro *me; dicier,* pro *dici.*

4. DIÆRESIS est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulaï,* pro *aulæ; dissoluïsse,* pro *dissolvisse.*

5. APHÆRESIS est literæ vell syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus,* pro *gnatus; conia,* pro *ciconia,* Prænestinorum linguâ.

6. SYNCOPE est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *caldus,* pro *calidus; aspris,* pro *asperis; carectum,* pro *caricetum; lamna,* pro *lamina; puertia,* pro *pueritia; porge,* pro *porrige; surpuerat,* pro *surripuerat:* item, *periclum, vinclum, poclum, seclum, circlos,* &c. pro *periculum, vinculum,* &c.

¶ Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadûm, cœliculûm, Deûm, liberûm, serpentûm, cladûm, currûm, nurûm,* &c. pro *Æneadarum, Deorum, serpentium, curruum,* &c. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formatis: ut, *amásti, amáram, amássem, amáro, amásse; implêsti, implêrunt; petîi, petîisti,* & *petísti; petîisset,* & *petísset; audíeram, audíisse,* & *audísse:* idque non in carmine modò, sed solutâ etiam oratione. Ab *eo* autem composita longè

frequentius

frequentiùs per Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abit*, *perii*, *redii*, &c. raró vel nunquam, *abivi*, *perivi*, *redivi*.

NOT. 1. Præterita dissyllaba (præter hæc quatuor, *Scîsti*, *nôsti*, *flêsti*, *flâsti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim *môsti*, *nâsti*, *îsti*, *trîsti*, pro *movisti*, *navisti*, *ivisti*, *trivisti*, extra compositionem usquam legimus.

NOT. 2. Apud Poëtas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis Syncope haud raró invenitur: ut, *evâsti*, *percûsti*, *surrexe*, apud Horatium; *exstinxti*, *exstinxem*, *vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evasisti*, *percussisti*, *surrexisse*, *exstinxisti*, *exstinxissem*, *vixisset*.

7. APOCOPE est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingenî*, *peculî*, pro *ingenii*, *peculii*; *inger*, pro *ingere*; *famul*, pro *famulus*; *volup'*, pro *volupe*; *tanton'*, *men'*, pro *tantone*, *mene*.

8. CRASIS, quæ & SYNÆRESIS vocatur, est duarum vocalium, ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei*, *aureis*, dissyllaba, pro *Theseï*, *aureïs*, trissyllabis; *vemens*, *prendo*; pro *vehemens*, *prehendo*; *Phæthon*, pro *Phaethon*.

9. METATHESIS est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistris*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya*.

10. ANTITHESIS est literæ pro litera positio: ut, *faciundum*, pro *faciendum*; *optumus*, pro *optimus*; & apud antiquiores *olli*, pro *illi*; *vorto*, *voster*, *volnus*, *voltis*; pro *verto*, *vester*, *vulnus*, *vultis*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

PROSTHESIS *apponit capiti*, *sed* APHÆRESIS *aufert*.
SYNCOPA *de medio tollit*, *sed* EPENTHESIS *addit*.
Abstrahit APOCOPE *fini*, *sed dat* PARAGOGE.
Constringit CRASIS, *distracta* DIÆRESIS *effert*.
Litera si legitur transposta, METATHESIS *exit*.
ANTITHESIN *dices*, *tibi litera si varietur*.

ETYMOLOGIÆ, sive *primæ partis Grammaticæ*,

FINIS.

GRAM-

GRAMMATICÆ LATINÆ INSTITUTIONUM

PARS SECUNDA.

De SYNTAXI, *sive* CONSTRUCTIONE.

SYNTAXIS est, recta vocum in oratione compositio.

Ea dupliciter dividi potest, 1. In *Naturalem* & *Arbitrariam*. 2. In *Regularem* et *Irregularem*.

1. *Syntaxis* NATURALIS est, quæ ex ipsa vocum natura profluit, ac in omnibus ferè linguis est eadem.

Syntaxis ARBITRARIA est, quæ ex arbitrio Auctorum linguæ alicujus oritur, ac in variis linguis varia est.

2. Rursus *Syntaxis* REGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem sequitur.

Syntaxis IRREGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem non sequitur, et tamen bonorum Scriptorum auctoritate nititur.

Illa alio nomine ANALOGA, seu *Justa*; hæc *Anomala*, seu FIGURATA dicitur.

Liber Primus.

De SYNTAXI REGULARI.

SYNTAXIS REGULARIS dividitur in *Concordantiam* & *Regimen*.

CONCORDANTIA est, quando una dictio concordat cum altera in quibusdam accidentibus.

REGIMEN est, quando dictio regit certum casum.

CAP. I.

De Concordantia.

CONCORDANTIA est quadruplex.

1. *Adjectivi* cum *Substantivo*.
2. *Verbi* cum *Nominativo*.
3. *Relativi* cum *Antecedente*.
4. *Substantivi* cum *Substantivo*.

1. *Concordantia Adjectivi cum Substantivo.*

1. Mobile vult fixi casum, numerumque, genusque.

Adjectivum concordat cum substantivo in genere, numero et casu: ut, Plaut. *Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum.* Horat. *Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet.* Id. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*

NOT. 1. Substantivum sæpè intelligitur: ut, Ter. *Paucis te volo;* supple, *verbis*, Virg. *Triste lupus stabulis*, supple, *negotium*. Aut adjectivum ejus loco ponitur; ut, Virg. *Fortunate senex.* Cic. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

NOT. 2. Plura adjectiva cum uno substantivo convenire possunt: ut, Cic. *Mea omnia summa in te officia.* Id. *Etiam externos multos claros viros nominarem.*

NOT. 3. Adjectivum, cum duobus substantivis diversi generis positum, cum eo cohæret de quo potissimùm est sermo: ut, Plin. *Oppidum Pæstum, Græcis Posidonia appellatum.* Id. *Dein Puteoli colonia Dicæarchia dicti.* Interdum cum substantivo propiore, licet minùs præcipuo, convenit: ut, Cic. *Non omnis error stultitia est dicenda.* Ter. *Paupertas mihi onus visum est & miserum & grave.* Liv. *Ludi fuere Megalasia appellata.* * At si substantivum magis præcipuum hominis proprium sit, adjectivum cum eo concordabit: ut, Vopisc. *Bonosus Imperator, cùm vitam laqueo finiisset, amphora pendens dictus est;* non, *dicta*. Justin. *Semiramis, sexum mentita, puer esse credita est;* non, *creditus*.

2. *Con-*

2. Concordantia Verbi cum Nominativo.

2. Antè capit rectum quod personale modique
Finiti est verbum: numerus personaque par sit.

Verbum personale finiti modi concordat cum nominativo ante se in numero et persona: ut, Plaut. *Quid ego cesso?* Virg. *Labor omnia vincit.* Senec. *Omnia vitia contra naturam pugnant.*

NOT. 1. Nominativus primæ & secundæ personæ raró exprimitur: ut, Cic. *Non fallam opinionem tuam.* Ter. *Quod te dignum est, facies.* Ovid. *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

EXCIPE, Si personarum Discretio, aut res cum Emphasi significanda sit. Est autem DISCRETIO, cùm diversa hominum studia indicantur: ut, Cic. *Ego reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ego libertatem peperi, vos partam servare non vultis.* EMPHASIS est, cùm plus significatur, quàm expressè dicitur: ut, Cic, *Tu innocentior es, quàm Metellus?* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.*

NOT. 2. Verbis tertiæ personæ, sæpè aut infinitivus aut oratio aliqua loco nominativi præponitur: ut, Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Vacare culpâ magnum est solatium.* Id. *Incertum est quàm longa nostrûm cujusque vita futura sit.*

NOT. 3. His verbis tertiæ personæ, *Aiunt, ferunt, dicunt, perhibent,* & similibus, nominativus per Ellipsin sæpè intelligitur: ut, Plaut. *Aiunt solere senes repuerascere.* Ovid. *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ;* supple, *homines.*

Item in his, *Pluit, tonat, ningit, gelat, lucescit, vesperascit,* &c. ubi, *Deus, cœlum, aqua,* aut simile, intelligitur.

NOT. 4. Sæpè intelligitur verbum Substantivum: ut, Virg. *Nam Polydorus ego;* supple, *sum.* Cic. *Nihil bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe;* supple, *est.* Juven. *Rari quippe boni;* supple, *sunt.*

NOT. 5. Nonnunquam nominativus infinitivo præponitur, subaudito *cœpit* vel *cœperunt;* ut, Virg. *Tum pius Æneas humeris abscindere vestem.* Ter. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non flocci pendere.* Vulgò, in his, infinitivus pro imperfecto indicativi poni existimatur; *abscindere,* sciz. pro *abscindebat; invidere,* pro *invidebant,* &c.

NOT. 6. Potest quis de seipso loquens tam plurali quàm singulari uti: ut, Ovid. *Nos dabimus quod ames,* i. e. *ego dabo.* At unum aliquem hominem alloquenti nunquam ferè pluralis adhibendus est: ut, Ovid. *Tu vires sine mente geris;* non, *vos geritis.*

De verbis utrinque habentibus nominativum.

3. Substantiva dabunt, & verba vocantia, gestum
Quæque notant, rectos, eadem si res sit, utrinque.

Verba substantiva, vocandi & gestûs, habent utrinque nominativum ad eandem rem pertinentem.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verba Substantiva, *Sum, fio, forem, existo*: ut, Ter. *Senectus ipsa est morbus.* Martial. *Dic mihi, si fias tua leo, qualis eris?* Cic. *Quærebas quis aut hoc miserior, aut illo beatior foret.* Id. pro Rosc. *Ego huic causæ patronus exstiti.*

II. Verba passiva vocandi, existimandi & cognoscendi; qualia sunt, *Appellor, vocor, nominor,* &c. *Censeor, existimor, videor, habeor,* &c. *Cognoscor, agnoscor, invenior, reperior,* &c. ut, Cic. *Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui sapientes & haberentur & vocarentur.* Hor. *Sunt quibus in Satyra videar nimis acer.* Ovid. *Regius agnoscor per rata signa puer.*

III. Verba rei gestum aut statum significantia; qualia sunt, *Sto, jaceo, sedeo, eo, incedo, evado, fugio,* &c. ut, Ovid. *Victa jacet pietas.* Tibull. *Et sedeo duras janitor ante fores.* Cic. *Nemo ferè saltat sobrius.*

IV. Quælibet ferè verba nominativum utrinque admittunt, cùm utrumque nomen ad eandem rem pertinet: ut, Cic. *Audivi hoc de parente meo puer.* Virg. *Sic fatur lacrymans.* Cic. *Sapiens nihil facit invitus, nihil dolens, nihil coactus.*

NOT. [1.] Cùm verba substantiva, vocativa, & similem vim habentia, cum duobus nominativis diversorum numerorum construuntur, usitatè quidem cùm eo qui naturâ prior est, conveniunt: ut, Ter. *Dos, Pamphile, est decem talenta.* Ovid. *Ossa lapis fiunt.* Id. *Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris.* ✠ Interdum tamen verbum cum posteriore nominativo numero congruit: ut, Ter. *Amantium iræ amoris integratio est.* Ovid. *Quas geritis vestes sordidæ lana fuit.* Lucan. *Sanguis erant lacrymæ.*

NOT. 2. Si præcedat vocativus, ejusmodi verbis vel eorum participiis regulariter subjicitur nominativus: ut, Martial, *Esto, tu Cæsar, amicus.* Stat. *Vetito nudus jaciture sepulchro.* Virg. *Dardaniâ stratus dextrâ, miserande, jaceres.* ✠ Poëtæ tamen haud rarò vice nominativi vocativo utuntur: ut, Propert. *Lectule divitiis facte beate meis.* Catull. *Rufe mihi frustra ac nequicquam credite amice.* Tibull. *Sic venias hodierne.*

Accusativus ante Infinitivum.

4. Antè sibi quartum verba infinita requirunt.

Infinitivus

Infinitivus modus accusativum ante se habet: ut, Cic. *Te accepisse meas literas gaudeo.* Ter. *Credunt se negligi.*

NOT. 1. Hic accusativus resolvi potest in nominativum, cum indicativo vel subjunctivo, præcedente QUOD vel UT: ut, Plaut. *Equidem scio jam filius quòd amet meus;* pro, *filium meum amare.* Ita enim Terentius loquitur, *Meum natum rumor est amare.* Sic illud Horatii, *Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est,* aliter efferes, *Ut quisque se metiatur.*

NOT. 2. Accusativi, *me, te, se, illum,* sæpè intelliguntur: ut, Hor. *Cur nescire pudens pravè, quàm discere, malo?* pro, *me nescire.* Virg. *Sed reddere posse negabat;* pro, *se posse.*

NOT. 3. *Esse* vel *fuisse,* participiis addendum, crebrò omittitur: ut, Cic. *Hostium exercitum cæsum fusumque cognovi.* Mart. *Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper.* Cic. *Cæteris, si errorem suum deposuerint, veniam & impunitatem dandam puto.*

5. ESSE pares optat casus: at si *licet* addas,
Vel simile, ternum poteris vel subdere quartum.

ESSE habet eundem casum post se, quem ante se: ut, Lucan. *Exeat aulâ, qui volet esse pius.* Boët. *Qui se volet esse potentem, Animos domet ille feroces.*

* Sic, *Fieri, videri, haberi:* item, *stare, incedere, jacere,* & verborum similis constructionis infinitivi: ut, Ovid, *Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?* Hor. *Non ego avarum Cùm veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.* Sallust. *Cato esse, quàm videri bonus malebat.* Cic. *Principem se esse mavult, quàm videri.* Sic, *Solet Parmeno incedere rectus:* Et *Parmenonem incedere rectum video.*

APPENDIX [I.] Si verbum *licet, expedit, datur,* aut simile, sive cum dativo suo, sive absque eo, antecesserit; infinitivus ESSE vel dativum post se habebit, vel accusativum. 1. Dativum: ut, Liv. *Illis timidis & ignavis licet esse,—vobis necesse est fortibus viris esse.* Ovid. *Vobis immunibus hujus esse mali dabitur.* Hor. *Mediocribus esse poëtis, Non homines, non Dî, non concessêre columnæ.* Item, Cic. *Cur denique liberis esse non licet?* Hor. *Atqui licet esse beatis.* Supple utrobique, *illis.* 2. Accusativum: ut, Ter. *Expedit bonas esse vobis.* Cic. *Si civi Romano licet esse Gaditanum.* Id. *Liceat esse miseros.* Id. *Nam medios esse jam non licebit;* supple, *nobis.*

APPENDIX II. Verba, *aio, refero, puto,* & alia ejusmodi, cum infiniti ESSE, interdum, apud poëtas, pro accusativo nominativum recipir ut, Lucan. *Tutumque putavit Jam bonus esse socer.* Ovid. *Quia retti jax Esse Jovis pronepos.* Orator dixisset, *se bonum esse socerum;* [illegible] AC. *vis pronepotem.*

verbum, vel relativum

3. *Concordantia Relativi cum Antecedente.*

6. QUI Referens genus & numerum Præeuntis habere Postulat: at casum suppleta oratio monstrat.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, concordat cum [substantivo] antecedente in genere & numero: ut, Cic. *Adhuc neminem cognovi Poëtam, qui sibi non optimus videretur.* Id. *Accepi ab Aristocrito tres epistolas, quas ego lacrymis propè delevi.* Ovid. *Leve fit, quod bene fertur, onus.*

II. Casus Relativi non à substantivo antedente, sed ab eodem, vel alio interdum substantivo, consequente, sive expresso, sive intellecto, & ad totam orationem supplendo, dependet.

Vel sic: Relativum QUI, QUÆ, QUOD, semper ferè considerari debet tanquam positum inter duos casus unius nominis substantivi, sive expressos, sive suppressos: cum priore autem conveniet in genere & numero; cum posteriore etiam in casu, tanquam adjectivum cum suo substantivo: ut, Cic. *Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.* Cæsar. *Erant omninò itinera duo, quibus itineribus domo exire possent.* Sall. *Lex Porcia, aliæque* [leges] *paratæ, quibus legibus exilium damnatis permissum est.*

NOT. 1. Casus posterior plerumque reticetur, utpote per relativum satis expressus: ut, Hor. *Animum rege, qui, nisi paret, imperat;* pro, *qui animus.* Id. *Quo semel est imbuta, recens servabit odorem Testa diu;* pro, *quo odore.*

NOT. 2. Interdum prior reticetur: ut, Ovid. *Sic tibi dent nymphæ——quæ levet unda sitìm;* pro, *undam, quæ unda.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas;* pro, *fabulæ, quas fabulas.* Ovid. *Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit;* pro, *arbor, sub qua arbore.*

NOT. 3. Aliquando uterque casus & prior & posterior omittitur; ut, Plaut. *Necesse est sumptum facere, qui quærit lucrum;* pro, *hominem, qui homo.* Hor. *Sunt quos genus hoc minimè juvat;* pro, *homines, quos homines.*

APPENDICES.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, quando duobus nominibus diversorum generum interponitur, cum utrolibet convenire potest; vel antecedente, constructione Romanâ: ut, Ovid. *Unus erat toto naturæ vultus in orbe, Quem dixère Chaos.* Val. Max. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodieque Senaculum appellatur:* Vel consequente, constructione Græca: ut, Cic. *Animal plenum rationis & consilii, quem vocamus hominem.* Id. *Concilia, cœtusque hominum jure sociati, quæ civitates appellantur.*

Si antecedens sit tota oratio, relativum erit neutri generis: ut, Ter. *Fortunatum isti putant, uxorem nunquam habui;* i.e. *uxorem habere.* Cic.
4. Antè *quod mihi summo dolori est, ipse se afflixit;* i.e. *Pompeium se affligere.*

III. Interdum

III. Interdum antecedens in possessivo includitur: ut, Ter. *Omnes laudare fortunas meas, Qui haberem gnatum tali ingenio præditum.* Ovid. *Nec mea verba legis, qui sum submotus ad Istrum;* pro, *fortunas mei, verba mei.*

IV. Relativum nonnunquam refertur ad sensum verborum quæ præcedunt, vel ad aliud substantivum quàm quod præcedit; ita ut ab eo genere & numero discrepet: ut, Liv. *Inter alia prodigia et carne pluit, quem imbrem ingens numerus avium intervolitando rapuisse fertur;* i. e. *pluit imbrem carne, quem imbrem,* &c. Suet. *Ex omni provinciarum copia Gallias potissimum elegit, cujus emolumento & opportunitate idonea sit materia triumphorum;* i. e. *Gallias provinciam elegit, cujus provincia,* &c.

V. Interdum antecedens alio numero est supplendum: ut, Cic. *Si tempus est ullum jure hominis necandi, quæ multa sunt;* supple, *tempora.* Boët. *Quid verò si corpus spectes, imbecilius homine reperire queas, quos sæpè muscularum quoque morsus necat?* supple, *homines.*

VI. Relativum nonnunquam convenit, non cum genere antecedentis, sed synonymæ vocis quæ animo concipitur: ut, Cic. *Sumptui ne parcas ulla in re, quod ad valetudinem opus sit.* Sall. *Otio & abundantiâ earum rerum, quæ prima mortales ducunt.* Quibus in locis *quod* & *quæ*, non cum *re* aut *rerum* (nam *quæ* & *quas* esset dicendum), sed cum voce synonyma *negotium* & *negotia*, quæ illi animo habebant, conveniunt.

VII. Interdum relativum simpliciter omittitur: ut, Virg. *Urbs antiqua fuit: Tyrii tenuêre coloni:* ubi *quam* deest, ut notat Servius.

VII. Interdum quod relativo debebatur, antecedenti tribuitur: ut, Cic. *Cùm venissent ad vada Volaterrana quæ nominantur;* pro, *Vada quæ nominantur Volaterrana.*

IX. Relativum interdum casui nominis antecedentis videtur conformari: ut, Cic. *Cùm scribas, & aliquid agas eorum quorum consuêsti.* Sall. *Non pro suâ, aut quorum simulat, injuriâ.* Cic. *Nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus;* pro, *quæ consuêsti, quos simulat, quod diximus.* Sed hæc potius per Ellipsin supplenda sunt, hoc modo: *Aliquid agas eorum, quorum aliquid agere consuêsti; Pro injuria eorum, pro quorum injuria simulat,* sciz. *se arma cepisse; Illo augurio, quo confirmaturos nos diximus.*

X. Interdum ipsum relativum, si semel fuerit expressum, postea reticetur; & ita reticetur, ut supplendum sit casu diverso: ut, Sall. *Bocchus cum peditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt;* pro, *quique in priore pugna non adfuerant.* Plaut. *Quibus nec quæstus est, nec didicêre artem ullam;* pro, *nec qui didicêre.*

XI. Interrogativa, sive Indefinita, *Qualis, quantus, quotus,* &c. constructionem relativi, *qui, quæ, quod,* nonnunquam sequuntur: ut, Ovid. *Facies non omnibus una, Nec diversa tamen: qualem decet esse sororum.* Cic. *Tantæ multitudinis, quantam capit urbs nostra, concursus est ad me factus.*

Ad priores Concordantias OBSERVATIO I.

7. ET, QUE, vel AC, numero, similis seu copula, primo,
Fixa duo vel plura ligans, plerumque reponi
Mobile plurali, verbum, referensque requirit.

Duo vel plura substantiva singularia, conjunctione ET, QUE, AC, ATQUE, &c. copulata, habent plerumque adjectivum, verbum, vel relativum

relativum plurale: ut, Cic. *Castor & Pollux ex equis pugnare visi sunt.* Virg. *Furor iraque mentem præcipitant.* Cic. *Quo magis Herodotus Thucydidesque mirabiles, quorum ætas in eorum tempora, quos nominavi, incidit.*

NOT. 1. Intercedente præpositione CUM pro ET, pluralis interdum adhibetur: ut, Ovid. *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat.* Virg. *Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt.*

NOT. 2. Conjunctio interdum intelligitur: ut, Ter. *Dum ætas, metus, magister prohibebant.* Liv. *Palatinum Romulus, Remus Aventinum, ad inaugurandum templa capiunt.*

NOT. 3. Interdùm duo adjectiva singularia substantivum accipiunt plurale: ut, Ovid. *Magna minorque feræ.* Liv. *Maria Tyrrhenum atque Adriaticum.*

NOT. 4. Diximus plerumque, non semper, pluralem adhiberi: nam haud rarò adjectivum, vel verbum, singulari positum invenitur: ut, Plin. *Mare rubrum & totus orientis oceanus refertus est silvis.* Liv. *Terror inde ac desperatio invaserat.*

OBSERVATIO II.

8. Quod si fortè genus personave discrepet, illud
Quod magis est dignum præfer: sic prima secundæ
Præstat, et hæc ternæ: viventum & mas muliebri.
At res absque anima deposcunt mobile neutrum.

Si substantiva illa singularia diversarum sint personarum vel generum, verbum plurale cum nominativo dignioris personæ; adjectivum verò vel relativum cum substantivo dignioris generis concordabit.

I. Prima autem persona dignior est quàm secunda, & secunda quàm tertia: ut, Cic. *Si tu & Tullia lux nostra valetis, ego & suavissimus Cicero valemus.* Virg. *Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis Tuque puerque tuus.*

II. In rebus animatis dignius est genus masculinum quàm femininum: ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui sunt.* Ovid. *Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.*

III. In rebus verò inanimatis adjectivum plerumque est neutri generis: ut, Sall. *Divitiæ, decus, gloria, in oculis sita sunt.* Id. *Nox atque præda castrorum, hostes, quo minus victoriâ uterentur, remorata sunt.*

NOT. 1. Dignior persona minùs dignam in oratione debet præcedere: ut, *Ego & tu;* non verò, *Tu & ego.*

NOT. 2. Verbum vel adjectivum haud rarò cum propiore substantivo persona, genere, vel numero congruit: ut, Cic. *Et ego & Cicero*

Cicero meus flagitabit. Stat. *Erant illic genitor materque jacentis Mœsta.* Virg. *Sociis & rege recepto.* Id. *Omnia tuta vides, classem ociosque receptos.*

4. *Concordantia Substantivi cum Substantivo.*

9. Casu conveniunt ad idem spectantia fixa.

Unum substantivum concordat cum alio eandem rem significante in casu: ut, Cic. *Cicero meus, suavissimus puer, tibi salutem dicit.* Id. *Justitia virtus excellentissima.*

NOT. 1. Non necesse est, ut vel genere, vel numero, vel personâ consentiunt: ut, Ovid. *Effodiuntur opes, irritamenta malorum.* Virg. *Formosum pastor Corydon ardebat Alexin, Delicias domini.* Ter. *Ego homuncio hoc non facerem.* Incert. *Nos poma natamus.*

NOT. 2. In hac, ut in aliis convenientiis, duo vel plura singularia habentur pro plurali: ut, Hor. *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëtæ.* C. Nep. *Cn. Domitio, C. Sosio Consulibus decessit.*

NOT. 3. Substantivis singularibus apponi potest aliud substantivum plurale dignioris generis: ut, Liv. *Ad Ptolemæum Cleopatramque Reges legati missi;* pro, *Regem & Reginam.* Ovid. *Soceri tibi Marsque Venusque Contigerant;* pro, *socer & socrus.*

NOT. 4. Si ex substantivis, diverso numero vel genere appositis, alterum sit nomen animalis, verbum vel adjectivum cum eo conveniet: ut, Cic. *Tulliola, deliciolæ nostræ, tuum munusculum flagitat.* Id. *Cùm duo fulmina nostri imperii subitò in Hispania, Cn. & P. Scipiones, extincti occidissent.* * Sin utrumque sit rei inanimæ, cum eo quod magis commune est concordabit: ut, Plin. *Tungri civitas Galliæ fontem habet insignem.* Liv. *Corioli oppidum captum.* Id. *Ludi Taurilia per biduum facti.*

NOT. 5. Quandoque posterius substantivum in genitivo construitur: ut, Cic. *In oppido Antiochiæ.* Virg. *Amnis Eridani.*

NOT. 6. Interdum plures voces, vel integra etiam oratio, alterius substantivorum locum supplet: ut, Quinctil. *Cogitet Oratorem institui, rem arduam.* Virg. *Egressus silvis vicina coëgi, Ut quamvis avido parerent arva colono, Gratum opus agricolis.*

NOT. 7. Si posterius substantivum sit mobile, cum priore genere & numero convenire debet; ut, *Gladius ultor, Ultrices curæ; Usus magister artium, Historia magistra vitæ.* Sed Epicœnis & neutris jungitur masculinum: ut, *Aquila rex avium;* non, *regina. Tempus discipulus & magister multorum.*

APPENDIX.

¶ Quatuor prædictis Concordantiis vulgò adjiciunt & quintam, *Responsivi,* nempe, cum *Interrogativo:* de qua hæc regula.

Da Responsivo casum quem quæstio præfert;
Ni varium variata petat constructio casum.

Responsivum cum suo interrogativo convenire debet in casu: ut, Plaut. *Quis herus est tibi? Amphitruo.* Id. *Cujus es? Amphitruonis.* Catull. *Cui dono lepidum novum libellum? Corneli, tibi.* Ter. *Quid meritus? Crucem.*

NOT. Nulla hic propriè convenientia est. Quòd enim responsivum cum interrogativo casu consentiat, ex eo duntaxat oritur, quòd pars responsionis animo reticeatur, ex interrogatione supplenda, hoc modo: *Quis herus est tibi? Amphitruo* [est herus mihi.] *Cujus es?* supple, *servus* [Sum servus] *Amphitruonis.* Et ita in aliis.

EXC. Cum voces adhibentur variæ constructionis, responsivum & interrogativum casu discordant: ut, Virg. *Cujum pecus, an Melibœi? Non, verùm Ægonis.* Hor. *Quanti empta? parvo: quanti ergo? octussibus. Damnatusne est furti? Imò alio crimine. Cujus est liber? Meus*; non, *mei. Cuja interest Deo parere? Mea & omnium hominum.*

NOT. Causa nimirum hujus diversitatis ex diversa Syntaxeos ratione proficiscitur. Ideoque si interrogetur, v. g. *Cuja interest?* plenè respondebitur, *Interest regis;* quia *interest* substantivorum genitivos post se postulat: at *Interest mea,* quia pronomina possessiva post id verbum in accusativum pluralem transeunt neut. gen. *mea, tua, sua,* &c. ut infrà docebitur. Idemque de cæteris ejusmodi statuendum est.

CAP. II.

De Regimine.

REGIMEN est triplex;
1. *Nominum.*
2. *Verborum.*
3. *Vocum indeclinabilium.*

Sectio Prima.

DE REGIMINE NOMINUM.

REGIMEN Nominum est, vel *Substantivorum,* vel *Adjectivorum.*

§ 1. *Regimen nominum SUBSTANTIVORUM.*

De Genitivo post nomen substantivum.

10. Si res diversas signent duo fixa, capesset
Posterius casum patrium; velut, *Arma gigantum.*

Unum substantivum regit aliud rem diversam significans in genitivo: ut, Cic. *Pietas fundamentum est omnium virtutum.* Senec. *Initium*

tium est salutis notitia peccati. P. Syr. *Injuriarum remedium est oblivio.*

NOT. 1. Prius substantivum quandoque reticetur: ut, Virg. *Hectoris Andromache;* supple, *uxor.* Hor. *Ventum erat ad Vestæ:* scil. *templum*, vel *ædem.* Cic. *Moris est;* puta, *res.* Liv. *Non operæ est referre;* nempe, *pretium.*

NOT. 2. Interdum posterius substantivum omittitur: ut, Horat. *Centum millia frumenti*, sc. *modiûm.* Id. *Millia tum pransi tria repimus*, subaudi *passuum.*

NOT. 3. Genitivus iste, vel activè accipitur; ut, *Providentia Dei, Bonitas Dei:* Vel passivè; ut, *Timor Dei, Cultus Dei:* (Ibi enim Deus providet, & benignè agit; hic timetur, & colitur; non timet, nec colit:) Vel utroque modo: ut, *Amor Dei, Caritas patris;* de amore quem Deus in nos habet, vel nos in eum; de caritate patris in filios, vel filiorum in patrem.

NOT. 4. Sæpè plures genitivi concurrunt, sed alter ex altero pendentes: ut, Sall. *Odio potentiæ nobilitatis.* Liv. *Juvabit me ipsum consuluisse memoriæ rerum gestarum principis terrarum populi.*

NOT. 5. Interdum duo diversi genitivi ab eodem substantivo reguntur: ut, Cic. *Jamne vides, bellua, quæ sit hominum querela frontis tuæ.* Flor. *Initium & causa belli, inexplebilis honorum Marii fames.*

NOT. 6. Interdum regens et rectum casus permutant: ut, Apul. *Pudentilla trecentis millibus dotis fuit contenta;* pro, *dote trecentorum millium nummorum.* Cæs. *Sex dies ad eam rem conficiendam spatii postulant;* pro, *spatium sex dierum.*

NOT. 7. Genitivus possessionem notans sæpissimè ac eleganter in possessivum convertitur: ut, Cic. *Domus paterna;* pro, *domus patris.* Hor. *Nutus heriles;* pro, *nutus heri.* Virg. *Evandrius ensis;* pro, *ensis Evandri.*

NOT. 8. Nonnunquam genitivus in dativum mutatur: ut, Cic. *Cui spes omnis & ratio & cogitatio pendet à Fortuna, huic nihil potest esse certi;* pro, *cujus.* Sic, Virg. *Per tota novem cui jugera corpus Porrigitur;* pro, *cujus.* Ovid. *Per patris ossa tui, patrui mihi, plurimus oro;* pro, *patrui mei*

NOT. 9. Quædam substantiva cum certis præpositionibus conjunguntur: ut, *Amicitia, consuetudo, familiaritas cum aliquo:* Et his contraria; *Inimicitia, certamen, pugna cum aliquo.* Sic, *Amor in aliquem, Pietas adversus Deum, Cura de salute patriæ.* Item, *Dissensio inter aliquos, Discessus ab urbe*, &c.

NOT. 10. Hæc adjectiva, *primus, medius, ultimus, extremus, infimus, imus, summus, supremus, reliquus, cætera*, cum substantivis convenientia; pro, *parte primâ, mediâ, ultimâ*, &c. rei alicujus, longè frequentissimè poni solent: ut, Ter. *Prima fabula.* Cæs. *Media nox.* Ter. *Ultima platea.* Suet. *Ima cera.* Virg. *Summum os.* Hor. *Supremus mons.* Cic. *Reliqua Ægyptus.* Hor. *Cætera turba;* pro, *prima pars fabulæ, media pars noctis*, &c.

APPENDIX I.

De Pronominibus, mei, tui, sui, nostri, vestri, nostrûm, vestrûm; *& eorum possessivis*, meus, tuus, suus, noster, vester.

CANON I. Substantiva, sensu passivo accepta, genitivos *mei, tui, sui, nostri, vestri*, postulant. Sic, *Amor mei*, est, *quo ego amor! Desiderium tui, quo tu desideraris.*

CANON II. Sin verò actionem aut possessionem significent, cum possessivis, *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*, genere, numero & casu consentiunt. Sic, *Amor meus*, est, *quo ego amo*; *Desiderium tuum*, *quo tu desideras*.

CANON III. Nomina adjectiva, participialia, & verba, quæ genitivum post se solent accipere, cum primitivis, *mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, *vestri*, construuntur: ut, Cæs. *Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.* Hor. *Et memor nostri, Galatea, vivas.* Cic. *Quem semper spero tui fore observantem.* Cæs. *Purgandi sui causâ ad eum legatos mittunt.* A. ad Herenn. *Quia vos mei non indigetis.* Ter. *Inopis nunc te miserescat mei.*

CANON IV. Partitiva, numeralia, comparativa & superlativa, genitivos *nostrûm*, *vestrûm*, non verò *nostri*, *vestri*, exigunt: ut, Cic. *Domus utriusque nostrûm ædificatur strenuè.* Liv. *Imperium summum Romæ habebit, qui vestrûm primus, O juvenes, osculum matri tulerit.* Sic, *Major nostrûm*, *Nobilissimus vestrûm*.

CANON V. Possessiva *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*, genitivos post se admittunt nominum, pronominum & participiorum. Et, I. Nominum (1.) Substantivorum: ut, Cic. *Tuum hominis simplicis pectus vidimus.* Plin. *Post judicium tuum viri eruditissimi.* (2.) Adjectivorum, qualia sunt numeri cardinales, duorum, trium, &c. ut, Liv. *Noster duorum eventus ostendet, utra gens bello sit melior.* Et hi genitivi, *unius*, *solius*, *paucorum*: ut, Cic. *Juravi rempublicam meâ unius opera esse salvam.* Id. *Solius meum peccatum corrigi non potest.* Id. *Qui vestris paucorum respondeat laudibus.* II. Pronominum, *ipsius*, *ipsorum*, *ipsarum*, *cujusque*: ut, Cic. *Hujusce rei conjecturam de tuo ipsius studio facillimè ceperis.* Id. *Itaque contentus ero nostrâ ipsorum amicitiâ.* Id. *Id enim maximè quemque decet, quod est cujusque suum maximè.* III. Participiorum: ut, Hor. *Cum mea nemo scripta legat, vulgò recitare timentis.* Ovid. *Sæpè rogabis, Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.*

NOT. 1. Nonnunquam in sensu passivo optimi auctores possessivis utuntur: ut, Ter. *Num neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo*: ubi *negligentia tua*, est, *qua tu negligeris*; & *odium tuum*, *quo tu odio haberis*. Id. *Ut facilè scires desiderio id fieri tuo.* Ovid. *Quis tuus usus erat.*

NOT. 2. Et contrà, cum actio aut possessio significatur, primitiva, licet rariùs, usurpata reperies: ut, Plaut. *Duorum labori ego hominum parsissem lubens, Mei te rogandi, & tui respondendi mihi.* Cic. *Ex unius tui vita pendere omnium.*

APPENDIX II.

De usu Pronominum reciprocorum SUI *&* SUUS.

Hæc duo Pronomina ideò RECIPROCA dicuntur, quod rem personamve in se ipsam reflectant.

Ex iis SUI *substantivum* est, ac *primitivum*; SUUS *adjectivum*, & *derivativum*. Priore utimur, cùm actio verbi in præcedens nomen reflectitur: ut, *Alexander miseretur sui, placet sibi, diligit se, loquitur secum.* Posteriore autem, cùm sit transitio à possessore ad rem possessam; ut, *Alexander docet filium suum*: vel contrà, à re possessa ad possessorem; ut, *Patrem sequitur sua proles.* Hæc adjectivi *reciprocatio* INVERSA, illa DIRECTA appellari potest.

Reciproca locum habent cum nominibus duntaxat tertiæ personæ, nunquam verò cum nominibus primæ vel secundæ.

Reciprocatio

Reciprocatio autem dupliciter fit; vel, 1. In *sententia simplici;* vel, 2. In *sententia composita. Sententiam* SIMPLICEM hîc appellamus, in qua oratio eò unde profecta est proximè atque immediatè revertitur. *Sententiam* verò COMPOSITAM dicimus, in qua oratio, non quidem immediatè, sed alio, vel nomine, vel pronomine, interveniente, cum eo quod præcessit reciprocatur.

I. In *sententia simplice* nulla est difficultas: quotiescunque enim nomen tertiæ personæ proximè atque immediatè in seipsum agit, reciproco tantùm utimur: ut, *Cato se interfecit;* h. e. *ipsum Catonem. Titius locavit ædes suas;* h. e. *ædes ipsius Titii.*

Aliter, si in rem diversam transitio sit, pronomine relativo, *is, ille, ipse,* tantùm utendum est: ut, *Milo eum interfecit;* h. e. *Clodium. Mævius ædes ejus conduxit;* h. e. *Titii qui eas locavit.*

II. In *sententia composita* sequentes hi canones observandi sunt.

CANON 1. Cùm reflexio fit ad casum qui verbum præcedit, reciproca adhibenda sunt: ut, Cic. *Homo justus nihil cuiquam, quod in se transferat, detrahet.* Id. *Pythius piscatores ad se convocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos postridie piscarentur.* Sic, *Joannes diligit Petrum & fratrem suum; fratrem ipsius Joannis:* At, *Joannes diligit Petrum et fratrem ejus; fratrem Petri* intellige.

CANON 2. Potest etiam reciprocum casum sequentem respicere, modò structura ejusmodi sit, ut in priorem converti possit: ut, Virg. *Trahit sua quemque voluptas.* Id enim juxta legem præcedentis canonis tantundem valet ac, *Quisque trahitur à voluptate sua.*

CANON 3. Si nulla oriatur in sententia ambiguitas, potest loco reciproci relativum, vel loco relativi reciprocum poni. Prioris exempla sunt: Cic. *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt.* Poterat *se* dixisse. Cæs. *Persuadent Rauracis, ut una cum iis proficiscantur;* pro, *unà secum.* Quinctil. *Non petit ut illum miserum putetis, nisi et innocens fuerit;* pro, *se.* Posterioris exempla sunt: Cic. *Gratias mihi agunt, quòd se meâ sententiâ Reges appellaverim;* pro, *eos.* Plaut. *Suam rem sibi salvam sistam, si illo advenerit:* pro, *ejus ei sistam.* Ter. *Mater quod suasit sua, adolescens mulier fecit;* pro, *mater ipsius.* Nep. *Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt;* pro, *ejus potestatem.*

NOT. 1. Si inter duos obliquos intercedat conjunctio copulativa, relativo pronomine potiùs utendum est: ut, *Supplicium sumpsit de fure, & sociis ejus.* Si præpositio CUM, reciprocum usitatiùs locum habet: ut, *Sumpsit supplicium de fure cum sociis suis.*

NOT. 2. Si præpositionem INTER antecedat nominativus vel accusativus, reciproco SUI tantùm utimur: ut, Cic. *Fratres gemini, inter se cùm formâ, tum moribus similes.* Id. *Feras inter sese partus atque educatio, & natura ipsa conciliat.* * Præcedente autem genitivo, dativo, vel ablativo, INTER IPSOS, vel INTER SE dicimus: ut, Cic. *Latissimè patet ea ratio, quâ societas hominum inter ipsos continetur.* Id. *Latissimè patens hominibus inter ipsos societas hæc est.* Quinctil. *In magnis quoque auctoribus incidunt aliqua vitiosa, & à doctis etiam inter ipsos mutuò reprehensa.* Rursum, Ter. *Vetus verbum est, communia esse amicorum inter se omnia.* Cic. *Multa sunt civibus inter se communia.* Liv. *Quum interclusissent exercitum à mutuo inter se auxilio.*

NOT. 3. Nonnunquam reciprocum in eadem sententia, nunc principale, nunc secundarium orationis suppositum respicit: ut, Gell. *Ad Laidem Demosthenes clanculum ibat, &, ut sui sibi copiam faceret, petit:* Ubi SIBI ad *Demosthenem,*

Demosthenem, SUI ad *Laidem* refertur. Sic, Cæs. *Neminem secum sine sua pernicie contendisse*; ubi SECUM respicit *Ariovistum*, cujus hæc verba sunt; SUA verò *neminem*.

NOT. 4. Nonnunquam SUI & IPSE ad idem suppositum referuntur: ut, Curt. *Abisari Alexander nunciari jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.* Cæs. *Ei legationi Ariovistus respondit, si quid ipsi à Cæsare opus esset, sese ad eum venturum fuisse; si quid ille a se velit, illum ad se venire oportere.*

NOT. 5. SUUS sæpissimè absolutè ponitur, suppresso substantivo: ut, Cic. *Quæsivit* [Epaminondas] *salvusne esset clypeus: cùm salvum esse flentes sui respondissent, rogavit*, &c. supple, *homines*, vel *milites*. Plaut. *Ne suum adimerem alteri*; h. e. *negotium*, sive *rem suam*.

NOT. 6. SUUS quandoque est *unicuique proprius*: ut, Virg. *Mittunt sua thura Sabæi.* Interdum *convenientiam* notat: ut, Virg. *Sunt et sua dona parenti*; i. e. *congruentia*. Liv. *Ne suam occasionem hosti des*; i. e. *aptam*.

NOT. 7. QUISQUE eleganter cum reciprocis construitur: neque eorum loca relativa admittit: ut, Liv. *Pro se quisque acriter intendat animum.* Cic. *Sua cujusque animantis natura est.* Id. *Suum cuique pulchrum.* Virg. *Quisque suos patimur Manes.*

De substantivis cum adjectivis laudis vel vituperii.

11. At si posterius fixum sibi mobile, laudem.
Vel vitium, quoddamve notans discrimen, habebit
Appositum, patrio possis ea vel dare sexto.

Si posterius è duobus substantivis adjunctum sibi habeat adjectivum, vel laudem, vel vituperium, vel aliud quodcunque discrimen significans, in genitivo vel ablativo poni potest; ut, Juven. *Ingenui vultûs puer, ingenuique pudoris.* Plin. *Aristoteles vir immensæ subtilitatis.* Id. *Flos aurei coloris.* Et, Ter. *Adspicio adolescentulam, vultu adeò modesto, adeò venusto, ut nihil suprà.* Suet. *Vir neque satis constans, & ingenio truci.*

NOT. [1.] Oratores ablativo quàm genitivo frequentiùs utuntur.

NOT. 2. In his tamen et similibus genitivus fere solus usitatus est. Hor. *Magni formica laboris.* Cic. *Non multi cibi hospitem accipies, sed multi joci.* Plaut. *Homo minimi pretii.* Id. *Imi subsellii vir.* Sic, *Ager trium jugerum*, *Lapis centum librarum.*

NOT. 3. Hæc atque alia ejusmodi per ablativum tantummodo efferri possunt. Ter. *Bono animo es.* Cic. *Si es animo vacuo.* Id. *Equidem sum magnâ animi perturbatione.* Id. *Mirâ sum alacritate ad litigandum.* Id. *Incredibili sum solicitudine.* Id. *Qui capite et supercilio semper es rasis.* Liv. *Mulier magno natu.*

NOT. 4. Interdum utraque constructio in eadem sententia reperitur: ut, Cic. *Lentulum, eximiâ spe, summæ virtutis adolescentem, fac erudias.* Colum. *Bos amplissimi corporis, cervice validâ, robustis ac latis costis, cruribus compactis, coloris nigri vel maculosi.*

NOT. 5. Posterius substantivum prioris partem aliquam vel proprietatem significare

significare oportet: secus enim ad hanc regulam pertinere haud censebitur: ut in his, Ter. *Homo perpaucorum hominum.* Virg. *Pulchrâ faciet te prole parentem.* Neque enim *homo hominis*, aut *proles parentis* pars vel proprietas est.

APPENDIX.

Mobile at hoc fixo sociatum sæpè priori
Cernimus, hinc sextum capiens, & carmine quartum:
Quos casus quoque neutra ferunt, passivaque verba.

I. Interdum hujusmodi adjectivum cum priore substantivo casu consentit, posteriusque in ablativo, & apud poëtas etiam in accusativo, post se adsciscit: 1. Ablativo; ut, Cic. *Hortensius excellens ingenio, nobilitate, existimatione.* Id. *Vir gravitate & prudentia præstans.* Sall. *Antonius pedibus æger.* 2. Accusativo: ut, Virg. *Os humerosque Deo similis.* Hor. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* Stat. *Cadmeios heros Accurrit vultum dejectus.*

Hanc Figuram vulgò SYNECDOCHEN vocant, in qua proprietas partis toti tribuitur. Est autem Ellipseos genus, in quo subaudienda est præpositio SECUNDUM (Græcis κατα) vel QUOD AD: ut, Hor. *Miles fractus membra*; i. e. *fractus secundum* vel *quod ad membra*, seu *habens membra fracta.* Lucan. *In vultus effusa comas Cornelia*; i. e. *effusa quod ad comas*, seu *habens comas effusas.*

II. Verba neutra & passiva pari modo cum ablativo, & apud poëtas, cum accusativo, construuntur: ut, Cic. *Ut exalbescam in principiis dicendi, & totâ mente atque omnibus artubus contremiscam.* Liv. *Lævo brachio vulneratur.* Hor. *Et corde et genibus tremit.* At cum accusativo, Id. *Tremis ossa pavore.* Silius, *Sæva truncatur membra bipenni.* Virg. *Expleri mentem nequit.*

De adjectivis substantivè positis.

12. Dat patrium, referens naturam mobile fixi
In neutro positum. velut *id*, *quid*, *plus*que, *minus*que;
Queis *multum*, *tantum*, *minimum*, cum talibus, addes.

Adjectiva in neutro genere substantivè posita regunt genitivum: ut, Ter. *Id sibi negotî credidit solum dari.* Hor. *Quid causæ est?* Ovid. *Nec tibi plus cordis, sed minus oris inest.* Tac. *Multo jam noctis serum auxilium venit.* Juv. *Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei.* Ter. *Tetigine tui quidquam?* Cic. *Res eodem est loci quo reliquisti.*

NOT. 1. Hujusmodi adjectiva sunt, *id*, *quid*, *hoc*, *aliquid*, *quidquam*: item, *multum*, *plus*, *plurimum*, *tantum*, *quantum*, *minus*, *minimum*, & similia, generalem aliquam rei quantitatem, seu descriptionem significantia.

NOT. 2. Elegantiùs, & majore cum vehementia, in his transitivâ, quàm intransitivâ constructione utimur: ut, *Multum eruditionis*, *paululum*

paululum operæ, plus eloquentiæ, minus sapientiæ, quid animi, &c. potiùs quàm, *Multa eruditio, paulula opera, major eloquentia, minor sapientia, quis animus.*

NOT. 3. QUID & PLUS non aliter jam quàm cum genitivo construuntur, ideòque vera substantiva à multis habentur.

NOT. 4. Inveniuntur & adjectiva pluralia neutri generis genitivum, sæpiùs quidem pluralem, interdum & singularem, regentia: qualia sunt, *Angusta viarum, opaca locorum, telluris operta,* apud Virgilium; *Amara curarum, cuncta terrarum, acuta belli,* ap. Hor. *Incerta fortunæ, antiqua fœderum, extrema periculorum,* ap. Liv. *Occulta saltuum, inania famæ, amœna Asiæ,* ap. Tacit. *Profunda camporum, prærupta collium, ardua montium,* ap. Justin. & innumera ejusmodi alia apud Poëtas & Historicos.

OPUS & USUS.

13. USUS OPUSQUE regunt sextum; quandoque secundum:
Sæpèque cum fixis OPUS instar mobilis hæret.

I. OPUS & USUS (pro *necesse* sive *utilitate*) cum dativo personæ ablativum rei acquirendæ postulant: ut, Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est, & consilio, & etiam gratiâ.* Plaut. *Viginti jam usus est filio argenti minis.* Virg. *Nunc animis opus, Ænea, nunc pectore firmo;* supple, *tibi est.* Id. *Nunc viribus usus, Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistrâ;* supple, *est vobis.*

II. Interdum pro ablativo genitivum recipiunt: ut, Quinctil. *Sed etiam si nosse, quid quisque senserit, volet, lectionis opus est.* Liv. *Alii offerunt se, si quò usus operæ sit.*

III. OPUS sæpè cum substantivis adjectivorum more construitur: ut, Cic. *Dux nobis & auctor opus est.* Id. *Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus.* Id. *Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi.*

NOT. [1.] OPUS eleganter post se accipit ablativos participiorum; idque vel absolutè: ut, Liv. *Maturato opus est.* Sall. *Priùs quàm incipias, consulto; & ubi consulueris, maturè facto opus est:* Vel substantivo adjuncto: ut, Cic. *Opus fuit Hirtio convento.* Plaut. *Celeriter mihi hoc homine convento est opus.*

NOT. 2. Interdum cum infinitivo, vel (sequente UT) cum subjunctivo conjungitur: ut, Cic. *Si quid fortè sit, quod opus sit sciri.* Plaut. *Nunc tibi opus est, ægram ut te adsimules.*

NOT. 3. Sæpè absolutè ponitur: ut, Cic. *Si opus sit, accurras.* Ovid. *Sic opus est, aperite domos.*

§ 2. Regimen

§ 2. *Regimen nominum ADJECTIVORUM.*

1. *Adjectiva* GENITIVUM *regentia.*

14. Adjectiva dabunt patrium verbalia, vel quæ
Affectus animi varios habitusque notârunt,

Adjectiva verbalia, vel affectionem animi significantia, genitivum postulant.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verbalia in AX: ut, Ovid. *Tempus edax rerum.* Juv. *Sanctus haberi, Justitiæque tenax, factis dictisque mereris.*

II. Participialia quædam præsentis et præteriti temporis: ut, Sall. *Corpus patiens inediæ, vigiliæ, algoris, supra quàm cuiquam credibile est.* Id. *Alieni appetens, sui profusus.* Cic. *Sulpicius non magis juris consultus quàm justitiæ fuit.* Hor. *Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit.*

III. Adjectiva desiderii & fastidii: ut, Sall. *Laudis avidi, pecuniæ liberales erant.* Cic. *Memmius fastidiosus erat literarum Latinarum.*

IV. Notitiæ, ignorantiæ, & dubitationis: ut, Ovid. *Conscia mens recti famæ mendacia ridet.* Hor. *Pravi docilis Romana juventus.* Virg. de apibus, *Venturæque hiemis memores æstate laborem Experiuntur.* Id. *Nescia mens hominum fati sortisque futuræ.* Ter. *Imprudens harum rerum ignarusque omnium.* Liv. *Tubero incertus veri est.* Senec. *Me tempestas occupavit portûs ac præsidii dubium.*

V. Curæ & diligentiæ: item incuriæ & negligentiæ: ut, Sen. *Calamitosus est animus futuri anxius, & ante miserias miser.* Cic. *Si qui venandi aut pilæ studiosi fuerint.* Senec. *Sapiens vivit præsentibus lætus, futuri securus.* Liv. *Improvidus futuri certaminis Romanus veniebat.* Tac. *Summi discriminis incuriosus.*

VI. Metûs et confidentiæ: ut, Liv. *Messenii trepidi rerum suarum.* Hor. *Serpit humi tutus nimiùm, timidusque procellæ.* Ovid. *Inest virtus, et mens interrita læti.*

VII. Criminis & innocentiæ: ut, Cic. *Is est reus avaritiæ.* Tac. *Nullius flagitii compertus.* Ovid. *Fraterni sanguinis insons.* Curt. *Initi consilii in caput regis innoxius.*

VIII. Ingens denique Adjectivorum turba, quæ ad superiora capita vix possunt reduci, apud Poëtas & Historicos, cum genitivo constructa inveniuntur: ut, Virg. *Præstans animi.* Tac. *Ferox scelerum.* Stat. *Felix curarum.* Sil. *Degener virtutis patrum.* Pers. *Modicus voti.* Hor. *Seri studiorum.* Claudian. *Facilis frugum.*

NOT. 1. Multa ex illis, prioribus locis memoratis, constructio-

nem variant: ut, Cic. *Avidus in pecuniis locupletium;* pro, *pecuniarum.* Id. *Certior factus de re aliqua;* potiùs quàm, *rei alicujus*, Liv. *Securus de bello Romano;* pro, *belli Romani.* Cic. *Nulla in re rudis;* pro, *nullius rei.* Sic, *Doctus Latinis literis*, Id. Cicero; *Doctus Latinè*, Suetonius dixerunt; pro, *doctus literarum Latinarum.* At, *doctus Latinas literas*, alio sensu dicitur.

Not. 2. Ex iis postremo loco recensitis, pleraque, apud Oratores præsertim, cum ablativo, vel aliter, construuntur: ut, Cic. *Præstans ingenio & doctrinâ.* Id. *Ferox naturâ.* Ovid. *Felix morte suâ.* Cic. *Ad casum fortunamque felix.* Tac. *Cultu modicus, sermone facilis.*

15. Partitiva volunt, quæque horum castra sequuntur,
Ut medius summusque gradus, numerale, rogansque,
Pluralis patrium; quem DE, vel IN, EXve, resolvit.

Adjectiva partitionem significantia, & eorum cognata, regunt genitivum pluralem, qui in ablativum cum DE, E, EX, vel IN, vel accusativum cum INTER, resolvi potest.

Sub hac regula comprehenduntur;

I. Partitiva omnia, seu nomina sint, seu pronomina: ut, Cic. *Elephanto belluarum nulla prudentior.* Ovid. *Quisquis fuit ille Deorum.* Cic. *Minus habeo virium, quàm vestrûm utervis.*

II. Nomina adjectiva partitivè posita: ut, Plin. *Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.* Id. *Canum degeneres caudam sub alvum reflectunt.* Sic, Tac. *Præcipui amicorum.* Liv. *Expediti militum.* Stat. *Lecti juvenum.* Virg. *Sequimur te, sancte Deorum.*

III. Numeri, tam cardinales, quàm ordinales: ut, Curt. *Equitum centum quinquaginta interfecti.* Hor. *Stertinius sapientum octavus*, Quibus addi possunt, *Multi, pauci, plerique, medius:* ut, Cic. *Multæ istarum arborum meâ manu sunt satæ.* Curt. *Cum paucis amicorum ad Leonatum pervenit.* Cic. *Plerique eorum quibuscum vivo necessariò.* Ovid. *Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.*

IV. Comparativa & superlativa: ut, Hor. *Major Neronum.* Cic. *Theophrastus elegantissimus omnium Philosophorum & eruditissimus.*

V. Interrogativa: ut, Sall. *Quis mortalium tolerare potest?* Cic. *Quotusquisque Philosophorum invenitur, qui sit ita moratus ut ratio postulat?*

Not. 1. Si vox sit collectiva, i. e. in singulari multa significans, ut, *populus, gens, civitas*, &c. genitivus singularis adhibetur: ut, Virg. *O Danaûm fortissime gentis Tydide.* Cic. *Quem unum nostræ civitatis præstantissimum audeo dicere.*

NOT. 2. In his omnibus subaudiendum DE, E, vel EX NUMERO; quod etiam frequenter ab auctoribus expressum invenimus: ut, Juv. *Quædam de numero Lamiarum.* V. Max. *Unus è numero Persarum.* Cæs. *Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis.*

NOT. 3. Sæpè etiam, pro genitivo partitionis, ablativus cum præpositionibus, DE, E, EX, vel IN; vel accusativus cum INTER, vel ANTE, adhibetur: ut, Ovid. *Surge, age, Belide, de tot modò fratribus unus.* Cic. *Qui unus è Stoicis, Astrologorum prædicta rejecit.* Id. *Acerrimus ex omnibus nostris sensibus est sensus videndi.* Ovid. *In his quædam modò cœpta;* nempe, *animalia.* Senec. *Crœsus inter Reges opulentissimus.* Mela, *Borysthenes inter Scythiæ amnes amœnissimus.* Liv. *Longè ante alios acceptissimus militum animis.* Virg. *Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, avis atavisque potens.*

NOT. 4. Si nullum aliud adsit substantivum, partitiva, &c. cum genitivo plurali genere consentiunt: ut, Ovid. *Pulcherrimus juvenum.* Virg. *Nulla sororum.* In his enim idem substantivum numeri singularis intelligitur, hoc modo: *Pulcherrimus* [juvenis è numero] *juvenum*: *Nulla* [soror è numero] *sororum.*

NOT. 5. At si aliud substantivum accedat, partitiva cum eo genere conveniunt: ut, Cic. *Indus qui est omnium fluminum maximus.* Plin. *Solus animalium chamæleon nec cibo nec potu alitur.* Id. *Hordeum omnium frugum mollissimum est.* • Interdum tamen genitivi sui genus sortiuntur: ut, Plin. *Velocissimum omnium animalium est delphinus.* Id. *Cervis quoque est sua malignitas, quanquam placidissimo animalium.* Id. *Laudatissima herbarum est moly.*

NOT. 6. Interdum nomen partiendum ac partitivum casu conveniunt: ut, Liv. *Galli Ruscinonem aliquot populi conveniunt;* pro, *aliquot populi Gallorum.* Id. *Quando duo ordinarii Consules ejus anni, alter ferro, alter morbo periisset.* Plaut. *Maxima pars morem hunc homines habent.* Virg. *Tot millia gentes Arma ferunt Italæ.*

NOT. 7. Comparativus & superlativus usitatè locum habent cum genitivo partitionis, cùm res comparantur ejusdem generis & naturæ: ut, *Dextera est fortior manuum. Pollex est fortissimus digitorum.* Malè autem dicitur de sene & juvene, *Sapientior juvenum;* aut de Hectore, *Fortissimus Græcorum;* cùm Hector non Græcus, sed Trojanus fuit.

NOT. 8. Comparativus cum genitivo partitionis adhibetur, cùm duæ tantùm res inter se comparari significantur; superlativus verò cùm plures: ita ut, *Major fratrum,* de duobus fratribus; *Maximus fratrum,* de tribus aut pluribus, dicatur.

NOT. 9. *Uter, alter, neuter,* itidem de duobus; *quis, alius, nullus,* de pluribus, dicuntur.

2. *Adjectiva* DATIVUM *regentia.*

6. Mobilibus damnum queis commoditasve, voluptas,
Aut dolor, aut simile, signabitur, adde dativum.

Adjectiva significantia commodum vel incommodum, voluptatem aut dolorem, & similia, dativum postulant personæ vel rei cui aliquid fit vel acquiritur: ut, Virg. *Nec pecori opportuna seges, nec commoda Baccho.* **Ovid.** *Conveniens homini est hominem servare voluptas.* **Senec.** *Cunctis esto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus.* **Mart.** *Turba gravis paci, placidæque inimica quieti.* **Cic.** *Consilia reipublicæ perniciosa.* **Virg.** *Sis bonus ô felixque tuis.* **Sall.** *Paucis carior fides quàm pecunia fuit.* **Plin.** *Fidelissimi ante omnia homini canis atque equus.* **Ovid.** *Invia virtuti nulla est via.* **Id.** *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

NOT. Etiam substantiva quædam, præsertim affectionis, commodi aut incommodi, dativum interdum adsciscunt: ut, Virg. *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ter. *Naturâ tu illi pater es, consiliis ego.* Hor. *Insigne mœstis præsidium reis.* Virg. *Tu decus omne tuis.* Ter. *Matres omnes filiis in peccato adjutrices.* Id. *Auctor his rebus quis est?* Cic. *Non hominibus, sed virtutibus hostis.* Plaut. *Lupus est homo homini.*

Ad regulam prædictam Observationes.

OBSERVATIO I.

EX adjectivis hisce, quæ amicitiam vel odium, aut aliam animi affectionem in aliquem notant, I. Quædam cum solo ferè dativo construuntur: ut, *Affabilis, arrogans, asper, carus, difficilis, fidelis, invisus, iratus, offensus, suspectus,* ALICUI. Quædam ferè cum IN & accusativo: ut, *Acerbus, animatus, beneficus, gratiosus, injuriosus, liberalis, mendax, misericors, officiosus, pius, impius, prolixus, severus, sordidus, torvus, vehemens,* IN ALIQUEM. III. Quædam, vel cum dativo, vel cum accusativo, præeunte IN, ERGA, vel ADVERSUS: ut, *Contumax, criminosus, durus, exitiabilis, gravis, hospitalis, implacabilis,* [& ita fortè *inexorabilis* & *intolerabilis*] *iniquus, sævus,* ALICUI, vel IN ALIQUEM. *Benevolus, benignus, molestus,* ALICUI, vel ERGA ALIQUEM. *Mitis, comis,* IN vel ERGA ALIQUEM, & ALICUI. *Pervicax* ADVERSUS ALIQUEM. *Crudelis* IN ALIQUEM, rarò ALICUI. *Amicus, æmulus, insensus, infestus* ALICUI, rarò IN ALIQUEM. *Gratus* ALICUI, vel IN, ERGA, ADVERSUS ALIQUEM.

OBSERVATIO II.

Affinis, similis, communis, par, propriusque,
Finitimus, fidus, conterminus, *atque* superstes,
Conscius, æqualis, contrarius, adversusque.
Cum terno modò juncta leges, modò cum genitivo:
Quos alienus *item dat, &* A *præeunte Latinum.*

I. Hæc adjectiva in textu memorata, interdum cum dativo, interdum cum genitivo; cum dativo quidem longè frequentiùs, *par, fidus, adversus, conterminus,*

conterminus, *superstes*, *contrarius*; cum genitivo sæpiùs *conscius*, cætera verò cum utrolibet ferè promiscuè, construuntur: ut, Cic. *Huic facinori si paucos putatis affines esse, vehementer erratis.* Ter. *Neque illarum affines esse rerum quas fert adolescentia.* Curt. *Somnio similis res videbatur.* Plaut. *Deos esse similes tui putas.* Cic. *Omni ætati mors est communis.* Id. *Hæc justitiæ ita propria sunt, ut sint reliquarum virtutum communia.* Ovid. *Ut par delicto sit mea pœna suo.* Lucan. *Quem metuis, par hujus erat.* Quinctil. *Propria est nobis mentis agitatio atque solertia.* Cic. *Proprium est oratoris ornatè dicere.* Id. *Falsa veris finitima sunt.* Justin. *Chalybes fluvii hujus finitimi appellati.* Ovid. *Tu tantùm fida sorori esse velis.* Virg. *Regina, tui fidissima, dextrâ Occidit ipsa suâ.* Ovid. *Ardua morus erat, gelido contermina fonti.* Apul. *Cùm primùm jugi conterminos locos appulit.* Ter. *Ita mihi atque huic sis superstes.* Cic. *Utinam te non solùm vitæ, sed etiam dignitatis meæ superstitem reliquissem.* Id. *Itaque C. Fabricium conscium illi facinori fuisse arbitrabantur.* Ovid. *Atque ego peccati vellem mihi conscius essem.* Plin. *Euphranor in quocunque genere excellens ac sibi æqualis.* Cic. *Doctus homo & diligens, & æqualis temporum illorum.* Id. *Omnem voluptatem dicimus honestati esse contrariam.* Id. *Vitia sunt virtutum contraria.* Ter. *Adversus nemini, nunquam præponens se illis.* Tac. *Lepida illustrium domuum adversa.*

II. *Alienus* cum genitivo etiam, vel dativo, sed frequentiùs cum ablativo, præeunte præpositione A vel AB, construitur: ut, Cic. *Quis alienum putet ejus esse dignitatis?* Id. *Hoc illi causæ maximè alienum est.* Id. *Homo alienus à literis.* Ter. *Homo sum: humani nihil à me alienum puto.* • Nonnunquam & præpositio intelligitur: ut, Cic. *Sum admiratus te quidquam à me commissum quod esset alienum nostrâ amicitiâ, credidisse.*

NOT. 1. His adjiciunt Despauterius & alii, *Amicus*, *familiaris*, *cognatus*, *propinquus*, *vicinus*, *socius*. At hæc et alia ejusmodi, non nisi absolutè ac pro substantivis posita, cum genitivo constructa inveniuntur.

NOT. 2. Ex suprà recensitis quædam etiam Syntaxin variant. Legimus enim, *Similes*, *dissimiles*, *pares*, *dispares*, *æquales*, *communes*, INTER SE. Et ap. Tac. *Ætate et formâ haud dissimili in dominum erat.* Ap. Flor. *Alpina corpora habent quiddam simile cum nivibus suis.* Sic, *Fidus in Agrippinam*, ap. eund. Tac.

NOT. 3. *Par* & *communis*, vel præsente vel absente dativo; *consentaneus*, *discors*, absente tantùm dativo, ablativum accipiunt cum præpositione CUM: ut, Cic. *Erant ei quædam ex his paria cum Crasso, quædam etiam superiora.* Id. *Illa erat vita, libertate esse parem cum cæteris, principem dignitate.* Id. *Hæc laudabilia, & locupletibus ferè cum plebe communia.* Id. *Quod illud est crimen senectutis, cùm illud videatis cum adolescentia esse commune?* Id. *Quod erat consentaneum cum iis literis, quas ego Romæ acceperam.* Liv. *Civitas secum ipsa discors.*

NOT. 4. IDEM apud Poëtas dativum interdum recipit; ut, Hor. *Invitum qui servat, idem facit occidenti.* • Oratoribus verò, & aliis, cum QUI vel ET, AC, ATQUE, construitur: ut, Cic. *Peripatetici quondam iidem erant qui Academici.* Id. *Dianam & Lunam eandem esse putant.* Ter. *Est animus erga te idem ac fuit.* Cato, *Pomarium seminarium ad eundem modum atque oleagineum facito.* ¶ Interdum etiam cum præpositione CUM: ut, Curt. *Nabarzanes in eodem consilio erat cum Besso.* V. Max. *Clarâ voce juravit, se eandem cum illo pœnam exsilii subiturum.* • Malè autem de eadem re, sub diversis nominibus, dicitur, *Vates Andinus est idem cum Virgilio; Paulus est idem cum Saulo.*

OBSERVATIO III.

Utilis *ac* aptus, *simul his contraria, terno,*
Aut aliter quarto, voce AD *comitante, dabuntur.*

Adjectivis nonnullis utilitatem vel aptitudinem, & his contraria significantibus, vel dativus, vel accusativus cum præpositione AD, subjicitur: ut, Ovid. *Puer impubes, et adhuc non utilis armis.* Cic. *Homo ad nullam rem utilis.* Hor. *Non est aptus equis Ithaca locus.* Cic. *Calcei habiles et apti ad pedem.* Id. *Is inutilis sibi, perniciosus patriæ civis alitur.* Id. *Quod ad civium usus non inutile est.* Hor. *Idoneus arti cuilibet.* Plaut. *Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.*

OBSERVATIO IV.

At celer & tardus, *similemque notantia motum,*
AD *sibi cum quarto propè solum jungere gaudent.*
Castra *sed, aut* castris, propior, *vel* proximus, *esse.*

I. Adjectiva motum vel propensionem ad rem aliquam significantia accusativum potiùs cum AD, quàm dativum, postulant: ut, Ovid. *Sed piger ad pœnam Princeps, ad præmia velox.* Cic. *Ut quisque naturâ ad aliquem morbum proclivior; sic animus alius ad alia vitia propensior.*

II. *Propior* & *proximus*, vel dativum petunt, vel accusativum omissâ præpositione: ut, Liv. *Quod propius vero est.* Virg. *Proximus huic, magno sed proximus intervallo.* Sall. *Quod tamen vitium propius virtutem erat.* Cic. *Proximus Pompeium sedebam.*

OBSERVATIO V.

Junge BILIS *terno, passivaque participantûm;*
Qui secus in sextum solet, A *præeunte, resolvi.*

Verbalia in BILIS, & Participia passiva futuri [nonnunquam & præteriti] temporis, dativo gaudent, qui resolvi potest in ablativum cum præpositione A vel AB: ut, Cic. *Pax bonis omnibus optabilis.* Hor. *Hic tibi sit potiùs quàm tu mirabilis illi.* Ter. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.* Ovid. *Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper; Multaque divitibus non patienda ferat.* [Cic. *Sperare videor Scipionis & Lælii amicitiam notam posteritati fore.* Ovid. *Non mihi, quàm fratri frater, amate minus.* Id. *Penè mihi puero cognite penè puer.*]

NOT. 1. Verbalia in BILIS, vix aliter quàm cum dativo construuntur: ut, Ovid. *Pectus inexpugnabile amori;* vix, *ab amore.*

NOT. 2. At participia in DUS, quamvis frequentiùs quidem dativum, haud raró tamen ablativum cum A vel AB habent: ut, Cic. *Admonendum potiùs te à me quàm rogandum puto.* Id. *Non eos in Deorum immortalium numero venerandos à nobis & colendos putatis.*

NOT. 3. Participiis verò præteriti temporis longè usitatiùs (apud Oratores præsertim) ablativus cum præpositione, quàm dativus, subjicitur: ut, Cic. *Mors Crassi est à multis defleta,* potiùs quàm, *est multis defleta.* * In his autem innumerisque ejusmodi, Cic. *Cæsar à Crasso in me est incensus.* Id. *Hæc à te invitatus breviter exposui.* Ovid. *Proditus à socio est;* dativo vix utendum.

3. *Adjectiva*

3. *Adjectiva* ACCUSATIVUM *regentia.*

17. Adjectiva quibus dimensio significatur,
Mensuræ adsciscunt quartum; quandoque Latinum,
Aut patrium. Solo excessum sed pone Latino.

I. Adjectiva dimensionem significantia regunt nomen mensuræ, frequentiùs quidem in accusativo; interdum etiam in ablativo, vel genitivo. 1. Accus. ut, Liv. *Gladios habentes tenues longos quaterna cubita.* Plin. *Babylon sexaginta millia passuum complexa, muris ducenos pedes altis, quinquagenos latis.* 2. Ablat. ut, Liv. *Fossam sex cubitis altam, duodecim latam, quum duxisset.* Plin. *Longum sesquipede, latum pede.* 3. Genit. ut, Colum. *Areas latas pedum denûm, longas pedum quinquagenûm facito.* Plin. *Singula latera pedum lata tricenûm, alta quinquagenûm.*

II. Excessus mensuræ in solo ablativo ponitur: ut, Curt. *Turres denis pedibus quàm murus altiores sunt.* Plaut. *Sesquipede est quàm tu longior.*

4. *Adjectiva* ABLATIVUM *regentia.*

18. Da medio sextum gradui, per QUAM referandum.

Comparativus gradus regit ablativum, qui exponitur per QUAM: ut, Hor. *Vilius est argentum auro, virtutibus aurum.* Virg. *Nerine Galatea, thymo mihi dulcior Hyblæ, Candidior cycnis, hederâ formosior albâ,* i. e. *quàm aurum, quàm virtutes, quàm thymus,* &c.

NOT. 1. Positivus cum adverbio MAGIS potest itidem ablativum regere: ut, Virg. *O luce magis dilecta sorori.* Ovid. *Purâque magis pellucida gemmâ,* sc. *cornua.*

NOT. 2. Cùm ablativus comparationis exponitur per QUAM, in casum transit verbo congruentem: ut, Liv. *Melior tutiorque est certa pax quàm sperata victoria.* Ter. *Ego hominem callidiorem vidi neminem quàm Phormionem.*

NOT. 3. QUAM eleganter duobus comparativis interponitur: ut, Liv. *Triumphus clarior quàm gratior.* Cic. *Alius acutiorem se quàm ornatiorem esse vult.*

NOT. 4. Pro, *nemo, nullus,* Auctores *nihil* cum comparativo neutri generis eleganter utuntur: ut, Cic. *Crasso nihil statuo fieri potuisse perfectius.* Claudian. *Asperius nihil est humili cum surgit in altum.* Juv. *Intolerabilius nihil est quàm fœmina dives.*

NOT. 5.

&c.] *modicus*, *immodicus*, *nimius*, *opulentus*, *plenus*, *potens*, *refertus*, *satur*, *vacuus*, *uber*.

6. Cum præpositione addita: ut, *Copiosus*, *firmus*, *paratus*, *imparatus*, *inops*, *instructus*, *a re aliqua*; pro, *quod ad rem aliquam attinet*. *Extorris ab solo patrio*. Liv. *Orba ab optimatibus concio*. Sic, *Pauper*, *tenuis*, *fæcundus*, *modicus*, *parcus*, *in re aliqua*. *Immunis*, *inanis*, *liber*, *nudus*, *solutus*, *vacuus* (& hoc sæpiùs), *à re aliqua*. *Potens ad rem*, & *in re*.

NOT. 2. Distinguendæ in his Scriptorum auctoritates. Quædam enim, (1.) Poëtarum sunt propriæ: ut, Hor. *Liber laborum*. Id. *Vini somnique benignus*. Virg. *Abundans lactis*. Sil. *Tenuis opum*. (2.) Quædam paulo insolentiores, nec ad usum communem traducendæ: ut, *Captus animi*, ap. Tac. *Neque animo aut linguâ satis compotes*, ap. Sall. *Famâ atque Fortunâ expertes*, ap. eund.

Sectio Secunda.

DE REGIMINE VERBORUM.

REGIMEN VERBORUM in tres classes distribui potest: quarum scilicet prima Verborum Personalium, secunda Verborum Impersonalium, tertia denique Infinitivi, Participiorum, Gerundiorum & Supinorum Regimen complectatur.

§ 1. *Regimen* VERBORUM PERSONALIUM.

1. *Verba personalia* GENITIVUM *regentia.*

21. Officium quoties, possessio, proprietasve
Innuitur, casum sibi SUM servire secundum
Postulat. In recto, vice sed Pronomina patrum,
Possessiva volunt tantummodo neutraque poni.

I. SUM, quoties possessionem, proprietatem aut officium significat, regit genitivum: ut, Cic. *Jam me Pompeii totum esse scis*. Id. *Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis, in errore perseverare*. Id. *Hoc sentire, prudentiæ est; facere, fortitudinis: sentire verò & facere, perfectæ cumulatæque virtutis*. Id. *Adolescentis est majores natu revereri*.

II. At pro pronominibus primitivis, *mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, *vestri*, eorum possessivis, *meum*, *tuum*, *suum*, *nostrum*, *vestrum*, in nominativo & neutro genere tantùm utimur: ut, Ter. *Non est mentiri meum*. Id. *Tuum est, si quid præter spem evenit, mihi ignoscere*. Ovid. *Vestrum dare, vincere nostrum est*.

NOT. [1.]

NOT. [1.] In his intelligendum est *officium, munus, negotium, res, proprium* [*opus* nempe, vel *negotium:*] quæ quandoque exprimuntur: ut, Ter. *Neutiquam officium liberi esse hominis puto.* Cic. *Principum munus est resistere levitati multitudinis.* Cæs. *Docent sui judicii rem non esse.* Cic. *Sapientis est proprium, nihil quod pœnitere possit, facere.* Id. *Tuum est hoc munus, tuæ partes.* * Aliter præcedens substantivum repeti potest: ut, *Hic liber est* [liber] *fratris. Hoc pecus est* [pecus] *Melibœi.*

NOT. 2. SUM, cùm animi vel corporis affectio significatur, nunc genitivo, nunc ablativo jungi potest: ut, Plin. *Erat puer acris ingenii.* Cic. *Tu fac animo forti magnoque sis.* Colum. *Sit amplissimi corporis, cervice validâ.* Sed de hac constructione dictum suprà, reg. 12.

22. Vult *satago* patrium, *misceresco* cum *misereri*,
Affectusque animi tales signantia quædam.

I. *Misereor, miseresco,* & *satago,* regunt genitivum: ut, Virg. *Miserere laborum Tantorum: miserere animi non digna ferentis.* Id. *Arcadii, quæso, miserescite Regis.* Ter. *Is quoque suarum rerum satagit.*

II. Alia quædam verba animi affectionem significantia cum genitivo nonnunquam construuntur: ut, *Pendeo animi, Discrucior animi, Fastidit mei,* &c. At de his paulò accuratiùs sequente Appendice dicetur.

APPENDIX.

De aliis verbis cum genitivo constructis.

I. Nonnulla alia verba sunt, affectionem animi significantia, quæ, quamvis Latinorum more cum ablativo, vel accusativo, vel aliter, construantur, interdum tamen, ad Græcorum imitationem, cum genitivo juncta inveniuntur: qualia sunt, *Ango, decipior, desipio, discrucior, excrucio, fallo,* & *fallor, fastidio, invideo, lætor, miror, pendeo, studeo, vereor:* ut, Plaut. *Absurde facis qui angas te animi.* Hor. *Dulci laborum decipitur sono.* Plaut. *Desipiebam mentis.* Ter. *Discrucior animi.* Id. *Antipho me excruciat animi.* Lucret. *Nec me animi fallit.* Plaut. *Nec satis exaudiebam, nec sermonis fallebar tamen.* Id. *Abiit, neque me certiorem fecit: fastidit mei.* Hor. *Neque illi Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ.* Virg. *Nec veterum memini, lætorve malorum.* Id. *Justitiæne prius mirer, bellíne laborum.* Cic. *Ego quidem vehementer animi pendeo.* Poëta vetus apud eund. *Qui te nec amet, nec studeat tui.* Ter. *Neque hujus sis veritus fœminæ primariæ.*

II. More itidem Græco cum genitivo interdum construuntur hæc verba sequentia: *Abstineo, desino, desisto, quiesco, regno;* item, *adipiscor, condico, credo, frustror, furo, laudo, libero, levo, participo, prohibeo:* ut, Hor. *Abstineto* (*Dixit*) *irarum calidæque rixæ.* Id. *Desine mollium Tandem querelarum.* Virg. *Tempus desistere pugnæ.* Quadrig. ap. Gell. *Manu significare cœpit, ut quiescerent, pugnæ.*

pugnæ. Hor. *Et quâ pauper aquæ Daunus agrestium Regnavit populorum.* Tac. *Nihil abnuens, dum dominationis adipisceretur,* al. *apisceretur.* Liv. *Quarum rerum condixit pater patratus populi Rom. patri patrato Latinorum.* Plaut. *Cui omnium rerum ipsus semper credit.* Gell. *Captionis versutè excogitatæ frustratus est.* Senec. *Regni Laius rapti furit.* Sil. *Laudabat leti juvenem.* Ulpian. *Quo cura & tutelæ liberetur.* Plaut. *Me omnium jam laborum levas.* Id. *Paternum servum sui participat consilii.* Sil. *Captæ prohibere nequiret Cùm Pœnos aquilæ.* Nisi *aquilæ* hìc potiùs dativus sit.

Not. 1. Pleraque ex iis, quæ numero 1mo adduximus exempla Poëtarum sunt & Historicorum, nec propterea ad usum communem transferenda. Usitatior autem horum verborum constructio ita se habet; *Angor, desipio, discrucior, fallor, animo. Hoc animum meum excruciat. Fastidio, miror, vereor, aliquem,* vel *aliquid. Lætor aliquâ re. Invideo alicui laudes,* vel *laudibus alicujus. Pendeo animi,* vel *animo:* at pluraliter, *Pendemus animis,* non *animorum. Studeo alicui,* vel *aliquid.* Ex his etiam quædam cum infinitivo; aut cum particulis, *quòd, ut, ne,* & subjunctivo, construuntur.

Not. 2. Exempla numeri 2di ferè omnia poëtica sunt. Longè autem frequentiùs dicimus; *Abstineo maledictis, & à maledictis, animum à scelere,* &c. *Desino aliquid, & ab aliquo. Desisto incepto, de negotio, ab illa mente. Quiesco à labore. Regnare omnibus oppidis.* Cic. subaudito *in. Graias regnare per urbes.* Virg. *Adipisci aliquid. Condicere operam alicui; condicere cœnam,* sive *ad cœnam. Credere alicui omnia. Frustrari in re aliqua. Furere de aliquo.* Cic. *Furere recepto amico.* Hor. *Furere Inachiâ.* Id. *Laudare mortem alicujus. Levare aliquem solicitudine,* & *alicujus solicitudinem. Liberare malo,* & *à malo. Participare aliquem aliquâ re,* & *aliquid cum aliquo,* & *participare aliquid,* sensu mutato. Cic. *Prohibere aliquem aditu, à pugna,* & *prohibere aliquid alicui.*

2. *Verba personalia* Dativum *regentia.*

23. Est dandi casum, per habet resolubile, poscit.

Est pro habeo regit dativum personæ: ut, Ter. *Suus cuique mos est.* Virg. *Sunt nobis mitia poma.* Ovid. *An nescis longas regibus esse manus?* i. e. *Quisque habet suum morem. Nos habemus mitia poma. An nescis reges habere longas manus?*

24. Est afferre notans, *habeo, do, verto, relinquo,* Sæpè dabunt geminos, *tribuo, fore, duco*que ternos.

Sum pro affero acceptum: item, *forem, do, duco, habeo, tribuo, relinquo, verto,* & quædam alia, regunt duos dativos, alterum personæ, alterum rei: ut, Curt. *Tibi saluti fuit,* i. e. *salutem attulit.* Cic. *Pergite, ut facitis, adolescentes; atque in id studium, in quo estis, incumbite; ut, & nobis honori, & amicis utilitati, & reipublicæ emolumento esse possitis.* Ovid. *Sibi enim fore cætera curæ.* Virg. *Fistula, Damœtas dono mihi quam dedit olim.* Ter. *Tu nunc tibi Id laudi ducis.* Id. *Utrum studiòne id sibi habet, an laudi putat fore?* Cic. *Quod illi tribuebatur ignaviæ.* Ter. *Ea relicta huic arrhaboni est*

est pro illo argento. Hor. *Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim.* Catull. *Miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius.* Ter. *Me mea omnia bona doti dixisse illi.*

NOT. 1. Dativus personæ sæpè omittitur: ut, Hor. *Exemplo est magni formica laboris;* supple, *nobis.* Plaut. *Nucleum amisi, reliquit pignori putamina;* supple, *mihi.* Cic. *Habere quæstui rempublicam turpe est;* supple, *alicui.*

NOT. 2. Pro dativo rei, nominativus interdum vel accusativus ponitur: ut, Curt. *Cæteris, ut parciùs instarent, fuere documentum.* Virg. *Idem amor exitium pecori est pecorisque magistro;* pro, *documento, exitio.* Cic. *Me idem non assequi, dedecus est nostrum;* pro, *dedecori est nobis.* Sic, *Est argumento, indicio, præsidio,* dicimus; vel *argumentum, indicium, præsidium.* Sic etiam, *dare donum,* & *dono; nuptum,* & *nuptui: Relinquere regnum prædæ,* & *prædam,* quomodo loquitur Justinus. Sic, *Habeo rem religioni,* dixit Cicero; pro quo, *Religio est mihi aliquid facere,* usitatiùs dicimus.

NOT. 3. Huc spectant nominandi formulæ: in quibus Auctores nominativo, genitivo, & dativo utuntur; rariùs quidem genitivo, crebriùs autem dativo: (1.) Nomin. ut, Cic. *In hac insula extrema est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est.* Ter. *Hecyra est huic nomen fabulæ.* (2.) Genit. ut, Plaut. *Nomen Mercurii est mihi.* (3.) Dativ. ut. Liv. *Trojæ & huic loco nomen est.* Justin. *Ptolemæus cui cognomentum Philopatori fuit.* Virg. *At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo Additur, &c.* Liv. *Mansit Sylviis postea omnibus cognomen.*

25. Omnia penè dabunt, cui quid sit, verba dativum.
Præcipuè hoc casu gaudent SUM nata, SATISque
Queis BENE vel MALE sit junctum: quoque præpositura,
Quæ SUPER, IN, POST, PRÆ; conflârunt multa, vel OB, CON,
ANTE, SUB, adjectis AD & INTER: Verbaque
*Proficio, noceo, faveo*que, *indulgeo, parco,* (porrò
*Gratulor, auxilior, studeo, medeor*que & *adulor,*
Pareo, & *invideo, famulor,* simul *impero, mando,*
Derogo, patricinor, placeo, succenseo, pugno,
*Irascor*que, *minor, fidò,* cum *supplico, credo;*
Plurimaque his sensu quæ sunt affinia. Verùm
Offendo, jubeo, lædo dant, & *juvo,* quartum.

Quodlibet verbum admittit dativum personæ, aut rei, cui qualicunque modo aliquid fit vel acquiritur: ut, Ter. *Si quid peccat, Demea, mihi peccat.* Plaut. *Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem & metis.* Cic. *Non omnibus dormio.* Ter. *Non rete accipitri tenditur, neque miluo.* Virg. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.* Hor. *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.* Ovid. *Semper tibi pendeat hamus: Quo minimè credis gurgite, piscis erit.*

Hæc regula est multò omnium generalissima: ad eam autem specialiùs reduci possunt:

I. Composita cum verbo SUM, præter *possum:* ut, Cæs. *Pollio omnibus negotiis non interfuit solùm, sed etiam præfuit.* Cic. *Nec sibi, nec alteri prosunt.*

II. Verba composita cum adverbiis SATIS, BENE & MALE: ut, *satisfacio, satisdo, benefacio, benedico, benè volo, malefacio, maledico.* Cic. *Cæteris satisfacio omnibus, mihi ipsi nunquam satisfacio.* Id. *Deridet, cum sibi ipsum jubet satisdare Rabonium.* Sall. *Pulchrum est benefacere reipublicæ; etiam benedicere haud absurdum.*

Multa verba cum his decem præpositionibus composita; AD, ANTE, CON, IN, INTER, OB, POST, PRÆ, SUB & SUPER.

AD: ut, *Accedo, accresco, accumbo, acquiesco, adno, adnato, adequito, adhæreo, adsto, adstipulor, advolvor, affulgeo, allabor, allaboro, annuo, appareo, applaudo, appropinquo, arrideo, aspiro, assentior, assideo, assisto, assuesco, assurgo.* Hor. *Quibus hæc, sint qualiacunque, Arridere velim.* Virg. *Aspirat prima fortuna labori.*

ANTE: ut, *Antecello, anteeo, antesto, anteverto.* Cic. *Antecellere omnibus ingenii gloriâ contigit.* Plaut. *Virtus omnibus rebus anteit.*

CON: ut, *Colludo, concino, consono, convivo.* Cic. *Ut omnis oratio moribus consonet.* Hor. *Puer——gestit paribus colludere.*

IN: ut, *Incumbo, indormio, inhio, ingemisco, inhæreo, insideo, insto, insisto, insudo, insulto, invigilo, illachrymo, illudo, immineo, immorior, immoror, impendeo.* Hor. *Congestis undique saccis Indormis inhians.* Cic. *Impendent hominibus multa & varia genera mortis.*

INTER: ut, *Intervenio, intermico, intercedo, intercido, interjaceo.* Ovid. *Nulli sincera voluptas, Solicitique aliquid lætis intervenit.* Claud. *Rutilum squamis intermicat aurum.*

OB: ut, *Obrepo, obluctor, obtrecto, obstrepo, obmurmuro, occumbo, occurro, occurso, obsto, obsisto, obvenio.* Senec. *Vitia nobis sub virtutum nomine obrepunt.* Virg. *In utrumque paratus, Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti.*

POST: ut, *Postpono, posthabeo.* Ovid. *Vos est postponere nostis Ausa suis.* Virg. *Posthabui tamen illorum mea seria ludo.*

PRÆ: ut, *Præcedo, præcurro, præeo, præsideo, præluceo, præniteo, præsto, prævaleo, præverto.* Cic. *Ut certis rebus certa signa præcurrerent.* Id. *Homo cæteris animantibus plurimùm præstat.*

SUB:

SUB: ut, *Succedo, succumbo, sufficio, suffragor, subcresco, suboleo, subjaceo, suprepo.* Cæs. *Cohortatur ne labori succumbant.* Juven. *Unus Pellæo juveni non sufficit orbis.*

SUPER: ut, *Supervenio, supercurro, supersto.* Liv. *Huic lætitiæ Quinctius supervenit.* Plin. *Id quod vectigali supercurrit.*

IV. Verba variæ significationis.

1. Verba proficiendi & nocendi: ut, *Proficio, prosum, placeo, commodo, prospicio, caveo, metuo, timeo, consulo* pro *prospicio.* Item, *Noceo, officio, incommodo, displiceo, insidior.* Ovid. *Neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi, Profuit ingenium.*

2. Verba favendi, auxiliandi, & eorum contraria: ut, *Faveo, gratulor, gratificor, grator, ignosco, indulgeo, parco, adulor, plaudo, blandior, lenocinor, palpor, assentor, subparasitor.* Item, *Auxilior, adminiculor, subvenio, succurro, patrocinor, medeor, medicor, opitulor.* Item, *Derogo, detraho, invideo, æmulor.* Cic. *Qui diligebant hunc, illi favebant.* Ovid. *Qui vicit semper, victis ut parcere posset.*

3. Verba imperandi, obediendi, serviendi, & resistendi: ut, *Impero, præcipio, mando, moderor,* pro *modum adhibeo.* Item, *Pareo, ausculto, obedio, obsequor, obtempero, morem gero, morigeror, obsecundo.* Item, *Famulor, servio, inservio, ministro, ancillor.* Item, *Repugno, obsto, reluctor, renitor, resisto, refragor, adversor.* Et apud Poëtas, *Pugno, certo, bello, contendo, concurro, luctor.* Hor. *Imperat, aut servit collecta pecunia cuique.* Virg. *Placitóne etiam pugnabis amori?*

4. Verba minandi & irascendi: ut, *Minor, comminor, interminor, irascor, succenseo.* Cic. *Tertio quoque verbo orationis suæ me appellabat, mihi minabatur.* Sil. *Succensere nefas patriæ.*

5. Verba fidendi: ut, *Fido, confido, credo, diffido.* Hor. *Qui sibi fidit, Dux regit examen.* Virg. *O formose puer, nimiùm ne crede colori.*

6. Alia quædam verba, quæ in locos communes redigi vix possunt: ut, *Nubo, excello, hæreo, supplico, cedo* (pro *locum do*), *despero, operor, præstolor, prævaricor, recipio tibi,* (i. e. *promitto*), *pepigi,* (i. e. *promisi*), *renuncio,* (i. e. *abstineo* & *alieno me*), *respondeo* (pro *satisfacio*), *tempero* (pro *abstineo*), *studeo, vaco,* (i. e. *operam do*), *convicior.*

✱ E superioribus verborum classibus EXCIPE, *Jubeo, offendo, lædo* & *juvo,* quæ non dativum, sed accusativum petunt: ut, Lucan. *Dextrâque silentia jussit.* Hor. *Cur ego amicum Offendam in nugis.* Cic. *Injustè neminem læsit.* Ovid. *Juvit facundia causam.*

NOT. 1. Quæ suprà recensuimus verba, cum dativo magis peculiari modo constructa, omnia ferè neutra sunt, aut neutralis significationis. De activis autem accusativum unà cum dativo regentibus paulò inferiùs dicetur.

NOT. 2.

NOT. 2. Pleraque hujus structuræ verba hìc sigillatim sunt enumerata: quod eo consilio à nobis factum, ne quis imprudens existimet alia omnia ejusdem, sive compositionis, sive significationis verba, pari ratione dativum recipere. Longè enim plurima sunt, cum præpositionibus AD, ANTE, CON, &c. composita, quæ hujusmodi dativum planè respuunt: ut, *Accolo, antegredior, ineo, intercurso, obsideo, postvenio, prævenio, subsilio, supernato*, &c. Innumera itidem sunt, commodum, auxilium, favorem, & contrà significantia; quæ tamen non cum dativo, sed cum accusativo, vel aliter, construuntur: qualia sunt, *Levo, erigo, alo, nutrio, amo, diligo, vexo, crucio, aversor*, &c.

NOT. 3. Quin etiam ex iis quæ suprà posita sunt, haud pauca aliter constructa inveniuntur: idque eâdem significatione, vel diversâ.

I. *Verba neutra, sub eadem significatione variè constructa.*

Accedere muris, *Liv.* ad urbem, *Sall.* in oppidum, *Cic.* accedere domos infernas, *Virg.* accedere alicui, *i. e.* assentiri, *Quinctil.*

Accidit auribus, *Plin.* ad aures, *Liv.* genibus, *Id.* ad genua, *Suet.* in te isthuc verbum, *Ter.*

Accubare horreis, *Hor.* scortum, *Plaut.* alicui in convivio, *Cic.* apud aliquem, *Id. Sic,*

Accumbere epulis, *Virg.* in epulo, *Cic.*

Acquiescere rei alicui, *Sen.* aliquâ re, *Cic. at sæpiùs*, in aliqua re, *Id.*

Adequitare portæ, *Plin.* adequitare Syracusas, *Liv.*

Adesse pugnæ, *i. e.* præsentem esse, *Cic.* in pugna, *Sall.* ad exercitum, *Plaut.* adesse amicis, *i. e.* auxiliari, *Cic.*

Adhærere lateri, *Liv.* ad turrim, *Cæs.* in me, *Cic.* fronte, *pro* in fronte, *Ovid. Sic,*

Adhærescere justitiæ, *Cic.* ad saxum, *Id.* in hanc materiam, *Id.*

Adhinnire equæ, *Ovid.* equam, *Plaut.* ad orationem, *Cic.*

Adjacere mari, *Liv.* mare, *Nep.*

Adnare navibus, *Liv.* naves, *Cæs.*

Adnatare insulæ, *Plin.* ad manum, *Id.*

Adrepere virorum animis, *Tac.* ad amicitiam alicujus, *Cic.*

Adstare mensis domini, *Mart.* ad Achillis tumulum, *Cic.* in conspectu, *Id.*

Adstrepere alicui, *Tac.* aures alicujus, *Plin.*

Adsultare vallo, *Sil.* moras portarum, *Stat.*

Advenire alicui, *Tac.* urbem, *Virg.* ad urbem, *Ovid. Sic,*

Adventare alicui, *Tac.* portis, *Stat.* locum, *Tac.* ad Italiam, *Cic.*

Adversari alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.*

Advigilare alicui, *Tib.* ad custodiam ignis, *Cic.*

Adulari alicui, *Curt.* aliquem, *Cic. Col. Tac.*

Advolare rei, *vel* homini, *Plin. Virg.* ad equites, *Liv.* advolat rostra Cato, *Cic.*

Affluere alicui, *Ovid.* ad aliquid, *Cic.*

Allabi oris, *Virg.* ad exta, *Liv.* aures alicujus, *Virg.*

Allatrare alicui, *Aur. Vict.* aliquem, *sæpiùs*, *Liv. Plin. Col.*

Alludere alicui, *Plin.* ad mulierem, *Ter.*

Anniti hastæ, *Virg.* ad aliquid, *Cic.* aliquid, *i. e.* conari perficere, *Plin.*

Antecedere alicui rei, *Cic.* aliquem, *Id.* antecedere aliquem ætate, nobilitate, magnificentia, *Justin. Suet.* *rarè* alicui.

Antecellere alicui, *Cic.* *rarissimè* aliquem.

Anteire alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.* alicui ætate, *Cic.* omnes gloriâ, *Sall.* cæteros virtute, *Cic.*

Antestare cæteris virtute, *Gell.* cæteros robore, *Apul.*

Antevenire rei alicui, *Plaut.* aliquem, *Sall.* tempus, *Claud.*

Antevertere alicui, *i. e.* ante eum venire, *Ter.* *Sic*, antevertere damnationem veneno, *i. e.* prævenire, *Tac.*

Ai,

At, antevertere rem rei, *est* præponere, *Plaut.*
Apparere alicui, *i. e.* officii aut obsequii causâ præsto esse: *ut*, Lictores apparent consulibus, *Liv.* Apparent ad solium Jovis, *Virg.*
Appropinquare Britanniæ, *Cæs.* portam, *Hirt.* ad portam, *Id.* appropinquat alicui pœna, *Cic.*
Arridere alicui, *i. e.* placere, *Hor.* Arridere ridentibus, *Id.* aliquid, *Gell.*
Aspirare cœptis, *Ovid.* ad aliquem, *i. e.* pervenire, *Cic.* ad laudem, *i. e.* contendere, *Id.* in curiam, *Id.*
Assistere alicui, *Plin.* ad fores, *Cic.* super aliquem, *Virg.* contra aliquem, *Cic.* Assistere equos, *i. e.* sistere, *Stat.*
Assuesco, assuefacio, assuefio re aliquâ; Genus pugnæ quo assueverant, *Liv.* Puro sermone assuefacta domus, *Cic.* Assuescere rei alicui, *Liv.* Operi assuefecit, *Id.* Assuescere ad homines, *Cæs.* in hoc assuescat, *Quinct.*
Attendere Cæsari, *Plin.* juri, *Suet.* aliquem, *Cic.* res hostium, *Sall.* animum, *Ter.* animum ad rem aliquam, *Cic.*
Colludere alicui, *Hor.* cum aliquo, *Cic.*
Confido, *Vid.* Fido.
Congruere alicui, *Ter.* cum re aliqua, *Cic.* inter se, *Id.*
Constare sibi, *Cic.* secum, *Id.* Constat inter omnes, *Nep.* Res mihi cum aliis constat, *Auct. ad Her.*
Consuescere alicui, *Ter.* cum aliquo, *Plaut.* libero victu, *Colum.* juvencum aratro, *pro* consuefacere, *Id.*
Consulere alicui, *Ter.* famæ alicujus, *Cic.* de salute sua, *Id.* duriùs in aliquem, *Tac.* in longitudinem, *Ter.* in commune, in medium, in publicum, *Ter. Lucan. Plin.* boni, *Ovid.* *Vid. reg.* 34.
Convenire alicui, *Cic.* cum re aliqua, *Id.* Convenit in eum hæc suspicio, *Id.* Cothurnus convenit ad pedem, *Id.* Conveniunt mores, *Ter.* Majestas & amor non conveniunt, *Ovid.* Aliquid mihi convenit, cum adversariis, *Auct. ad Her.* Convenimus inter nos, *Plaut.* Inter omnes convenit, *Cic.* Sævis inter se convenit ursis, *Juv.*
Deficiunt mihi vires, *Cæs.* me vires, *Cic.* Deficior viribus, *Senec.* omnibus rebus, *Col.* ab arte, *i. e.* destituor, *Ovid.* *Vid. reg.* 35.
Derogare alicui, *Cic.* legi, *Auct. ad Her.* de lege, *Cic.* ex æquitate, *Id.* fidem alicui, *Id.* de fide alicujus, *Id.*
Desperare saluti alicujus, *Cic.* de republica, *Id.* pacem, *Id.* rempublicam, *Id.*
Desuescere honori, *Sil.* Desueta bello agmina, *Virg.* *At hoc dativo an ablativo dictum, incertum.*
Desunt verba dolori, *Ovid.* In Antonio defuit hic ornatus, *Cic.* Paucæ ei centuriæ ad Consulatum defuerunt, *Id.*
Dominari cunctis oris, *Virg.* in cætera animalia, *Ovid.* in civitate, *Cic.*
Excellere alicui dignitate, *Cic.* in aliqua re, *Id.* super omnes alios, *Liv.* præter cæteros, *Cic.* inter aliquos, *Id.*
Facere ad aliquid, *pro* prodesse *vel* convenire, *Ovid. & alii frequenter.* *Raró hâc notione* facere alicui, *Prop. Hor.*
Fidere, confidere rei alicui, *Virg. Cic.* re aliquâ, *Id.* in re aliqua, *Hirt.*
Gratulor tibi hanc rem, *Cic.* hâc re, *Cæl. ap. eund.* de hac re, *Cic.* in hac re, *Id.*
Hæret lateri, *Virg.* curru, *Id.* alicui in visceribus, *Cic.*
Ignoscere alicui, *Ter.* vitio, *Ovid.* peccatum suum alicui, *Plaut.*
Illudere alicui, *Virg.* aliquem, *Ter.* aliquid, *Virg.* in aliquem, *Ter.* in aliquo, *Id.*
Illabi rei alicui, *Virg.* in rem aliquam, *Cic.*
Illuxit dies alicui, *Liv.* aliquem, *Plaut.*
Imminere rei alicui, *Ovid.* in fortunas alicujus, *Cic.*
Immori studiis, *Hor.* in vino, *Plin.*
Impendere alicui, *Cic.* aliquem, *Ter.* in aliquem, *Cic.*
Incessit cura, cupido, timor alicui, *Liv. V. Max. Sal.* aliquem, *Liv. Tac.* in aliquem, *Ter.*
Incubare ovis, *Col.* ova, *Plin.* pecuniæ, thesauris, *Cic. Liv.*
Incumbere toro, *Virg.* gladium, *Plaut.*

in gladium, *Cic.* labori, *Sil.* ad laudem, *Cic.* ad studia, *Id.* in studium, curam, cogitationem, *Id.*
Indulgeo illi, *Ter.* me, *Id.* aliquid alicui, *Suet.*
Inhæreo & inhæresco rei alicui, *Ovid.* in re aliqua, *Cic.*
Inhiare auro, *Flor.* bona alicujus, *Plaut. Virg.*
Innare aquæ, *Liv.* fluvium, *Virg.*
Innasci rei alicui, *Ter.* in re aliqua, *Cic.* innati eodem solo, *Just.*
Innatare flumini, *Plin.* undam, *Virg.* in concham, *Cic.*
Inniti rei alicui, *Stat.* re aliquâ, *Liv.* in re aliqua, *Cic.* in aliquem, *Plin.*
Insidere rei alicui vel personæ, *Virg.* collem, *Plin.* locum, *Liv.* in memoria, in animo, in medullis, *i. e.* firmiter inhærere, *Cic.*
Insidunt apes floribus, *Virg.* pardi insidunt condensâ arbore, *Plin.*
Insilire rei alicui, *Luc.* in æquum, *Liv.* tauros, *Suet.* suprà ligenum, *Phædr.*
Insistere curæ rerum, *Plin.* vestigiis alicujus, *Cic.* viam, *Ter.* viâ, *Id.* in re aliqua, *Cic.* in dolos, *Plaut.* negotium, *Id.*
Instare operi, *Virg.* victis, *Liv.* rectam viam, *Plaut.* currum Marti, *i. e.* instanter fabricare, *Virg.* unum, *i. e.* instanter urgere, *Ter.*
Insuescere rei alicui, *Tac.* re aliquâ, *Colum.*
Insultare alicui rei vel personæ, *Suet. Cic.* fores, *Ter.* patientiam alicujus, *Tac.* in miseriam alicujus, *Auct. ad Her.* bonos, *Sall.*
Insum rei alicui, *Sen.* in re aliqua, *Cic.*
Insurgere regnis alicujus, *Ovid.* in miseros, *Stat.*
Insusurrare alicui, *Cic.* in aurem alicujus, *Id.*
Intercedit mihi tecum amicitia, *Cic.* inter nos, *Id.*
Interdicere alicui provinciâ, *Suet.* aquâ & igni, *Cic.* fœminis usum purpuræ, *Liv.*
Interesse rei alicui, *Cic.* in re aliqua, *Id.*
Interjacere sulcis, *Col.* duas Syrtes, *Plin.* Hæc inter eam & Rhodum, interjacet, *Id.*
Intervenire alicui rei, *Tac.* cognitionem, *Id.*
Invasit timor improbis, *Cic.* Vis avaritiæ in animos invaserat, *Sall.* Invadere urbem, *Virg.* in fortunas alicujus, *Cic.* in arcem causæ, *Id.*
Invidere honori alicujus, *Cic.* honorem alicui, *Hor.* aliquem, *Ovid.* in re aliqua, *Cic.*
Latet res mihi, *Lucan.* Latet me, *Virg.*
Mederi alicui, *Cic.* cupiditates, *Ter.* contra serpentum ictus, *Plin.*
Medicari alicui, *Virg.* ictum cuspidis, *Id.*
Moderari animo, *Cic.* gentibus, *Sall.* navim, *Cic.* omnia, *Id.*
Nocere alicui, *Cic.* rarissimè aliquem, *Plaut.*
Nubere alicui, *Cic.* in clarissimam familiam, *Id.* Nupta cum aliquo, *Id.* Una nupta apud duos, *Gell.*
Obambulare muris, *Liv.* ante portas, *Id.* Ætnam, *Ovid.*
Obequitare castris, *Liv.* agmen, *Curt.*
Obrepere alicui, *Cic.* in animos dormientium, *Id.* ad honores, *Id.* Tacitum te obrepet fames, *Plaut.*
Obtrectare alicui, *Cic.* laudibus alicujus, *Liv.* vires, *V. Max.*
Obumbrat sibi vinea, *Plin.* Obumbrant Solem nubes, *Id.*
Occumbere morti, *Virg.* mortem. *Cic.* morte, *Liv.*
Palpari alicui, *Plaut.* Palpare aliquem, *Juv.*
Parcere alicui, *Cic.* labori, *Ter.* pecuniam, *Plaut.* Ut parcerent sibi vitam, *Gell.* Talenta natis parce tuis, *Virg.* Ut à cædibus parceretur. *Liv.* Parcite oves nimium procedere, *Virg.*
Pepigit mihi aliquid, *Ovid.* pepigit cum aliquo, *Suet.* Pepigerunt inter se, *Auct. ad Herenn.* Sic, Paciscor alicui, *Cic.* cum aliquo, *Id.* Pacisci vitam ab aliquo, *Sall.* vitam pro laude, *Virg.*
Præcedunt vestræ fortunæ meis, *Plaut.* Præcedere aliquem virtute, *Cæs.* omnes in re aliqua, *Plin.* Præcedere agmen, *Virg.*
Præcurrere alicui, *Cic.* aliquem, *Id.* ante omnes, *Cæs.*

Præire alicui, *Stat. i. e.* præcedere aliquem. Præire alicui verba, sacramentum, *Liv. Tac. i. e.* dictare. Præire verbis, *Plaut.* voce alicui, *Cic.* de scripto, *Plin.* Præire aliquem, *Tac.*

Præjacens Asiæ vastum mare, *Plin.* Pærjacere castra, *Tac.*

Præminere omnibus, *Sen.* malos, *Tac.*

Præsidere urbi, imperio, *Cic.* exercitum, Italiam, littora Oceani, *Tac.*

Præstare alicui, *Cic.* omnibus humanitate, *Id.* omnes eloquentiâ, *Nep.*

Præstolari alicui, *Cic.* aliquem, *Ter.*

Prævertere aliquid rei alicui, *Liv.* uxorem præ republica, *Plaut.* Cursu pedum prævertere ventos, *Virg.* *Et passivè,* Præverti hoc certum est rebus aliis omnibus, *Plaut.* Ut bellum præverti sinerent, *Liv.* Volucremque fuga prævertitur Hebrum, *Virg.*

Procumbere terræ, *Ovid.* genibus alicujus, *Id.* ad genua, *Liv.* ante pedes, *Ovid.* in armos, *Mart.*

Quadrare alicui, *Cic.* in aliquem, *Id.* ad multa, *Id.* acervum, *i. e.* in quadrum redigere, *Hor.*

Respondere alicui, *Cic.* his, *Cæs.* ad hæc, ad postulata, *Id.* ad nomen, *Liv.* votis alicujus, *i. e.* satisfacere, *Virg.* ad spem, *Liv.*

Servire, inservire alicui, *Hor. Cic.* rarissimè aliquem, *Plaut. Turpil.*

Studere alicui rei, *i. e.* operam dare, *Cic.* literas, *Id.* aliquid, *i. e.* cupere, *Cic.* in eam rem, *Quinct.* in ea re, *Gell.* Studere alicui, *i. e.* favere, *Cic.*

Subesse rei alicui, *Cic.* in re aliqua, *Id.*

Subire muro, *Virg.* feretro, *Id.* Subeunt mihi cunctarum fastidia, *Ovid.*

Subire tecta, *Virg.* limina, *Id.* ad mœnia, *Liv.* ad portas, *Id.* in locum alicujus, *Ovid.* in cœlum, *Plin.* sub acumen styli, *Cic.* *At,* subire onus, labores, pœnam, periculum, *&c.* *item,* subiit animum, mentem, *ferè semper dicuntur.*

Subjacere monti, *Plin.* ad aliquid, *Quin.*

Succedere penatibus, *Virg.* muro, *Liv.* murum, *Sall.* ad urbem, *Liv.* sub primam aciem, *Cæs.* in pugnam, *Liv.* Succedere alicui & in locum alicujus, *Cic.*

Supervenire alicui, *Liv.* Unda supervenit undam, *Hor.*

¶ His addi possunt verba, quæ, apud Poëtas præsertim, & more Græco, cum dativo construuntur; at frequentiùs, & more Latino, ablativum cum præpositione recipiunt: ut,

1. Verba contendendi & certandi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno alicui,* pro *cum aliquo.* Sic, Propert. *Non tamen ista meo valeant contendere amori.* Virg. *Solus tibi certet Amyntas.* Stat. *Magno bellare parenti.*
2. Distandi, dissentiendi, differendi: ut, *Distare, dissentire, discrepare, dissidere, differre rei alicui,* pro *à re aliqua.* Sic, Hor. *Paulum sepultæ distat inertiæ Celata virtus.* Senec. *Ne orationi vita dissentiat.* Hor. *Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.* Id. *Dissidens plebi.* Id. *Nisi quòd pede certo Differt sermoni, sermo merus.*
3. Coëundi & miscendi: ut, Hor. *Ut placidis coëant immitia.* Ovid. *Concurrere hosti,* Propert. *Concubuisse Deæ.* Virg. *Mista Deo Mulier;* pro, *cum placidis, cum hoste.*
4. Arcendi & propulsandi: ut, Virg. *Arcebis gravido pecori.* Id. *Solstitium pecori defendite;* pro, *à pecore,*
5. Verba passiva: ut, Ovid. *Non intelligor ulli.* Id. *Filius & Cereris frustra tibi semper ametur;* pro, *ab ullo, à te.* Hor. *Cœna ministratur pueris tribus;* pro, *à tribus pueris.*

II. *Verba sub diversa significatione variè constructa.*

Accedo tibi, *i. e.* assentior: *item,* accresco.

Accedo ad te, *i. e.* adeo *vel* venio.

Æmulor tibi, *i. e.* invideo.

Æmulor te, *i. e.* imitor.

Animadverto aliquid, *i. e.* observo,

NOT. 1. Interdum verbum regens per Ellipsin reticetur: ut, Virg. *Dî meliora piis, erroremque hostibus illum*, sc. *dent*. Cic. *Quid multa?* sc. *dicam*, vel *loquar*. Ter. *Egône illam? quæ illum? quæ me?* supple, *patiar, recepit, exclusit*, aut similia. Cic. *Manum de tabula*, sup. *aufer*.

NOT. 2. Nonnunquam & ipse accusativus intelligitur: ut, *Obiit*, sc. *mortem*. Ter. *Solus Sannio servat domi*, sc. *res quæ sunt domi*. Id. *Facilè ut pro Eunucho probes*, sc. *te*. Virg. *Nox humida cœlo Præcipitat*, sc. *se*. Id. *Cum faciam vitulâ*, sc. *sacra*.

NOT. 3. Interdum accusativi vices supplet verbum infinitum, vel alia oratio: ut, Hor. *Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum*: pro *dulcem sermonem*, & *decorum risum*. Gell. *Pœnitere tanti non emo*; pro *pœnitentiam*. Ter. *Quòd te purges, hujus non faciam*; pro *purgationem tuam*.

NOT. 4. Quædam verba activa constructione variant: ut, *Appellare tribunos*, & *ad tribunos*. *Cavere malum, à malo*, & *malo*; *Cognoscere ex aliquo aliquid*, & *de re aliqua*; *Colere, incolere, habitare locum*, & *in loco*; *Queri injuriam*, & *de injuria*, &c.

APPENDIX *de verbis Neutris sive Absolutis.*

Neutra quoque & quartum cognati significatûs
Admittunt, primos aliterque novantia sensus.

Verba neutra admittunt post se accusativum;

1. Suæ originis: ut, Plaut. *Modicè & modestè melius est vitam vivere*. Id. *Neque herile negotium plus curat, quàm si non servitutem serviat*. Senec. *Hilarem insaniam insanire*. Ter. *Cantilenam eandem canis*.

2. Cognatæ significationis: ut, Virg. *Longam incomitata videtur Ire viam*. Hor. *Non pugnavit ingens Idomeneus Sthenelusque solus Dicenda Musis prælia*. Plaut. *Soleo herclè garrire nugas*. Id. *Lucebis novæ nuptæ facem*. Huc etiam referri possunt, *Prandere olus*, ap. Hor. & *Cœnare aprum*, ap. eund.

3. Cum sensu metaphorico, aut aliter à primitiva eorum significatione mutato, accipiuntur: ut, Virg. *Corydon ardebat Alexin*, i. e. *vehementer amabat*. Hor. *Sulcos & vineta crepat mera*, i. e. *cum crepitu memorat*. Id. *Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat*, i. e. *Cyclopa saltando repræsentaret*. Juv. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt*, i. e. *vitâ suâ exhibent speciem Bacchanalium*. Pers. *Sonat vitium percussa fidelia*, i. e. *sono suo vitium indicat*. Similiter ferè exponi possunt, *Olet Hircum*, Hor. *Spirat Deam*, Apul. *Anhelat crudelitatem*, Auct. ad Herenn.

4. Cùm significationem quasi activam induunt: ut, Justin. *Abolere maculam*. Stat. *Laborare arma*. Virg. *Clamare aliquem nomine*. Hor. *Horret iratum mare*. Catull. *Annuit omnia omnibus*. Ter. *Ego illius sensum pulchrè calleo*. Hor. *Mediasque fraudes Palluit audax*.

NOT. 1. Verbis neutris, pro accusativo, vel suæ originis, vel cognatæ significationis, sæpe ablativus subjicitur: ut, Cic. *Patiamur illum ire nostris itineribus*. Virg. *Nostro doluisti sæpe dolore*. Plaut. *Bene ei, qui hoc gaudio gaudet*. Senec. *Bella res est mori suâ morte*. Suet. *Morte obiit repentinâ*.

NOT. 2.

NOT. 2. Poëtæ accusativos adjectorum in neutro genere utriusque numeri, verbis neutris, eorumque participiis, adverbiorum loco adjiciunt: ut, Virg. *Torvumque repentè clamat;* pro, *torvè.* Hor. *Mens lætatur turbidum;* pro, *turbidè.* Virg. de victore equo, *Et pede terram Crebra ferit;* pro, *crebrò.* Id. *Transversa tuentibus hircis;* pro, *transversè.*

NOT. 3. Frequens est Ellipsis præpositionis CIRCA, vel PROPTER, in accusativis, *hoc, id, quid, aliquid, quicquid, nihil, idem, illud, tantum, quantum, multa, pauca, alia, cætera, omnia:* ut, Plaut. *Propter te hæc pecco.* Ter. *Num id lacrumat virgo?* Plaut. *Scio quid erres.* Hor. *Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.*

27. Verba recordandi, quæque his contraria, quarto
Vel patrio gaudent: MEMINI sed dispare sensu
Accipit aut patrium, vel DE mediante Latinum.

I. Verba memoriæ & oblivionis, sciz. *Recordor, memini, reminiscor & obliviscor,* promiscuè vel accusativum vel genitivum postulant. Accus. ut, Cic. *Est operæ pretium diligentiam majorum recordari.* Virg. *Numeros memini, si verba tenerem.* Cic. *Ea potiùs reminiscere, quæ digna tuâ personâ sunt.* Id. *Oblivisci nihil soles, nisi injurias.* Genit. ut, Cic. *Ipse certè cùm aliquo dolore flagitiorum suorum recordabitur.* Mart. *Ipse jubet mortis te meminisse Deus.* Cæs. *Si bello persequi perseveraret, reminisceretur & veteris incommodi populi Romani, & pristinæ virtutis Helvetiorum.* Cic. *Est proprium stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.*

II. MEMINI, pro *mentionem facere*, cum genitivo, vel ablativo & præpositione DE, jungitur: ut, Quinctil. *Neque omnino hujus rei usquam meminit Poëta.* Id. *De quibus multi meminerunt.*

NOT. 1. *Recordor,* & *memini,* pro *memoriâ teneo,* etiam cum ablativo & præpositione DE, inveniuntur: ut, Cic. *Tu si meliore memoriâ es, velim scire ecquid de te recordari.* Id. *De Planco memini.* Id. *Et de Herode & Mettio meminero, & de omnibus quæ te velle suspicabor.*

NOT. 2. In significatione *recordandi* frequens etiam est phrasis, VENIT MIHI IN MENTEM; quæ sic construitur, *Venit mihi in mentem hæc res, hujus rei, de hac re:* ut, Cic. *Si quid in mentem veniet.* Id. *Mihi solet venire in mentem illius temporis, quo fuimus unà.* Plaut. *Ut lepidè atque astutè in mentem venit de speculo.*

NOT. 3. Hæc omnia cum infinitivo, vel aliâ oratione, pro casibus quos alioqui recipiunt, construuntur: ut, Ter. *Virginem bonâ formâ memini videre.* Cic. *Nihil turpius, quàm quòd in scriptis oblivisceretur, quid paulò antè posuisset.* Virg. *Nec venit in mentem quorum consederis arvis.*

APPENDIX

APPENDIX *de verbis Vestiendi.*

Induor, accingor, *passivaque talia, quarto*
Sæpe solent vates, alii sociare Latino.

Verba passiva vestiendi, qualia sunt, *Induor, amicior, cingor, accingor;* item, *exuor, discingor,* eorumque participia, sæpe apud Poëtas accusativo junguntur; apud alios verò ablativo: ut, Ovid. *Protinus induitur faciem cultumque Dianæ.* Virg. *Inutile ferrum cingitur.* Stat. *Terrificus humeris Ætolus amictus Exuitur.* Sic, Virg. *Exuvias indutus Achillei.* Claudian. *Hyems non frigore torpens, Non canos vestita nives.* Sil. *Verùm ardens puero, castumque exuta pudorem.* * At cum ablativo, Curtius, *Polydamas veste Arabicâ induitur.* Liv. *Hispāno cingitur gladiō.* Cic. *Eleus Hippias gloriatus est, annulum quem haberet, pallium quo amictus, soccos quibus indutus esset, se suâ manu confecisse.* Tac. *Exutus omnibus fortunis.*

Verba ACTIVA *alium casum unà cum* ACCUSATIVO *regentia.*

(1.) GENITIVUM *cum* ACCUSATIVO *regentia.*

28. *Accuso, absolvo, damno,* cum fratribus, optant
Criminis aut pœnæ patrium superaddere quarto.
Sæpe sed in sextum, modo DE præeunte, secundus
Vertitur, interdum demptâ quoque præpositura.
Has etiam leges imitantur verba monendi:
Quæ quandoque duos videas capientia quartos.

I. 1. Verba accusandi, absolvendi, & damnandi, cum accusativo personæ, regunt etiam genitivum criminis aut pœnæ.

Accusandi: *Accuso, ago, appello, arcesso, anquiro, arguo, incuso, insimulo, postulo, alligo, astringo:* ut, Plaut. *Qui alterum incusat probri, eum ipsum se intueri oportet.* Ter. *Si herum insimulabis avaritiæ, malè audies.* Id. *Hic furti se alligat.* Plaut. *Homo furti sese astringit.*

Absolvendi: *Absolvo, libero, purgo:* ut, Auct. ad Herenn. *C. Cælius judex absolvit injuriarum eum, qui Lucilium poëtam in scena nominatim læserat.* Liv. *Senatus nec liberavit ejus culpæ Regem, neque arguit.*

Damnandi: *Damno, condemno, infamo, noto:* ut, Ovid. *Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido.* Cic. *Cæteros non dubitabo primùm inertiæ condemnare, post etiam impudentiæ.*

2. Genitivus

2. Genitivus criminis, maximè cum his verbis, *Accuso, arguo, defero, postulo, appello, absolvo, damno, condemno, purgo,* in ablativum cum præpositione DE mutari potest: ut, Cic. *Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.* Id. *Cujus etiam familiares de vi condemnati sunt.*

3. Ex his multa: ut, *Absolvo, libero, damno, condemno,* &c. crimen pœnamve in ablativo sine præpositione admittunt: ut, Liv. *Latæ deinde leges, quæ consulem regni suspicione absolverent.* Cic. *Ego librarios tuos culpâ libero.* Virg. *Damnabis tu quoque votis.* Senec. *Omnium mortalium opera mortalitate damnata sunt.*

NOT. 1. Hæc nomina CRIMEN & CAPUT, vel in genitivo, vel in ablativo, sed in posteriore ferè absque præpositione, ponuntur: ut, Apul. *Nunquam tam cunctanter hominem extraneum tot tantorumque criminum postulâsset.* Suet. *A Senatu capitis damnatus est.* Hor. *An commotæ crimine mentis Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem?* Cic. *Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine.* Id. *Nec ob eam rem capite damnaret.* * At, *capite plectere,* vel *punire,* tantùm dicimus, non *capitis.*

NOT. 2. Non omnia verba accusandi, &c. hìc locum habent: neque enim *carpo, corripio, culpo, reprehendo, sugillo, taxo, traduco, vitupero, calumnior, criminor, excuso, punio, multo,* cum genitivo construuntur. Dicendum ergo, ex. gr. non, *Culpare aliquem pertinaciæ, reprehendere avaritiæ, taxare ambitionis,* &c. sed, *Culpare alicujus pertinaciam, reprehendere avaritiam, taxare ambitionem.* Quæ structura interdum etiam invenitur in iis accusandi verbis, quæ alioquin genitivum recipiunt. Nam non tantùm dicitur, *Accusare adolescentes inertiæ;* sed etiam, *Accusare inertiam adolescentium.* Sic enim loquitur Cicero: & Tacitus, *Incusare segnitiam alicujus;* pro, *aliquem segnitiæ.* Porrò nec dixero, *Excuso me tibi tarditatis, Multo te exsilii;* sed, *Excuso tibi tarditatem meam, Multo te exsilio.* Peculiare denique est, *Ago tecum furti, injuriarum;* non, *Ago te furti, injuriarum.*

NOT. 3. Usus auctorum hìc consulendus, auctoritatesque probè distinguendæ. Sic, *Accuso* vel *damno furto, Arguo mendacio,* non dixerim: quia neminem ita locutum invenio. Similiter, *Increpare aliquem avaritiæ,* ap. Suet. *Notare aliquem incuriæ,* ap. Gell. *Castigare se dementiæ,* ap. Lactant. observanda potiùs quàm imitanda. Tu potiùs ita loquare, *Increpare alicujus avaritiam, Notare incuriam alicujus, Castigare suam dementiam.*

NOT. 4. *Accuso, incuso, insimulo,* interdum cum duobus accusativis inveniuntur: ut, Plaut. *Si id me non accusas.* Ter. *Quæ tute dudum coram me incusaveras.* Plaut. *Sic me insimulare falsum facinus tam malum.*

II. Verba monendi, *Moneo, admoneo, commoneo, commonefacio,* hoc modo construuntur:

1. Cum accusativo personæ genitivum rei accipiunt: ut, Tac. *Milites temporis ac necessitatis monet.* Liv. *Qui admonerent fœderis eum Romani.* Quinctil. *Grammaticos officii sui commonemus.* Auct. ad Herenn. *Cum ipse te veteris amicitiæ commonefaceret.*

2. Sæpe,

2. Sæpe, pro genitivo, ablativum cum præpositione DE habent: ut, Cic. *Ut Terentiam moneatis de testamento.* Id. *De quo vos paulò antè admonui.* Id. *Te neque præsens filius de liberorum caritate, neque absens pater de indulgentia patria commonebat?*

3. Interdum duos accusativos admittunt: ut, Cic. *Sed eos hoc moneo, desinant furere.* Ter. *Ridiculum est te isthuc me admonere, Clitipho.* Quorum posteriorem passivè retinent: ut, Cic. *Multa ostentis, multa in extis admonemur.*

Not. Hæc verba frequenter cum infinitivo, vel subjunctivo præcedente *ut* vel *ne*, construuntur: ut, Cic. *Pietas erga parentes officium conservare monet.* Id. *Sed te illud admoneo, ut te antè compares, quotidieque meditere, resistendum esse iracundiæ.* Hor. *Immortalia ne speres, monet annus.*

(2.) Dativum *cum* Accusativo *regentia*.

29. Hæc casum ternum cum quarto verba requirunt;
Comparo, do, reddo, narro, nego, vindico, mitto,
*Acquiro, solvo, paro, debeo, polliceor*que,
Aufero cum *demo*, quæque his conformia, junge.

Verba comparandi, dandi, narrandi & auferendi, regunt dativum cum accusativo.

1. Comparandi: *Comparo, compono, confero, æquo, æquiparo:* item, *Antepono, antefero, præpono, præfero;* & *postpono, posthabeo, postfero,* &c. ut, Virg. *Sic parvis componere magna solebam.* Cic. *Hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem servituti anteponant.*

2. Dandi: *Do, tribuo, largior, præbeo, ministro, suggero, suppedito.* Quibus affinia sunt verba Reddendi, *Reddo, restituo, retribuo, rependo, remetior;* Acquirendi, *Quæro, acquiro, paro, pario;* Promittendi, *Promitto, polliceor, recipio, spondeo.* Item, *Debeo, solvo, assero, vindico, mitto, relinquo:* & innumera alia; ut, P. Syr. *Beneficium dignis ubi des, omnes obliges.* Senec. *Nemo tam divos habuit faventes, Crastinum ut possit sibi polliceri.*

3. Narrandi: *Narro, dico, memoro, loquor, nuncio, refero,* &c. & his cognata; Declarandi, *Declaro, aperio, expono, explico, significo, indico, monstro, ostendo,* &c. Negandi, *Nego, inficior;* Confitendi, *Fateor, confiteor,* &c. ut, Ter. *Tu isti narrato omnem rem ordine.* Ovid. *Et patriæ rigidâ mente negavit opem.*

4. Auferendi: *Aufero, adimo, eripio, eximo, demo, surripio, detraho, excutio, extorqueo,* &c. ut, Cic. *Inimici mei mea mihi, non me ipsum, ademerunt.* Senec. *Eripere vitam nemo non homini potest; At nemo mortem.*

5. His

5. His denique addi potest infinitus penè, nec ullis certis classibus comprehendendus verborum activorum numerus: ut, *Facio tibi injuriam, Habere alicui fidem, Ago vobis maximas gratias, Gerere alicui morem, Venienti claudere portas,* Ovid. *Odi ego aurum, multa multis sæpè suasit perperam,* Plaut. Plurima denique ex activis & præpositionibus AD, IN, OB, PRÆ, SUB, composita: ut, *Addo, adfero, adjicio, adjungo: Infigo, injungo, inscribo, insero, irrogo: Oppono, offero, offundo, objicio: Præcludo, præficio, præparo, præscribo: Subdo, subjugo, submitto, suppono,* &c. de quibus exempla passim occurrunt.

NOT. 1. *Comparo, compono, confero,* sæpiùs cum ablativo & præpositione CUM construuntur: ut, Cic. *Ut hominem cum homine comparetis.* Quinctil. *Causam nostram cum adversarii causa componimus.* Cic. *Conferte hanc pacem cum illo bello.*

NOT. 2. Verba auferendi haud raró ablativum recipiunt, cum præpositionibus, A, AB, DE, E, EX: ut, Cic. *Ab hoc abaci vasa omnia abstulit.* Id. *Eripite nos ex miseriis.* Plaut. *De magnis divitiis si quid demas, plus fit, an minus?* Interdum apud Poëtas sine præpositione: ut, Virg. *Vaginâque eripit ensem.* Ovid. *Demptum tenet arbore pomum.*

NOT. 3. In quibusdam structura commutatur: ut, *Afflare alicui venenum,* Auct. ad Herenn. *aliquem veneno,* Virg. & Ovid. *Aspergere labem alicui,* Cic. *aliquem labe,* Id. *Circundare oppido mœnia,* Id. *oppidum mœnibus,* Id. *Donare alicui rem,* Hor. *aliquem re,* Cic. *Impertire alicui salutem,* Id. *aliquem salute,* Ter. *Induere sibi vestem,* Cic. *se veste,* Id. *Intercludere alicui commeatum,* Plaut. *aliquem commeatu,* Cæs. *Mactare Deo hostiam,* Ovid. *Deum hostiá,* Cic. *Prohibere alicui rem,* Plaut. *aliquem re,* Cic. *aliquem à re,* Id. *Restituere alicui sanitatem,* Plin. *aliquem sanitati,* Id.

NOT. 4. Plurima denique sunt, quæ dativum permutant præpositione cum suo casu: ut, *Mittere, scribere epistolam alicui,* vel *ad aliquem; Imprimere aliquid animo, in animum,* & *in animo; Inducere soleas pedibus,* & *in pedes; Intendere telum alicui,* & *in aliquem; Rescribere literis,* & *ad literas; Suspendere aliquid arbori, in arbore, de arbore; Incidere æri, in æs,* & *in ære.*

(3.) *Duos* ACCUSATIVOS *regentia.*

30. *Celo* petit geminos, & verba rogantia quartos,
Quæque *docere* notant; alias sed & omnia formas
Sumere structuræ, quas carmine dicere nobis
Haud facile est, glossæ monstrabunt ritè sequentes.

I. *Celo,* cum verbis rogandi & docendi, duos admittunt accusativos, priorem personæ, posteriorem rei.

1. *Celo:* ut, Ter. *Ea ne me celet, consuefeci filium.*

2. Verba rogandi: *Rogo, oro, exoro, obsecro, precor, posco, reposco, flagito:*

flagito: ut, Mart. *Cum rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis.* Virg. *Nulla salus bello; pacem te poscimus omnes.* Hor. *Nec potentem amicum largiora flagito.*

3. Verba docendi: *Doceo, edoceo, dedoceo, erudio:* ut, Cic. *Quid nunc te, asine, literas doceam?* Plaut. *Ego istam volo me rationem edoceas.* Stat. *Et quæ te leges præceptaque fortia belli Erudiit genitrix.*

II. In his omnibus structura variat. Nam,

1. Dicimus etiam, *Celo tibi rem,* & *Celo te de re:* ut, Nep. *Id Alcibiadi diutiùs celari non potuit.* Cic. *Bassus noster me de hoc libro celavit.*

2. Verba tum rogandi, tum docendi, nomen sæpissimè ablativo tribuunt; illa personæ, cum præpositionibus A, AB, vel EX; hæc rei, cum præpositione DE: ut, Plaut. *Ab amico alicunde argentum roges.* Cic. *Quid acta tua vita, quid studia à te flagitent, tu videbis.* Id. *Quid est tam arrogans, quàm de rebus divinis collegium pontificum docere?* Sallust. *De itinere hostium Senatum edocet.*

3. *Instruo, instituo, formo, informo aliquem artibus,* absque præpositione ferè semper dicuntur. Item, *Imbuo aliquem artibus,* vel *præceptis;* vix *in,* vel *ab artibus.*

NOT. 1. Sunt alia verba, quibus gemini accusativi, alter personæ, alter rei, juncti reperiuntur: ut, Ter. *Argentum quod habes, condonamus te.* Cic. *Literas ad te à M. Lepido Consule, non quæ te aliquid juberent, sumpsimus.* Ter. *Scin' quid ego te volebam?*

NOT. 2. Plurima verba activa sunt, quæ duos accusativos sibi adsciscunt ad eandem rem personamve pertinentes: ut, Cic. *Præsta te virum.* Ter. *Me cepêre arbitrum.* Juv. *Sed te nos facimus, Fortuna, Deam.* Ovid. *Petit hanc Saturnia munus.* Plin. *Africam Græci Libyam appellavêre.*

APPENDIX *ad tres regulas præcedentes.*

31. Quorum vox binos casus activa receptat,
His quoque posterior poterit patientibus addi.

Quorum activa duos casus regunt, eorum passiva posteriorem retinent. Hoc igitur pacto,

1. Passiva accusandi, absolvendi, &c. retinent genitivum vel ablativum: ut, Cic. *Quod in ipso judicio, ejus ipsius cupiditatis, cujus insimularetur, suspicionem augeret.* Id. *Quò accusante, P. Sextius damnatus est ambitûs.* Id. *Itaque majestatis absoluti sunt permulti.* Martial. *Arguimur lentæ crimine pigritiæ.*

2. Passiva comparandi, dandi, &c. retinent dativum: ut, Cic. *Parva magnis sæpe rectissimè conferuntur.* Lucr. *Dolu' vulpibus & fuga cervis A patribus datur.* Cæs. *Ea res per fugitivos hostibus nunciatur.* Propert. *Eripitur nobis jampridem cara puella.*

3. *Celor,*

3. *Celor*, & passiva rogandi & docendi, retinent accusativum rei: ut, Ter. *Nosne hoc celatos tam diu?* sup. *oportuit.* Liv. *Is primùm rogatus est sententiam.* Hor. *Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.*

4. *Verba personalia* ABLATIVUM *regentia.*

32. Verba volunt sexto pretium. Dabis at sine fixo
In patrio *pluris*, *tanti*, *quanti*, atque *minoris*;
Cum fixo in sexto. Patitur *valeo* quoque quartum.

Pretium rei à quovis verbo in ablativo regitur: ut, Plin. *Viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit.* Plaut. *Non emam vitiosâ nuce.* Liv. *Multo sanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* Id. *Sextante sal et Romæ & per totam Italiam erat.*

Exc. Excipiuntur hi genitivi, *tanti*, *quanti*, *pluris*, *minoris*: ut, Cic. *Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit.* Id. *Vendo meum non pluris quàm cæteri; fortasse etiam minoris.*

✠ At si substantivum addatur, ablativo tantùm utendum: ut, Cic. *Domus referta vasis Corinthiis, in quibus est authepsa illa quam tanto pretio nuper mercatus est.* Liv. *Hic miles magis placuit, quum pretio minore redimendi captivos copia fieret.*

✠ *Valeo*, cum ad pretium refertur, longe quidem frequentiùs ablativum recipit: ut, Plin. *Ita ut scrupulum valeret sestertiis vicenis.* Interdum & accusativum admittit: ut, Varro, *Denarii dicti, quòd denos æris valebant, quinarii quòd quinos.*

NOT. 1. *Magno*, *permagno*, *parvo*, *paululo*, *minimo*, *plurimo*, sæpe sine substantivo reperiuntur: ut, Senec. *Parvo fames constat, magno fastidium.* Cic. *At permagno decumas ejus agri vendidisti.* Ter. *Quid agas, nisi ut te redimas captum quàm queas Minimo: si nequeas paululo, at quanti queas.* Cic. *Frumentum suum quàm plurimo venditurus.*

NOT. 2. In quibusdam solùm adverbialiter loqui licet, *Emi carè, cariùs, carissimé; benè, meliùs, optimè; malè, pejùs, viliùs, vilissimè*: ut, Brut. ad Cic. *Valdè carè æstimas tot annos, quot ista ætas recipit.* Cic. *Emit domum prope dimidio cariùs, quàm æstimabat.* Plin. *Quicquid per asellum fieri potest, vilissimè constat.*

NOT. 3. Ablativus pretii non propriè à verbis ipsis, sed ab intellecta præpositione PRO regitur, quæ etiam nonnunquam, sed rarissimè, exprimitur: ut, Liv. *Dum pro argenteis decem aureus unus valeret.* Lucil. *Plure fo-ras vendunt quod pro minore emptum.*

APPENDIX

APPENDIX *de verbis Æstimandi.*

33. *Æstimo*, *taxo*, *puto*, quæque his sunt consona sensu,
Antè dabunt dictos patrios, cum *plurimi* & *assis*,
Et *magni*, *parvi*, *nihili*, *flocci*que, *pili*que,
Et similes. *Æqui facio* cum *consulo* poscunt,
Atque *boni*. Quædam poteris & ponere sexto.

I. Verba æstimandi, præter prædictos genitivos, *tanti*, *quanti*, *pluris*, *minoris*, hosce etiam genitivos admittunt, *Magni*, *parvi*, *maximi*, *minimi*, *plurimi*; item, *assis*, *nihili*, *nauci*, *flocci*, *pili*, *teruncii*, *hujus*.

Verba autem æstimandi sunt, *Æstimo*, *existimo*, *duco*, *facio*, *habeo*, *pendo*, *puto*, *taxo*: ut, Cic. *Magni æstimabat pecuniam.* Ter. *Tu fortasse quid me fiat, parvi pendis.* Id. *Meritò te semper maximi feci, Chreme.* Plaut. *Abiit, neque quod dixi, flocci existimat.* Ter. *Tu quod te posteriùs purges hujus non faciam.* Senec. *Tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus.*

II. Singularia sunt, ÆQUI BONIQUE, vel ÆQUI BONI FACIO; BONI CONSULO: ut, Ter. *Equidem isthuc, Chreme, æqui bonique facio.* Cic. *Tranquillissimus animus meus, qui totum isthuc æqui boni facit.* Senec. *Hoc munus, rogo, qualecunque est, boni consulas.*

III. Interdum verbum *æstimo* ablativos adsciscit, *magno*, *permagno*, *parvo*, *nihilo*: ut, Senec. *Data magno æstimas, accepta parvo.* Cic. *Tu ista permagno æstimas.* Id. *Quia sit non nihilo æstimandum.*

NOT. Dicitur etiam, *Pro nihilo habeo*, *puto*, *duco*.

34. Copia cui verbum dedit aut penuria nomen,
Crebriùs exoptat sextum: quandoque secundum,
Ast *onero*, *privo*, *ligo*, *vestio*, *libero*, *solvo*,
Cum sociis, gaudent propè solum sumere sextum.

I. Verba copiæ & inopiæ plerumque ablativum regunt.

1. Verba copiæ sunt, *Abundo*, *affluo*, *exubero*, *redundo*, *scateo*; item, *Impleo*, *compleo*, *expleo*, *repleo*, *saturo*, *refercio*, *ingurgito*, & similia: ut, Ter. *Quasi is non divitiis Abundet, gnatus ejus profugit inopiâ.* Cic. *At miser, si in vitiosa & flagitiosa vita afflueret voluptatibus.* Virg. *Implevitque mero pateram.* Id. *Nec cytiso saturantur apes, nec fronde capellæ.*

2. Verba

2. Verba inopiæ sunt, *Careo, egeo, indigeo, vaco,* pro *careo:* item passiva, *deficior, destituor:* ut, Cic. *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.* Virg. *Non tali auxilio, nec defensoribus istis, Tempus eget.* Cic. *Nulla vitæ pars vacare officio potest.* Id. *Abundat audaciâ, consilio & ratione deficitur.*

II. Ex his *egeo* & *indigeo* genitivo frequenter junguntur: ut, Cic. *Gravitas morbi facit, ut medicinæ egeamus.* Id. *Non tam artis indigent, quàm laboris.* * Interdum etiam *impleo* & *compleo:* ut, Liv. *Celeriter adolescentem suæ temeritatis implet.* Cic. *Cùm completus jam mercatorum carcer esset.* * Et apud vetustiores, *careo, scateo, saturo, obsaturo:* ut, Ter. *Omnes mihi labores fuere, quos cepi, leves; Præterquam tui carendum quòd erat.* Lucr. *Ita ad satiatem terra ferarum Nunc etiam scatet.* Plaut. *Hæ res vitæ me, soror, saturant.* Ter. *Næ tu propediem, Ut istam rem video, istius obsaturabere.*

NOT. 1. *Careo* & *egeo* apud antiquiores cum accusativo etiam reperiuntur: ut, Plaut. *Quia id quod amo, careo.* Cato ap. Gell. *Vitia vertunt, quia multa egeo.*

NOT. 2. Ablativus cum verbis copiæ aut inopiæ junctus, non ab ipsis regitur, sed à præpositione aliqua intellecta, quæ nonnunquam & expressa invenitur: ut, Mart. *Hos nisi de flava loculos implere moneta, Non decet: argentum vilia ligna ferant.* Liv. *Ne quando à metu ac periculis vacarent.* Ovid. *Deficior prudens artis ab arte mea.*

III. Verbis prædictis affinia sunt verba onerandi & levandi, astringendi & solvendi: item, privandi, vestiendi, & alia his similia, quæ ablativum ferè semper absque præpositione sortiuntur.

1. Verba onerandi & levandi: *Onero, cumulo, premo, opprimo, obruo;* & *levo, exonero:* ut, Virg. *Naves, quæ fortè paratæ, Corripiunt, onerantque auro.* Cic. *Epistola tua non me solum, sed meos omnes ægritudine levavit.*

2. Astringendi & solvendi: *Astringo, ligo, alligo, devincio, impedio, irretio, illaqueo,* &c. item, *solvo, exsolvo, libero, laxo, expedio:* ut, Cic. *Una atque altera æstas potest totam Galliam sempiternis vinculis astringere.* Virg. *Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu.*

3. Privandi: *Privo, nudo, orbo, spolio, fraudo, emungo:* ut, Cic. *Túne eam philosophiam sequêre, quæ confundit vera cum falsis, spoliat nos judicio, privat approbatione, omnibus orbat sensibus?* Ter. *Emunxi argento senes.*

4. Vestiendi: *Vestio, amicio, induo, cingo, tego, velo, corono, calceo;* & contraria, *exuo, discingo:* ut, Cic. *Natura oculos tenuissimis membranis vestivit & sepsit.* Plin. *Ut alii calcearent soccis.* Mart. *Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo.*

NOT. Verbis liberandi & solvendi sæpè additur præpositio A vel EX: ut, Cic. *Arcem urbis ab incendio ac flamma liberavi.* Liv. *Laxare animum à laboribus.* Auct. ad Herenn. *Solvere belluam ex catenis.*

35. Dant

35. Dant ſextum caſum *Veſcor*, *fruor*, *utor*, *abutor*,
Gaudeo, cum *fungor*, *naſcor*, *communico*, *dignor*,
Proſequor, *officio*, *fido*, *beo*, *victito*, *dono*,
Sto, *creor*, & *nitor*, *potior*, cum *ſpargere*, *muto*,
Conſtat & *impertit*, quæ pluraque proſa recludet:
Structuræ varius ſed in his quoque cernitur uſus.

Hæc verba ſingularia, *Utor*, *abutor*, *fruor*, *fungor*, *potior*, *veſcor* cæteraque in regula memorata, ablativum poſtulant: ut, Virg. *Utere ſorte tuâ.* Cic. *Quouſque tandem abutêre, Catilina, patientiâ noſtrâ?* Id. *Si pace frui volumus, bellum gerendum eſt.* Id. *Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfectæ perfecto functus eſt munere.* Virg. *Egreſſi optatâ potiuntur Troës arenâ.* Cic. *Quæ eſt in hominibus tanta perverſitas, ut inventis frugibus glande veſcantur?* Lucan. *Gaudet patientia duris.* Hor. *Naſci matre pudendâ.* Plaut. *Communicabo te ſemper menſâ meâ.* Ovid. *Qualemcunque igitur veniâ dignare libellum.* Cic. *Gratâ eorum virtutem memoriâ proſequi qui pro patria vitam profuderunt.* Id. *Magnâ lætitiâ populum Rom. cunctam Italiam, nationes omnes affecit.* Ovid. *Non aper iraſci meminit, non fidere curſu Cerva.* Hor. *Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ.* Plaut. *Mirum eſt lolio victitare te, tam vili tritico.* Virg. *Hoc juvenem egregium præſtanti munere donat.* Cic. *M. Gratidius legatus actionem ſe daturum negavit, re judicatâ ſtari oſtendit placere.* Hor. *Fortes creantur fortibus & bonis.* Claudian. *Virtute decet, non ſanguine niti.* Virg. *Spargite humum foliis.* Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.* Quinct. *Medicina, ut quibuſdam placet, tota conſtat experimentis.* Suet. *Neque adveniens, neque proficiſcens, quenquam oſculo impertivit, ac ne reſalutatione quidem.*

His addi poſſunt, *Aſſueſco*, *amplector*, *complector*, *comprehendo*, *inceſſo*, *inſector*, *munero*, *remuneror*, *ſuperſedeo*. Item, *glorior*, *lætor*, *oblecto*, *delector*, *laboro*, pro malé me habeo, *conficior*, *conflictor*, *periclitor*, *paſcor*, *epulor*: quorum tamen pleraque ad regulam inſtrumenti, cauſæ & modi revocari poſſunt: ut, Cic. *Aſſueſcere labore.* Id. *Amplecti verbis.* Id. *Complecti benevolentiâ.* Id. *Comprehendere memoriâ.* Tac. *Inceſſere telis.* Cic. *Inſectari maledictis.* Id. *Munerari re aliquâ.* Cæſ. *Remunerari præmio.* Cic. *Superſedere verborum multitudine.* Sic, *Gloriari alienis bonis*, *Lætari omine*, *Oblectare ſe ludis*, *Delectari literis*, *Laborare febri*, *Confici mœrore*, *Conflictari morbis*, *Periclitari capite*, *Paſci cibo mendicato*, Ovid. *Epulari dapibus opimis*, Virg.

Not. 1. *Potior*, *fungor* & *veſcor*, interdum accuſativum accipiunt; & apud vetuſtiores etiam *utor*, *abutor* & *fruor*: ut, Cic. *Ego cur doleam, ſi ad decem millia annorum gentem aliquam urbem noſtram potituram putem?* Tac. *Ut ſuprema erga memoriam filii ſui munera fungerentur.*

fungerentur. Tibul. *Sic usque sacras innoxia laurus Vescar.* Ter. *Mea, quæ præter spem evenêre, utantur sine.* Id. *In prologis scribundis operam abutitur.* Id. *Non licere meo modo ingenium frui!*

NOT. 2. *Potior* etiam frequenter genitivum admittit: ut, Cic. *Si exploratum tibi sit, posse te illius regni potiri.* Sall. *Se tertium, cui fatum foret urbis potiri.* Cæs. *Totius Galliæ sese potiri posse sperant.* * ET POTIRI RERUM, pro *summam imperii administrare*, semper dicimus, non *res*, aut *rebus*: ut, Cic. *Dum civitas Atheniensium rerum potita est.*

NOT. 3. In aliis quoque constructio variatur. Nam, *Dono te equo*, dicimus, & *Dono tibi equum.* *Aspergere sale carnes*, & *Aspergere salem carnibus.* *Impertire aliquem salute*, & *alicui salutem.* Et, *Communicare rem aliquam cum aliquo;* rarò, *aliquem re aliquâ;* nunquam verò, *Communicare rem aliquam alicui.*

NOT. 4. Quibusdam, ut, *consto*, *laboro*, *nitor*, *glorior*, præpositio sæpe additur: ut, Cic. *Cùm constemus ex anima & corpore.* Id. *Cùm decimum jam diem graviter ex intestinis laborarem.* Id. *Cujus in vita nitebatur salus civitatis.* Id. *In virtute rectè gloriamur.* Id. *De tuis divitiis intolerantissimè gloriaris.*

NOT. 5. *Epulor* & *pascor* cum accusativo nonnunquam junguntur: ut, Plin. *Pullos earum* (asinarum) *epulari Mæcenas instituit.* Virg. *Pascuntur silvas.*

§ 2. *Regimen* VERBORUM IMPERSONALIUM.

36. Pleraque verba petunt impersonalia ternum.

Verbum impersonale regit dativum: ut, Ter. *Aliis si licet, tibi non licet.* Virg. *Insanire libet quoniam tibi.* Hor. *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.* Plin. *Corpus augere volentibus conducit inter cibos bibere.* Cic. *Omnibus bonis expedit salvam esse rempublicam.* Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.* Plaut. *Ubi eris? Ubicunque libitum fuerit animo meo.*

NOT. [1.] Verbis impersonalibus, unà cum dativo, plerumque subjungitur infinitivus, qui nominativi à fronte locum supplet: ut, hoc Ovidii, *Cui peccare licet, peccat minùs*, idem ferè sit, quod, *Cui peccatum licet.* Sic illud è Cicerone modò adductum, *Omnibus bonis expedit*, &c. idem valet, ac, *Salus reipublicæ expedit omnibus bonis.*

NOT. 2. Dativus sæpe intelligitur: ut, Cic. *Sexcenta licet ejusmodi proferre*, supple *nobis*. Ter. *Faciat quod lubet*, sc. *sibi*. Id. *Apparet servum hunc esse domini pauperis*, sc. *omnibus*. Virg. *Stat casus renovare omnes*, sc. *mihi*.

NOT. 3. Impersonalia interdum personaliter usurpantur in tertia singulari, præsertim cum pronominibus, *id*, *hoc*, *illud*, *quod*, & similibus: ut, Cic. *Sin tibi id minus libebit, non te urgebo.* Id. *Non idem mihi licet, quod iis qui nobili genere nati sunt.* Id. *Si habes, quod liqueat, neque respondes, superbis.*

☞ Hic in memoriam revocanda sunt, quæ de Impersonalibus in Etymol. lib. iii. cap. ii. reg. 7. traduntur.

EXCEPTIO I.

37. *Intererit* casu gaudet *refert*que secundo:
At *Mea* cum sociis plurali ponito quarto.

I. *Refert* & *interest* genitivum postulant: ut, Quinctil. *Plurimum refert compositionis, quæ quibus anteponas.* Cic. *Interest omnium rectè facere.*

II. At *mea, tua, sua, nostra, vestra,* ponuntur in accusativo plurali: ut, Cic. *Et tua & mea maximè interest te valere.* Id. *Hic sua putat interesse, se re ipsâ & gesto negotio, non lege, defendi.* * *Cuja autem,* vel *cujus interest,* ex æquo ferè dicitur: ut, Cic. *Ea cædes si potissimùm crimini datur, detur ei cuja interfuit, non ei cuja nihil interfuit.* Id. *Quis enim est hodie, cujus intersit istam legem manere?*

NOT. 1. *Refert* & *interest* admittunt etiam hos genitivos quantitatis, seu æstimationis, *Tanti, quanti, magni, parmagni, parvi, pluris:* ut, Cic. *Magni interest mea, unà nos esse.* Id. *Parvi refert abs te ipso jus dici æquabiliter & diligenter, nisi idem ab iis fiet, quibus tu ejus muneris aliquam partem concesseris.*

NOT. 2. Nonnunquam nominativos, non modò pronominum, *quid, quod, id, hoc, illud,* &c. sed etiam alios, tanquam verba personalia, recipiunt: ut, Ter. *Tua quod nihil refert, percontari desinas.* Cic. *Illud mea magni interest, te ut videam.* Id. *Non quo mea interesset loci natura.* Lucr. *Usque adeò magni refert studium atque voluntas.* Plin. *Incessus in gravida refert.*

NOT. 3. Assumunt frequenter hæc adverbia vel adverbialiter sumpta, *Tantum, quantum, multum, plurimum, infinitum, parum, maximè, minimè,* & similia: ut, Juvenal. *Plurimùm enim intererit quibus artibus aut quibus hunc tu Moribus instituas.* Mart. *Multum, crede mihi, refert, à fonte bibatur Quæ fluit, an pigro quæ stupet unda lacu.*

NOT. 4. Interdum, loco genitivi, accusativum cum AD recipiunt: ut, Cic. *Magni ad honorem nostrum interest, quàm primùm ad urbem me venire.* Plaut. *Quam ad rem isthuc refert.* * Rariùs dativum: ut, Plaut. *Quæ rei id te assimulare retulit?* Hor. *Dic quid referat intra Naturæ fines viventi jugera centum, an Mille aret?*

NOT. 5. Interdum absolutè ponuntur: ut, Virg. *Neque enim numero comprendere refert.* Plin. *Seri etiam radices illitas fimo interest.*

EXCEPTIO II.

38. *Pœnitet,* & *tædet, miseret, pudet,* & *piget,* optant
Personam in quarto jungi sibi, rem genitivo.

Hæc quinque, *Miseret, pœnitet, pudet, tædet* & *piget,* regunt accusativum personæ, cum genitivo personæ vel rei: ut, Plaut. *Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.* Cic. *Ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret.* Ter. *Non te horum pudet?* Sall. *Me civitatis morum piget tædetque.*

NOT. [1.]

NOT. [1.] Genitivi locum sæpe supplet infinitivus: ut, Senec. *Quem pænitet peccâsse, pene est innocens;* pro, *pænitet peccati.* Sic, Ter. *Te id nullo modo puduit facere:* pro quo idem, *Ipsius facti pudet.* * Vel membrum aliquod orationis: ut, Cic. *Se pænitere ait, quòd animum tuum offenderit.* Id. *Non pænitet me quantum profecerim.*

NOT. 2. Accusativus personæ sæpe intelligitur: ut, Hor. *Scelerum si benè pœnitet, Eradenda cupidinis Pravi sunt elementa,* supple *nos.* Id. *Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum,* sc. *me.* Virg. *Tædet pelagi perferre laborem,* sc. *eas,* vel *Troadas.*

NOT. 3. Nonnunquam hæc verba personaliter accepta reperiuntur, præsertim cum pronominibus, *hoc, id, quod,* &c. ut, Lucr. *Ipse sui miseret.* Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.* Ovid. *Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.* Plaut. *Nimio id quod pudet faciliùs fertur, quàm id quod piget.*

EXCEPTIO III.

59. *Delectat, juvat,* atque *decet,* da quarto, & *oportet.*

Hæc quatuor, *Decet, delectat, juvat, oportet,* regunt accusativum personæ cum infinitivo: ut, Ter. *Omnia priùs experiri, quàm armis, sapientem decet.* Hor. *Me pedibus delectat claudere verba.* Propert. *Me juvat in prima coluisse Helicona juventa.* Quinctil. *Mendacem memorem esse oportet.*

NOT. 1. Ex his tria, *Decet, delectat* & *juvat,* frequenter, *oportet* verò rarissimè, in tertiis personis personaliter construuntur: ut, Val. Flacc. *Haud tales decet inclementia vultus.* Hor. *Parvum parva decent.* Cic. *Me status hic reipublicæ non delectat.* Id. *Literæ tuæ incredibiliter me delectârunt.* Juv. *Si damnosa senem juvat alea, ludit & hæres.* Mart. *Otia me somnusque juvant.* Cic. *Est aliquid quod non oporteat, etiamsi liceat.* Ter. *Hæc facta ab illo oportebant, Syre.*

NOT. 2. *Decet* quandoque pro accusativo dativum adsciscit: ut, Ter. *Ita nobis decet.* Sall. *Locum editiorem, quàm victoribus decebat, capit.* Gell. *Adolescens præfatur elatiùs quàm ætati ejus decebat.*

NOT. 3. *Oportet* eleganter cum subjunctivo, suppresso UT, jungitur: ut, Cic. *Ex rerum cognitione efflorescat & redundet oportet oratio.* * Item cum participiis præteriti temporis, intellecto *esse* vel *fuisse;* ut, Ter. *Adolescenti morem gestum oportuit.* Id. *Nonne priùs communicatum oportuit?* Id. *Utut erat, mansum tamen oportuit.*

NOT. 4. *Fallit, fugit, præterit, latet,* impersonaliter sumpta, itidem cum accusativo & verbo infinito construuntur: ut, Cic. *In lege nulla esse ejusmodi caput, non te fallit.* Id. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere.* Plin. *Nec me præterit usum & esse & haberi optimum dicendi magistrum.* Id. *Latet plerosque, compertam à principibus doctrinæ viris, superiorum trium siderum ignes esse.*

EXCEPTIO IV.

40. Dicito sed *spectat,* vel *pertinet, attinet* AD ME.

Hæc tria, *Attinet*, *pertinet* & *spectat*, non dativum, sed accusativum cum præpositione AD, postulant: ut, Ter. *Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.* Cic. *Et ad tuam fidem, & ad rempublicam pertinet, me conservari.* Incert. *Spectat ad omnes benè vivere.*

APPENDIX I.

De Verbis PASSIVIS, *aliisque ablativum cum præpositione recipientibus.*

41. Passivis sextus dabitur cum præpositura
A vel AB: *Accipio, disto, peto, differo, cesso,*
*Exspectat, removet*que, *aufert* cognataque junge.

I. Verbis passivis subjicitur ablativus agentis, cum præpositione A, AB, vel ABS: ut, Hor. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Cic. *Nihil est virtute amabilius, quam qui adeptus erit, ubicunque erit gentium, à nobis diligetur.* Cæs. *Meum factum probari abs te, triumpho gaudio.*

¶ Hic ablativus, cum præpositione, verbo passivo subjunctus, per inversionem fit verbi activi suppositum; uti contrà, accusativus verbo activo additus transit in suppositum verbi passivi: ut, *Ego laudo te; Tu laudaris à me. Nos diligimus virtutem; Virtus diligitur à nobis. Gaudeo te probare meum factum; Gaudeo meum factum abs te probari.*

NOT. 1. Verba quædam neutra & deponentia ablativum itidem agentis cum præpositione A vel AB admittunt: ut, Ovid. *Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.* Cic. *Mare à Sole collucet.* Id. *Phalaris non à paucis interiit.* Lucan. *Quis nolit ab isto Ense mori?* Plin. *Rem atrocem Largius Macedo à servis suis passus est.*

NOT. 2. Verba passiva dativum nonnunquam, loco ablativi cum præpositione, recipiunt: ut, Virg. *Neque cernitur ulli.* Ter. *Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.* Ovid. *Nullaque laudetur plusve minusve mihi.*

NOT. 3. Interdum accusativum admittunt, additâ præpositione PER: ut, Cic. *Non existimâram Metellum fratrem ob dictum capite ac fortunis per te oppugnatum iri.* Id. *Per me quondam te socio defensa est respublica.*

NOT. 4. Interdum præpositio A vel AB, per Ellipsin supprimitur: ut, Ovid. *Deferor conjuge*, pro *à conjuge*. Sic, Id. *Colitur linigerâ turbâ.* Senec. *Tunc & contra Sterlinium Maximum, quo premebatur, dixit.*

NOT. 5. Multa sunt verba passiva, in quibus præpositio cum suo casu, non causam efficientem, sed simpliciter vel partem ex qua, vel locum sive terminum unde aliquid arcessitur, significat: ut, Liv. *Similius vero est à Gallo hoste, quàm Umbro, eam cladem acceptam.* Plaut. *Auferetur id præmium à me, quod promisi per jocum?* Sall. *Quid à Pyrrho, Annibale, Philippoque defensum est aliud quàm libertas?* Cæs. *Pecuniæ à municipiis exiguntur.* Hæc autem verba ejus ferè naturæ sunt, ut tam in activa quàm in passiva voce, eâdem notione, A vel AB cum ablativo recipiant. Nam eodem prorsus sensu

sensu dicitur, *Accipere cladem ab hoste. Auferre præmium ab aliquo, Defendere libertatem ab hoste, Exigere pecunias à municipiis.* At de his aliisque ejusmodi, separatim mox dabitur dicendi locus.

NOT. 6. Passiva etiam recipiunt omnes casus activorum, præterquam accusativum sine præpositione: ut, *Servus accusatur furti, Gratiæ tibi aguntur, Frumentum emitur magno pretio.* At non item, sicut *Accusat filium*, ita *Accusatur filium*, dixeris.

II. Cum ablativo & præpositione A vel AB, terminum ferè unde aliquid proficiscitur, significante, construuntur hæc verba sequentia:

1. Accipiendi: *Accipio, capio, sumo, mutuor;* item *adipiscor, consequor, impetro,* &c. ut, Cic. *Præclarum à majoribus morem accepimus.*

2. Distandi, differendi & dissentiendi: *Disto, differo, dissentio, dissideo, discrepo, discordo;* ut, Cic. *Vides quantum distet argumentatio tua ab re ipsa atque à veritate.*

3. Petendi, orandi & percontandi: *Peto, expeto, posco, percontor, scitor, sciscitor, rogo, oro, obsecro, precor, postulo, flagito, contendo, exigo,* &c. ut, Cic. *Ad te confugimus, à te opem petimus.*

4. Cessandi: *Cesso, desisto, quiesco, requiesco, tempero:* ut, Plin. *Nec aquarum natura à miraculis cessat.*

5. Exspectandi: *Exspecto, spero,* &c. ut, P. Syr. *Ab alio exspectes, alteri quod feceris.*

6. Auferendi & removendi: *Aufero, rapio, surripio, furor, tollo:* item, *removeo, arceo, prohibeo, pello, repello, propulso, revoco:* ut, Ter. *Minas triginta per fallaciam ab illo abstuli.* Huc refer & verba continendi: *Contineo, cohibeo, refreno.* Defendendi: *Defendo, munio, tego, tueor.* Deficiendi: *Deficio, desciſco, degenero,* &c. Quibus adde verba cum A vel AB composita: *Abigo, abstineo, amoveo, abduco, abrado, amitto,* pro *dimitto, avello, avoco,* &c.

7. Dimittendi, relegandi & disjungendi: *Dimitto, relego, disjungo, divello, segrego, separo,* &c. ut, Cæs. *His mandatis eum ab se dimittit.*

8. Emendi: *Emo, mercor, fœneror, conduco:* ut, V. Max. *A piscatoribus verriculum trahentibus quidam jactum emerat.*

9. Multa alia diversæ significationis verba: ut, *Caveo, declino, deflecto: Discedo, recedo: Affero, do, reddo, fero, reporto: Incipio, ordior: Servo, custodio, vindico: Timeo, metuo, formido,* &c. Cic. *Regem monuerunt à veneno ut caveret.*

NOT. 1. Plurima ex his sunt, quæ structurâ variant, aut aliam præpositionem admittunt. Nam (1.) Cum dativo sæpius construuntur verba auferendi, *Aufero, adimo, eripio,* &c. de quibus suprà, reg. 29. Item, nonnunquam verba arcendi, differendi & distandi, de quibus p. 35. (2.) Cum accusativo: ut, *Caveri aliquid,* pro quo & *ab aliquo,* & simpliciter *aliquo* dicitur. *Interdicere alicui aliquam rem, & aliquâ re. Timere, metuere ab aliquo & aliquem.* Virg. *Suos requierunt flumina cursus;* pro, *à suis cursibus.* (3.) Cum gemino accusativo, verba rogandi, de quibus reg. 30. (4.) Cum infinitivo,

infinitivo, *Prohibeo, cesso, desino.* (5.) Cum subjunctivo, & particulis *ut* vel *ne*, verba orandi, petendi & timendi: cum *ne*, *prohibeo, interdico*, & (*ne* plerumque omisso) *caveo:* cum *quin* & *quo minus*, eadem *interdico*, & *prohibeo. Nemo interdicit quin. Nihil prohibet quo minus.* Sic, *Vix contineo me quin involem in capillum*, Ter. *Nequeo mihi temperare quo minus unum exemplum antiquitatis afferam*, Plin. Denique cum indefinitis particulis, *an, num, utrum*, &c. verba percontandi.

Rursus cum aliis præpositionibus (1.) Cum: ut, *Differre, discrepare, dissentire, cum aliquo*, pro, *ab aliquo:* item, *inter se.* (2.) De: ut, *Emo, redimo, declino, deflecto.* (3.) Ex, pro, *à:* ut, *haurio, sumo, habeo, percontor, scitor, sciscitor.* (4.) De vel ex: ut, *Audio, moveo, dimoveo, pello, aufero, tollo, cedo, colligo;* item *quæro*, cum interrogandi significationem habet. (5.) Sine præpositione, *Arceo, prohibeo, intercludo, moveo, pello, cedo, desisto, sepono, submoveo:* item, *Abdico* & *supersedeo*, quæ præpositionem expressam respuunt: ut, *Abdicare se magistratu, Supersedere labore.* Ut ea omittam quæ cum a vel ab composita (ut, *Abalieno, abduco, abrado, abstineo, avello, avoco*, &c.) ablativum vi præpositionis verbo comprehensæ regere existimantur.

Not. 2. Adjectiva quædam diversitatis & ordinis, qualia sunt, *alius, alter, alienus, diversus;* & *secundus, tertius*, &c. ablativum similiter cum a vel ab adsciscunt: ut, Cic. *Nec quicquam aliud à libertate communi nos quæsisse exitus declarat.* Virg. *Tu nunc eris alter ab illo.* Cic. *Alieno à te animo fuit.* Hirt. *Ut sacerdos ejus Deæ majestate, imperio & potentiâ secundus à Rege habeatur.*

III. Verba contendendi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno:* item jungendi & coëundi: ut, *Jungo, conjungo, concumbo, coëo, misceo*, ablativum petunt cum præpositione cum: ut, Ovid. *Pedibus contendite mecum.* Cic. *Cæpit adolescentes docere, & prudentiam cum eloquentia jungere.*

Not. In his constructio variat. Nam (1.) Frequenter dicimus, *Contendere, certare*, &c., *contra* vel *adversus aliquem;* item, *inter se;* & apud Poëtas, *Contendere, certare*, &c. *alicui.* Vid. suprà p. 35. (2.) *Jungo, conjungo*, usitatè etiam dativum adsciscunt: & poëticè, *concumbo, coëo, misceo.* Vid. ibid.

IV. Ablativum cum de recipit verbum *mereor:* ut, *Benè* vel *malè mereri de aliquo.* Item, *Facio, fit, erit, futurum est:* ut, Nep. *Miserunt Delphos consultum quidnam facerent de rebus suis.* Ter. *De fratre quid fiet?* At sæpiùs omissâ præpositione: ut, Cic. *Quid hoc homine faciatis?* Id. *Quid Tulliolâ meâ fiet?* Ter. *Quid te futurum censes?*

V. Ablativus cum præpositione ex subjicitur verbis intelligendi, *Intelligo, sentio, cognosco, conjicio, disco, percipio, colligo, audio:* ut, Cic. *Intellexi ex tuis literis, te ex Turannio audîsse, à me provinciam fratri traditam.* Id. *Ea certissima putabo quæ ex te cognôro.*

¶ De his in universum notanda duo:

1. Præpositio, vel alioqui verbi constructio mutata, sæpe ejus significationem mutat. Ex. gr. * *Audire ex aliquo*, auditionis principium sive ortum; *Audire de aliquo*, objectum sæpiùs notat. * *Cognoscere ex aliquo*, i. e. *ab eo certiorem fieri; De aliquo*, i. e. *de eo judicare.* * *Mereri aliquid*,

Co

To deserve a thing: *Mereri aliquo*, To deserve of one. * *Sentire cum aliquo*, To be of one's Opinion: *Sentire de aliquo bene vel malè*, To think well or ill of him. * *Timere, metuere aliquem*, sive *ab aliquo*, To be afraid of one: *Timere, metuere alicui*, sive *pro aliquo*. To be afraid or concerned for him.

2. Non quævis verba ejusdem significationis eandem continuò structuram habent. Sæpe enim significatio verborum una, constructio diversa. Sed hæc ad usum referenda sunt, cui in tanta talium copia multa relinquere necessariò cogimur.

APPENDIX II.

De Impersonalibus PASSIVÆ *vocis*.

1. Impersonalia passivæ vocis, vel ponuntur absolutè: ut, Ter. *Quid agitur? Statur.* Cic. *Ab hora tertia bibebatur, ludebatur, vomebatur.* Virg. *Usque adeò turbatur agris.*

2. Vel post se verborum personalium casum recipiunt, præter accusativum activæ vocis: ut, Cic. *Ut majoribus natu assurgatur, ut supplicum misereatur.* Ovid. *Nec mihi parcatur: puero parcatur Iulo.* Virg. *Itur in antiquam silvam.* Liv. *Haud ita multò post pestilentiâ laboratum est.*

NOT. 1. Hinc sequitur; Verba, quæ cum solo dativo construuntur, in passiva voce impersonaliter tantùm adhiberi posse: ut, Cic. *Quibus viris maximè applaudatur, neminem vestrûm fallit.* Id. *Quia non modò non invidetur illi ætati, sed etiam favetur.* Id. *Ejus orationi vehementer ab omnibus reclamatum est.* Non verò, *Qui viri maximè applaudantur; Illa ætas non invidetur, sed favetur; Ejus oratio reclamata est.*

NOT. 2. Impersonalia passiva, à verbis neutris venientia, interdum fiunt personalia, præposito ejusdem vel cognatæ significationis nominativo: ut, *Cursus curritur, vita vivitur, servitus servitur:* eâdem, sciz. ratione, quâ, voce activâ, *Curro cursum, vivo vitam, servio servitutem*, dicuntur. Sic, Cic. *Pugna illa quæ cum rege summâ contentione pugnata est.* Hor. *Libenter hoc & omne militabitur Bellum in tuæ spem gratiæ.* Ovid. *Jam tertia vivitur ætas.*

NOT. 3. Hæc sex, *Potest, cœpit, incipit, desinit, debet & solet*, verbis impersonalibus, tam passivis quàm aliis, juncta, fiunt, & ipsa impersonalia: ut, Quinct. *Perveniri ad summa, nisi ex principiis, non potest.* Justin. *Pigere eum facti cœpit.* Cic. *Nec verò universo generi humano solùm, sed etiam singulis à Deo consuli & provideri solet.* * Et in infinitivo, præeunte alio verbo: ut, Cic. *Negat jucundè posse vivi, nisi cum virtute vivatur.*

§ 3. *Regimen* INFINITIVI, PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM.

1. *De constructione* INFINITIVI.

42. Permultis verbis infinitivus adhæret:
Huic quoque non rarò præmissum mobile cernes.

I. Unum

I. Unum verbum regit aliud in Infinitivo. Vel sic, Quandocunque duo verba, sine conjunctione vel expressâ vel intellectâ, junguntur, alterum est modi infiniti: ut, Plaut. *Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit.* Cic. *Qui mentiri solet, pejerare consuevit.* Sall. *Nonne emori per virtutem præstat, quàm vitam per dedecus amittere.*

II. Infinitivus etiam haud rarò nominibus adjectivis subjicitur, præcipuè apud Poëtas: ut, Quinctil. *Lyricorum Horatius ferè solus legi dignus.* Liv. *Insueto vera audire ferocior oratio visa est.* Hor. *Indocilis pauperiem pati.* Ovid. *Sed puer est; ætas mollis & apta regi.*

III. Sæpe etiam & à substantivis pendet: ut, Virg. *Et jam tempus equûm fumantia solvere colla.* Ovid. *Signa dedi venisse Deum.* Cic. *In spem venio appropinquare tuum adventum.* Cæs. *Consilium capit omnem à se equitatum noctu dimittere.*

NOT. 1. Verbum vel nomen regens interdum reticetur: ut, Virg. *Mêne incepto desistere victam?* sc. *decet*, vel *par est.* Cic. *Me miserum! te in tantas ærumnas propter me incidisse!* sc. *æquum erat*, vel *oportuit.* Ter. *Adeon' hominem esse invenustum, aut infelicem quenquam, ut ego sum!* sc. *credibile est.* * Item in his, *Videre est*, *Animadvertere est*, *Reperire est*; supple, *Facultas*, *potestas*, *copia*, vel simile. Sic, Virg. *Neque est te fallere cuiquam.* Ovid. *Liceat, quod tangere non est, Adspicere.* Hor. *Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est.* Liv. *Verbo objecta verbo negare sit.*

NOT. 2. Intelligitur interdum & ipse infinitivus: ut, Cic. *Socratem fidibus docuit*, sc. *canere.* Sall. *Postquam ei provinciam Numidiam populus jussit*, sc. *dari.* Cic. *Cogito in Tusculanum*, sc. *proficisci.*

NOT. 3. De accusativo quem ante se postulat infinitivus, dictum suprà, reg. 4.

APPENDIX.

De INFINITIVI *natura & usu.*

I. Non ineptè hic modus à veteribus quibusdam VERBI NOMEN est appellatum. Est enim (si non verè ac semper, quod nonnulli volunt, nomen substantivum) significatione certè ei maximè affinis; ejusque vices sustinet per omnes casus. Et quidem manifestè substantivum videtur, cum adjectivum ei additur neutri generis: ut, Cic. *Cum vivere ipsum turpe sit nobis.* Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Totum hoc displicet philosophari.* Petron. *Meum intelligere nullâ pecuniâ vendo.* Item, absque adjectivo: ut, Ovid. *Posse loqui eripitur*, i. e. *potestas loquendi.* Plaut. *Hic vereri perdidit*, i. e. *verecundiam.* Cic. *Loquor de docto homine & erudito, cui vivere est cogitare*, i. e. *cujus vita est cogitatio.*

¶ Omnium autem casuum locum supplet:

(1.) Nominativi: ut, Cic. *Latrocinari, fraudare, adulterare, turpe est*, i. e. *latrocinium, fraus, adulterium.* Hor. *Virtus est vitium fugere*, i. e. *fuga vitii est virtus.* Cic. *In quem cadet misereri, in eundem etiam invidere*, i. e. *misericordia & invidentia.*

(2.) Genitivi: ut, Virg. *Soli cantare periti Arcades*, pro, *cantandi*, seu *cantûs.* Stat. *Auditas memor demittere voces*, pro, *demittendi.* Cic. *Tempus est abire*, pro *abeundi*, seu *abitionis.*

(3.) Dativi: ut, Sall. *Et vos servire magis, quàm imperare parati estis;* pro, *servituti magis, quàm imperio.* Virg. *Boni quoniam convenimus ambo; Tu calamos inflare leves, ego dicere versus;* pro, *tu calamis inflandis, ego versibus dicendis.* Ovid. *Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis;* pro, *inimicis pellendis.*

(4.) Accusativi: ut, Cic. *Si scribere oblitus es;* pro, *scribendi peritiam.* Hor. *Pulchra Laverna, Da mihi fallere;* pro, *artem fallendi.* Plaut. *Ego amo hanc.* Mi. *At ego esse & bibere;* pro, *esitationem & bibitionem.* Et cum præpositione: ut, Hor. *Celer irasci;* pro, *ad iram.* Id. *Spes donare novas largus, amaraque Curarum eluere efficax;* pro, *ad donandum, ad eluendum.*

(5.) Vocativi: ut, in isto, *O vivere nostrum, ut non sentientibus effluis!* pro, *O vita nostra!*

(6.) Ablativi: ut, Virg. *Et erat tum dignus amari;* pro, *amore.* Quinct. *Hæc breviter demonstrâsse contentus;* pro, *horum demonstratione factâ.* Plaut. *Ego sum defessus reperire, vos defessi quærere;* pro, [*à* vel *in*] *reperiendo, quærendo.*

II. Insuper de usu infinitivi;

NOT. 1. Verbis sensuum 1, affectuum 2, dicendi & significandi 3, & quibusdam aliis 4, usitatè additur infinitivus, rariùs indicativus vel subjunctivus cum QUOD: ut, Ovid. *Scit se promittere falsò.* Cic. *Miror te ad me nihil scribere.* Ter. *Annon dixi hoc esse futurum?* * Item, Plaut. *Scio jam filius quòd amet meus;* pro, *filium meum amare.* Id. *Vos nunc ne miremini quòd non triumpho;* pro, *me non triumphare.* Cic. *Cùm scripsisset, quòd me cuperet ad urbem venire;* pro, *se cupere me ad urbem venire.*

NOT. 2. Verbis voluntatis 5, præcipiendi 6, orandi 7, & ubicunque ferè res futura significatur 8, vel infinitivus, vel subjunctivus cum UT, subjici potest: ut, Ter. *Vis me uxorem ducere?* vel, *ut uxorem ducam.* Mart. *Non aliter cineres mando jacere meos;* vel, *ut cineres mei jaceant.* V. Flacc. *His orat vigiles incumbere curas;* vel, *ut his vigiles curæ incumbant.* Ter. *Modò liceat vivere, est spes;* vel, *ut vivamus.*

NOT. 3. *Dubito & dubium est,* infinitivum nonnunquam, sæpiùs verò subjunctivum cum AN, NUM, UTRUM, & (si *non* præcedat) QUIN recipiunt: ut, Nep. *Non dubito fore plerosque, Attice,* &c. Ter. *Periisse me unà haud dubium est.* * Justin. *Diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret.* Cic. *Non*

1. Ut, *Sentio, animadverto, intelligo, percipio, cognosco, disco, video, audio, deprehendo, censeo, judico, existimo, duco, statuo, opinor, suspicor, scio, credo, experior, cogito, memini, recordor, obliviscor,* &c.

2. Ut, *Gaudeo, lætor, doleo, ægrè fero, spero, confido, miror,* &c. Excipe verba desiderii & timoris, quæ UT postulant.

3. Ut, *Dico, aio, perhibeo, refero, nuncio, affirmo, nego, scribo, ostendo, demonstro, probo, promitto, polliceor, spondeo, voveo,* &c.

4. Ut, *Solet, cœpit, incipit, desinit, potest, quit, nequit, est,* pro *licet, debet,* &c. At hæc variationem per QUOD omnino respuunt.

5. Ut, *Volo, nolo, malo, cupio, opto, permitto, sino, patior,* &c. At hæc longè usitatiùs cum infinitivo construuntur.

6. Ut, *Impero, mando, præcipio, edico,* &c.

7. Ut, *Oro, rogo, postulo, peto, flagito, precor, quæso, obsecro,* &c. In his autem longè frequentiùs subjunctivus cum UT vel NE adhibetur.

8. Sic, *Paro, cogo, impello, urgeo, decerno, statuo, constituo, facio, studeo,* &c. Item impersonalia, & impersonaliter posita: ut, *Libet, licet, decet, oportet, expedit, conducit, prodest, obest, nocet, refert, interest, præstat, sequitur,* &c. Et hæ formulæ, *Æquum est, par est, certum est, fas est, nefas est,* & similia. At his rariùs subjunctivus cum UT, apponitur.

Non dubito, quin mirere, quòd tecum de eadem re agam sæpiùs. Ter. *Non dubium est, quin uxorem nolit filius.*

NOT. 4. Verba timendi: ut, *Timeo, metuo, vereor, paveo,* sensu affirmativo cum NE, sensu negativo cum UT vel NE NON, construuntur: ut, Ter. *Timet ne deseras se.* Id. *An verebamini, Ne non id facerem quod recepissem semel?* Cic. *Videris vereri ut epistolas illas acceperim,* i. e. *ne non acceperim.* Ter. *Id paves, ne ducas tu illam, tu autem ut ducas,* i. e. *tu metuis, ne illam uxorem ducere cogare; tu autem, ne non ducas,* vel *ne alius eam ducat.* * Rariùs autem in his infinitivus adhibetur: ut, Hor. *Metuit tangi,* i. e. *ne tangatur.* Ovid. *Sed vereor tardæ causa fuisse moræ,* i. e. *ne causa fuerim.*

NOT. 5. Post hæc verba, *Spero, puto, affirmo, suspicor,* & similia locum futuri infiniti eleganter supplent *fore* vel *futurum* [*esse*], sequente UT cum subjunctivo: ut, Cic. *Nunquam putavi fore ut ad te supplex venirem;* pro, *Nunquam putavi me ad te supplicem fuisse venturum.* Id. *Valde suspicor fore ut infringatur hominum improbitas;* pro, *suspicor hominum improbitatem infractum iri.* Sic, Senec. *Scio futurum, ut, auditis ejus sententiis, cupiatis multas audire.* Cæs. *Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.*

NOT. 6. Amphibolia ex gemino accusativo, in infinito activo, solvitur conversione verbi activi in passivum. Sic istud, *Lachetem audivi percussisse Demeam* (ubi nescias an Laches Demeam, an Demea Lachetem percusserit), sic convertes, *A Lachete audivi percussum Demeam.*

2. *De generali* PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM *constructione.*

43. Quos sua verba dabunt, sibi Participantia casus,
Atque Supina petunt, pariterque Gerundia jungi.

Participia, Gerundia & Supina, regunt casum suorum verborum: Participia: ut, Cic. *Quidam nominatus Poëta.* Virg. *Heu regni rerumque oblite tuarum.* Hor. *Crescit indulgens sibi dirus hydrops.* Virg. *Non inferiora secutus.* V. Max. *Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.*

Gerundia: ut, Juv. *Parcendum est teneris.* Liv. *Ætoli consilium ceperunt Lacedæmonem occupandi.* Ovid. *Utendum est ætate: cito pede labitur ætas.*

Supina: ut, Virg. *Aut Graiis servitum matribus ibo.* Liv. *Legati ab Roma venerunt questum injurias; & ex fœdere res repetitum.* Cæs. *Romanos* [ait] *usu rerum necessariarum & dignitate spoliatum iri.*

NOT. Nomina verbalia, tam substantiva quàm adjectiva, casum sui verbi interdum adsciscunt: ut, Cic. *Justitia est obtemperatio scriptis legibus.* Id. *Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio.* Plaut. *Opulento homini servitus dura est.* Sall. *Quòd insidiæ Consuli non procedebant.* Sic, *Studiosus adulterio,* ap. Plaut. *Cumque sit ignis aquæ pugnax,* ap. Ovid. * Sic & Participialia in BUNDUS: ut, Justin. *Atque ita velut gratulabundus patriæ exspiravit.* Sisenna ap. Gell. *Populabundus agros ad oppidum pervenit.* Liv. *Vitabundus castra hostium.* * Rariora sunt hæc, Cæs. *Domum reditionis spe sublatâ.* Cic. *Rhodiorum classi propinquum reditum ac domum*

mum itionem dari. * Item hæc aliaque ejusmodi antiquioribus tantùm usitata. Plaut. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Id. *Quid tibi istbunc tactio est?* Id. *Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio? quidve binc abitio? quidve in navem inscensio?*

De particulari quorundam PARTICIPIORUM *constructione.*

1. *Exosus, perosus,* & sæpe etiam *pertæsus,* accusativo gaudent: ut, Ovid. *Tædas exosa jugales.* Liv. *Plebs consulum nomen haud secus quàm Regum perosa erat.* Suet. *Quasi pertæsus ignaviam suam.*

2. Hæc verba, *Do, reddo, volo, curo, facio, habeo,* cum participio præteriti temporis in accusativo constructa, periphrasin faciunt verbi ejus cujus participium sic usurpatur: ut, Ter. *Effectum dabo,* i. e. *efficiam.* Id. *Age, age, inventas reddam,* i. e. *eas inveniam.* Id *Vos omnes oratos volo,* i. e. *vos oro.* Id. *Inventum tibi curabo, & mecum adductum tuum Pamphilum,* i. e. *inveniam & adducam.* Id. *Me missum face,* i. e. *mitte.* Cæs. *Idque se* [ait] *prope jam effectum habere,* i. e. *effecisse.*

3. Hæc verba, *Curo, habeo, mando, loco, conduco, do, tribuo, accipio, mitto, relinquo,* & quædam similia, eleganter pro infinitivo vel subjunctivo recipiunt participium futurum in DUS, cum substantivo in genere, numero & casu cohærens: ut, Cic. *Funus ei satis amplum faciendum curavi;* pro, *fieri,* vel *ut fieret.* Colum. *Illud habeo præcipiendum;* pro, *præcipere,* vel *quod præcipiam.* Suet. *Gladiatores vi rapiendos mandabat;* pro, *rapi,* vel *ut raperentur.* Cic. *Qui majore pecuniâ quatuor columnas dealbandas, quàm ille omnes ædificandas locaverit;* pro, *ut dealbarentur & ædificarentur.* Id. *Qui columnam illam de Torquato conduxerat faciendam;* pro, *ut faceret.* Sic, Cic. *Demus nos Philosophiæ excolendos.* Hor. *Hæc porcis comedenda relinques.*

De particulari GERUNDIORUM *constructione.*

1. *Nominativi in* DUM.

44. In DUM quæ recto finita Gerundia casu,
Est verbo comitante, volunt sibi subdere ternum.

Gerundium in DUM nominativi casûs, cum verbo [EST] regit dativum: ut, Hor. *Si vis me flere, dolendum est Primùm ipsi tibi.* Ter. *Prope adest, quum alieno more vivendum est mihi.* Cic. *Si ex his laqueis te exueris, in illas tibi majores plagas incidendum est.*

NOT. 1. Dativus sæpe intelligitur: ut, Juv. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano;* supple, *tibi.* Liv. *Hic vincendum, aut moriendum, milites, est;* supple, *vobis.* P. Syr. *Deliberandum est diu, quod statuendum est semel;* sup. *tibi* vel *alicui.*

NOT. 2. Præcedente aliquo verbo hoc gerundium in accusativum transit, cum ESSE, expresso vel intellecto: ut, Cic. *Quotidie meditere resistendum esse iracundiæ.* Cæs. *Huic rei prævertendum* [esse] *existimabat.* Id. *Quibus rebus quàm maturrimè occurrendum* [esse] *putabat.*

NOT. 3. Hoc gerundium, utpote necessitatem vel officium significans, resolvi potest in infinitivum, vel subjunctivum cum UT, præcedente *necesse est, oportet, debeo,* vel simili: ut, Cic. *Moriendum est* [homini;] vel (ut id.) *Homini necesse est mori,* vel, *ut homo moriatur.* *Ubi semel quis pejeraverit, ei post-*

ea non est credendum; vel, *ei credi postea non oportet. Cuique manendum est intra suam fortunam;* vel (ut Ovid.) *Intra fortunam debet quisque manere suam.*

2. *Genitivi in* DI.

45. In DI adjectivis vel junge Gerundia fixis.

Gerundium in DI regitur à substantivis vel adjectivis.

1. Substantivis; qualia sunt, *Amor, causa, gratia, studium, tempus, occasio, ars, facultas, otium, cupido, voluntas, consuetudo,* &c. ut, Ovid. *Amor sceleratus habendi.* Virg. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?* Cic. *Mala & impia consuetudo est contra Deum disputandi, sive ex animo id fit, sive simulatè.*

2. Adjectivis; veluti, *Peritus, imperitus, cupidus, insuetus, certus, rudis,* &c. *ut,* Quinct. *Docendi peritus, ingenium pueri naturamque perspiciat.* Cic. *Sum cupidus te audiendi.* Cæs. *Quòd insuetus navigandi mare timeret.*

NOT. 1. Pro gerundio in DI, nonnunquam adhibetur, præsertim apud Poëtas, infinitivus: ut si dicas, *Tempus est abire, Occasio scribere, Cupidus mori, Peritus cantare,* &c. pro, *abeundi, scribendi, moriendi, cantandi.* Vid. suprà, reg. 42. * Nonnunquam gerundium in DUM cum AD: ut, Cic. *Facultas ad dicendum.* Id. *Argumentum ad scribendum.* Ter. *Causa ad objurgandum;* pro, *Facultas dicendi, Argumentum scribendi, Causa objurgandi;* quo modo iidem scriptores alibi loquuntur.

NOT. 2. Interdum substantivum, à quo pendet gerundium, animo reticetur: ut, Cic. *Cum haberem in animo navigandi,* sc. *propositum.* Plaut. *Huic ducendi interea abscesserit,* sc. *voluntas.* Ter. *Ne id assentandi magis, quàm quo habeam gratum, facere existimes,* sc. *causâ.*

NOT. 3. Gerundia in DI genitivum interdum pluralem pro accusativo admittunt: ut, Plaut. *Nominandi tibi istorum magis erit, quàm edundi copia.* Cic. *Facultas agrorum suis latronibus condonandi.* Id. *Doleo tantùm Stoicos vestros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse.*

3. *Dativi in* DO.

46. In DO finitis terni præit *utilis, aptus,* [nes. Aut simile: interdum tacitum quoque mobile cer-

Gerundium in DO dativi casûs regitur ab adjectivis utilitatem vel aptitudinem significantibus: ut, Plin. *Nullum semen ultra quadrimatum utile est serendo.* Id. *Charta emporetica est inutilis scribendo.* Id. *Rubens ferrum non est habile tundendo.*

NOT. 1. Adjectivum interdum intelligitur: ut, Plin. *Radix ejus vescenda est decocta,* supple *apta.* Cic. *Cum solvendo civitates non essent,* supple *pares,* vel *habiles.*

NOT. 2. Hoc gerundium nonnunquam & à verbis pendet: ut, Plaut. *Ego relictis rebus Epidicum operam quærendo dabo.* Cic. *Cùm omnes iidem scribendo adessent.* Virg. *Simul aptat habendo Ensemque clypeumque.*

4. *Accusativi in* DUM.

47. In DUM quod quarti est, *ad*, *ob*, *inter* & *ante* præibunt.

Gerundium in DUM accusativi casûs regitur à præpositionibus *ad* vel *inter;* interdum ab *ante*, *circa*, vel *ob:* ut, Plin. *Stultissimum credo, ad imitandum non optima quæque proponere.* Virg. *Inter agendum, Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.* Id. *Ante domandum Ingentes tollent animos.* Quinctil. *Plus eloquentia circa movendum valet.* Cic. *Quanto illud flagitiosius, eum à quo pecuniam ob absolvendum acceperis, condemnare?*

NOT. Frequenter etiam suppositum fit infinitivi ESSE, præeunte alio verbo: ut, Cic. *Qui dicerent dignitati esse serviendum, reipublicæ* [esse] *consulendum.* Id. *Ut Lampsaceni moriendum* [esse] *sibi potiùs, quàm perpetiendum putarent.* Vid. suprà reg. 44. not. 2.

5. *Ablativi in* DO.

48. In DO postremi casûs, *in*, *ab*, *ex*, similisve
Præpositura præit: tamen illa mente subaudi,
Innuitur si quando rei vel causa modusve.

I. Gerundium in DO ablativi casûs regitur à præpositionibus *a*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, vel *in:* ut, Cic. *Aristotelem non deterruit à scribendo amplitudo Platonis.* Id. *Ab invidendo autem invidentia rectè dici potest.* Id. *Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè velim.* Ter. *Ut id ostenderem,—Id non fieri ex vera vita,—sed ex assentando, indulgendo, largiundo.* Cic. *Quis est tam in scribendo impiger quàm ego?* * Rariùs à præpositionibus *pro* & *cum:* ut, Plaut. *Heu senex! pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.* Quinctil. *Ratio rectè scribendi juncta cum loquendo est.*

II. Si rei causa vel modus significatur, præpositio ferè omittitur: ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando usque, ambo defessi sumus.* Quinctil. *Copiam cum judicio consequemur optima legendo atque audiendo.*

De Gerundiis in GERUNDIVA *mutandis.*

49. Verte Gerundivis conjuncta Gerundia quarto,
Quæque creant *fungor*, *potior*, *fruor:* atque ita fixis
Fac coëant, genus ut, numerus, casusque sit idem.

I. Gerundia accusativum regentia vertuntur eleganter in [Gerundiva, seu] Participia in DUS, quæ cum suis substantivis in genere, numero, & casu, concordant; ut,

Nom.

Nom. Ter. *Ejicunda est hæc mollities animi.*

Gen. Cic. *Inita sunt consilia urbis delendæ, civium trucidandorum, nominis Romani exstinguendi.*

Dat. Colum. *Dummodò perpetiendo labori sit idoneus.*

Acc. Cic. *Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam rempublicam.*

Abl. Id. *Orationem Latinam legendis nostris efficies pleniorem.*

Potiùs quàm, *Ejiciundum est mollitiem, delendi urbem, perpetiendo laborem,* &c.

II. Item gerundia verborum *Utor, abutor, fruor, fungor, potior;* ut, Ter. *Quòd illa ætas magis ad hæc utenda idonea est.* Cic. *Justitiæ fruendæ causâ videntur olim benè morati Reges constitúti.* Id. *Nos in omni munere fungendo summam adhibebimus diligentiam.* Justin. *Cujus urbis potiundæ cupido eum cepit.*

NOT. 1. In his, gerundivi idem casus manet qui gerundii, servato tamen genere & numero accusativi: ut, in exemplis allatis.

NOT. 2. Interdum, licet rariùs, gerundiis, sequente accusativo, Auctores utuntur: ut, Lucret. *Æternas quoniam pœnas in morte timendum.* Liv. *Ætoli consilium ceperunt Lacedæmonem occupandi.* Plaut. *Eæ nos lavando operam dederunt.* Cic. *Neque res ulla, quæ ad placandum Deos pertineret, prætermissa est.* Varro, *In supponendo ova observant ut sint imparia.*

NOT. 3. Gerundia plerumque activè significant: interdum tamen passivè accipi videntur; ut, Justin. *Athenas erudiendi gratiâ missus,* i. e. *ut erudiretur.* Plin. *Aqua bituminata aut nitrosa utilis est bibendo,* i. e. *quæ bibatur.* Sall. *Cum ipse ad imperandum Tisidium vocaretur,* i. e. *ut ipsi imperaretur.* Quinct. *Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur,* i. e. *dum excolitur.*

De particulari SUPINORUM *constructione.*

1. *Prioris in* UM.

50. Verbis quæ motum signant prius adde Supinum.

Supinum in UM ponitur post verbum motûs: ut, Ovid. *Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.* Sall. *Dum paucis scelestis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Ter. *In Asiam ad Regem militatum abiit.*

NOT. 1. Ex hoc supino & verbo IRI necessariâ periphrasi conficitur futurum infinitivi passivi; quod proinde verborum passivorum more ablativum cum A vel AB recipit: ut, Cic. *Brutum, ut scribis, visum iri à me puto.* Id. *Addit etiam se priùs occisum iri ab eo, quàm me violatum iri.*

NOT. 2. Exponitur hoc supinum per UT & verbum finitum: *Spectatum veniunt,* h. e. *ut spectent.* At cum verbo IRI interpretamur passivè: ut, Ter. *Postquam audierat non datum iri filio suo uxorem,* h. e. *fore ut uxor non daretur.*

NOT. 3. Multis aliis modis supinum hoc variari potest. Ex. gr. hanc formulam, *Venit oratum opem,* sic præterea licet commutare: (1.) *Venit opem orandi causâ.* (2.) *Venit opis orandæ causâ.* (3.) *Venit ad orandum opem.* (4.) *Venit*

Venit ad orandam opem. (5.) *Venit opi orandæ.* (6.) *Venit opem oraturus.* (7.) *Venit qui opem oret.* (8.) *Venit opem orare.* Sed ex his variandi modis secundus, quartus & sextus, ornatiores sunt & usitatiores; cæteri rariores: octavus Poëtarum fere proprius est.

2. *Posterioris in* U.

51. At sibi posterius præmitti mobile gaudet.

Supinum in U ponitur post nomen adjectivum: ut, Cic. *Difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum comitas affabilitasque sermonis.* Id. *Quod optimum factu videbitur, facies.* Juv. *Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat, Intra quæ puer est.*

NOT. 1. Subjicitur & hoc supinum substantivis, *fas, nefas,* & *opus*: ut, Cic. *Humanus animus cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest.* Id. *Nefas est dictu miseram fuisse talem senectutem.* Id. *Si non longiùs, quàm quod scitu opus est, in narrando procedetur.*

NOT. 2. Sequitur etiam & verba motum è loco significantia: ut, Plaut. *Nunc obsonatu redeo.* Cato, *Primus cubitu surgat* [villicus,] *postremus cubitum eat.* Stat. *At nunc venatu rediturum in limine primo Opperiens,* &c.

NOT. 3. Exponi vel variari potest, (1.) Per infinitivum: ut, Val. Max. *Ardua imitatu, ceterùm cognosci utilia.* (2.) Per gerundium in DUM cum AD: ut, Cic. *Hæc ad judicandum sunt facillima.* (3.) Per verbalia: ut, Cic. *Quod in rebus honestis & cognitione dignis operæ ponetur, id jure laudabitur.*

§ 4. *De constructione* CIRCUMSTANTIARUM.

HÆ Circumstantiæ, quæ diversam, in oratione, casuum constructionem parere videntur, sunt quinque. 1. CAUSA, propter quam res fit. 2. MODUS, quo fit. 3. INSTRUMENTUM, quîcum fit. 4. LOCUS. 5. TEMPUS. Suntque tam verbis quàm nominibus communes.

1. CAUSA. 2. MODUS. 3. INSTRUMENTUM.

52. Causa, modusque petunt simul instrumentq; sextum.

Causa, modus & instrumentum, ponuntur in ablativo, omissâ præpositione.

1. CAUSA: ut, Hor. *Oderunt peccare boni virtutis amore.* Ter. *Homini illicò lacrymæ cadunt, quasi puero, gaudio.* Auct. ad Herenn. *Animus defatigatus multitudine verborum.*

2. MODUS: ut, Plaut. *Virtute ambire oportet, non favitoribus.* Ovid. *Nec facile est æquâ commoda mente pati.* P. Syr. *Nimiùm altercando veritas amittitur.*

3. INSTRUMENTUM: ut, Hor. *Naturam expellas furcâ; tamen usque recurret.* Cic. *Cæsus est virgis Athenagoras, qui in fame frumentum exportare erat ausus.* Virg. *Si Pergama dextrâ Defendi possent, etiam hâc defensa fuissent.*

NOT. 1.

NOT. 1. *Causa* dignoscitur, quærendo per CUR vel QUARE? *Modus*, quærendo per QUOMODO? *Instrumentum* denique, per QUOCUM?

NOT. 2. *Causæ* nonnunquam additur præpositio: (1.) In accusativo, PER vel PROPTER: ut, Ovid. *Sæpe per has* [lacrymas] *flecti Principis ira solet.* Cic. *Qui legibus non propter metum paret, sed quia id salutare maximè judicat.* (2.) In ablativo, DE, E, EX, vel PRÆ: ut, Cic. *Id nisi gravi de causa non fecisset.* Id. *Cùm è via languerem.* Id. *Demetrius Phalereus ex doctrina nobilis & clarus.* Id. *Nec loqui præ mærore potuit.*

NOT. 3. *Modus* etiam sæpe recipit præpositionem CUM: ut, Cic. *Semper magno cum metu dicere incipio.* Interdum, DE, EX, aut PER: ut, Virg. *Solito matrum de more locuta est.* Plaut. *Benè obsonavi, atque ex mea sententia.* Cic. *Quod adeptus est per scelus, id per luxuriam effundit atque consumit.*

NOT. 4. *Instrumentum* vix unquam præpositionem CUM admittit: ut, *Vulnerare aliquem gladio, Conficere cervum sagittis;* non, *cum gladio, cum sagittis.*

✠ Apud poëtas tamen A vel AB ei interdum adjicitur: ut, Ovid. *Pectora trajectus Lyncæo Castor ab ense.* Id. *Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamo.* Id. *Absens flammâ Maleagros ab illa Uritur.*

NOT. 5. Ab *ablativo* autem *instrumenti* accuratè distinguendus est *ablativus* COMITATUS; cui frequentiùs additur præpositio CUM: ut, Cic. *Desinant obsidere cum gladiis curiam.* Id. *Ut Vettius in foro cum pugione, & item servi ejus comprehenderentur cum telis.* Id. *Ut in Cæcinam advenientem cum ferro invaderet.*

NOT. 6. Ad *modum* referri potest ADJUNCTUM, ad *causam* MATERIA, * *Adjunctum*: ut, Cic. *Floruit cùm acumine ingenii, tum admirabili quodam lepore dicendi.* Id. *Scipio omnes sale facetiisque superabat.* Cæs. *Famâ nobiles potentesque bello.* * *Materia*: ut, Liv. *Capitolium saxo quadrato substructum.* Virg. *Ære cavo clypeus.* Id. *Solidoque adamante columnæ.*

✠ Ex his autem *adjunctum* nonnunquam, *materia* longè frequentiùs præpositionem recipit: ut, Ter. *Olet unguenta? de meo.* Cic. *Interea cum Musis nos delectabimus.* Senec. *Et de triumpho picta Barbaricô chlamys.* * Cic. *Pocula ex auro.* Id. *Candelabrum factum è gemmis.* Virg. *Templum de marmore.* Cæs. *Naves totæ factæ ex robore.*

4. LOCUS.

Loci constructio ad quatuor Quæstiones reduci potest. 1. UBI? sive locus in quo quid fit. 2. QUO? sive locus ad quem tendit. 3. UNDE? sive locus à quo venit. 4. QUA? sive locus per quem ad alium locum transit.

UBI.

53. Oppida da patrio, per UBI si quæstio fiat:
Militiæ, *belli*, quibus adjiciantur, *humique*.
Sin autem terni flexûs, numerive secundi
Oppida sint, solo dabitur responsio sexto.

I. Nomen

I. Nomen oppidi ponitur in genitivo, cùm quæstio fit per UBI? ut, Hor. *Romæ nutriri mihi contigit atque doceri.* Ter. *Is habitat Mileti.* Cic. *Dionysius Tyrannus Syracusis expulsus Corinthi pueros docebat.*

II. Si verò sit tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, in ablativo effertur: ut, Hor. *Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.* Cic. *Alexander paucis post diebus Babylone mortuus est.* Id. *Philippus Neapoli est, Lentulus Puteolis.* Juv. *Quoniam Delphis oracula cessant.*

III. Hæc appellativa, *Humi, militiæ, belli,* [ut & *domi,* de quo postea], ponuntur etiam in genitivo, cùm quæstio est per UBI: ut, Virg. *Qui legitis flores, & humi nascentia fraga.* Ter. *Unà semper militiæ & domi fuimus.* Cic. *Quibuscunque rebus vel belli vel domi poterunt, rempublicam augeant.*

NOT. Inveniuntur, sed rariùs, oppidorum nomina primæ & secundæ in ablativo prolata: ut, Vet. Inscript. *Educatus Juliâ Emonâ;* pro, *Juliæ Emonæ.* Justin. *Rex Tyro decedit;* pro, *Tyri.*

QUO.

54. Quæstio si per QUO fuerit, dabis oppida quarto.

Cùm quæstio fit per QUO, nomen oppidi in accusativo regitur: ut, Cic. *Epistolas Catinam, Tauromenium, Syracusas commodiùs mittere potero.* Id. *Regulus Carthaginem rediit.* Liv. *Capuam flectit iter luxuriantem longâ felicitate atque indulgentiâ fortunæ.*

UNDE & QUA.

55. Responde sexto, si QUA, sive UNDE rogaris.

Si quæratur per UNDE vel QUA, nomen oppidi ponitur in ablativo: ut, Cic. *Accepi Româ fasciculum literarum.* Id. *Servium discessisse Athenis molestè tuli.* * Id. *Iter Laodiceâ faciebam, cùm has literas dabam.*

NOT. Cùm quæritur per QUA, frequentiùs additur, ad vitandam ambiguitatem, præpositio PER: ut, Nep. *Cùm iter per Thebas faceret.* Plin. *Proconsul provinciam Bæticam per Ticinum est petiturus.*

DOMUS & RUS.

56. Syntaxis RUS atque DOMUS par nectit & urbes.

DOMUS & RUS eodem modo quo oppidorum nomina construuntur: ut,

UBI: Ter. *Ego domi ero, si quid me voles.* Ovid. *Resque domi gestas, & mea bella cano.* Hor. *Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.* Ter. *Ruri ferè se continebat.*

Quo? Virg. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.* Cic. *Cùm rus ex urbe, tanquàm è vinculis, evolavissent.*

Unde? Nep. *Nuncius ei domo venit.* Ter. *Video rure redeuntem senem.*

Not. [1.] *Domi* non recipit adjectiva, præterquam ista, *Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ:* ut, Cic. *Apud eum sic fui, tanquam domi meæ.* Id. *Diodotus Stoicus, cæcus, multos annos domi nostræ vixit.* Id. *Nonne mavis sine periculo domi tuæ esse, quàm cum periculo alienæ?*

Not. 2. Cum aliis adjectivis, pro *domi, domo* utimur, sæpius addita, nonnunquam & intellecta præpositione in. Sic, *In domo paternâ, in domo regiâ,* dicendum; non, *domi paterna, domi regia.* Ter. *Meretrix & mater familias una in domo.* Ovid., *Sustinet in viduæ tristia signa domo.* * Id. *Ipsa domo viduâ votis operata pudicis Torqueor.* Cic. *Clamor interea fit totâ domo.*

Not. 3. Sequente genitivo possessoris, vel *domi* vel *in domo* dicere licet: ut, Cic. *Clodius deprehensus est domi Cæsaris.* Id. *Qui* [Clodius] *cùm in domo Cæsaris quondam unus vir fuerit.*

Not. 4. Sic in quæstione motûs ad locum, cum possessivis *meus, tuus, suus,* &c. vel sequente genitivo, præpositio exprimi vel supprimi potest: ut, Cic. *Rectà à porta domum meam venisse: neque hoc admiror, quòd non ad tuam potiùs, sed illud quòd non ad suam.* Id. *Nihil domum suam intulit.* Id. *In Chelidonis domum præturam tuam detulisti.* Id. *Cum prima luce Pomponii domum venisse dicitur.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè semper exprimitur: ut, Cic. *Omnes ad eam domum, in qua iste diversabatur, profecti sunt.* Ter. *Si in domum meretriciam deducar.*

Not. 5. *Domos,* in accusativo plurali, cum prædictis possessivis absque præpositione plerumque construitur: ut, Sall. *Alius alium domos suas invitant.* Liv. *Tantus terror Tarquinium atque Etruscos incessit, ut ambo exercitus suas quisque abirent domos.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè additur: ut, Hirt. *Quibus aqua in privatas domos inducitur.* Ovid. *Inque domos superas scandere cura fuit.*

Not. 6. At *rura* plurale præpositionem semper postulat: ut, Varro, *Quæ inducuntur in rura, ut oves & armenta.* Liv. *Jam ubi vos dilapsi domos, & in rura vestra eritis.*

Quibus locorum *nominibus præpositio addenda sit.*

57. Præpositura tamen, neque raró, cernitur addi
Urbibus. Hanc autem regio, provincia, villa,
Et loca non memorata priùs, prope semper amârunt.

I. Nomina oppidorum sæpissimè præpositionibus expressis construuntur: ut,

Ubi? Plaut. *Qui nunc in Ephesо est, Ephesiis carissimus.* Cic. *Navis & in Cajeta parata est nobis & Brundisii.*

Quo? Plaut. *Postquam hinc in Ephesum abii.* Cic. *Adolescentulus miles profectus sum ad Capuam, quintoque anno post ad Tarentum Quæstor.*

Unde?

UNDE? Plaut. *Ex Epheso huc ad meum sodalem literas misi.* Cic. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat.*

NOT. 1. In primis hoc fit cùm adjectiva vel appellativa accedunt: ut, Plin. *In Hispali oppido.* Propert. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.* Sall. *Ad Cirtam oppidum iter constituunt.* Mart. *Hæc de vitifera venisse picata Vienna.*

NOT. 2. Appellativis etiam *domus* & *rus* præpositiones adduntur: ut, Plin. *Ille in domo mea sæpe convaluit.* Sall. *Ille eos in domum Decimi Bruti perducit.* Liv. *Classe quâ advecti ab domo fuerant, multum potuère.* Ascon. *Qui forte ex rure in urbem revertebatur.* Liv. *Ploratus mulierum ex privatis domibus exaudiebatur.* Vid. notas reg. præced.

NOT. 3. Cùm aliquid, non in loco ipso, sed in ejus vicinia fieri significatur, præpositiones AD vel APUD semper adduntur: ut, Cæs. *Dum hæc ad Ilerdam geruntur.* Cic. *Conchas & umbilicos ad Cajetam & ad Lucrinum legère.* Virg. *Prima quod ad Trojam pro caris gesserat Argis.* Cic. *Nos apud Alyziam unum diem commorati sumus.* Id. *Cùm quinque cohortes apud Philomelum consedissent.* Sall. *Dum apud Zamam sic certatur.*

II. Nominibus regionum, provinciarum, villarum & aliorum locorum non dictis præpositio ferè additur: ut,

UBI? Cic. *Promitto tibi, si valebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum.* Ter. *In Lemno uxorem duxit.* Cic. *Pueri in Formiano videntur hyematuri.* Virg. *Lucus in urbe fuit mediâ.*

QUO? Cic. *Nobis iter est in Asiam.* Id. *Te in Epirum salvum venisse vehementer gaudeo.* Id. *Si Annibal ad portas venisset.*

UNDE? Curt. *Ab Europa petis Asiam; ex Asia transis in Europam.* Cic. *Ad te de Gyaro dedi literas.* Ter. *Ex urbe tu rus habitatum migres.*

QUA? Cic. *Iter in Ciliciam facio per Cappadociam.* V. Max. *Per totum terrarum orbem manavit.* Virg. *Saxa per & scopulos & depressas convalles.*

NOT. Aliquando his nominibus præpositio subtrahitur: ut,

UBI? V. Max. *Duos egregiæ indolis filios suos à Gabinianis militibus Ægypti occisos cognovit.* Cæs. *Cæsar cùm audisset Pompeium Cypri visum.* Sall. *Romæ Numidiæque facinora ejus memorat.*

QUO? Cic. *Inde Sardiniam cum classe venit.* Nep. *Pausaniam cum classe Cyprum atque Hellespontum miserunt.* Liv. *Navigare Ægyptum pergit.*

UNDE? Liv. *Literæ deinde Macedoniâ allatæ.* Tac. *Germanicus Ægypto remeans.* Suet. *Ut Judeâ profecti rerum potirentur.*

QUA? Cic. *Nunc totâ Asia vagatur.* Hor. *Ibam forte viâ sacrâ.* Liv. *Seu terrâ, seu mari, obviam eundum hosti foret.*

APPENDIX.

1. PETO, in significatione proficiscendi, cum quovis loci nomine, respuit præpositionem: ut, Ovid. *Lacedæmona classe petebat.* Curt. *Ægyptum petere decrevit.* Cic. *Grues loca calidiora petentes maria transmittunt.*

2. Adverbium VERSUS locorum nominibus semper postponitur, additâ nonnùnquam, at sæpiùs demptâ præpositione AD vel IN: ut, Cæs. *Ad Oceanum*

num versus proficisci jubet. Cic. *In Italiam versus navigaturus erat.* Liv. *In lapide ad meridiem versus consedit.* * Cic. *Cùm Arretium versus castra movisset.* Id. *Amanum versus profecti sumus.*

3. Adverbium USQUE nominibus cùm ad locum, tum de loco significantibus, nunc cum præpositionibus, AD, A, AB, E, EX, DE, nunc sine iis adjicitur: ut, Cic. *Usque ad Numantiam misit.* Id. *Usque Ennam profecti sunt.* Plin. *Te ab Hispania usque exciverat.* Plaut. *Usque è Persia.* Ter. *Ex Æthiopia est usque hæc.* Cic. *Non accepit à civibus suis, sed usque Tmolo petivit.*

De SPATIO, *sive* DISTANTIA *loci.*

58. Vult quartum sextumve loci distantia casum.

Distantia unius loci ab alio ponitur in accusativo, interdum & in ablativo. Accus. ut, Cic. *Cùm abessem ab Amano iter unius diei.* Id. *Is locus est citra Leucadem stadia centum viginti.* Id. *Negat unquam se à te pedem discessisse.* Abl. ut, Cic. *Ventidius bidui spatio abest ab eo.* Cæs. *Certior factus est, Ariovisti copias à nostris millibus passuum quatuor & viginti abesse.*

NOT. 1. Interdum alterum substantivum, quo spatium itineris significatur, per Ellipsin supprimitur: ut, Cic. *Nos in castra properabamus, quæ aberant bidui.* Id. *Ab Autronio & cæteris quatridui:* supple, *spatium, iter, viam;* vel *spatio, itinere, viâ.*

NOT. 2. Quando locus ubi quid factum sit, per nomen distantiæ exprimitur, vel solo ablativo utendum: ut, Cæs. *Eodem castra promovit, & millibus passuum sex à Cæsaris castris sub monte consedit.* Id. *Millibus passuum duobus ultra eum castra fecit.* Vel accusativo cum præpositione AD: ut, Cic. *Cùm plebes prope ripam Anienis ad tertium milliarium consedisset.* Nep. *Sepultus est ad quintum lapidem.*

NOT. 3. Excessus mensuræ vel distantiæ solo ablativo ponitur: ut, *Hoc lignum excedit illud digito. Britanniæ longitudo ejus latitudinem ducentis quadraginta milliaribus superat.*

5. TEMPUS.

59. Tempus amat sextum, quoties per QUANDO rogatur: (illud
QUAMDUDUM sed QUAMque DIU cùm quæritur,
Aptiùs in quarto pones, quandoque Latino.

I. Tempus ponitur in Ablativo cum quæstio fit per QUANDO: ut, Plin. *Nemo mortalium omnibus horis sapit.* Martial. *Temporibusque malis ausus es esse bonus.* Ovid. *Mense malas Majo nubere vulgus ait.*

Item, cùm per QUANTO TEMPORE, vel INTRA QUANTUM TEMPUS quæri potest; ut, Cic. *Quatuor Tragœdias sexdecim diebus absolvisse*

solvisse cùm scribas. Id. *Quidquid est, biduo sciemus.* Id. *Clodius respondit triduo illum, ad summum quatriduo, periturum.*

[NOT. I.] Ablativo haud raro adduntur præpositiones IN vel DE: ut, Ter. *In tempore ad eam veni.* CIC. *Hæc ad te in præsenti scripsi.* Gell. *Hoc quoque venisse usu Romæ comperi, fœminam in undecimo mense post mariti mortem peperisse.* Hor. *Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones.* Cæs. *De quarta vigilia profectus est.* * Item, Cic. *Ego, si semper haberem cui darem, vel ternas in hora darem.* Plaut. *Quos* [nummos] *tibi continuò reponam in hoc triduo.* Ter. *Ferè in diebus paucis, quibus hæc acta sunt, Chrysis vicina hæc moritur.* *

NOT. 2. Adhibetur nonnunquam & accusativus, cum præpositionibus AD, PER, vel INTRA: ut, Cic. *Nos hìc te ad mensem Januarium exspectamus.* Id. *Præsto fuit ad horam destinatam.* Suet. *Ad Kalendas Græcas soluturos ait.* * Cic. *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se.* Id. *Te penitus rogo, ne te tam longa via per hyemem committas.* * Liv. *Lucretius Consul intra paucos dies moritur.* V. Max. *Intra annum extincti sunt.*

NOT. 3. Si addatur ABHINC, tam accusativo, quàm ablativo, absque præpositione uti licet: ut, Plaut. *Hoc factum est fermè abhinc biennium.* Cic. *Horum pater abhinc duo & viginti annos est mortuus.* Plaut. *Qui abhinc sexaginta annis occisus foret. Quo tempore? Abhinc annis quatuor.*

NOT. 4. Figuratæ locutiones sunt istæ. Cic. *Profectus est id temporis.* Ter. *Ego isthuc ætatis non amori operam dabam.* Suet. *Quare nunquam postea se publico illud horæ commisit;* pro, *eo tempore, isthac ætate, illâ horâ.*

II. Cùm quæstio fit per QUAMDIU [vel QUAMDUDUM], tempus ponitur in Accusativo vel Ablativo; sed sæpiùs accusativo. Accus. ut, Cic. *Annos septuaginta vixit Ennius.* Suet. *Non ampliùs, cùm plurimum, quàm septem horas dormiebat.* Virg. *Noctes atque dies patet atri janua Ditis.* Ablat. ut, Liv. *Quatuor horis neutrò inclinata est pugna.* Suet. *Vixit annis viginti novem, imperavit triennio & decem mensibus diebusque octo.* Cæs. *Continuato & nocte & die itinere.*

¶ Ad quæstionem QUAMDUDUM respondentia adferuntur hæc & similia. Ter. *Abhinc triennium commigravit huc viciniæ.* Cic. *Comitiis jam abhinc triginta diebus habitis.* Sed de his, in quibus quæstio QUANDO æqualiter locum habet, modò diximus.

[NOT. I.] Adjicitur interdum præpositio PER, AD, IN, INTRA, vel INTER: ut, Cic. *Serò resistimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos.* Id. *Bestiæ ex se natos amant ad quoddam tempus.* Id. *Habebit Senatus in hunc annum quem sequatur.* Cæs. *Invicti Germani, qui intra annos quatuordecim tectum non subierint.* Cic. *Quæ inter decem annos nefariè flagitioseque facta sunt.*

NOT. 2. Observandæ sunt, riteque supplendæ, ad tempus pertinentes hæ loquendi formulæ. * Cic. *Annos natus unum & viginti;* supple, *ante.* * Curt. *Tyrus septimo mense, quàm oppugnari cœpta erat, capta est;* i. e. *postquam.* * Cic. *Lacedæmonii septingentos jam annos ampliùs unis moribus & nunquam mutatis legibus vivunt;* supple, *quàm per.* Nep. *Minus diebus triginta in Asiam reversus est;* supple, *quàm in.* Plaut. *Hanc domum jam multos annos est*

est cum possideo. Id. *Hic leno nondum sex menses Megaribus Huc est cum commigravit:* plena sententia est, *Jam ante multos annos est, cum possideo,* &c. *Nondum ante sex menses factum est, cum leno,* &c. * Gell. *Ut Carthaginienses quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti.* Cic. *Siculi quot-annis tributa conferant;* i. e. *tot annis quot* vel *quotquot sunt.* Sic, *quotmensibus* ap. Caton. & Vitruv. *quot calendis,* ap. Plaut.

De Ablativo absoluto.

60. **Fixum Participi junctum, quæ nulla gubernat Dictio, da sexto, vocitant quem lege solutum.**

Substantivum cum participio, quorum casus à nulla alia dictione pendet, ponuntur in ablativo absoluto: ut, Cic. *Dominante libidine, temperantiæ nullus est locus.* Ovid. *Quas Hector sensurus erat, poscente magistro, Verberibus jussas præbuit ille manus,* sc. *Achilles.* Tac. *Pereunte obsequio, etiam imperium intercidit.* Cic. *Oppressâ libertate patriæ, nihil est quod speremus amplius.* Id. *Nobilium vitâ victuque mutato, mores mutari civitatum puto.*

Not. 1. Frequenter intelligitur participium ente vel existente, adjuncto alio nomine vel pronomine: ut, Plaut. *Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico;* supple, *existente.* Ovid. *Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat;* supple, *existentibus.* Sic, Plaut. *Me suasore atque impulsore hoc factum.* Cic. *Silvam tu Scantiam vendas, nobis Consulibus, atque hoc Senatu?* Sic, Virg. *Rege Latino.* Hor. *Jove æquo.* Item, *Fatis auctoribus, Deo duce, Comite Fortunâ, Invitâ Minervâ, Me ignaro, Cœlo sereno, Asperâ hyeme;* & similia.

Not. 2. Aliquando solum adest participium: ut, Cæs. *Exposito quid iniquitas loci posset.* Liv. *Inde ad Pellinam est progressus; nondum comperto quam regionem hostes petissent.* Id. *Ibi permisso, seu dicere priùs, seu audire mallet, ita cœpit tyrannus.* Hor. *Excepto quòd non simul esses, cætera lætus.* In his autem vel subaudiendum *negotio,* vel defectum nominis supplet reliqua oratio.

Not. 3. Ad Archaismum referendæ sunt singulares hæ anomaliæ. Plaut. *Nobis præsente.* Ter. *Absente nobis.* Pomponius ap. Non. *Præsente testibus;* pro, *præsentibus, absentibus.*

Not. 4. Resolvitur hic ablativus in nominativum cum verbo indicativi vel subjunctivi modi, additâ particulâ, *cum, dum, quando, postquam, si, quoniam,* aut simili: ut, Cic. *Pythagoras Superbo regnante in Italiam venit;* i. e. *cum, dum, vel quando Superbus regnabat.* Juv. *Quandoquidem accepto claudenda est janua damno;* i. e. *postquam damnum acceptum est.* Hor. *Nil desperandum Teucro duce & auspice Teucro;* i. e. *si* vel *quoniam Teucer sit dux.* Cic. *Nondum libera civitate;* i. e. *quamvis nondum libera esset civitas.*

Not. 5.

NOT. 5. Hic Ablativus, quamvis absolutus in speciem videatur, re tamen verâ ab aliqua præpositione intellecta, regitur, veluti SUB, CUM, A, vel AB: quæ etiam interdum exprimi videntur: ut, Virg. *Sole sub ardenti.* Mart. *Sub principe Nerva.* V. Max. *Sub Cælio auctore.* Cato, *Cum Diis volentibus.* Liv. *Cum Diis benè juvantibus arma capite.* Lucan. *Muremque sinistrum Sacrorum Druidæ positis repetîstis ab armis.*

NOT. 6. Ablativo absoluto communiter locus est, cum duo orationis membra diversæ sunt rei vel personæ: ut, Ovid. *Et fugiunt, freno non remorante, dies.* Id. *Me duce, carpe viam.* Ubi diversæ res sive personæ sunt, *dies* & *frenum; Ego* & *Tu.* † Aliter in eodem casu ponuntur: ut, Cic. *Iens in Pompejanum benè manè hæc scripsi.* Senec. *Interrogati incolæ non patiuntur errare.* Ubi, *me eunte; interrogatis incolis*, vix dixerim.

✱ Interdum tamen, licet rariùs, Auctores ablativo absoluto utuntur, cùm is & nominativus verbi ejusdem sunt personæ: ut, Ovid. *Me duce ad hunc voti finem, me milite, veni.* Lucan. *Latos fecit se Consule fastos.* Senec. *Populo spectante fieri credam, quicquid me conscio faciam.*

Sectio Tertia.

De constructione Vocum INDECLINABILIUM.

I. *Constructio ADVERBIORUM.*

ADVERBIORUM constructio dividi potest in CONVENIENTIAM & REGIMEN. *Convenientia* autem duplex est: vel GENERALIS, sive quæ in pluribus vocum classibus; vel SPECIALIS, sive quæ in certa classe, locum habet.

De Convenientia ADVERBIORUM *generali.*

61. Nominibus, verbis, & participantibus addi,
Et sibi, pro vario possunt Adverbia sensu.

Adverbia plurimùm verbis junguntur, & eorum participiis: sæpe etiam nominibus, interdum & aliis adverbiis, adjiciuntur.

1. Verbis: ut, Plaut. *Bonis quod benè fit, haud perit.* Cic. *Malè parta, malè dilabuntur.* Id. *Omnia humana placatè & moderatè feramus.*

2. Participiis: ut, *Fortiter pugnans, Graviter sauciatus.* Plaut. *Benè re gestâ salvus redeo.* Ovid. *Tam bona constanter præda tenenda fuit.*

3. Nominibus: Sæpiùs quidem adjectivis: ut, Ter. *Vir apprimè nobilis.* Cic. *Insigniter impudens.* Id. *Servus egregiè fidelis.* Rariùs substantivis: ut, Cic. *Homerus planè orator.* Quinctil. *Mollis & parùm viri signa.* Liv. *Admodùm puella.*

4. Aliis

4. Aliis adverbiis: ut, Ter. *Minus multò audacter, quàm nunc lædit, læderet.* Cato, *Sat citò, si sat benè.* Cic. *Tu verò Platonem nec nimis valdè unquam, nec nimis sæpè laudaveris.*

De Convenientia Adverbiorum *speciali.*

Ea duas habet partes. Prima de iis adverbiis agit, quæ cum *certo comparationis gradu:* Altera de iis, quæ cum *certo verbi modo*, construi solent.

I. *Quæ quibus comparationis gradibus* Adverbia *jungantur.*

1. Hæc adverbia intendendi, *Apprimè, admodum, vehementer, maximè, perquam, valdè, oppido*, & alia id genus, ferè *positivis* junguntur: ut, Cic. *Utrique nostrûm gratum admodum feceris.* Id. *Quod mihi quidem perquàm puerile videri solet.* Id. *Præterquam oppidò pauci.*
2. Tam & quam *positiva* frequentissimè, *superlativa* rariùs, *comparativa* rarissimè copulant: ut, Cic. *Nemo orator tam multa, ne in Græco quidem otio, scripsit, quàm multa sunt nostra.* Et sic passim. * Sall. *Quàm quisque pessimè fecit, tam maximè tutus est.* Cato, *Quàm plurimùm brassicam ederit, tam citissimè sanus fiet.* Varro, *Quàm paucissimos reliqueris, tam optimi in alendo fient.* * Cic. *Per dexteram te istam oro, non tam in bellis & in prœliis, quàm in promissis et fide firmiorem.*
3. Quam, cùm admirationi, commiserationi, vel interrogationi cum admiratione permistæ, servit, *positivis* jungitur: ut, Ovid. *Heu quàm difficilè est, crimen non prodere vultu!* Cic. *Quàm multa, quæ nostrâ causâ nunquam faceremus, facimus causâ amicorum?* * Item, cùm pro *quantum* accipitur: ut, Cic. *Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest.* Ter. *Patrem novisti ad has res quàm sit perspicax.*
4. At quam, pro quantum, sequente verbo possum, *superlativus* ferè adhæret: ut, Sall. *Jugurtha quàm maximas potest copias armat.* Cic. *Aves cubilia sibi nidosque construunt, eosque quàm possunt mollissimè substernunt.*
5. Quam, pro valde, *superlativis* elegantissimè adjungitur: ut, Cic. *Utatur verbis quàm usitatissimis, translationibus quàm mollissimis.* Id. *Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quàm primùm, quàm sæpissimè gratias agat.*
6. Adverbia vel adverbialiter posita in um, *Parùm, multùm, nimiùm, tantùm, quantùm, aliquantùm*, sæpiùs *positivis* copulantur: ut, Cic. *Quæ de fratre meo scribis, sunt parùm firma.* Id. *Socer hujus vir multùm bonus est.* Id. *In rebus apertissimis nimiùm longi sumus.* † Interdum & comparativis: ut, Val. Max. *Quantùm domo inferior, tantùm gloriâ superior evasit.* Liv. *Forma viri aliquantùm amplior humanâ.* Plin. *Nuces juglandes multùm pineis minores.*
7. Adverbia vel adverbialiter posita in o, *Paulò, nimiò, aliquantò, eò, quò, hòc, impendiò, nihilò, comparativis* ferè semper junguntur: ut, Cic. *Valeo, sicut soleo, paulò tamen etiam deteriùs, quàm soleo.* Id. *Quarum rerum eò gravior est dolor, quò culpa major.* Ter. *Impendiò magis gaudebat animus mihi.* ¶ *Tanto, quanto, multo*, tam *comparativis* quàm *superlativis* copulantur: ut, Juv. *Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.* Senec. *Multo potentiùs & longè disertiùs.* Catull. *Tanto pessimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus.* Cic. *Conspectus vester multò jucundissimus.*

Longe frequentiùs *superlativis*, interdum *comparativis*, raro *positivis* adjiciuntur:

tur; ut, Cic. *Longè omnium in dicendo gravissimus & eloquentissimus Plato.* Id. *Longè post homines natos improbissimus C. Servilius.* Virg. *At pedibus longè melior Lycus.* Ovid. *Sed longè cunctis longèque potentior illis, Si qua tibi sponsa est.* Apul. *Longè opulentus.* Ulpian. *Longè utile visum est.*

9. FACILE, pro HAUD DUBIE, *superlativo*, aut voci ejus vim habenti, adjungitur: ut, Cic. *Vir unus totius Graciæ facilè doctissimus.* Id. *Homo regionis illius virtute, existimatione, nobilitate facilè princeps.* Quinctil. *In affectibus, qui miseratione constant, facilè præcipuus.*

2. *Quæ quibus modis* ADVERBIA *jungantur.*

1. CUM, adverbium temporis, vel *indicativo*, vel *subjunctivo*, sed huic sæpiùs, jungitur: ut, Ter. *Nunc cùm non queo, æquo animo fero.* Virg. *Cùm faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.* * Ter. *Cùm faciem videas, videtur esse quantivis pretii.* Virg. *Carmina tum meliùs, cùm venerit ipse, canemus.*

2. DUM, de re præsenti nondum perfecta, *indicativo* jungitur: ut, Plaut. *Dum hæc aguntur.* Virg. *Priami dum regna manebant.*

3. DUM & DONEC, pro QUAMDIU, *indicativum* petunt: ut, Cic. *Ægroto dum anima est, spes esse dicitur.* Ovid. *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

4. DUM & DONEC, pro USQUEDUM, modò *indicativum*, modò *subjunctivum*, adsciscunt: ut, Cic. *Ego in Arcano opperior, dum ista cognosco.* Id. *Ulciscendi vim differant in tempus aliud, dum defervescat ira.* * Virg. *Donec geminam partu dabit Ilia prolem.* Ter. *Haud desinam, donec perfecero hoc.*

5. QUOAD, pro QUAMDIU, QUANTUM, vel QUATENUS, *indicativo* jungitur, vel *subjunctivo*, prout sententia est finita, vel infinita: ut, Cic. *Quoad Catilina fuit in urbe, ejus consiliis obstiti.* Id. *Quoad tibi æquum ac rectum videbitur.* * Id. *Ut, quoad possem & liceret, à senis latere nunquam discederem.* Id. *Mihi Antonius pervenisse videtur, quoad progredi potuerit feri hominis amentia.*

¶ Pro USQUEDUM, vel DONEC, *subjunctivo* frequentiùs additur: ut, Cic. *Thessalonicæ esse statueram, quoad aliquid ad me scriberes.*

6. POSTQUAM, vel POSTEAQUAM, *indicativo* ferè jungitur: ut, Ter. *Is postquam excessit ex ephebis.* Cic. *Posteaquam de medio cursu sum revocatus.*

7. ANTEQUAM, PRIUSQUAM, SIMUL, SIMULAC, SIMULATQUE, SIMUL UT, UBI, pro POSTQUAM, modò *indicativum*, modò *subjunctivum*, admittunt: ut, Cic. *Antequam de incommodis Siciliæ dico.* Id. *Antequam de republica dicam.* Ter. *Omnia experiri certum est, priusquam pereo.* Cic. *Priusquam aggrediar ad causam.* Id. *Simul inflavit tibicen, à perito carmen cognoscitur.* Liv. *Simul portarum claves tradiderimus, Carthaginiensium extemplò Enna erit.* Virg. *Quam simul ac tali persensit peste teneri.* Varro, *Simul ac promiseris minerval, incipiam.* Cic. *Simul atque introductus est, rem confecit.* Hor. *Simul atque adoleverit ætas.* Cic. *Omne animal, simul ut ortum est, & se ipsum & omnes partes suas diligit.* Id. *Ego ad te habebo quod scribam, simul ut videro Curionem.* Virg. *Hæc ubi dicta dedit.* Cic. *Ubi semel quis pejeraverit, ei credi postea non oportet.*

8. NÆ, h. e. PROFECTO, pronominibus ferè præpositum, vel *indicativum* vel *subjunctivum* recipit: ut, Ter. *Næ ego homo sum infelix.* Cic. *Næ tu, si id fecisses, meliùs famæ tuæ consuluisses.*

9. NE, adverbium prohibendi, vel *imperativo* vel *subjunctivo*, & huic elegantiùs, jungitur: ut, Plaut. *Abi, ne jura, satis credo.* Virg. *Ne fugite hospitium, neve ignorate Latinos.* * Ter. *Ne post conferas culpam in me.* Liv. *Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.*

10. QUASI, CEU, TANQUAM, PERINDE, quando similitudinem notant, *indicativo* junguntur: ut, Plaut. *Fuit olim, quasi ego sum, senex.* Virg. *Adversi rupto ceu quondam turbine venti Confligunt.* Ter. *Tanquam Philosophorum habent disciplinæ ex ipsis vocabula.* Cic. *Hæc omnia perinde sunt, ut aguntur.* ¶ Quando autem simulationem vel ironiam significant, *subjunctivum* post se habent: ut, Cic. *Quasi de verbo, non de re, laboretur.* Plin. *Ceu verò nesciam adversus Theophrastum scripsisse etiam fœminam.* Juv. *Tanquam feceris ipse aliquid.* Cæs. *Perinde ac satisfacere & fraudata restituere vellent.*

11. Optandi & imprecandi particulæ, UTINAM, O SI, UT, pro UTINAM, *subjunctivum* adsciscunt: ut, Cic *Utinam ea res ei voluptati sit.* Virg. *O mihi præteritos referat si Jupiter annos!* Ter. *Ut illum dii deæque perdant.*

12. UT, pro POSTQUAM, *indicativum* petit: ut, Ovid. *Ut sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister.* ¶ Item, pro QUAM, vel QUOMODO, cum quadam admiratione: ut, Ter. *Ut falsus animi est!* Plaut. *Ut sæpe summa ingenia in occulto latent!* ¶ Cùm simpliciter similitudinem notat, plerumque *indicativo* jungitur: ut, Plaut. *Ut tute es, item omnes censes esse.* * Interdum *futuro subjunctivi*: ut, Cic. *Ut sementem feceris, ita metes.*

13. QUIN, pro CUR NON, *indicativum* postulat: ut, Cic. *Quin continetis vocem indicem stultitiæ vestræ?* ¶ Pro IMO *indicativum* vel *imperativum* recipit: ut, Ter. *Quin est paratum argentum.* Id. *Quin tu hoc audi.* ¶ Pro UT NON, QUOD NON, vel QUO MINUS, *subjunctivum* petit: ut, Ter. *Nulla tam facilis res, quin difficilis fiet, quam invitus facias.* Cic. *Non quin rectum esset, sed quia,* &c. Id. *Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus.*

De Regimine ADVERBIORUM.

62. EN, velut ECCE, sibi primum quartumve tulerunt.

EN & ECCE vel nominativum vel accusativum recipiunt: ut, Cic. *En crimen, en causa.* Senec. *En Paridis hostem.* Cic. *Ecce nova turba atque rixa.* Id. *Ecce miserum hominem.*

NOT. HEM (pro ECCE) similiter cum accusativo construitur: ut, Ter. *Hem astutias.* Id. *Hem Davum tibi.*

63. Temporis atque loci, quantique adverbia quædam Dant patrium: quem nata DIE quartumve reposcunt.

I. Adverbia quædam temporis, loci & quantitatis, regunt genitivum.

1. Temporis: *Interea, postea, inde, tunc*: ut, Ter. *Te interea loci cognovi.* Salluſt. *Postea loci Consul pervenit in oppidum Cirtam.* Lucr. *Inde loci mortalia secla creavit.* Justin. *Ex gente obscura tunc temporis.*

2. Loci:

2. Loci: *Ubi* & *quò*, cum eorum compositis: item, *eò*, *huc*, *huccine*, *unde*, *usquam*, *nusquam*, *longè*, *ibidem*: ut, Cic. *Ubi terrarum sumus!* Plaut. *Non hercle quò hinc nunc gentium aufugiam, scio.* Cic. *Ubicunque terrarum & gentium violatum jus civium Romanorum sit.* Ter. *Imò abeat multo malo quóvis gentium.* Tac. *Eò audaciæ provectus est.* Curt. *Huc malorum ventum est.* Pers. *Huccine rerum venimus?* Plaut. *Unde hæc igitur gentium est?* Id. *Neque mihi libellæ spes est usquam gentium.* Ter. *Fratrem nusquam invenio gentium.* Cic. *Tu autem abes longè gentium.* Plaut. *Ibidem loci res erit.*

3. Quantitatis: *Abundè*, *affatim*, *largiter*, *nimis*, *quoad*, *satis*, *parum*, *minimè*: ut, Suet. *Se jampridem potentiæ gloriæque abundè adeptum.* Plaut. *Tibi divitiarum affatim est.* Id. *Credo illic inesse auri & argenti largiter.* Cic. *Nimis insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur.* Id. *Quoad ejus facere potueris.* Sall. *Satis loquentiæ, sapientiæ parum.* Ter. *Minimè gentium.*

4. Quibus addi solent, *ergô*, pro *causá*, *instar*, *partim*: ut, Cic. *Donari virtutis ergô.* Virg. *Instar montis equum——Ædificant.* Ter. *Partim sum earum exactus, partim vix steti.* * Sed hæc verè nomina substantiva esse alibi docuimus.

II. PRIDIE & POSTRIDIE (à *die* composita) vel genitivum vel accusativum recipiunt: ut, Cic. *Pridie ejus diei.* Cæs. *Postridie ejus diei.* Cic. *Pridie Quinquatrus.* Id. *Postridie ludos Apollinares.* * Sic, *Pridie*, *postridie*, *Kalendas*, *Nonas*, *Idus*; rarò *Kalendarum*, &c.

64. Derivata patrum retinent adverbia casum.

Quædam adverbia derivata regunt casum primitivorum: ut, Cic. *Sed hæc tu meliùs, vel optimè omnium.* Id. *Cùm id sit extremum, congruenter naturæ convenienterque vivere.* Id. *Huic ad urbem venienti tota obviàm civitas processerat.* Colum. *Terram stercoratam minimùm altè pedem in pulvinos redigat.* Pallad. *Altè tribus pedibus.* Sic, *Propiùs urbi* vel *urbem*, *Proximè castris* vel *castra*. Sall. *Ampliùs opinione morabatur.* Martial. *Quisquis plùs justo non sapit, ille sapit.*

II. *Constructio* PRÆPOSITIONUM.

65. AD poscit quartum sociis cum præposituris.

Præpositiones AD, APUD, ANTE, &c. accusativum regunt: ut, Propert. *Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas.* Ter. *Ut apud me præmium esse positum pietati scias.* Ovid. *Non venit ante*

ſuum noſtra querela diem. Sic, *Adverſus* vel *adverſum hoſtes, Cis Euphratem, Citra neceſſitatem, Circa* vel *circum forum, Contra inimicos, Erga amicos, Extra terminos, Inter fratres, Intra privatos parietes, Infra tectum, Juxta macellum, Ob quæſtum, Propter virtutem, Per agros, Præter morem & conſuetudinem, Penes arbitros, Poſt tergum, Pone cervicem, Secus viam, Secundum Regem, Supra cœlum, Trans montem, Ultra Indos.*

66. A jungi ſexto, reliquis cum fratribus, optat:
Vult TENUS at patrium numeri plerumque ſecundi.

I. Prepoſitiones A, AB, ABS, &c. regunt ablativum: ut, Ter. *Rem omnem à principio audies.* Hor. *Nihil eſt ab omni parte beatum.* Plaut. *Neque me abs tuo conſpectu occultabo.* Sic, *Abſque cauſa, Cum exercitu, Clam patre, Coram teſtibus, De lana caprina, E foro, Ex ædibus, Pro clientibus, Præ timore, Palam omnibus, Sine labore, Mento tenus.*

II. TENUS, ſi nomen ſit plurale, genitivum ferè poſtulat: ut, Virg. *Et crurum tenus à mento palcaria pendent.* Cic. *Lumborum tenus.* * Interdum & ablativum: ut, Ovid. *Pectoribus tenus.*

67. SUB, SUPER, IN, SUBTER, quartum ſextumque gubernant.

Præpoſitiones IN, SUB, SUPER & SUBTER, interdum accuſativum, interdum ablativum, pro varia ſignificatione, regunt; hoc modo:

1. IN, SUB & SUPER, cùm motus ad locum ſignificatur, accuſativum poſtulant: ut, Cæſ. *Cæſar in hiberna exercitum deduxit, ipſe in citeriorem Galliam profectus eſt.* Virg. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.* Id. *Danaûm ſuper agmina latè Incidit.*

2. Cùm motus vel quies in loco ſignificatur, IN & SUB regunt ablativum; SUPER vel accuſativum, vel ablativum; ut, Ter. *Ego in portu navigo.* Ovid. *In viduo jaceo ſolus & ipſe toro.* Virg. *Trojæ ſub mœnibus altis Tot nati cecidere Deûm.* Id. *Recubans ſub tegmine fagi.* Liv. *Ad Antiochiam ſuper Mæandrum amnem poſuit caſtra.* Virg. *Stratoque ſuper diſcumbitur oſtro.*

3. SUBTÈR ferè accuſativum poſcit, ſive motûs, ſive quietis verbis adjungatur: ut, Virg. *Anguſti ſubter faſtigia tecti Ingentem Ænean duxit.* Cic. *Plato iram in pectore, cupiditatem ſubter præcordia locavit.* Perſ. *Ilia ſubter Cæcum vulnus habes.* * Interdum apud Poëtas ablativum recipit; ut, Virg. *Omnes ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus.*

NOT. 1. Speciatim IN, pro *erga, contra, per, ad, uſque ad, apud, ſuper,* accuſativo jungitur; ut, * Cic. *Amor in patriam.* Id. *Indulgentia in liberos.*

* In

* Id. *Ad impietatem in deos, in homines adjunxit injuriam.* * Id. *Crescit in dies singulos hostium numerus.* Virg. *Siletur in noctem.* * Ter. *Vereor coram in os te laudare.* Cic. *In legem per vim latam jurare noluerat.* Hor. *Nullius addictus jurare in verba magistri.* * Mart. *In lucem semper Acerra bibit.* Varro, *Pariunt* [vaccæ] *in annos decem, quædam etiam in plures.* Plin. *Studebat in cœnæ tempus.* * Cic. *Cato ea sentit quæ non probantur in vulgus.* Tac. *Celebrata in vulgus Celsi salus.* * Cic. *In filium quam habebam potestatem, eâ usus sum.* Hor. *Regum timendorum in proprios greges, Reges in ipsos imperium est Jovis.*

¶ Item, cùm distributioni vel mutationi inservit: ut, * Cæs. *Gallia est omnis divisa in partes tres.* Virg. *Socios partitur in omnes.* Liv. *Cùm quingenos denarios pretium in capita statuissent.* * Ovid. *Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.* Id. *Versa est in cinerem sospite Troja viro.* ¶ Item, cùm *ad similitudinem* seu *formam* notat: ut, Virg. *Portus ab Eoo fluctu curvatur in arcum.* Apul. *Lapis Parius in Dianam factus.*

NOT. 2. IN, pro INTER, ablativo ferè adjicitur: ut, Cic. *Hoc primùm sentio, nisi in bonis, amicitiam esse non posse.* Id. *Peto ut eum complectare, diligas, in tuis habeas.* Liv. *Regio erat in primis Italiæ fertilis.* * Rarò accusativo: ut, Cic. *Homines morte deletos reponere in Deos.*

NOT. 3. IN, nonnunquam, cùm quies significatur, accusativo jungitur: ut, Cic. *Cùm vestros portus in prædonum fuisse potestatem sciatis.* Liv. *Minucium magistrum equitum prope in custodiam habitum.* Sall. *Cùm talem virum in potestatem haberet.* ¶ Contrà cùm motus ad locum significatur, ablativo junctum interdum reperitur: ut, Plaut. *Qui intromisisti in ædibus quingentos coquos.* Virg. *Rapuitque in fomite flammam.* Pallad. *Pira deinde mittuntur in vasculo.*

NOT. 4. SUB, cùm ad tempus refertur, sive cùm pro *circa*, vel *paulò ante*, vel *paulò post*, accipitur, accusativum ferè postulat: ut, Cæs. *Pompeius sub noctem naves solvit*, i. e. *paulò ante.* Cic. *Sub dies festos*, i. e. *paulò post.* Liv. *Sub idem tempus*, i. e. *circa*, vel *per idem tempus.* * Rariùs ablativum: ut, Plin. *Sub die ludorum.* Suet. *Sub exitu vitæ.*

NOT. 5. SUPER, pro *ultra*, *præter* & *inter*, accusativum petit: ut, * Virg. *Super & Garamantas & Indos Proferet imperium.* Sall. *Animum advortit, super gratiam atque pecuniam suam invidiam facti esse.* Tac. *Jam super triginta millia armatorum adspiciebantur.* * Liv. *Punicum exercitum super morbum etiam fames affecit.* Suet. *Super segnitiæ notam, ebrietatis quoque & aleæ infamiam subiit.* * Plin. *De ejus nequitia omnes super cœnam loquebantur.* Curt. *Super mensam.* Id. *Super vinum & epulas*, i. e. *inter cœnandum, inter pocula.*

NOT. 6. SUPER, pro *de*, *pro*, vel *ob*, ablativo gaudet: ut, * Cic. *Hac super rescribam ad te.* Virg. *Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.* * Id. *Nec super ipse suâ molitur laude laborem.* Id. *His accensa super*, i. e. *ob hæc.*

68. Casum sæpe suum dat præpositura regendum
Addita composito: quandoque iteratur & ipsa.

I. Præpositio in compositione eundem sæpe casum regit quem extrà: ut, Virg. *Adit oppida pastor.* Sall. *Qui per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire.* Ter. *Villam prætereo sciens.* Cæs. *Cæsar omnem equitatum pontem transducit.* * Liv. *Ut absisteret incepto effecerunt.* Suet. *Biennio continuo pedem portâ non extulit.* * Virg.

Prima

Prima leves ineunt si quando prælia Parthi. Id. *Hærent infixi pectore vultus.* Id. *Victorque viros supereminet omnes.* Cic. *Supersedeas hoc labore itineris.*

II. Præpositio cum qua verbum est compositum, sæpe iteratur: ut, Cic. *Qui ad nos intempestivè adeunt, molesti sæpe sunt.* Id. *Nihil non consideratum exhibat ex ore.* Id. *Modò enim hoc malum in hanc rempublicam invasit.* Ter. *Nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior.*

Not. [1.] Hæc structura tum tantùm locum habet, cum præpositio à verbo divelli, ac separatim suo casui præmitti potest: ut, Virg. *Alloquor te,* i. e. *loquor ad te.* Liv. *Classis circumvehitur arcem,* i. e. *vehitur circum arcem.*

Not. 2. Ex his multa sunt, quæ præpositionem iteratam respuunt: ut, *Affari, alloqui, allatrare aliquem;* non, *ad aliquem.* Sic, *Alluere urbem, Accolere flumen, Circumvenire aliquem, Obire legationem, Præterire injuriam,* & *Abdicare se magistratu, Efferre pedem domo, Evertere aliquem omnibus fortunis,* &c.

Not. 3. Rursus alia sunt, quæ solùm cum præpositione, quantum constat, construuntur: ut, *Accurrere ad aliquem, Adhortari ad aliquid, Incidere in morbum;* non, *Accurrere aliquem, Adhortari aliquid,* &c. *Quod ad me attinet;* non, *quod me attinet.* Sic, *Avocare à studiis, Avertere ab incepto,* &c.

Not. 4. Multa sunt, quæ præpositionem compositi vel repetunt, vel omittunt: ut, Cic. *Aggredi ad disputationem.* Id. *Aggredi causam.* Liv. *Per mediam hostium aciem perrumpere.* Cic. *Pœnam legum perrumpere.* Id. *Ingredi orationem.* Id. *Ingredi in orationem.* Sic, *Inducere animum,* vel *in animum. Aberrare proposito,* & *à proposito. Abstinere cibo, à scelere. Evadere undis,* Virg. *E manibus,* Liv. *Decedere de suo jure, Decedere provinciâ, viâ;* vel *de provincia, de via. Expellere, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare urbe,* & *ex urbe,* &c.

Not. 5. Multa denique sunt, quæ cum dativo, vel aliter, construuntur: ut, *Assurgere alicui, illacrymari morti alicujus, Accedere urbem, ad urbem, urbi; Appropinquare ad portam, muro. Insilire in scapham,* Plaut. *Insilire puppim,* Lucan. *puppi,* Id. *Circumdare brachia collo, Succumbere oneri, Inesse rei alicui,* & *in re aliqua. Extorquere argentum ab aliquo,* Cic. *Ferrum alicui de manibus,* Id.

Not. 6. Quædam cum præpositionibus e vel ex composita, vel accusativum vel ablativum admittunt: ut, Stat. *Campum exire vetat.* Virg. *Quamvis multa meis exiret victima septis.* Plin. *Non debet historia egredi veritatem.* Ovid. *Portubus egredior.* Lucan. *Patrios excedere muros.* Virg. *Sceleratâ excedere terrâ.*

Aliæ de Præpositionibus *Observationes.*

I. Præpositionibus accusativum regentibus vulgò adduntur, circiter, prope, usque & versus: ut, Cæs. *Circiter meridiem exercitum in castra reduxit.* Cic. *Hostes prope muros castra habent.* Curt. *Corpora usque pedes carbaso velant.* Plin. *Vastæ solitudines orientem versus.* * Sed hæc verè adverbia sunt, quibus subaudienda est præpositio ad; quæ cum tribus posterioribus nonnunquam exprimitur: ut, Nep. *Cùm prope ad annum octogesimum prospera permansisset fortuna.* Hor. *Ab ovo Usque ad mala.* Plin. *Ad occidentem versus.*

II. Inter

II. Interdum ablativum regentes numeratur & PROCUL: ut, Liv. *Haud procul seditione res erat.* * Sed hoc quoque adverbium est: ablativus autem regitur ab intellecta præpositione A vel AB; quæ & sæpissimè exprimitur: ut, Virg. *Procul à patria.* Quinctil. *Procul ab ostentatione.*

III. Præpositiones aliis interdum casibus, quàm quos consuetè regunt, per Ellipsin junguntur: ut, Suet. *Campum Stellatem divisit extra sortem ad viginti millibus civium;* i. e. *civium millibus ad viginti millia.* Sic, Cic. *Ad Opis.* Ter. *Ad Dianæ;* supple, *ædem.* Cic. *A Vestæ;* supple, *æde.*

IV. TENUS & VERSUS casibus suis postponuntur: reliquæ ferè præcedunt: USQUE promiscuè adhibetur.

V. Inter præpositionem & casum ab ea rectum nonnunquam apud Poëtas aliquid interponitur: ut, Virg. *Injiciunt ipsis ex vincula sertis.* Ovid. *Discipulo perii solus ab ipse meo.*

VI. Præpositiones sæpe omittuntur: ut, Virg. *Devenêre locos lætos.* Cic. *Magnam partem ex Iambis nostra constat oratio;* supple, *ad.* Ter. *Nunc id prodeo. Ire inficias, suppetias, exsequias;* sup. *ob* vel *propter.* Virg. *Maria aspera juro;* sup. *per.* Id. *It portis.* Cæs. *Ut se loco movere non possent;* sup. *è* vel *de.* Virg. *Ære cavo clypeus.* Hor. *Vina promens dolio;* sup. *ex.* Ter. *Quid illo facias;* sup. *de.* Cæs. *Si reipublicæ commodo facere posset;* sup. *cum,* &c.

VII. A & E solùm consonantibus; AB & EX sæpius vocalibus, haud rarò & consonantibus præponuntur: ut, *A patre, E regione: Ab initio, Ab rege, Ex urbe, Ex parte.* * ABS ante *q* & *t* ponitur: ut, Ter. *Abs quivis homine.* Cic. *Vel vincam te, vel vincar abs te.*

III. *Constructio* INTERJECTIONUM.

69. O, HEU, PROH primum, quartum, quintumque tenebunt.
HEI sibi, VÆque petunt casum subjungere ternum.

I. Interjectiones O, HEU & PROH, regunt nominativum vel vocativum; interdum etiam accusativum. Nom. ut, Ter. *O vir fortis atque amicus!* Plin. *Heu vanitas humana!* Liv. *Tantum, proh dolor! degeneramus à parentibus nostris!* Voc. ut, Ter. *O Dave, itáne contemnor abs te?* Virg. *Heu miserande puer!* Cic. *Proh sancte Jupiter!* Accus. ut, Cic. *O præclarum custodem ovium (ut aiunt) lupum!* Ter. *Heu me infelicem!* Cic. *Proh Deûm hominumque fidem!*

II. HEI & VÆ regunt dativum: ut, Ter. *Hei misero mihi!* Martial. *Væ tibi, causidice.*

APPENDIX *de aliis Interjectionibus.*

1. HEUS & OHE vocativo tantùm apponuntur: ut, Ter. *Heus Syre.* Mart. *Ohe jam satis est, ohe libelle.*
2. AH & VAH accusativo vel vocativo: ut, Ter. *Ah me miserum!* Virg. *Ah virgo infelix!* Incert. *Vah inconstantiam!* Plaut. *Vah salus mea, servavisti me.*

3. HEM

3. Hem dativo, accusativo & vocativo: ut, Ter. *Hem tibi.* Id. *Hem astutias!* Cic. *Hem mea lux, meum desiderium.*

4. Reliquæ ferè interjectiones, & pleræque etiam earum quas diximus, absque casu orationi inseruntur.

IV. *Constructio* Conjunctionum.

70. Disjungens socians que ligat conjunctio casus,
Atque modos, regimen si non varietur, eosdem.

Conjunctiones copulativæ, *Et, ac, atque, nec, neque,* &c. & disjunctivæ, *Aut, ve, vel, seu, sive,* connectunt similes casus & modos: ut, Hor. *Pulvis & umbra sumus.* Id. *Qui studet optatam cursu contingere metam, Multa tulit fecitque puer, sudavit & alsit.* Ovid. *Nec sensus, nec clarum nomen avorum, Sed probitas magnos ingeniumque facit.* Hor. *Aut prodesse volunt, aut delectare Poëtæ.*

* His adde, *Quàm, nisi, præterquam, an:* ut, Ter. *Hæc res non minùs me malè habet, quàm te.* Cic. *Philosophi negant quenquam virum bonum esse, nisi sapientem.* Id. *Pro tantis rebus nullum à vobis præmium postulo, præterquam hujus diei memoriam sempiternam.* Virg. *Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?*

* Item adverbia similitudinis, *ceu, tanquam, quasi, aut,* &c. Plin. *Pergami omnibus annis spectaculum gallorum publicè editur, ceu gladiatorum.* Cic. *Gloria virtutem tanquam umbra sequitur.*

Exc. Si diversa sit vocum structura, dissimiles necessariò casus copulantur: ut, Cic. *Mea & reipublicæ interest.* Juv. *Balnea sexcentis, & pluris porticus empta.* Cic. *Sive Romæ es, sive in Epiro.*

Not. Si sententia variationem constructionis admittat, casus etiam & modi variari interdum possunt: ut, Boët. *Mulier reverendi admodum vultûs, oculis ardentibus, colore vivido, atque inexhausti vigoris.* Sic, *Vir magni ingenii, summâque industriâ;* vel, *Vir magno ingenio, summæque industriæ.* Sall. *Ubi videt neque per vim, neque insidiis opprimi posse hominem.* Pers. *Tecum habita, & nôris quam sit tibi curta suppellex.*

71. *Quò, licet, ut*que modum poscunt *utinam*que secundum:
Queis infinitas voces, *ne, dummodo,* junge.

I. *Ut, quò, licet, ne, utinam & dummodo,* subjunctivo modo ferè semper adhærent: ut, P. Syr. *Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu?* Ter. *Adjuta me, quò id fiat faciliùs.* Virg. *Dicam equidem, licet arma mihi mortemque minetur.* Hor. *Immortalia ne speres, monet annus.* Quinctil. *Utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus.* Cic. *Omnia honesta negligunt, dummodo potentiam consequantur.*

II. Interrogativa

II. Interrogativa omnia, sive nomina, sive pronomina, sive adverbia, sive conjunctiones sint, cùm indefinitè ponuntur, subjunctivum adsciscunt: ut, Hor. *Quæ virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo, Discite.* Ter. *Metuo qualem tu me esse hominem existimes.* Cic. *Ut sciam quid agas, ubi quoque, & maximè quando Romæ futurus sis.* Ovid. *Nescit vitâne fruatur, An sit apud Manes.*

¶ Item relativum QUI, quoties in continuato cum præcedentibus sermone adhibetur, subjunctivo frequentiùs quàm indicativo jungitur: ut, Cic. *Pompeius non dubitat ea quæ de republica nunc sentiat, mihi valde probari.* Id. *Dices, quid igitur proficis, qui anticipes ejus rei molestiam, quam triduo sciturus sis?*

NOT. 1. Post hæc verba, *Volo, nolo, malo, rogo, precor, censeo, suadeo, licet, oportet, necesse est,* & similia; item post imperativos, *sine, fac,* vel *facito,* UT eleganter reticetur: ut, Ter. *Ducas volo hodie uxorem.* Cic. *Artificium obliviscatur & studium deponat licebit.* Ter. *Fac te patrem esse sentiat.*

NOT. 2. NE post *cave* sæpiùs omittitur: ut, Cic. *Cave facias.* Ter. *Cave te esse tristem sentiat.*

NOT. 3. UT & QUOD sic ferè distinguuntur:

1. UT notat causam finalem, & plerumque de re futura dicitur: ut, Ter. *Vel me monere hoc, vel percontari puta: Rectum est? ego ut faciam: non est? te ut deterream.* Nep. *Cursorem miserunt, ut nunciaret, quàm celeri opus esset auxilio.* * Adhibetur etiam post voces intensivas, *Adeo, ita, sic, tam, talis, tantus, tot,* & similia: ut, Cic. *Adeòne ignarus es consuetudinis nostræ, ut hæc nescias.* Plin. *Nullum tam impudens mendacium est, ut teste careat. Vita quidem talis fuit, ut nihil posset accedere.*

2. QUOD notat causam efficientem, seu impulsivam, diciturque plerumque de eventu seu re gesta: ut, Cic. *Gaudeo quòd te interpellavi.* Id. *Cato mirari se aiebat, quòd non rideret haruspex, haruspicem cùm vidisset.* Vid. & suprà, p. 57.

APPENDIX.

De aliis CONJUNCTIONIBUS *cum* Indicativo *vel* Subjunctivo *constructis.*

1. ETSI, TAMETSI, QUANQUAM, in principio statim sententiæ indicativum postulant: ut, Cic. *Etsi vereor, judices,* &c. Id. *Tametsi vicisse debeo, tamen de meo jure decedam.* Id. *Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam.* * Alibi etiam subjunctivum admittunt: ut, Cic. *Nunc tantùm videmur intelligere, non diuturnum bellum; etsi id ipsum nonnullis videatur secus.* Ter. *Memini tametsi nullus moneas.* Quinct. *Cadi verò discentes, quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minimè velim.*

2. ETIAMSI & QUAMVIS sæpiùs subjunctivo, interdum indicativo adhærent: ut, Cic. *Omnia brevia tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint.* Virg. *Quamvis Elysios miretur Græcia campos.* * Cic. *Ista veritas, etiamsi jucunda non est, mihi tamen grata est.* Hor. *Quamvis, Scæva, satis per te tibi consulis.*

3. UT, PRO, QUAMVIS, subjunctivo solùm adjungitur: ut, Ovid. *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.*

4. QUONIAM, QUANDO, QUANDOQUIDEM, indicativum ferè postulant: ut, Ter. *Quoniam non potest id fieri quod vis, Id velis quod possit.* Id. *Quando ego*

tuum non curo, ne tu cura meum. Virg. *Quandoquidem in molli consedimus herba.*

5. QUIPPE, pro *nam*, indicativo jungitur: ut, Virg. *Quippe vetor fatis.*

6. UTPOTE, & QUIPPE pro *utpote*, sequente *qui*, sæpiùs subjunctivum, rariùs indicativum; sequente *cùm* solum subjunctivum, habent: ut, Suet. *Ædes sacras opulentissimis donis adornavit; utpote qui in cellam Jovis Capitolini sedecim millia pondo auri contulerit.* Cic. *Non ignorat voluptatem Epicurus, quippe qui testificetur*, &c. * Id. *Lucius quidem frater ejus, utpote qui peregrè depugnavit, familiam ducit.* Id. *Quippe qui cives optimos jugulari jussit.* * Id. *Ad fidem faciendam justitia plus pollet, quippe cùm ea sine prudentia satis habeat auctoritatis.* Id. *Me incommoda valetudo, utpote cùm sine febri laborâssem, tenebat Brundisii.*

7. QUOD & QUIA in sententia finita indicativo, in infinita subjunctivo, sociantur: ut, Cic. *Benè facis, quòd me adjuvas.* Ter. *Quia paululum vobis accessit pecuniæ, sublati animi sunt.* * Cic. *Mihi quod Nasicam defendissem, leviter succensuit.* Id. *Nemo ipsam voluptatem, quia voluptas sit, aspernatur: neque quisquam est, qui dolorem ipsum, quia dolor sit, amet.*

8. QUUM, seu CUM, pro *quoniam*, subjunctivum; pro *quòd* indicativum, longè frequentiùs adsciscit: ut, Ovid. *Cùm rapiunt mala fata bonos (ignoscite fasso) Sollicitor nullos esse putare Deos.* Cic. *Cùm Athenas tanquam ad mercaturam bonarum artium sis profectus, inanem redire turpissimum est.* Plaut. *Cùm tu liber es, Messenio, gaudeo.* Cic. *Tibi gratias ago, cùm tantum literæ meæ potuerunt.*

9. SI, SIN, NI, NISI, SIQUIDEM, modò indicativis, modò subjunctivis adhærent: ut, Ter. *Si illum relinquo, ejus vitæ timeo; sin opitulor, hujus minas.* Id. *Mirum ni domi est.* Cic. *Pompeius Domitium, nisi me omnia fallunt, deseret.* Id. *Robur & soboles militum interiit, siquidem, quæ nunciantur, vera sunt.* * Ter. *Si id scissem, nunquam huc retulissem pedem.* Sall. *Persuadet, uti Jugurtham, maximè vivum, sin id parum procedat, necatum sibi traderent.* Ter. *Ni nôssem causam, crederem vera hunc loqui.* Virg. *Nec veni, nisi fata locum sedemque dedissent.* Cic. *O morem præclarum, quem à majoribus accepimus, siquidem* [eum] *teneremus.* ¶ SI, pro *quamvis*, subjunctivo ferè adjicitur: ut, Ter. *Redeam? Non si me obsecret.* Id. *Non si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes homines.* * Rariùs indicativo: ut, Id. *Verùm si cognata est maximè, Non fuit necesse habere.*

10. DUM, pro *dummodo*; & QUIN, pro *ut non*, vel *quòd non*, subjunctivum petunt: ut, Cic. *Oderint, dum metuant.* Ter. *Non dubium est quin uxorem nolit filius.* Cic. *Non quin ipse dissentiam, sed quòd*, &c. Adde suprà, p. 74.

Liber Secundus.

DE SYNTAXI IRREGULARI, seu FIGURATA.

FIGURÆ Syntaxeos ad quatuor genera reduci possunt. Vel enim (1.) Aliquid ad integritatem orationis deficit, & hæc figura generali nomine ELLIPSIS appellatur. Vel (2.) Aliquid redundat, seu superfluum est, quæ PLEONASMUS dicitur. Vel (3.) Orationis partes earumve accidentia inter se permutantur, quæ ENNALLAGE nominatur. Vel denique (4.) Vocum ordo pervertitur seu turbatur, quæ HYPERBATON insignitur.

CAP.

CAP. I.

De ELLIPSI *ejusque speciebus.*

ELLIPSIS est, unius vel plurium vocum ad plenam orationem faciendam defectus.

Ea autem in duas species dividi potest. Vel enim (1.) Id quod in oratione desideratur, foris petendum est. Vel (2.) E proximis vicinisque vocibus intelligendum. Prior ELLIPSIS *strictiùs sic dicta* appellari potest; ac sub se etiam *Appositionem, Synecdochen* & *Asyndeton* complectitur. Posterior ELLIPSIS *laxiore sensu accepta* dici potest, continetque etiam sub se *Zeugma, Syllepsin* & *Prolepsin*.

ELLIPSIS *strictiùs dicta.*

ELLIPSIS *strictiùs dicta* est, cùm in oratione deficit vox extrinsecus petenda. Estque omnium partium orationis.

1. Nominis: ut, *Aiunt*, supple *homines*. *Hectoris Andromache*, sup. *uxor*. *Aberunt bidui*, sc. *tiâ*. *Decies sestertiûm*, sc. *centena millia*. *Prô Deûm immortalium!* puta *fidem*. *Non est oneri ferendo*, sup. *aptus*.

2. Pronominis: ut, Virg. *Arma virumque cano*, sc. *ego*. Ter. *Memini videre*, sc. *me*. Cic. *Negat jus esse, qui miles non sit, pugnare cum hoste*, sup. *eum*. Hor. *Sunt quos hoc genus minimè juvat*, sc. *quidam*. Plin. *Equo ferè, qui homini, morbi*, sup. *iidem*.

3. Verbi: ut, Ter. *Egomet continuò mecum*, sc. *cogitabam*. *Quid multa?* sc. *dicam*. Cic. *Ridere convivæ, cachinnari ipse Apronius*, sup. *cœperunt* & *cœpit*.

4. Participii: ut, Juv. *Saturno rege*, sup. *ente*. Cic. *Occupationum mearum vel hoc signum erit, quòd epistola librarii manu est*, sup. *scripta*.

5. Adverbii: ut, Cæs. *Vulnerantur ampliùs sexcenti*, pro *quàm sexcenti*. Liv. *Ad unum omnes occidit*, pro *usque ad unum*.

6. Præpositionis: ut, *Eo Romam*, pro *ad Romam*. *Pridie Nonas*, pro *ante Nonas*. Virg. *Stridens Aquilone procella*, pro *ab Aquilone*. Ter. *Quid me fiet*, pro *de me*. Id. *Si pater id succenseat*, pro *propter id*.

7. Interjectionis: ut, Ovid. *Me miserum!* ubi *O* vel *heu* supplendum.

8. Conjunctionis: ut, in Asyndeto; de quo mox.

APPOSITIO.

APPOSITIO est, duorum substantivorum in eodem casu, per Ellipsin participii ENS, conjunctio: ut, *Urbs Roma*, i. e. *urbs ens*, vel *quæ est Roma*. Liv. *Celtiberi novus miles diffugerunt*, i. e. *entes*, vel *qui erant novus miles*, seu *novi milites*. Id. *Annibal peto pacem*, i. e. *ego ens*, vel *qui sum Annibal*. Id. *Audi tu populus Albanus*, i. e. *tu ens*, vel *qui es populus Albanus*.

SYNECDOCHE.

SYNECDOCHE est, cùm ablativus partis vel adjuncti mutatus in accusativum, intellectâ præpositione Græca κατὰ, vel Latina *secundum*, seu *quod ad*. Partis: ut, Virg. *Expleri mentem nequit*. Id. *Deiphobum videt lacerum crudeliter ora*; pro *quod ad mentem*, *quod ad ora*. Adjuncti: ut, Id. *Flores inscripti nomina regum*. Hor. *Qui purgor bilem sub verni temporis horam*; pro *quod ad nomina regum*, *quod ad bilem*. Adde suprà, p. 15.

ASYNDETON.

ASYNDETON est, conjunctionis, maximè copulativæ, in oratione defectus: ut, *Deus optimus maximus;* pro *optimus & maximus.* *Sartum tectum conservare;* pro *sartum & tectum.* *Æqui boni consulere;* pro *æqui & boni.* Sic, Sall. *Genus, ætas, eloquentia propè æqualia fuere.* Cic. *Abiit, excessit, evasit, erupit.* Virg. *Ferte citi flammas, date tela, impellite remos.* * Item aliarum conjunctionum: ut, *Velis nolis,* sup. *seu.* *Plus minus,* pro *plus minusve.* *Sex septem dies,* pro *sex vel septem.* Hor. *Decies centena dedisses Huic parco,* pro *si dedisses.* Virg. *Nimium ne crede colori: Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur,* pro *nam alba ligustra,* &c. Ter. *Quanquam est scelestus, non committet hodie unquam, iterum ut vapulet;* pro *non committet tamen.*

ELLIPSIS *laxiore sensu accepta.*

ELLIPSIS *laxiore sensu accepta* est, cùm vox in oratione deficiens è proximo assumenda est. Id autem dupliciter fit:

I. Cum adjectivum vel verbum semel expressum, in diversis membris, absque ulla mutatione, repetendum est: ut, Cic. *Nulla possessio, nulla vis auri pluris quàm virtus æstimanda est.* Quæ sententia, ut omnibus numeris absoluta fiat, sic integranda est: *Nulla possessio pluris quàm virtus æstimanda est: Nulla vis auri pluris quàm virtus æstimanda est.* Ubi nec genus, nec numerus, nec casus mutatur. Sic, Id. *Virtus, & honestas, & pudor cum Consulibus esse cogebat.* Et Virg. *Cui pecudum fibræ, cœli cui sidera parent, Et linguæ volucrum, & præsagi fulminis ignes.* In quibus exemplis, *cogebat* & *parent,* semel posita, illud bis, hoc ter præterea, sine mutatione, repetenda sunt.

II. Cum adjectivum vel verbum, semel expressum, in diversis membris repetendum est, sed genere, numero, casu, vel personâ mutatis. * Id autem variè, pro triplici adjectivi vel verbi exprimendi ratione, in tribus quæ hinc ortæ sunt figuris, Zeugmate, Syllepsi & Prolepsi, ut mox patebit, accidere solet.

ZEUGMA.

ZEUGMA est, cum adjectivum vel verbum diversis nominibus substantivis adjunctum, cum propiore expressè convenit, alteri, sed mutatis accidentibus, intelligendum.

Estque vel generis, vel numeri, vel personæ.

I. Generis: ut, Hor. *Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.* Ter. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.* Id. *Locus, tempus constitutum.*

II. Numeri: ut, Virg. *Huc ades, O Melibœe, caper tibi salvus, & hœdi.* Id. *Hic illius arma, Hic currus fuit.* Id. *Tutatur favor Euryalum, lacrymæque decoræ.*

III. Personæ: ut, Cic. *Pene ille timore, ego risu corrui.* Virg. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses.* Ter. *Clinia servulum misit, & ego unà nostrum Syrum.*

NOT. I. Pro diverso adjectivi vel verbi situ ZEUGMA trifariam dividi solet: nimirum in PROTOZEUGMA, sive *Zeugma in principio:* ut, Virg. *Cùm tacet omnis ager, pecudes, pictæque volucres.* MESOZEUGMA, sive *Zeugma in medio:* ut, Id. *Illum non populi fasces, non purpura Regum Flexit, aut infidos agitans discordia fratres, Non res Romana, perituraque regna.* Et HYPOZEUGMA, sive

five *Zeugma in fine:* ut, Sall. *Iis otium, & divitiæ, optandæ aliis, oneri miseriæque fuere.*

NOT. 2. Nonnunquam adjectivum vel verbum cum substantivo convenit remotiore: ut, Suet. *Sic imperium adeptus populum Romanum, vel dicam hominum genus, voti compotem fecit.* Sall. *Cùm naturâ loci, tum dolo, ipsi, atque signa militaria, obscurati.* Liv. *Ego populusque Romanus populis priscorum Latinorum bellum indico facioque.*

NOT. 3. Alioquin principali substantivo, sive propiori, sive remotiori, adjectivum vel verbum aptiùs accommodatur: ut, Sall. *Ingenii egregia facinora, sicut anima, immortalia sunt.* Liv. *Porta ea, velut in ore urbis posita, major aliquanto patentiorque, quàm cæteræ, est.* Sic, Ter. *Præterea talem, nisi tu, nulla filium pareret:* Vel, *Talem filium nulla, nisi tu, pareret.*

NOT. 4. Interdum tamen aliter fit: ut, Sall. *Sed ei cariora, semper omnia, quàm decus atque pudicitia fuit.* Id. *Sin opportunior fugæ collis, quàm campi fuerant.* Virg. *Nihil hìc nisi carmina desunt.* Cic. *Quis igitur illum Consulem, nisi latrones putant?*

SYLLEPSIS.

SYLLEPSIS est, quâ adjectivum vel verbum diversis substantivis additum, consentit cum digniore.

Triplex autem est Syllepsis; 1. *Generum.* 2. *Personarum.* 3. *Numerorum.*

Ex generibus verò dignius est masculinum fœminino, & hoc neutro. Ex personis prima dignior est secundâ, & hæc tertia. Ex numeris pluralis dignior est singulari.

SYLLEPSIS *generum.*

SYLLEPSIS *generum* est, quando adjectivum, substantivis diversi generis junctum, cum eo quod dignioris generis est, convenit.

Estque vel *explicita*, vel *implicita.*

EXPLICITA est, cum substantiva diversi generis exprimuntur: ut, Ovid. *Attoniti novitate pavent, manibusque supinis Concipiunt Baucisque preces, timidusque Philemon.*

IMPLICITA est, cum substantiva diversi generis non exprimuntur, sed sub voce aliquâ latent animo intelligenda: ut, Ovid. *Ut templi tetigêre gradus, procumbit uterque Pronus humi;* i. e. *Deucalion & Pyrrha.* Virg. *Una dolo Divûm si fœmina victa duorum est;* i. e. *Cupidinis & Veneris.*

Rursus *Syllepsis generum* vel *directa* est, vel *indirecta.*

DIRECTA fit per conjunctionem copulativam: ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui.*

INDIRECTA fit per præpositionem CUM: ut, Sall. *Dux hostium cum urbe Valentia & exercitu deleti.*

NOT. 1. In rebus inanimatis adjectivum ut plurimum neutro genere adhibetur: ut, Virg. *Daphnidis arcum Fregisti & calamos; quæ—cùm vidisti puero donata dolebas.* Cic. *Ut operam, consilium, rem, fidem meam, sibi ad omnes res parata putent.*

NOT. 2. Cùm duobus substantivis singularibus diversi generis apponitur aliud substantivum plurale, dignioris generis ratio habetur: ut, Liv. *Ptolemæus & Cleopatra Reges Ægypti;* i. e. *Rex & Regina.* Sic *parentes mei,* de *patre & matre; Liberi mei,* de *filio & filia; Fratres mei,* de *fratre & sorore,* dicuntur.

SYLLEPSIS *personarum.*

Syllepsis *personarum* est, quando substantivis diversæ personæ adjungitur verbum plurale, digniori personæ congruens.

Ea quoque *explicita* est, vel *implicita.*

Explicita est, cùm personæ exprimuntur: ut, Cic. *Sustulimus manus & ego & Balbus.* Id. *Errâstis, Rulle, vehementer, & tu & collegæ tui.*

Implicita est, cùm personæ non exprimuntur: ut, Plaut. *Quem per urbem uterque defessi sumus quærere.* Id. *Dederim vobis consilium catum, Quod laudetis, ut ego opinor, uterque.*

Est & *Directa* vel *Indirecta.* Directa: ut, Cic. *Ego & Cicero valemus.* Indirecta: ut, Id. *Ipse cum fratre Capuam ad Consules adesse jussi sumus.*

SYLLEPSIS *numerorum.*

Syllepsis *numerorum* est, cùm diversorum numerorum substantivis adjectivum vel verbum plurale adjicitur: ut, Virg. *Phrygii comites & lætus Iulus incedunt.* Id. *Dum fata Deusque finebant, Vixi.* Curt. *Projectisque amiculo & literis.*

Not. Ea nonnunquam & *indirectè* fit: ut, Tac. *Equites cum Æmilio subvenientes periculo cæteros exemêre.*

PROLEPSIS.

Prolepsis est, cùm toti subjiciuntur partes, numeris aut personis à toto diversæ, verbo vel adjectivo non repetito. Numeris: ut, Liv. *Principes utrinque pugnam ciebant; ab Sabinis Mettius Curtius, ab Romanis Hostus Hostilius.* Sall. *Exercitus hostium duo, alter ab urbe, alter à Gallia, obstant.* Personis [& *numeris*]: ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando, usque ambo defessi sumus.* Virg. *Boni quoniam convenimus ambo, Tu calamos inflare leves, ego dicere versus;* i. e. *Ego conveni, bonus inflare calamos; tu convenisti, bonus dicere versus.* Et sic in aliis.

Prolepsis etiam *explicita* est, vel *implicita.*

Explicita est, in qua totum & partes exprimuntur: ut, Liv. *Consules, Sulpicius in dextro, Petilius in lævo cornu, consistunt.*

Implicita est, in qua totum vel partes supprimuntur: ut, Virg. *Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum, Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas;* i. e. *pastores* [Thyrsis & Corydon]. Ter. *Curemus æquam uterque partem; tu alteram, ego item alteram;* i. e. *nos uterque, ego meam, tu tuam partem curemus.* Ovid. *Vestras quisque redite domos;* i. e. *vos redite domos, tu tuam, alius suam.*

CAP. II.

De Pleonasmo, *ejusque speciebus.*

Pleonasmus est, vocis unius vel alterius in oratione redundantia.

Estque præcipuè, Nominis, Pronominis, Participii, Adverbii aut Conjunctionis.

1. Nominis: ut, Ter. *Hisce oculis egomet vidi.* Virg. *Sic ore locuta est.* Plaut. *Memoriâ memini.* Sic, *Ubique locorum, Nusquam gentium.* Item, *Vivere vitam, Servire servitutem,* &c.

2. Pronominis:

2. Pronominis: ut, Hor. *Quid mihi Celsus agit?* Virg. *Ubi nunc nobis Deus ille magister.* Cic. *Illud quod suprà scripsi, id tibi confirmo.* Plaut. *Pater tuus, is erat frater patruelis meus.* Ter. *Fac me ut sciam.* Cic. *Hæc me ut confidam faciunt.*
3. Participii: ut, Lucr. *Ennius æternis exponit versibus edens.* Virg. *Postquam primus amor deceptam morte fefellit.*
4. Adverbii: ut, Plaut. *Præsensit priùs.* Ter. *Olim isti fuit generi quondam quæstus apud seclum priùs.* Virg. *Magis beatior.* Sic, *Nimis demiror*, *Insanum valde deamare*, *Itera mihi iterum*, *Rursus reverti*, ap. Plaut. *Retro referri*, ap. Virg. *Multa concurrunt simul*, ap. Ter. &c.
5. Conjunctionis: ut, Plaut. *Etiam consultis verbis quoque.* Ter. *Itaque ergo amantur.* Cic. *Etsi quamvis non fueris suasor.* Sic, *Quasi si*, *Nisi si*, *Tametsi tamen.*

Sub PLEONASMO comprehendi possunt, *Parelcon*, *Polysyndeton*, *Hendiadys* & *Periphrasis.*

PARELCON.

PARELCON est, adjectio syllabica, vel particula aliqua, pronominibus, verbis vel adverbiis sic addita, ut significationi eorum nihil, nisi fortè emphasis quædam, inde accedat. Talia sunt, 1. MET, TE, CE, pronominibus addita: ut, *Egomet*, *tute*, *hujusce*. 2. DUM, imperativis verborum adjectum: ut, *Agedum*, *memoradum*, *ndesdum*, &c. 3. SIS, iisdem imperativis addi solitum: ut, *Agesis*, *capsis*, *videsis*, &c. 4 NAM, interrogativis maximè adjunctum: ut, *Quisnam*, *ubinam*, *numnam*, &c. 5. QUAM in *Admodumquam*, *oppidoquam*, *sanequam*, *nimisquam*, & similibus. 6. AN in *fortassean*; NE in *Anne*, *numne*, &c.

POLYSYNDETON.

POLYSYNDETON est, conjunctionis, præcipuè copulativæ, redundantia: ut, Virg. *Unà Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis Africus.* Cic. *Asia tam opima est et fertilis, ut & ubertate agrorum, & varietate fructuum, & magnitudine pastionis, & multitudine earum rerum quæ exportantur, facilè omnibus terris antecellat.*

HENDIADYS.

HENDIADYS (rectius Ἓν διὰ δυοῖν) est, cùm quod re unum est, sic effertur, quasi duo essent: ut, Virg. *Pateris libamus & auro*, pro *pateris aureis*. Id. *Molemque & montes insuper altos Imposuit*, pro *molem altorum montium*. Sall. *Tum primùm periculo atque negotiis compertum est, in bello plurimùm ingenium posse;* pro *periculosis negotiis.* Liv. *Nisi à se priùs Capitolium atque arx servata esset;* pro *arx Capitolii*, sive *Capitolina.*

PERIPHRASIS.

PERIPHRASIS est, quâ rem unam pluribus verbis circumloquimur: ut, *Urbs Patavî*, *urbs Trojæ*, ap. Virg. pro *Patavium*, *Troja.* *Arbor fici*, *Olus atriplicis*, ap. Colum. pro *ficus*, *atriplex*. *Res voluptatum*, ap. Plaut. pro *voluptates.* *Res cibi*, ap. Phædr. pro *cibus.* Sic, *Medicorum filii*, pro *Medicis;* *Teneri ovium fœtus*, pro *agnis*, Virg. *Cœli lucida templa*, Lucr. pro *cœlo*. Sic, Plaut. *Ut tu sis sciens*, pro *ut scias.* Ter. *Vos oratos volo*, pro *oro.* Id. *Si est*, ut

ut velit reducere uxorem, pro *si vult reducere*. Id. *Faciam, ut tibi concedam*, pro *concedam tibi*. Sic, *Habere solicitum*, Cic. *Habere dubium*, Sall. *Habere rem tacitam*, Justin. pro *sollicitare, dubitare, tacere*; & innumera ejusmodi alia.

CAP. III.

De ENALLAGE *ejusque speciebus.*

ENALLAGE est, vocum aut earum accidentium inter se permutatio. Ea autem varias sub se species continet: veluti, *Antimeriam*, *Enallagen strictiùs dictam*, *Heterosin* & *Antiptosin*. Ad *Enallagen* quoque referri possunt, *Synesis*, *Anacoluthon*, *Hellenismus* & *Archaismus*.

ANTIMERIA.

ANTIMERIA est, unius partis orationis pro altera positio. Per hanc autem figuram omnes orationis partes aliæ pro aliis ponuntur: Veluti,

I. Nomen (1.) Pro pronomine: ut, Hor. *Si quid in Flacco viri est*, pro *in me*: ipse enim Flaccus, sive Horatius, loquitur. (2.) Pro verbo: Plaut. *Tua merx est, tua indicatio est*, pro *tuum est indicare*. Liv. *Utrùm è republica sit necne, vestra existimatio est*, pro *vestrum est existimare*. (3.) Pro participio: Virg. *Populum latè regem*, pro *regnantem*. Id. *Sibila lambebant linguis vibrantibus ora*, pro *sibilantia*. Sic, *Gnara se peti*, pro *sciens*, ap. Plin. *Corusca fulmina molitur dextrâ*, pro *coruscantia*, interprete Servio, ap. Virg. (4.) Pro adverbio: ut, Plaut. *Nisi quotidianus sesquiopus confeceris*, pro *nisi quotidie*. Sall. *Illi haud timidi resistunt*, pro *haud timidè*. Ovid. *Quique erat in falso plurimus ore Deus*, pro *plurimùm*. Huc refer & illa, *Horrendum clamat*, *Immane sonat*, *Acerba tuens*, *Multa gemens*. Vid. suprà, p. 39. (5.) Pro interjectione: Ter. *Quid tua, malum! id refert*. Virg. *Navibus, infandum! amissis*. Vid. Part. I. p. 118.

II. Pronomen (1.) Pro nomine: ut, *suus*, pro *unicuique proprius*, veluti in hoc Virg. *Mittunt sua thura Sabæi*: item pro *propitius*; ut, ap. Ovid. *Vota suos habuere Deos*. (2.) Pro conjunctione: ut, Cic. *Huic conjuncta beneficentia est, quam eandem vel benignitatem vel liberalitatem appellare licet*, pro *quam etiam*.

III. Verbum (1.) Pro nomine: ut, Pers. *Nostrum istud vivere triste*, pro *nostra ista tristis vita*. Vid. suprà, p. 56. (2.) Pro interjectione: ut, *Age*, hortantis; *apage*, aversantis; *amabò*, *quæso*, *sodes*, blandientis, &c. (3.) Pro conjunctione: ut, *licet*, pro *quamvis*.

IV. Participium (1.) Pro nomine: ut, *Amans* pro *amatore*, passim: *Medentes* pro *Medicis*, Lucr. *Volantes*, pro *avibus*; *natantes*, pro *piscibus*; *venantes*, pro *venatoribus*; *silentes*, pro *Manibus*, Virg. Sic, *conspectus*, pro *conspicuus*, Id. item, *illaudatus*, *immotus*, *invictus*; pro *illaudabilis*, *immobilis*, *invincibilis*. (2.) Pro verbo: ut, Plin. *Torpedo octogenos fœtus habens invenitur*, pro *habere*. Liv. *Qui & quæ petentes venissent*, pro *petere*, sive *petitum*. (3.) Pro adverbio: ut, Plaut. *Lubens fecero ac solens*, pro *libenter & consuetè*.

V. Adverbium (1.) Pro nomine: ut, Pers. *Aliud cras*, pro *alius dies crastinus*. Terent. *Sic vita erat*, pro *talis*. Id. *Ego hunc esse aliter credidi*, pro

pro *altum*. Item in his, *Benè est*, *Rectè est;* pro, *Bonum est*, *Rectum est*. (2.) Pro pronomine QUI, cum præpositione aliquâ, expressâ vel suppressâ: ut, Plaut. *Nunquam hominem quenquam conveni, unde abierim libentiùs*, pro *à quo*. Id. *Capiunt prædones navem illam, ubi vectus fui*, pro *quâ*, sive *in qua*. (3.) Pro præpositione: ut, Virg. *Intus templo Divûm*, pro *in*. Apul. *Retro metas*, pro *post* vel *pone*. (4.) Pro conjunctione: ut, *Dum*, *jam*, *nunc*, adverbia temporis, pro conjunctionibus, primum conditionali, alterum continuativâ, tertium adversativâ. Sic, *quando*, pro *quoniam:* *simul* geminatum, pro *&* *&*.

VI. Præpositio, (1.) Pro nomine: ut, *super*, pro *superstes*, in hoc Virg. *O mihi sola mei super Astyanactis imago*. (2.) Pro adverbio: ut, *ante*, *post*, *infra;* pro *antea*, *postea*, *inferiùs*.

VII. Interjectio, pro nomine vel adverbio: ut, *Hei mihi*, pro *malum* vel *malè mihi est*. *Væ tibi*, pro *magnum malum tibi sit*.

VIII. Conjunctio, pro adverbio: ut, *Ac*, *atque*, in significatione comparandi sive eligendi. *Sed* pro *imò*, ap. Plaut. *Habet gladium, sed duos*. *Si*, pro *an*, in hoc Ter. *Visam, si domi est*.

ENALLAGE *strictiùs dicta*.

ENALLAGE *strictiùs dicta* est, quâ una vox pro alia ejusdem partis orationis, veluti, nomen pro nomine, verbum pro verbo, &c. ponitur. Hoc pacto.

I. In nomine Enallage fit,

1. Qualitatis: ut, (1.) Substantivum pro adjectivo: ut, *Exercitus, victor*, pro *victorioso;* *scelus*, pro *scelesto*. Sic & abstractum pro concreto: ut, *conjugium*, pro *conjuge*, Virg. Æn. ii. 579. Sic, *matrimonia*, pro *uxoribus*, Justin. iii. 3. 8. *Servitia*, pro *servis*, Sallust. Catil. 24. *Amicitias tibi junge pares*, pro *pares amicos*, Ovid. Trist. iv. 4. 44. Sic, *Nobilitas*, pro *nobilibus;* *juventus*, pro *juvenibus;* *vicinia* pro *vicinis*, vulgò dicuntur. (2.) Adjectivum pro substantivo: ut, Cic. *Possum falli, ut humanus*, pro *ut homo*. Sic & concreta, pro abstractis: ut, *verum*, *bonum*, *æquum;* pro *veritas*, *bonitas*, *æquitas*. (3.) Proprium pro appellativo: ut, Senec. *Omne tempus Clodios, non omne Catones fert;* i. e. *omne tempus fert homines improbos, non omne autem viros probos*. Mart. *Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones;* i. e. *Sint munifici patroni, non deerunt boni poëtæ*. (4.) Appellativum pro proprio: ut, *Urbs*, pro *Roma;* *Philosophus*, pro *Aristotele;* *Orator*, pro *Cicerone*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitivum pro derivativo: ut, *Dardana arma*, pro *Dardania;* *Laticem Lyæum*, pro *Lyæcium*, ap. Virg. (3.) Derivativum pro primitivo: ut, Virg. *Ter denis navibus ibant*, pro *ter decem*. Juven. *Cum jam sextâ cervice feratur*, pro *sex cervicibus*.

3. Figuræ: ut, (1.) Simplex pro composito: ut, *avus*, pro *abavus;* *nepos*, pro *pronepos*. (2.) Compositum pro simplice: ut, *consceleratus*, pro *sceleratus*.

II. In Pronomine Enallage fit,

1. Significationis: ut, cùm relativa & reciproca inter se permutantur; de quo p. 13.

2. Speciei, (1.) Primitivæ pro derivativa: ut, *Frequentia vestrûm*, *Voluntas vestrum;* pro *vestra*. *Labor mei*, *tui;* pro *meus*, *tuus*. (2.) Derivativæ pro primitiva: ut, *Desiderium tuum*, *Odium tuum;* pro *tui*. Vid. p. 12.

3. Figuræ, (1.) Simplicis pro composita: ut, *Quis*, pro *aliquis*. (2.) Compositæ pro simplice: ut, *Tibimet*, pro *tibi;* *Memet*, pro *me*, ap. Senec. Agam. v. 798, & Oedip. v. 847. ubi *met* planè redundat.

III. In Verbo Enallage fit,

1. Generis: ut, (1.) Activum pro passivo: ut, Virg. *Nox humida cœlo Præcipitat*, pro *præcipitatur*. Liv. *Jam verterat Fortuna*, pro *versa erat*. [Nisi in his potiùs est Ellipsin pronominis SE statuere.] (2.) Passivum pro activo: ut, Virg. *Placitam Paci nutritor olivam*, pro *nutri*. Colum. *Cacumina virgarum, ne luxurientur, mutilato;* pro *luxurient*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitivæ pro derivativa: ut, Ter. *Pellere fores*, pro *pulsare*. Plaut. *Qui Syracusis habet*, pro *habitat*. Virg. *Cernere ferro*, pro *certare*. (2.) Derivativæ pro primitiva: ut, *Madesco, tepesco, fervesco*, & similia, ap. Poëtas; pro *madeo, tepeo, ferveo*. Item, *Ductare exercitum, Agitare lætitiam, Objectare periculis;* pro *ducere, agere, objicere*, ap. Sall. *Imperito*, pro *impero*, ap. Lucret. *Dormito*, pro *dormio*, ap. Cic.

3 Figuræ: ut, (1.) Simplicis pro composita: ut, Virg. *Mæstumque timorem mittite*, pro *omittite*. Cic. *Ponit personam amici, cùm induit judicis;* pro *deponit*. Sic *colere*, ap. Liv. xxiv. ult. pro *incolere*. *Scindere*, ap. Plaut. Bacch. iv. 9. 130. pro *exscindere*. *Servare*, ap. Virg. Geo. i. 335. pro *observare*, &c. (2.) Compositæ pro simplice: ut, *Deprecor*, ap. Justin. xi. 9. pro *precor*. *Retine me*, ap. Ter. Heaut. iii. 4. 23. pro *tene*.

IV. In Participio à quibusdam Enallage statuitur significationis, (1.) Activæ pro passiva: ut, Virg. *Tondenti barba cadebat*, pro *tonso*. Id. *Volventibus annis*, pro *volutis*. Sic, *vehens*, pro *eo qui vehitur*, Cic. *Gignentia*, pro *iis quæ è terra gignuntur*, Sallust. (2.) Passivæ pro activa: ut, Virg. *Tum breviter Dido, vultum demissa, profatur*. Ovid. *Albentes laniata comas;* pro *demittens, lanians*. * At in prioribus Ellipsis est pronominis *me, te*, vel *se;* in posterioribus, præpositionis *ad*, vel *quod ad*.

V. In Adverbio Enallage fit, (1.) Ratione significationis: ut cùm adverbia loci & temporis inter se permutantur: ut, *ubi*, pro *quando;* *ibi*, pro *tum;* *hinc*, pro *ab eo tempore*, &c. Item cùm illa qualitatis, *benè* & *malè*, pro *valdè*, quod intendendi est, ponuntur: ut, Cic. *Sermo benè longus*. Plaut. *Malè cum metuo*. Sic cùm numerus certus ponitur pro incerto: ut, *Millies audivi*, i. e. *sæpissimè*. *O terque quaterque beati*, i. e. *maximè beati*. (2.) Ratione figuræ: ut, cùm *quò, quà*, pro *quòcunque, quàcunque*, adhibentur.

VI. In Præpositione denique & Conjunctione Enallage fit, cùm aliæ pro aliis ponuntur: ut, Cic. *Ad judicem agere*, pro *apud*. Ter. *Gratum esse adversus aliquem*, pro *erga*. * Sic, *Et*, pro *etiam;* *si*, pro *quamvis;* *dum*, pro *dummodo*, &c.

HETEROSIS.

HETEROSIS est, cùm unius ejusdemque vocis Accidentia alia pro aliis ponuntur. Ea autem in Nomine, Pronomine & Verbo præcipuè locum habet.

I. In Nomine & Pronomine Heterosis fit,

1. Generis, (1.) Neutri, pro masculino: ut, Ter. *Ego quoque unà pereo, quod mihi est carius;* pro *qui mihi sum carior*. (2.) Neutri, pro fœminino: ut, Ter. *Vel virtus tua me, vel vicinitas, Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto, Facit*, &c. Plin. *Nube gravidâ candicante, quod vocant tempestatem albam*, pro *quam*. * Sed in his Ellipsis potiùs est vocis *negotium*.

2. Numeri, (1.) Singularis pro plurali: ut, *Romanus, Scotus, Gallus;* pro *Romani, Scoti, Galli*, &c. Item, *hostis, miles, eques, pedes;* pro *hostes, milites, equites, pedites*. (2.) Pluralis pro singulari: ut, *Colla, corda, ora, pectora*, & alia plurima ap. Poëtas. Ter. *Cur in his ego te conspicor regionibus*, pro *in hac regione*. Sic *liberi* de *una sobole: Nos* & *noster*, pro *ego* & *meus*.

3. Casuum, quæ ANTIPTOSIS dicitur; de qua mox.

II. In Verbo Heterosis fit,

1. Modi, (1.) Indicativi, pro subjunctivo: ut, Virg. *Et si non alium latè jactaret*

jactaret odorem, Laurus erat, pro *esset*. Hor. *Me truncus illapsus cerebro Sustulerat*, pro *sustulisset*. Pro imperativo: ut, Cic. *Tu hoc silebis*, pro *sile*. Pro infinitivo: ut, Plaut. *Verùm ego illum, quanquam violentus est, spero mutari potest*, pro *posse*. (2.) Subjunctivi pro indicativo: ut, Plaut. *Debetis velle quæ velimus*, pro *volumus*. Sall. *Ubi socordiæ te atque ignaviæ tradideris, nequidquam Deos implores*, pro *implorabis*. Pro imperativo: ut, Ter. *Quiescas*, pro *quiesce*, & sic passim. (3.) Imperativi pro indicativo: Virg. *Si fœtura gregem suppleverit, aureus esto*, pro *eris*. (4.) Infinitivi pro imperf. indicativi: ut, Ter. *Facilè omnes perferre ac pati*, pro *perferebat ac patiebatur*. Pro subjunctivo: ut, Liv. *Bona censuerunt reddi*, pro *ut redderentur*. Virg. *Stabant orantes primi transmittere cursum*, pro *ut primi transmitterent*.

2. Temporis, (1.) Præsentis, pro imperfecto: ut, Ter. *Tu si hic sis, aliter sentias;* pro *esses, sentires*. Pro præterito: ut, Plaut. *Quamdudum in portum venis?* pro *venisti*. Id. *Hunc censebat te esse, cum vocat ad prandium*, pro *vocavit*. Sic passim in narrationibus: ut, Ter. *Effertur, imus;* pro *elatus est, ivimus*, &c. Pro futuro: Vel modi ejusdem: ut, Plaut. *Quam mox navigo Ephesum*, pro *navigabo*. Cic. *Nunc quidem non dubito quin, quoad planè valeas, te neque navigationi, neque via committas*, pro *commissurus sis*. Id. *Cato affirmat, se vivo, illum non triumphare*, pro *triumphaturum esse*. Vel diversi: ut, Sall. *Quem neque gloria, neque pericula excitant, nequidquam hortere*, pro *hortaberis*. Virg. *Eloquar, an sileam?* pro *eloquar, an silebo*. (2.) Imperfecti pro præsenti: ut, Cæs. *In eo itinere persuadet Castico, ut regnum in sua civitate occuparet*, pro *occupet*. Pro plusquamperfecto: ut, Sall. *Neque diutius Numidæ resistere quivissent, ni pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congressu facerent*, pro *fecissent*. (3.) Perfecti pro præsenti: ut, Virg. *Magnum si pectore posset Excussisse Deum*, pro *excutere*. Pro plusquamperfecto: ut, Id. *Jam flammæ tulerint, inimicus & hauserit ensis;* pro *tulissent, hausisset*. Pro futuro: ut, Liv. *Si hoc benè fixum omnibus destinatumque in animo est, vicistis*, pro *vincetis;* vel, *tam certa futura est vestra victoria, quàm si jam exstitisset*. Hunc pertinent & Comica ista, *Perii, occidi, actum est de me*. Sic & perfectum subjunctivi pro futuro indicativi, in talibus. Ter. *Si paululum modò quid te fugerit, ego perierim*, pro *peribo*. Virg. *Nec vos arguerim, Teucri;* pro *arguam*. Ter. *Laceres, quemquam nacta sis;* pro *nancisceris*, vel *nacta fueris*. (4.) Plusquamperfecti pro imperfecto: ut, Curt. *Si saniora consilia pati potuisset, contentus patrio cederet alieni imperii finibus;* pro *posset*. (5.) Futuri simplicis pro præsenti: ut, Ter. *Verbum hercle hoc verum erit*, pro *est*. Et, modo diverso: ut, Ter. *Sic me Dii amabunt, ut*, &c. pro *Sic me Dii ament*. (6.) Futuri exacti, pro simplice: ut, Cic. *Respirâro, si te videro;* pro *respirabo, si te videbo*. Pro imperativo: ut, Virg. *Luant peccata; neque illos Juveris auxilio*, pro *juvato*, vel *juves*.

3. Numeri, (1.) Singularis, pro plurali: ut, Sall. *Quæ loca Numidia appellatur*, pro *appellantur*. (2.) Pluralis pro singulari: ut, Cic. *Eodem anno Moloni Rhodio dedimus operam*, pro *dedi*.

4. Personæ, (1.) Primæ pro tertia indefinitè posita: ut, Curt. *Aberat ea regio L. stadia ab aditu quo Ciliciam intramus*, pro *homines intrant*, vel *Cilicia intratur*. (2.) Secunda, pro prima, cùm quis seipsum alloquitur tanquam alium: ut, Ovid. *Impia quid dubitas Deianira mori?* pro *ego dubito*. Pro tertia indefinitè posita: ut, Ter. *Fidelem haud fermè mulieri invenias virum*, pro *quis inveniat*. (3.) Tertiæ, pro prima: ut, Ter. *Si quis me quæret rufus*. DA. *Præsto est*, pro *præsto sum;* nam ipse loquitur.

ANTIPTOSIS.

ANTIPTOSIS est, casûs pro casu positio: ut,

I. Nominativus, (1.) Pro accus. Hor. *Uxor invicti Jovis esse nescis*, pro *te esse uxorem*. (2.) Pro vocat. ut, Virg. *Adsis lætitiæ Bacchus dator*, pro *Bacche*.
II. Genitivus, (1.) Pro nominat. Plin. *Canum degeneres*. Liv. *Expediti militum;* pro *canes*, *milites*. (2.) Pro dativo: Sall. *Corporis & fortunæ bonorum, ut initium, finis est*. Liv. *Ut civitates Asiæ, quæ Attali stipendiariæ fuissent, Eumeni vectigal penderent;* pro *bonis*, *Attalo*. (3.) Pro accusat. cum AD: Sall. *Ne alium putarent ac Numantiæ cognitus esset*. Liv. *Classis viginti fermè navium Rhegii stabat;* pro *ad Numantiam*, *ad Rhegium*.
III. Dativus, (1.) Pro nom. Virg. *Cui nunc cognomen Iulo*, pro *Iulus*. (2.) Pro genit. Ovid. *Cui dextra trisulcis Ignibus armata est*, pro *cujus*. (3.) Pro accusat. Mart. *Nobis non licet esse tam disertis*, pro *disertos*. Et cum AD: ut, Virg. *It clamor cœlo*, pro *ad cœlum*. (4.) Pro ablat. cum A vel AB: ut, Virg. *Neque cernitur ulli*, pro *ab ullo*.
IV. Accusativus, (1.) Pro nominat. Plaut. *Meam uxorem, Libane, nescis qualis siet;* pro *nescis qualis sit uxor mea*. Ter. *Illum ut vivat, optant;* pro, *optant ut ille vivat*. Cic. *Rem vides quomodo se habeat;* pro, *vides quomodo res se habeat*. (2.) Pro dativo: Sall. *Ut arma sua quisque stantes incumberent*, pro *armis suis*. Apul. *Timore hoc inani perfuncti longè pejores inhæsimus laqueos*, pro *pejoribus laqueis*. (3.) Pro ablat. Virg. *Omnia Mercurio similis*, pro [in] *omnibus*. Plaut. *Ego illum audivi in amorem hærere*, pro *in amore*.
V. Vocativus, pro nom. Virg. *Quibus Hector ab oris Exspectate venis*, pro *exspectatus*.
VI. Ablativus, (1.) Pro dat. Sall. *Aliquo negotio intentus*, pro *alicui negotio*. Virg. *Hæret pede pes*, pro *pedi*. (2.) Pro accus. Ovid. *Sæpè suo victor lenis in hoste fuit*, pro *in hostem*.

SYNESIS.

SYNESIS est, quando structura non ad vocem, sed ad sensum sive intellectum refertur. Estque triplex.
I. Generis tantùm: ut, Ter. *Scelus postquam ludificatus est virginem*, pro *scelestus*. Liv. *Capita conjurationis virgis cæsi*, pro *principes*. Id. *Latium Capuaque agro multati*, pro *Latini & Campani*.
II. Numeri tantùm: ut, (1.) In collectivis; qualia sunt, *populus*, *plebs*, *turba*, *pars*, *manus*, *juventus*, &c. Liv. *Clamor inde concursusque populi, mirantium quid rei esset*. Ovid. *Thura ferant, placentque novum pia turba Quirinum*. Virg. *Pars epulis onerant mensas*. (2.) In partitivis, qualia, *quisque*, *uterque*, *neuter*, &c. ut, Liv. *Missi confestim honoratissimus quisque ex patribus*. Sall. *Uterque cum illo graves inimicitias exercebant*. Plaut. *Ut caveres, neuter ad me iretis cum querimonia*.
III. Utriusque simul: ut, Sall. *Pars in crucem acti, pars bestiis objecti*. Liv. *Hæc ingens turba circumfusi fremebant*. Stat. *Subeunt Tegeæa juventus Auxilio tardi*.
NOT. Nonnunquam ad idem nomen collectivum numeri singularis referuntur duo verba, alterum singulare, alterum plurale: ut, Virg. *Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ, Et molem mirantur equi*. Id. *Undique visendi studio Trojana juventus Circumfusa ruit, certantque illudere capto*. Sic in illo Sall. *Familia nostra cum populo Romano bello Carthaginiensi amicitiam instituit. ——Quorum progeniem vos, P. C. nolite pati frustra à vobis auxilium petere*, à verbo singulari *instituit*, ad adjectivum plurale *quorum*, transitur.
SYNESIS quoque in *explicitam* & *implicitam* distingui potest.

EXPLICITA est, in qua substantivum clarè exprimitur, cui adjectivum vel verbum ita redditur, ut non cum eo, sed cum alio, cui idem est sensus, conveniat: ut in exemplis prædictis.

IMPLICITA

IMPLICITA est, in qua substantivum non exprimitur, sed in adjectivo antecedente continetur: ut, Ter. *Id mea minimè refert, qui sum natu maximus;* ubi *qui* refertur ad *ego*, quod in *mea* includitur. Cic. *De hereditate Preciana, quæ quidem mihi magno dolori est (valde enim illum amavi) hoc verùm cures;* ubi per *illum* intellige *Precium*, quod in *Precianus* continetur.

ANACOLUTHON.

ANACOLUTHON est, cùm consequentia antecedentibus non cohærent: ut, Ter. *Nam nos omnes, quibus est alicunde aliquis objectus labos, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est, lucro est:* ubi nihil est cum quo conveniat illud, *Nos omnes:* Auctor autem incepit, quasi dicturus esset, *lucro habemus:* finivit, quasi dixisset, *nobis omnibus.* Sic Varro, *In Arcadia scio me esse spectatum suem, quæ præ pinguitudine carnis non modò surgere non posset; sed etiam ut in ejus corpore sorex, exesâ carne, nidum fecisset, & peperisset mures.* Pro, *Sed etiam adeò pinguem, ut in ejus corpore, &c.*

HELLENISMUS.

HELLENISMUS (qui & GRÆCISMUS) est, quo Auctores, à Latina consuetudine recedentes, Græcos imitantur. Estque duplex, *Analogicus* & *Syntacticus.*

HELLENISMUS *Analogicus* est, quo nomina Latina Græco more terminantur, vel flectuntur. Prioris generis sunt, *Helene, Crete, Nymphe,* &c. pro *Helena, Creta, Nympha.* Item, *Antiphon, Demiphon, Milon;* pro *Antipho, Demipho, Milo,* &c. Posterioris sunt: In prima declinatione, gen. sing. *auras.* In secunda, gen. sing. *Orpheos,* dat *Orphei,* accus. *Orphea.* In tertia, gen. sing. *Pallados,* accus. *Pallada:* dat plur. *Troasin,* accus. *Troadas.* De quibus omnibus in Etymologia abundè diximus.

HELLENISMUS *Syntacticus* est, quo Syntaxis à communi Latinorum ratione discrepans, ad Græcorum consuetudinem conformatur. Is autem multiplex ac varius est: præcipuè verò locum habet in his & similibus;

1. Cum nominibus substantivis diversi generis adjectivum neutrum adjungitur: ut, Cic. *Omnium rerum mors est extremum.* Virg. *Triste lupus stabulis.* De quibus supra, p. 2.

2. Cùm certis nominibus adjectivis & verbis genitivus additur: ut, *Præstans animi, Degener virtutis, Flavus comarum,* &c. Item, *Abstine irarum, Desine querelarum,* &c. De quibus, p. 17. & 27.

3. Cùm verbis certandi, distandi, coëundi, arcendi, dativus subjicitur, Vid. p. 35.

4. Cum accusativus (pro nominativo) verbo, quod ad totam orationem subsequentem refertur, jungitur: ut, Plaut. *Ego te faciam ut miser sis.* Id. *Quo leto censes me ut peream potissimùm.*

5. Cùm verbo infinito ESSE, ac similibus, nominativus pro accusativo apponitur: ut, Ovid. *Acceptum refero versibus esse nocens,* pro *me esse nocentem.* Pers. *Postquam destertuit esse Mœonides,* i. e. *somniare desiit se esse Homerum.* Hor. *Patiarque vel inconsultus haberi,* i. e. *me inconsultum haberi.* Vid. p. 5.

6. Cùm dativus, antecedenti respondens, pro accusativo, verbo ESSE & similibus adjungitur: ut, Mart. *Penelope licet esse tibi sub principe Nerva,* pro *Penelopen.* V. Max. *Maximo tibi & civi & duci evadere contigit,* pro *maximum civem & ducem.* Vid. p. 5.

7. Cùm nominibus adjectivis vel substantivis additur infinitivus, ubi Latina loquendi ratio alia est: ut, Hor. *Fruges consumere nati,* pro *ad fruges consumendas.* Sic, *Liber dignus legi,* pro *lectu,* vel *qui legatur: Amor cognoscere,* pro *cognoscendi.* Vid. p. 56. & 63.

8. Cùm accusativus partis vel adjuncti adjectivis vel verbis subjicitur: ut,

ut, Hor. *Fractus membra.* Virg. *Picti scuta Labici.* Id. *Expleri mentem nequit.* De qualibus dictum, p. 15. & 83.

9. Cùm neutra adjectivorum pro adverbiis ponuntur: ut, Hor. *Perfidum ridens.* Virg. *Acerba tuens;* pro, *perfidè, acerbè.* Vid. p. 39.

10. A Græcis tractum & hoc genus Ellipseos. Virg. *Urbem quam statuo, vestra est,* pro *urbs quam urbem.* Item istud ejusd. *Saxum antiquum ingens, campo qui fortè jacebat, Limes agro positus;* pro *quod.*

11. Græcorum denique more dicta sunt hæc Horatiana, *Mammæ putres, Æquina quales ubera,* pro *qualia.* Et, *Animæ quales neque candidiores Terra tulit,* pro *qualibus.*

NOT. Ad *Hellenismum* pleraque pertinent *Antiptoseos,* haud pauca & *Heteroseos,* (ut ex præcedentibus liquet) exempla.

ARCHAISMUS.

ARCHAISMUS est, loquendi ratio priscis usitata, sed meliori ævo penitus vel penè obsoleta. Is itidem duplex est, *Analogicus* & *Syntacticus.*

ARCHAISMUS *Analogicus* est, cùm pro vocibus usitatis voces adhibentur exoletæ formæ: ut, *Aulai,* pro *aulæ; lacte,* pro *lac; sanguen,* pro *sanguis. Ejus annis causâ;* pro *anûs. Nihil ornati, nihil tumulti;* pro *ornatûs, tumultûs. Mis, tis;* pro *mei, tui. Olli,* pro *illi. Quis, quisquam,* gen. fem. *Duint,* pro *dent. Expugnassere, impetrassere;* pro *expugnaturum, impetraturum esse. Capsimus,* pro *ceperimus; adaxint,* pro *adegerint. Aperibo, audibis;* pro *aperiam, audies. Moriri,* pro *mori. Siem,* pro *sim. Fuat,* pro *sit. Here, quase, donicum;* pro *heri, quasi, donec. Nenu,* pro *non; endo, indu,* pro *in,* &c. De quibus in parte prima.

ARCHAISMUS *Syntacticus* est, cùm constructio usu antiquata reducitur. Ejusmodi sunt;

1. Cùm verbalia in IO cum casu sui verbi construuntur: ut, Plaut. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Vid. p. 58.

2. Cùm verba, *Utor, abutor, fruor,* accusativum adsciscunt. Vid. p. 48.

3. Cùm participia futura activa, ac præterita passiva, cum verbo ESSE, pro indeclinabilibus accipiuntur: ut, Cic. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum.* Plaut. *Justam rem & facilem esse oratum a vobis volo.* Vid. Etym. p. 107.

4. In *Absente nobis, Præsente testibus.* Vid. supra, p. 70.

CAP. IV.

De HYPERBATO *ejusque speciebus.*

HYPERBATON est, cùm consuetus verborum vel sententiarum ordo turbatur. Ejus species sunt, *Anastrophe, Hysteron Proteron, Hypallage, Synchysis, Tmesis, Parenthesis,* & *Hyperbaton strictiùs dictum.*

ANASTROPHE.

ANASTROPHE est, vocum, maximè præpositionum, præpostera collocatio: ut, *Celsus Cornelius, Pollio Asinius,* prænomine postposito. Ovid. *Quam face sustineo tecta superba petam,* pro *face quam.* Virg. *Italiam contra, His accensa super, Spemque metumque inter dubii.* Ter. *I præ, sequar;* pro *præi.* Virg. *Collo dare brachia circum,* pro *circumdare.* Lucr. *Principio terram Sol excoquit & facitare,* pro *arefacit.*

HYSTERON PROTERON.

HYSTERON PROTERON est, cùm quod sensu posterius est priore loco ponitur: ut, Ter. *Valet atque vivit;* pro *Vivit & valet:* naturâ enim prius est

vivere quàm *valere*. Sic, Virg. *Moriamur & in media arma ruamus;* pro *in media arma ruamus & moriamur.* Id. *Postquam altos tetigit fluctus & ad æquora venit.* At primùm debuerat dicere, *Venit ad æquora;* deinde, *tetigit fluctus.*

HYPALLAGE.

HYPALLAGE est, mutua casuum permutatio; ut, Virg. *Dare classibus Austros;* pro *Dare classes Austris*, sive *ventis*. Id. *Necdum illis labra admovi;* pro, *Necdum illa labris admovi.* Cic. *Gladium vaginâ vacuum in urbe non vidimus;* pro *vaginam gladio vacuam.*

SYNCHYSIS.

SYNCHYSIS est, confusus atque intricatus verborum ordo: ut, Hor. *Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis;* pro *lippis & crudis.* Virg. *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus Aras;* pro, *quæ saxa in mediis fluctibus Itali vocant Aras.* Tibull. *Vidi ego qui juvenem seros desisset amores;* pro, *Vidi ego juvenem, qui*, &c.

TMESIS.

TMESIS est, vocis compositæ intersectio, unâ vel pluribus aliis interjectis; ut, Virg. *Septem subjecta trioni Gens*, pro *septentrioni.* Id. *Jamque adeò super unus eram*, pro *supereram.* Ter. *Quæ meo cunque animo lubitum est facere*, pro *quæcunque.* Cic. *Per mihi, inquam, gratum feceris*, pro *pergratum.*

PARENTHESIS.

PARENTHESIS est, sententia sermoni, antequam absolvatur, interjecta: ut, Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas.* Hor. *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem Delassare valent Fabium.*

HYPERBATON *strictiùs dictum.*

HYPERBATON *strictiùs dictum*, est verbi, quo sententia perficitur, longior dilatio: ut, Virg.

Interea Reges: ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis avi specimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro:
Hinc pater Æneas, Romanæ stirpis origo,
Siderio flagrans clypeo & cœlestibus armis;
Et juxta Ascanius, magnæ spes altera Romæ:
Procedunt castris———

ubi inter nominativum *Reges* & verbum *Procedunt*, hemestichium ac toti septem versus interseruntur.

APPENDIX.

De Virtutibus & Vitiis Orationis.

ORATIONIS præcipuæ VIRTUTES sunt, 1. *Puritas.* 2. *Perspicuitas.* 3. *Æqualitas.* 4. *Proprietas.* 5. *Suavitas.* 6. *Simplicitas.* Quibus singulis sua VITIA opposita sunt. Quamvis autem ex his virtutibus sola prima ad Grammaticam, cæteræ ad Rhetoricam propriè pertineant; nobis tamen haud ab re fore visum est, si singulas, vitiaque cuique adversantia, hîc breviter perstringeremus.

I. PURITAS orationis postulat, ne quid regulis artis, vel rectè loquentium consuetudini officiat.

1. Regulis artis adversantur *Barbarismus* & *Solœcismus.*

BARBARISMUS est, usus vocis, aut omnino barbaræ; ut, *Riderus*, pro *equite; perla*, pro *unione; croftum*, pro *agello*, &c. aut Latinæ quidem, sed, scriptione, inflexione,

inflexione, pronunciatione, vel alio quocunque modo, vitiosæ: SCRIPTIONE; ut, *Author*, pro *auctor*; *charus*, pro *carus*, &c. INFLEXIONE: ut, *cœlâ* pro *cœli*; *stavi*, pro *steti*; *legebo*, pro *legam*, &c. PRONUNCIATIONE: ut, si quis *tibicen*, *cuculus*, *rubrica*, penultimâ correptâ; aut, *adamantinus*, *philosophia*, *erudit*, eâ syllabâ productâ, pronunciet.

SOLOECISMUS est, vitiosa partium orationis constructio: ut, *Acuta gladius*, *Adjuvare alicui*, *Non nega*, *Scribo cum calamo*.

2. Rectè loquentium consuetudini contraria est INSOLENTIA, cui subjiciuntur *Archaismus*, *Neoterismus*, & *Idiotismus*.

De ARCHAISMO suprà diximus. Is autem tum vitiosus est, cùm præter modum & decorum, vel voces obsoletæ, vel antiquatæ vocum constructiones, in scenam denuò revocantur.

NEOTERISMUS est, vocum phrasiumve, optimis Linguæ Latinæ ætatibus necdum adhibitarum, usus: ut, *breviarium*, pro *summario*; *usualis*, pro *solito* vel *vulgari*; *confiscare aliquem*, pro *bona ejus in fiscum redigere*. Sic, Quinctiliani ætate, *plenum vino*, *incumbere rei*, *adulari alicui*, pro quibus melioris ævi scriptores, *Plenum vini*, *incumbere in rem*, *adulari aliquem*, dicebant, ipso teste, introducta sunt.

IDIOTISMUS, qui & PEREGRINITAS, est, vocum Latinarum usus, ad propriam aliarum linguarum consuetudinem conformatus. Est autem multiplex latèque diffusum hoc vitium: continet enim speciatim, *Hebraismum*, *Scoticismum*, *Anglicismum*, *Gallicismum*, omnesque eos loquendi modos, per quos homines, præsertim rudiores, suæ cujusque linguæ sive idiomatis consuetudine abrepti, à nativa Latinè loquendi ratione deerrant; in quos etiam viri doctissimi interdum nec opinantes prolabuntur.

II. PERSPICUITAS orationis postulat, ut ea clara facilisque intellectu sit. Ei contraria est AMPHIBOLOGIA, quæ est oratio constructionis ambiguitate obscurata: ut in illo oraculi ad Pyrrhum, *Aio te, Æacida, Romanos vincere posse*.

III. ÆQUALITAS orationis in eo consistit, ut ne plus minusve dicatur, quàm res exigit. Plus dicit TAUTOLOGIA, i. e. inanis ejusdem rei per verba diversa repetitio: ut, *Ipse egomet venio*. *Exultans redeo, gaudensque revertor*. Item, & PERISSOLOGIA, i. e. adjectio superflua, sine ulla vi rerum: ut, *Ibant quà poterant, quà non poterant non ibant*. Minus dicit TAPINOSIS, cùm infra rei magnitudinem subsidit oratio: ut, *Saxea verruca in summo montis vertice*.

IV. PROPRIETAS voces aptas poscit, & rei respondentes. Huic virtuti opponitur ACYROLOGIA vel CATACHRESIS, i. e. impropria vocis usurpatio: ut, *Sperare*, pro *timere*. Juv. *Jam quartanum sperantibus ægris*. Virg. *Vir gregis ipse caper deerraverat*. Abusivè, inquit Servius; nam *vir*, sive *maritus*, tantùm hominum est.

V. SUAVITAS *Euphoniâ* gaudet, i. e. gratâ auribus literarum vel vocum compositione. Huic CACOPHATON opponitur, quæ est injucunda & male sonans literarum positio vel repetitio: ut, *conlaudo*, *conrigo*; pro *collaudo*, *corrigo*. Virg. *Sola mihi tales casus Cassandra canebat*; ubi *ca* syllaba sæpius iteratur. Item, CACOSYNTHETON, quæ est indecens verborum structura: ut, Virg. *Versâque juvencûm Terga fatigamus hastâ*.

VI. SIMPLICITAS denique orationis exigit, ut nihil ei insit affectati. Huic adversatur CACOZELIA, i. e. nimium elegantiæ studium: ut, Ovid. *Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo*.

De ordine Grammaticæ Resolutionis, deque Interpunctionum notis et usu, quæ hîc vulgo adjici solent, in Rudimentis nostris, quantum tironibus suffecerit, diximus.

GRAM-

GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONUM
PARS TERTIA.

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est ea Grammaticæ pars, quæ literarum naturam & affectiones, rectamque adeò scribendi rationem, docet.

LITERA est minima pars vocis articulatæ quæ scribi potest individua.

In *Orthographia*, sive de literis doctrina, quinque potissimùm sunt tractanda. 1. De literarum Numero & Divisione. 2. De ipsarum Accidentibus. 3. De Scriptura. 4. De Pronunciatione. 5. De literarum in syllabas Digestione.

CAP. I.

De Literarum Numero & Divisione.

LITERÆ apud Latinos usitatæ sunt quinque & viginti, A, B, C, D, E, F, G, H, I, Jod, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, Vau, X, Y, Z. Ex quibus K, Y & Z in vocibus origine Græcis tantùm adhibentur.

Literæ dividuntur in *Vocales* & *Consonantes*.

VOCALIS est, quæ plenum per se sonum edit.

Suntque sex, A, E, I, O, U, Y.

CONSONANS est, quæ non nisi vocali juncta plenum sonum exprimit.

Consonantes autèm sunt decem & novem, nimirum reliquæ literæ omnes præter vocales; B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z.

Consonantes, vel *Simplices* sunt; vel *Duplices*, sive *Composita*.

Simplices sunt omnes, præter duas, X & Z.

Hæ autem Duplices ideò appellantur, quòd duarum consonantium vim habeant. X enim valet CS; ut, *dux* pro *ducs*, unde genitivus *ducis*: vel GS, ut *Rex* pro *Regs*; unde genitivus *Regis*. Z verò valet DS; ut, *Zona* pro *dsona*.

Simplices rursus *Consonantes* dividuntur in *Mutas* & *Semivocales*.

Mutæ sunt novem, B, C, D, G, J, K, P, Q, T: sic dictæ, quòd absque vocali socia nullum sonum edant.

Semivocales sunt octo, F, H, L, M, N, R, S, V; sic nominatæ, quòd ad vocales propriùs accedant, atque absque earum adminiculo aliquo modo pronunciari possunt.

Ex *Semivocalibus*, quatuor, L, M, N, R, Liquidæ appellantur, eò quòd in pronunciando quasi liquescant, h. e. aquæ instar facilè celeriterque fluant, seu proferantur.

Quatuor autem, F, H, S, & V, Spirantes dici possunt, ideò quòd cum spiritu quodam pronuncientur. H enim est flatus *gutturalis*, S *dentalis*; F & V *labiales* sunt.

CAP. II.

De Literarum Accidentibus.

Literis præcipuè accidunt septem, 1. *Ordo*. 2. *Figura*. 3. *Compositio*. 4. *Cognatio*. 5. *Mutatio*. 6. *Pro integris vocibus positio*. 7. *In numeris notandis usurpatio*.

I. Ad Literarum Ordinem pertinet inquirere, cur A, verbi gratiâ, primo loco, Z ultimo constituatur. Cujus rei quamvis aliqua ratio reddi possit: quia tamen ordo literarum plerumque arbitrarius, ac apud varias gentes varius est; supervacaneus nobis futurus videtur, atque ad nullum usum comparatus labor, anxiè de eo subtiliterque disquirere.

II. Respectu Figuræ, seu Formæ, literæ bifariàm distinguuntur:

1. In Majusculas, sive Literas *majoris figuræ*, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. Et Minusculas, sive quæ *minore figura* pinguntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ vel s, t, u, v, x, y, z. Illæ alio nomine *Quadratæ*, *Unciales*, & *Capitales*; hæ, literæ *Inferioris formæ*, quibusdam & *Infractæ* appellantur.

2. In Romanas, sive quæ crassiore & perpendiculari formâ scribuntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ vel s, t, u, v, x, y, z. Et Italicas, sive quarum ductus exiliores sunt & obliquiores: *a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ* vel *s, t, u, v, x, y, z*.

* De diverso harum omnium usu postea dicetur.

III. Compositio in vocalibus præcipuè spectatur. Ejus ratione *Vocales* vel *Simplices* appellantur, vel *Compositæ*.

Simplices dicuntur, cùm singulæ separatim suum sonum exprimunt: Vel aliter, cùm tot, quot ipsæ sunt, syllabas efficiunt: ut, in *Aëdon*, *Caïus*, *Poëta*, trisyllabis; *Menelaüs*, *Tyndareüs*, *Deïphobus*, tetrasyllabis.

Compositæ vocantur, cùm duæ in unum sonum seu syllabam coalescunt.

Id autem dupliciter fit, 1. Cum prioris vocalis sonus liquescit, & quasi evanescit: ut cùm, præeunte *g*, *q*, vel *s*, sequitur *u* cum alia vocali, veluti in *sanguis*, *aqua*, *suadeo*. Vel, 2. Cùm utriusque vocalis sonus ex æquo ferè auditur. Et hæc *Vocalium compositio* alio nomine *Diphthongus* dicitur.

Diphthongus, aliter *Bivocalis* nuncupata, est sonus ex duarum vocalium sonis in unum junctis conflatus.

Diphthongi vulgò numerantur quinque; *æ* vel *ae*, ut *ætas* vel *aetas*; *œ* vel *oe*, ut *cœna* vel *coena*; *au*, ut *aurum*; *eu*, ut *euge*; *ei*, ut *hei*. Quibus à nonnullis, neque omnino præter rationem, tres aliæ adduntur: *ai*, ut *Maia*; *oi*, ut *Troia*; *ui* vel *yi*, ut *huic harpuia* vel *harpyia*.

Ex *Diphthongis*, uti nunc pronunciantur, duæ *Impropriæ* sunt, *ae* & *oe*, utpote in quibus prioris vocalis sonus non percipitur. Cæteræ *Propriæ* sunt: in iis enim utriusque vocalis soni exaudiuntur.

IV. Cognatione seu *Affinitate* quâdam inter se junctæ sunt, (1.) Literæ ejusdem classis: ut Vocales omnes *a*, *e*, *i*, &c. deinde Consonantes, & speciatim Mutæ, *b*, *c*, *d*, *v*. Liquidæ, *l*, *m*, *n*, *r*. Spirantes, *f*, *h*, *s*, *v*. (2.) Literæ ejusdem organi: ut Gutturales, omnes vocales & *h*. Labiales, *b*, *m*, *p*, *f*, *v*. Dentales, *d*, *n*, *t*. Faucales, *c*, *g*, *k*, &c.

V. Mutatio Literarum ex earum præcipuè cognatione fluit. Quæ enim affinis soni, vel ejusdem organi sunt, faciliùs aliæ in alias commutantur: ut *e* in *i*; ut, *heri*, *quasi*, *ornavit*, *navibus*; pro quibus olim, *here*, *quase*, *ornavet*, *navebus*, dixerunt: *o* in *e*; ut, *vorto*, *verto*; *voster*, *vester*: *u* in *i*; ut, *monumentum*, *monimentum*; *optumus*, *maxumus*, posteriùs, *optimus*, *maximus*. Sic *b* in *p*; ut, *apsens*, *pleps*, in antiquis inscriptionibus, pro *absens*, *plebs*: & contrà, *p* in *b*; ut, *absis* pro *apsis*; Græcis ἀψίς; *obsonium* pro *opsonium*, Gr. ὀψώνιον. Sic *quum*, vel *cum*; *quoi*, vel *cui*; *haud*, vel *haut*: ut innumeras alias literarum inter se, inflexione, derivatione vel compositione factas, mutationes prætercam.

VI. Literarum *pro integris vocibus Positio* ad scripturæ compendium introducta est. Hoc pacto Prænomina Romana, quædam unâ literâ scribuntur: ut, A. notat *Aulus*, C. *Caius*, D. *Decimus*, K.

Kæſo, L. *Lucius*, M. *Marcus*, M' vel M; *Manius*, N. *Numerius*, P. *Publius*, Q. *Quinctus*, T. *Titus*. Quædam ſcribuntur binis: ut, AP. *Appius*, Cn. *Cnæus*, Op. *Opiter*, Sp. *Spurius*, Ti. *Tiberius*. Quædam ternis: ut, Mam. *Mamercus*, Sex. *Sextus*, Ser. *Servius*, Tul. *Tullus*. * In feminarum autem Prænominibus literam primam invertebant: ut Ɔ pro *Caia*, W pro *Marca*, ⅂ pro *Tita*.

Sic F. notat *Filius*, N. *Nepos*: ut, M. F. M. N. *Marci filius*, *Marci nepos*. Atque ita in aliis.

Itidem, P. C. notat *Patres conſcripti*, P. R. *Populus Romanus*, R. P. *Res publica*, S. C. *Senatus conſultum*, U. C. *Urbs condita*, S. *ſalutem*, S. P. D. *ſalutem plurimam dicit*, S. P. Q. R. *Senatus populuſque Romanus*, D. D. D. *dat*, *dicat*, *dedicat*, D. D. C. Q. *dicat*, *dedicat*, *conſecratque*, H. S. vel L. L. S. valet *ſeſtertium*, quaſi dicas duas aſſes & ſemiſſem, h. e. duas æris libellas & ſemiſſem. His adde *Imp.* pro *Imperator*, *Coſ.* pro *Conſul*, *Aug.* pro *Auguſtus*, & conſonâ geminatâ, *Impp.* pro *Imperatores*, *Coſſ.* pro *Conſules*, *Augg.* pro *Auguſti*, &c.

VII. Literæ *ad numeros notandos* apud Romanos adhibitæ erant quinque; C. I. L. V. X. Quarum valor & diſpoſitio ita ſe habent:

I notat	1	*unum.*
V	5	*quinque.*
X	10	*decem.*
L	50	*quinquaginta.*
C	100	*centum.*
IƆ	500	*quingenta.*
CIƆ	1000	*mille.*
IƆƆ	5000	*quinque millia.*
CCIƆƆ	10000	*decem millia.*
IƆƆƆ	50000	*quinquaginta millia.*
CCCIƆƆƆ	100000	*centum millia.*

Not. 1. Veteres, ut Plinius obſervat, ulteriùs non proceſſerunt. Quoties verò opus erat, numerum poſtremum repetebant, hoc modo, CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, *bis centena millia*; CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, *ter centena millia*.

Not. 2. Ex horum compoſitione poteſt quivis alius numerus conſtitui. Sic II. notat *duo*, III. *tria*, VI. *ſex*, XV. *quindecim*, LXXII. *ſeptuaginta duo*, CIƆ. IƆ CC. LXXII. annum vertentem Æræ Chriſtianæ, *milleſimum ſeptingenteſimum octogeſimum primum*.

Not. 3. Si minor numerus majori præponitur, indicio eſt tantundem majori adimi oportere. Itaque IV. valet quatuor, IX. *novem*, XL. *quadraginta*, XC. *nonaginta*, IC. *nonaginta novem*, &c.

Not. 4. Recentiores pro IƆ, D, & pro CIƆ, M, frequentiùs uſurpant.

CAP.

CAP. III.

De Literarum Scriptura.

AD *rectam* literarum *Scripturam*, quæ propriè ORTHOGRAPHIA eſt, duo in genere ac potiſſimùm requiruntur. 1. Ut ſingulæ literæ eâ figurâ, mole, proportione ac concinnitate depingantur, quas optimè ſcribentium conſuetudo ſtabilivit. 2. Ut voces ſuis quæque literis, non alienis, ſcribantur.

I. Et primùm quidem, magna ex parte, Præceptorum dextrâ ſolertiâ, & optimorum exemplorum imitatione, rectiùs faciliúſque, quàm ullis regulis, addiſcitur. Speciatim tamen proderit ſequentes haſce præceptiones hic obſervare:

1. Omnis linea ſeu verſus ſcripturæ habere debet certam aliquam latitudinem, duabus parallelis imaginariis incluſam: intra quas ipſa literarum corpora, nonnullæ etiam & literæ integræ ſcribendæ ſunt. Majuſculæ verò, quæque apices aut appendices habent, furſum vel deorſum, pro cujuſque modulo vel figurâ, extra id ſpatium ſcribi debent: ut in vulgari hoc verſu, quo omnes Alphabeti literæ continentur,

Gazifrequens Libycos duxit Karthago triumphos.

2. A litera majuſcula inchoare debent:
   1. Nomina propria, & quæ inde deducta ſunt: ut, *Moſes*, *Homerus*, *Cicero:* item, *Moſaicus*, *Homericus*, *Ciceronianus.*
   2. Voces novam periodum inchoantes.
   3. Primæ verſûs cujuſque literæ in carmine.
   * His addunt nomina artium; ut, *Grammatica*, *Rhetorica:* Dignitatum; ut, *Rex*, *Conſul:* Feſtorum; ut, *Paſcha*, *Pentecoſte:* Et voces peculiarem aliquam vim ſive Emphaſin habentes.
3. Diverſis à cæteris characteribus ſcribi debent:
   1. Voces vel ſententiæ ex auctore aliquo citatæ: Item alterius linguæ vocabula.
   2. Voces materialiter vel ſignanter poſitæ.
4. In initio & medio vocis ſ vel s ſcribi poteſt: in fine verò s tantùm.
5. Pars vocis ad aliam lineam pertinens notari debet ſigno cohærentiæ, hoc modo = vel —. Hoc Grammatici *Hyphen*, Typothetæ *Diviſionem* appellant.
6. Inſignis periodus novum Paragraphum poſtulat, h. e. novam lineam, cujus initium exiguo ſpatiolo ab initiis reliquarum introrſum cedat.

I. Nominativus, (1.) Pro accus. Hor. *Uxor invicti Jovis esse nescis*, pro *te esse uxorem*. (2.) Pro vocat. ut, Virg. *Adsis lætitiæ Bacchus dator*, pro *Bacche*.

II. Genitivus, (1.) Pro nominat. Plin. *Canum degeneres*. Liv. *Expediti militum;* pro *canes, milites*. (2.) Pro dativo: Sall. *Corporis & fortunæ bonorum, ut initium, finis est*. Liv. *Ut civitates Asiæ, quæ Attali stipendiariæ fuissent, Eumeni vectigal penderent;* pro *bonis, Attalo*. (3.) Pro accusat. cum AD: Sall. *Ne alium putarent ac Numantiæ cognitus esset*. Liv. *Classis viginti fermè navium Rhegii stabat;* pro *ad Numantiam, ad Rhegium*.

III. Dativus, (1.) Pro nom. Virg. *Cui nunc cognomen Iulo*, pro *Iulus*. (2.) Pro genit. Ovid. *Cui dextra trisulcis Ignibus armata est*, pro *cujus*. (3.) Pro accusat. Mart. *Nobis non licet esse tam disertis*, pro *disertos*. Et cum AD: ut, Virg. *It clamor cœlo*, pro *ad cœlum*. (4.) Pro ablat. cum A vel AB: ut, Virg. *Neque cernitur ulli*, pro *ab ullo*.

IV. Accusativus, (1.) Pro nominat. Plaut. *Meam uxorem, Libane, nescis qualis siet;* pro *nescis qualis sit uxor mea*. Ter. *Illum ut vivat, optant;* pro, *optant ut ille vivat*. Cic. *Rem vides quomodo se habeat;* pro, *vides quomodò res se habeat*. (2.) Pro dativo: Sall. *Ut arma sua quisque stantes incumberent*, pro *armis suis*. Apul. *Timore hoc inani perfuncti longè pejores inhæsimus laqueos*, pro *pejoribus laqueis*. (3.) Pro ablat. Virg. *Omnia Mercurio similis*, pro [in] *omnibus*. Plaut. *Ego illum audivi in amorem hærere*, pro *in amore*.

V. Vocativus, pro nom. Virg. *Quibus Hector ab oris Exspectate venis*, pro *exspectatus*.

VI. Ablativus, (1.) Pro dat. Sall. *Aliquo negotio intentus*, pro *alicui negotio*. Virg. *Hæret pede pes*, pro *pedi*. (2.) Pro accus. Ovid. *Sæpè suo victor lenis in hoste fuit*, pro *in hostem*.

SYNESIS.

SYNESIS est, quando structura non ad vocem, sed ad sensum sive intellectum refertur. Estque triplex.

I. Generis tantùm: ut, Ter. *Scelus postquam ludificatus est virginem*, pro *scelestus*. Liv. *Capita conjurationis virgis cæsi*, pro *principes*. Id. *Latium Capuaque agro multati*, pro *Latini & Campani*.

II. Numeri tantùm: ut, (1.) In collectivis; qualia sunt, *populus, plebs, turba, pars, manus, juventus*, &c. Liv. *Clamor inde concursusque populi, mirantium quid rei esset*. Ovid. *Thura ferant, placentque novum pia turba Quirinum*. Virg. *Pars epulis onerant mensas*. (2.) In partitivis, qualia, *quisque, uterque, neuter*, &c. ut, Liv. *Missi confestim honoratissimus quisque ex patribus*. Sall. *Uterque cum illo graves inimicitias exercebant*. Plaut. *Ut caveres, neuter ad me iretis cum querimonia*.

III. Utriusque simul: ut, Sall. *Pars in crucem acti, pars bestiis objecti*. Liv. *Hæc ingens turba circumfusi fremebant*. Stat. *Subeunt Tegeæa juventus Auxilio tardi*.

NOT. Nonnunquam ad idem nomen collectivum numeri singularis referuntur duo verba, alterum singulare, alterum plurale: ut, Virg. *Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ, Et molem mirantur equi*. Id. *Undique visendi studio Trojana juventus Circumfusa ruit, certantque illudere capto*. Sic in illo Sall. *Familia nostra cum populo Romano bello Carthaginiensi amicitiam instituit.* ——*Quorum progeniem vos, P. C. nolite pati frustra à vobis auxilium petere*, à verbo singulari *instituit*, ad adjectivum plurale *quorum*, transitur.

SYNESIS quoque in *explicitam & implicitam* distingui potest.

EXPLICITA est, in qua substantivum clarè exprimitur, cui adjectivum vel verbum ita redditur, ut non cum eo, sed cum alio, cui idem est sensus, conveniat: ut in exemplis prædictis.

IMPLICITA

IMPLICITA est, in qua substantivum non exprimitur, sed in adjectivo antecedente continetur: ut, Ter. *Id mea minimè refert, qui sum ratu maximus;* ubi *qui* refertur ad *ego*, quod in *mea* includitur. Cic. *De hereditate Preciana, quæ quidem mihi magno dolori est (valde enim illum amavi) hoc velim cures;* ubi per *illum* intellige *Precium*, quod in *Precianus* continetur.

ANACOLUTHON.

ANACOLUTHON est, cùm consequentia antecedentibus non cohærent: ut, Ter. *Nam nos omnes, quibus est alicunde aliquis objectus labos, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est, lucro est:* ubi nihil est cum quo conveniat illud, *Nos omnes:* Auctor autem incepit, quasi dicturus esset, *lucro habemus:* finivit, quasi dixisset, *nobis omnibus.* Sic Varro, *In Arcadia scio me esse spectatum suem, quæ præ pinguitudine carnis non modò surgere non posset; sed etiam ut in ejus corpore sorex, exesâ carne, nidum fecisset, & peperisset mures.* Pro, *Sed etiam adeò pinguem, ut in ejus corpore,* &c.

HELLENISMUS.

HELLENISMUS (qui & GRÆCISMUS) est, quo Auctores, à Latina consuetudine recedentes, Græcos imitantur. Estque duplex, *Analogicus* & *Syntacticus.*

HELLENISMUS *Analogicus* est, quo nomina Latina Græco more terminantur, vel flectuntur. Prioris generis sunt, *Helene, Crete, Nymphe,* &c. pro *Helena, Creta, Nympha.* Item, *Antiphon, Demiphon, Milon;* pro *Antipho, Demipho, Milo,* &c. Posterioris sunt: In prima declinatione, gen. sing. *auras.* In secunda, gen. sing. *Orpheos,* dat *Orphei,* accus. *Orphea.* In tertia, gen. sing. *Pallados,* accus. *Pallada:* dat plur. *Troasin,* accus. *Troadas.* De quibus omnibus in Etymologia abundè diximus.

HELLENISMUS *Syntacticus* est, quo Syntaxis à communi Latinorum ratione discrepans, ad Græcorum consuetudinem conformatur. Is autem multiplex ac varius est: præcipuè verò locum habet in his & similibus;

1. Cum nominibus substantivis diversi generis adjectivum neutrum adjungitur: ut, Cic. *Omnium rerum mors est extremum.* Virg. *Triste lupus stabulis.* De quibus supra, p. 2.

2. Cùm certis nominibus adjectivis & verbis genitivus additur: ut, *Præstans animi, Degener virtutis, Flavus comarum,* &c. Item, *Abstine irarum, Desine querelarum,* &c. De quibus, p. 17. & 27.

3. Cùm verbis certandi, distandi, coëundi, arcendi, dativus subjicitur, Vid. p. 35.

4. Cum accusativus (pro nominativo) verbo, quod ad totam orationem subsequentem refertur, jungitur: ut, Plaut. *Ego te faciam ut miser sis.* Id. *Quo leto censes me ut peream potissimùm.*

5. Cùm verbo infinito ESSE, ac similibus, nominativus pro accusativo apponitur: ut, Ovid. *Acceptum refero versibus esse nocens,* pro *me esse nocentem.* Pers. *Postquam destertuit esse Mæonides,* i. e. *somniare desiit se esse Homerum.* Hor. *Patiarque vel inconsultus haberi,* i. e. *me inconsultum haberi.* Vid. p. 5.

6. Cùm dativus, antecedenti respondens, pro accusativo, verbo ESSE & similibus adjungitur: ut, Mart. *Penelope licet esse tibi sub principe Nerva,* pro *Penelopen.* V. Max. *Maximo tibi & civi & duci evadere contigit,* pro *maximum civem & ducem.* Vid. p. 5.

7. Cùm nominibus adjectivis vel substantivis additur infinitivus, ubi Latina loquendi ratio alia est: ut, Hor. *Fruges consumere nati,* pro *ad fruges consumendas.* Sic, *Liber dignus legi,* pro *lectu,* vel *qui legatur: Amor cognoscere,* pro *cognoscendi.* Vid. p. 56. & 63.

8. Cùm accusativus partis vel adjuncti adjectivis vel verbis subjicitur: ut,

ut, Hor. *Fractus membra.* Virg. *Picti scuta Labici.* Id. *Expleri mentem nequit.* De qualibus dictum, p. 15. & 83.

9. Cùm neutra adjectivorum pro adverbiis ponuntur: ut, Hor. *Perfidum ridens.* Virg. *Acerba tuens;* pro, *perfidè, acerbe.* Vid. p. 39.

10. A Græcis tractum & hoc genus Ellipseos. Virg. *Urbem quam statuo, vestra est,* pro *urbs quam urbem.* Item istud ejusd. *Saxum antiquum ingens, campo qui fortè jacebat, Limes agro positus;* pro *quod.*

11. Græcorum denique more dicta sunt hæc Horatiana, *Mammæ putres, Æquina quales ubera,* pro *qualia.* Et, *Animæ quales neque candidiores Terra tulit,* pro *qualibus.*

Not. Ad *Hellenismum* pleraque pertinent *Antiptoseos,* haud pauca & *Heteroseos,* (ut ex præcedentibus liquet) exempla.

ARCHAISMUS.

Archaismus est, loquendi ratio priscis usitata, sed meliori ævo penitus vel penè obsoleta. Is itidem duplex est, *Analogicus* & *Syntacticus.*

Archaismus *Analogicus* est, cùm pro vocibus usitatis voces adhibentur exoletæ formæ: ut, *Aulai,* pro *aulæ; lacte,* pro *lac; sanguen,* pro *sanguis. Ejus anuis causâ;* pro *anûs. Nihil ornati, nihil tumulti;* pro *ornatûs, tumultûs. Mis, tis;* pro *mei, tui. Olli,* pro *illi. Quis, quisquam,* gen. fem. *Duint,* pro *dent. Expugnassere, impetrassere;* pro *expugnaturum, impetraturum esse. Capsimus,* pro *ceperimus; adaxint,* pro *adegerint. Aperibo, audibis;* pro *aperiam, audies. Moriri,* pro *mori. Siem,* pro *sim. Fuat,* pro *sit. Here, quase, donicum;* pro *heri, quasi, donec. Nenu,* pro *non; endo, indu,* pro *in,* &c. De quibus in parte prima.

Archaismus *Syntacticus* est, cùm constructio usu antiquata reducitur. Ejusmodi sunt;

1. Cùm verbalia in IO cum casu sui verbi construuntur: ut, Plaut. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Vid. p. 58.

2. Cùm verba, *Utor, abutor, fruor,* accusativum adsciscunt. Vid. p. 48.

3. Cùm participia futura activa, ac præterita passiva, cum verbo esse, pro indeclinabilibus accipiuntur: ut, Cic. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum.* Plaut. *Justam rem & facilem esse oratum a vobis volo.* Vid. Etym. p. 107.

4. In *Absente nobis, Præsente testibus.* Vid. supra, p. 70.

CAP. IV.

De Hyperbato *ejusque speciebus.*

Hyperbaton est, cùm consuetus verborum vel sententiarum ordo turbatur. Ejus species sunt, *Anastrophe, Hysteron Proteron, Hypallage, Synchysis, Tmesis, Parenthesis,* & *Hyperbaton strictiùs dictum.*

ANASTROPHE.

Anastrophe est, vocum, maximè præpositionum, præpostera collocatio: ut, *Celsus Cornelius, Pollio Asinius,* prænomine postposito. Ovid. *Quam face sustineo tecta superba petam,* pro *face quam.* Virg. *Italiam contra, His accensa super, Spemque metumque inter dubii.* Ter. *I præ, sequar;* pro *prai.* Virg. *Collo dare brachia circum,* pro *circumdare.* Lucr. *Principio terram Sol excoquit & facitare,* pro *arefacit.*

HYSTERON PROTERON.

Hysteron proteron est, cùm quod sensu posterius est priore loco ponitur: ut, Ter. *Valet atque vivit;* pro *Vivit & valet:* naturâ enim prius est

vivere quàm *valere*. Sic, Virg. *Moriamur & in media arma ruamus;* pro *in media arma ruamus & moriamur*. Id. *Postquam altos tetigit fluctus & ad æquora venit*. At primùm debuerat dicere, *Venit ad æquora;* deinde, *tetigit fluctus*.

HYPALLAGE.

HYPALLAGE est, mutua casuum permutatio; ut, Virg. *Dare classibus Austros;* pro *Dare classes Austris*, sive *ventis*. Id. *Necdum illis labra admovi;* pro, *Necdum illa labris admovi*. Cic. *Gladium vaginâ vacuum in urbe non vidimus;* pro *vaginam gladio vacuam*.

SYNCHYSIS.

SYNCHYSIS est, confusus atque intricatus verborum ordo: ut, Hor. *Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis;* pro *lippis & crudis*. Virg. *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus Aras;* pro, *quæ saxa in mediis fluctibus Itali vocant Aras*. Tibull. *Vidi ego qui juvenem seros desisset amores;* pro, *Vidi ego juvenem, qui*, &c.

TMESIS.

TMESIS est, vocis compositæ intersectio, unâ vel pluribus aliis interjectis; ut, Virg. *Septem subjecta trioni Gens*, pro *septentrioni*. Id. *Jamque adeò super unus eram*, pro *supereram*. Ter. *Quæ meo cunque animo lubitum est facere*, pro *quæcunque*. Cic. *Per mihi, inquam, gratum feceris*, pro *pergratum*.

PARENTHESIS.

PARENTHESIS est, sententia sermoni, antequam absolvatur, interjecta: ut, Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas*. Hor. *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem Delassare valent Fabium*.

HYPERBATON *strictiùs dictum*.

HYPERBATON *strictiùs dictum*, est verbi, quo sententia perficitur, longior dilatio: ut, Virg.

Interea Reges: ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis avi specimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro:
Hinc pater Æneas, Romanæ stirpis origo,
Siderio flagrans clypeo & cœlestibus armis;
Et juxta Ascanius, magnæ spes altera Romæ:
Procedunt castris———

ubi inter nominativum *Reges* & verbum *Procedunt*, hemestichium ac toti septem versus interseruntur.

APPENDIX.

De Virtutibus & Vitiis Orationis.

ORATIONIS præcipuæ VIRTUTES sunt, 1. *Puritas*. 2. *Perspicuitas*. 3. *Æqualitas*. 4. *Proprietas*. 5. *Suavitas*. 6. *Simplicitas*. Quibus singulis sua VITIA opposita sunt. Quamvis autem ex his virtutibus sola prima ad Grammaticam, cæteræ ad Rhetoricam propriè pertineant; nobis tamen haud ab re fore visum est, si singulas, vitiaque cuique adversantia, hîc breviter perstringeremus.

I. PURITAS orationis postulat, ne quid regulis artis, vel rectè loquentium consuetudini officiat.

1. Regulis artis adversantur *Barbarismus* & *Solœcismus*.

BARBARISMUS est, usus vocis, aut omnino barbaræ; ut, *Riderus*, pro *equite; perla*, pro *unione; croftum*, pro *agello*, &c. aut Latinæ quidem, sed, scriptione, inflexione,

inflexione, pronunciatione, vel alio quocunque modo, vitiosæ: SCRIPTIONE; ut, *Author*, pro *auctor*; *charus*, pro *carus*, &c. INFLEXIONE: ut, *cœla* pro *cœli*; *stavi*, pro *steti*; *legebo*, pro *legam*, &c. PRONUNCIATIONE: ut, si quis *tibicen*, *cuculus*, *rubrica*, penultimâ correptâ; aut, *adamantinus*, *philosophia*, *erudit*, eâ syllabâ productâ, pronunciet.

SOLOECISMUS est, vitiosa partium orationis constructio: ut, *Acuta gladius*, *Adjuvare alicui*, *Non nega*, *Scribo cum calamo*.

2. Rectè loquentium consuetudini contraria est INSOLENTIA, cui subjiciuntur *Archaismus*, *Neoterismus*, & *Idiotismus*.

De ARCHAISMO suprà diximus. Is autem tum vitiosus est, cùm præter modum & decorum, vel voces obsoletæ, vel antiquatæ vocum constructiones, in scenam denuò revocantur.

NEOTERISMUS est, vocum phrasiumve, optimis Linguæ Latinæ ætatibus necdum adhibitarum, usus: ut, *breviarium*, pro *summario*; *usualis*, pro *solito* vel *vulgari*; *confiscare aliquem*, pro *bona ejus in fiscum redigere*. Sic, Quinctiliani ætate, *plenum vino*, *incumbere rei*, *adulari alicui*, pro quibus melioris ævi scriptores, *Plenum vini*, *incumbere in rem*, *adulari aliquem*, dicebant, ipso teste, introducta sunt.

IDIOTISMUS, qui & PEREGRINITAS, est, vocum Latinarum usus, ad propriam aliarum linguarum consuetudinem conformatus. Est autem multiplex lateque diffusum hoc vitium: continet enim speciatim, *Hebraismum*, *Scoticismum*, *Anglicismum*, *Gallicismum*, omnesque eos loquendi modos, per quos homines, præsertim rudiores, suæ cujusque linguæ sive idiomatis consuetudine abrepti, à nativa Latinè loquendi ratione deerrant; in quos etiam viri doctissimi interdum nec opinantes prolabuntur.

II. PERSPICUITAS orationis postulat, ut ea clara facilisque intellectu sit. Ei contraria est AMPHIBOLOGIA, quæ est oratio constructionis ambiguitate obscurata: ut in illo oraculi ad Pyrrhum, *Aio te, Æacida, Romanos vincere posse*.

III. ÆQUALITAS orationis in eo consistit, ut ne plus minusve dicatur, quàm res exigit. Plus dicit TAUTOLOGIA, i. e. inanis ejusdem rei per verba diversa repetitio: ut, *Ipse egomet venio. Exultans redeo, gaudensque revertor.* Item, & PERISSOLOGIA, i. e. adjectio superflua, sine ulla vi rerum: ut, *Ibant quà poterant, quà non poterant non ibant.* Minus dicit TAPINOSIS, cùm infra rei magnitudinem subsidit oratio: ut, *Saxea verruca in summo montis vertice.*

IV. PROPRIETAS voces aptas poscit, & rei respondentes. Huic virtuti opponitur ACYROLOGIA vel CATACHRESIS, i. e. impropria vocis usurpatio: ut, *Sperare*, pro *timere*. Juv. *Jam quartanam sperantibus ægris.* Virg. *Vir gregis ipse caper deerraverat*: Abusivè, inquit Servius; nam *vir*, sive *maritus*, tantùm hominum est.

V. SUAVITAS *Euphoniâ* gaudet, i. e. gratâ auribus literarum vel vocum compositione. Huic CACOPHATON opponitur, quæ est injucunda & male sonans literarum positio vel repetitio: ut, *conlaudo*, *conrigo*; pro *collaudo*, *corrigo*. Virg. *Sola mihi tales casus Cassandra canebat*; ubi *ca* syllaba sæpius iteratur. Item, CACOSYNTHETON, quæ est indecens verborum structura: ut, Virg. *Versâque juvencûm Terga fatigamus hastâ.*

VI, SIMPLICITAS denique orationis exigit, ut nihil ei insit affectati. Huic adversatur CACOZELIA, i. e. nimium elegantiæ studium: ut, Ovid. *Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.*

De ordine Grammaticæ Resolutionis, deque Interpunctionum notis et usu, quæ hîc vulgo adjici solent, in Rudimentis nostris, quantum tironibus suffecerit, diximus.

GRAM-

GRAMMATICÆ LATINÆ INSTITUTIONUM PARS TERTIA.

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est ea Grammaticæ pars, quæ literarum naturam & affectiones, rectamque adeò scribendi rationem, docet.

LITERA est minima pars vocis articulatæ quæ scribi potest individua.

In *Orthographia*, sive de literis doctrina, quinque potissimùm sunt tractanda. 1. De literarum Numero & Divisione. 2. De ipsarum Accidentibus. 3. De Scriptura. 4. De Pronunciatione. 5. De literarum in syllabas Digestione.

CAP. I.

De Literarum Numero & Divisione.

LITERÆ apud Latinos usitatæ sunt quinque & viginti, A, B, C, D, E, F, G, H, I, Jod, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, Vau, X, Y, Z. Ex quibus K, Y & Z in vocibus origine Græcis tantùm adhibentur.

Literæ dividuntur in *Vocales* & *Consonantes*.

VOCALIS est, quæ plenum per se sonum edit.

Suntque sex, A, E, I, O, U, Y.

CONSONANS est, quæ non nisi vocali juncta plenum sonum exprimit.

Consonantes autèm sunt decem & novem, nimirum reliquæ literæ omnes præter vocales; B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z.

Consonantes, vel *Simplices* sunt; vel *Duplices*, sive *Compositæ*.

Simplices sunt omnes, præter duas, X & Z.

Hæ autem Duplices ideò appellantur, quòd duarum consonantium vim habeant. X enim valet CS; ut, *dux* pro *ducs*, unde genitivus *ducis*: vel GS, ut *Rex* pro *Regs*; unde genitivus *Regis*. Z verò valet DS; ut, *Zona* pro *dsona*.

Simplices rursus *Consonantes* dividuntur in *Mutas* & *Semivocales*.

Mutæ sunt novem, B, C, D, G, J, K, P, Q, T: sic dictæ, quòd absque vocali socia nullum sonum edant.

Semivocales sunt octo, F, H, L, M, N, R, S, V; sic nominatæ, quòd ad vocales propriùs accedant, atque absque earum adminiculo aliquo modo pronunciari possunt.

Ex *Semivocalibus*, quatuor, L, M, N, R, Liquidæ appellantur, eò quòd in pronunciando quasi liquescant, h. e. aquæ instar facilè celeriterque fluant, seu proferantur.

Quatuor autem, F, H, S, & V, Spirantes dici possunt, ideò quòd cum spiritu quodam pronuncientur. H enim est flatus *gutturalis*, S *dentalis*; F & V *labiales* sunt.

CAP. II.

De Literarum Accidentibus.

Literis præcipuè accidunt septem, 1. *Ordo*. 2. *Figura*. 3. *Compositio*. 4. *Cognatio*. 5. *Mutatio*. 6. *Pro integris vocibus positio*. 7. *In numeris notandis usurpatio*.

I. Ad Literarum Ordinem pertinet inquirere, cur A, verbi gratiâ, primo loco, Z ultimo constituatur. Cujus rei quamvis aliqua ratio reddi possit: quia tamen ordo literarum plerumque arbitrarius, ac apud varias gentes varius est; supervacaneus nobis futurus videtur, atque ad nullum usum comparatus labor, anxiè de eo subtiliterque disquirere.

II. Respectu Figuræ, seu Formæ, literæ bifariàm distinguuntur:

1. In Majusculas, sive Literas *majoris figuræ*, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. Et Minusculas, sive quæ *minore figura* pinguntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ vel s, t, u, v, x, y, z. Illæ alio nomine *Quadratæ*, *Unciales*, & *Capitales*; hæ literæ *Inferioris formæ*, quibusdam & *Infractæ* appellantur.

2. In Romanas, sive quæ crassiore & perpendiculari formâ scribuntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ vel s, t, u, v, x, y, z. Et Italicas, sive quarum ductus exiliores sunt & obliquiores: *a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ* vel *s, t, u, v, x, y, z*.

* De diverso harum omnium usu postea dicetur.

III. Compositio in vocalibus præcipuè spectatur. Ejus ratione *Vocales* vel *Simplices* appellantur, vel *Compositæ*.

Simplices dicuntur, cùm singulæ separatim suum sonum exprimunt: Vel aliter, cùm tot, quot ipsæ sunt, syllabas efficiunt: ut, in *Aëdon*, *Caïus*, *Poëta*, trisyllabis; *Menelaüs*, *Tyndareüs*, *Deïphobus*, tetrasyllabis.

Compositæ vocantur, cùm duæ in unum sonum seu syllabam coalescunt.

Id autem dupliciter fit, 1. Cum prioris vocalis sonus liquescit, & quasi evanescit: ut cùm, præeunte *g*, *q*, vel *s*, sequitur *u* cum alia vocali, veluti in *sanguis*, *aqua*, *suadeo*. Vel, 2. Cùm utriusque vocalis sonus ex æquo ferè auditur. Et hæc *Vocalium compositio* alio nomine *Diphthongus* dicitur.

Diphthongus, aliter *Bivocalis* nuncupata, est sonus ex duarum vocalium sonis in unum junctis conflatus.

Diphthongi vulgò numerantur quinque; *æ* vel *ae*, ut *ætas* vel *aetas*; *œ* vel *oe*, ut *cœna* vel *coena*; *au*, ut *aurum*; *eu*, ut *euge*; *ei*, ut *hei*. Quibus à nonnullis, neque omnino præter rationem, tres aliæ adduntur: *ai*, ut *Maia*; *oi*, ut *Troia*; *ui* vel *yi*, ut *huic harpuia* vel *harpyia*.

Ex *Diphthongis*, uti nunc pronunciantur, duæ *Impropriæ* sunt, *ae* & *oe*, utpote in quibus prioris vocalis sonus non percipitur. Cæteræ *Propriæ* sunt: in iis enim utriusque vocalis soni exaudiuntur.

IV. Cognatione seu *Affinitate* quâdam inter se junctæ sunt, (1.) Literæ ejusdem classis: ut Vocales omnes *a*, *e*, *i*, &c. deinde Consonantes, & speciatim Mutæ, *b*, *c*, *d*, *v*. Liquidæ, *l*, *m*, *n*, *r*. Spirantes, *f*, *h*, *s*, *v*. (2.) Literæ ejusdem organi: ut Gutturales, omnes vocales & *h*. Labiales, *b*, *m*, *p*, *f*, *v*. Dentales, *d*, *n*, *t*. Faucales, *c*, *g*, *k*, &c.

V. Mutatio Literarum ex earum præcipuè cognatione fluit. Quæ enim affinis soni, vel ejusdem organi sunt, faciliùs aliæ in alias commutantur: ut *e* in *i*; ut, *heri*, *quasi*, *ornavit*, *navibus*; pro quibus olim, *here*, *quase*, *ornavet*, *navebus*, dixerunt: *o* in *e*; ut, *vorto*, *verto*; *voster*, *vester*: *u* in *i*; ut, *monumentum*, *monimentum*; *optumus*, *maxumus*, posteriùs, *optimus*, *maximus*. Sic *b* in *p*; ut, *apsens*, *pleps*, in antiquis inscriptionibus, pro *absens*, *plebs*: & contrà, *p* in *b*; ut, *absis* pro *apsis*; Græcis ἀψίς; *obsonium* pro *opsonium*, Gr. ὀψώνιον. Sic *quum*, vel *cum*; *quoi*, vel *cui*; *haud*, vel *haut*: ut innumeras alias literarum inter se, inflexione, derivatione vel compositione factas, mutationes prætercam.

VI. Literarum *pro integris vocibus Positio* ad scripturæ compendium introducta est. Hoc pacto Prænomina Romana, quædam unâ literâ scribuntur: ut, A. notat *Aulus*, C. *Caius*, D. *Decimus*, K.

Kæso, L. *Lucius*, M. *Marcus*, M' vel M*ɿ Manius*, N. *Numerius*, P. *Publius*, Q. *Quinctus*, T. *Titus*. Quædam scribuntur binis: ut, AP. *Appius*, Cn. *Cnæus*, Op. *Opiter*, Sp. *Spurius*, Ti. *Tiberius*. Quædam ternis: ut, Mam. *Mamercus*, Sex. *Sextus*, Ser. *Servius*, Tul. *Tullus*. * In feminarum autem Prænominibus literam primam invertebant: ut Ɔ pro *Caia*, W pro *Marca*, ⅃ pro *Tita*.

Sic F. notat *Filius*, N. *Nepos*: ut, M. F. M. N. *Marci filius*, *Marci nepos*. Atque ita in aliis.

Itidem, P. C. notat *Patres conscripti*, P. R. *Populus Romanus*, R. P. *Res publica*, S. C. *Senatus consultum*, U. C. *Urbs condita*, S. *salutem*, S. P. D. *salutem plurimam dicit*, S. P. Q. R. *Senatus populusque Romanus*, D. D. D. *dat*, *dicat*, *dedicat*, D. D. C. Q. *dicat*, *dedicat*, *consecratque*, H. S. vel L. L. S. valet *sestertium*, quasi dicas duas asses & semissem, h. e. duas æris libellas & semissem. His adde *Imp.* pro *Imperator*, *Cos.* pro *Consul*, *Aug.* pro *Augustus*, & consonâ geminatâ, *Impp.* pro *Imperatores*, *Coss.* pro *Consules*, *Augg.* pro *Augusti*, &c.

VII. Literæ *ad numeros notandos* apud Romanos adhibitæ erant quinque; C. I. L. V. X. Quarum valor & dispositio ita se habent:

I notat	1	*unum.*
V	5	*quinque.*
X	10	*decem.*
L	50	*quinquaginta.*
C	100	*centum.*
IƆ	500	*quingenta.*
CIƆ	1000	*mille.*
IƆƆ	5000	*quinque millia.*
CCIƆƆ	10000	*decem millia.*
IƆƆƆ	50000	*quinquaginta millia.*
CCCIƆƆƆ	100000	*centum millia.*

Not. 1. Veteres, ut Plinius observat, ulteriùs non processerunt. Quoties verò opus erat, numerum postremum repetebant, hoc modo, CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, *bis centena millia*; CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, CCCIƆƆƆ, *ter centena millia*.

Not. 2. Ex horum compositione potest quivis alius numerus constitui. Sic II. notat *duo*, III. *tria*, VI. *sex*, XV. *quindecim*, LXXII. *septuaginta duo*, CIƆ. IƆ CC. LXXXI. annum vertentem Æræ Christianæ, *millesimum septingentesimum octogesimum primum*.

Not. 3. Si minor numerus majori præponitur, indicio est tantundem majori adimi oportere. Itaque IV. valet quatuor, IX. *novem*, XL. *quadraginta*, XC. *nonaginta*, IC. *nonaginta novem*, &c.

Not. 4. Recentiores pro IƆ, D, & pro CIƆ, M, frequentiùs usurpant.

CAP.

CAP. III.

De Literarum Scriptura.

AD *rectam* literarum *Scripturam*, quæ propriè ORTHOGRAPHIA est, duo in genere ac potissimùm requiruntur. 1. Ut singulæ literæ eâ figurâ, mole, proportione ac concinnitate depingantur, quas optimè scribentium consuetudo stabilivit. 2. Ut voces suis quæque literis, non alienis, scribantur.

I. Et primùm quidem, magna ex parte, Præceptorum dextrâ solertiâ, & optimorum exemplorum imitatione, rectiùs faciliúsque, quàm ullis regulis, addiscitur. Speciatim tamen proderit sequentes hasce præceptiones hic observare:

1. Omnis linea seu versus scripturæ habere debet certam aliquam latitudinem, duabus parallelis imaginariis inclusam: intra quas ipsa literarum corpora, nonnullæ etiam & literæ integræ scribendæ sunt. Majusculæ verò, quæque apices aut appendices habent, sursum vel deorsum, pro cujusque modulo vel figurâ, extra id spatium scribi debent: ut in vulgari hoc versu, quo omnes Alphabeti literæ continentur,

Gazifrequens Libycos duxit Karthago triumphos.

2. A litera majuscula inchoare debent:
   1. Nomina propria, & quæ inde deducta sunt: ut, *Moses*, *Homerus*, *Cicero:* item, *Mosaicus*, *Homericus*, *Ciceronianus*.
   2. Voces novam periodum inchoantes.
   3. Primæ versûs cujusque literæ in carmine.
   * His addunt nomina artium; ut, *Grammatica*, *Rhetorica:* Dignitatum; ut, *Rex*, *Consul:* Festorum; ut, *Pascha*, *Pentecoste:* Et voces peculiarem aliquam vim sive Emphasin habentes.
3. Diversis à cæteris characteribus scribi debent:
   1. Voces vel sententiæ ex auctore aliquo citatæ: Item alterius linguæ vocabula.
   2. Voces materialiter vel signanter positæ.
4. In initio & medio vocis ſ vel s scribi potest: in fine verò s tantùm.
5. Pars vocis ad aliam lineam pertinens notari debet signo cohærentiæ, hoc modo = vel —. Hoc Grammatici *Hyphen*, Typothetæ *Divisionem* appellant.
6. Insignis periodus novum Paragraphum postulat, h. e. novam lineam, cujus initium exiguo spatiolo ab initiis reliquarum introrsum cedat.

7. Cùm

7. Cùm duæ vocales, quæ aliàs diphthongum constituunt, diversas syllabas faciunt, posteriori superponendum est hoc signum [¨], quam *Diæresin* vocant; ut, *aër*, *poëta*, *Briseïs*: item cùm *j* & *v* consonantes in vocales dissolvuntur; ut, *iam* apud Plautum, pro *jam*; *silüæ*, ap. Horatium, pro *silvæ*.

8. Indeclinabilia cum declinabilibus concurrentia, & præpositiones sine casu positæ, discriminis causâ in ultima syllaba gravi accentu notantur: ut, *malè*, *pejùs*, *pessimè*, *quàm*, *unà*, *antè*, *pòst*, *infrà*, &c.

9. Syllabæ contractæ notâ circumflexi gaudent: ut, *amâssem*; *fructûs* in genit. *deûm* pro *dearum*. Item voces Apocopen passæ: ut, *ingenî*, pro *ingenii*. Item ablativæ primæ declinationis cùm præpositio non exprimitur: ut, in hoc Ovidii, *Et prior est curâ cura sepulta novâ*. At vocalis à fine Encliticæ vocis *ne* rejecta, hoc signo ['] quem *Apostrophum* vocant, notatur: ut, *Egon'*, *ain'*, *viden'*, pro *Egone*, *aisne*, *videsne*.

II. Altera rectæ scripturæ pars, quæ docet voces suis quasque literis scribere, duobus præcipuè fundamentis innititur, *Ratione* nimirum & *Auctoritate*.

1. *Ratio* ab origine vocum petitur: quomodo derivatum sequitur formam primitivi. Sic, *gratia*, scribitur per *t*, quia est à *gratus*: *audacia* per *c*, quia est ab *audax*, cujus genitivus *audacis*. Et contrà, primitiva cognoscuntur ex derivatis: quomodo *delicias* scribimus, quia dicitur *delicatus*.

2. *Auctoritas* ex veterum usu trahitur, id est, ea scribendi ratione, quæ reperitur in antiquis codicibus, nummis & inscriptionibus. Sic *caussa* gemino *ss*, non *causa*, scripsisse Ciceronem & Virgilium testatur Quinctilianus. Sic *Hadrianus* cum aspiratione, non *Adrianus*, scribendum ostendunt veteres nummi & inscriptiones. Itidem *carus*, non *charus*; *torus*, non *thorus*; *auctor*, non *author*; *justitia*, *propitius*, non *justicia*, *propicius*: Et *hiems*, *tiro*, *silva*, *sidus*, *stilus*, potiùs cum Latina vocali, quàm cum Græca, *hyems*, *tyro*, &c. Et *fecundus*, *felix*, *femina*, *fetus*, quàm *fœcundus*, *fœlix*, &c. libri veteres comprobant.

¶ Adversus Orthographiam peccatur tribus modis, *Additione*, *Detractione*, & *Immutatione*. 1. *Additione*: ut, *lachryma* pro *lacryma*, *anchora* pro *ancora*, *simulachrum* pro *simulacrum*: & in vett. libb. *thensaurus*, *formonsus*, *hyemps*; pro *thesaurus*, *formosus*, *hyems* vel *hiems*. 2. *Detractione*: ut, *Scola* pro *Schola*, *carta* pro *charta*, *cominus* pro *comminus*. 3. *Immutatione*, quæ bifariam fit: Vel *Innovatione*; ut, *cæna* pro *cœna*, *condicio* pro *conditio*, *syncerus* pro *sincerus*: Vel *Transpositione*; ut, *Mecænas* pro *Mecenas*, *lapidicina* pro *lapicidina*.

CAP.

CAP. IV.

De Literarum Pronunciatione.

EMENDATA literarum *Pronunciatio*, quæ aliter ORTHOEPIA dicitur, usu & imitatione doctorum virorum addiscenda est. Hæc autem in genere observandæ sunt hæ regulæ:

1. *C*, ante *a*, *o*, *u*, & consonantes, pronunciari debet ut K: ut, *cado*, *conor*, *curro*, *clavis*, *Pyracmon*, *Cnidus*, *crus*, *Ctesipho*: quasi *kado*, *konor*, *kurro*, *klavis*, *Pyrakmon*, *Knidus*, *krus*, *Ktesipho*. Ante *e* verò, *i*, *y*, & diphthongos *æ* & *œ*, pronuncianda est ferè ut *s*: ut, *celer*, *cibus*, *cymba*, *Cæsar*, *cœtus*; quasi *seler*, *sibus*, *symba*, *Sæsar*, *sætus*.

2. *T*, sequente *i* & aliâ vocali, sonat ut *c*: ut, *oratio*, *prudentia*; quasi *oracio*, *prudencia*. Excipe tamen quatuor vocum genera, in quibus *t* sonum suum retinet. 1. Voces à *ti* incipientes: ut, *tiara*, *Tios* vel *Tium*, urbis nomen. 2. In quibus præcedit *s* vel *x*: ut, *quæstio*, *mixtio*. 3. Infinitivos paragogicos desinentes in *er*: ut, *flectier*, *mittier*. 4. Voces omnino Græcas: ut, *politia*, *asphaltion*, herbæ nomen ap. Plin.

3. *G*, similiter ante *a*, *o* & *u*, & consonantes (ipsâ *g* quandoque exceptâ) sonum eundem habet quem Græcorum *Gamma*, vel γ: ut, *garus*, *Gorgones*, *gula*, *gloria*, *agmen*, *gnavus*, *gratus*; quasi *γarus*, *γorgones*, *γula*, &c. At ante *e*, *i*, *y*, & (sequente *e*) ipsam *g* pronunciatur ut *j* consonans: ut, *gemma*, *gigno*, *gyrus*, *agger*; quasi *jemma*, *jigno*, *jyrus*, *adjer*. Excipiuntur voces quædam Hebraicæ: ut, *Gethsemane*, *Gideon*, *Gilboa*; item quædam Grecæ: ut, *Gebenna*, *Gelanor*, *Gyges*, *gymnasium*, *gypsum*: & Latinæ *gibber*, *gilvus*.

CAP. V.

De Literarum in Syllabas Digestione.

SYLLABA est unius vel plurium literarum sonus uno spiritu prolatus; ut, *e-o*, *e-at*, *e-a-mus*, *fons*, *frons*, *stirps*.

De *recta literarum in Syllabas digestione* observandæ sunt regulæ sequentes:

1. Consonans inter duas vocales posita, pertinet ad posteriorem: ut, *a-mor*, *le-go*, *do-mi-nus*.

2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem syllabam pertinet: ut, *il-le*, *an-nus*, *ter-ra*.

3. Consonantes quæ in initio vocis sociari non possunt, nec in medio conjungendæ sunt: ut, *ar-duus*, *por-cus*; quia nulla vox ab *rd* aut *rc* incipit.

4. Consonantes quæ principio vocis conjungi possunt, illæ nec in medio divelli debent: ut,

		quia dicitur
bd.	*he-bdomas*,	*bdellium*.
bl.	*pu-blicus*,	*blandus*.
br.	*li-bri*,	*brevis*.
ch.	*machina*,	*Charites*.
chl.	*co-chlea*,	*Chloë*.
chn.	*Ara-chne*,	χνόος, lanugo.
chr.	*cen-chris*,	*Chrysis*.
chth.	*I-chthyophagi*,	*Chthonius*.
cl.	*Hiero-cles*,	*Clio*.
cm.	*Pyrac-mon*,	κμητὸς, elaboratus.
chm.	*Menæ-chmus*,	κμητὸς, elaboratus.
cn.	*cy-cnus*,	*Cnæus*.
cr.	*simula-crum*,	*Crassus*.
ct.	*do-ctus*,	*Ctesipho*.
dm.	*A-dmetus*,	δμάω, domo.
dn.	*Aria-dne*,	δνοφερὸς, caliginosus.
dr.	*Hy-dra*,	*drachma*.
fl.	*cini-flones*,	*flos*.
fr.	*A-frica*,	*frater*.
gl.	*A-glaia*,	*gloria*.
gn.	*Li-gnum*,	*gnatus*.
gr.	*ni-gredo*,	*gratus*.
mn.	*o-mnis*,	*Mnemosyne*.
ph.	*to-phus*,	*pharetra*.
phl.	*hypo-phlomos*,	*Phlegon*.
phr.	*Eu-phrates*,	*phrasis*.
phth.	*na-phtha*,	*phthisis*.
pl.	*du-plus*,	*placidus*.
pn.	*Thera-pne*,	*pneuma*.
pr.	*ca-prea*,	*præsul*.
ps.	*scri-psi*,	*psittacus*.
pt.	*a-ptus*,	*Ptolemæus*.
rh.	*Pyr-rhus*,	*rhetor*.
sb.	*Le-sbos*,	σβέσις, extinctio.
sc.	*pi-scis*,	*scio*.
sch.	*Æ-schylus*,	*schisma*.

scl.

ſcl.	*A-ſclepiades,*	quia dicitur	*ſclopus.*
ſcr.	*A-ſcræus,*		*ſcribo.*
ſm.	*barbari-ſmus,*		*ſmaragdus.*
ſn.	*Bo-ſnia,*		*ſneida,* Lat. barb. *i. e.* inciſio.
ſp.	*ve-ſpa,*		*ſpatium.*
ſph.	*hemi-ſphærium,*		*ſphæra.*
ſpl.	*a-ſplenum,*		*ſplen.*
ſpr.	*a-ſpretum,*		*ſpretus.*
ſq.	*te-ſqua,*		*ſquama.*
ſt.	*pa-ſtor,*		*ſtabilis.*
ſth.	*Demo-ſthenes,*		*Sthenelus.*
ſtr.	*ro-ſtrum,*		*ſtratus.*
th.	*Clo-tho,*		*thorax.*
thl.	*A-thleta,*		*thlapſi,* herbæ nomen.
thr.	*æ-thra,*		*thronus.*
tl.	*A-tlas,*		*Tlepolemus.*
tm.	*La-tmius,*		*Tmolus.*
thm.	*Ari-thmetica,*		
tn.	*Æ-tna,*		θνήσκω, morior.
thn.	*E-thnicus,*		
tr.	*pa-tria,*		*trabs.*

Not. Quemadmodum *a-gnus* ſcribitur, ita & *a-gmen, te-gmen:* non quia vox ulla occurrit, quæ à *gm* incipiat; ſed quia *a* in *ago*, & *te* in *tego*, unde illa derivantur, ſyllabam faciant. Similiter, *do-ctrina* ſcribendum, non quòd ulla vox initio habeat *ctr;* ſed quòd *do* ſyllabam conſtituat in *do-ctus*, unde *do-ctrina*.

Excipiuntur à regulis primâ & quartâ, voces compoſitæ, in quibus pars quæque ab altera eſt ſeparanda: ut, *ab-utor, ob-ruo, in-ers, abſ-truſus, diſ-cors, ex-iſtimo, amphiſ-bæna, dyſ-enteria, propter-ea, et-enim, quem-ad-modum, quam-ob-rem,* &c.

GRAMMATICÆ
LATINÆ
INSTITUTIONUM
PARS QUARTA.

De PROSODIA.

PROSODIA est ea Grammaticæ pars, quæ Syllabarum quantitates & accentus, versuumque fabricandorum artificium tradit.

In Prosodia igitur de his tribus agendum est. 1. De Syllabarum quantitate. 2. De earundem accentu. 3. De arte metrica, seu versuum structura & dimensione.

CAP. I.

De Syllabarum Quantitate.

QUANTITAS est Syllabæ affectio, quâ ejus tempus seu moram metimur.

Syllaba est *brevis*, *longa*, & *communis* seu *anceps*.

BREVIS *Syllaba* est, quæ uno tantùm constat tempore, sive quæ celeriter pronunciatur; sic notata [˘ vel v]: ut, *pĕr*, *ĭn*, *pĭŭs*. Vocatur etiam *correpta*, & *corripi* dicitur Syllaba quæ brevis est.

LONGA *Syllaba* est, quæ duobus constat temporibus, sive quæ in pronunciando spatium exigit duarum brevium, sic signata [¯]: ut, *mōns*, *rēs*, *felīx*. Vocatur etiam *producta*, & Syllaba dicitur *produci* quæ longa est.

COMMUNIS sive ANCEPS Syllaba est, quæ in versu nunc brevis, nunc longa est: ut prior in *Atlas*, *patres*; media in *tenebræ*, *volucris*.

Ratione Ordinis Syllaba etiam distingui solet: 1. Si voces sint polysyllabæ (seu plurium quàm duarum syllabarum), in *primam*, *mediam* vel *medias*, & *ultimam* seu *postremam*. Tertia autem à fine, *ante-*

antepenultima dicitur; quæ ultimam præcedit, *penultima* vocatur. 2. Si voces ſint diſſyllabæ, in *priorem* & *poſteriorem*. 3. Monoſyllabicæ voces ultimis Syllabis accenſentur.

Quantitas Syllabæ eſt vel NATURALIS, ſive à natura vocalis deſumpta: ut, *re* in *reſiſto*, brevis; *de* in *depello*, longa: Vel ACCIDENTALIS, ſive à naturali diſcedens per adventitiam cauſam: ut, *re* in *reſtiti*, longa; quia ſequuntur duæ conſonantes; *de* in *deamo*, brevis, propter acceſſum alterius vocalis.

Syllabarum quantitas duobus modis cognoſcitur. 1. *Regulis*. 2. *Auctoritate*.

Auctoritas eſt ſimile exemplum ſive teſtimonium ex probato aliquo auctore adductum.

Auctoritate autem utimur, quando regulæ vel deficiunt, vel ignorantur.

Regulæ ſunt vel *generales* vel *ſpeciales*. Hæ in certis quibuſdam ſyllabis, illæ in omni ſyllaba locum habent.

REGULÆ GENERALES.

De VOCALI *ante* VOCALEM.

1. VOcalem breviant aliâ ſubeunte Latini.

Vocalis ante aliam vocalem in vocibus Latinis brevis eſt: ut, *Deus creavit omnia*. Sic, *mihi*, *nihil*: quia *h* in verſu adſpiratio, non litera, cenſetur.

EXCEPTIONES.

2. Ni capit *r*, *fio* produc: & nomina quintæ
E ſervant longum, ſi præſit *i*, ceu *ſpeciei*.
Anceps *ius* erit patrio: ſed protrahe *alîus*,
Alterius brevia tantùm: commune ſit *ohe*.
Pompei, *Cai*, produc, conformia jungens.
Dianam varia: longa *aër*, *dius* & *eheu*,
*Et patrius primæ cum ſeſe ſolvit in *ai*.

Exceptiones ſunt ſeptem.

1. *Fio* ubique primam producit, cùm abeſt *r*; ut, *fiebam*, *fiam*: ubi verò adeſt *r*, primam corripit; ut, *fieri*, *fierem*.

2. Genitivi & dativi ſing. quintæ declinationis vocalem penultimam *e* habent longam, quando inter duo *i* ponitur; ut, *diei*, *ſpeciei*.

3. Genitivi ſing. in *ius* in proſa longi ſunt, in verſu verò communes; ut, *unius*, *illius*. ✠ At *alîus* penultimam ſemper longam, *alterius* ſemper brevem habent.

4. *Ohe* priorem habet communem.

Pompei,

5. *Pompei*, *Cai*, & similes vocativi, penultimam producunt.
6. *Diana* primâ communi profertur.
7. *Aër*, *dius* & *eheu*, priorem producunt. Item, *aulai*, *terrai*, & similes genitivi prisci primæ declin. penultimam longam habent.

De vocali ante vocalem in Græcis.

3. Hìc Græci variant, nec certâ lege tenentur.

De vocibus Græcis vix dari potest certa regula. In multis enim prior vocalis corripitur: ut, in *Danaë*, *idea*, *sophia*, *Simois*, *Hyades*. In multis producitur: ut, in *Lycaon*, *Cytherea*, *Sperchius*, *Achelous*, *Enyo*.

NOT. 1. Ex Græcis priorem vocalem præcipuè producunt, 1. Desinentia in *ais*, *eis* & *ois*: ut, *Naïs*, *Laïs*, *Briseïs*, *Cadmeïs*, *Latoïs*, *Minoïs*. 2. Exeuntia in *eius* & *oius*: ut, *Nereïus*, *Priameïus*, *Acheloïus*, *Minoïus*. 3. Terminata in *aon* vel *ion*: ut, *Machaon*, *Didymaon*, *Amphion*, *Ixion*. 4. Composita à λαὸς: ut, *Archelaus*, *Menelaus*. ✠ Nec tamen hæc perpetua sunt: nam *Thebaïs* priorem vocalem corripit: ut, & *Phaon*, *Aon*, *Deucalion*, *Pygmalion*, cum multis aliis. Item secunda in *Nereïdes* est anceps; uti in *Orion* & *Geryon*.

NOT. 2. Accusativi in *ea* à nominativis in *eus*, sæpiùs corripiunt *e*; ut, *Orphea*, *Salmonea*: interdum producunt more Ionum, qui hæc scribunt per η, *Ilionēa*, *Idomenēa*, &c.

NOT. 3. Similiter & alia sunt producta, quæ per η vel ω scribuntur: ut, *Deïphobus*, *Deïanira*, *Troës*, *heroïcus*, &c. *Eous* primam habet ancipitem, quia Græcè ἕως & ἠώς, ἑῷς & ἠῷς, scribitur.

NOT. 4. Quæ Græcè ει habent ante vocalem, Latinis ferè sunt porrecta: ut, *Æneas*, *Cassiopea*, *centaurea*, *Penelopea*, *Galatea*, *Laodicea*, *Medea*. Item, *Basilius*, *Darius*, *Eugenius*, *Clio*, *Elegia*, *Iphigenia*, *Antiochia*, *Alexandria*, *idololatria*, *litania*, *politia*, &c. Sed *chorea*, *platea*, *conopeum*, & proprium *Malea*, penultimam habent communem.

¶ In vocibus barbaris seu peregrinis quantitas plerumque ambigua est. Sic primam in *Baal* producit Prudentius, corripit Sedulius. *Abraham* penultimâ longâ profert Sidonius, brevi Arator. In *ael*: ut, *Israel*, *Michael*, *Raphael*, nunc productâ, nunc correpta *a*, efferuntur.

De vocali longa POSITIONE.

4. Si postponatur vocali consona bina,
Aut duplex, longa est positu: sin utraque vocem
Incipiat, rarò præeunti est ultima longa.

I. Vocales ante duas consonantes, quarum utraque vel altera saltem in eadem sit voce, producitur: ut, *arma*, *perdidit*, *Errabat silva in magna*. Hæc vulgò POSITIO dicitur.

Ea quoque longa fit, cùm in eadem voce postponitur una duplex consonans: ut, *axis*, *gaza*.

Pro

Pro duplici etiam Grammaticis censetur *j* consonans posita inter duas vocales: ut, *major*, *rejicio*. Sed hoc non habet locum in compositis à *jugum*: ut, *bijugus*, *quadrijugus*, quæ vocalem *i* corripiunt.

II. Si vox præcedens in vocalem brevem desinat, & sequens à duabus consonantibus, vel unâ duplice incipiat, rarò ea vocalis positione producitur: quanquam hoc interdum factum reperiatur; ut,

Virg. *Ferte citi flammas, date tela, scandite muros.*

Juv. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

NOT. Tamen, in hoc posteriore exemplo, ut in plerisque aliis quæ huc adferuntur, syllabæ productionem, cæsuræ, de qua postea, tribui posse.

De MUTA & LIQUIDA.

5. Si mutæ liquida est subjuncta in syllaba eadem,
Quæ brevis antevenit vocalis, redditur anceps.
Hanc tamen in prosa semper breviare memento.
Sunt *l*, *r*, liquidæ, queis rarò jungimus *m*, *n*.

Cùm muta & liquida in eadem syllaba ponuntur post vocalem naturâ brevem, vocalis ea in versu fit communis: ut prima in *agris*, *Cyclopes*, media in *pharetra*, *volucris*.

Ovid. *Et primò similis volucrî, mox vera volucris.*

Ad hanc POSITIONEM, quam vulgò DEBILEM vocant, tres minimùm conditiones requiruntur. 1. Ut muta præcedat liquidam: nam si sequatur, hæc regula non habet locum: ut, in *arte*, *albus*, *herbâ*. 2. Ut muta liquidam præcedens, in eadem syllaba sit, non diversa: nam alioqui rursus regulæ nullus est locus: ut in *ab-luo*, *ob-ruo*, *quam-ob-rem*. 3. Ut vocalis præcedens mutam cum liquida, sit naturâ brevis; nam longa si sit, non potest corripi, sed manet longa. Hinc semper longa est prima in *acris* & *matris*, quippe quòd ea syllaba in *acer* & *mater* longa sit. Similiter & penultima in *salubris*, *ambulacrum*, semper producitur; quia sunt à *salus*, *salutis*, & *ambulatum*, quibus ea syllaba producta est.

NOT. Ex quatuor liquidis, duæ tantùm, *l* & *r*, in vocibus Latinis hanc positionem efficiunt; *m* verò & *n* non nisi in vocibus Græcis locum habent: ut, *Tecmessa*, *cycnus*, *Daphne*, *ichneumon*, *Progne*, &c.

De CRASI, *seu* CONTRACTIONE.

6. Vocalem efficiet semper Contractio longam.

Omnis syllaba, sive vocalis, ex duabus in unam contracta, naturâ est longa: ut, *cōgo*, ex *coago*; *aliūs*, ex *aliius*; *tibīcen*, ex *tibiicen*; *īt*, ex *iit*, &c. Item, cùm duæ voces in unam contrahuntur: ut, *sīs*, pro *si vis*; *sodes*, pro *si audes*; *malo*, pro *magis volo*; *nolo*, pro *non volo*.

De

De discrimine inter Crasin, Synæresin & Synecphonesin postea dicetur.

De DIPHTHONGO.

7. Diphthongum produc in Græcis atque Latinis;
In Græcis semper: at PRÆ composita sequente
Vocali brevia; veluti *præit* atque *præustus.*

Diphthongus naturâ longa est, tam in vocibus Græcis, quàm Latinis: ut, *Cæsar*, *fœnus*, *aurum*, *heus*, *omneis*, *Æneas*, *Eubœa.*

Exc. PRÆ, præpositio Latina, in compositis, sequente vocali, ferè corripitur: ut, *præeo*, *præustus.*

Virg. *Nec totâ tamen ille prior præeunte carinâ.*
Id. *Stipitibus duris agitur sudibusque præustis.*

REGULÆ SPECIALES.

EX his aliæ ad primas & medias, aliiæ ad ultimas syllabas pertinent.

De Primis & mediis Syllabis.

De vocibus DERIVATIS.

8. Derivata tenent mensuram primigenorum:
Orta tamen brevibus, *suspicio*, *regula*, *sedes*,
Seciùs, *humanus*, *penuria*, *mobilis*, *humor*,
Jumentum, *fomes*, primam producere gaudent.
Corripiunt sed *arista*, *vadum*, *sopor*, atque *lucerna*,
*Dux*que *ducis*, *stabilis*que, *fides*, *ditio*que, *quasillus.*
Nata licet longis; quæ pluraque suggeret usus.

Derivata sequuntur quantitatem suorum primitivorum. Sic brevis est prima in *amicus*, *pavidus*, *avitus*, quia eadem brevis est in *amo*, *paveo*, *avus*: longa verò in *maternus*, *nativus*, *finitimus*, quia longa in *mater*, *natus*, *finis*. Similiter *legebam*, *legam*, *legerem*, &c. primam habent brevem, quia sunt à *lego*, cujus prima est brevis. Contrà, *legeram*, *legerim*, *legero*, &c. primam habent longam, quia sunt à *legi*, cujus prima est longa.

Exc. I. Longa sunt à primitivis brevibus: *Suspicio*, à *suspicor*; *regula*, à *rego*; *sedes*, à *sedeo*; *seciùs*, à *secus*; *humanus*, ab *homo*; *penuria*, à *penus*; *mobilis*, à *moveo*; *humor*, ab *humus*; *jumentum*, à *juvo*; *fomes*, à *foveo*; & plura alia, quæ usus meliùs docebit.

Exc. II. Brevia à primitivis longis: *Arista*, ab *areo*; *vadum*, à *vado*; *sopor*, à *sopio*; *lucerna*, à *luceo*; *dux ducis*, à *duco*; *stabilis*, à *stabam*;

à *ſtabam*, vel ſupino *ſtatum*; *fides*, à *fido*; *ditio*, à *dis ditis*, vel *dives*; *quaſillus*, à *qualus*; & alia nonnulla uſu diſcenda.

De vocibus COMPOSITIS.

9. Simplicium ſervant legem compoſta ſuorum,
Quamvis diphthongus vel vocalis varietur.
At breviant *nihilum*, cum *pejero*, *dejero*, nec non
Veridicus, ſociis junctis, & *ſemiſopitus*.
Cognitus his addes, velut *agnitus*, *innubus*, atque
Pronubus: at longis *ambitus* mobile junges,
Imbecillus item: ſed *connubium* variabis.

Compoſita ſequuntur quantitatem ſimplicium ex quibus conſtant. Ita, in *perlego*, *relego*, *e* ante *g* brevis eſt, quia in ſimplici *lego* ea vocalis corripitur: in præterito *perlegi*, *relegi*, longa eſt, quia in ſimplici *legi* producitur. Sic *improbus* penultimam corripit, *perjurus* producit; quia prior in *probus* brevis, in *juris* longa eſt.

Servatur etiam eadem quantitas, quamvis vocalis vel diphthongus mutetur. Sic, *coincido*, *incido*, à *cado*, penultimam corripiunt: ut, *concīdo*, *incīdo*, à *cædo*, eandem producunt. Sic, in *irritus*, à *ratus*, media brevis; in *iniquus*, ab *æquus*, media longa; manente ſimplicium quantitate.

EXC. 1. Corripiuntur è ſimplicibus longis orta: *Nihilum*, à *ne* & *hilum*; *pejero* & *dejero*, à *juro*; *veridicus*, *fatidicus*, *cauſidicus*, & ſimilia in *dicus*, à *dico*; *ſemiſopitus*, à *ſopitus*; *cognitus* & *agnitus*, à *notus*; *innubus* & *pronubus*, à *nubo*.

EXC. 2. Producuntur à ſimplicibus brevibus: *Imbecillus* ſecundâ longâ, etſi prima in *baculus* ſit brevis: *ambitus* participium, penultimâ productâ, contra naturam ſupini *itum*, cui prima correpta eſt; quam potiùs ſequitur ſubſtantivum *ambitus*, uti & ejus derivativum *ambitio*.

EXC. 3. *Connubium*, à *nubo*, primâ longâ, ſecundam ſyllabam habet communem.

De compoſitis cum PRÆPOSITIONE.

10. Quam disjuncta dabat menſuram præpoſitura,
Juncta tenet: ſubiens illam niſi litera mutet.

Præpoſitiones in compoſitione eandem quam extra compoſitionem quantitatem habent. Sic, *amitto*, *deduco*, primâ longâ; *aboleo*, *perimo*, primâ brevi, proferuntur; quia per regulas de ultimis ſyllabis poſtea tradendas, præpoſitiones *à* & *de* ſeparatim poſitæ producuntur; *ab* verò & *per* itidem poſitæ corripiuntur. Similiter in

in *contradico*, *suprascriptus*, secundâ longâ; in *antefero*, *præterea*, secunda est brevis, ob eandem rationem.

NOT. Tamen hic & ubique regulas speciales generalibus cedere: nam præpositio in consonantem desinens, licet alioqui extra compositionem sit brevis, accessu tamen alterius consonantis fit longa: ut, *admitto*, *percello*. Et contrá, præpositio in vocalem desinens, licet alioqui extra compositionem sit longa, accessu tamen alterius vocalis fit brevis: ut, *deosculor*, *probibeo*.

De PRO *in compositis*.

11. Est PRO breve in Græcis, PRO longum ritè Latinis.
At rape quæ *fundus*, *fugio*, *neptis*que, *nepos*que,
Et *festum*, *fari*, *fateor*, *fanum*que creârunt.
Hisce *profectò* addes, pariterque *procella*, *protervus*,
Atque *propago* genus, *propago* protrahe vitis.
Propino varia, verbum *propago*, *profundo*:
Cum *pello*, *curo* genitis, *Proserpina* junge.

PRO, præpositio Græca, pro *ante*, corripitur: ut, *Propheta*, *prologus*.

PRO, præpositio Latina, producitur: ut, *prodo*, *promitto*.

EXC. 1. In multis Latinis vocibus PRO breviatur: ut, *profundus*, *profugio*, *profugus*, *pronepos*, *proneptis*, *professus*, *profari*, *profiteor*, *profanus*, *profectò*, *procella*, *protervus* & *propago*, cùm genus significat; nam *propago*, cùm ad vites refertur, producitur.

EXC. 2. In quibusdam est anceps: ut, *propino*, *propago* verbum, *profundo*, *propello*, *propulso*, *procuro* & *Proserpina*.

De SE, DI, & RE *in compositis*.

12. SE produc & DI, præter *dirimo* atque *disertus*.
Est RE breve: at viduum personis protrahe *refert*.

I. SE & DI, præpositiones inseparabiles, producuntur: ut, *separo*, *semotus*, *diduco*, *divello*.

EXC. *Dirimo* & *disertus* DI corripiunt.

II. RE, præpositio inseparabilis, brevis est: ut, *remitto*, *repello*.

EXC. *Refert* impersonale, pro *utile est*, primam producit, aliter corripit. Utriusque exemplum præbet hoc Ovidii;

Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert.——————

NOT. In nonnullis præpositio RE producitur, consonante sequente geminatâ: quomodo, *relligio*, *reppulit*, *repperit*, apud Poëtas frequenter legimus.

De Compositis sine PRÆPOSITIONE.

13. Pars si componens fini prior *i* vel *o* donat,
Sit breve: *vaticinor* monstraverit, *Arctophylax*que.

I. Voces, sive Latinæ sive Græcæ, priorem compositi partem in *i* terminantes, *i* corripiunt. Latinæ: ut, *omnipotens*, *agricola*, *vaticinor*, *significo*, &c. Græcæ: ut, *Architectus*, *Iphigenia*, *dimeter*, *trimeter*, &c.

II. Voces, præcipuè Græcæ, priore compositionis parte in *o* exeuntes, *o* itidem corripiunt: ut, *Argonauta*, *Arctophylax*, *bibliotheca*, *Philosophus*, &c. item hæ Latinæ, *bardocucullus*, *sacrosanctus*, *hodie*, *duodecim*.

EXCEPTIONES.

14. *I* quibus est flexu mutabile jungito longis,
Quæque queunt sensu salvo divellier, addens
De quibus aut Crasis aliquid vel Syncopa tollit.
Idem masculeum produc, & *ubique* & *ibidem*;
Huic dein agglomerans turbæ composta *diei*.
His *intro*, *retro*, *contro*que & *quando* creata
(*Quandoquidem* excepto) bene junxeris, atque *alioquin*,
Quæque per *o* magnum scribuntur nomina Graiis.

A superiore regula variæ sunt exceptiones.

I. Priorem compositi partem in *i* producunt,

1. In quibus *i* pro casibus variatur: ut, *quidam*, *quivis*, *quilibet*, *quicunque*, *quantivis*, *quanticunque*, *tantidem*, *unicuique*, *eidem*, *reipublicæ*, *qualicunque*.

2. Quæ separari salvo eodem sensu possunt: ut, *ludimagister*, *parvipendo*, *lucrifacio*, *siquis*: vel aliter, *ludi magister*, *parvi pendo*, &c.

3. Quæ Crasin vel Syncopen sunt passa: ut, *tibicen*, pro *tibiicen*; *bigæ*, *trigæ*, *quadrigæ*, pro *bijugæ*, *trijugæ*, *quadrijugæ*; *ilicet*, *scilicet*, pro *ire licet*, *scire licet*.

4. *Idem* pronomen masc. generis; nam neutrius est breve: item, *ubique*, *ibidem*. At in *ubivis* & *ubicunque* (ut in simplice *ubi*) est anceps.

5. Composita à *die*; ut, *biduum*, *triduum*, *meridies*, *pridie*, *postridie*. At *quotidie* & *quotidianus* secundam nonnunquam habent correptam.

II. Producitur prior compositi pars in *o*.

 1. In

1. In Latinis, ex *intro*, *retro*, *contro* & *quando* compositis: ut, *introduco*, *intromitto*, *introgredior*, *retrocedo*, *retrogradus*, *controversia*, *controversus*, *quandoque*, *quandocunque*. (At *quandoquidem* secundam habet brevem.) Quibus adde *alioqui* seu *alioquin*, *ceteroquin*, *utrobique*.

2. In Græcis, quæ per ω *μέγα*, sive *o* magnum, scribuntur: ut, *Geometra*, *Minotaurus*, *lagopus*.

APPENDIX.

De aliis sine præpositione compositis.

1. In *a* priore parte compositi exeuntia sunt longa: ut, *quare*, *quapropter*, *quatenus*, *quacunque*: Item, *trado*, *traduco*, *trano*. Excipe *eadem*, nisi ablativi sit casûs.

2. In *e* terminata corripiuntur. In prima syllaba; ut, *nefas*, *nefastus*, *nefandus*, *nefarius*, *neque*, *nequeo*: item, *tredecim*, *trecenti*, *equidem*, *selibra*. In secunda: ut, *valedico*, *madefacio*, *tepefacio*, *patefacio*, & similibus. In tertia: ut, *bujuscemodi*, *ejuscemodi*. Excipe primam in *sedecim*, *semodius*, *nequis*, *nequam*, *nequitia*, *nequando*, *nemo*, *credo*, *memet*, *mecum*, *tecum*, *secum*: item secundam in *veneficus* & *videlicet*.

3. In *u* & *y* Græco, finita correpta sunt. In prima syllaba: ut, *ducenti*, *dupondium*. In secunda: ut, *quadrupes*, *centuplum*, *Trojugena*, *cornupeta*. Item, *Polydorus*, *Polydamas*, *Polyphemus*, *doryphorus*. Excipe *judico*, primâ longa.

De prima in PRÆTERITIS *dissyllabis.*

15. Præterita assumunt primam dissyllaba longam.
Tolle *bibit*, *scidit*, & *fidit*, ac *tulit* ortaque *do*, *sto*.

Præterita dissyllaba habent priorem longam: ut, *veni*, *vidi*, *vici*.
Exc. Hæc sex priorem breviant: *Bibi*, *scidi* à *scindo*, *fidi* à *findo*, *tuli*, *dedi*, *steti*.

De prima & secunda in PRÆTERITIS *geminatis.*

16. Præteritum geminans primam, breviabit utramque,
Ut *pario*, *peperi*; vetet id nisi consona bina.
At quod *cædo* creat tardat, ceu *pedo*, secundam.

Præterita primam syllabam geminantia tam illam quàm sequentem corripiunt: ut, *cecidi*, *tetigi*, *pepuli*, *peperi*, *didici*, *tutudi*.
Exc. *Cæcīdi* à *cædo*, & *pepēdi* à *pedo*, secundam habent longam: ut & ea in quibus duæ consonantes concurrunt; ut, *fefelli*, *tetendi*, *momordi*.

De prima in SUPINIS *dissyllabis.*

17. Cuncta Supina tenent primam dissyllaba longam:
Præter nata *sero*, *cieo*, *lino*, cum *sino*, *sisto*,
Quæ breviant; *eo*, *do*que, *ruo*, *queo* junge, *reor*que.

Supina

Supina diſſyllaba priorem producunt: ut, *caſum*, *viſum*, *motum*.
EXC. *Satum* à *ſero*, *citum* à *cieo*, *litum* à *lino*, *ſitum* à *ſino*, *ſtatum* à *ſiſto*, *itum* ab *eo*, *datum* à *do*, *rutum* à *ruo*, *quitum* à *queo*, *ratum* à *reor*, priorem corripiunt.

NOT. *Statum* à *ſto* priorem habere longam videtur: unde *ſtaturus* (& ejus compoſita *conſtaturus*, &c.) *ſtamen*, & *Statius*, viri nomen, primâ longâ. At *ſtatum* à *ſiſto* videtur priorem corripere; unde *ſtatus-ûs*; *ſtatus*,*-a*,*-um*; *ſtatio*, *ſtatuo*, *ſtabilis*, *ſtabulum*, *ſtator*, *ſtatim*, & alia quædam his orta, primâ brevi.

De prima in aliis PRÆTERITIS *&* SUPINIS *polyſyllabis.*

18. Cætera præſentis menſuram verba reſervant.
Excipe ſed *poſui poſitum*, *genui genitum*que,
Et *potui*; quæ dant quoque *ſolvo* & *volvo* ſupina.

Alia præterita & ſupina polyſyllaba tantam habent primam, quanta eſt prima præſentis. Ita, *vocavi* & *vocatum* primam corripiunt; *clamavi* & *clamatum* primam producunt; quia *voco* brevem, *clamo* longam eam ſyllabam habent.

EXCIPE quæ à præſenti producto primam corripiunt, *poſui*, *poſitum*, à *pono*; *genui*, *genitum*, à *gigno*; *potui*, à *poſſum*; *ſolutum*, *volutum*, à *ſolvo*, *volvo*.

De penultima in SUPINIS *polyſyllabis.*

19. Præ *tum* vocalem polyſyllaba cuncta ſupina
Producunt, *atum*, quibus *etum* finis, & *utum*:
Ivi præterito veniens ſociabis & *itum*.
Cætera corripies in *itum* quæcunque reſidunt.

1. Supina polyſyllaba in *atum*, *etum*, & *utum*, exeuntia, habent penultimam longam: ut, *amatum*, *deletum*, *minutum*.

2. Supina in *itum* à præteritis in *ivi* venientia penultimam itidem producunt: ut, *cupivi*, *cupitum*; *petivi*, *petitum*; *polivi*, *politum*.

3. At ſupina in *itum* ab aliis quibuſcunque præteritis deſcendentia, penultimam corripiunt: ut, *cubui*, *cubitum*; *monui*, *monitum*; *abolevi*, *abolitum*; *bibi*, *bibitum*; *credidi*, *creditum*.

De penultima PARTICIPIORUM *in* RUS.

20. In *rus* Participi ſemper penultima longa eſt.

Participia in *rus* penultimam ſemper producunt: ut, *amaturus*, *habiturus*, *victurus*, *auſurus*.

De Crementis Nominum.

CREMENTUM nominis eſt exceſſus obliqui caſûs in ſyllaba vel ſyllabis ſupra nominativum.

1. Si genitivus singularis par fuerit nominativo numero syllabarum, nullum erit crementum: ut, *Musa*, *Musæ*; *vates*, *vatis*; *dominus*, *domini*.

2. Sin longior fuerit unâ syllabâ, tum penultima genitivi crementum erit: ut, *rex*, *regis*; *sermo*, *sermonis*; *interpres*, *interpretis*.

3. Crementum genitivi reliquorum casuum utriusque numeri norma est: ut, *sermo*, *sermonis*, *sermoni*, *sermonem*, *sermone*, *sermones*, *sermonum*, *sermonibus*; in quibus *o* semper longum est. ✱ Excipe *bobus*; de quo postea.

Not. *Iter*, *suppellex*, & composita à *caput*, literis *ps* finita, duplici augentur cremento in singulari, *itineris*, *supellectilis*, *anceps*, *ancipitis*. Dativus etiam & ablativus tertiæ in *ibus*, bina plerumque crementa habent: ut, *regibus*, *hominibus*, &c. Voces autem prædictæ iis in casibus habent tria, *itineribus*, *suppellectilibus*, *ancipitibus*.

De SINGULARI *nominis* CREMENTO.

CREMENTA 1, 4, & 5 *Declinationum*.

21. Vocalis numero coëat nisi bina priore,
Casibus obliquis non crescunt nomina primæ,
Nec quæ quarta dedit, dedit aut inflexio quinta.

In prima, quarta & quinta declinatione nullum fit numero singulari incrementum, nisi ubi vocalis aliam præcedit: ut, in prima, *aulai*, *pictai*; in quarta, *anuis*, *anui*; in quinta, *rei*, *speciei*. De quarum omnium quantitate supra diximus, reg. 1. & 2.

* CREMENTA *secundæ Declinationis*.

22. Quæ sequitur primam tantùm producit *Iberi*.

Crementa secundæ declinationis corripiuntur: ut, *tener*, *teneri*; *vir*, *viri*; *satur*, *saturi*.

Exc. At *Iber*, *Iberi*, & ejus compositum, *Celtiber*, *Celtiberi*, penultimam producunt.

* De genitivo crescente in *ius* diximus suprà, reg. 2.

CREMENTA *tertiæ Declinationis*.

A.

23. Semper A curtat *atis* ternæ: sit *dogmatis* index.

Nomina in A tertiæ genitivi crementum in *atis* corripiunt: ut, *dogma*, *dogmatis*; *poëma*, *poëmatis*.

O.

24. O breviabit *inis*: sed porrigit *enis* & *onis*.
Mensuram variant at in his gentilia quædam.

1. *Inis*

1. *Inis* ab O corripitur: ut, *cardo, cardinis; virgo, virginis.*

2. *Enis* & *onis* ab *o* producuntur: ut, *Anio, Anienis; Cicero, Ciceronis.*

3. Nomina gentilia quantitatem variant. Pleraque enim genitivum corripiunt: ut, *Macedo, Macedonis; Saxo, Saxonis.* Sic *Lingones, Senones, Teutones*, seu *Teutoni, Vangiones, Vascones*, penultimâ brevi. *Brittones* Juvenali corripitur, Martiali producitur. *Suessones, Vettones*, penultimam habent longam: quibus addi possunt, *Burgundiones, Eburones.*

NOT. Si Græca in ON, *n* amittant, servant in obliquis quantitatem quam priùs habuerant: ut, *Agamemnon* vel *Agamemno, Agamemnonis*, penultimà brevi; *Demiphon* vel *Demipho, Demiphonis*, penultimâ longâ. Vid. mox. reg. 28.

I, C.

25. I breve mittit *itis*. Sed ab EC producitur *ecis.*

1. Nomina in I à *meli* composita, corripiunt crementum *itis*: ut, *Hydromeli, hydromelitis.*

2. In EC producunt *ecis*: ut, *halec, halecis; Melchisedec, Melchisedecis.*

D.

26. In D crementum breve nomina pauca tulerunt.

In D crementum corripiunt: ut, *David, Davidis; Bogud, Bogudis.*

NOT. Poëtæ Ecclesiastici penultimam in *Davidis* sæpiùs producunt.

L.

27. AL mas curtat *alis*: sed neutrum protrahit *alis*.
Elis cum *Solis* produc; reliquis breviatis.

1. Masculina in AL corripiunt genitivum in *alis*: ut, *Sal, salis; Hannibal, Hannibalis.*

2. Neutra in AL producunt *alis*: ut, *animal, animalis.*

3. *Sol* producit *Solis*: item nomina in EL Hebraica genitivi penultimam habent longam: ut, *Michaël, Michaëlis; Daniel, Danielis.*

5. Reliqua in L crementum corripiunt: ut, *vigil, vigilis; Consul, Consulis.*

N.

28. ON nimis incertum est: EN *inis* rape: cætera produc.

1. De nominibus in ON vix dari potest certa regula. Multa enim genitivi penultimam producunt: ut, *Helicon, Heliconis; Chiron, Chironis.* Multa corripiunt: ut, *Actæon, Actæonis; Memnon, Memnonis.*

2. In

2. In EN breviant *inis*: ut, *tibicen*, *tibicinis*; *flumen*, *fluminis*.
3. Cætera in N penultimam producunt: AN, *anis*; ut, *Titan*, *Titanis*: EN, *enis*; ut, *Syren*, *Syrenis*: IN, *inis*; ut, *delphin*, *delphinis*: YN, *ynis*; ut, *Phorcyn*, *Phorcynis*.

R.

29. *Aris* ab AR neutro produc: sed demito *bacchar*,
Par cum compositis, *jubar* his cum *nectare* jungens.
Protrahe *Nar*, *Naris*, *furis*, *veris*, *Recimeris*,
Byzer, *Ser*, & *Iber*, in *ter* Græcum, *æthere* dempto.
Oris ab OR longum est: cum neutris corripe Græca.
Arboris & *memoris* brevies, indictaque cuncta.

1. *Aris* ab AR neutri generis producitur: ut, *calcar*, *calcaris*.
EXC. At hæc neutra *aris* corripiunt: *bacchar*, *baccharis*; *jubar*, *jubaris*; *nectar*, *nectaris*: item adjectivum *par*, *paris*, cum suis compositis, *impar*, *imparis*; *dispar*, *disparis*, &c.
2. Hæc in R finita genitivum producunt, *Nar*, *naris*, fluvii nomen; *fur*, *furis*; *ver*, *veris*; *Recimer*, *Recimeris*, viri proprium; *Byzer*, *Byzeris*; *Ser*, *Seris*; *Iber*, *Iberis*, & in secunda, *Iber*, *Iberi*, populorum nomina.
3. Græca in TER producunt *teris*: ut, *crater*, *crateris*; *character*, *characteris*.
EXCIPE *æther*, *ætheris*, penultimâ brevi.
4. *Oris* ab OR producitur: ut, *amor*, *amoris*; *timor*, *timoris*.
EXC. (1.) Neutra: ut, *marmor*, *marmoris*; *æquor*, *æquoris*. (2.) Græca in OR: ut, *Hector*, *Hectoris*; *Rhetor*, *Rhetoris*. (3.) *Arbor*, *arboris*, femininum; & *memor*, *memoris*, adjectivum.
5. Reliqua in R non dicta genitivi penultimam corripiunt: AR *aris*, masc. gen. ut, *Cæsar*, *Cæsaris*; *Hamilcar*, *Hamilcaris*; *lar*, *laris*. ER *eris* cujuscunque generis: ut, *aër*, *aëris*; *mulier*, *mulieris*; *cadaver*, *cadaveris*; *iter* olim *itiner*, *itineris*; *verberis* ab inusitato nominativo *verber*. UR *uris*: ut, *vultur*, *vulturis*; *murmur*, *murmuris*. YR *yris*: ut, *martyr*, *martyris*.

AS.

30. *Atis* ab AS tardat, *anatis* nisi, quæque Latina.
Cætera, sed *vasis* dempto, correpta dabuntur.

1. Nomina in AS Latina producunt crementum genitivi in *atis*: ut, *pietas*, *pietatis*; *Mæcenas*, *Mæcenatis*.
EXCIPE *anas*, *anatis*, quod penultimam corripit.
2. Alia nomina in AS genitivi crementum habent breve: ut, 1. Græca in *adis*, *atis* & *anis*: ut, *Pallas*, *Palladis*; *artocreas*, *artocreatis*;

creatis; Melas, Melanis, fluvii nomen. 2. *Vas, vadis; mas, maris.* At *vas, vasis,* primam producit.

ES.

31. ES patrium breviat: demas *locuples*que, *quies*que,
Et *mansues, hæres, merces,* & Græca per *etis.*

ES breviat penultimam genitivi: ut, *miles, militis; seges, segetis; obses, obsidis; Ceres, Cereris; pes, pedis.*

EXCIPIUNTUR, *locuples, locupletis; quies, quietis; mansues, mansuetis; hæres, hæredis; merces, mercedis.*

Item nomina Græca quæ habent *etis:* ut, *lebes, lebetis; Thales, Thaletis,* &c.

IS.

32. Corripit IS crescens patrium: sed porrige *gliris,*
Et quod Romuleum genitivum format in *itis.*
Et *Psophis, Crenis, Nesis,* Græcumque quod *in* dat.

In IS crescentia genitivi penultimam corripiunt: ut, *lapis, lapidis; Phyllis, Phyllidis; cinis, cineris; sanguis, sanguinis.*

Exc. 1. *Glis, gliris;* penultimâ longâ. 2. Latina quæ habent *itis: Dis, ditis; lis, litis; Quiris, Quiritis; Samnis, Samnitis.* ✱ At *Charis, Charitis,* Græcum, penultimam corripit. 3. Penultimam etiam producunt, *Psophis, Psophidis,* urbis; *Crenis, Crenidis,* Nymphæ; *Nesis, Nesidis,* insulæ nomina. Et, 4. Græca in *is,* quæ per *in* etiam finiuntur: ut, *Salamis* vel *in, Saláminis.*

OS.

33. OS patrii crementa dedit producta: sed aufer
Quæ tria correptis gaudent, *bos, compos,* & *impos.*

OS crementum genitivi producit: ut, *nepos, nepotis; flos, floris; custos, custodis.*

Exc. Tria crementum habent breve, *bos, bovis; compos, compotis; impos, impotis.*

US.

34. US crementa rapit: sed in *uris,* & *utis,* & *udis.*
Quod præit *u* longum est: *Ligus* hinc at tolle, *pecus*que,
*Intercus*que. Gradus medius producit US *oris.*

In US terminata genitivi crementum corripiunt: ut, *corpus, corporis; vellus, velleris; tripus, tripodis.*

Exc. 1. Quæ habent *udis, uris,* aut *utis, u* penultimæ producunt: ut, *incus, incudis; jus, juris; salus, salutis.*

✱ At

✱ At hæc tria corripiuntur: *Liguris*, *à Ligus*, vel *Ligur*; *pecudis*, ab inusitato *pecus* vel *pecudis*; *intercutis*, ab *intercus*.

Exc. 2. Comparativa in US crementum producunt: ut, *melius*, *melioris*, &c. servatâ, sciz. masculini vel feminini quantitate, *melior*, *melioris*.

YS.

35. YS celerabit *ydos*: sed tardè proferet *inis*.

1. YS breviat crementum in *ydis* vel *ydos*: ut, *chlamys*, *chlamydis* vel *-ydos*.

2. YS crementum in *ynis* producit: ut, *Trachys*, *Trachynis*.

BS, PS, MS.

36. Consona cùm præit S, patrii penultima curta est.
Hinc *Cyclops*, *seps*, *gryps*, *Cercops*, *plebs* aufer & *hydrops*.

Nomina in S, præcedente consonâ, finita, genitivi penultimam corripiunt: ut, *cælebs*, *cælibis*; *Lælaps*, *Lælapis*; *Dolops*, *Dolopis*; *inops*, *inopis*; *auceps*, *aucupis*; *hiems*, *hiemis*: item, *anceps*, *ancipitis*; *biceps*, *bicipitis*; & similia à *caput* composita, in quibus utrumque genitivi crementum breve est.

Exc. Hæc penultimam habent longam: *Cyclops*, *Cyclopis*; *seps*, *sepis*; *gryps*, *gryphis*; *Cercops*, *Cercopis*, populus; *plebs*, *plebis*; *hydrops*, *hydropis*.

T.

37. T breve crementum patrii per *itis* sibi poscit.

In T finita crementum genitivi in *itis* corripiunt: ut, *caput*, *capitis*; *sinciput*, *sincipitis*; *occiput*, *occipitis*.

X.

38. Præ *gis* vocalem rapit X. Producito *lex*, *rex*.
EX *icis* abbreviat, *vibex* nisi. Cætera produc.
Præter *abax*, *smilax*, *atrax*, cum *dropace*, & *anthrax*, [*colax*que;
Fax & *Atax*, *climax*que *panax*que, *styrax*que,
Quæque *phylax*que, *corax*que creant, & cum *nece*, rectis [*fornix*,
Orba suis, *vicis* atque *precis*; cum *appendice*,
Coxendix, *chœnix*que, *Cilix*, *natrix*que, *calix*que,
Pix, & *onyx*, *illix*, *histrix*, cum *mastiche*, *varix*,
Queis

Quers *Erycis*, *filicis*, *salicis*, *laricis*que *nivis*que,
Cappadocis, *calycis* cum *Naryce præcoce* nectes;
Adde *ducis* pariterque *crucis*, *nuce* cum *truce* junctis,
At patrio variato *Syphax*, cum *Bebryce*, *sandix*.

1. Nomina in X, genitivum in *gis* facientia, vocalem ante *g* corripiunt: ut, *harpax*, *harpagis*, i. e. verticillus; *aquilex*, *aquilegis*; *Biturix*, *Biturigis*; *Allobrox*, *Allobrogis*; *conjux*, *conjugis*; *Phryx*, *Phrygis*.

EXC. At producuntur, *lex*, *legis*; *rex*, *regis*. Quibus adde, *coccyx*, *coccygis*; &, cujus nominativus vix jam in usu est, *frux*, *frugis*.

2. Corripitur item *icis* ab EX: ut, *vertex*, *verticis*; *pontifex*, *pontificis*. ✱ Unum producitur, *vibex*, *vibicis*: nisi potius rectus sit *vibix*.

3. Cætera in X genitivi crementum producunt. In AX: ut, *pax*, *pacis*; *fornax*, *fornacis*. In EX: ut, *halex*, *halecis*; *vervex*, *vervecis*. In IX: ut, *radix*, *radicis*; *cicatrix*, *cicatricis*. In OX: ut, *vox*, *vocis*; *velox*, *velocis*. In UX: ut, *lux*, *lucis*; *Pollux*, *Pollucis*. In YX: ut, *Bombyx*, *Bombycis*; *Ceyx*, *Ceycis*.

EXC. I. Ex his multa corripiuntur:

(1.) In AX: *Abax*, *abacis*, i. e. abacus; *smilax*, *smilacis*; *Atrax*, *Atracis*; fluvii & urbis nomen: *dropax*, *dropacis*, unguenti genus; *anthrax*, *anthracis*, i. e. carbo; *fax*, *facis*; *Atax*, *Atacis*, Galliæ fluvius; *climax*, *climacis*, scala, & schema Rhetoricum; *panax*, *panacis*, & ejus compositum *opopanax*, *opopanacis*; *styrax* vel *storax*, *storacis*, gummi genus; *colax*, *colacis*, parasitus: item, composita à *phylax* & *corax*; ut, *Arctophylax*, *Arctophylacis*; *Nomophylax*, *Nomophylacis*, i. e. legum custos; *nycticorax*, *nycticoracis*, i. e. corvus nocturnus, vel noctua; *phalacrocorax*, *phalacrocoracis*, corvus aquaticus.

(2.) In EX: *Nex*, *necis*; & recto carentia *vicis* & *precis*: item, *fœnisex*, *fœnisecis*; *resex*, *resecis*, in regula haud memorata, & *suppellex*, *suppellectilis* in cremento secundo.

(3.) In IX: *Appendix*, *appendicis*; *fornix*, *fornicis*; *coxendix*, *coxendicis*; *chœnix*, *chœnicis*, mensuræ nomen; *Cilix*, *Cilicis*, populus; *natrix*, *natricis*, serpens aquaticus; *calix*, *calicis*; *pix*, *picis*; *illix*, *illicis*, quòd aves illicit; *hystrix*, *hystricis*; *mastix*, *mastichis*, resina lentisci arboris; *varix*, *varicis*, vena plus æquo intumescens; *filix*, *filicis*; *salix*, *salicis*; *larix*, *laricis*; *nix*, *nivis*.

(4.) In OX: *Cappadox*, *Cappadocis*, populus; *præcox*, *præcocis*, præmaturus.

(5.) In UX: *Dux*, *ducis*; *crux*, *crucis*; *nux*, *nucis*; *trux*, *trucis*.

(6.) In YX: *Onyx*, *onychis*; *Eryx*, *Erycis*, montis & viri nomen;

Q *calyx*,

calyx, *calycis*, gemma floris; *Naryx*, *Narycis*, oppidum Locrorum, aliter Narycia appellatum.

Exc. 2. Hæc tria genitivi crementum habent commune; *Syphax*, *Syphācis* vel *Syphăcis*; *sandix*, *sandīcis* vel *sandĭcis*; *Bebryx*, *Bebrȳcis* vel *Bebrўcis*. ✱ At *Syphacis* penultimâ productâ, *Bebrycis*, eâ correptâ, rectiùs efferentur.

De PLURALI *nominis* CREMENTO.

39. Pluralis casus, si crescit, protrahit A, E,
Et simul O. *Bubus* dempto, sed corripit I, U.

A, E, O, in crementis pluralibus producuntur: ut, *Musarum*, *rerum*, *dominorum*.

I & U corripiuntur: ut, *artibus*, ab *ars*; *artubus*, ab *artus*.

✱ *Bubus* tamen, seu *bobus*, propter Crasin (est enim ex *bovibus* contractum) producitur.

De Crementis verborum.

CREMENTUM verbi est, cùm aliqua ejus pars secundam personam singularem præsentis Indicativi activi, syllabâ unâ vel pluribus excedit.

1. Si igitur verbum huic secundæ personæ æquale sit, nullum erit crementum: ut, *amas*, *amem*.

2. Sin verbum longius sit unâ syllabâ, unam habebit crementum: ut, *amamus*, *amatis*, quorum penultima crementum est: nam ultima nunquam dicitur crementum.

3. Si verbum duabus syllabis excedat, duo erunt crementa: ut, *amabamus*, *amabatis*. Si tribus, tria: ut, *amaverimus*, *amaveritis*. Si denique quatuor, totidem erunt crementa: ut, *audis*, *audiebamini*.

4. In verbis deponentibus fingenda est vox activa, ad quam verborum crementa dirigantur: ut, *conatur* unum habet crementum, *conabatur* duo, *conaremini* tria; quia si secunda persona vocis activæ foret, ipsa esset *conas*.

5. Ultima syllaba (ut modò diximus) nunquam dicitur crementum: prima verò est, si norma ipsa sit monosyllaba. Sic in *damus*, *fletis*, *scires*, prima syllaba crementum est; quia *das*, *fles*, *scis*, monosyllaba sunt.

A *in* CREMENTIS *verborum*.

40. A verbum crescens auctu producit in omni.
Excipe crementum *dare* primum quod breve poscit.

A in

A in omni verborum cremento producitur: ut, *stabam*, *amarem*, *legebamus*, *audiebamini*. Sic, *bibamus*, *veneramus*.

Exc. *Do* ejusque composita primæ conjugationis A in primo cremento corripiunt: ut, *damus*, *dabunt*, *dare*: item, *circundamus*, *venundabo*, &c. penultimâ brevi.

* In aliis autem crementis verbi *do*, ut & in primo cremento compositorum ejus tertiæ conjugationis, A producitur; ut, *dabamus*, *dederatis*, *credamus*, &c.

E *in* CREMENTIS *verborum*.

41. E quoque producunt verba increscentia: verùm
Prima E corripiunt ante *r* duo tempora ternæ.
Rere fit & *reris* longum, *beris* at *bere* curtum.
Semper E corripitur præ *ram*, *rim*, *ro*que locatum.
Curtat & interdum *steterunt*, *dederunt*que Poëta.

E in omnibus verborum crementis longum est: ut, *amemus*, *amaremus*, *amavissetis*; *docebam*, *docerem*; *legebat*, *legerunt*; *audiemus*, *audivêre*, &c.

Exc. 1. E ante *r* breve est in primo cremento in quovis præsenti & imperfecto tertiæ conjugationis: ut, *legeris* vel *legere* in præsenti Indic. pass. *legere* in Infinitivo act. & Imperativo pass. *legerem* & *legerer* in imperfecto Subjunct. act. & pass.

* *Reris* tamen & *rere*, tam in tertia quàm in aliis conjugationibus, producitur; ut, *legereris*, *legerere*; *amareris*, *amarere*; *docereris*, *docerere*, &c.

Exc. 2. *Beris* & *bere* ubique corripitur: ut, *amaberis*, *amabere*, in prima; *doceberis*, *docebere*, in secunda; &, apud priscos, *largibere*, *experibere*, in quarta.

Exc. 3. E ante *ram*, *rim*, *ro*, cæterisque personis inde fluentibus, breve est: ut, *amaveram*, *amaverim*, *amavero*, *docueram*, *eram*, *fueram*, *potero*, *potuero*, &c.

NOT. Poëtæ in præterito indicativi *e* ante *runt* interdum corripiunt: ut,

Virg. *Obstupui, steteruntque comæ, & vox faucibus hæsit.*
Hor. *Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.*

I *in* CREMENTIS *verborum*.

42. Corripit I crescens verbum: sed deme *velimus*,
Nolimus, *simus*, quæque his sata cætera; jungens
Ivi præteritum, prima incrementaque quartæ.
Præterito curtabis *imus* tamen undique: vates
Exacto variant *rimus*, *ritis*que futuro.

 I in

I in quovis verborum cremento corripitur; ut, *amabimus*, *docebitur*, *legimus*, *cupitis*, *aggredimur*: item in omnibus crementis quartæ præter primum; ut, *audimini*, *audiremini*, *audiebamini*.

Exc. 1. Hæc I longum habent: *simus*, *velimus*, *nolimus*, cum aliis personis ab his deflexis, eorumque compositis; ut, *sitis*, *velitis*, *nolitis*, *nolito*, *nolitote*, *malimus*, *malitis*, *possimus*, *possitis*, &c.

Exc. 2. I ante *vi* in præteritis semper producitur: ut, *petivi*, *quæsivi*, *audivi*: itidemque in aliis personis, *petivisti*, *quæsivit*, *audiverunt*, &c.

Exc. 3. Primum crementum quartæ conjugationis longum est: ut, *audimus*, *auditis*, *auditur*, *audito*, *audirem*, *audire*, *ibam*, *ibo*, *scimus*, *scirent*, &c.

✠ At *imus* in omni præterito, etiam quartæ, corripitur: ut, *juvimus*, *vidimus*, *fecimus*, *venimus*, in cremento primo; *amavimus*, *adolevimus*, *pepercimus*, *munivimus*, in secundo.

Notandum igitur in verbis quartæ, quorum præsens & præteritum voce concurrunt, penultimam præsentis esse longam, *venīmus*, *reperīmus*: præteriti autem brevem, *venĭmus*, *reperĭmus*.

Appendix, *Rimus* & *ritis* in præteritis Subjunctivi semper corripiuntur: in futuris verò ejusdem, quæ exacta vocant, a Poetis nonnunquam producuntur: ut,

Catull. *Dein cum millia multa fecerimus*. Vers. Phaleuc.
Ovid. *Cum maris Ionii transieritis aquas*,—Pentam.

O & U *in* crementis *verborum*.

43. O produc verbis crescentibus; U breve profer.

O in verborum crementis semper producitur: ut, *amatote*, *facitote*.
U in eorundem crementis corripitur: ut, *sumus*, *possumus*, *volumus*.

APPENDIX.

De aliarum quarundam Primarum *ac* mediarum Syllabarum *quantitate*.

I. Patronymica masculina in ides vel ades, penultimam fere corripiunt: ut, *Priamides*, *Atlantiades*. ✠ Excipe formata à nominibus in *eus*: ut, *Pelides*; item, *Belides*, *Lycurgides*, *Amphiaraides*, *Iapetionides*, quæ eam producunt.

II. Patronymica, iisque cognata, in ais, eis, itis, ois, otis, ine & one, penultimam ferè producunt: ut, *Achais*, *Ptolemais*, *Chryseis*, *Æneis*, *Memphitis*, *Oceanitis*, *Minois*, *Latois*. *Icariotis*, *Nilotis*, *Nerine*, *Acrisione*. ✠ *Thebais* tamen & *Phocais* penultimam habent brevem, *Nereis* communem.

II. Adjectiva in acus, icus, idus, imus, penultimam plerumque habent brevem: ut, *Ægyptiacus*, *dæmoniacus*; *academicus*, *aromaticus*; *callidus*,

callidus, lepidus; finitimus, legitimus: item superlativa, *pulcherrimus, fortissimus, optimus, maximus,* &c. ✠ Excipe *Meracus, opacus; amicus, apricus, pudicus, mendicus, posticus; fidus, infidus; bimus, trimus, quadrimus, patrimus, matrimus, opimus;* & superlativa duo, *imus, primus.*

IV. Adjectiva in ALIS, & pleraque omnia in ANUS, ARUS, IVUS, ORUS, OSUS, penultimam producunt: ut, *conjugalis, dotalis; montanus, urbanus; amarus, avarus; æstivus, fugitivus; canorus, decorus; arenosus, pruinosus.* ✠ At *barbarus, opiparus,* corripiunt.

V. Adjectiva in ILIS verbalia penultimam corripiunt: ut, *agilis, facilis, fusilis, scissilis, utilis,* &c. ✠ At derivata à nominibus penultimam ferè producunt: ut, *anilis, civilis, herilis,* &c. Quibus adde *exilis, subtilis:* item mensium nomina, *Aprilis, Quinctilis, Sextilis.* * Excipe *humilis, parilis,* &, cujus incerta origo est, *similis.* ✠ Cæterùm omnia in ATILIS, sive à verbis, sive à nominibus deducta, penultimâ correptâ efferuntur: ut, *plicatilis, versatilis, volatilis, fluviatilis, saxatilis, umbratilis.*

VI. Adjectiva in INUS, à rebus animatis descendentia, & possessionem significantia: item distributiva numeralia, propria & gentilia, penultimam producunt: ut, *Agninus, caninus, leporinus; binus, trinus, quinus; Albinus, Cratinus, Justinus; Alexandrinus, Latinus, Venusinus,* &c. Huc adde adjectiva quædam animales actiones proximè respicientia; ut, *adulterinus, festinus, gelasinus, genuinus, libertinus, mediastinus, opinus & inopinus, paupertinus, peregrinus, supinus:* Item adjectiva loci; ut, *collinus, marinus, vicinus:* Et à nominibus tempus significantibus deducta; ut, *matutinus, vespertinus:* Ac postremò hæc pauca, quæ sub certam classem redigi vix queant; *Austrinus, Caurinus, cisterninus, clandestinus, repentinus.*

VII. Adjectiva in INUS à rebus inanimatis, i. e. plantis, arboribus, lapidibus & aliis materiam ferè significantibus; item ab adverbiis temporalibus, aut à substantivis quatuor anni tempestates notantibus, derivata, penultimam corripiunt: ut, *Amaracinus, crocinus, hyacinthinus; cedrinus, faginus, oleaginus; adamantinus, amethystinus, smaragdinus; corallinus, crystallinus, murrhinus; crastinus, diutinus, perendinus, pristinus, serotinus; Earinus, oporinus, chimerinus, therinus:* item, *annotinus, hornotinus.* Quibus adde *bombycinus, elephantinus;* in quibus non animalia ipsa, sed materia serica & eburnea proximè respici videntur.

VIII. Diminutiva in OLUS, OLA, OLUM, & ULUS, ULA, ULUM, penultimam semper corripiunt: ut, *urceolus, filiola, musceolum; lectulus, ratiuncula, corculum,* &c.

IX. Adverbia in TIM penultimam producunt: ut, *oppidatim, dietim, viritim, tributim.* ✠ Excipe tamen *affatim* & *perpetim;* item *statim,* quod à sequioris ævi Poëtis malè producitur.

X. Denominativa Latina in ACEUS, ANEUS, ARIUS, ATICUS, ORIUS: item verbalia in ABILIS; & in ATILIS undecunque derivata, antepenultimam producunt: ut, *cretaceus, testaceus; momentaneus, subitaneus; cibarius, herbarius; aquaticus, fanaticus; censorius, messorius; amabilis, revocabilis; pluviatilis, plicatilis,* &c.

XI. Adjectiva in ICIUS, quæ à nominibus veniunt, *i* antepenultimæ corripiunt: ut, *gentilicius, patricius, tribunicius.* [Excipe *novicius* seu *novitius.*] At quæ à supinis vel participiis descendunt, *i* antepenultimæ producunt: ut, *adventicius, commendaticius, suppositicius,* &c.

XII. Verba desiderativa in URIO antepenultimam (quæ in secunda & tertia persona penultima est) corripiunt: ut, *esurio, esuris, esurit; parturio, parturis, parturit.* Alia in URIO, eam syllabam producunt, *ligurio, liguris, scaturio, scaturis.*

XIII. In

XIII. In vocibus peregrinis, *i. e.* Hebraicis, Syriacis, Scoticis, Gallicis, &c. primæ & mediæ syllabæ plerumque ancipites sunt, nisi in regulas generales impingatur: ut in *Amen*, *Abel*, *Allelujah*, *David*, *Dromondus*, *Vatsonus*, *Turnebus*.

¶ Quarum primarum vel mediarum syllabarum quantitas sub prædictas regulas non cadit, ea à Poëtarum usu, exemplo & auctoritate petenda est, certissimâ omnium regulâ.

De ultimis Syllabis.

A *in fine.*

44. CAsibus A flexum brevia. Sed protrahe sextum,
Et quintum, Græco quando hic de nomine in AS fit.
Casibus haud flexum produc. *Ita*, cum *quia*, & *eja*,
Et *putà* non verbum subduxeris, *halle*que*luja*.
Curta quoque interdum, *contra*, *ultra*, & *ginta* creata.

I. A finalis in vocibus per casus declinatis corripitur: ut, *Musa*, *templa*, *Tydea*, *lampada*.

Exc. 1. Ablativus primæ in A longus est: ut, *hâc Musâ*, *hoc Æneâ*.

Exc. 2. Vocativus etiam à nominibus Græcis in *as* producitur: ut, *ô Ænea*, *ô Palla*, à nominativis *Æneas*, *Pallas*.

II. A finalis in vocibus non declinatis per casus, *i. e.* in verbis & particulis, producitur: ut, *ama*, *frustra*, *præterea*, *erga*, *intra*.

Exc. 1. Hæ particulæ, *ita*, *quia*, *eja*, & *putà*, adverbialiter positum, ultimam corripiunt; quorum exemplo Sidonius, *halleluja*, ultimâ brevi extulit.

Exc. 2. Præpositiones *contra* & *ultra*, ut & numeralia in *ginta* correpta interdum reperiuntur: at meliores scriptores ea producunt.

E *in fine.*

45. E brevia. Primæ produc, & nomina quintæ
Cum natis. Addes pluralia cuncta: secundæ
Induperativum socians. Monosyllaba, demptis
Encliticis ac syllabicis, quoque longa repones.
Adde à mobilibus flexûs quæcunque secundî
Manârunt, summique gradûs adverbia quævis.
Sed *benè* cum *malè* corripies, *infernè*, *supernè*.
Productis *ferme* atque *ferè* jungantur, & *ohe*.

In

In E finita brevia sunt: ut, *nate, cubile, patre, curre, nempe, ante.*

Exc. 1. Producuntur omnia primæ & quintæ declinationis: ut, *Calliope, Anchise, fide:* item, *fame,* quia olim quintæ erat. Sic, *re, die,* & adverbia ab iis composita, *quare, hodie, pridie, postridie, quotidie.*

Exc. 2. Item nomina singulari carentia: ut, *cete, mele, Tempe.*

Exc. 3. Item imperativi singulares secundæ conjugationis: ut, *doce, mane.* ✱ Sed *cave, vale* & *vide,* inveniuntur interdum ultimâ correptâ.

Exc. 4. Monosyllaba etiam longa sunt: ut, *me, te, se.* ✱ Excipiuntur tamen conjunctiones encliticæ, *que, ne, ve:* item syllabicæ adjectiones, *pte, ce, te;* ut, *suapte, hujusce, tute.*

Exc. 5. Longa præterea sunt adverbia à nominibus secundæ declinationis manantia: ut, *placidè, pulchrè, valdè,* quod ex *validè,* &c. Item omnia adverbia superlativi gradûs: ut, *doctissimè, fortissimè, clementissimè.* ✱ At *benè, malè, supernè, infernè,* ultimam habent correptam.

Exc. 6. Longa denique sunt, *ferme, ferè* & *obe.*

I *in fine.*

46\. I longum pono. Vocitantem corripe Græcis.
His tamen at ternus dabitur crescentibus anceps.
Sic variato *mihi, tibi,* cùm *sibi;* sed magè curtis
Vult *ibi,* vultque *cui, nisi,* mox *ubi,* cum *quasi* jungi.
Sicuti sed breviant, cum *necubi, sicubi* vates.

In I terminata longa sunt: ut, *domini, Mercuri, patri, fructui, mei, amavi, doceri, audi, heri.*

Exc. 1. Corripiuntur vocativi Græci: ut, *Alexi, Amarylli.*

Exc. 2. Dativi Græci crescentes tertiæ declinationis variantur. Sic in *Minoidi* Catullus, in *Palladi* Statius, ultimam corripiunt: in *Thetidi* autem idem Catullus, in *Paridi* & *Tyndaridi* Propertius, producunt.

Exc. 3. Communia etiam sunt, *mihi, tibi, sibi.* Item, *ibi, cui* dissyllabum, *nisi, ubi,* & *quasi:* quæ multò tamen frequentiùs corripiuntur.

Not. *Sicuti, necubi* & *sicubi,* semper correpta leguntur.

O *in fine.*

47\. O commune loces. Dabis at monosyllaba longis,
Græcaque ceu *Dido,* ternum sextumque secundæ,
Et patrium Græcum, atque adverbia nomine nata,

Quæ

Quò jungens & *eò*. Variant at *denuò*, *serò*,
Mutuò, *postremò*, *verò*: *modò* sed breve pones.
Sæpiùs *ambo*, *duo*, *scio* corripe, & *illicò* & *imò*,
Et *cedo da* signans, *ego* queis *homo*, cum *citò*, junge.
Sunt aliis variata Gerundia, longa Maroni:
Ergó pro causa produc.; secus editur anceps.

O in fine commune est: ut, *leo*, *virgo*, *amo*, *disco*, *quando*.

Exc. 1. Monosyllaba longa sunt: ut, *O*, *do*, *sto*, *prò*.

Exc. 2. Græca feminina in O exeuntia itidem sunt longa: ut, *Dido*, *Sappho*.

Exc. 3. Item dativi & ablativi secundæ declinationis: ut, *Domino*, *Deo*.

Exc. 4. Item Genitivi Græci à nominibus Atticæ dialecti in *ως*: ut, *Androgeo*, *Atho*.

Exc. 5. Producuntur denique adverbia à nominibus orta: ut, *certò*, *crebrò*, *falsò*, *meritò*, *paulò*, &c. item, *quò*, *eò*, & eorum composita, *quóvis*, *quócunque*, *adeò*, *ideò*. Quibùs adde *illò*, *idcircò*, *citrò*, *intrò*, *retrò*, *ultrò*.

✠ At hæc adverbia, *denuò*, *serò*, *mutuò*, *postremò*, *verò*, sæpiùs quidem producuntur, interdum correpta reperiuntur. * *Modò*, cum compositis *quomodò*, *dummodò*, *postmodò*, brevia sunt.

Exc. 6. Rectiùs etiam corripiuntur, *ambo*, *duo*, *scio*, *nescio*, *illicò*, *imo*, *cedo*, pro *dic* vel *da*, *ego*, *homo*, & *citò*.

Exc. 7. Gerundia in DO Virgilius semper producit: sed alii nonnunquam corripiunt: ut, *faciendo*, *vigilando*.

Exc. 8. *Ergó* pro *causa* longum est, pro *igitur* anceps.

U & Y *in fine*.

48. U semper longis, sed Y raptis jungere oportet.

1. In U finita longa sunt: ut, *vultu*, *cornu*, *Panthu*, *dictu*, *diu*.
2. In Y brevia sunt: ut, *Moly*, *Tiphy*.

B *in fine*.

48. Corripe B Latium: peregrinum at tendere malim.

B in fine breve est: ut, *ab*, *ob*, *sub*.

Exc. Barbara rectiùs producuntur: ut, *Job*, *Jacob*, *Aminadab*.

C *in fine*.

50. C produc, præter *nec*, *donec*: sed variabis
Hic bene pronomen: *fac* verbum jungimus isti.

In

In C longa sunt: ut, *ac*, *sic*, *illuc*.

Exc. 1. *Nec* & *donec* corripiuntur.

Exc. 2. *Hic* pronomen variatur: ut & verbum *fac*, nisi pro correpto *face* legendum.

D *in fine.*

51. D breve ponatur. Variare at Barbara possis.

D finale breve est; ut, *ad*, *apud*, *quid*, *illud*, *sed*.

Exc. Barbara variari possunt: ut, *Benadad*, *David*, *Bogud*.

L *in fine.*

52. L breve sit. Cum *sol*, *sal*, *nil*, tolluntur Hebræa.

L in fine corripitur: ut, *tribunal*, *fel*, *vigil*, *pol*, *consul*, *procul*.

Exc. *Sol*, *sal*, & *nil* producuntur: item pleraque nomina Hebraica; ut, *Nabal*, *Daniel*, *Saül*.

M *in fine.*

53. M nunc vocalis perimit: rapuêre vetusti.

M in fine priscis temporibus corripiebatur, neque à sequente vocali, ut jam fit, elidebatur: ut, Ennius,

Insignita ferè tum millia militum octo.

Quod in compositione remansit: ut, *circumeo*, *circumago*.

N *in fine.*

54. N produc. Demas EN *inis* dans, quæque priore
Græca per ON casus numero tenuêre secundæ;
Et quartum casum, si sit brevis ultima recti.
Sin quoque pluralis ternæ conjunge Pelasgum:
Forsitan, *in*, *forsan*, *tamen*, *an*, *viden'* insuper addens.

N finale producitur: ut, *en*, *splen*, *quin*, *sin*, *non*. Sic in nominibus Græcis masculinis & femininis; ut in *Titan*, *Siren*, *Salamin*, *Phorcyn*: item in *Actæon*, *Lacedæmon*, & similibus quæ per ω scribuntur. Item in accusativis Græcis primæ, à nominativis in AS, ES, & E longis venientibus: ut, *Ænean*, *Anchisen*, *Calliopen*. Denique in genitivis pluralibus: ut, *Cimmeriôn*, *epigrammatôn*.

Exc. 1. Nomina in EN habentia *inis* in genitivo corripiuntur: ut, *carmen*, *crimen*, *numen*.

Exc. 2. Item nomina in ON singularis numeri, quæ Græcis per o parvum scribuntur, & Latinis sunt secundæ declinationis: ut, *Ilion*, *Erotion*, *Pylon*.

Exc. 3. Item accuſativi Græci nominum quorum nominativus eſt brevis: ut, *Majan*, *Æginan*, *Orpheon*, *Alexin*, *Ibin*, *chelyn*, *Ityn*. Et dativi plurales Græci in *ſin*: ut, *Arcaſin*, *Troaſin*.

Exc. 4. Denique & hæ voces particulares, *an*, *in*, *forſan*, *forſitan*, *tamen*, *attamen*, *viden'*.

Not. 1. Vulgò addunt *dein*, *proin*, *exin*, pro *deinde*, *proinde*, *exinde*, per Apocopen ſyllabæ *de*, dicta At de his nulla ſatis proba adfertur auctoritas.

Not. 2 Ut *viden'*, ita cætera, quæ particulam *ne* per Apocopen mutilatam habent, corripi etiam volunt: ut, *ſcin'*, *audin'*, *noſtin'*, *nemon'*, &c. At de pleriſque res incerta videtur. *Noſtin'* quidem (ſi rectè ſe habent recentiores editiones) corripit Ovidius in Epiſt. Medeæ: at *nemon'* Horatius bis producit. Reliquis in carmine (niſi cum ſequitur conſonans) tutius abſtineri puto.

R *in fine*.

55. R brevies. Produc cujus dat patrius *eris*:
Addito *Iber*, *aer*, *æther*. Sit *Celtiber* anceps.
At *par*, *far*, *lar*, *Nar*, quoque *cur*, *fur*, adjice longis.

In R terminata corripiuntur: ut, *calcar*, *Hamilcar*, *imber*, *pater*, *vir*, *cor*, *Hector*, *turtur*, *martyr*; *precor*, *mittier*, *ſemper*, *præter*.

Exc. 1. Græca, & ſi quæ alia ſunt, quæ genitivum faciunt per *eris* penultimâ longâ, producuntur: ut, *crater*, *ſtater*, *ver*, *Recimer*, *-eris*. Item, *Iber*, quod *eri* in ſecunda, vel *eris* in tertia, penultimâ productâ, habet: Et *aër*, *æther*, quæ genitivi penultimam corripiunt. ✠ *Celtiber* tamen, ab *Iber* compoſitum, anceps invenitur.

Exc. 2. Producuntur etiam hæc monoſyllaba: *par* cum compoſitis, *compar*, *diſpar*, *impar*; *far*, *lar*, *Nar*, *cur*, & *fur*.

A S *in fine*.

56. As produc. Patrio ſed *adis* quod flectit, *anaſ*que,
Sit breve: plurales ternæ quibus addito quartos.

In AS finientia longa ſunt: ut, *mas*, *vas*, *Thomas*, *pietas*, *gigas*, *menſas*, *amas*, *legas*, *foras*.

Exc. 1. Græca, quorum genitivus exit in *adis*, brevia ſunt: ut, *Arcas*, *lampas*, *Ilias*, *-adis*. Quibus adde Latinum *anas*, *anatis*.

Exc. 2. Item accuſativi plurales Græci tertiæ declinationis: ut, *crateras*, *Cyclopas*, *heroas*, *Troas*.

E S *in fine*.

57. Ponitur es longum. Pluralia corripe Græca
Quæ creſcunt; velut *es* de *ſum*: *penes* additur illi;
Cum neutris; & queis patrii penultima curta eſt
Ternæ. Tolle *Ceres*, *paries*, *aries*, *abies*, *pes*.

ES

ES in fine longum est: ut, *Alcides*, *Circes*, *quies*, *sermones*, *res*, *ames*, *doces*, *leges*, *audies*, *octies*.

Exc. 1. Nominativi & vocativi plurales nominum Græcorum in singulari crescentium corripiuntur: ut, *Amazones*, *Arcades*, *Delphines*, *Naiades*, *gryphes*, *Phryges*, &c.

Exc. 2. Corripitur etiam *es* à *sum*, cum compositis, *abes*, *ades*, *potes*, &c. item præpositio *penes*.

Exc. 3. Item neutra in ES Græca: ut, *cacoëthes*, *hippomanes*, &c.

Exc. 4. Denique & Latina in ES tertiæ declinationis, in quibus genitivi crescentis penultima corripitur: ut, *ales*, *hebes*, *obses*, &c.

✠ Ex his tamen producuntur, *Ceres*, *paries*, *aries*, *abies*, & *pes*, cum compositis, *bipes*, *tripes*, *alipes*, *sonipes*.

IS *in fine*.

58. IS brevio. Verùm plurales protraho casus;
ISque quod in patrio mutatur in *itis* & *inis*,
Aut *entis*; *gratis*que, *foris*, *glis*, *vis* quoque, nomen
Seu verbum fuerit: sicut & persona secunda
Protrahit IS, quoties *itis* plurale reponit.
In subjunctivi *ris* est commune futuro.

IS in fine corripitur: ut, *turris*, *Jovis*, *militis*, *adspicis*, *credi-tis*, *magis*, *cis*.

Exc. 1. Omnes casus plurales in IS producuntur: ut, *pennis*, *armis*, *nobis*, *vobis*; *omnîs*, *urbîs*, pro *omnes*, *urbes*.

Exc. 2. Nominativus in IS longus est, quando genitivus exit in *itis*, *inis*, aut *entis*: ut, *lis*, *Samnis*, *Salamis*, *Simois*.

Exc. 3. Longa itidem sunt adverbia *gratis* & *foris*; ut & *glis* nomen, & *vis* tam nomen quam verbum.

Exc. 4. Longæ denique sunt secundæ personæ singulares, quando eædem personæ plurales exeunt in *itis* penultimâ longâ: ut, *audis*, *nescis*, *abis*, *possis*.

Exc. 5. *Ris* in futuro subjunctivi variatur: ut, *dixeris* ultimâ brevi,

Hor. *Dixeris egregiè, notum si callida verbum*
Reddiderit junctura novum.——

dederis ultimâ longâ;

Ovid. *Da mihi te placidum, dederis in carmine vires.*

Nisi hoc posterius cæsuræ (de qua postea) sit tribuendum.

OS *in fine*.

59. OS produc. Patrius brevis est, & *compos* & *impos*,
*Os*que *ossis* præbens. Rectos breviato secundæ
(O nisi det patrius:) neutra his dein addito Graiûm.

OS finale longum est; ut, *flos*, *nepos*, *bonos*, *custos*, *heros*, *Minos*, *viros*, *bonos*, *nos*.

Exc. 1. Genitivus Græcus in OS breviatur; ut, *Arcados*, *Tethyos*, *Tereos*.

Exc. 2. Brevia etiam sunt *compos*, *impos*, & *os ossis*, cum composito *exos*.

Exc. 3. Breves itidem sunt nominativi & vocativi Græci in OS secundæ declinationis; ut, *Claros*, *Tenedos*, *Lesbos*, *Atropos*.

* At quæ juxta dialectum Atticam genitivum faciunt in *o*, producuntur; ut, *Androgeos*, *Nicoleos*.

Exc. 4. Neutra denique Græca brevia sunt; ut, *chaos*, *melos*, *epos*.

US *in fine*.

60. US correpta datur. Monosyllaba cum genitivis
Ternæ vel quartæ produc: numerique secundi
In quarta primum, quartum, quintumque, & in *uris*,
Dumve in *utis* patrius, vel in *udis*, & *untis*, *odis*-
ve est;
Aut quintus fit in *u*; longus tum rectus habetur.
Ergo produces venerabile nomen Iesus.

US in fine corripitur: ut, *annus*, *bonus*, *tempus*, *vetus*, *impetus*, *tuus*, *illius*, *fontibus*, *sensibus*, *rebus*, *dicimus*, *legimus*, *intus*, *penitus*, *tenus*.

Exc. 1. Monosyllaba producuntur: ut, *grus*, *sus*, *thus*, *mus*.

Exc. 2. Item genitivi tertiæ declinationis: ut, *Cliûs*, *Sapphûs*, *Mantûs*.

Exc. 3. Producuntur etiam genitivi quartæ, & in plurali ejusdem declinationis nominativi, accusativi & vocativi: ut, *fructûs*, *manûs*.

Exc. 4. Item nomina quæ genitivum faciunt in *uris*, *utis*, *udis*, penultimâ longâ; & in *untis* & *odis*: ut, *tellus*, *virtus*, *incus*, *Amathus*, *tripus*.

Exc. 5. Postremò quæ vocativum in *u* finiunt: ut, *Panthus*, ô *Panthu*. Sic Iesus, sacrosanctum Redemptoris nostri nomen, *us* producit.

YS *in fine*.

61. YS junges brevibus. *Tethys* reperitur at anceps.
Longaque sunt rectis aliter quæ casibus YN dant.

In YS finita brevia sunt: ut, *Capys*, *chelys*, *chlamys*.

Exc. 1. *Tethys* interdum ultimam habet longam.

Exc. 2.

EXC. 2. Quæ nominativum aliter in YN formant, longa sunt: ut, *Gortys*, *Phorcys*, *Trachys*.

T *in fine*.

62. T breve semper erit: nisi quondam Syncopa tardet.

T in fine breve est: ut, *caput*, *amat*, *ut*, *et*.

EXC. Nonnunquam propter Syncopen vel Crasin producitur: ut,

Juven. *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*

Virg. *Dum trepidant, it hasta Tago per tempus utrumque.*

ubi *obit* & *it* præteriti sunt, pro *obiit*, *iit*.

NOT. In priore exemplo syllabæ productio etiam cæsuræ imputari potest.

De ULTIMA *versûs* SYLLABA.

63. Ultima cujusque est communis Syllaba versûs.

Ultima cujuscunque versûs syllaba est communis. Hoc igitur pacto, pro longa poni potest brevis: ut in hoc hexametro Virgilii,

Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor;

sextus enim pes Spondeus est, qui ex duabus longis constat. Et contrà, pro brevi poni potest longa: ut in hoc Sapphico Horatii,

Crescit occulto velut arbor ævo.

ultimus enim pes Trochæus est, qui constat ex longa & brevi.

CAP. II.

De Syllabarum Accentu.

ACCENTUS est pronunciandi ratio, quâ syllaba vel attollitur vel deprimitur. Is alio ac proprio magis nomine TONUS appellatur.

TONI sive ACCENTUS sunt tres, *Acutus*, *Gravis*, & *Circumflexus*.

ACUTUS est qui syllabam acuit, seu attollit: ac notatur lineolâ obliquâ à sinistra in dextram ascendente, hoc modo, [´]: ut, *dóminus*.

GRAVIS est qui syllabam gravat, seu deprimit: ac signatur lineolâ obliquâ à sinistra in dextram descendente, hoc modo, [`]: ut, *doctè*.

CIRCUMFLEXUS est qui syllabam partim attollit, partim deprimit, cum longiore mora eam pronuncians. Signum ex ejus superiorum notis conflatur, hoc modo [^]: ut, *amâre*.

ACCENTUUM REGULÆ.

I. Monosyllaba vox naturâ longa circumflectitur: ut, *flôs*, *spês*, *ô*, *ê*. At si brevis, aut positione tantùm longa sit, acuitur: ut, *vír*, *páx*, *méns*.

II. In

II. In dissyllabis posterior semper gravatur. Prior autem, si naturâ fuerit longa, & brevis sequatur, circumflectitur: ut, *Rômâ*, *flôris*. Aliàs acuitur: ut, *hómo*, *párens*, *ínsons*.

III. In polysyllabis, si penultima longa sit, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus*, *Imperâtor*, *Justiniânus*. Si utraque, penultima atque ultima, longæ sint, prior acuitur: ut, *paréntes*, *amavérunt*, *rhinocerôtes*. Si penultima brevis sit, acuitur antepenultima: ut, *dóminus*, *Virgílius*, *Constantinópolis*. Cæteræ omnes syllabæ in polysyllabis gravantur.

Excipe à præcedentibus regulis voces encliticas, *que*, *ve*, *ne*, quæ accentum suum in ultimam syllabam vocum quibus connectuntur, rejiciunt: ut, *ámat*, *amátque*, *amátve*, *amátne*. Sic Virg. *Lacrimánsque*, *geménsque*. Id. *Hyrcanísve*, *Arabísve*. Ovid. *Culpétne*, *probétne*.

Not. Accentûs nota nusquam ferè, nisi differentiæ causâ, apponi solet. Sic adverbia, *aliquò*, *continuò*, *palàm*, *doctè*, *unà*, & similia, notantur ultimâ gravi: ablativi primæ; ut, *poëtâ*, *gloriâ*: & genitivi quartæ; ut, *fructûs*, *tumultûs*; item, *nostrûm* & *vestrûm* à rectis *nos* & *vos*, & *ergô* pro *causa*, ultimâ circumflexâ scribuntur. Quidam & Syncopen vel Synæresin passa circumflectunt: ut, *amâsse*, *flêsti*, *damnâritis*, *dîs*, *dêrunt*. In cujusmodi vocibus interdum id fit, discriminis causâ: ut in nominativo *nostrâs*, pro quo olim *nostratis* dixerunt. Eadem ratio & genitivorum in *i* per Apocopen mutilatorum: ut, Hor. *Pompilî regnum*, *Tarquinî fasces*; pro *Pompilii*, *Tarquinii*.

CAP. III.

De Arte Metrica.

Ars Metrica est metrorum seu versuum fabricandorum & mensurandorum notitia. Unde & alio nomine Versificatoria dicitur.

Versus est legitima pedum compositio, certo numero modoque definita. Ita dicitur, quòd eo constituto ad alterius principium vertamur.

Pes est numerosa duarum pluriumve syllabarum definitæ quantitatis constitutio.

De Pedibus.

Pedes usitatiores his versibus continentur.

1. *Pyrrhichius*

1. *Pyrrhichius* geminis brevibus velociter instat.
Spondeus longis voluit constare duabus.
Syllaba longa brevi subjecta vocatur *Iambus*.
Quod si longa brevem præcesserit, esto *Trochæus*.
Dactylus efficitur longâ brevibusque duabus.
At geminis fertur brevibus longâque *Anapæstus*.
Tres breviat *Tibrachys*, totidem longatque *Molossus*.
Amphibrachy longam mediam brevis ambit utrinque.
*Amphimacro*que brevem longa hinc circundat & il-
Bacchîus curta gaudet longisque duabus. [linc.
*Anti*que*bacchîus* pes huic contrarius esto,
In quo subjicitur binis brevis unica longis.
Vult *Proceleusmaticus* brevibus constare quaternis.
Longa duæque breves & longa creant *Choriambum*.
Hoc genus ampla cohors superest; quos, versibus edi
Cùm vix ritè queant, memorabit sermo solutus.

Pedes vulgò recensentur viginti & octo.
Ex his alii SIMPLICES sunt, ut dissyllabi & trisyllabi: alii COMPOSITI, ut tetrasyllabi.

PEDES DISSYLLABI *sunt quatuor.*

1. *Pyrrhichius* constat ex duabus syllabis brevibus, *vv*: ut, *Deus*.
2. *Spondeus*, ex duabus longis, --: ut, *omnes*.
3. *Iambus*, ex brevi & longa, *v*-: ut, *pios*.
4. *Trochæus*, qui & *Choreus*, ex longa & brevi, -*v*: ut, *servat*.

PEDES TRISYLLABI *sunt octo.*

1. *Dactylus*, ex longa & duabus brevibus, -*vv*: ut, *carmina*.
2. *Anapæstus*, ex duabus brevibus & longa, *vv*-: ut, *animos*.
3. *Tribrachys*, ex tribus brevibus, *vvv*: ut, *meliùs*.
4. *Molossus*, ex tribus longis, ---: ut, *delectant*.
5. *Amphibrachys*, ex brevi, longa & brevi, *v*-*v*: ut, *honore*.
6. *Amphimacer*, seu *Creticus*, ex longa, brevi & longa, -*v*-: ut, *insito*.
7. *Bacchîus*, ex brevi & duabus longis, *v*--: ut, *dolores*.
8. *Antibacchîus*, ex duabus longis & brevi, - *v*: ut, *pelluntur*.

PEDES TETRASYLLABI *sunt sedecim.*

1. *Proceleusmaticus*, ex quatuor brevibus, seu duobus Pyrrhichiis, *vvvv*: ut, *hominibus*.

2. *Dispondeus*,

2. *Dispondeus*, ex quatuor longis, seu duobus Spondeis, ----: ut, *infinitis*.
3. *Choriambus*, ex longa, duabus brevibus & longa, seu Trochæo & Iambo, -vv-: ut, *nobilitas*.
4. *Antispastus*, ex brevi, duabus longis & brevi, seu Iambo & Trochæo, v--v: ut, *Alexander*.
5. *Diiambus*, ex brevi, longa, brevi & longa, seu duobus Iambis, v-v-: ut, *severitas*.
6. *Dichoreus*, ex longa, brevi, longa & brevi, seu duobus Trochæis, -v-v: ut, *permanere*.
7. *Ionicus à majore*, ex duabus longis & totidem brevibus, sive ex Spondeo & Pyrrhichio, --vv: ut, *calcaribus*.
8. *Ionicus à minore*, ex duabus brevibus & totidem longis, seu Pyrrhichio & Spondeo, vv--: ut, *properabant*.
9. *Epitritus primus*, ex brevi & tribus longis, seu Iambo & Spondeo, v---: ut, *voluptates*.
10. *Epitritus secundus*, ex longa, brevi, & duabus longis, seu Trochæo & Spondeo, -v--: ut, *pœnitentes*.
11. *Epitritus tertius*, ex duabus longis, brevi & longa, seu Spondeo & Iambo, --v-: ut, *discordias*.
12. *Epitritus quartus*, ex tribus longis & brevi, seu Spondeo & Trochæo, ---v: ut, *fortunatus*.
13. *Pæon primus*, ex longa & tribus brevibus, seu Trochæo & Pyrrhichio, -vvv: ut, *temporibus*.
14. *Pæon secundus*, ex brevi, longa, & duabus brevibus, seu Iambo & Pyrrhichio, v-vv: ut, *potentia*.
15. *Pæon tertius*, ex duabus brevibus, longa & brevi, seu Pyrrhichio & Trochæo, vv-v: ut, *animatus*.
16. *Pæon quartus*, ex tribus brevibus & longa, seu Pyrrhichio & Iambo, vvv-: ut, *celeritas*.

De VERSÛS *in genere* CONSTITUTIONE.

In *Versu* generatim tria sunt spectanda, *Cæsura*, *Depositio*, & *Dimensio*.

De CÆSURA.

CÆSURA est, cùm post perfectum pedem superest syllaba vocem finiens. Sic vocatur à *cædendo*, quia sic cæditur sive secatur vox, ut posterior ejus pars sit initium pedis sequentis.

Cæsuræ species sunt quatuor, *Triemimeris*, *Penthemimeris*, *Hephthemimeris*, & *Ennemimeris*: Latinis, *Semiternaria*, *Semiquinaria*, *Semiseptenaria*, & *Seminovenaria*. Nomen nactæ sunt a loco quem possident in versuum dimensione: Veteres enim versus frequenter per

per ſemipedes metiebantur. Hoc pacto omnes à voce ἡμισυς, i. e. *dimidius*, contractè ἡμι, unde Lat. *ſemi*, & μέρος, i. e. *pars*, ſunt denominatæ. Præfixâ autem, pro loco quem quæque in verſu tenet, voce numerali, τρεῖς, *tres*; πέντε, *quinque*; ἑπτά, *ſeptem*; ἐννέα, *novem*; aliæ ab aliis diſtinguuntur.

TRIEMIMERIS igitur eſt, cùm poſt primum pedem, ſeu duos ſemipedes, relinquitur ſyllaba vocem finiens, ſive ſemipes tertius.

PENTHEMIMERIS eſt, cùm poſt duos pedes, ſeu quatuor ſemipedes, relinquitur ſyllaba, ſeu ſemipes quintus.

HEPHTHEMIMERIS eſt, cùm poſt tres pedes, ſeu ſex ſemipedes, relinquitur ſyllaba, ſeu ſemipes ſeptimus.

ENNEMIMERIS eſt, cùm poſt quatuor pedes, ſeu octo ſemipedes, relinquitur ſyllaba, ſeu ſemipes nonus.

Vel aliter: *Triemimeris* eſt, quæ in tertio ſemipede, ſive in ſyllaba poſt primum pedem relicta, conſiſtit. *Penthemimeris*, quæ in quinto ſemipede, ſive in ſyllaba poſt pedem ſecundum. *Hephthemimeris*, quæ in ſeptimo ſemipede, ſeu in ſyllaba poſt pedem tertium. *Ennemimeris* denique, quæ in nono ſemipede, ſeu in ſyllaba poſt pedem quartum. Ubi notandum, ſemipedem, ſive dimidium pedis, unâ ſyllabâ longâ, æquè ac duabus brevibus, conſtitui: quoniam illa (ut alibi diximus) his tempore ſeu quantitate æqualis eſt.

Tres priores *Cæſuræ* concurrunt in hoc verſu Virgilii,

Silveſtrem tenui Muſam meditaris avenâ.

Univerſæ autem in iſto,

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Harum Cæſurarum duplex eſt effectus:

1. Verſui conciliant gratiam & ſuavitatem, dum voces inter ſe aptè connectunt.

2. Syllabam naturâ brevem ſæpe producunt, in primis poſt pedem ſecundum & tertium.

Poſt primum: ut, Virg.

Pectoribus inhians, ſpirantia conſulit exta.

Poſt ſecundum: ut, Id.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Poſt tertium: ut, Id.

Dona dehinc auro gravia, ſectoque elephanto.

Poſt quartum: ut, Id.

Graius homo infectos linquens profugus hymenæos.

De DEPOSITIONE.

DEPOSITIO (quæ & CLAUSULA dicitur) eſt dimenſionis terminatio, ex qua verſûs abundantia, plenitudo, aut defectus cognoſcitur.

Ratione igitur depoſitionis, verſus eſt vel *Acatalecticus*, vel *Catalecticus*, vel *Brachycatalecticus*, vel *Hypercatalecticus*.

1. ACATALECTICUS est, cui nihil aut deest aut superest in dimensione, sive cui justa & plena est pedum requisitorum mensura: ut in hoc Iambico dimetro:

Musæ Jovis sunt filiæ.

2. CATALECTICUS est, cui deest in fine syllaba: ut,

Musæ Jovem canebant.

3. BRACHYCATALECTICUS est, cui totus pes in fine deest: ut,

Musæ Jovis gnatæ.

4. HYPERCATALECTICUS est, cui una vel duæ syllabæ supra justam mensuram redundant: ut,

Musæ sorores sunt Minervæ. Item,

Musæ sorores Palladis lugent.

Hic etiam HYPERMETER dicitur; de quo postea.

De DIMENSIONE.

DIMENSIO (quæ vulgò SCANSIO appellatur) est versûs in suos pedes distinctio.

Ea autem duobus modus fit: vel *per* MONOPODIAM, cùm singuli pedes separatim sumuntur, ut in hexametris & pentametris: vel *per* DIPODIAM, cùm bini pedes in dimensione conjunguntur, ut Græci in Iambicis & Trochaicis facere solent; quemadmodum infrà dicetur.

In versibus scandendis observandæ sunt hæ sex Figuræ, *Synalæpha, Ecthlipsis; Synæresis, Diæresis; Systole* & *Diastole.*

De SYNOLOEPHA & ECTHLIPSI.

1. Vocalem *Synalæpha*, *Ecthlipsis* & *m* quoque tollit,
Altera cùm voci est vocalis prima sequenti.

SYNALOEPHA.

SYNLOEPHA est, cum vocalis vel diphthongus in fine vocis alicujus, propter vocalem vel diphthongum à qua vox sequens incipit, dimetiendo absorbetur sive eliditur: ut in his Virg.

Terra antiqua potens armis atque ubere glebæ.
Quidve moror, si omnes uno ordine habetis Achivos.
Dardanidæ infensi pœnas cum sanguine poscunt.

In quibus, *terra*, *atque*, *si*, *uno*, *ordine*, ultimam vocalem, *Dardanidæ*, ultimam diphthongum, propter vocales sequentium vocum initiales (*h* enim pro nulla censetur) inter scandendum amittunt; hoc modo:

Terr' antiqua potens armis atqu' ubere glebæ.
Quidve moror s' omnes un' ordin' habetis Achivos.
Dardanid' infensi pœnas cum sanguine poscunt.

NOT. 1. Synalœpha interdum negligitur: Et 1. quidem regulariter: ut in Interjectionibus, *ô*, *heu*, *ah*, *pro*, *væ*, *vah*, *hei*: ut,

O

O pater, ô hominum, Divûmque æterna potestas? Virg.
Heu! ubi pacta fides? ubi quæ jurare solebas? Ovid.
Ah! ego non possum tanta videre mala. Tibull.

Quod etiam observare licet in *Iö*, ap. Ovid.

Et bis Iö Arethusa, Iö Arethusa vocavit.

O autem interdum corripitur: ut, Virg.

Te Corydon, ô Alexi: trahit sua quemque voluptas.

2. Per licentiam: ut in his Virgilii,

Et succus pecori, & lac subducitur agnis.
Posthabitâ coluisse Samo: hic illius arma.
Stant & juniperi & castaneæ hirsutæ.

Hic, qui Latinis Hiatus, Græco nomine Dialoephe dicitur, haud temere in versu admittendus est. Rarissimè autem fit, si vocalis præcedens sit brevis; ut in hoc ejusd.

Et vera incessu patuit Dea. Ille ubi matrem.

Not. 2. Vocales longæ & diphthongi, quando non eliduntur, sunt communes.

Breves redduntur: ut in his Virgilii,

Insulæ Ionio in magno, quas dira Celæno.
Credimus? an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
Victor apud rapidum Simoënta sub Ilio alto.

Longæ manent: ut in istis ejusdem,

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur.
Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho.
Lamentis gemituque & fœmineo ululatu.

Interdum eodem in versu & brevis & longæ occurrit exemplum: ut, Id.

Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. Et,
Glauco, & Panopeæ, & Inoo Melicertæ.

Ecthlipsis.

Ecthlipsis est, cùm *M* finale cum præcedente vocali eliditur, propter sequentem vocalem: ut,

Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est. Ovid.
O curas hominum! ô quantum est in rebus inane! Pers.

Ubi *ferendum, hominum, quantum, m* cum prævia vocali, propter vocales in vocum sequentium initiis consistentes, deperdunt, hoc modo:

Leniter ex merito quicquid patiare ferend' est.
O curas homin'! ô quant' est in rebus inane!

Not. 1. Prisci *M* literam cum vocali interdum servabant: ut,

Corporum officium est quoniam premere omnia deorsum. Lucr.

Not. 2. Olim etiam per Ecthlipsin elidebatur *S*: ut,

Vicimus, ô socii, & magnam pugnavimu' pugnam. Enn.
Tum laterali' dolor, certissimu' nunciu' mortis. Lucil.

NOT. 3. Utraque & Synalœpha & Ecthlipsis etiam invenitur in extrema versûs syllaba; ubi elisio fit à vocali versûs sequentis: ut,

Sternitur infelix alieno vulnere, cælumque
Adspicit, & dulces moriens reminiscitur Argos. Virg. Et,
Jamque iter emensi, turres ac tecta Latinorum
Ardua cernebant juvenes, murosque subibant. Id.

Tales versus ideo hypermetri dicuntur, quòd post legitimum pedum numerum restet syllaba, ad principium sequentis versûs deferenda, hoc modo, *qu' Adspicit*, & *r' Ardua*.

Aliæ de SYNALOEPHA *&* ECTHLIPSI *observationes.*

1. Molliùs incidunt hæ Figuræ in Syllabam longam: ut,

Tum quoque nil fecit, nisi quod facere ipse coëgi. Ovid.
Postquam introgressi, & coram data copia fandi. Virg.

Sed durius longa incidit in brevem: ut in hoc Catulli;

Troja, nefas! commune sepulchrum Europæ Asiæque.

2. Synalœpha suavitatem habet singularem, si in eadem vocali fiat: ut,

Ille ego qui quondam gracili modulatus avenâ. Virg.
Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu. Id.

3. Cavendum, ne quod ex collisione resultat, horridiùs atque asperiùs sonet: ut,

Quis me uno vivit felicior, aut magis est me. Catull.
Quod quum ita sit, nolim statuas me mente malignâ. Id.

4. Nec crebræ debent esse elisiones, nec temere plures quàm duæ in uno versu, præcipuè Elegiaco: quod genus laudatur, cùm molliter in aures influit. Uti contrà Heroico plures Synalœphæ gravitatem interdum ac majestatem conciliant: imò gratiam alicubi & suavitatem: ut in hoc Virg.

Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit.

At horrorem contrà incutit: ut cùm idem de Polyphemo ait,

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Et alibi,

Tela inter media, atque horrentes Marte Latinos.

5. Nec temere initio versûs facienda elisio: ut, Hor.

Nam ut ferulâ cædas meritum majora subire.

Quanquam Virgilius non sine ratione ac venustate id fecerit: ut,

Si ad vitulam spectes, nihil est quòd pocula laudes.

6. Duriùs quoque elisio fit initio sexti pedis heroici: ut in his,

Loripidem rectus derideat, Æthiopem albus. Juv.
Nunquid de Dacis audîsti? nil equidem, ut tu. Hor.

7. Item post penthemimerim pentametri: ut in illo Propertii,

Herculis, Antæique, Hesperidumque comes.

8. Heroicus duriùs ferè elisionem patitur extremo quinti pedis: ut in hoc Catulli,

Difficile est longum subitò deponere amorem.

9. Item postremo dactylo pentametri, nisi id magno cum judicio fiat: ut in hoc Ovid.

Quadrijugos cernes sæpe resistere equos.

De

De SYNÆRESI & DIÆRESI.

3. Syllaba de binis conflata *Synæresis* esto.
Distrahit in geminas resoluta *Diæresis* unam.

SYNÆRESIS.

SYNÆRESIS est duarum syllabarum ejusdem vocis in unam contractio.

Ejus species sunt duæ, *Synæresis* propriè dicta, & *Synecphonesis*.

SYNÆRESIS *propriè dicta* est, in qua duæ vocales manentes in diphthongum coalescunt, ex. gr. *ae* in *æ:* ut, *Phæthon* pro *Phaëthon; eï* in *ei*, ut in genitivis, *Thesei, Orphei, Persei*, dissyllabis; *Achillei, Ulyssei, Oilei*, trisyllabis. Sic *oi* in *proinde*, dissyllabo; *ui* in *huic, cui*, monosyllabis, &c.

Cum te flagranti dejectum fulmine Phæthon. Varro.
Notus amor Phædræ, nota est injuria Thesei. Ovid.
Proinde tona eloquio, solitum tibi.——Virg.
Filius huic contrà, torquet qui sidera mundi. Id.

SYNECPHONESIS (alio nomine EPISYNALOEPHE, & SYNIZESIS) est, cùm ex duabus in eadem voce vocalibus, altera pronunciando absorbetur seu eliditur: ut in *aureâ, Junio*, dissyllabis; *quoad*, monosyllabo.

Aureâ percussum virgâ, versumque venenis. Virg.
Nos miranda quidem, sed nuper Consule Junio. Juv.
Hæredes voluit: quoad vixit, credidit ingens. Hor.

Præcipuè autem per *Synecphonesin* elidi solent *E* & *I*.

I. Et *E* quidem (1) Ante *a:* ut in *mea, ea*, monosyllabis, apud Comicos; *antehac, eâdem*, dissyllabis; *anteambulo, alvearia*, tetrasyllabis.

Quòd si fortè fuisse antehac eadem omnia credas. Lucr.
Unâ eâdemque viâ sanguisque animusque feruntur. Virg.
Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo Regis. Mart.
Seu lento fuerint alvearia vimine texta. Virg.

(2.) Ante aliud *e:* ut in *deest* monosyllabo; *deero, deerit, prehendo, vehemens*, dissyllabis.

Vilis amicorum est anona, bonis ubi quid deest. Hor.
Divitis uber agri, Troiæve opulentia deerit. Virg.
Prêndere quæ possis oculorum lumine aperto. Lucr.
Vehemens & liquidus puroque simillimus amni. Hor.

(3.) Ante *i:* ut in *dein, dehinc*, monosyllabis, *deinde, deinceps, aureis, ferrei, anteit*, dissyllabis; *anteire, anteactus*, trisyllabis.

Dein clamore pari concurritur, & vice teli. Juv.
Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt. Ovid.
Ferreique Eumenidum thalami, & discordia demens. Virg.
Te semper anteit dira necessitas. Alcaic. Hor.
Ergo anteire metus, juvenemque exstinguere pergit. Flacc.
Nam si grata fuit tibi vita anteacta priorque. Lucr.

(4.) Ante

(4.) Ante *o*: ut in *meo*, *eo*, monosyllabis, apud Comicos; *eodem*, *eosdem*, *alveo*, *seorsum*, *deorsum*, dissyllabis; *Euristheo*, *graveolens*, trisyllabis.

Uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Virg.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos. Prop.
Cùm refluit campis, & jam se condidit alveo. Virg.
Nam per aquas quæcunque cadunt atque aëra deorsum. Lucr.
Et seorsum varios rerum sentire colores. Id.
Rege sub Euristheo, fatis Junonis iniquæ. Virg.
Inde ubi venêre ad fauces graveolentis Averni. Id.

(5.) Ante *u*: ut in *meus*, *meum*, *eum*, quæ rursum Comicis monosyllaba.

II. *I* similiter absorbetur, (1.) Ante *a*: ut in *omnia*, dissyllabo; *vindemiator*, *semianimis*, tetrasyllabis.

Bis patriæ cecidêre manus: quin protinus omnia. Virg.
Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator. Hor.
Cædit semianimis Rutulorum calcibus arva. Virg.

(2.) Ante *e*: ut in *vietus*, dissyllabo; *semiermis*, trisyllabo.

Quis sudor vietis, & quàm malus undique membris. Hor.
Semiermemque manum sternendam objecerat hosti. Sil.

(3.) Ante aliud *i*: ut in *dii*, *diis*, *ii*, *iis*, monosyllabis; *iidem*, *iisdem*, dissyllabis; *denariis*, trisyllabo.

Dî meliora velint; quanquam non ista precanda. Ovid.
Præcipitatur aquis, & aquis nox surgit ab isdem. Id.
Denariis tamen hoc non emo, Basse, tribus. Mart.

(4.) Ante *o*: ut in *semihomo*, *fluviorum*, trisyllabis.

Semihominis Caci facies quam dira tenebat. Virg.
Fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes. Id.

(5.) Ante *u*: ut in *totius*, dissyllabo; *promontorium*, tetrasyllabo.

Magnanimosque duces, totiusque ex ordine gentis. Virg.
Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ. Ovid.

III. *O* interdum ante aliud *o* absorptum invenitur: ut, *cohonesto*, trisyllabo, ap. Attium; *cooluerunt*, *cooperiunt*, tetrasyllabis, ap. Lucr. ii. 1060, & vi. 490.

IV. *U* ante alias vocales nonnunquam eliditur: ut in *tua*, *sua*, *tuo*, *suo*, *duæ*, monosyllabis apud Comicos; *suapte*, *patrui*, dissyllabis; *duellica*, trisyllabo. Quanquam in his *u* eodem modo quo in *suadeo*, *suetus*, & in Anglicis Two, Dwell, &c. pronuncianda videatur.

Et simili ratione animalia suapte vagari. Lucr.
Nocturnique canum gemitus, & limina patrui. Stat.
Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles.

¶ Ad *Synæphonesin* quoque refertur, cùm, vocalibus *i* & *u* in consonantes *jod* & *vau* mutatis, duæ syllabæ in unam contrahuntur: ut in *genva*, *tenvis*, dissyllabis; *arjetat*, *tenvia*, *abjete*, *pitvita*, trisyllabis: *parjetibus*, *Nasidjenus*, tetrasyllabis; pro *genua*, *tenuis*, *arietat*, &c.

Propterea quia corpus aquæ naturaque tenvis. Lucr.
Genva labant, gelido concrevit frigore sanguis. Virg.
Arjetat in portas, & duros objice postes. Id.
Velleraque ut foliis depectant tenvia Seres. Id.
Ædificant, sectâque intexunt abjete costas. Id.
Præcipuè sanus, nisi cum pitvita molesta est. Hor.

Parjetibusque

Parjetibusque premunt arctis, & quatuor addunt. Virg.
Ut Nasidjeni juvit te cœna beati. Hor.

NOT. 1. Nonnunquam Synalœpha & Synecphonesis concurrunt: ut in hoc Virg.
Uno eodemque tulit partu, paribusque revinxit
Serpentum spiris.——Scande, *Un' o-demque tu-lit.*

NOT. 2. In his vocibus, *Huic, cui, Dii, Diis, iidem, iisdem, dein, deinde, proinde, deest, deeram, deessem, deero, deesse, anteambulo, anteit, antehac, semihomo, semianimis,* & paucis aliis, syllabarum contractio, quàm divisio, apud optimos Poëtas frequentior est.

¶ Differt *Crasis* à *Synæresi* & *Synecphonesi*, quòd hæ propriè in carmine, illa etiam in prosa locum habeat.

DIÆRESIS.

DIÆRESIS (quæ & DIALYSIS dicitur) est, unius syllabæ in duas dissolutio.

Ea tripliciter fit:

I. Cùm diphthongus in duas syllabas distrahitur: ut, *aulai, aurai,* pro *aulæ, auræ; Orpheüs, Perseüs, Troïæ,* trisyllaba; *Naïadum, Harpyïas,* tetrasyllaba.

Aulai in medio libabant pocula Bacchi. Virg.
Et finitur in Andromeda, quam Perseüs armis. Manil.
Misit infestos Troïæ ruinis. Sapphic. Senec.
Ægle Naïadum pulcherrima, jamque videnti. Virg.
Circumsistentes reppulit Harpyïas. Pentam. Rutil.

II. Cùm consonantes *jod* & *vau* in vocales *i* & *u* resolvuntur: ut in *silüæ, solüit,* trisyllabis; pro *silvæ, solvit: subiecta,* tetrasyllabo; pro *subjecta.*

Aurarum & silüæ metu. Glycon. Hor.
Quod zonam solüit diu ligatam. Phaleuc. Catull.
Si qua ferventi subiecta Cancro est. Sapphic. Senec.

* Hæc figura in compositis verborum *solvo* & *volvo* in primis frequens: ut,

Stamina non ulli dissolüenda Deo. } pentam. { Tib.
Debuerant fusos evolüisse suos. } pentam. { Ovid.

III. Cùm *u* quæ alioquin post *g, q,* & *s* evanescit, à sequente vocali divulsa plenè exprimitur: ut in *aqüæ, süetus, süasit, Süevos,* trisyllabis; *relangüit, reliqüas,* tetrasyllabis.

Quæ calidum faciunt aqüæ tactum atque vaporem. Lucr.
Cum mihi non tantum furesque feræque süetæ. Hor.
Atque alios alii irrident, Veneremque süadent. Lucr.
Fundat ab extremo flavos Aquilone Süevos. Lucan.
Imposito fratri moribunda relangüit ore. Ovid.
Reliqüas tamen esse vias in mente patenteis. Lucr.

De

De SYSTOLE & DIASTOLE.

4. *Systola* præcipitat vocales ritè trahendas.
Protrahit huic adversa *Diastola* corripiendas.

SYSTOLE.

SYSTOLE est syllabæ alioquin longæ correptio. Sic Poëtæ primam nonnunquam in *Orion* corripiunt: ut,

Cùm subitò assurgens fluctu nimbosus Orion. Virg.

quamvis Græcis Ὠρίων per ω magnum scribatur, ac propterea eam syllabam naturâ habeat longam: ut,

Sævus ubi Orion hybernis conditur undis. Id.

Eâdem ratione videtur Horatius posteriorem in *palus* corripuisse:

Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque Remis.

Aliis enim omnibus ea syllaba producitur: ut,

Limosoque palus obducat pascua junco, &c. Virg.

Huc refer & cum syllaba positione longa, alterâ consonante extritâ, fit brevis: ut *obicis*, pro *objicis*; *adicit*, pro *adjicit*.

Cur obicis Magno tumulum, manesque vagantes. Lucan.
Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus. Mart.

DIASTOLE.

DIASTOLE (quæ & ECTASIS vocatur) est syllabæ alioquin brevis productio: ut, *Priamides*, *Arabia*, primâ longâ: *Macedonia*, longâ secundâ.

Atque hic Priamides: Nihil ô tibi, amice, relictum. Virg.
Et domus intactæ te tremit Arabiæ. Propert.
Qui clypeo, galeâque, Macedoniâque sarissâ. Ovid.

Primam autem in *Priamides* & *Arabia* naturâ brevem esse ostendunt eorum primitiva, *Priamus* & *Arabs*, quibus hæc syllaba semper corripitur. *Macedonia* quoque secundam corripere docet *Macedo*, cui semper brevis penultima est.

Huc pertinet & cùm syllaba brevis geminatione consonantis fit longa: ut in *relligio*, *relliquiæ*, *repperit*, *reppulit*, *rettulit*, & similibus cum *re* compositis; pro *religio*, *reliquiæ*, &c.

Tantum relligio potuit suadere malorum. Lucr.
Troas relliquias Danaûm, atque immitis Achillei. Virg.
Et res hæredem repperit illa suum, &c. Ovid.

Sic *Porsenna*, *n*, geminatâ: ut,

Nec non Tarquinium ejectum Porsenna jubebat. Virg.

Aliter enim penultimâ brevi est: ut,

Cernitur effugiens ardentem Porsena dextram. Sil.

De

De Systole *&* Diastole *Observationes.*

Systoles & *Diastoles* usus, sive debitæ syllabarum quantitatis mutatio, dupliciter fit: Vel, 1. Ex *necessitate metrica.* Vel, 2. Ex *licentia poëtica.*

I. Necessitate Metrica à recta syllabarum quantitate receditur, cùm ejus quo utimur carminis genus vocem non recipit genuinâ ipsius quantitate retentâ. Tum enim, si non suppetat vox alia æquè elegans aut ad significandum apta, necessitate metri cogimur mutare syllabæ quantitatem, potiùs quàm obscurâ aut frigidâ circumlocutione uti.

Inter casus autem necessitatis metricæ, duo sunt præcipui:

1. Cùm plures quàm duæ breves concurrunt, maximè in hexametro & pentametro; tunc enim ex his aliqua produci potest. Prima: ut in *Arabius*, *Asiacus*, *Italia*, *Philosophus*, *Polydamas*, *Priamides*, *pugilibus*, *Sicelides*, &c. Secunda: ut in *Canicula*, *cuniculus*, *cuticula*, *febricula*, *Lemuria*, *Theophilus*, &c. Tertia: ut in *Bonifacius*, *Hilarion*, *Macedonia*, &c.

2. Cùm syllaba ex se brevis inter duas longas inclusa, versum ingredi nequit, nisi producatur: ut secunda in *delibutus*, *imbecillus*, *matricida*, *parricida*, *vaticanus*, &c.

II. Licentia Poëtica est, cùm à debita syllabæ mensura absque necessitate receditur. Huic tribuenda est correptio penultimæ genitivorum *unius*, *illius*, & similium: item productio ejusdem syllabæ in *tenebræ*, *volucris*, *locuples*. Ut alia usu observanda omittam.

Not. 1. Major hæc longè apud Græcos, quàm apud Latinos, licentia est.

Not. 2. Summâ hìc circumspectione & modestiâ opus, & inventis potiùs quàm inveniendis (ut monet Servius) utendum.

APPENDIX.

Prædictis Figuris adjungi possunt eæ quæ *dictionis* appellantur; *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope*, *Antithesis*, & *Metathesis*; de quibus in prima parte, p. 127. & 128. egimus. Hæ enim tam Prosodiæ quàm Etymologiæ sunt communes; pleræque etiam in illa quàm hac usitatiores.

Prosthesis: ut, *eduram*, pro *duram*, ap. Virg. Geor. iv. 145.

Epenthesis: ut, *Mavors*, *navita*, *Timolus*, *alituum*; pro *Mars*, *nauta*, *Tmolus*, *alitum*.

Paragoge: ut, *avellier*, *curarier*, *dicier*, &c. pro *avelli*, *curari*, *dici*.

Aphæresis: ut, *tenderant*, pro *tetenderant*, ap. Senec. Herc. fur. v. 538. Sic, *brevist*, *opust*, *similist*, ap. Plautum; pro *brevis est*, *opus est*, *similis est*, mutilato verbo *est*.

Syncope: ut, *oraclum*, *vinclum*, *calda*, *valdius*, *aspris*, *repostus*, *extinxem*, *surrexe*, &c. pro *oraculum*, *vinculum*, *calida*, *validius*, *asperus*, *repositus*, *extinxissem*, *surrexisse*.

Apocope: ut, *Antonî*, *Patavî*, *tugurî*; pro *Antonii*, *Patavii*, *tugurii*, &c.

Antithesis: ut, *olli*, *ollis*; pro *illi*, *illis*.

Metathesis: ut, *pistris*, pro *pristis*.

¶ His addi possunt *Anastrophe* & *Tmesis*, metri plerumque gratiâ adhibitæ.

Anastrophe: ut, *dare circum*, ap. Virg. Æn. ii. 792. *erit super*, ap. Ovid. Fast. v. 600. *facit are*, ap. Lucr. vi. 692. pro *circumdare*, *supererit*, *arefacit*. Sic, Virg. *Jovis cum fulmina contra*, &c. Id. *Transtra per & remos*, &c.

Tmesis: ut, Virg. *Quæ me cunque vocant terræ.* Id. *Super tibi erunt.* Lucr. *Dum re non fit tamen apse;* pro *quæcunque*, *supererunt*, *reapse*. Cre-

bra est eidem Lucretio interpositio copulativæ *que*: ut, *conque-globata*, *conque-gregantur*, *disque-sipatis*, *inque-gravescunt*, *perque-plicatis*, *præterque-feruntur*, *proque-voluta*, *seque-gregari*, *rareque-facit*.

De CARMINE *variisque* CARMINUM GENERIBUS.

CARMEN est concinna versuum in unum systema congeries. Differunt igitur *carmen* & *versus*, ut totum & pars. *Carminis* enim appellatio toti poëmati convenit; *Versus* autem sunt partes sive lineæ carmen constituentes.

Carminum genera magis usitata sunt, *Hexametrum*, *Pentametrum*, *Asclepiadæum*, *Glyconium*, *Sapphicum*, *Adonium*, *Phaleucium*, *Pherecratium*, *Iambicum*, *Scazon*, *Anacreonteum*, *Trochaicum*, *Anapæsticum*: quibus addi potest carmen quod *Horatianum* appellatur.

Carmen HEXAMETRUM.

5. Hexametrum carmen pedibus sex constat: eorum
Dactylus est quintus; sextam sibi vult regionem
Spondeus: reliquisque locis consistit utervis.
Quinto etiam admisit rerum gravitas Spondeum.

Carmen HEXAMETRUM, sive HEROICUM, constat sex pedibus: quorum quintus est Dactylus, sextus Spondeus: quatuor verò priores indiscriminatim sunt vel Dactylus, vel Spondeus: ut,

Aut prodesse volunt, aut delectare Poëtæ. Hor.
Tu nihil invitâ dicas faciasve Minervâ. Id.
Intonsi crines longâ cervice fluebant. Tibull.

Qui versus sic scanduntur:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Aut pro-	*desse vo-*	*lunt, aut*	*dele-*	*ctare Po-*	*ëtæ.*
Tu nihil	*invi-*	*tâ di-*	*cas faci-*	*asve Mi-*	*nervâ.*
Inton-	*si cri-*	*nes lon-*	*gâ cer-*	*vice flu-*	*ebant.*

Interdum quintâ regione ponitur Spondeus; unde & versus SPONDIACUS dicitur: quando, scil. vel rei alicujus gravitas atque amplitudo, vel tarditas, vel ingens mœror, vel simile quid, declaratur: ut,

Cara Deûm soboles, magnum Jovis incrementum. Virg.
Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Id.
Constitit, atque oculis Phrygia agmina circumspexit. Id.

Hic versus in quarta ferè sede Dactylum habet; sæpiusque finitur voce tetrasyllabâ: ut in exemplis allatis videre est:

Interdum tamen aliter invenimus: ut in his Virg.

Aut leves ocreas lento ducunt argento.
Saxa per, & scopulos, & depressas convalles.
Cum sociis, natoque, penatibus, & magnis Dîs.

NOT. I.

NOT. 1. Vulgò docent in versu hexametro alios nonnunquam, præter Dactylum & Spondeum, pedes reperiri: ut Proceleusmaticum in hoc Virg.

Hærent parietibus scalæ, postesque sub ipsos.

Et Anapæstum in hoc ejusdem,

Fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes.

Verùm in his, *parietibus*, quatuor syllabarum est, *fluviorum* trium, per Synecphonesin, ut suprà docuimus, p. 142.

NOT. 2. Quidam volunt & Tribrachyn, Iambum & Trochæum in hexametro interdum locum habere: ut in his Virg.

Olli serva datur, operum haud ignara Minervæ.
Desine plura puer, & quod nunc instat agamus.
Ferte citi flammas, date tela, scandite muros.

Atqui in duobus prioribus, ultima in *datur* & *puer*, alioquin brevis, vi cæsuræ fit longa: ut suprà ostensum, pag. 137. In postremo exemplo *tela* posteriorem habet productam, propter duarum consonantium, licet in diversa voce, accessum.

NOT. 3. Dactylum denique postremâ nonnunquam sede collocari quidam existimant: ut in his ejusd.

Inseritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida,
Et steriles platani————
Nec tantùm Rhodope mirantur & Ismarus Orphea.

Sed in prioris versûs fine legendum *horri-*; syllaba autem *da* cum sequentis versûs initio per Synalœphen jungenda est, hoc modo: *arbutus | horri- | d'Et steri- | les plata- | ni*, &c. In altero autem exemplo, *Orphea*, in duas syllabas contractum proferendum est.

De Carmine HEXAMETRO *Observationes.*

I. 1. Hexametris venustatem conciliat Dactylorum & Spondeorum vicissitudo: ut,

Ludere quæ vellem calamo permisit agresti. Virg.
Pinguis & ingratæ premeretur caseus urbi. Id.

2. Extra hanc pedum alternationem, suaviùs ferè sonant quæ Dactylis quam quæ Spondæis abundant: ut,

Tityre, tu patulæ recubans sub tegmine fagi. Virg.
Adspicis ut veniant ad candida tecta columbæ. Ovid.

3. Gratiora sunt illa in quibus plures sunt Cæsuræ, sive pedes non ex integris sed intersectis vocibus constantes: ut,

Romanos rerum dominos gentemque togatam. Virg.
Infandam, Regina, jubes renovare dolorem. Id.
Infelix Priamus furtim mandârat alendum. Id.

4. Ut fastidio tamen occurratur, & cæsuræ & pedum adhibenda varietas: ut, Virg.

Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox,
Involvens umbrâ magnâ terramque polumque,
Myrmidonumque dolos: fusi per mœnia Teucri
Conticuere: sopor fessos complectitur artus.

5. Magnæ virtutis est, si versus ita rebus accommodentur, ut pro rerum diversitate, nunc Spondei, nunc Dactyli præferantur. Ita multis Spondeis malleorum tractandorum difficultas, & fabrorum inde tarditas egregiè depingitur hoc versu Virgilii.

Illi inter sese magnâ vi brachia tollunt.

Latini gravitas & constantia, isto ejusd.

Olli sedato respondit corde Latinus.

Cunctatio Fabii reipublicæ Romanæ salutaris, illo Æn. vi.

Unus qui nobis cunctando restituis rem.

Contrà, incitatus equi cursus multis Dactylis ita repræsentatur, Æn. viii.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Rapidus item columbæ volatus sic, Æn. v.

Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.

Sic effrenis ventorum & tempestatis impetus aliquoties continuatis initio duobus dactylis exhibetur, Æn. i.

Quà data porta ruunt.————
Incubuère mari.————
Unà Eurusque Notusque ruunt.————
Intonuère poli.

II. Contrà, in hoc genere versuum, duriores censentur;

1. Qui desinunt in vocem monosyllabam: ut,

Prælia rubricâ picta aut carbone; velut si. Hor.
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &c. Id.

Exc. 1. Si præcedat altera monosyllaba: ut,

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. Hor.
Ne qua meis esto dictis mora. Juppiter hac stat. Virg.

Exc. 2. Si particularis quædam gratia versui inde accedat: ut,

————*Procumbit humi bos.* Virg.
————*Et mole suâ stat.* Id.
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Hor.

2. Qui pluribus vocibus dissyllabis terminantur: ut,

Insano posuère; velut silvis, ubi passim. Hor.
Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus. Tibull.

3. Qui voce plurium quàm trium syllabarum finiuntur: ut,

Augescunt aliæ gentes, aliæ minuuntur. Lucr.
Quisquis luxuriâ, tristive superstitione. Hor.

Exc. 1. Si versus Spondiacus sit; de quo suprà.

Exc. 2. Si nomen sit proprium: ut,

Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. Virg.
Hirtacidæ ante omnes exit locus Hippocoontis. Id.
Quarum quæ formâ pulcherrima Deïopeiam. Id.

Exc. 3. Si singulari affectui exprimendo inserviat, vel aliter nativa quædam venustas hoc in loco voci insit: ut,

Per connubia nostra, per inceptos hymenæos. Virg.
Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi. Id.

Sed versus ejusmodi, quia singulare judicium desiderant, Poëtarum lectione melius discentur.

4. In quibus nulla vel rara cæsura est: ut,

Romæ mœnia terruit impiger Hannibal armis. Enn.
Has res ad te scriptas, Luci, misimus, Æli. Lucil.
Sive quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum. Hor.
Poste recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. Enn.

5. In quibus nimis crebræ aut asperæ sunt elisiones: ut,

Primum nam inquiram, quid sit furere hoc: si erit in te. Hor.
Illam ancillam ego amo ante alias, atque ipsi ero amandus.

6. Vitandi denique sunt Rithmi, seu versus Leonini: etsi nec Poëtæ principes eos semper effugerint: ut,

Trajicit. I verbis virtutem illude superbis. Virg.
Si Trojæ fatis aliquid restare putatis. Ovid.
Ipse ego librorum video delicta meorum. Id.

Carmen

Carmen PENTAMETRUM.

6\. Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius eſto
Semper Spondeus, quartus quintuſque Anapæſtus:
In reliquis Spondeus erit, vel Dactylus, ut vis.

Sic alii ſcandunt: Pes primus, ſive ſecundus,
Dactylus aut Spondeus erit: cæſura ſubibit
Longa: locos reliquos geminus mox Dactylus implet:
Altera ſubſequitur metrum cæſura coronans.

Carmen PENTAMETRUM quinque habet pedes, quorum duo primi promiſcuè ſunt Dactyli vel Spondei, tertius ſemper Spondeus, quartus & quintus Anapæſtus: ut,

Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ. Propert.
Carminibus vives tempus in omne meis. Ovid.

Qui verſus ſic metiendi ſunt:

1.	2.	3.	4.	5.
Natu-	*ræ ſequi-*	*tur ſe-*	*mina quiſ-*	*que ſuæ.*
Carmini-	*bus vi-*	*ves tem-*	*pus in o-*	*mne meis.*

Alii, & frequentiùs, ſic metiri ſolent: Verſu nimirum in duo hemiſtichia diviſo, priore duobus locis vel Dactylum vel Spondeum ſine diſcrimine ſtatuunt, una cum cæſura, ceu ſyllaba longa: poſteriore autem duos Dactylos, cum altera cæſura, ſeu ſyllaba communi: hoc modo:

1.	2.	½	3.	4.	½
Natu-	*ræ ſequi-*	*tur*	*ſemina*	*quiſque ſu-*	*æ.*
Carmini-	*bus vi-*	*ves*	*tempus in*	*omne me-*	*is.*

Verſus pentameter hexametro ſubjunctus carmen Elegiacum conſtituit: ſic dictum ab ἔλεγος, i. e. *lamentatio*, quia primùm adhiberi ſolitum ſit lamentationi funebri: unde (quod & exempli loca ſit) illud Ovidii,

Flebilis indignos, Elegëia, ſolve capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.

De PENTAMETRO *&* ELEGIACO *Obſervationes.*

1\. In Pentametro prius hemiſtichium integrâ voce finiendum eſt, ut cæſura penthemimeris locum habeat: nam vitioſum eſt quod eâ cæſura caret: ut,

Hac quoque noſtræ ſententia mentis erat. Diomed.

2\. Durè

2. Durè fit in penthemimeri elisio: ut in his Catulli,
Mi misero eripuisti omnia nostra bona.
Illam affligit odore, iste perit podagrâ.
Troja virûm & virtutum omnium acerba cinis.

Quos versus præterea duriores reddunt in aliis pedibus Synalœphæ vel Ecthlipses: maximè in illo ejusdem,
Quam modò qui me unum atque unicum amicum habuit.

3. Neutrum hemistichium aptè monosyllabo terminatur: ut in his Catulli,
O di, reddite mi hoc pro pietate mea.
Aut facere, hæc à te dictaque factaque sunt.

Si tamen alterum monosyllabum antecedat, aut à voce præcedente elidatur, in vitio non est: ut in his Ovidii,
Magna tamen spes est in bonitate Dei.
Præmia si studio consequar ista, sat est.
Invitis oculis litera lecta tua est.

4. Pentameter optimè clauditur voce dissyllabâ: quales plerique Ovidiani. Interdum & tetrasyllabâ vel pentasyllabâ: ut,
Maxima de nihilo nascitur historia. Propert.
Pomaque non notis legit ab arboribus. Tibull.
Lis est cum forma magna pudicitiæ. Ovid.
Contactum nullis ante cupidinibus. Propert.

Rariùs trisyllaba: ut,
Et caput impositis pressit amor pedibus. Propert.
Quolibet ut saltem rure frui liceat. Id.

5. Leonini quoque, ut in hexametro, hîc vitandi: quales illi Ovidii,
Quærebant flavos per nemus omne favos.
Hoc, mihi quod prodest, si tibi, lector, obest.

Si tamen non nisi postremæ utriusque hemistichii syllabæ consonent, tantum abest ut id pro vitioso habeatur, ut non parum quoque gratiæ versui inde accedat: ut,
Huc ades, & nitidas casside solve comas. Ovid.
Fulmineo celeres dissipat ore canes. Id.
Fluminis ad liquidas fortè sedemus aquas. Buchan.

Idemque de hexametris ejusmodi censendum: ut,
Quamvis multa meis exiret victima septis. Virg.
Primus Idumæas, referam tibi, Mantua, palmas. Id.
Dum petit infirmis nimiùm sublimia pennis
Icarus, Icariis nomina fecit aquis. Ovid.

6. In Elegiacis hexametri leniùs fluere debent, quàm cum soli ponuntur.

7. Solet unumquodque distichon absolvere sententiam, aut saltem in cola desinere. At omninò rarum est, nec facilè imitandum, ut commatis ejusdem vox una ad præcedens, altera ad sequens distichon pertineat.

Carmen Asclepiadæum.

7. Vult Asclepiadis carmen Spondeon habere
Principio: binos hinc ritè capit Choriambos:
Pyrrhichius sequitur, quo non velocior ullus.

Vel sic: Spondeus sit primus, Dactylus alter:
Syllaba longa subit; post Dactylus ordine duplex.

Carmen

Carmen ASCLEPIADÆUM quatuor conſtat pedibus, Spondeo, ſciz. duobus Choriambis, & Pyrrhichio: ut,

1.	2.	3.	4.	
Mæce-	*nas atavis.*	*edite re-*	*gibus.*	Hor.

Alii ſic metiuntur, ut primo loco habeat Spondeum, ſecundo Dactylum, cum cæſura ſeu ſyllaba longa, tertio & quarto Dactylum, hoc modo:

1.	2.	½	3.	4.
Mæce-	*nas ata-*	*vis*	*edite*	*regibus.*

NOT. In hoc genere:

1. Pedes ſinguli ſingulis vocibus venuſtè abſolvuntur: ut,
   Quaſſas, indocilis pauperiem pati. Hor.
   Magnum pauperies opprobrium, jubet. Id.
2. Vitioſè primus Choriambus vel cæſura vocem mediam dirimit: ut in in hoc Horat.
   Non incendia Carthaginis impia.

Niſi Echtlipſis ibi vel Synalœpha locum habeat: ut,
Exegi monumentum ære perennius. Hor.
Auditam moderere arboribus fidem. Id.

Vel ſit vox compoſita: ut in illo ejuſd.
Dum flagrantia detorquet ad oſcula.

Sed & hæc duriuſcula ſunt, nec temerè imitanda.

Carmen GLYCONIUM.

8. Carmen amat trinis pedibus conſtare Glyconis:
Primaque Spondeo data ſedes, ultima ceſſit
Pyrrhichio, mediumque locum Choriambus habebit.

Vel ſic: Spondeo præeunte Glyconia conſtant
Carmina: tum duplicem ſedem ſibi Dactylus optat.

Carmen GLYCONIUM tres habet pedes, Spondeum, Choriambum, & Pyrrhichium: ut,

1.	2.	3.	
Mens re-	*gnum bona poſ-*	*ſidet.*	Senec.

Alii per Spondeum & duos Dactylos metiuntur, hoc modo:

Mens re- | gnum bona | poſſidet.

NOT. Catullus primâ ſede admiſit Iambum; ut,
Puellæ & pueri integri.

Item Trochæum: ut,
Magna progenies Jovis.

Carmen SAPPHICUM *&* ADONIUM.

9. Sapphica plectra movens tribuat loca prima Trochæo;

Spondeo

Spondeo cedant loca proxima: tertius esto
Dactylus: hunc subeat duplex in fine Trochæus.

Singula post ternos subdantur Adonia versus:
In queis Spondeum præit unum Dactylus unus.

Carmen SAPPHICUM quinque pedes recipit: primo, sciz. loco Trochæum, secundo Spondeum, tertio Dactylum, quarto & quinto Trochæum. Post ternos quosque versus subjicitur ut plurimum versus ADONIUS, ex Dactylo & Spondeo constans, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.
Aure-	*am quis-*	*quis medi-*	*ocri-*	*tatem*
Dili-	*git, tu-*	*tus caret,*	*obso-*	*leti*
Sordi-	*bus te-*	*cti, caret*	*invi-*	*denda*

1.	2.
Sobrius	*aula.*

NOT. 1. Sapphicos commendat cæsura penthemimeris; quâ qui carent minus grati versus sunt: ut,

Concines majore poëta plectro. Hor.
Phœbe silvarumque potens Diana. Id.

2. Catullus secundâ sede interdum admittit Trochæum: ut,

Pauca nunciate meæ puellæ.

3. Seneca etiam eâdem Dactylum recipit: ut,

Quæque ad Hesperias jacet ora metas. Et,
Sumere innumeras solitum figuras.

Quorum neuter temerè imitandus.

4. Reperiuntur & hîc versus hypermetri, quorum ultima vocalis, propter vocalem sequentem versum inchoantem, eliditur: quales hi ap. Horat.

Plorat, & vires, animumque, moresque
Aureos educit in astra, nigroque
Invidet orco.

5. Duriùs aliquando prima vocis syllaba ad præcedentem versum, reliquæ ad sequentem referuntur: ut, Horat.

Grosphe, non gemmis, neque purpurâ ve-
-nale, nec auro. Item,
Labitur ripâ, Jove non probante, u-
-xorius amnis.

Carmen PHALEUCIUM.

10. Cum facies carmen quod adinvenisse Phaleucus
Dicitur, in prima Spondeus erit regione:
Dactylus inde datur; triplicem cui junge Trochæum.

Carmen

Carmen PHALEUCIUM quinque itidem, ut Sapphicum, pedes habet: primâ nimirum ſede Spondeum, ſecundâ Dactylum, reliquis tribus Trochæum, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.	
Quod ſis	*eſſe ve-*	*lis, ni-*	*hilque*	*malis.*	
Summam	*nec metu-*	*as di-*	*em, nec*	*optes.*	Mart.

NOT. 1. Hoc genus nec cæſuram reſpuit, nec requirit.

2. Pro ſpondeo primo loco non rarò apud Catullum eſt Trochæus vel Iambus: ut,

Gratias tibi maximas Catullus
Agit, peſſimus omnium poëta.

3. Idem quoque & ſecundo loco, pro Dactylo, admiſit Spondeum: ut,

Oramus, ſi fortè non moleſtum eſt.
Femellas omnes, amice, prendi. } quod non facile imitandum.

Carmen PHERECRATIUM.

11. Quando Pherecratio vis ludere carmine, binos
Inter Spondeos medius tibi Dactylus eſto.

Carmen PHERECRATIUM tribus pedibus conſtat: primo loco Spondeum, ſecundo Dactylum, tertio Spondeum recipiens: ut,

1.	2.	3.	
Nigris	*æquora*	*ventis.*	Hor.

NOT. Catullus primo loco ſæpè adhibet Trochæum: ut,
Prodeas nova nupta.
Boëtius interdum Anapæſtum: ut,
Simili ſurgit ab ortu.

Carmen Iambicum.

12. Sive fluant ſeno pede Iambica, ſive quaterno,
In regione pari ſemper dominatur Iambus:
Dactylus & Spondeus amant in ſedibus eſſe
Imparibus: gaudent Anapæſtus, Iambus iiſdem:
Abſit ab extremo Tribrachys, ſit cætera liber.

Carminis IAMBICI duo ſunt genera uſitatiora, *Dimetrum* & *Trimetrum.*

Dimetrum quatuor pedibus conſtat, *Trimetrum* ſex. Sic autem vocantur, quòd Græci in iis dimetiendis duos pedes conjungant. Latini verò, pro numero pedum ſimplicium, hoc *Senarium,* illud *Quaternarium* appellant.

Primùm, ex puris Iambis hi verſus conſtabant: ut,

	I.		II.		III.		
Syzigiæ							
Regiones	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	*Inar-*	*sit æ-*	*stuo-*	*sius.*			Hor.
Trimet.	*Suis*	*& i-*	*psa Ro-*	*ma vi-*	*ribus*	*ruit.*	Id.

Deinde, partim ut difficultas pangendi tolleretur, partim ut gratiores morâ redderentur, locis imparibus, i. e. primo, tertio & quinto, Spondei recepti: ut,

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	*Forti*	*seque-*	*mur pe-*	*ctore.*			Hor.
Trimet.	*Pars sa-*	*nita-*	*tis vel-*	*le sa-*	*nari*	*fuit.*	Sen.

Denique, vice Iambi & Spondei, admissi sunt pedes quidam temporibus iis æquales: hoc est, locis imparibus, etiam Anapæstus, Dactylus, & interdum Tribrachys: locis autem paribus (excepto ultimo, qui solùm Iambum postulat) etiam Tibrachys: ut, Hor.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Dim.	*Canidi-*	*a tra-*	*ctavit*	*dapes.*		
	Vide-	*re prope-*	*rantes*	*domum.*		
Trim.	*Quò quò*	*scele-*	*sti rui-*	*tis aut*	*cur dex-*	*teris.*
	Prius-	*que cæ-*	*lum si-*	*det in-*	*ferius*	*mari.*
	Aliti-	*bus at-*	*que cani-*	*bus homi-*	*cid' He-*	*ctorem.*
	Pavidum-	*que lepo-*	*r'aut ad-*	*venam*	*laqueo.*	*gruem.*

NOT. 1. Excipiendus ab his versus Scazon; de quo mox.
NOT. 2. Comici, quò propiùs ad orationem pedestrem accedant, etiam pedes eos, quos imparibus locis adhibent alii, usurpant paribus; excepto ultimo, quo semper est Iambus. Eâdem licentiâ Fabulæ Phædri conscriptæ sunt.

SCAZON, *seu* CHOLIAMBUS.

13. Turba pedum trimetri placuit Scazontibus oris
Quatuor in primis: pes ordine quintus Iambus
Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS, quinto loco semper Iambum habet, sexto verò Spondeum; cæteris omnibus cum Iambico senario congruit: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Miser	*Catul-*	*le, de-*	*sinas*	*ine-*	*ptire.*	Cat.
Fulsê-	*re quon-*	*dam can-*	*didi*	*tibi*	*soles.*	
Cur in	*thea-*	*trum, Cato*	*seve-*	*re, ve-*	*nisti?*	Mart.
An ide-	*ò tan-*	*tùm ve-*	*neras,*	*ut ex-*	*ires?*	

Carmen ANACREONTÆUM.

14. Anacreontæi non parva est gratia versûs,

Syllaba

Syllaba post ternos metrum cui claudit Iambos.
Spondeum primus capit & locus, aut Anapæstum.

Carmen ANACREONTÆUM nihil aliud est, quàm Iambicum dimetrum catalecticum. In eo primus pes est Iambus, sæpè etiam Spondeus vel Anapæstus, interdum Tribrachys: secundus & tertius solùm Iambus: deinde superest in fine syllaba: ut,

1.	2.	3.	½.	
Ades	*pater*	*supre-*	*me,*	Prudent.
Quem ne-	*mo vi-*	*dit un-*	*quam.*	
Habet o-	*mnis hoc*	*volu-*	*ptas,*	Boët.
Stimulis	*agit*	*furen-*	*tes,*	

Carmen TROCHAICUM.

15. Octonis pedibus prodire Trochaica poscunt:
Sedibus imparibus Tibrachyn vel pone Trochæum:
Liber uterque aliis: Tribrachyn solo exime fine.
Dactylon & Tribrachyn, Proceleusmaticon, Spondeon,
Teque, Anapæste, pari regione locarier optant.
Sæpè sed Octavus mutilus pes ire jubetur.

TROCHAICA in regionibus imparibus recipiunt Trochæum vel etiam Tribrachyn, præterquam ultimâ sede, in qua tantum est Trochæus: sedibus autem paribus, præter Trochæum & Tribrachyn, admittunt etiam Spondeum, Dactylum, Anapæstum, raró Proceleusmaticum; Iambum verò planè respuunt, ut & Iambica Trochæum.

Ex Trochaicis usitatissimum est *tetrametrum*, sive *octonarium* catalecticum, constans septem pedibus, cum semipede, seu syllaba residua: ut in Floridis veteris poëtæ.

I.		II.		III.		IV.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	½.
Confu-	*les fi-*	*unt quot-*	*annis*	*et no-*	*vi Pro-*	*confu-*	*les:*
Solus	*aut Rex,*	*aut Po-*	*ëta,*	*non quot-*	*annis*	*nasci-*	*tur.*

NOT. 1. Quamvis opposita videantur Iambica & Trochaica, magna tamen inter ea affinitas est. Si enim Syllabam unam aut alteram principio versûs Trochaici addideris, Iambicum efficies; contrà, si syllabam eam principio Iambici detraxeris, Trochaicum relinques.

NOT. 2. In Trochaico tetrametro fugienda omnino cæsura post quartum pedem.

pedem, qui versum in duo hemistichia dividit; ut in hymno Ecclesiastice in passione Domini.

Punge lingua gloriosi | prælium certaminis,
Et super crucis trophæo | dic triumphum nobilem,
Qualiter redemptor orbis | immolatus vicerit.

NOT. 3. Comici eâdem quâ in Iambicis licentiâ in Trochaicis utuntur: eosdem enim in locis imparibus, quos alii in paribus, pedes promiscuè adhibent, præterquam in regione septima.

Carmen ANAPÆSTICUM.

16. Quatuor ex pedibus Anapæstica carmina finge.
Quâ regione velis, princeps Anapæstus habetur:
Spondeus permistus huic & Dactylus esto.
Dactylus exul erit quartâ sede atque secundâ.

ANAPÆSTICI versus ita dicuntur, quòd quâvis regione Anapæstum recipiant. Loco tamen Anapæsti Spondeum vel Dactylum eorundem temporum pedes admittunt. Atque hoc ita promiscuè fit, ut in versu, qui Anapæsticus vocatur, nullus interdum sit Anapæstus.

Eorum varia genera sunt: at omnium suavissimum & frequentissimum est quod Aristophanium sive Pindaricum dicitur, constans quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli vel Spondei, intermistis Anapæstis: ita tamen ut rarissimè Dactylus in secunda vel quarta regione adhibeatur: ut, Senec.

1.	2.	3.	4.
Quanti	*casus*	*huma-*	*na rotant:*
Minus in	*parvis*	*fortu-*	*na furit,*
Leviùs-	*que ferit*	*levio-*	*ra Deus.*

NOT. 1. Venustiores sunt Anapæstici, qui omni cæsurâ carent: ut, Sen.

Plures fulgor concitat aulæ.
Cupit hic regi proximus ipsi.
Clarus claras ire per urbes.
Urit miserum gloria pectus.

NOT. 2. Proximi his sunt quibus unaquæque dipodia vocem terminat: ut,

Pectora longis hebetata malis,
Jam sollicitas ponite curas. Senec.

NOT. 3. Solent Tragici Anapæsticis aliquot subjicere Adonium.

Carmen HORATIANUM.

Simplicibus Carminum generibus suprà explicatis visum est subjicere unum genus compositum, quod ab Horatio, qui eo plurimùm delectabatur, HORATIANI nomen accepit.

Constat autem hoc carmen quatuor versibus, quorum duo primi sunt Dactylici Alcaici, tertius Iambicus Archilochius, quartus Dactylicus Alcaicus à prioribus diversus: ut,

Virtus

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Sed de singulis paulò accuratius agendum.

1. *Dactylicus* ALCAICUS *Major.*

17. Alcaici loca prima tenent Spondeus, Iambus,
Vatis ad arbitrium: sed Iambus sede secundâ;
Dein cæsura: duo hinc geminus loca Dactylus ambit.

Primus ac secundus carminis HORATIANI versus est Dactylicus ALCAICUS major tetrameter hypercatalectus, constans penthemimeri Iambicâ, i. e. Spondeo vel Iambo, (sed sæpiùs Spondeo) Iambo, & cæsurâ, seu syllabâ longâ; deinde duobus Dactylis: ut,

1.	2.	½.	3.	4.
Virtus	*repul-*	*sæ*	*nescia*	*sordidæ*
Inta-	*mina-*	*tis*	*fulget ho-*	*noribus.*

2. *Iambicus* ARCHILOCHIUS.

Proximus Archilochi gradietur Iambicus: orâ
Cui primâ ac ternâ resident Spondeus, Iambus,
Ad libitum; sed Iambus inest in parte secunda
Solus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

Tertius versus est Iambicus ARCHILOCHIUS dimeter hypercatalectus, qui primo & tertio loco Spondeum, nonnunquam & Iambum recipit: secundo & quarto solum admittit Iambum, cum syllaba in fine residua: ut,

1.	2.	3.	4.	½.
Nec su-	*mit aut*	*ponit*	*secu-*	*res.*

3. *Dactylicus* ALCAICUS *Minor.*

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus,
Quatuor ex pedibus constans: loca Dactylus ornat
Duplex prima duo, sed proxima bina Trochæus.

Quartus versus est Dactylicus ALCAICUS minor tetrameter acatalectus, primo & secundo loco Dactylum recipiens, tertio & quarto Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.
Arbitri-	*o popu-*	*laris*	*auræ.*

APPEN-

APPENDIX I.

Pleniorem de variis carminum generibus Commentarium exhibens.

Carmen ex pedum constitutione vel *Simplex* est, seu *Monocolon*, vel *Compositum*, seu *Polycolon*.

Monocolon est quod uno versuum genere; Polycolon quod pluribus generibus constat.

I. *De Carmine* Simplici, *seu* Monocolo.

Ex variis Carminum Simplicium divisionibus, omnium commodissima ea videtur, quæ à crebriore seu potiore in ipsis pede desumpta est.

Hoc igitur pacto, Versus Latini in octo præcipua genera, *Pyrrhichicos*, *Dactylicos*, *Anapæsticos*, *Iambicos*, *Trochaicos*, *Choriambicos*, *Ionicos* & *Mixtos*, tribui possunt.

1. *De versibus* Pyrrhichicis.

I. Unicum genus est Pyrrhichicum, duobus vel pluribus Pyrrhichiis constans, quale illud Ausonii, Parental. 27.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Et a-	*mita*	*Vene-*	*ria*	*prope-*	*riter*	*obiit.*
Cui	*brevi-*	*a me-*	*la mo-*	*disi-*	*ca re-*	*cino,*
Cinis	*uti*	*placi-*	*dula*	*supe-*	*ra vi-*	*geat,*
Cele-	*ripes*	*ade-*	*at lo-*	*ca ta-*	*cit' E-*	*rebi.*

2. *De Versibus* Dactylicis.

II. Primum genus est Dactylicum heroicum hexametrum; de quo reg. 5.

III. Secundum genus est pentametrum Elegiacum; de quo reg. 6.

IV. Tertium genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum, constans duobus Dactylis & syllabâ; ut,

1.	2.	½.
Pulvis &	*umbra su-*	*mus,*

V. Quartum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum, constans tribus Dactylis continuatis, & syllabâ: ut,

1.	2.	3.	½.
Te quoque	*luce sub-*	*occidu-*	*a,*
Sumere	*cum monet*	*hora ci-*	*bum,*
Nostra De-	*us canet*	*harmoni-*	*a.* Prudent.

VI. Quintùm genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum in hoc à superiore diversum, quòd primâ & secundâ sede etiam Spondeum recipiat: ut,

1.	2.	3.	½.
Unus e-	*nim re-*	*rum pater*	*est.*
Hic clau	*sit mem-*	*bris ani-*	*mos.* Boët.

VII. Sextum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, quod primo, secundo & tertio loco promiscuè recipit vel Dactylum vel Spondeum; quarto solùm Dactylum; ut,

1. *Lumi-*

1.	2.	3.	4.
Lumini-	*busque pri-*	*or redi-*	*it vigor*
Nimbo-	*sisque po-*	*lus steiit*	*imbribus.*
Desuper	*in ter-*	*ram nox*	*funditur.* Boët.

VIII. Septimum genus est Adonium dimetrum; de quo reg. 9.

IX. Octavum genus est Pherecratium trimetrum; de quo reg. 11.

X. Nonum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, constans quatuor pedibus, quorum duo priores indifferenter sunt Dactyli vel Spondei, tertius solùm Dactylus, quartus solùm Spondeus: ut,

1.	2.	3.	4.
Ibimus	*ô soci-*	*i comi*	*tesque.*
O for-	*tes pe-*	*joraque*	*passi.* Hor.

XI. Decimum genus est Alcmanium tetrametrum catalectum, constans unâ syllabâ longâ, vel duabus brevibus: deinde vel Dactylo vel Spondeo; tum Dactylo; ac postremò Spondeo: ut,

½.	2.	3.	4.
Qui	*se volet*	*esse po-*	*tentem,*
Ani-	*mos domet*	*ille fe-*	*roces;*
Nec	*victa li-*	*bidine*	*colla*
Fœ-	*dis sub-*	*mittat ha-*	*benis.* Boët.

NOT. Octo proximè memorata versuum Dactylicorum genera nihil aliud sunt præterquam partes sive segmenta carminis hexametri heroici: quorum quatuor prioribus, pars posterior; quatuor posterioribus, pars prior sit quasi detruncata. Sic in prima Virg. Eccl. *Tityre, tu patulæ*, Dactylicorum constituit genus tertium: *Qui facerem, neque servitio*, genus quartum: *Hic illum vidi juvenem*, genus quintum: *Namque erit ille mihi semper Deus*, genus sextum: *Tegmine fagi*, genus septimum: *Pressi copia lactis*, genus octavum: *Sera tamen respexit inertem*, genus nonum: *Recubans sub tegmine fagi*, genus decimum.

XII. Undecimum genus est Alcmanium tetrametrum hypercatalectum, constans penthemimeri heroicâ, i. e. primâ & secundâ regione vel Dactylo vel Spondeo, cum syllaba longa: deinde versu Adonio, seu Dactylo, cum Spondeo: ut,

1.	2.	½.	3.	4.
Heu quàm	*Præcipi-*	*ti*	*mersa pro-*	*fundo*
Mens hebet,	*& propri-*	*â*	*luce re-*	*lictâ,*
Tendit in	*exter-*	*nas*	*ire te-*	*nebras.* Boët.

NOT. Hoc genus ex duobus segmentis hexametri heroici, sesquipede de medio extrito, constituitur: quale esset illud,

Tityre, tu patulæ——————————*tegmine fagi.*

XIII. Duodecimum genus est Ithyphalicum, seu Priapeium, tetrametrum acatalectum, constans tribus Dactylis, & Pyrrhichio, seu Iambo: ut,

1.	2.	3.	4.
Qui sere-	*re ingenu-*	*um volet*	*agrum,*
Liberat	*arva pri-*	*ùs fruti-*	*cibus,*
Falce ru-	*bos fili-*	*cemque re-*	*secat.* Boët.

XIV. Decimum tertium genus est Alcaicum tetrametrum hypercatalectum; de quo reg. 17.

XV. Decimum quartum genus est Alcaicum tetrametrum acatalectum; de quo etiam reg. 17.

XVI. Decimum quintum genus est Bucolicum hexametrum, in quo quartus pes semper est Dactylus: ut,

Ab Jove principium, Musæ: Jovis omnia plena. Virg.

Not. Theocritus (ut notat Fortunatianus) hanc legem Bucolicorum custodivit, Virgilius neglexit.

XVII. Decimum sextum genus est versus hexameter qui dicitur Miurus, seu Teliambus, cujus, scil. ultimâ sede ponitur Iambus vice Spondei: ut,

Dirige odorisequos ad cæca cubilia canes. Liv. Andron.

3. *De Versibus* ANAPÆSTICIS.

XVIII. Primum genus est Anapæsticum Aristophanium tetrametrum acatalectum; de quo reg. 16.

XIX. Secundum genus est Simonidium dimetrum acatalectum, cujus priorem regionem possidet vel Anapæstus, vel Dactylus, vel Spondeus; posteriorem vel Anapæstus, vel Spondeus: ut,

1.	2.
Defle-	*te virum,*
Quo non	*alius*
Potuit	*citiùs*
Discere	*causas,*
Unâ	*tantùm*
Parte au-	*ditâ,*
Sæpe &	*neutrâ.* Senec.

XX. Tertium genus est Partheniacum tetrametrum catalectum, quod habet primâ & secundâ sede vel Anapæstum, vel Spondeum; tertiâ solùm Anapæstum, ac demum syllabam longam: ut,

1.	2.	3.	4.
Utinam	*modò no-*	*stra redi-*	*rent*
In mo-	*res tem-*	*pora pri-*	*scos.* Boët.

Not. Hoc genus, mutata metiendi ratione, cum Dactylico Alcmanio tetrametro catalecto (de quo N° XI.) concurrit, hoc modo:

½.	2.	3.	4.
Uti-	*nam modò*	*nostra re-*	*direnl*
In	*mores*	*tempora*	*priscos.*

XXI. Quartum genus est Archebulium pentametrum acatalectum, constans quatuor Anapæstus & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Tibi na-	*scitur o-*	*mne pecus,*	*tibi cre-*	*scit hædus.* Ter. Maur.

4. *De Versibus* IAMBICIS.

XXII. Primum genus est Iambicum monometrum, sive binarium, constans duobus Iambis: ut,

1.	2.
Cave	*malum.*
Tene	*bonum.*

XXIII. Secundum genus est Anacreonticum dimetrum catalectum; de quo reg. 14.

XXIV. Tertium genus est Archilochium dimetrum acatalectum; de quo reg. 12.

XXV. Quartum genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum; de quo reg. 17.

XXVI. Quintum

XXVI. Quintum genus eſt Archilochium trimetrum catalectum, quod primâ ſede Iambum habet vel Spondeum, ſecundâ Iambum, tertiâ Spondeum, quartâ & quintâ Iambum, cum ſyllaba communi: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	½.	
Trabunt-	*que ſic-*	*cas ma-*	*china*	*cari-*	*nas.*	
Nec pra-	*ta ca-*	*nis al-*	*bicant*	*prui-*	*nis.*	Hor.

XXVII. Sextum genus eſt Archilochium trimetrum catalectum, hoc ſolo à ſuperiore diverſum, quòd tertio loco vel Spondeum vel Iambum recipiat: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	½.	
Mea	*reni-*	*det in-*	*domo*	*lacu-*	*nar.*	
Premunt	*colu-*	*mnas ul-*	*timâ*	*reci-*	*ſas.*	Hor.

XXVIII. Septimum genus eſt Archilochium trimetrum acatalectum; de quo reg. 12.

XXIX. Octavum genus eſt Scazon, ſive Choliambus, trimeter acatalectus; de quo reg. 13.

XXX. Nonum genus eſt Galliambicum ſenarium acatalectum, conſtans ſex pedibus, quorum primus Anapæſtus, ſecundus & tertius Iambus, quartus & quintus Dactylus, ſextus Anapæſtus: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Super al-	*ta ve-*	*ctus A-*	*tys cele-*	*ri rate*	*maria.*	
Phrygium	*nemus*	*cita-*	*to cupi-*	*de pede*	*tetigit,*	
Adiit-	*que opa-*	*ca ſil-*	*vis redi-*	*mita lo-*	*ca Deæ.*	Catull.

NOT. Hoc genus tertiâ regione ſemper Iambum, quintâ ſemper Dactylum, ſextâ ſemper Anapæſtum exigit. In ſecunda autem pro Iambo recipit interdum Anapæſtum, & meliore jure Tribrachyn, uti & in quarta pro Dactylo Spondeum. Imò & alios (licet rariùs) pedes admittit, ut in prima ſede Spondeum, Creticum, & Proceleuſmaticum: in ſecunda Spondeum & ejus comparem Dactylum: in quarta Iambum. Sed in carmine minùs uſitato uſitatiores ſolùm ponere ſatiùs duximus. Cæteros *Atys* Catulli indicabit.

XXXI. Decimum genus eſt Saturnium trimetrum hypercatalectum, quod quarto loco ſolum Spondeum, cæteris quinque ſolum Iambum, cum ſyllaba in fine reſidua, habet: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	½.	
Dabunt	*malum*	*Metel-*	*li Næ-*	*vio*	*Poë-*	*ta.*	Ter. Maur.

XXXII. Undecimum genus eſt Hipponacteum tetrametrum catalectum, quod ex ſeptem Iambis conſtat, cum ſyllaba longa; admiſſo tamen locis imparibus nonnunquam Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	½.	
Et in	*ſolen-*	*ter a-*	*ſtues,*	*velut*	*minu-*	*ta ma-*	*gno*	
Depren-	*ſa na-*	*vis in*	*mari*	*veſa-*	*nien-*	*te ven-*	*to.*	Catull.

XXXIII. Duodecimum genus eſt tetrametrum ſive octonarium acatalectum, quod & quadratum dicitur. Habet octo pedes, inter quos ultimus ſemper Iambus: reliqui locorum parium Iambi vel Tribraches; imparium verò Iambi aut Spondei, aut his compares, Tribraches, Anapæſti aut Dactyli: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6	7.	8.
Suſpi-	*cio*	*ſi ad con-*	*tume-*	*liam o-*	*mnia ac-*	*cipiunt*	*magis.*

At Comicis, qui ſoli ferè hoc genere utuntur, major licentia eſt. Ii enim, quò propiùs (uti diximus) ad orationem ſolutam accedant, etiam pedes, imparibus alioquin ſedibus adhiberi ſolitos, uſurpant paribus, & contrà; excepto tamen ultimo loco, quo ſemper eſt Iambus. Sic in iſto Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Pecu-	*niam in*	*loco*	*neglige-*	*re ma-*	*ximum in-*	*terdum est*	*lucrum.*

Quartam sedem occupat Anapæstus. In his autem ejusd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Ego jam	*transa-*	*ctâ re-*	*convor-*	*tam me-*	*domum*	*cum obso-*	*nios*
Propter	*suam im-*	*poten-*	*tiam*	*se sem-*	*per cre-*	*dunt ne-*	*gligi.*

Prioris sede secundâ & quartâ, posterioris sextâ, collocatur Spondeus.

Eadem est in trimetris ratio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Si id est	*pecca-*	*tum, pec-*	*catum im-*	*pruden-*	*tia est.*	Ter.

Ubi omnes pedes, præter primum & ultimum, Spondei sunt.

Item in tetrametris catalectis: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
Hem isthoc	*verbo ani-*	*mus mi*	*rediit,*	*& cu-*	*ra ex cor-*	*de exces-*	*sit.*	Ter.

Ubi secundam sedem Dactylus, sextam Spondeus occupant.

5. *De Versibus* TROCHAICIS.

XXXIV. Primum genus est Trochaicum Pancratium monometrum hypercatalectum, constans duobus Trochæis & syllaba: ut,

1.	2.	3.	
Nulla	*jam fi-*	*des.*	Scalig.

XXXVI. Secundum genus est Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, quod constat tribus Trochæis: ut,

1.	2.	3.	
Huc a-	*des Ly-*	*æe.*	Scalig.

XXXVI. Tertium genus est Euripidæum dimetrum catalectum, quod habet tres Trochæos (& secundo interdum loco Spondeum) cum syllaba: ut,

1.	2.	3.	4.	
Non e-	*bur ne-*	*que aure-*	*um.*	Hor.
Vota	*supplex*	*offe-*	*ram.*	Buchan.

XXXVII. Quartum genus est Alcmanium dimetrum acatalectum, constans quatuor Trochæis; secundo etiam loco Spondeum, ejusque compares Dactylum & Anapæstum recipiens: ut,

1.	2.	3.	4.	
Inco-	*læ ter-*	*rarum, ab*	*ortu.*	
Solis	*ulti-*	*mum ad cu-*	*bile.*	Buchan. Ps. 66.
Eja	*Domino*	*jubi-*	*late.*	Ibid.
Consci-	*os scele-*	*ris ne-*	*fandi.*	Ibid.

XXXVIII. Quintum genus est Anacreonticum dimetrum acatalectum, habens primo loco Pyrrhichium, cæteris tribus Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.	
Age	*cuncta*	*nupti-*	*ali*	
Redi-	*mita*	*vere*	*tellus*	
Cele-	*bra to-*	*ros be-*	*riles.*	Claudian.

XXXIX. Sextum genus est Archilochium tetrametrum catalectum; de quo reg. 15.

XL. Septimum genus est Hipponacteum tetrametrum acatalectum, quadratum aliter dictum; constans octo Trochæis; recipiens tamen locis imparibus

ribus etiam Spondeum, ejusque compares Anapæstum, Dactylum, & interdum Proceleusmaticum; paribus autem etiam Tribrachyn: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Appe-	*tente*	*vere*	*primo*	*cum te-*	*ner vi-*	*rescit*	*annus,*
Vini-	*torque*	*falce*	*tonsos*	*miti-*	*tus ma-*	*ritat*	*ulmos.*

Scal. in Farrag.

Comici, eádem quâ in tetrametris catalecticis licentiâ, omnes ferè quos nominavi pedes, omnibus in locis promiscuè usurpant: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Itane	*te hinc ab-*	*isse, &*	*vitam*	*tuam tu-*	*tandem ali-*	*is de-*	*disse?*
Alios	*tuam rem*	*credi-*	*disti,*	*magi', quàm*	*tete, ani-*	*madver-*	*furos?*
Nam, utut e-	*rant ali-*	*a, illi*	*certè,*	*quæ nunc*	*tibi do-*	*mi est, con-*	*suleres.*

NOT. In primo & secundo versu *tuam* esse monosyllabam.

XLI. Octavum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum; de quo reg. 9.

XLII. Nonum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum; de quo reg. 10.

6. *De Versibus* CHORIAMBICIS.

XLIII. Primum genus est Choriambicum Aristophanium dimetrum acatalectum, constans Choriambo & Bacchio vel Amphibrachy: ut,

1.	2.
Lydia, dic	*per omnes.*

Hor.

XLIV. Secundum genus est Glyconium trimetrum acatalectum; de quo reg. 8.

XLV. Tertium genus est Asclepiadæum tetrametrum acatalectum; de quo reg. 7.

XLVI. Quartum genus Alcaicum pentametrum acatalectum, constans Spondeo, tribus Choriambis & Pyrrhichio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Seu plu-	*res hiemes,*	*seu tribuit*	*Juppiter ul-*	*timam.*

Hor.

XLVII. Quintum genus est Alcaicum Epicoriambicum tetrametrum acatalectum, constans Epitrito secundo, duobus Choriambis & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.
Te Deos o-	*ro, Sybarin*	*cur properes*	*amando.*

Hor.

7. *De Versibus* IONICIS.

XLVIII. Primum genus est Ionicum à majore purum, tetrametrum acatalectum, quod ex quatuor Ionicis à majore consistit: ut,

1.	2.	3.	4.
Fecit satis,	*ægram rabi-*	*em qui domu-*	*it feminæ.*

Scalig.

XLIX. Secundum genus est Ionicum à majore impurum, seu Sotadeum, quod tres habet Ionicos à majore cum Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Tutò maris	*iras videt*	*è littore*	*nauta.*

Scal.

NOT. 1. Sæpiùs hoc genus tertiâ sede pro Ionico à majore Ditrochæum recipit: ut,

1.	2.	3.	4.
Has cum gemi-	*na compede*	*dedicat ca-*	*tenas,*
Saturne, ti-	*bi Zoilus*	*annulos pri-*	*ores.*

Martial.

NOT. 2. Admittit etiam omnibus locis, præter ultimum, Pæonem secundum, Epitritum secundum, & Ditrochæum.

 NOT. 3.

	I.		II.		III.		
Syzigiæ							
Regiones	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	*Inar-*	*sit æ-*	*stuo-*	*sius.*			Hor.
Trimet.	*Suis*	*& i-*	*psa Ro-*	*ma vi-*	*ribus*	*ruit.*	Id.

Deinde, partim ut difficultas pangendi tolleretur, partim ut gratiores morâ redderentur, locis imparibus, i. e. primo, tertio & quinto, Spondei recepti: ut,

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	*Forti*	*seque-*	*mur pe-*	*ctore.*			Hor.
Trimet.	*Pars sa-*	*nita-*	*tis vel-*	*le sa-*	*nari*	*fuit.*	Sen.

Denique, vice Iambi & Spondei, admissi sunt pedes quidam temporibus iis æquales: hoc est, locis imparibus, etiam Anapæstus, Dactylus, & interdum Tribrachys: locis autem paribus (excepto ultimo, qui solùm Iambum postulat) etiam Tibrachys: ut, Hor.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Dim.	*Canidi-*	*a tra-*	*ctavit*	*dapes.*		
	Vide-	*re prope-*	*rantes*	*domum.*		
Trim.	*Quò quò*	*scele-*	*sti rui-*	*tis aut*	*cur dex-*	*teris.*
	Prius-	*que cœ-*	*lum si-*	*det in-*	*ferius*	*mari.*
	Aliti-	*bus at-*	*que cani-*	*bus homi-*	*cid' He-*	*ctorem.*
	Pavidum-	*que lepo-*	*r'aut ad-*	*venam*	*laqueo.*	*gruem.*

NOT. 1. Excipiendus ab his versus Scazon; de quo mox.

NOT. 2. Comici, quò propiùs ad orationem pedestrem accedant, etiam pedes eos, quos imparibus locis adhibent alii, usurpant paribus: excepto ultimo, quo semper est Iambus. Eâdem licentiâ Fabulæ Phædri conscriptæ sunt.

SCAZON, *seu* CHOLIAMBUS.

13. Turba pedum trimetri placuit Scazontibus oris
Quatuor in primis: pes ordine quintus Iambus
Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS, quinto loco semper Iambum habet, sexto verò Spondeum; cæteris omnibus cum Iambico senario congruit: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Miser	*Catul-*	*le, de-*	*sinas*	*ine-*	*ptire.*	Cat.
Fulsê-	*re quon-*	*dam can-*	*didi*	*tibi*	*soles.*	
Cur in	*thea-*	*trum, Cato*	*seve-*	*re, ve-*	*nisti?*	Mart.
An ide-	*ò tan-*	*tùm ve-*	*neras,*	*ut ex-*	*ires?*	

Carmen ANACREONTÆUM.

14. Anacreontæi non parva est gratia versûs,

Syllaba

Syllaba poſt ternos metrum cui claudit Iambos.
Spondeum primus capit & locus, aut Anapæſtum.

Carmen ANACREONTÆUM nihil aliud eſt, quàm Iambicum dimetrum catalecticum. In eo primus pes eſt Iambus, ſæpè etiam Spondeus vel Anapæſtus, interdum Tribrachys: ſecundus & tertius ſolùm Iambus: deinde ſupereſt in fine ſyllaba: ut,

1.	2.	3.	½.	
Ades	*pater*	*ſupre-*	*me,*	Prudent.
Quem ne-	*mo vi-*	*dit un-*	*quam.*	
Habet o-	*mnis hoc*	*volu-*	*ptas,*	Boët.
Stimulis	*agit*	*furen-*	*tes,*	

Carmen TROCHAICUM.

15\. Octonis pedibus prodire Trochaica poſcunt:
Sedibus imparibus Tibrachyn vel pone Trochæum:
Liber uterque aliis: Tribrachyn ſolo exime fine.
Dactylon & Tribrachyn, Proceleuſmaticon, Spondeon,
Teque, Anapæſte, pari regione locarier optant.
Sæpè ſed Octavus mutilus pes ire jubetur.

TROCHAICA in regionibus imparibus recipiunt Trochæum vel etiam Tribrachyn, præterquam ultimâ ſede, in qua tantum eſt Trochæus: ſedibus autem paribus, præter Trochæum & Tribrachyn, admittunt etiam Spondeum, Dactylum, Anapæſtum, raró Proceleuſmaticum; Iambum verò planè reſpuunt, ut & Iambica Trochæum.

Ex Trochaicis uſitatiſſimum eſt *tetrametrum,* ſive *octonarium* catalecticum, conſtans ſeptem pedibus, cum ſemipede, ſeu ſyllaba reſidua: ut in Floridis veteris poëtæ.

I.		II.		III.		IV.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	½.
Conſu-	*les fi-*	*unt quot-*	*annis*	*et no-*	*vi Pro-*	*conſu-*	*les:*
Solus	*aut Rex,*	*aut Po-*	*ëta,*	*non quot-*	*annis*	*naſci-*	*tur.*

NOT. 1. Quamvis oppoſita videantur Iambica & Trochaica, magna tamen inter ea affinitas eſt. Si enim Syllabam unam aut alteram principio verſûs Trochaici addideris, Iambicum efficies; contrà, ſi ſyllabam eam principio Iambici detraxeris, Trochaicum relinques.

NOT. 2. In Trochaico tetrametro fugienda omnino cæſura poſt quartum pedem,

pedem, qui versum in duo hemistichia dividit; ut in hymno Ecclesiastico in passione Domini.

Punge lingua gloriosi | prælium certaminis,
Et super crucis trophæo | dic triumphum nobilem,
Qualiter redemptor orbis | immolatus vicerit.

NOT. 3. Comici eâdem quâ in Iambicis licentiâ in Trochaicis utuntur: eosdem enim in locis imparibus, quos alii in paribus, pedes promiscuè adhibent, præterquam in regione septima.

Carmen ANAPÆSTICUM.

16. Quatuor ex pedibus Anapæstica carmina finge.
Quâ regione velis, princeps Anapæstus habetur:
Spondeus permistus huic & Dactylus esto.
Dactylus exul erit quartâ sede atque secundâ.

ANAPÆSTICI versus ita dicuntur, quòd quâvis regione Anapæstum recipiant. Loco tamen Anapæsti Spondeum vel Dactylum eorundem temporum pedes admittunt. Atque hoc ita promiscuè fit, ut in versu, qui Anapæsticus vocatur, nullus interdum sit Anapæstus.

Eorum varia genera sunt: at omnium suavissimum & frequentissimum est quod Aristophanium sive Pindaricum dicitur, constans quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli vel Spondei, intermistis Anapæstis: ita tamen ut rarissimè Dactylus in secunda vel quarta regione adhibeatur: ut, Senec.

1.	2.	3.	4.
Quanti	*casus*	*huma-*	*na rotant:*
Minus in	*parvis*	*fortu-*	*na furit,*
Leviùs-	*que ferit*	*levio-*	*ra Deus.*

NOT. 1. Venustiores sunt Anapæstici, qui omni cæsurâ carent: ut, Sen.

Plures fulgor concitat aulæ.
Cupit hic regi proximus ipsi.
Clarus claras ire per urbes.
Urit miserum gloria pectus.

NOT. 2. Proximi his sunt quibus unaquæque dipodia vocem terminat: ut,

Pectora longis hebetata malis,
Jam sollicitas ponite curas. Senec.

NOT. 3. Solent Tragici Anapæsticis aliquot subjicere Adonium.

Carmen HORATIANUM.

Simplicibus Carminum generibus suprà explicatis visum est subjicere unum genus compositum, quod ab Horatio, qui eo plurimùm delectabatur, HORATIANI nomen accepit.

Constat autem hoc carmen quatuor versibus, quorum duo primi sunt Dactylici Alcaici, tertius Iambicus Archilochius, quartus Dactylicus Alcaicus à prioribus diversus: ut,

Virtus

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Sed de singulis paulò accuratius agendum.

1. *Dactylicus* ALCAICUS *Major.*

17. Alcaici loca prima tenent Spondeus, Iambus,
Vatis ad arbitrium: sed Iambus sede secundâ;
Dein cæsura: duo hinc geminus loca Dactylus ambit.

Primus ac secundus carminis HORATIANI versus est Dactylicus ALCAICUS major tetrameter hypercatalectus, constans penthemimeri Iambicâ, i. e. Spondeo vel Iambo, (sed sæpiùs Spondeo) Iambo, & cæsurâ, seu syllabâ longâ; deinde duobus Dactylis: ut,

1.	2.	½.	3.	4.
Virtus	*repul-*	*sæ*	*nescia*	*sordidæ*
Inta-	*mina-*	*tis*	*fulget ho-*	*noribus.*

2. *Iambicus* ARCHILOCHIUS.

Proximus Archilochi gradietur Iambicus: orâ
Cui primâ ac ternâ resident Spondeus, Iambus,
Ad libitum; sed Iambus inest in parte secunda
Solus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

Tertius versus est Iambicus ARCHILOCHIUS dimeter hypercatalectus, qui primo & tertio loco Spondeum, nonnunquam & Iambum recipit: secundo & quarto solum admittit Iambum, cum syllaba in fine residua: ut,

1.	2.	3.	4.	½.
Nec su-	*mit aut*	*ponit*	*secu-*	*res.*

3. *Dactylicus* ALCAICUS *Minor.*

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus,
Quatuor ex pedibus constans: loca Dactylus ornat
Duplex prima duo, sed proxima bina Trochæus.

Quartus versus est Dactylicus ALCAICUS minor tetrameter acatalectus, primo & secundo loco Dactylum recipiens, tertio & quarto Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.
Arbitri-	*o popu-*	*laris*	*auræ.*

APPEN-

APPENDIX I.

Pleniorem de variis carminum generibus Commentarium exhibens.

CARMEN ex pedum constitutione vel *Simplex* est, seu *Monocolon*, vel *Compositum*, seu *Polycolon*.

MONOCOLON est quod uno versuum genere; POLYCOLON quod pluribus generibus constat.

I. *De Carmine* SIMPLICE, *seu* MONOCOLO.

Ex variis Carminum Simplicium divisionibus, omnium commodissima ea videtur, quæ à crebriore seu potiore in ipsis pede desumpta est.

Hoc igitur pacto, Versus Latini in octo præcipua genera, *Pyrrhichicos*, *Dactylicos*, *Anapæsticos*, *Iambicos*, *Trochaicos*, *Choriambicos*, *Ionicos* & *Mixtos*, tribui possunt.

1. *De versibus* PYRRHICHICIS.

I. Unicum genus est Pyrrhichicum, duobus vel pluribus Pyrrhichiis constans, quale illud Ausonii, Parental. 27.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Et a-	*mita*	*Vene-*	*ria*	*prope-*	*riter*	*obît.*
Cui	*brevi-*	*a me-*	*la mo-*	*difi-*	*ca re-*	*cino,*
Cinis	*uti*	*placi-*	*dula*	*supe-*	*ra vi-*	*geat,*
Cele-	*ripes*	*ade-*	*at lo-*	*ca ta-*	*cit' E-*	*rebi.*

2. *De Versibus* DACTYLICIS.

II. Primum genus est Dactylicum heroicum hexametrum; de quo reg. 5.

III. Secundum genus est pentametrum Elegiacum; de quo reg. 6.

IV. Tertium genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum, constans duobus Dactylis & syllabâ; ut,

1.	2.	½.
Pulvis &	*umbra su-*	*mus,*

V. Quartum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum, constans tribus Dactylis continuatis, & syllabâ: ut,

1.	2.	3.	½.
Te quoque	*luce sub-*	*occidu-*	*a,*
Sumere	*cum monet*	*hora ci-*	*bum,*
Nostra De-	*us canet*	*harmoni-*	*a.* Prudent.

VI. Quintùm genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum in hoc à superiore diversum, quòd primâ & secundâ sede etiam Spondeum recipiat: ut,

1.	2.	3.	½.
Unus e-	*nim re-*	*rum pater*	*est.*
Hic clau	*sit mem-*	*bris ani-*	*mos.* Boët.

VII. Sextum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, quod primo, secundo & tertio loco promiscuè recipit vel Dactylum vel Spondeum; quarto solùm Dactylum; ut,

1. *Lumi-*

1.	2.	3.	4.
Lumini-	*busque pri-*	*or redi-*	*it vigor*
Nimbo-	*sisque po-*	*lus stetit*	*imbribus.*
Desuper	*in ter-*	*ram nox*	*funditur.* Boët.

VIII. Septimum genus est Adonium dimetrum; de quo reg. 9.

IX. Octavum genus est Pherecratium trimetrum; de quo reg. 11.

X. Nonum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, constans quatuor pedibus, quorum duo priores indifferenter sunt Dactyli vel Spondei, tertius solùm Dactylus, quartus solùm Spondeus: ut,

1.	2.	3.	4.
Ibimus	*ô soci-*	*i comi*	*tesque.*
O for-	*tes pe-*	*joraque*	*passi.* Hor.

XI. Decimum genus est Alcmanium tetrametrum catalectum, constans unâ syllabâ longâ, vel duabus brevibus: deinde vel Dactylo vel Spondeo; tum Dactylo; ac postremò Spondeo: ut,

½.	2.	3.	4.
Qui	*se volet*	*esse po-*	*tentem,*
Ani-	*mos domet*	*ille fe-*	*roces;*
Nec	*victa li-*	*bidine*	*colla*
Fœ-	*dis sub-*	*mittat ha-*	*benis.* Boët.

NOT. Octo proximè memorata versuum Dactylicorum genera nihil aliud sunt præterquam partes sive segmenta carminis hexametri heroici: quorum quatuor prioribus, pars posterior; quatuor posterioribus, pars prior sit quasi detruncata. Sic in prima Virg. Eccl. *Tityre, tu patulæ*, Dactylicorum constituit genus tertium: *Quid facerem, neque servitio*, genus quartum: *Hic illum vidi juvenem*, genus quintum: *Namque erit ille mihi semper Deus*, genus sextum: *Tegmine fagi*, genus septimum: *Pressi copia lactis*, genus octavum: *Sera tamen respexit inertem*, genus nonum: *Recubans sub tegmine fagi*, genus decimum.

XII. Undecimum genus est Alcmanium tetrametrum hypercatalectum, constans penthemimeri heroicâ, i. e. primâ & secundâ regione vel Dactylo vel Spondeo, cum syllaba longa: deinde versu Adonio, seu Dactylo, cum Spondeo: ut,

1.	2.	½.	3.	4.
Heu quàm	*Præcipi-*	*ti*	*mersa pro-*	*fundo*
Mens hebet,	*& propri-*	*â*	*luce re-*	*licta,*
Tendit in	*exter-*	*nas*	*ire te-*	*nebras.* Boët.

NOT. Hoc genus ex duobus segmentis hexametri heroici, sesquipede de medio extrito, constituitur: quale esset illud,

Tityre, tu patulæ——————*tegmine fagi.*

XIII. Duodecimum genus est Ithyphalicum, seu Priapeium, tetrametrum acatalectum, constans tribus Dactylis, & Pyrrhichio, seu Iambo: ut,

1.	2.	3.	4.
Qui sere-	*re ingenu-*	*um volet*	*agrum,*
Liberat	*arva pri-*	*ùs fruti-*	*cibus,*
Falce ru-	*bos fili-*	*cemque re-*	*secat.* Boët.

XIV. Decimum tertium genus est Alcaicum tetrametrum hypercatalectum; de quo reg. 17.

XV. Decimum quartum genus est Alcaicum tetrametrum acatalectum; de quo etiam reg. 17.

XVI. Decimum

XVI. Decimum quintum genus est Bucolicum hexametrum, in quo quartus pes semper est Dactylus: ut,

Ab Jove principium, Musæ: Jovis omnia plena. Virg.

NOT. Theocritus (ut notat Fortunatianus) hanc legem Bucolicorum custodivit, Virgilius neglexit.

XVII. Decimum sextum genus est versus hexameter qui dicitur Miurus, seu Teliambus, cujus, sciz. ultimâ sede ponitur Iambus vice Spondei: ut,

Dirige odorisequos ad cæca cubilia canes. Liv. Andron.

3. *De Versibus* ANAPÆSTICIS.

XVIII. Primum genus est Anapæsticum Aristophanium tetrametrum acatalectum; de quo reg. 16.

XIX. Secundum genus est Simonidium dimetrum acatalectum, cujus priorem regionem possidet vel Anapæstus, vel Dactylus, vel Spondeus; posteriorem vel Anapæstus, vel Spondeus: ut,

1.	2.
Desle-	*te virum,*
Quo non	*alius*
Potuit	*citiùs*
Discere	*causas,*
Unâ	*tantùm*
Parte au-	*ditâ,*
Sæpe &	*neutrâ.* Senec.

XX. Tertium genus est Partheniacum tetrametrum catalectum, quod habet primâ & secundâ sede vel Anapæstum, vel Spondeum; tertiâ solùm Anapæstum, ac demum syllabam longam: ut,

1.	2.	3.	½.
Utinam	*modò no-*	*stra redi-*	*rent*
In mo-	*res tem-*	*pora pri-*	*scos.* Boët.

NOT. Hoc genus, mutata metiendi ratione, cum Dactylico Alcmanio tetrametro catalecto (de quo Nº XI.) concurrit, hoc modo:

½.	2.	3.	4.
Uti-	*nam modò*	*nostra re-*	*dirent*
In	*mores*	*tempora*	*priscos.*

XXI. Quartum genus est Archebulium pentametrum acatalectum, constans quatuor Anapæstus & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Tibi na-	*scitur o-*	*mne pecus,*	*tibi cre-*	*scit hædus.* Ter. Maur.

4. *De Versibus* IAMBICIS.

XXII. Primum genus est Iambicum monometrum, sive binarium, constans duobus Iambis: ut,

1.	2.
Căve	*malum.*
Tene	*bonum.*

XXIII. Secundum genus est Anacreonticum dimetrum catalectum; de quo reg. 14.

XXIV. Tertium genus est Archilochium dimetrum acatalectum; de quo reg. 12.

XXV. Quartum genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum; de quo reg. 17.

XXVI. Quintum

XXVI. Quintum genus eſt Archilochium trimetrum catalectum, quod primâ ſede Iambum habet vel Spondeum, ſecundâ Iambum, tertiâ Spondeum, quartâ & quintâ Iambum, cum ſyllaba communi: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	½.	
Trabunt-	*que ſic-*	*cas ma-*	*chinæ*	*cari-*	*nas.*	
Nec pra-	*ta ca-*	*nis al-*	*bicant*	*prui-*	*nis.*	Hor.

XXVII. Sextum genus eſt Archilochium trimetrum catalectum, hoc ſolo à ſuperiore diverſum, quòd tertio loco vel Spondeum vel Iambum recipiat: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	½.	
Mea	*reni-*	*det in-*	*domo*	*lacu-*	*nar.*	
Premunt	*colu-*	*mnas ul-*	*timâ*	*reci-*	*ſas.*	Hor.

XXVIII. Septimum genus eſt Archilochium trimetrum acatalectum; de quo reg. 12.

XXIX. Octavum genus eſt Scazon, ſive Choliambus, trimeter acatalectus; de quo reg. 13.

XXX. Nonum genus eſt Galliambicum ſenarium acatalectum, conſtans ſex pedibus, quorum primus Anapæſtus, ſecundus & tertius Iambus, quartus & quintus Dactylus, ſextus Anapæſtus: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Super al-	*ta ve-*	*ctus A-*	*tys cele-*	*ri rate*	*maria.*	
Phrygium	*nemus*	*cita-*	*to cupi-*	*de pede*	*tetigit,*	
Adiit-	*que opa-*	*ca ſil-*	*vis redi-*	*mita lo-*	*ca Deæ.*	Catull.

Not. Hoc genus tertiâ regione ſemper Iambum, quintâ ſemper Dactylum, ſextâ ſemper Anapæſtum exigit. In ſecunda autem pro Iambo recipit interdum Anapæſtum, & meliore jure Tribrachyn, uti & in quarta pro Dactylo Spondeum. Imò & alios (licet rariùs) pedes admittit, ut in prima ſede Spondeum, Creticum, & Proceleuſmaticum: in ſecunda Spondeum & ejus comparem Dactylum: in quarta Iambum. Sed in carmine minùs uſitato uſitatiores ſolùm ponere ſatiùs duximus. Cæteros *Atys* Catulli indicabit.

XXXI. Decimum genus eſt Saturnium trimetrum hypercatalectum, quod quarto loco ſolum Spondeum, cæteris quinque ſolum Iambum, cum ſyllaba in fine reſidua, habet: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	½.	
Dabunt	*malum*	*Metel-*	*li Næ-*	*vio*	*Poë-*	*tæ.*	Ter. Maur.

XXXII. Undecimum genus eſt Hipponacteum tetrametrum catalectum, quod ex ſeptem Iambis conſtat, cum ſyllaba longa; admiſſo tamen locis imparibus nonnunquam Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	½.	
Et in	*ſolen-*	*ter æ-*	*ſtues,*	*velut*	*minu-*	*ta ma-*	*gno*	
Depren-	*ſa na-*	*vis in*	*mari*	*veſa-*	*nien-*	*te ven-*	*to.*	Catull.

XXXIII. Duodecimum genus eſt tetrametrum ſive octonarium acatalectum, quod & quadratum dicitur. Habet octo pedes, inter quos ultimus ſemper Iambus; reliqui locorum parium Iambi vel Tribraches; imparium verò Iambi aut Spondei, aut his compares, Tribraches, Anapæſti aut Dactyli: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6	7.	8.
Suſpi-	*cio*	*ſi ad con-*	*tume-*	*liam o-*	*mnia ac-*	*cipiunt*	*magis.*

At Comicis, qui ſoli ferè hoc genere utuntur, major licentia eſt. Ii enim, quò propiùs (uti diximus) ad orationem ſolutam accedant, etiam pedes, imparibus alioquin ſedibus adhiberi ſolitos, uſurpant paribus, & contrà; excepto tamen ultimo loco, quo ſemper eſt Iambus. Sic in iſto Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Pecu-	*niam in*	*loco*	*neglige-*	*re ma-*	*ximum in-*	*terdum est*	*lucrum.*

Quartam sedem occupat Anapæstus. In his autem ejusd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Ego jam	*transa-*	*ctâ re-*	*convor-*	*tam me-*	*domum*	*cum obso-*	*niis*
Propter	*suam im-*	*poten-*	*tiam*	*se sem-*	*per cre-*	*dunt ne-*	*gligi.*

Prioris sede secundâ & quartâ, posterioris sextâ, collocatur Spondeus.

Eadem est in trimetris ratio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Si id est	*pecca-*	*tum, pec-*	*catum im-*	*pruden-*	*tia est.*	Ter.

Ubi omnes pedes, præter primum & ultimum, Spondei sunt.

Item in tetrametris catalectis: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	½.	
Hem isthoc	*verbo ani-*	*mus mi*	*redit,*	*& cu-*	*ra ex cor-*	*de exces-*	*sit.*	Ter.

Ubi secundam sedem Dactylus, sextam Spondeus occupant.

5. *De Versibus* TROCHAICIS.

XXXIV. Primum genus est Trochaicum Pancratium monometrum hypercatalectum, constans duobus Trochæis & syllaba: ut,

1.	2.	½.	
Nulla	*jam fi-*	*des.*	Scalig.

XXXVI. Secundum genus est Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, quod constat tribus Trochæis: ut,

1.	2.	3.	
Huc a-	*des Ly-*	*æe.*	Scalig.

XXXVI. Tertium genus est Euripidæum dimetrum catalectum, quod habet tres Trochæos (& secundo interdum loco Spondeum) cum syllaba: ut,

1.	2.	3.	½.	
Non e-	*bur ne-*	*que aure-*	*um.*	Hor.
Vota	*supplex*	*offe-*	*ram.*	Buchan.

XXXVII. Quartum genus est Alcmanium dimetrum acatalectum, constans quatuor Trochæis; secundo etiam loco Spondeum, ejusque compares Dactylum & Anapæstum recipiens: ut,

1.	2.	3.	4.	
Inco-	*læ ter-*	*rarum, ab*	*ortu.*	
Solis	*ulti-*	*mum ad cu-*	*bile.*	Buchan. Ps. 66.
Eja	*Domino*	*jubi-*	*late.*	Ibid.
Consci-	*os sceleris*	*ris ne-*	*fandi.*	Ibid.

XXXVIII. Quintum genus est Anacreonticum dimetrum acatalectum, habens primo loco Pyrrhichium, cæteris tribus Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.	
Age	*cuncta*	*nupti-*	*ali*	
Redi-	*mita*	*vere*	*tellus*	
Cele-	*bra to-*	*ros he-*	*riles.*	Claudian.

XXXIX. Sextum genus est Archilochium tetrametrum catalectum; de quo reg. 15.

XL. Septimum genus est Hipponacteum tetrametrum acatalectum, quadratum aliter dictum; constans octo Trochæis; recipiens tamen locis imparibus

ribus

ribus etiam Spondeum, ejusque compares Anapæstum, Dactylum, & interdum Proceleusmaticum; paribus autem etiam Tribrachyn: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Appe-	*tente*	*vere*	*primo*	*cum te-*	*ner vi-*	*rescit*	*annus,*
Vini-	*torque*	*falce*	*tonsos*	*viti-*	*tus ma-*	*ritat*	*ulmos.* Scal. in Farrag.

Comici, eadem quâ in tetrametris catalecticis licentiâ, omnes ferè quos nominavi pedes, omnibus in locis promiscuè usurpant: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Itane	*te hinc ab-*	*isse, &*	*vitam*	*tuam tu-*	*tandem ali-*	*is de-*	*disse?*
Alios	*tuam rem*	*credi-*	*disti,*	*magi', quàm*	*tete, ani-*	*madvor-*	*furos?*
Nam, utut e-	*rant ali-*	*a, illi*	*certè,*	*quæ nunc*	*tibi do-*	*mi est, con-*	*suleres.*

NOT. In primo & secundo versu *tuam* esse monosyllabam.

XLI. Octavum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum; de quo reg. 9.

XLII. Nonum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum; de quo reg. 10.

6. *De Versibus* CHORIAMBICIS.

XLIII. Primum genus est Choriambicum Aristophanium dimetrum acatalectum, constans Choriambo & Bacchio vel Amphibrachy: ut,

1.	2.
Lydia, dic	*per omnes.* Hor.

XLIV. Secundum genus est Glyconium trimetrum acatalectum; de quo reg. 8.

XLV. Tertium genus est Asclepiadæum tetrametrum acatalectum; de quo reg. 7.

XLVI. Quartum genus Alcaicum pentametrum acatalectum, constans Spondeo, tribus Choriambis & Pyrrhichio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Seu plu-	*res hiemes,*	*seu tribuit*	*Juppiter ul-*	*timam.* Hor.

XLVII. Quintum genus est Alcaicum Epicoriambicum tetrametrum acatalectum, constans Epitrito secundo, duobus Choriambis & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.
Te Deos o-	*ro, Sybarin*	*cur properes*	*amando.* Hor.

7. *De Versibus* IONICIS.

XLVIII. Primum genus est Ionicum à majore purum, tetrametrum acatalectum, quod ex quatuor Ionicis à majore consistit: ut,

1.	2.	3.	4.
Fecit satis,	*ægram rabi-*	*em qui domu-*	*it feminæ.* Scalig.

XLIX. Secundum genus est Ionicum à majore impurum, seu Sotadeum, quod tres habet Ionicos à majore cum Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Tutò maris	*iras videt*	*è littore*	*nauta.* Scal.

NOT. 1. Sæpiùs hoc genus tertiâ sede pro Ionico à majore Ditrochæum recipit: ut,

1.	2.	3.	4.
Has cum gemi-	*na compede*	*dedicat ca-*	*tenas,*
Saturne, ti-	*bi Zoilus*	*annulos pri-*	*ores.* Martial.

NOT. 2. Admittit etiam omnibus locis, præter ultimum, Pæonem secundum, Epitritum secundum, & Ditrochæum.

Not. 3. In omnibus ferè regionibus longa in duas breves resolvi potest: ut,

1.	2.	3	4.	
Elementa ru-	*des quæ pue-*	*ros docent ma-*	*gistri.*	Ter. M. de lit. v. 1.
Vocalis ut	*illam late-*	*re ex utroque co-*	*arctet.*	Ibid. v. 83.
Quum dico la-	vor, *dico ni-*	ves pluvia no-	vales.	Ibid. v. 95.
Diversa va-	*lent, alia do-*	*cent ordine*	*nulla.*	Ibid. v. 179.

L. Tertium genus est Ionicum à minore, sic dictum, quòd ubique pes ille, unde nomen accepit, locum habeat. Estque vel trimetrum, vel tetrametrum. Sic apud Hor. Carm. iii. 12. duobus trimetris subjicitur tetrametrum.

1.	2.	3.	4.
Miserarum est,	*neque amori*	*dare ludum,*	
Neque dulci	*mala vino*	*lavere; aut ex-*	
animari	*metuentes*	*patruæ ver-*	*bera linguæ.*

Not. Docet tamen eruditissimus Bentleius hoc carmen Horatii decem pedibus Ionicis à minore absque ulla pausa decurrere; totamque adeò eam Oden quatuor ejusmodi decapodiis finiri.

8. *De Versibus* Mixtis.

Versus Mixti (quos Græci 'Ασυναρτήτους, sive Inconnexos vocant) sunt cùm duo diversi generis cola in unum concluduntur. Eorum varia genera sunt: nos ea tantùm memorabimus, quorum exempla apud Poëtas Latinos jam reperiuntur.

LI. Primum genus est Dactylico-Trochaicum Archilochium; cujus prius colon est tetrametrum Heroicum, sive quatuor primi pedes carminis Heroici; posterius colon est Trochaicum Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, sive tres Trochæi: ut,

1.	2.	3.	4.		5.	6.	7.	
Solvitur	*acris hi-*	*ems gra-*	*tâ vice*		*veris*	*& Fa-*	*voni.*	Hor.

Not. Quidam ex duobus colis duos versus constituunt, in hunc modum;

1.	2.	3.	4.
Solvitur	*acris hi-*	*ems gra-*	*tâ vice*

1.	2.	3.	
Veris	*& Fa-*	*voni.*	Hor.

LII. Secundum genus est Elego-Iambicum Archilochium: cujus prius colon est pars posterior pentametri Elegiaci; posterius verò Iambicum dimetrum acatalectum: ut,

1.	2.	½.		3.	4.	5.	6.	
Scribere	*versicu-*	*los,*		*amo-*	*re per-*	*cussum*	*gravi.*	Hor.

Not. Vulgò hunc versum in binos dividunt: ut,

Scribere | *versicu-* | *los,*
Amo- | *re per-* | *cussum* | *gravi.*

LIII. Tertium genus est Dactylicum Priapeium hexametrum acatalectum ex duobus tomis, utraque trium pedum, versûs hexametri conflatum: sed ita ut in utriusque prima sede ponatur Spondeus, vel ejus loco Trochæus, aut Iambus; prioris sedem secundam & tertiam occupet Dactylus; posterioris pes secundus Dactylus sit, ultimus Spondeus. Porrò in hoc genere ultima prioris coli syllaba pro communi habetur; ut, Catull.

1. *Hunc*

1.	2.	3.		4.	5.	6.
Hunc lu-	*cum tibi*	*dedico*		*conse-*	*croque Pri-*	*ape.*
Qua do-	*mus tua*	*Lampsaci est,*		*quâque*	*silva, Pri-*	*ape:*
Nam te	*præcipu-*	*è in suis*		*urbi-*	*bus colit*	*ora*
Helle-	*spontia,*	*cæteris*		*ostre-*	*osior*	*oris.*

LIV. Quartum genus est Anapæstico-Ithyphallicum: cujus prius colon est Anapæsticum tetrametrum catalectum, sive tres Anapæsti (vel primo & secundo loco Spondei) cum syllaba: posterius Trochaicum Ithyphallicum, sive tres Trochæi: ut,

1.	2.	3.	½.		4.	5.	6.	
Ithyphal-	*lica por-*	*rò dicâ-*	*runt*		*Musi-*	*ci Po-*	*ëtæ.*	Ter. M.

LV. Quintum genus est Iambico-Elegiacum; in quo, ordine N° liii. inverso, pars Iambici præcedit, & pars Elegiaci subsequitur: ut,

1.	2.	3.	4.		5.	6.	½.	
Nives-	*que de-*	*ducunt*	*Jovem:*		*nunc mare,*	*nunc silü-*	*æ.*	Hor.

Not. Vulgò & ex hoc uno duos versus faciunt: ut,

Nives- | *que de-* | *ducunt* | *Jovem:*
Nunc mare | *nunc silü-* | *æ.*

LVI. Sextum genus est Choriambico-Dactylicum: in quo prius colon est Glyconium, primâ sede habens frequentiùs Trochæum; posterius Pherecratium est, Trochæum itidem initio ferè assumens: ut,

1.	2.	3.		4.	5.	6.	
O Co-	*lonia quæ*	*cupis*		*ponte*	*ludere*	*longo.*	Catull.

LVII. Septimum genus est Choriambico-Trochaicum: cujus prius colon constat ex Choriambico dimetro, sive duobus Choriambis: posterius ex Trochaico dimetro brachycatalecto, cujus primus pes Dactylus sit, cæteri Trochæi: ut,

1.	2.		3.	4.	5.	
Vestiat Al-	*pinus apex,*		*& rube-*	*aut pru-*	*inæ.*	Claudian.

LVIII. Octavum genus est Trochaico-Dactylicum: cujus prior pars penthemimeris Trochaica est, primâ sede Trochæum, secundâ Spondeum vel Dactylum, cum syllaba, habens; posterius Adonium, sive Dactylus & Spondeus: ut,

1.	2.	½.		3.	4.	
Si quis	*Arctu-*	*ri*		*sidera*	*nescit.*	Boët.
Cum ni-	*mis cele-*	*res*		*explicet*	*ortus.*	

LIX. Nonum genus est Iambico-Dactylicum; cujus prior pars est penthemimeris Iambica, constans duobus Iambis cum syllaba longa; sæpiùs tamen primo loco Spondeum; secundo interdum Tribrachyn recipiens: posterior autem pars, ut in superiore, Adonium est: ut,

1.	2.	½		3.	4.	
Propin-	*qua sum-*	*mo*		*cardine*	*labi.*	Boët.
Mergat-	*que se-*	*ras*		*æquore*	*flammas.*	
Stupet	*que subi-*	*tis*		*mobile*	*vulgus.*	

¶ Prædictis versuum generibus, à potiore in ipsis pede denominatis, alii alios addunt, *Spondiacos*, *Molossicos*, *Pæonicos*, *Antispasticos*, &c. eorum etiam quos meminimus, plura genera recensent. Sed cum nullum ferè carmen ex his conditum jam reperiatur, eos consultò omisimus.

¶ Mixtorum

¶ Mixtorum porrò generibus accenseri possunt & quædam ex superioribus alia. Hoc pacto carmen Saturnium statui potest Iambico Trochaicum, cujus prius membrum sit Iambicum dimetrum catalectum; posterius Trochaicum dimetrum brachycatalectum, hoc modo:

1.	2.	3.	½.		4.	5.	6.
Dabunt	*malum*	*Metel-*	*li*		*Navi-*	*o Po-*	*ëta.*

Eâdem ratione Cl. Bentleius Alcaicum (quod Epichoriambicum vocant) N° xlvii. in duo cola dispescit, quorum prius sit Trochaicum Archilochium dimetrum acatalectum, cujus secundam sedem occupet Spondeus, quartam Iambus; posterius verò Trochaicum (aut si mavis Iambicum) Archilochium dimetrum catalectum, ex Trochæo, duobus Iambis, cum syllaba, constans, hoc modo:

1.	2.	3.	4.		5.	6.	7.	½.
Te De-	*os o-*	*ro, Sy-*	*barim*		*cur pro*	*peres*	*aman-*	*do.*

II. *De carmine composito, seu* POLYCOLO.

Carmen POLYCOLON duplici modo distingui solet, 1. Pro varietate versuum qui in eo adhibentur. 2. Pro numero versuum quibus constat, priusquam fiat *Strophe*, sive ad primi generis versum reditus.

1. Pro varietate versuum carmen *Polycolon*, vel *Dicolon* est, seu bimembre; vel *Tricolon*, seu trimembre. Veteres ulteriùs non procedebant.

DICOLON est, ubi duo sunt genera versuum: TRICOLON, ubi tria.

2. Pro versuum in *Strophe* numero, carmen aliud est *Distrophon*, aliud *Tristrophon*, aliud *Tetrastrophon*; aliud denique, extra quod Poëtæ antiqui nunquam egrediuntur, *Pentastrophon* est.

DISTROPHON TRISTROPHON TETRASTROPHON PENTASTROPHON	est cum post	secundum tertium quartum quintum	versum reditur ad primum.

1. *De carminibus* DICOLIS DISTROPHIS.

LX. Primum genus est Elegiacum, seu Dactylicum heroicum hexametrum, cum Dactylico pentametro; de quibus N° ii. & iii.: ut,

Sponte suâ numeros carmen veniebat ad aptos:
Et, quod tentabam dicere, versus erat. Ovid.

LXI. Secundum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto; de quibus N° ii. & iv.: ut,

Diffugêre nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ. Hor.

LXII. Tertium genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmanio tetrametro acatalecto: de quibus N° ii. & vii.: ut,

Tunc me discussâ liquerunt nocte tenebræ,
Luminibusque prior rediit vigor. Boet.

LXIII. Quartum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmanio tetrametro acatalecto; de quibus N° ii. & x.: ut,

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi. Hor.

LXIV. Quintum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmanio tetrametro catalecto, vel, ut alii eum nuncupant, Anapæstico Partheniaco tetrametro catalecto; de quibus N° ii. & xi. vel xx.: ut,

O qui

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,
Placidos bonus exsere vultus. Buch. Pſ. 68.

LXV. Sextum genus eſt Dactylicum hexametrum, cum Iambico dimetro acatalecto; de quibus Nº ii. & xxiv.: ut,

Nox erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera. Hor.

LXVI. Septimum genus eſt Dactylicum hexametrum, cum Iambico trimetro; de quibus Nº ii. & xxviii.: ut,

Altera jam territur bellis civilibus ætas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit. Hor.

LXVII. Octavum genus eſt Dactylicum hexametrum, cum Elego-Iambico Archilochio; de quibus Nº ii. & lii.: ut,

Te Regem Dominumque canam, dum lucida volvet
Lucidus astra polus, & unicum colam Deum. Buch. Pſ. 145.

* Ita, ex mente Cl. Bentlei conſtituendum hoc carmen: at Buchananus ipſe in tres verſus (ut in Nº c.) diſtinxit.

LXVIII. Nonum genus eſt Dactylicum hexametrum, cum Iambico-Elegiaco; de quibus Nº ii. & lv.: ut,

Horrida tempestas, cœlum contraxit, & imbres
Nivesque deducunt Jovem: nunc mare, nunc siliæ. Hor.

LXIX. Decimum genus eſt Dactylicum Alcmanium trimetrum hypercatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto; de quibus Nº vi. & ix. ut,

Omne hominum genus in terris
Simili surgit ab ortu. Boët.

LXX. Undecimum genus eſt Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto; de quibus Nº vii. & iv.: ut,

Quam thalamo, tædisque jugalibus
Invida mors rapuit. Auſon. Parent. 25.

LXXI. Duodecimum genus eſt Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto; de quibus Nº vii. & xxiv.: ut,

Sunt etenim pennæ volucres mihi,
Quæ celsa conscendant poli. Boët.

LXXII. Decimum tertium genus eſt Iambicum Anacreonticum dimetrum catalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto; de quibus Nº xxiii. & ix.: ut,

Quisquis volet perennem
Cautus ponere sedem. Boët.

LXXIII. Decimum quartum genus eſt Iambicum trimetrum acatalectum, cum pentametro Elegiaco; de quibus Nº xxviii. & iii.: ut,

Quamvis fluente dives auri gurgite
Non expleturas cogat avarus opes. Boët.

LXXIV. Decimum quintum genus eſt Iambicum trimetrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto; de quibus Nº xxviii. & xxiv.: ut,

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula. Hor.

LXXV. Decimum ſextum genus eſt Iambicum trimetrum acatalectum, cum Elego-Iambico Archilochio; de quibus Nº xxviii. & lii.: ut,

Petti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos, amore percussum gravi. Hor.

LXXVI. Decimum ſeptimum genus eſt Iambicus Scazon, cum Iambico dimetro acatalecto; de quibus Nº xxix. & xxiv.: ut,

Verona

Verona docti syllabas amat vatis ;
Marone felix Mantua est. Martial.

LXXVII. Decimum octavum genus est Trochaicum Euripidæum dimetrum catalectum, cum Iambico dimetro acatalecto ; de quibus N° xxxvi. & xxiv. : ut,

Orbis omnes incolæ,
A Sole Eoo ad Hesperum. Buchan.

LXXVIII. Decimum nonum genus est Trochaicum Euripidæum dimetrum catalectum, cum Iambico Archilochio trimetro catalecto ; de quibus N° xxxvi. & xxvii. : ut,

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar. Hor.

LXXIX. Vigesimum genus est Trochaicum Alcmanium dimetrum acatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto ; de quibus N° xxxvii. & ix. : ut,

Quos vides sedere celsos
Solii culmine reges. Boët.

LXXX. Vigesimum primum genus est Trochaicum octonarium catalectum, cum Iambico trimetro acatalecto ; de quibus N° xxxix. & xxviii. : ut,

Ore pulchro, & ore muto : scire vis quæ sim ? Volo.
Imago Rufi rhetoris Pictavici. Auson. Epig. 51.

LXXXI. Vigesimum secundum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto ; de quibus N° xli. & xxiv. : ut,

Gentis humanæ pater atque custos,
Quàm sancta majestas tui. Buchan.

LXXXII. Vigesimum tertium genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, cum Choriambico Glyconio trimetro acatalecto ; de quibus N° xli. & xliv. : ut,

Cum polo Phœbus roseis quadrigis
Lucem spargere cœperit. Boët.

LXXXIII. Vigesimum quartum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum pentametro Elegiaco ; de quibus N° xlii. & iii. : ut,

Quid tantos juvat excitare motus,
Et propriâ fatum sollicitare manu. Boët.

LXXXIV. Vigesimum quintum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum Dactylico Alcaico tetrametro acatalecto ; de quibus N° xlii. & xv. : ut,

Quamvis se Tyrio superbus ostro
Comeret, & niveis lapillis. Boët.

LXXXV. Vigesimum sextum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum Sapphico pentametro acatalecto ; de quibus N° xlii. & xli. : ut,

Hic portus placidâ manens quiete,
Hoc patens unum miseris asylum. Boët.

LXXXVI. Vigesimum septimum genus est Choriambicum Aristophanium, dimetrum acatalectum, cum Alcaico Epichoriambico tetrametro acatalecto ; de quibus N° xliii. & xlvii. : ut,

Lydia, dic per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properes amando. Hor.

LXXXVII. Vigesimum octavum genus est Choriambicum Glyconium trimetrum acatalectum, cum Choriambico Asclepiadæo tetrametro acatalecto ; de quibus N° xliv. & xlv. : ut,

Sic

Sic te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida sidera. Hor.

LXXXVIII. Vigesimum nonum genus est, Choriambicum Asclepiadæum tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto; de quibus N° xlv. & ix.: ut,

Si quantas rapidis flatibus incitus
Pontus versat arenas. Boët.

LXXXIX. Trigesimum genus est Choriambicum Asclepiadæum tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto; de quibus N° xlv. & xxiv.: ut,

Eheu; quæ miseros tramite devios
Abducit ignorantia! Boët.

XC. Trigesimum primum genus est Dactylico-Trochaicum septenarium, cum Iambico Archilochio trimetro catalecto; de quibus N° li. & xxvi.: ut,

Solvitur acris hiems gratâ vice veris & Favoni,
Trahuntque siccas machinæ carinas. Hor.

XCI. Trigesimum secundum genus est Trochaico-Dactylicum, cum Iambico-Dactylico; de quibus N° lviii & lix: ut,

Si quis Arcturi sidera nescit
Propinqua summo cardine labi. Boët.

2. De Dicolis Tristrophis.

XCII. Primum genus est, in quo duobus Anapæsticis Aristophaniis tetrametris acatal. adjicitur Adonius dimeter acatal. de quibus N° xviii. & viii.: ut,

Tu quoque in ævum, Crispe, futurum
Mœsti venies commemoratus
Munere threni. Auson.

XCIII. Secundum genus est, in quo duobus Trochaicis Alcmaniis dimetris acatal. subjungitur Trochaicus Euripidæus dimeter catalectus; de quibus N° xxxvii. & xxxvi.: ut,

Incolæ terrarum ab ortu
Solis ultimum ad cubile,
Eia Domino psallite. Buchan.

XCIV. Tertium genus est, in quo duos Ionicos à minore trimetros acatalectos sequitur Ionicus à minore tetrameter acatalectus; de quibus N° l.: ut,

Miserarum est, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere; aut ex-
animari metuentes patruæ verbera linguæ. Hor.

Cl. tamen Bentleius, Mar. Victorinum secutus, hoc carmen in sua editione ita disponit, ut priores duo versus tetrametri sint, tertius autem dimeter, hoc modo:

Miserarum est, neque amori dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere; aut exanimari metuentes
Patruæ verbera linguæ.

Quanquam carmen re verâ monocolon, ac per decapodias (ut suprà diximus) mensurandum idem Bentleius contendat.

3. De Dicolis Tetrastrophis.

XCV. Primum genus est, in quo tribus Trochaicis Anacreonticis dimetris acatalectis subjicitur Choriambico Trochaicus quinarius; de quibus N° xxxviii. & lvii.: ut,

Age cuncta nuptialis
Redimita vere tellus,
Celebra toros heriles:
Omne nemus cum fluviis, omne canat profundum. Claudian.

XCVI. Secundum genus est, in quo tribus Sapphicis pentametris subjicitur Adonius dimeter; de quibus N° xli. & viii.: ut,

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patria quis exsul
Se quoque fugit? Hor.

XCVII. Tertium genus est, in quo tribus Choriambicis Glyconiis trimetris acatal. adnectitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal.; de quibus N° xliv. & ix.: ut,

Dianæ sumus in fide
Puellæ, & pueri integri:
Dianam pueri integri,
Puellæque canamus. Catull.

XCVIII. Quartum genus est, in quo tres Choriambici Asclepiadei cum Choriambico Glyconio conjunguntur; de quibus N° xlv. & xliv.: ut,

Inclusam Danaën turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satis
Nocturnis ab adulteris. Hor.

4. De Dicolis Pentastrophis.

XCIX. Genus unicum, in quo quatuor Choriambicis Glyconiis trimetris acatalectis subjungitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal.; de quibus N° xliv. & ix.: ut,

Collis ô Heliconii
Cultor, Uraniæ genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæe, Hymen,
Hymen, ô Hymenæe. Catull.

5. De Tricolis Tristrophis.

C. Primum genus est, in quo Dactylicus Heroicus conjungitur cum Dactylyco Archilochio dimetro hypercatalecto, & Iambico dimetro acatalecto; de quibus N° ii. iv. & xxiv.: ut,

Te Regem Dominumque canam, dum lucida volvet
Lucidus astra polus,
Et unicum colam Deum. Buchan. Pf. 145.

CI. Secundum genus est, in quo inter Dactylicum heroicum & Dactylicum Archilochium, Iambicus dimeter (qui in præcedente genere tertius erat) secundus interponitur; de quibus N° ii. xxiv. & iv.: ut,

Pectore te grato Dominumque Deumque fatebor,
Coram superbis Regibus,
Et tua facta canam. Buchan. Pf. 138.

* Aliis hoc carmen statuitur Dicolon distrophon: quale est Horatii Epod. 13. ad cujus imitationem hunc Psalmum scripsit Buchananus. Vid. N° lv. & lxviii.

CII. Tertium genus est, in quo Iambicus trimeter cum Dactylico Archilochio & Iambico dimetro conjunguntur; de quibus N° xxviii. iv. & xxiv.: ut,

Petti,

Petti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore percussum gravi. Hor.

* At hoc carmen aliis est Dicolon distrophon. Vid. N° lii. & lxxv.

CIII. Quartum genus est, in quo tres varii generis Choriambici, Glyconius trimeter, Asclepiadæus tetrameter, & Alcaicus pentameter, copulantur; de quibus N° xliv. xlv. & xlvi.: ut,

Per quinquennia jam decem,
Ni fallor, fuimus; septimus insuper
Annum cardo rotat, dum fruimur Sole volubili. Pruden.

6. *De* TRICOLIS TETRASTROPHIS.

CIV. Primum genus est, in quo duo Dactylici Alcaici tetrametri hypercatalecti, cum Iambico Archilochio dimetro hypercatalecto, & Dactylico Alcaico tetrametro acatal. conjunguntur; de quibus N° xiv. xv. & xxv.: ut,

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiâ; moriture Delli. Hor.

CV. Secundum genus est, in quo concurrunt duo Choriambici Asclepiadæi tetrametri, Dactylicus Pherecratius trimeter, & Choriambicus Glyconius trimeter; de quibus N° xlv. ix. & xliv.: ut,

Primâ nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ:
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane. Hor.

T A B U L A,

Quibus Metrorum generibus Poëtæ Latini celebriores in operibus suis usi sint, juxta numeros prædictos, p. 158. & seqq. indicans.

N°

Plautus, Terentius, cæterique (*quorum Fragmenta quædam adhuc extant*) Comœdiarum Scriptores, *carmine ferè utuntur Iambico vel Trochaico, & illa quidem sæpius senario acatalecto, hæc octonario catalecto; interdum aliis ex iisdem generibus, majoribus vel minoribus, cum eorum segmentis vel clausulis.* xxiii. &c. xxiv. &c.

Lucretius, Virgilius, Gratius, Faliscus, Corn. Severus, Manilius, Germanicus Cæsar, Columella, Lucanus, Sil. Italicus, Val. Flaccus, Juvenalis, Sulpitia, Serenus Sammonicus, Dionysius Cato, A. O. Nemesianus, T. Calphurnius, Priscianus, Coel. Symposius: & ex Poëtis Ecclesiasticis, Tertullianus, D. Cyprianus, Juvencus, D. Hilarius, Marius Victorinus, Cl. Marius Victor, & Alcimus Avitus, ii

			N°
Catullus	1	*Carm.* 1—3, 5—7, 9, 10, 12—17, 19, 21, 22, 24,——26, 30, 31, 33, 34, 36, 38,—41, 43—48, 51,——56,	xlii
	2	*Carm.* 4, 27, 50,	xxviii
	3	*Carm.* 8, 20, 29, 35, 37, 42, 57, 58,	xxix
	4	*Carm.* 11, 40,	xli
	5	*Carm.* 18,	lvi
	6	*Carm.* 23,	xxxii
	7	*Carm.* 28,	xlvi
	8	*Carm.* 32,	xcvii
	9	*Carm.* 59,	xcix
	10	*Carm.* 60, 62,	ii
	11	*Carm.* 61,	xxx
	12	*Carm.* 63,——113,	lx
	13	*Carm. Priap.* 86 & 87,	liii

Cicero { 1 *In Arateis,* ii
2 *In Græcis quibusdam à se versis,* xxviii }

P. Syrus *In Mimis,* xxviii & xxxix

Horatius {
1 *Carm.* I. 1. III. 30. IV. 8. xlv
2 *Carm.* I. 2, 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38. II. 2, 4, 6, 8, 10, 16. III. 8, 11, 14, 18, 20, 22, 27. IV. 2, 6, 11. *Secul.* xcvi
3 *Carm.* I. 3, 13, 19, 36. III. 9, 15, 19, 24, 25, 28. IV. 1, 3. lxxxvii
4 *Carm.* I. 4. xc
5 *Carm.* I. 5, 14, 21, 23. III. 7, 13. IV. 13. cv
6 *Carm.* I. 6, 15, 24, 33. II. 12. III. 10, 16. IV. 5, 12. xcviii
7 *Carm.* I. 7, 28. *Epod.* 12. lxiii
8 *Carm.* I. 8. lxxxvi
9 *Carm.* I. 9, 16, 17, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 37. II 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, III. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 17, 21, 23, 26, 29. IV. 4, 9, 14, 15. civ
10 *Carm.* I. 11. 18. IV. 10. xlvi
11 *Carm.* II. 18. lxxviii
12 *Carm.* III. 12. l
13 *Carm.* IV. 7. lxi
14 *Epod.* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. lxxiv.
15 *Epod.* 11. lxxv. *vel* cii
16. *Epod.* 13. lxviii
17 *Epod.* 14, 15. lxv
18 *Epod.* 16. lxvi
19 *Epod.* 17. xxviii
20 *Satyr. Epist. & de arte Poet.* ii }

Tibullus { 1 *In Libris Elegiarum,* lx
2 *In Paneg. ad Messalam,* ii
3 *In Priapeio carm.* 83. xxviii }

Propertius, Palladius, Rutilius, Cor. Maximianus Gallus, lx

Ovidius { 1 *In Metam. & Halieut,* ii
2 *In aliis ejus operibus,* lx }

Auctor Pervigilii Veneris, xxxix

Pedo Albinovanus { 1 *In tribus Elegiis,* lx
2 *De navig. Germanici, ap. Senec. Suas.* 1. ii }

Phædrus xxviii.

Seneca Philosophus { 1 *In Epigrammatis super exilio suo,* lx
2 *In apocolocynth.* ii. xxviii. xix.
3 *In versibus ex Cleanthe traductis,* xxviii }

Seneca Tragicus { 1 *In actibus Tragœdiarum,* xxviii
2 *In Choris,* xviii. xliv. xli. &c. }

Petronius Arb. { 1 *Satyr. cap.* 5. xxix
2 *cap.* 15, 79, 93, 109, *extr. & Fragm. var.* xlii
3 *cap.* 132. xlix
4 *Fragm. p.* 669. & 670. xxiii
5 *Aliis locis,* *vel* ii *vel* lx }

Persius { 1 *In Præfat.* xxix.
2 *In Satyris.* ii }

Statius { 1 *Silv.* I. 6. II. 7. IV. 9. xlii
2 *Silv.* IV. 5. civ
3 *Silv.* IV. 7. xcvi
4 *In aliis operibus.* ii }

Martialis {
1 *Epig.* I. 1, 11, 67, 78, 85, 90, 97, 114, II. 11, 17, 57, 65, 74. III. 7, 20, 22, 25, 41, 47, 58, 64, 82, 93. IV. 17, 37, 61, 65, 70, 82. V. 4. 14, 18, 27, 29, 36, 38, 42, 52, 55. VI. 26, 39, 74. VII. 7, 20, 26. VIII. 10, 19, 44, 61. IX. 2. 7, 28, 34, 76, 99. X. 3, 5, 22, 30, 62, 74, 92, 100. XI. 62, 81, 99, 101. XII. 10, 13, 32, 51, 57, 65, 82, 88. XIII. 61. xxix
2 *Epig.* I. 2, 8. & *plurimis aliis locis.* xlii
3 *Epig.* I. 50. III. 14. IX. 78. lxxiv
4 *Epig.* I. 54. II. 73. IV. 90. VI. 64. VII. 98. ii
5 *Epig.* I. 62. lxxvi
6 *Epig.* III. 29. xlix
7 *Epig.* VI. 12. XI. 78. xxviii
8 *Epig. de Spectac. Et Epig.* 1, 3, 4. & *aliis quamplurimis,* lx }

Apuleius, *carminibus aliquot suis operibus interspersis,* ii. iii, xxviii

Terentianus Maurus *variis carminibus utitur, quæ ipse pleraque omnia explicat.*

Ausonius {
1 *Epig.* 2, 3, 4, &c. *Parentel.* 1, 2, 3, &c. & *plurimis aliis locis,* lx
2 *Præf.* 3. *ad Epig. Sap. sent.* 4. *Epist.* 4. *à* v. 80. *ad fin.* & 7. *à* v. 24. *ad* 36. & *Epist.* 11. xlii
3 *Epig.* 1, 29, 49, & *plurimis aliis locis,* ii
4 *Parent.* 26. & *Præf.* 2 *Edyll.* 7. lxi

5 *Epig.*

Ausonius

5 *Epig.* 17, 25, 26, 50, 68. *Parent.* 13. *Profess.* 2, 4, 5. *Poëtæ Epil.* & *Epist.* 15, 22. lxxiv
6 *Epig.* 30, 96, 146. *Ephem.* 2, 4. *Epist.* 4. *à* v. 68. *ad* 80. *Epist.* 16. xxiv
7 *Epig.* 48. 67, 116, 117, 140, 142, 143, *&* *aliis nonnullis locis,* xxviii
8 *Epig.* 51. lxxx
9 *Epig.* 78. *Parent.* 28. v
10 *Epig.* 128. *Epist.* 7. v. 19. xxix
11 *Ephem. carm.* 1. *Prof.* 7, 8. xcvi
12 *Parent.* 17. v. 1. xxviii
reliqui, xi
13 *Parent.* 25. lxx
14 *Parent.* 27. i
15 *Profess.* 6. xix
16 *Profess.* 10. iv
17 *Profess.* 11. *Sap. sentent.* 5. *Edyll.* 7. *Præf.* 1. xxxix
18 *Profess.* 19. *Epist.* 3. lxvi
19 *Profess.* 21. xcii
20 *Sap. sent.* 3. *Epist.* 7. v. 36. *ad fin.* xlv
21 *Sap. sent.* 6. *&* *Edyll.* 7. *car.* 2. lvii
22 *Sap. sent.* 7. ii
23 *Epist.* 3. 10. lxv

Rufus Festus Avienus

1 *Descript. orb. terræ & Arateis,* ii
2 *Descript. oræ maritimæ,* xxviii
3 *Fab. Æsop.* lx

D. Ambrosius *in Hymnis,* xxiv

Prudentius

1 *Præf. Cathem.* ciii
2 *Cath.* 1, 2, 11, 12. *peri Steph.* 2, 5. xxiv
3 *Cath.* 3. *p. Steph.* 3. v
4 *Cath.* 4. *p. Steph.* 6. xlii
5 *Cath.* 5. I. *contr. Symmach. Præf.* xlv
6 *Cath.* 6. xxiii
7 *Cath.* 7. *p. Steph.* 10. *Præf. Hamart. Præf. Psychom.* xxviii
8 *Cath.* 8. *p. Steph.* 4. xcvi
9 *Cath.* 9. *p. Steph.* 1. xxxix
10 *Cath.* 10. xi. *vel* xx
11 *p. Steph. Præf.* lxxviii
12 *p. Steph.* 7. *contr. Sym.* II. *Præf.* xliv
13 *p. Steph.* 8. 11. lx
14 *p. Steph.* 9. lxvi
15 *p. Steph.* 12. xc
16 *p. Steph.* 13. li
17 *p. Steph.* 14. xiv
18 *Apoth. Præf.* 2. lxxiv
19 *Apoth. Hamart.* &c. ii

Claudianus

1 *Carm.* 1, 3, 5, 7; & *aliis multis,* ii
2 *Carm.* 2, 4, 6. *&* *pluribus aliis,* lx
3 *Carm.* 11. xiv
4 *Carm.* 12. xcv
5 *Carm.* 13. xviii
6 *Carm.* 14. xlv

Cæl. Sedulius Scotus

1 *Op. paschal.* ii
2 *Vet. & Nov. Testam. collat.* lx
3 *Hymn. de Christo,* xxiv

Sidonius Apoll.

1 *Epist.* II. 8, 10. III. 12, *&* *pluribus aliis,* xlii
2 *Epist.* IV. 8, 18 V. 17. *&* *aliis,* lx
3 *Epist.* IX. 13. *metr.* 1. xlv
4 *Epist.* IX. 13. *metr.* 2. xxxviii
5 *Epist.* IX. 15. xxviii
6 *Epist.* IX. 16. xcvi
7 *Carm.* 2, 5, 7, 11, &c. ii

Martianus Capella

1 *Lib.* I. *metr.* 1. II. *metr.* 4. &c. lx
2 *Lib.* I. *metr.* 2. II. *metr.* 1. &c. ii
3 *Lib.* I. *metr.* 3. xlii
4 *Lib.* I. 4. II. 5, 12. III. 3. IV 2. V. 2. xxvii
5 *Lib.* I. 4. *part. post.* II. 7. IX. 4. xlv
6 *Lib.* II. *choro.* xxxix
7 *Lib.* II. 6. VI. 3. IX. 2. lxv
8 *Lib.* II. 8. xi
9. *Lib.* II. *metr.* 8. v. 1. Troch. senar. hypeterat.
10 *Lib.* II. 8. *præter* v. 1. lvii
11 *Lib.* II. 9. Adon. dupl. & simpl.
12 *Lib.* II. 10. III. 1. VII. 2. VIII. 2. xxiii
13 *Lib.* IV. 3. l
14 *Lib.* IX. 3. iii
15 *Lib.* 9. 4, 5, 6. mixto ex variis metris,

Ven.

Ven. Hon. Fortunatus

1 *Poëm. Lib.* I. 26. *Lib.* II. 1, 2. xxiv
2 *Poëm. Lib.* II. 3. xxxix
3 *Poëm. Lib.* VIII. 7. xcvi
4 *Cæteris operibus, vel* ii *vel* lx

Boëtius

1 *Lib.* I. *metr.* 1. V. 1. lx
2 *Lib.* I. 2. xii
3 *Lib.* I. 3. lxii
4 *Lib.* I. 4. xlii
5 *Lib.* I. 5. III. 2. IV. 6. V. 3. xviii
6 *Lib.* I. 6, II. 8. III. 12. IV. 3. V. 4. xliv
7 *Lib.* I. 7. viii
8 *Lib.* II. 1. III. 11. xxix
9 *Lib.* II. 2. lxxxviii
10 *Lib.* II. 3. lxxxii
11 *Lib.* II. 4. lxxii
12 *Lib.* II. 5. III. 5. xi
13 *Lib.* II. 6. IV. 7. xli
14 *Lib.* II. 7. lxxiv
15 *Lib.* III. 1. xiii
16 *Lib.* III. 3. lxxiii
17 *Lib* III. 4. lxxxiv
18 *Lib.* III. 6. lxix
19 *Lib.* III. 7. xxiii
20 *Lib.* III. 8. lxxxix
21 *Lib.* III. 9. ii
22 *Lib.* III. 10. lxxxv
23 *Lib.* IV. 1. lxxi
24 *Lib.* IV. 2. lxxix
25 *Lib.* IV. 4. lxxxiii
26 *Lib.* IV. 5. xci
27 *Lib.* V. 2. x
28 *Lib.* V. 5. li

Buchananus

1 *Psal.* 1, 18, 45, 78, 85, 89, 104, 107, 122, 135. *Francisc. Silv. Sphær.* &c. ii
2 *Ps.* 2, 20, 24, 57, 60, 69, 83, 93, 95, 97, 108, 109, 118, 126, 136, 147. *Epig.* III. *Pomp.* IV. 4 *Valent.* 5. lxv
3 *Ps.* 3, 6, 10, 21, 22, 27, 34, 38, 39, 41, 44, 48, 53, 62, 74, 76, 79, 87, 92, 110, 112, 115, 120, 127, 133, 134, 139, 141. *Iamb.* 1, 2, 3, 4, 5, 9. *Epig.* I. 49. *Miscell.* 23. lxxiv
4 *Ps.* 4, 111. lxiii
5 *Ps.* 5, 17, 51, 55, 65, 67, 72, 90, 101, 103. *Misc.* 2, 9. xcvi
6 *Ps.* 7, 11, 15, 19, 30, 46, 50, 56, 58, 77, 82, 91, 123, 125, 140, 146. *Frat.* 5. 30. *Misc.* 1, 3, 4, 8, 11, 28. civ
7 *Ps.* 8. lxxi
8 *Ps.* 9, 64, 84, 130. cv
9 *Ps.* 12. lxi
10 *Ps.* 13, 31, 37, 47, 52, 54, 59, 86, 96, 98, 117, 148, 149, 150. *Epig.* I. 30. *Epig.* III. *Pomp.* IV. 2. *Misc.* 16, 36. xxiv
11 *Ps.* 14, 35, 43, lxxxvii
12 *Ps.* 16. ciii
13 *Ps.* 23, 42, 75, 99, 102, 144. xcviii
14 *Ps.* 25, 94, 106. *Frat.* 1, 2, 28. *Iamb.* 6, 7, 8, 10, 11. *Epig.* I. 68. *Epig.* II. 8, 27, 19, 33. *Miscell.* 14, 31, 32, 38. xxviii
15 *Ps.* 26, 29, 32, 49, 61, 71, 73, 143. xiv
16 *Ps.* 28, 40, 80. xlv
17 *Ps.* 33, 70, 121, 142. lxxxii
18 *Ps.* 36. 63. lxxiii
19 *Ps.* 66. xciii
20 *Ps.* 68. lxiv
21 *Ps.* 81. *Frat.* 4. *Misc.* 22. lxv
22 *Ps.* 88, 114, 137. *Frat.* 3, 6, 7, &c. lx
23 *Ps.* 100. lxxvii
24 *Ps.* 105, 119, 124, 129. xxxix
25 *Ps.* 113. *Pomp.* IV. 2. *Misc.* 30 xviii
26 *Ps.* 116, 122, 128. xcvii
27 *Ps.* 131. *Epig.* I. 65. xxiii
28 *Ps.* 138. ci
29 *Ps.* 145. c
30 *Fratr.* 14, 20, 21, *toto Hendecasyll. libro, Epig.* I. 66, & *aliis quibusdam,* xlii
31 *Epig.* 3. *Pomp.* IV. 5. xxvii
* *In Tragœdiis* (*ut alii*) xxviii xliv. xlv. lx. xviii. xli. &c.

APPEN-

APPENDIX II.

De variis Versuum & Carminum Appellationibus.

I.

VERSUS varias appellationes seu denominationes nacti sunt, 1. A *Dimensione*. 2. A *Depositione* seu *clausula*. 3. Ab *Inventoribus* suis aut *Celebratoribus*. 4. A *potiore* seu *crebriore* in ipsis *pede*. 5. A *numero syllabarum*.

I. Ratione DIMENSIONIS, versus est *monometer*, *dimeter*, *trimeter*, *tetrameter*, *pentameter*, *hexameter*, *heptameter*: Græcis μονομετρος, διμετρος τριμετρος, &c. à μονος, unus; δις, bis; τρις, ter, &c. ac μετρον, mensura. Ubi notandum, in iis versibus, quorum dimensio fit per monopodiam, metrum & pedem convenire: ut versus dimeter sit, qui duobus; trimeter, qui tribus constat pedibus, & sic porrò. At in versibus Iambicis & Trochaicis, in quibus (ut suprà diximus) dimensio fit per Dipodiam, seu binos pedes junctos, metrum duos pedes comprehendit: ut versus monometer sit Latinis binarius, qui duobus; dimeter Lat. quaternarius, qui quatuor; trimeter Lat. senarius, qui sex; tetrameter Lat. octonarius, qui octo pedibus constat.

II. Ratione DEPOSITIONIS, versus est, vel *acatalecticus*, vel *catalecticus*, vel *brachycatalecticus*, vel *hypercatalecticus*: sive breviùs, *acatalectus*, *catalectus*, *brachycatalectus*, & *hypercatalectus*. De quibus sigillatim dictum, p. 137, 138.

III. Ab INVENTORIBUS, seu CELEBRATORIBUS, versus dicuntur, *Alcaici*, *Alcmanii*, *Anacreontei*, *Archilochii*, *Aristophanii*, *Asclepiadei*, *Euripidei*, *Glyconii*, *Hipponactei*, *Phalecii*, seu *Phaleucii*, *Pherecratii*, *Pindarici*, *Sapphici*, &c. à Græcis Poetis, Alcæo, Alcmane, Anacreonte, Archilocho, Aristophane, Asclepiade, Euripide, Glycone, Hipponacte, Phalæco, seu Phaleuco, Pherecrate, Pindaro, & poëtria Sappho; qui id genus versuum vel primùm invenerint, vel multùm excoluerint, &c. Quibus adde versus *Adonios*, sive *Adonicos*, in threnis Adonidis usurpatos.

IV. A POTIORE, seu CREBRIORE in ipsis PEDE, versus appellantur *Pyrrhichici*, *Dactylici*, *Anapæstici*, *Iambici*, *Trochaici*, &c.

V. A NUMERO SYLLABARUM versus dicuntur, vel *Pentasyllabi*; ut, Adonii: vel *Octosyllabi*; ut, Glyconii: vel *Hendecasyllabi*; ut, Sapphici, Alcaici tetrametri hypercat. & (quibus per eminentiam hoc nomen inditum est) Phaleucii, &c.

II.

CARMINA varia nomina sortita sunt, 1. A *Compositione*, seu genere versuum ex quibus componuntur. 2. A *Reversione*, seu *Stropharum numero*. 3. A *numero versuum* ex quibus constant. 4. A *materia* circa quam versantur. 5. A peculiari *forma* & *artificio*. 6. A *modo tractandi*. 7. A *genere dicendi*, seu *charactere*.

I. Ratione COMPOSITIONIS, seu generis versuum ex quibus componitur, carmen est vel *Monocolon*, vel *Dicolon*, vel *Tricolon*. De quibus diximus, p. 158 & 166.

II. Ratione REVERSIONIS, seu numeri STROPHARUM, carmen est vel *distrophon*, vel *tristrophon*, vel *tetrastrophon*, vel *pentastrophon*. De quibus itidem dictum, p. 166.

III. A

III. A NUMERO VERSUUM, ex quibus constat, carmen dicitur vel *Monostichon*, quod uno versu absolvitur; vel *distichon*, quod duobus; *tetrastichon*, quod quatuor; *hexastichon*, quod sex; *ogdoastichon*, quod octo; *decastichon*, quod decem versibus constat, &c. sic nominata à στιχος, *versus*: unde & *hemistichium* quod *dimidium versum* significat.

IV. A MATERIA circa quam versantur, carmina varia nomina acceperunt. Ex his præcipua sunt, 1. Ex rebus lætis, *Genethliaca*, *Epithalamia*, *Propemtica*, *Apobateria*, *Epibateria*, *Epinicia*, *Scolia*. 2. Ex rebus tristibus, *Elegia*, sub qua *Threni*, *Epicedia*, *Epitaphia*. 3. In rei laudem, *Hymni*, *Soteria*, *Eucharistica*, *Encomiastica*, *Panegyrica*, *Pædeuteria*. 4. In rei vituperium, *Invectiva*, *Satyrica*. 5. Cùm bene vel malè alicui precamur: ut, *Prosecutica*, *Strena*, *Dira*.

1. GENETHLIACON est carmen in honorem natalium conscriptum. Quale est Vigilii Eclog. iv. Statii Silv. ii. 7. Buchanani Silv. vii. &c.

2. EPITHALAMIUM est quo nuptiæ celebrantur, alio nomine, *Hymenæus* & *Talassio* dictum. Talia sunt Catulli carmina 59, 60, & 62. Claudiani 10 & 31. Statii Silv. 1. 2. & Buchanani nostri longè nobilissimum, & cuivis è veteribus facilè equiparandum, Francisci Valesii & Mariæ Stuartæ, Regum Franciæ & Scotiæ Epithalamium, Silv. iv.

3. PROPEMPTICON est quo abeuntes votis & bonis omnibus prosequimur. Cujusmodi est Horatii carm. 1. 3. Epod. 1. *Statii Silv. iii.* 2. Sidonii carm. 24.

4. APOBATERION est quo utuntur discedentes. Hujus generis est oratio Æneæ ad Helenam & Andromachen, ap. Virg. Æn. iii. 490, seqq; item Ovidii Trist. 1. 3. nisi quòd ad classem rerum tristium referendum sit.

5. EPIBATERION est quo reduces alloquuntur suos populares. Hujus exemplum exhibet Siberius in Epicis, p. 309.

6. EPINICION est carmen triumphale, quo victoribus gratulamur. Cujusmodi est Mosis carmen, Exod. cap. xv. Deboræ, Judic. cap. v. Odæ Pindaricæ omnes, Horatii carm iv. 4. & 14. Buchanani Miscell. i. 8. & 23.

7. SCOLION est carmen convivale, quo vel laudes fortium virorum celebrantur, vel aliæ sententiæ ad rectè vivendum introducuntur. Huic generi affines videntur Horatii lib. i. Odæ 26. & 36.

8. ELEGIA in genere est carmen lugubre: unde carmen Elegiacum; de quo suprà.

9. THRENI sunt carmina lugubria, præcipuè in eversione urbium aut regionum: quales illi, quibus in libris Divinis vates Jeremias eversam deflet sanctam civitatem. Ex hoc etiam genere est Buchanani Silva v.

10. EPICEDIUM est carmen funebre in defunctos: qualia sunt Catulli in fratrem, carm. 98. Horatii in Quinctilium, carm. i. 24. Ovidii in Tibullum, Amor. iii. 9. Statii in patrem, Silv. v. 3. in filium, Silv. v. 5. Buchanani in Jo. Calvinum, Miscell. 24. &c.

11. EPITAPHIUM est carmen tumulo inscriptum vel inscribendum: ut, illud Virg. in Daphnidem, Eclog. v. 43, 44. Ovidii in Phaëthontem, Met. ii. 326, 327, in Didonem, Heroid. vii. extr. Ausonii in Heroas, qui bello Trojano interfuerunt, Buchanani Justa, Epigramm. lib. ii. &c.

12. HYMNUS est carmen in laudem Dei: Vel, 1. Veri, unici, & viventis: quales sunt Psalmi Davidici, Hymni Synesii Cyrenæi, D. Ambrosii, Aur. Prudentii, Sedulii Scoti, Venantii Fortunati, &c.: Vel, 2. Falsorum numinum, quales cecinerunt, Orpheus, Linus, Musæus, Homerus, Callimachus, aliique Ethnici. In specie autem laus Apollinis dicebatur, *Pæan*; Bacchi, *Dithyrambus*. Ex hoc genere sunt Horatii carm. i. 21. & ii. 19.

13. SOTERIA sunt quibus Deo pro salute præstita gratias agimus: cujusmodi

modi sunt illa Ezechiæ ap. Isaiam, c. xxviii. à v. 9. Statii pro Rutilio Gallico, Silv. i. 4. &c.

14. EUCHARISTICON est quo alicui ob beneficia gratias agimus: quale est Catulli ad Ciceronem, carm. 47. Statii ad Domitianum Imp. Silv. iv. 2. Sidonii Apoll. ad Faustum Reiensem Episcopum, carm. 16. Buchanani ad Franc. Olivarium Franciæ Cancellarium, Misc. 4.

15. ENCOMIASTICON est quo hominis vel rei alicujus laudes canimus. Talia sunt, laus Drusi ap. Horat. carm. iv. 4. & 14. Augusti ap. eund. iv. 15. Septimii Severi ap. Stat. Silv. iv. 5. Priscillæ, Silv. v. 1. Serenæ Reginæ ap. Claudian. carm. 29. Villæ Tiburtinæ ap. Stat. Silv. i. 3. Platani Silv. ii. 3. Equi ap. Buchan. Silv. vi.

16. PANEGYRICUM est carmen laudatorium quod recitatur ad multitudinem congregatam. Quo in genere primas tenet Claudianus: ut Sidonium Apollinarem, Casp Barlæum, & alios omittam.

17. PÆDEUTERION est quo Præceptoribus ob animi culturam gratias agimus. Huc pertinet Persii Satyra v. in qua à v. 20. ad 65. amorem suum & gratum animum adversus præceptorem Cornutum testatur.

18. INVECTIVUM est quo vitia alicujus insectamur. Eo ex genere sunt Horatii Epodi quidam: item carm. ii. 15. & iii. 6. & 24. Buchanani Franciscanus & Fratres, &c.

19. SATYRICON, sive SATYRA, est carmen multiforme, mordax & salsum, ad corruptos hominum mores corrigendos accommodatum.

20. PROSEUCTICON, sive VOTIVUM, est quo nobis vel aliis salutem vel felicitatem precamur. Qualia Tibulli Eleg. i. 3. Horatii carm. i. 3. & 35. Quibus addas licet ejusdem & Catulli carmina secularia.

21. STRENA est quod muneris loco, ineunte novo anno, datur, boni ominis causâ: cujusmodi varias habet Buchananus, Epigr. lib. iii.

22. DIRÆ est carmen quo malum aut perniciem alicui imprecantes utuntur. Qualia sunt Ovidii in Ibin, Horatii in Mævium, Epod. x. & Val. Catonis (cui id nominis dedit) in Battarum carmen.

V. A peculiari FORMA seu ARTIFICIO carmina variis nominibus insigniuntur. Ex his potissimùm memoranda sunt, *Ode*, seu carmen *Lyricum*; *Epistola*, seu carmen *Epistolicum*, *Epigramma*, *Emblema*, *Ænigma*, & quæ hujus species quædam sunt, *Griphus*, *Anagrammatismus*, *Eteostichon*, *Acrostichis*, *Echo*, *Palindromus*, *Paralleli*, &c.

1. ODE, sive MELOS, est carmen breve ad lyram seu chelyn cani aptum: unde ejusmodi carmina LYRICA dicuntur. Quo in genere longè omnibus antecellit Romanæ fidicen lyræ Horatius. Huic proximi Buchananus noster, & Casimirus Sarbievius.

2. EPISTOLA, seu EPISTOLICUM CARMEN, est quo absentes de re aliqua certiores facimus. Qualia sunt ejusdem Horatii eo nomine libri duo. Ovidii Heroides, ejusdemque ex Ponto scriptæ Epistolæ, & pleræque Tristium Elegiæ.

3. EPIGRAMMA est carmen breve, venustum, argutum, rem unam tantummodo indicans, aut ex propositis deducens. Hoc in genere excelluerunt inter veteres Catullus & Martialis; inter recentiores, Buchananus, Beza, Owenus, Vavassor, &c.

4. EMBLEMA est carmen morale picturæ vel symbolo additum: qualia Alciati, Sambuci, Reusneri, Herm. Hugonis, &c.

5. ÆNIGMA, vel ÆNIGMATICUM CARMEN, est quo questio obscura explicanda proponitur; quale est illud de Somno:

Sponte meâ veniens varias ostendo figuras;
Fingo metus vanos nullo discrimine veri;
Sed me nemo videt, nisi qui sua lumina claudit.

 6. GRIPHUS,

6. GRIPHUS, vel LOGOGRIPHUS, eſt carmen ænigmaticum ex eodem nomine multa ſignificata eruens. Sic è voce *Muſcatum* fit *mus*, *muſca*, *muſtum*: unde diſtichon,

Si caput eſt, currit: ventrem conjunge, volabit:
Adde pedem, comedes: & ſine ventre, bibes.

7. ANAGRAMMA, vel ANAGRAMMATISMUS, eſt ænigmatis ſpecies novam vocem vel ſententiam ex alia, tranſpoſitione literarum, eliciens. *Carmen* verò ANAGRAMMATICUM eſt quod Anagrammatiſmos evolvit. Sic ex nomino *Alſtedius* fit *Sedulitas*: cujus anagrammatis hanc evolutionem dedit ipſe mirificæ planè ſedulitatis vir Jo. Hen. Alſtedius,

Ut poſſis, mea mens, doctiſque Deoque placere,
Sit pia ſedulitas, ſedula ſit pietas.

Tale eſt & hoc Jo. Cargæ; ubi etiam verſu incluſus eſt Anagrammatiſmus,

Rudolphus Secundus de Auſtria Imperator,
Ardoris vacuus tu de ſplendore triumphas.

Cæterùm in his curandum, ut literæ in utriſque eædem ſint, nec plures, nec pauciores.

8. ETEOSTICHON (quod & CHRONOSTICHON) eſt carmen ænigmaticum literis numeralibus certum annum deſignans. Sic iſte verſus Ovidii continet cauſam & tempus mortis Caroli filii Philippi II. Hiſpaniarum Regis, patris juſſu interempti,

FILIVS ante DIeM patrIos InqVIrIt In annos. 1568.

Ejuſdem generis eſt illud de Carolo II. Britanniarum Rege, ad avita regna reduce, numino inſcriptum, Ao. 1660.

CeDant arMa oLeæ, paX regna ſerenat & agros.

* Lex hujus carminis eſt, ut nulla litera numeralis vel deſit vel ſuperſit.

9. ACROSTICHIS eſt carmen ænigmaticum, cujus literæ initiales [vel etiam mediæ & finales, vel certâ alioquin ſerie diſpoſitæ] vocem aliquam vel ſententiam exhibent. Talia ſunt Plautinarum Comœdiarum argumenta, Acroſtichis Sibyllina de Chriſto, ab Euſebio & D. Auguſtino memorata, Optatiani Porphyrii ad Conſtantinum Imp. carmina, &c. Exempli loco ſit illud Mich. Raidi de nomine IESUS,

I *nter cuncta micans*		I *gniti ſidera cœl*	I,
E *xpellit tenebras*		E *toto Phœbus ut orb*	E;
S *ic cæcas removet*	IESUS	*caliginis umbra*	S,
V *ivificanſque ſimul*		V *ero præcordia mot*	V
S *olem juſtitiæ*		S *eſe probat eſſe beati*	S.

10. ECHO eſt carmen quod in fine periodorum ſyllabas extremas repetit, quæ aut ſententiam illuſtrant, aut diverſum aliquid vel inexpectatum ſubinferunt. Cujuſmodi ſunt hæc:

Dic, an dives ero, ſi carmina ſcripſero? ſerò.
Ipſe ait hoc? ait hoc. *Cur ita clamat?* amat.
Vere novo ſponſum me fore reris? eris.
Quæ res difficiles ſunt in amore? moræ.

11. PALINDROMUS, quem & *Recurrentem* & *Reciprocum verſum* appellant, eſt qui antrorſum & retrorſum legi poteſt. Retrò autem commeat vel vocibus ſolùm, vel literis ſingulis, vel utriſque. Ac interdum eodem metri genere, interdum diverſo. Aliquando eodem ſenſu, aliquando contrario.

(1.) Vocibus integris, ſenſu eodem, eodemque metri genere, recurrit hoc Virg. Æn. 1.

Muſa mihi cauſas memora, quo numine læſo.

Si

Si retro legatur, fiet:

Læso numine quo, memora causas mihi Musa.

Sensu contrario, recurrit hoc Philelphi in Pium II.

Conditio tua sit stabilis, nec tempore parvo
Vivere te faciat hîc Deus omnipotens.

Ubi Poëta pontifici longam atque felicem vitam optare videtur: at si ordine inverso legas, vitam ei brevem infaustamque imprecari. Nam sic erit;

Omnipotens Deus hîc faciat te vivere parvo
Tempore, nec stabilis sit tua conditio.

Hic autem pentameter Ovid. Trist. v. 11, 10.

Mollior est culpam pœna secuta meam.

Inversus fit, eâdem manente sententiâ, Iambicus trimeter,

Meam secuta pœna culpam est mollior.

At in hoc,

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo,

si voces invertas, & sententiam contrariam, & ex hexametro pentametrum habebis, hoc modo,

Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

(2.) Literæ singulæ retro legi possunt in hoc Scaligeri,

Si bene te tua laus taxat, sua laute tenebis.

Item in hoc disticho, quod nonnulli Diabolo ascribunt,

Signa te, signa; temere me tangis & angis.
Roma tibi subitò motibus ibit amor.

(3.) In hoc denique, utrocunque modo legas, & literæ & voces manent eædem:

Otto tenet mappam, madidam mappam tenet Otto.

12. *Versus* Paralleli, seu Correlativi, sunt in quibus voces unius versûs vel hemistichii vocibus alterius versûs vel hemistichii certo ordine respondent: ut,

Temporibus nostris quicunque placere laborat,
Det, capiat, quærat, plurima, pauca, nihil.

In cujus distichi versu altero, prima prioris hemistichii vox primæ posterioris, secunda secundæ, tertia tertiæ respondet, hoc modo: *Det plurima, capiat pauca, quærat nihil.*

Itidem in illo, quod Virgilio tribuitur,

Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi,
Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.

excipiendæ primùm sunt sibique conjungendæ hemistichiorum omnium voces primæ, dein secundæ, ac demum tertiæ, hoc modo: *Pastor pavi capras fronde; arator colui rus ligone, eques superavi hostes manu.*

VI. A MODO TRACTANDI carmen triplex nomen acquisivit, 1. *Exegeticum.* 2. *Dramaticum.* 3. *Mixtum.*

1. Exegeticum, sive *Expositivum*, est quod simplici & directâ expositione constat, sive in quo non interveniunt aliæ personæ, sed auctor ipse loquitur.

Ejus genera varia sunt, è quibus hæc præcipua;

(1.) Historicum, quod genealogias, aliasve historias recenset: ut, Hesiodi Theogonia, Ovidii Fasti. Huc referunt quidam & Lucanum, sed adversatur Scaliger.

(2) Didascalicum, quo Philosophicæ, OEconomicæ, & aliarum artium doctrinæ continentur. Ejusmodi sunt Hesiodi opera & dies, Virgilii Georgica, Lucretii & Sereni Sammonici opera, Arati Phenomena, Rutilii itinerarium, Prisciani Periegesis, Manilii Astronomica, Buchanani Sphæra, &c.

(3.) Angelticum, quo traduntur præcepta moralia; ut, Sententiæ

Theognidis & Phocylidis, Aurea carmina Pythagoræ, Disticha Catonis, Palingenii Zodiacus vitæ, &c.

(4.) EPISTOLICUM, quod tractat materias Epistolares, *i. e.* varias, prout in epistolis fieri consuevit, &c.

2. DRAMMATICUM, sive *activum* carmen est, quod actiones personarum per ipsas, sine auctoris interlocutione, exhibet. Huc pertinent carmen *Bucolicum*, *Comœdia*, & *Tragœdia*.

(1.) *Carmen* BUCOLICUM est quod res sive actiones pastorum repræsentat. Estque vel μονοπροσωπον, quod inducitur persona una tantùm: vel ἀμοιβαιον, quo plures personæ alternis cantantes introducuntur. Illius exemplum est in Virgilii Eclogis, 2, 4, 6, 10. Theocriti Idylliis, 2, 3, 11, &c. hujus in Eclogis, 1, 3, 5. & Idylliis, 1, 4, 5, &c.

(2) COMOEDIA est drama civiles & privatas actiones exitu læto repræsentans.

(3.) TRAGOEDIA est drama illustrium personarum calamitates, tristemque interitum exprimens.

3. MIXTUM *carmen* est quod ex utroque exegetico & dramatico constat, *i. e.* quod modò rem simpliciter exponit, modò personis ipsis sermonem attribuit.

Tale præcipuè est *Epos*, sive *carmen Epicum* aut *Heroicum*.

Est igitur Epos carmen mixtum de illustribus illustrium personarum actionibus agens: vel quod varia rerum vicissitudine sublimium personarum res gestas describit.

VII. A GENERE DICENDI, seu CHARACTERE, carmen rursus triplex est. Vel enim in *tenui*, vel in *mediocri* seu *florido*, vel in *sublimi* seu *magnifico* dicendi genere versatur.

1. TENUE dicendi *genus* præcipuè amant Didascalicum, Angelticum, Epistolicum, Epigramma, Ænigma, & similia; itemque Comœdia.

2. MAGNIFICUM potissimùm requirunt hymnus, carmen Panegyricum, Lyricum, Tragœdia, & Epos.

3. Reliqua in MEDIOCRI genere consistunt vel variant.

Sed hæc hactenus: de singulis enim plenius & distinctiùs agere non patitur instituti nostri ratio. Quibus hæc penitiùs nosse est animus, adeant Poëticæ Scriptores, Aristotelem, Jul. Scaligerum, Professores Giessenos: Mambrunum & Bossium de carmine Epico, Evanthium & Donatum de Comœdia & Tragœdia, Nic. Heinsium & Is. Casaubonum de Satyra, Vavassorem de Epigrammate, &c.

FINIS.